Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

KALLELSE

2024-03-27

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med Kommunstyrelsen,

onsdag 27 mars 2024

Tid: Kl 08:30
Plats: Konferensrum Vänersborg

Benny Augustsson
Ordförande

Johanna Gustafsson
Sekreterare

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträdet anmäls till Johanna Gustafsson, 0521 -72 25 92, johanna.gustafsson@vanersborg.se

Ledamöter	Ersättare
Benny Augustsson (S)	Ann-Marie Jonasson (S)
Madelaine Karlsson (S)	Jonathan Svensson (S)
Kenneth Borgmalm (S)	Anneli Guilotte (S)
Anders Strand (SD)	Dan Nyberg (S)
Göran Nilsson (SD)	Joakim Sjöling (S)
Torbjörn Moqvist (SD)	Mathias Olsson (SD)
Henrik Harlitz (M)	Jimmy Lindqvist (SD)
Lena Eckerbom Wendel (M)	Roger Karlsson (SD)
Stefan Kärvling (V)	Ann-Helen Selander (M)
Mats Andersson (C)	Piotr Gabrys (M)
Bo Carlsson (C)	Robin Danielsson (M)
Magnus Ekström (KD)	Gunilla Cederbom (V)
Göran Svensson (MBP)	Elisabeth Johansson (KD)
Cecilia Prins (L)	Thomas Larsson (MBP)
Anna-Karin Sandberg (MP)	Jonas Sjöblom (MP)

Övriga närvarande

Kunskapsförbundet
- Förbundsdirektör Maria Hildefors och förbundsstrateg Jan Erik Aronsson

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

- Ekonomichef Annika Marie Larsson och Stf. Räddningschef Anders Gillek

Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB och Halle och Hunneberg AB
- VD Robert Stenberg och ordförande AnnaLena Levin

Fastighets AB Vänersborg
- Ordförande Mats Andersson och ekonomichef Staffan Hummerheilm

AB Vänersborgsbostäder
- Ordförande Håkan Falck och ekonomichef Staffan Hummerheilm

Vattenpalatset Vänerparken AB
- VD Carolina Svanström och ordförande Håkan Falck

Kommundirektör Lena Tegenfeldt,
IT-chef Jörgen Haglund,
Personalchef Anna Johannesson,
Ekonomichef Thomas Sannemalm,
Avdelningschef Hållbar utveckling Jenny Kudryk,
Näringslivschef Jill Stor,
Chef Juridik och säkerhetskontoret Pernilla Bertilsson
Kommunikationschef Maria Thyrell
Redovisningschef Kerstin Rosendahl
Utredare Oskar Andersson
Fastighetsförvaltare Rebecka Salbom

Inledande formalia

- Mötets öppnande
- Upprop
- Val av justerare – förslag Mats Andersson
- Eventuella beslut om närvarorätt
- Eventuella beslut om yttranderätt
- Anmälan om jäv

	Ärendelista	Dnr	Sida
1	Information vid kommunstyrelsens sammanträden	2024/20	5 - 108
2	Kommundirektörens information	2024/48	
3	Ordförandeinformation	2024/21	109 - 110
4	Vänersborgs kommuns bokslut och årsredovisning 2023	2024/3	111 - 210
5	Nämndernas verksamhetsberättelser 2023	2024/8	211 - 428
6	Kommunstyrelsens budgetunderlag till MRP 2025-2027	2024/177	429 - 440
7	Regler för företagskort	2024/133	441 - 446
8	Svar på medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+	2021/370	447 - 450
9	Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun	2021/312	451 - 454
10	Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för seniorkort/biljett för boende i Vänersborg	2021/425	455 - 458
11	Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratisresor hos Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun	2022/97	459 - 462
12	Svar på medborgarförslag om sänkning av åldersgräns av fria resor för pensionärer	2022/114	463 - 466
13	Svar på medborgarförslag om sänka åldersgränsen för seniorbiljett	2023/175	467 - 470
14	Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken	2023/716	471 - 474
15	Svar på medborgarförslag om gratis kollektivtrafik för 70 +	2023/1095	475 - 479
16	Svar på motion om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+	2021/429	480 - 484

17	Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023	2024/55	485 - 501
18	Konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun	2023/1047	502 - 509
19	Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedbonden 4, Vänersborgs kommun	2023/1088	510 - 519
20	Konsekvensbedömning gällande försäljning av kontorsfastighet Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18	2024/112	520 - 529
21	Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda	2024/129	530 - 603
22	Direktupphandling – Rådgivning och stöd vid start av näringsverksamhet.	2023/699	604 - 607
23	Godkännande av yttrande över Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassning	2023/1092	608 - 759
24	Ansökan om medel för sommaraktiviteter på Torpaområdet 2024	2024/220	760 - 766
25	Delegeringslista till kommunstyrelsens sammanträden	2024/23	767 - 768
26	Meddelandelista till kommunstyrelsens sammanträden	2024/22	769 - 770

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

2024-03-19

Dnr:
Kommunstyrelsen
2024/20

Handläggare
Beredningssekretariatet
Johanna Gustafsson
Johanna.Gustafsson@vanersborg.se

Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2024-03-27

Information under bolagsdag

Kunskapsförbundet

- *Förbundsdirektör Maria Hildefors och förbundsstrateg Jan Erik Aronsson*

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

- *Ekonomichef Annika Marie Larsson och Stf. Räddningschef Anders Gillek*

Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB och Halle och Hunneberg AB

- *VD Robert Stenberg och ordförande AnnaLena Levin*

Fastighets AB Vänersborg

- *Ordförande Mats Andersson och ekonomichef Staffan Hummerheilm*

AB Vänersborgsbostäder

- *Ordförande Håkan Falck och ekonomichef Staffan Hummerheilm*

Vattenpalatset Vänerparken AB

- *VD Carolina Svanström och ordförande Håkan Falck*

Övriga informationspunkter

Kommunstyrelsens budgetunderlag till MRP 2025–2027

- *Kommundirektör Lena Tegenfeldt,*
  IT-chef Jörgen Haglund,
  Personalchef Anna Johannesson,
  Ekonomichef Thomas Sannemalm,
  Avdelningschef Hållbar utveckling Jenny Kudryk,
  Näringslivschef Jill Stor,
  Chef Juridik och säkerhetskontoret Pernilla Bertilsson
  och kommunikationschef Maria Thyrell

Vänersborgs kommuns bokslut och årsredovisning 2023

- *Kommundirektör Lena Tegenfeldt och redovisningschef Kerstin Rosendahl*

Förslag till regler för företagskort

- *Ekonomichef Thomas Sannemalm*

Konsekvensbedömningar gällande försäljning av bostadsfastigheter

- *Utredare Oskar Andersson och Fastighetsförvaltare Rebecka Salbom*

Årsredovisning för 2023

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Allmänt om verksamheten
År 1963 förvärvade dåvarande Vänersborgs Stad samtliga aktier i Vallmon 4 i Vänersborg AB. Bolaget ändrade 1987 namn till Fastighets AB Vänersborg. Bolaget har till föremål för sin verksamhet att med beaktande av lokaliseringsprincipen och andra gällande kommunalrättsliga principer köpa och sälja fastigheter, att uppföra byggnader samt att förvalta och hyra ut fast och lös egendom.

Ägardirektiv
I sammandrag. De fullständiga direktiven finns på www.vanersborg.se. Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga lokaler i god teknisk standard till befintliga och blivande näringsverksamheter i Vänersborgs kommun. Uthyrningen av lokaler till näringsidkare ska bedrivas på affärsmässiga grunder och syfta till att stödja utvecklingen av ett starkt affärs- och näringsliv i Vänersborgs kommun som grund för ökad sysselsättning, god ekonomisk tillväxt och goda levnadsbetingelser.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret
Verksamheten sköts från och med den 1 september 2023 av personal från AB Vänersborgsbostäder.
Mellan bolagen har upprättats ett tjänsteköpsavtal där VD, ekonomichef samt förvaltningschef tillhandahålls av AB Vänersborgsbostäder för ett fast månadsbelopp. Avtalet gäller fram till 2024-12-31 med en förlängningstid om 12 månader. Parterna ska regelbundet stämma av att verksamheten fungerar.

Bolaget äger för närvarande följande 9 fastigheter:
- Kordan 3 - hyresgäst Schenker AB
- Ingenjören7 och 8 - hyresgäst Hedson Technologies AB
- Bruket 7 - hyresgäst Vänersborgs kommun/Wargön Innovation AB
- Hunneberg 1:4 Kungajaktsmuséet - hyresgäst Halle och Hunneberg AB
- Hunneberg 1:7 Spiskupan - hyresgäst saknas
- Briggen 8 - hyresgäst Dalbo Snickeri
- Krickan 1 - hyresgäst Vänersborgs kommun
- Diagonalen 1 - mark för framtida byggnation av småindustri

Följande händelser under året är värda att notera:

En omfattande renovering av Ingenjören skulle startats under hösten 2023. På grund av att upphandlingen blev överklagad startar ombyggnationen i början av 2024.

Hunneberg 1:7 Spiskupan. Hyresgästen gick i konkurs under året. Diskussion pågår med intressenter med en uppstart tidigast under hösten 2024.

Hunneberg 1:4 Kungajaktsmuséet samt del av 1:7 (Naturskolan). Det nybildade bolaget Halle och Hunneberg AB tar över verksamheterna från Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB och Stiftelsen Bergagården som avvecklas i början av 2024.

Krickan 1. Fastigheten inköpt av bolaget på uppdrag av Vänersborgs kommun som har tecknat hyresavtal för fastigheten. Rivning planeras för delar av byggnaderna. Begäran om planbesked har inlämnats för att möjliggöra olika typer av verksamhet.

Styrelse

Styrelsen, som utsetts av Vänersborgs kommunfullmäktige, har följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter
Mats Andersson, ordförande
Tommy Christensson, vice ordförande
Magnus Ekström

Suppleanter
Pontus Gläntegård
Annika Wallman
Benny Augustsson

Verkställande direktör
Gunnar Johansson

Revisor ordinarie
Daniel Larsson, auktoriserad revisor

Lekmannarevisor ordinarie
Arne Kindberg

Lekmannarevisor suppleant
Kate Giaever

Sammanträden
Under året har styrelsen hållit tio sammanträden.

Flerårsöversikt

	2023	2022	2021	2020	2019
Nettoomsättning, tkr	**10 271**	8 470	8 212	7 626	7 596
Resultat efter finansiella poster, tkr	**838**	-1 608	772	1 001	1 494
Balansomslutning, tkr	**78 032**	70 578	71 918	71 195	66 720
Soliditet, %	**39**	42	43	43	45

Förändringar i eget kapital

	Aktie-kapital	Reserv-fond	Fritt eget kapital	Summa eget kapital
Belopp vid årets ingång	1 400 000	80 000	24 108 893	25 588 893
Årets resultat			585 660	585 660
Belopp vid årets utgång	1 400 000	80 000	24 694 553	26 174 553

Resultatdisposition

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:	Kronor
Balanserat resultat	24 108 893
Årets resultat	585 660
Totalt	**24 694 553**

Styrelsen och verkställande direktörn föreslår att vinstmedlen disponeras enligt följande:

Balanseras i ny räkning	24 694 553
Totalt	**24 694 553**

Resultaträkning

Resultaträkning	Not	2023-01-01 -2023-12-31	2022-01-01 -2022-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m.m			
Nettoomsättning		10 236 753	8 469 562
Övriga rörelseintäkter		33 776	0
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m		**10 270 529**	**8 469 562**
Röreslsekostnader			
Övriga externa kostnader	2	-5 919 597	-6 197 870
Personalkostnader	3	-359 010	-520 856
Av- och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-2 838 615	-2 979 154
Summa rörelsekostnader		**-9 117 222**	**-9 697 880**
Rörelseresultat		**1 153 307**	**-1 228 318**
Finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter		417 984	109 505
Räntekostnader och liknande resultatposter	4	-733 471	-488 811
Summa finansiella poster		**-315 486**	**-379 306**
Resultat efter finansiella poster		**837 821**	**-1 607 624**
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		260 911	2 266 381
Förändring av överavskrivningar		-216 031	0
Summa bokslutsdispositioner		**44 880**	**2 266 381**
Resultat före skatt		**882 701**	**658 757**
Skatter			
Skatt på årets resultat		-297 041	-317 040
Årets resultat		**585 660**	**341 717**

Balansräkning

Balansräkning	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och markanläggning	5,6	59 632 619	52 490 697
Inventarier, verktyg och installationer	7	2 443 675	2 811 537
Summa materiella anläggningstillgångar		62 076 294	55 302 234
Summa anläggningstillgångar		**62 076 294**	**55 302 234**
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Fordringar hos koncernbolag	8	14 716 446	14 139 253
Kundfordringar		700 156	523 274
Övriga fordringar		49 260	612 922
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		489 981	0
Summa kortfristiga fordringar		15 955 843	15 275 449
Summa omsättningstillgångar		**15 955 843**	**15 275 449**
SUMMA TILLGÅNGAR		**78 032 137**	**70 577 683**

Balansräkning, forts	Not	2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		1 400 000	1 400 000
Reservfond		80 000	80 000
Summa bundet eget kapital		1 480 000	1 480 000
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		24 108 893	23 767 176
Årets resultat		585 660	341 717
Summa fritt eget kapital		24 694 553	24 108 893
Summa eget kapital		**26 174 553**	**25 588 893**
Obeskattade reserver	**9**		
Periodiseringsfonder		2 838 667	3 099 578
Ackumulerade överavskrivningar		2 243 316	2 027 285
Summa obeskattade reserver		**5 081 983**	**5 126 863**
Långfristiga skulder			
Övriga skulder till kreditinstitut	10	42 500 000	38 500 000
Summa långfristiga skulder		**42 500 000**	**38 500 000**
Kortfristiga skulder			
Övriga skulder till kreditinstitut	10	1 000 000	0
Leverantörsskulder		1 916 277	844 359
Övriga skulder		344 607	11 874
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		1 014 717	505 694
Summa kortfristiga skulder		**4 275 601**	**1 361 927**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**78 032 137**	**70 577 683**

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10 Årsredovisning i mindre företag.

Avskrivning

Tillämpade avskrivningstider:	
Byggnader	33/25 år
Markanläggningar	20 år
Inventarier, verktyg och installationer	5 år

Noter till resultaträkningen

Not 2 Övriga externa kostnader

	2023	2022
Driftkostnader	2 040 657	1 740 459
Reparations- och underhållskostnader	3 703 180	4 351 346
Fastighetsskatt	175 760	106 065
	5 919 597	**6 197 870**

Not 3 Medeltal anställda

Bolaget har tom 2023-09-30 haft 0,5 (0,5) anställda. Därefter köps alla tjänster in.

Not 4 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2023	2022
Räntekostnader på långfristiga lån	610 013	373 044
Borgensavgift	123 000	115 500
Övriga räntekostnader	458	267
	733 471	**488 811**

Noter till balansräkningen

Not 5 Byggnader och mark

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	82 503 658	79 271 083
Årets inköp	9 612 675	3 232 575
Utgående anskaffningsvärden	**92 116 333**	**82 503 658**
Ingående avskrivningar	-32 874 650	-30 657 391
Årets avskrivningar	-2 269 697	-2 217 259
Utgående avskrivningar	**-35 144 347**	**-32 874 650**
Redovisat värde	**56 971 986**	**49 629 008**
Bokfört värde byggnader	40 849 052	40 087 873
Bokfört värde mark	16 122 934	9 541 135
	56 971 986	**49 629 008**
Skattemässigt restvärde byggnader	**33 310 231**	**32 094 874**

Not 6 Markanläggning

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	10 714 415	10 714 415
Utgående anskaffningsvärden	**10 714 415**	**10 714 415**
Ingående avskrivningar	-7 852 726	-7 447 760
Årets avskrivningar	-201 056	-404 966
Utgående avskrivningar	**-8 053 782**	**-7 852 726**
Redovisat värde	**2 660 633**	**2 861 689**
Skattemässigt restvärde markanläggning	**2 600 151**	**2 801 207**

Not 7 Inventarier, verktyg och installationer

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	4 376 295	4 042 363
Årets inköp	0	333 932
Utgående anskaffningsvärden	**4 376 295**	**4 376 295**
Ingående avskrivningar	-1 564 758	-1 207 829
Årets avskrivningar	-367 862	-356 929
Utgående avskrivningar	**-1 932 620**	**-1 564 758**
Redovisat värde	**2 443 675**	**2 811 537**

Not 8 Fordringar hos koncernbolag

	2023-12-31	2022-12-31
Koncernkonto Vänersborgs kommun	13 297 406	14 139 253
Hyresfordran	1 419 040	0
	14 716 446	**14 139 253**
Beviljad kredit på koncernkonto	1 000 000	1 000 000
Utnyttjad kredit på koncernkonto	0	0

Not 9 Obeskattade reserver

	2023-12-31	2022-12-31
Ackumulerade överavskrivningar	2 243 316	2 027 285
Periodiseringsfond 2017	0	740 911
Periodiseringsfond 2018	368 297	368 297
Periodiseringsfond 2019	592 950	592 950
Periodiseringsfond 2020	399 340	399 340
Periodiseringsfond 2021	485 070	485 070
Periodiseringsfond 2022	513 010	513 010
Periodiseringsfond 2023	480 000	0
	5 081 983	**5 126 863**

Not 10 Förfallotider på långfristiga skulder

	2023-12-31	2022-12-31
Skulder som förfaller inom 1 år	1 000 000	0
Skulder som förfaller senare än 1 år, men senast 5 år efter balansdagen	34 500 000	24 500 000
Skulder som förfaller senare än 5 år efter balansdagen	8 000 000	14 000 000
	43 500 000	**38 500 000**

Not 11 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Inga väsentliga händelser har inträffat efter räkenskapsårets slut.

Vänersborg den dag som framgår av vår elektoniska underskrift

Mats Andersson
Ordförande

Tommy Christensson

Magnus Ekström

Gunnar Johansson
Verkställande direktör

Vår revisonsberättelse har lämnats den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Daniel Larsson
Auktoriserad revisor

2023

ÅRSREDOVISNING VÄNERSBORGSBOSTÄDER

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Innehåll

Nyckeltal	2
Viktiga händelser	2
Att få komma i mål	3
Utveckling och förnyelse	4
Ekonomisk hållbarhet	5
Social hållbarhet	10
Ekologisk hållbarhet	14
Nyckeltal	16
Hållbar personalstyrka	18
Framtid	20
Förvaltningsberättelse	21
Finans	22
Resultaträkning	28
Balansräkning	29
Kassaflödesanalys	31
Femårsöversikt	32
Redovisnings- och tilläggsupplysningar	33
Noter	35
Styrelse och VD	38
Revisionsberättelse	39
Granskningsrapport	41
Fastighetsbestånd	42

Nyckeltal

308 948 hyresintäkter (tkr)

242 626 fastighetskostnader (tkr)

10 735 resultat (tkr)

54 061 rörelseresultat (tkr)

3 566 lägenheter

6 500 hyresgäster

13 100 personer i bostadskön

Viktiga händelser

Inflyttning på Elisabeths Port: 79 lägenheter

Inflyttning på Nordkroksvägen 6: 44 lägenheter

Köp av äldreboendet Eken

Försäljning av "Flickskolan"

Start av Bostad Direkt

Omslag:

Fotograf Jerry Lövberg

Konstnär: "Kinmx"

Att få komma i mål

Ibland är det viktigt att stanna upp och konstatera att man blivit klar. Under året har vi färdigställt två stora projekt som har bidragit till att skapa nya boenden i Vänersborg: Elisabeths Port och Nordkroksvägen 6. Dessa projekt har inte bara gett 123 nya hem, utan också förnyat stadsbilden och skapat förutsättningar för fler bostäder och verksamheter i framtiden. Elisabeths Port har gett staden en ny profil vid Vänerparken och Södra Sanden, där en ny tingsrätt kommer att öka attraktiviteten och tillväxten.

Nordkroksvägen 6 är ett nytt modernt äldreboende med hög kvalitet och komfort, som visar att Vänersborgs kommun är en föregångare när det gäller att satsa på sina äldreboenden. Detta är det sjunde äldreboendet som vi har byggt om och till åt kommunen.

Vi står dock inför utmaningar när det gäller ytterligare nyproduktion. Ränteutvecklingen och avvecklandet av investeringsstödet för byggnation av hyresrätter gör att det är svårt att få lönsamhet i nya projekt. Hyresnivåerna är höga och det finns en stor osäkerhet om betalningsviljan. Det finns vakanser i nyproducerade hyresrätter och bostadsrätter i Vänersborg. Även villamarknaden har svalnat och det tar längre tid att sälja kommunala tomter.

Vad gör vi då i stället? Vi planerar för framtiden och tar fram nya detaljplaner, vilket är ett arbete som tar tid. Det är viktigt att ha byggbar mark när marknaden vänder. Just nu pågår planarbete på Södra Sanden och i kvarteret Penséen (Kyrkogatan 8-10, Gasverksgatan 4-6, Södergatan 3). Dessa är två attraktiva lägen för framtida projekt.

Vi fick en ny styrelse efter bolagsstämman i maj 2023. Styrelsen har lagt fast en ny vision och en ny inriktning för bolaget under mandatperioden. Vi kommer att fortsätta att arbeta med energi- och miljöfrågor samt mer tydligt arbeta med social hållbarhet. Vi är anslutna till Allmännyttans klimatinitiativ, som innebär att vi ska bli helt fossilfria och spara 30 % energi fram till 2030. Vi nådde det målet redan under 2023. Nu har vi satt nya mål som innebär att vi ska nå 35 % under mandatperioden.

Stambyten är en viktig del för att uppnå bra energiprestanda i fastigheterna. Under året har vi genomfört stambyten i kvarteren Alen (Kronogatan 60-66 A-B) respektive Kråkan 4 (Sandmarksgatan 14). Detta har inte bara minskat vår energiförbrukning, utan också förbättrat standarden för de boende i kvarteren.

Vi gjorde två fastighetsaffärer med Vänersborgs kommun under 2023. Vi köpte äldreboendet Eken på Niklasberg, vilket innebär att vi nu förvaltar alla äldreboenden på området. Vi sålde också vårt gamla kontor ”Flickskolan” i centrala Vänersborg, som nu byggs om till verksamhetslokaler i kommunens regi.

Jag vill avsluta med att tacka alla våra duktiga och positiva medarbetare för ett väl utfört arbete under ett utmanande år. Jag vill också tacka den nya styrelsen och ägaren för ert intresse och engagemang i bolaget.

Gunnar Johansson, VD

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Utveckling och förnyelse

Trots det oroliga världsläget, den höga inflationen och ränteläget, som har bidragit till en avmattning i byggtakten i Vänersborg och i Sverige som helhet, har Vänersborgsbostäder fortsatt att utveckla och förnya vårt bostadsbestånd. Under 2023 ökade vi antalet lägenheter med 123 stycken, varav 79 genom nyproduktionen av Elisabeths Port och 44 genom till- och ombyggnation på Nordkroksvägen 6. Vi har därmed stärkt vår position som en av de största hyresvärdarna i Vänersborg och bidragit till att möta det ökande behovet av hyresrätter i kommunen.

Befolkningsutvecklingen

Antalet invånare i Vänersborg har under året ökat med 108 (585) personer. Antalet invånare per den 31 december var 40 012 (39 904) personer. Siffrorna visar både ett positivt födelseöverskott och flyttnetto. Kommunen ökar med invånare både från det egna länet, övriga Sverige och utlandet. Våra grannkommuner Trollhättan och Uddevalla har båda haft en minskning under 2023 och totalt har Trestadsregionen minskat med 330 (+548) invånare och har nu totalt 156 130 invånare (156 460). Det korta avståndet och de goda kommunikationerna mellan städerna gör att många väljer att bo i en stad och arbeta eller studera i en annan.

Hyresrätten och marknaden

Vänersborgsbostäder erbjuder hyresrätter med hög kvalitet och service. Att hyra sin bostad är ett tryggt och bekvämt boendealternativ som ger flexibilitet och ekonomisk stabilitet. Våra hyresgäster slipper oroa sig för oförutsedda boendekostnader eller för att boräntor och avgifter ska öka. Vi kan konstatera att vi är boendevalet för var sjunde vänersborgare.

Brett utbud av lägenheter i olika områden

Vänersborgsbostäder är den ledande hyresvärden i Vänersborg med över 3 500 lägenheter i olika storlekar och områden. Vi konkurrerar med ett flertal hyresvärdar med ett mindre antal lägenheter. Vi hyr ut våra lägenheter via vår egna bostadskö dit alla som fyllt 16 kan anmäla sig. Däremot krävs det att man fyllt 18 år för att kunna få ett lägenhetskontrakt.

Vid årets slut hade vi mer än 13 000 personer i vår bostadskö, vilket är en relativt stor ökning från föregående år. Vi påminner våra bostadssökande om att logga in på Mina sidor minst en gång per år för att inte förlora sina köpoäng.

Stark efterfrågan och en stabil bostadskö

Vi har haft en stark efterfrågan på våra lägenheter under året. Vår bostadskö har varit stabil och den genomsnittliga kötiden har legat på 3,4 år både 2023 och 2022. Det visar att våra hyresgäster är nöjda med vårt boendeerbjudande och att det finns ett stort intresse för att hyra hos oss. Vår omsättningsgrad på lägenheter har varit 16,2 %, vilket är en liten ökning från föregående år. Omsättningsgraden varierar dock mellan olika områden beroende på läge, storlek och standard.

Bostad Direkt för snabbare uthyrning

I maj 2023 införde vi Bostad Direkt, vilket innebär att vi lägger dit lägenheter som varit utlagda i ordinarie system minst sju dagar. I Bostad Direkt gäller inte köpoäng utan det är "först till kvarn" som gäller. Under året hyrde vi ut 25 lägenheter på den vägen.

Edsgatan 1 B-C

Ekonomisk hållbarhet

I linje med vår vision om ett attraktivt och hållbart boende vill vi erbjuda trivsamma lägenheter med kontinuerligt underhåll och reparationer. Trivsel och hållbarhet är grundstenarna för oss. När vi gör ombyggnationer ser vi till att samtidigt förbättra fastighetens miljö- och energiprestanda. Dessutom gör vi hållbara materialval.

Stamrenovering och standardhöjning

Vi vill erbjuda våra hyresgäster ett attraktivt och hållbart boende, där trivsel och kvalitet är i fokus. Därför satsar vi på ett kontinuerligt och planerat underhåll och reparation av våra fastigheter, samt på att förbättra deras miljö- och energiprestanda. Vi gör också hållbara materialval när vi renoverar eller bygger nytt.

Vårt fastighetsbestånd består av 49 % lägenheter byggda före 1976 och 40 % lägenheter byggda eller ombyggda efter 2003. Vi har en löpande plan för att renovera våra äldre fastigheter och höja deras standard. Varje år gör vi ett antal större så kallade stamrenoveringar, där vi byter badrum och en del annat. Under 2023 färdigställde vi renoveringen av Kronogatan 60-66 samt genomförde stamrenovering av 52 lägenheter på Storegårdsvägen 13, där hyresgästerna fick nya badrum med valmöjlighet mellan två standardnivåer.

Vi strävar efter att öka standarden även då inte stambyte är aktuellt. På Gasverksgatan 18 har arbetet fortsatt med att bygga om lägenheterna så att hyresgästerna nu har dusch i lägenheten i stället för i källaren. På Duellvägen och Poppelvägen byggde vi om badrum och erbjöd renovering av väggar och golv. Hyresgästerna hade möjlighet att avstå från renovering om de önskade.

Underhåll och förbättring av fastigheterna

Vi har också ett kontinuerligt underhåll av våra fastigheters exteriör och interiör, för att bevara och förbättra deras skick och utseende. Under 2023 målade vi om fasader på Murargatan 10-22 och Fasanvägen 4-12. Därtill kommer löpande arbete med fasadtvätt, taktvätt med mera. Livslängden för ett bostadshus beräknas ofta till 100 år och under den tiden genomför vi en rad olika återkommande renoveringar. Vi erbjöd inre underhåll i form av målning och renovering av golv till de hyresgäster vars lägenheter hade passerat underhållsintervallen. Detta gjorde vi på Karlslundsgatan 2-6, Skansgatan 3-5 och Kronogatan 55-59.

Våra utemiljöer

Vi vill också att våra hyresgäster ska trivas i sina utemiljöer, och därför arbetar vi med att skapa trevliga och gröna gårdar och områden. Under 2023 fortsatte vi arbetet med att försköna gårdsmiljön på Kastanjevägen 3-55, där vi anlade nya rabatter och växter, lade plattor, sådde gräsmattor och gjorde andra förbättringar.

Ett gott inomhusklimat för våra hyresgäster

Vi vill att våra hyresgäster ska känna sig trygga både inomhus och utomhus. Därför uppfyller vi höga krav på miljö- och hälsorelaterade aspekter. Det innebär att vi garanterar ett gott inomhusklimat, med hänsyn till dagsljusinsläpp, ventilation, buller och annat.

Temperatur och luftkvalitet

Vi arbetar ständigt med att justera temperaturen och luftflödet i våra fastigheter. Vi monterar löpande inomhusgivare och i våra nyproduktioner finns de redan från start. På så sätt kan vi hålla en jämn och behaglig inomhustemperatur i lägenheterna.

Under sommaren kan hög värme vara en utmaning. Då informerar vi våra hyresgäster om hur de kan göra för att hålla nere inomhustemperaturen. I alla nyproduktioner monterar vi persienner redan från start.

Vi har genomfört radonmätning i alla våra fastigheter och alla lägenheter har godkända värden under 200 Bq/m^3. Vi gör nya mätningar vid behov, till exempel om vi ändrar ventilationssystemet i en fastighet.

Vi följer de myndighetskrav som finns för obligatorisk ventilationskontroll (OVK). Alla våra fastigheter är godkända, förutom Kråkan 4 (Sandmarksgatan 14), Tjädern 14 och 16 (Torpavägen 11 och 7), där vi håller på att renovera kök och badrum.

Dagsljus och material

I våra nyproduktioner har vi möjlighet att optimera dagsljusinsläppet i lägenheterna. Det var en av anledningarna till att vi valde en trekantig husform för Elisabeths Port.

Vi ställer höga krav på material och produkter som vi använder i våra byggprojekt. De följer de regler som finns i Bygg AMA (Allmän material- och arbetsbeskrivning). Våra entreprenörer är med få undantag certifierade enligt ISO 9001/ISO 14001 och OHSAS 18001.

Rökfria kvarter

En annan viktig del i ett gott inomhusklimat är att slippa röklukt. Därför har vi gjort kvarteren på Holmängs Hage (Landerivägen 14-40) och Elisabeths Port till rökfria kvarter. Det är något som många uppskattar och som kan vara avgörande för en astmatiker. Rökförbudet gäller i lägenheterna och i alla gemensamma utrymmen, samt i trapphus, balkonger, uteplatser och entréer. Det finns en särskild plats på gården för dem som vill röka.

Trygga och säkra boendemiljöer

Vi vill att våra hyresgäster ska känna sig trygga och säkra i sina bostäder och i sina utemiljöer. Därför har vi en krisorganisation som kan hantera eventuella krissituationer, och en plan för kris och katastrof som vi reviderar varje år.

Brandsäkerhet och inbrottsskydd

Vi har också ett systematiskt och preventivt brandskyddsarbete, där en extern entreprenör årligen kontrollerar och underhåller släckutrustning och rökluckor. Varje lägenhet hos Vänersborgsbostäder är utrustad med brandvarnare. Vi informerar våra hyresgäster om deras ansvar att kontrollera och felanmäla sina brandvarnare.

Våra fastighetsvärdar ansvarar för att kontrollera att inga saker ställs i trapphusen, vilka är våra hyresgästers väg ut och räddningstjänstens väg in om det brinner och att hålla trapphusen och andra utrymmen fria från hinder och låsta. Vi ger också tips om säker grillning på sommaren.

Vi arbetar också med att förebygga inbrott och stölder i våra fastigheter. Under 2023 bytte vi låssystem i flera av våra fastigheter, och installerade nya moderna lås med chip på Kastanjevägen 3-55. Detta gav cirka 180 hushåll ett ännu säkrare låssystem, som är omöjligt att kopiera.

Trevliga och gröna utemiljöer

Vi vill också att våra hyresgäster ska trivas i sina utemiljöer, och därför satsar vi på att skapa trevliga och gröna gårdar och områden. Vi har 33 lekplatser som en certifierad extern besiktningsman besiktigar varje år. Efter den årliga inspektionen av lekplatser förstärker vi säkerheten och byter ut vissa enheter vid behov. Under 2023 renoverade vi lekplatsen på Skolvägen. Vi har också förstärkt belysningen på Agnesborgsvägen och Poppelvägen för att öka tryggheten.

Minskad biltrafik

Vi jobbar ständigt med att minimera biltrafiken i våra områden, och begränsar framkomligheten för bilar där det är möjligt. På Kastanjevägen 3-55 fortsatte vi med markarbeten som skapade en tryggare utemiljö för barn och vuxna, och monterade bommar utanför området för att minska riskerna. Vi informerar också våra hyresgäster och vår personal om trafikfrågor och säkerhet.

Väggmålningar

I augusti 2023 befann sig nio internationellt kända konstnärer i Vänersborg för att delta i Artscapes överlägset största projekt för året och vi på Vänersborgsbostäder ställde tre av våra väggar till förfogande. Adresserna var Torpavägen 7, Niklasbergvägen 9 och Storegårdsvägen 13M. Vi vill skapa trivsamma boendemiljöer som känns både vackra och trygga. Vi vet att om man bor i en fin miljö så vill man bevara den så. Det minskar skadegörelse och ökar tryggheten. Vi hoppas också att det kommer att öppna upp för samtal och öka gemenskapen grannar emellan. Väggmålningarna blev en succé bland både hyresgäster, andra vänersborgare och besökare.

Invigning av konstverket Karusell vid Elisabeths Port.

Nyproduktion

Det är angeläget för kommunens fortsatta utveckling att nya bostäder tillförs och i denna utveckling är Vänersborgsbostäder en viktig kugge. Arbetet med att ta fram en projektportfölj med tänkbar nyproduktion påbörjades 2014. En förutsättning för detta är en långsiktig efterfrågan på de bostäder som vi planerar att bygga.

Under året har vi färdigställt byggandet av följande projekt:

- 79 lägenheter i Elisabeths Port i kvarteret Haren. Inflyttning skedde sommaren 2023.
- Om- och tillbyggnation av äldreboendet på Nordkroksvägen 6 i Vargön. Inflyttning skedde sommaren 2023.

Digitalisering

Vi lever i en digital tid, där tekniken ger oss nya möjligheter och utmaningar. Vi vill vara en modern och innovativ aktör på bostadsmarknaden, som utnyttjar digitaliseringens potential för att skapa värde för våra kunder, medarbetare och samhälle. Under det gångna året fortsatte vi utvecklingen av vårt fastighetssystem Momentum, som vi gick över till året dessförinnan. Vi jobbade också vidare med utbyggnad av Iloqsystemet, som innebär i digitala nycklar.

Vi har också anslutit oss till Sveriges Allmännyttas digitaliseringsinitiativ, som syftar till att stärka medlemsbolagens roll som drivande och ansvarstagande aktörer i den digitala omställningen. Genom detta initiativ får vi tillgång till kunskap, nätverk och stöd för att utveckla vår digitala mognad och strategi.

Vi har de senaste åren satsat på att digitalisera våra tjänster och processer för att öka tillgängligheten och effektiviteten för våra hyresgäster. Med det nya fastighetssystemet, nya Mina sidor, digital felanmälan och digital signering kan hyresgästerna enkelt och smidigt hantera sina ärenden när som helst och var som helst. Det är idag en mycket stor andel som använder våra digitala tjänster. Exempel är att 92 % av all avtalssignering sker digitalt. När det gäller felanmälan så sker idag 22 % digitalt. Vi tror att det kan ta ett tag att visa på fördelarna med digital felanmälan.

Det enda som kräver ett personligt besök på vårt Kundcenter på Torpavägen 1 är att hämta eller lämna nycklar till bostaden eller kvarterslokalen.

Vård- och omsorgsfastigheter

Blockhyresavtal med Vänersborgs kommun

Sedan 1998 har vi ett framgångsrikt samarbete med socialförvaltningen i Vänersborgs kommun, där vi tillhandahåller trygga, flexibla och attraktiva bostäder och lokaler för kommunens verksamheter. Under året förvärvade vi Eken av Vänersborgs kommun, vilket innebar 36 lägenheter för särskilt boende. Efter förvärvet har vi nu blockhyresavtal för 497 lägenheter och 23 981 m^2 lokalyta. Blockhyresavtalen innebär att vi hyr ut hela fastigheter till socialförvaltningen, som i sin tur hyr ut lägenheterna till enskilda hyresgäster med biståndsbeslut.

Nytt äldreboende i Vargön

Under 2023 slutförde vi ett stort projekt i Vargön, där vi byggde om och till ett nytt äldreboende på Nordkroksvägen 6. Projektet var ett resultat av en gemensam planering med kommunen, som hade behov av att modernisera och samordna sina två befintliga äldreboenden i Vargön, Lunddala på Nordkroksvägen 6 och Ekeliden. Vi fick i uppdrag att renovera och bygga till på Nordkroksvägen 6, medan Ekeliden skulle avvecklas. Vi bevarade en av de ursprungliga byggnaderna på Nordkroksvägen och integrerade den med den nya delen.

Verksamhetschef Maria Möller, Nordkroksvägen 6.

Innergården, Nordkroksvägen 6.

Det nya äldreboendet har nu en totalyta på cirka 5 100 m^2 och 44 platser i fyra avdelningar. Vi har också skapat nya, rymliga och gemensamma utrymmen och en vacker innergård med grönska och sittplatser. Det nya äldreboendet är en förbättring för både de boende och personalen. Det togs i drift i juni 2023.

Ombyggnation av Ekeliden

Under hösten 2023 påbörjade vi en ombyggnation av Ekeliden (Tomtevägen 1-5A/kvarteret Skänken), som tidigare var ett äldreboende. Ombyggnationen syftar till att omvandla Ekeliden till ett särskilt boende för personer med särskilda behov och nya lokaler för hemtjänsten och andra verksamheter. Ombyggnationen beräknas vara klar under 2024.

Lokaler och bilplatser

Våra lokaler (mindre förråd samt affärs-och föreningslokaler) och bilplatser utgör en liten men viktig del av vår verksamhet. De står för sammanlagt 4,85 % av våra totala hyresintäkter. Våra lokaler är främst belägna i anslutning till våra bostadsfastigheter och har en total yta på drygt 32 400 m^2. Av dessa hyr kommunen drygt 24 000 m^2 för olika ändamål. Under 2023 tillfördes 16 förråd i samband med renovering av Kronogatan 60-66. Våra garage och p-platser har fortsatt varit populära.

LANTERNAN
LANTERNAN
LANTERNAN

Barn från Vänerparkens förskola på studiebesök på Elisabeths Port.

Social hållbarhet

Trygghet

Åtgärder efter hyresgästundersökningen 2022

Trygghetskänslan är högt prioriterad av Vänersborgsbostäder och kommer att fortsätta vara det. Det är en av de viktigaste faktorerna för att få nöjda hyresgäster och socialt hållbara boendemiljöer. I 2022 års hyresgästundersökning visades en sänkning från 84 % till 82 % när det gäller graden av upplevd trygghet. Vi har tagit med oss det resultatet som underlag för planering av arbete för ökad trygghet och säkerhet. Glädjande var dock att den upplevda tryggheten på Torpaområdet hade ökat från 76 % till 81 %. Torpaområdet var fokusområden för medborgarlöftet 2022. Arbetet med medborgarlöftet sker i kommunens BRÅ-grupp (Brottsförebyggande rådet) där bokonsulent och VD representerar Vänersborgsbostäder.

Dialog och samverkan

Vi vill ge de boende trygga och säkra bostäder och närmiljöer, inte minst i socioekonomiskt svagare områden. Ett av de viktigaste verktygen är den dialog vi för både med hyresgäster, internt inom bolaget och med externa aktörer såsom kommun och polis. Våra fastighetsvärdar och vår bokonsulent har daglig kontakt med de boende och det är dessa samtal som är grunden för de förslag vi tar fram och de åtgärder som utvecklar bomiljöerna.

Bokonsulentens roll och arbete med medborgarlöftet

Vår bokonsulent har som uppdrag att arbeta med trivsel och trygghet grannar emellan. Det handlar om allt från att ta hand om felparkeringar till störande hyresgäster. För det mesta räcker det med ett samtal för att lösa problemet. Vid större konflikter kan socialtjänsten och andra instanser kopplas in. Bokonsulenten har ett nära samarbete med polisen och Vänersborgs kommun bland annat genom medborgarlöftet som ska ta vara på det engagemang som finns i samhället, arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande och involvera vänersborgarna i det som sker. Under 2022 togs underlag och planer fram för att skapa åtgärder för att minska otrygghet och hantera andra utmaningar.

Trygga och tillgängliga boenden för våra äldre

Vi på Vänersborgsbostäder arbetar aktivt för att skapa boenden som passar våra äldre hyresgäster. Vi vet att många vill bo kvar hemma så länge som möjligt och därför satsar vi på att förbättra tillgängligheten, tryggheten och servicen i våra fastigheter. Vi utför stora renoveringar som hissinstallation, badrumsbreddning och dörröppningsutvidgning i samband med stambyten. Vi gör också mindre åtgärder som kontrastmarkeringar och belysning i trapphusen.

För våra äldre hyresgäster har vi 247 kategoriboenden som är särskilt anpassade för deras behov. Dessa boenden har god tillgänglighet i och omkring lägenheterna och gör det möjligt att bo kvar hemma längre. Av dessa är 192 seniorboenden som vi hyr ut till personer som är över 60 år. De är placerade i markplan eller i hus med hiss. Vi har också 55 trygghetsboenden i Vänersborg, Vargön och Frändefors som vi hyr ut till personer som är över 70 år. De har gemensamhetslokaler där en värd finns tillgänglig några timmar vardagar och ordnar frivilliga aktiviteter som luncher, middagar och bingo.

Både seniorboendena och trygghetsboendena är mycket populära och hyrs ut via den vanliga bostadskön. Det krävs inget biståndsbeslut eller liknande för att få en sådan lägenhet. Vi samarbetar med Vänersborgs kommun för att möta de behov som finns av tryggt och anpassat boende för äldre. Under 2023 var kötiden till seniorboenden 23 månader och till trygghetsboenden 43 månader.

Verksamhetsfonden och sociala aktiviteter

Vi vill främja trygghet och social samvaro bland våra hyresgäster. Tillsammans med hyresgästföreningen har vi därför inrättat en verksamhetsfond på 250 000 kronor per år, som kan användas för olika aktiviteter i våra bostadsområden. Under 2023 beviljade vi 14 av 17 ansökningar från våra hyresgäster, hyresgästföreningen och oss själva. Vi anordnade bland annat gårdsfest och luciafirande på tre olika adresser (Storegårdsvägen 13, Elisabeths Port och Kastanjevägen, vilket var mycket uppskattat av de som deltog.

Luciafirande vid väggmålningen på Storegårdsvägen 13.

Boinflytande

Vi har under året fortsatt att främja boinflytandet för våra hyresgäster i enlighet med lagen om Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. Vi involverar hyresgäster i beslut om renoveringar, materialval och evakueringar. Ett exempel är mötena inför totalrenoveringen av Sandmarksgatan 14. Men framför allt vill vi lyfta fram den dagliga kontakten mellan hyresgäst och fastighetsvärd, som en viktig del av vårt boinflytande och som leder till förbättringar på gården och i området. Genom vår hyresgästundersökning vartannat år, finns möjlighet att påverka vårt arbete och vår riktning. Vi har även skickat ut enkäter till nyinflyttade och skänkt 10 kr per svar till BRIS. Vi har arbetat enligt en servicehandbok för att säkerställa en god service och ett gott bemötande.

Barnens Kastanj - öppen och frivillig barnverksamhet

Barnens Kastanj är en öppen och frivillig verksamhet för barn i årskurserna F-6 på Kastanjevägen. Det är ett samarbete mellan Vänersborgsbostäder och Vänersborgs kommun som ger barn en meningsfull fritid, där de får leka, utforska sina intressen och vara delaktiga. Verksamheten har ett pedagogiskt syfte att stödja barnens positiva utveckling inom känslor, beteende, hälsa, utbildning och relationer. Vi arbetar också aktivt med allas lika värde, rättigheter och skyldigheter.

Barn och lek hos Barnens Kastanj.

Verksamheten erbjuder bland annat:

- Gruppstärkande och kreativa aktiviteter
- Konflikthantering och relationsskapande
- Samverkan med olika föreningar och verksamheter
- Utevistelse och miljömedvetenhet
- Språkutveckling och läxhjälp
- Tjej- och killgrupper för mellanstadiet
- Kunskap om samhällets myndigheter och aktörer
- Utvärdering och påverkan
- Kontakt och samtal med vårdnadshavare
- Föräldrautbildningar och frukostfika
- Integration av nyanlända

Så jobbar vi med att motverka hemlöshet

Vi har i uppdrag att erbjuda bostäder till kommunens invånare. Vi har också ett socialt ansvar att främja goda levnadsvillkor för alla som bor och verkar i Vänersborg. Vi vill bidra till ett socialt hållbart samhälle som är inkluderande, jämlikt och tolerant.

För att uppnå detta har vi under flera år haft ett nära samarbete med socialförvaltningen i projektet ”Bosam”, som syftar till att motverka hemlöshet. Genom detta samarbete kan vi erbjuda boende till personer som annars inte skulle uppfylla kraven för ett eget lägenhetskontrakt. Vi tillhandahåller två lägenheter per månad som socialförvaltningen hyr ut i andra hand till personer med psykiatrisk problematik, personer som varit utsatta för våld i nära relationer och ensamkommande. Målet är att dessa personer ska få stöd och hjälp från socialförvaltningen så att de så småningom kan få ett eget förstahandskontrakt. Under 2023 hade vi fyra pågående Bosamkontrakt och 7 personer fick ett tillsvidarekontrakt genom projektet. Vår bokonsulent har ett nära samarbete med polisen och Vänersborgs kommun i frågor som rör trygghet och brottsförebyggande arbete.

Så jobbar vi för att motverka våld i nära relationer

Vi vill också förebygga och förhindra våld i nära relationer, som är ett allvarligt samhällsproblem som drabbar många människor. Vi har därför tagit fram en rutin ”Mot våld i nära relationer” som riktar sig både till vår personal och våra hyresgäster. Rutinen ger information och vägledning om vad man kan göra om man misstänker eller vet att någon utsätts för våld eller hot om våld i hemmet. Under “En vecka fri från våld” som anordnades av kommunen i november 2023, deltog vi genom att sprida information och diskussionsmaterial i vårt kundcenter och våra personalutrymmen.

VÄNERSBORGS BOSTÄDER
REPARATÖR

VÄNERSBORGS
BOSTÄDER

Ekologisk hållbarhet

Som Vänersborgs största hyresvärd har vi ett stort ansvar och en stor möjlighet att bidra till en bättre miljö. Vi arbetar aktivt med att minska bolagets miljöpåverkan och att underlätta för våra hyresgäster att göra miljömedvetna val i sitt boende. Vi ställer också höga miljökrav på våra entreprenörer och leverantörer i de avtal vi ingår.

Våra resultat och mål

Vi har under de senaste 16 åren lyckats minska vår energianvändning med 31 %, vilket är ett resultat av ett långsiktigt och systematiskt arbete med energieffektivisering. Sedan 2020 är vi även helt fossilfria i vår uppvärmning och våra egna transporter.

Detta är i linje med vårt engagemang i Allmännyttans klimatinitiativ, som vi anslöt oss till 2008. Det är ett branschgemensamt initiativ för att minska utsläppen av växthusgaser och nå de nationella och globala klimatmålen. Tillsammans med 175 andra allmännyttiga bostadsföretag har vi förbundit oss att vara fossilfria senast år 2030 och att minska vår energianvändning med 30 %.

Vi har även satt ett ambitiöst internt mål att nå en minskning på 35 % under mandatperioden. Vi tror att dessa mål är realistiska och uppnåeliga genom ett nära samarbete och ett aktivt kunskapsutbyte inom Allmännyttan. Vi vill utnyttja Allmännyttans samlade styrka som en stor och inflytelserik aktör som kan påverka och främja klimatomställningen.

Våra transporter och uppvärmning

Vår fastighetsförvaltning medför ett behov av transporter, ofta i samband med åtgärder i lägenheterna eller fastigheterna. Vi prioriterar alltid fossilfria alternativ när vi byter ut våra fordon eller maskiner. Under 2020 nådde vi vårt mål om en fossilfri fordonsflotta när vi ersatte de sista fossildrivna fordonen med sådana som drivs av HVO 100. Av våra 41 bilar är 23 elbilar. Under 2023 minskade vi antalet personbilar med tre stycken och startade en bilpool.

Systematiskt miljö- och klimatarbete

Bygg- och fastighetssektorn har en stor andel av samhällets totala miljöpåverkan. Våra fastigheter är energiintensiva och bidrar till utsläpp av växthusgaser. Vår verksamhet ger också upphov till indirekta utsläpp genom materialval, avfallshantering och transporter i samband med ny- och ombyggnation. För att minska vår miljöbelastning arbetar vi förebyggande och systematiskt med dessa frågor. Vi följer vår miljöpolicy och vår vision om det attraktiva och hållbara boendet i hyresrätt. Vi har en tydlig målstyrning och en årlig uppföljning av vårt miljöarbete. Detta ger oss konkreta resultat och visar hur vi kontinuerligt minskar vår miljöpåverkan. I vårt dagliga arbete prioriterar vi hållbarhet som en viktig aspekt i alla beslut.

Energideklaration

Under 2021-2022 genomförde vi energideklarationer för alla våra fastigheter. Vi använder dessa resultat som underlag för vårt fortsatta arbete med energieffektivisering. Energideklarationen visar hur mycket energi som förbrukas i ett hus vid normalt brukande. Under året har vi arbetat med att justera våra värmeanläggningar och att logga energianvändningen i lägenheterna. Energideklarationen är giltig i tio år och under den perioden kommer vi att utföra fler åtgärder för att sänka vår energiförbrukning så mycket som möjligt. Vi ställer höga miljökrav på våra entreprenörer och leverantörer vid varje upphandling.

Klimatfrågor och energianpassning av våra fastigheter

Inomhusklimat och energibesparing

Klimatfrågor och energianpassning av våra fastigheter är en kontinuerlig del av vårt arbete för att skapa ett hållbart boende för framtiden. Vi genomför ofta projekt som både förbättrar inomhusmiljön och minskar energiåtgången. Ett exempel är installationen av innegivare i lägenheterna, som anpassar värmen efter behov och ökar komforten för våra hyresgäster. Mer om detta kan du läsa under avsnittet om inomhusklimat.

Belysning och elanvändning

Endast en liten del av elen vi använder går åt till uppvärmning. Merparten används för belysning, drift av ventilation, hissar och liknande. Vi investerar löpande i energieffektiva lösningar för belysning i trapphus och gemensamma utrymmen. Vi installerar till exempel närvarostyrd belysning där det är möjligt. Det innebär att lamporna tänds automatiskt när någon rör sig i uppgången. I trapphus utan fönster håller vi lamporna på en låg nivå på 10 % av den normala styrkan. Våra mätningar visar att vi sparar 3 000 kWh per år och trapphus med denna metod. Under året har vi också bytt ut många gamla lampor till LED-lampor, som har en 80 % lägre energiförbrukning än traditionella lampor.

Solceller och förnybar energi

Vi fortsätter vår satsning på solcellsanläggningar. Under 2023 har vi monterat solpaneler på taket i kvarteret Hunnediabasen (Valhallavägen). Våra befintliga solcellsanläggningar har sammanlagt producerat över 528 000 kWh (418 000) under året. Vi utreder fortlöpande vilka platser som är lämpliga för solceller. Vårt mål är att den el som vi förbrukar i fastigheten, till exempel för trapphus, tvättstugor, belysning och verksamhetsel, ska kunna täckas så mycket som möjligt av solcellsel.

Laddstolpar och elbilar

Laddstolpar för elbilar är en standard i nybyggnation. Vi har under 2023 förberett för 30 stycken elbilsladdare. Våra hyresgäster kan ansöka om laddplats. En laddplats kostar 450–475 kr per månad plus förbrukningskostnad, som läggs på hyresavin. Vi är öppna för att montera fler laddstolpar vid behov och om förutsättningarna finns. Vi märker av ett ökat intresse från våra hyresgäster att kunna ladda sina el- eller hybridbilar och har därför påbörjat en inventering av våra fastigheters möjligheter för laddning. Vi förbereder oss för att möta den växande efterfrågan på elbilar, som alla prognoser pekar på.

Tvättstugor och tvättmedel

Vi byter också ut gamla tvättmaskiner och torktumlare till nya mer energisnåla. Under 2023 har vi bytt ut 11 enheter, vilket ger oss både lägre vatten- och elförbrukning och nöjdare hyresgäster. Vi installerar i största möjliga utsträckning maskiner som endast använder flytande tvättmedel, som doseras direkt i trumman. Flytande tvättmedel sliter mindre på maskinerna än pulvertvättmedel.

Avfallshantering och hållbar utveckling

Avfallsmängd och nedgrävda behållare

Som den största hyresvärden i Vänersborg, med 6 500 hyresgäster, har vi ett stort ansvar för att hantera det avfall som är kopplat till våra fastigheter. Det är också en möjlighet för oss att bidra till en mer hållbar utveckling genom att minska, återbruka och återvinna avfallet så långt det är möjligt. Detta är viktigt både för att spara resurser och för att minska vår klimatpåverkan.

Under 2023 genererade våra hyresgäster i genomsnitt 3,6 m³ avfall per lägenhet, vilket är en liten ökning jämfört med 3,5 m³ året innan. För att effektivisera vår avfallshantering har vi påbörjat en övergång till ett system med nedgrävda behållare, som har flera fördelar. Det sparar yta på våra gårdar, minskar arbetsbelastningen för vår egen personal och kommunens sophämtare, och skapar en trevligare och renare boendemiljö. Utvärderingen av arbetet vi hittills gjort visar att den totala avfallsmängden i stort är oförändrad, men att sorteringen av det rötbara avfallet fungerar bättre samt att gårdsmiljön har blivit bättre då sopbilarna slipper köra in på gårdarna. Under 2023 installerade vi nedgrävda behållare i kvarteret Alen.

Sopsortering och bostadsnära insamling

Vi arbetar också aktivt för att främja våra hyresgästers sopsortering och förbereda oss inför den nya lagen, som innebär att producenterna ska ansvara för bostadsnära insamling av förpackningsavfall.

Vi anpassar våra utrymmen för fastighetsnära insamling och informerar och inspirerar våra hyresgäster till att sortera rätt.

Vi använder tydlig märkning vid våra sopbehållare och sprider kunskap och motivation genom artiklar i vårt bomagasin Dörrposten och i sociala medier.

Återvinning och återbruk

Återbruk av material

I våra utomhusmiljöer strävar vi efter att återanvända material från andra fastigheter när det är möjligt. Ett exempel är att vi vid ombyggnationen av vårt kontor på Torpavägen använde granitblock från den tidigare gårdsmiljön på Pionen (Norra Järnvägsgatan, Gasverkgsgatan), som blev över när vi renoverade den gården året innan.

Kranmärkt bolag

Vänersborgsbostäder är stolta över att vara ett kranmärkt bolag. Kranmärkt är en nationell hållbarhetsmärkning för verksamheter som väljer kranvatten istället för förpackat vatten. Detta är inte bara bättre för miljön, utan också billigare för oss. Förpackat vatten kräver tunga transporter som orsakar onödiga utsläpp och avfall. Dessutom krävs det 300 gånger mer energi att producera och leverera en liter förpackat vatten jämfört med att tappa upp en liter vatten från kranen.

Test av nya arbetssätt

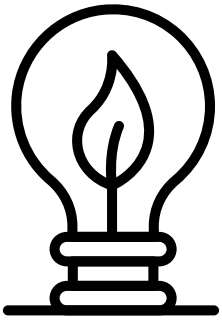
Energieffektivitet är en viktig del av vår verksamhet och vi utforskar ständigt nya lösningar för att förbättra våra fastigheters energiprestanda.

Ny typ av isolering

Under 2023 fortsatte vi att använda en ny typ av isolering, som är särskilt lämpad för vindsutrymmen och andra ställen där traditionell isolering inte är möjlig. Den nya isoleringen är extremt tunn, vilket gör att vi kan isolera ytor som annars skulle vara svåra eller omöjliga att nå. En digital temperaturmätning på den första provvinden visade att innetemperaturen i lägenheten under ökade med 1,5 grader. Detta bekräftar att den nya isoleringen har den förväntade effekten och vi planerar att fortsätta med isolering av fler kvarter.

Textilinsamling och texilåtervinning

Vi har också ett samarbete med Wargön Innovation och Röda Korset för att samla in och återvinna textilier i några av våra fastigheter. Detta är ett sätt för oss att bidra till en cirkulär ekonomi och minska textilavfallet. Vi hoppas kunna utöka detta samarbete till fler av våra fastigheter under 2024.

Nyckeltal

Antal invånare i Vänersborg: 40 012

Antal lägenheter i normalbeståndet: 3 566

Antal lägenheter i särskilt boende: 497 st

Antal lägenheter i trygghetsboende: 55 st

Antal lägenheter i 60+ boende: 192 st

Omsättning på lägenheter: 16,2 %

Genomsnittlig kötid: 3,4 år

Antal beviljade ansökningar till Verksamhets-fonden: 14

Pågående kontrakt via Bosam vid årsskiftet: 4

Kontrakt via Bosam som under året övergick till tillsvidarekontrakt: 7

Underhållsåtgärder och komponentbyten: 343 kr/m^2

Andel lägenheter byggda före 1976: 49 %

Andel lägenheter byggda eller ombyggda efter 2003: 40 %

Utvunnen energimängd från solceller: 528 000 kWh

Antal elbilar inom företaget: 23 av 41

Den totala mängden avfall motsvarar 3,6 m^3/lägenhet

Besparing genom närvarostyrd belysning: 3 000 kWh/år och trapphus

Utbytta enheter i tvättstugor: 11

Antal anställda: 64

Antal nyanställda 2023: 2

Medelålder anställda: 46

Antal kvinnor resp. män i personalen: 15 kvinnor, 49 män

Antal kvinnor resp. män i styrgruppen: 1 kvinna, 3 män

Utbildningskostnad i snitt per anställd: 10 674 kronor

Barn från Barnens Kastanj deltog i workshop vid väggmålningen vid Niklasberg.

Hållbar personalstyrka

Personalstruktur och jämställdhet

Vänersborgsbostäder är Vänersborgs största fastighetsägare och har 64 (68) anställda, varav 15 (15) kvinnor och 49 (53) män, per den 31 december 2023. Med hänsyn till sommarjobbare och andra tillfälligt anställda motsvarar det 73 (73) helårstjänster.

Vi har en ojämn könsfördelning bland de kollektivanställda, där männen är i klar majoritet. Bland tjänstemännen är det däremot en jämnare balans mellan kvinnor och män.

Vid årets slut bestod vår styrelse av 10 (10) ledamöter, varav 4 (2) kvinnor. I vår styrgrupp ingick 4 (4) personer, varav 1 (1) kvinna. Personalomsättningen, inklusive pensionsavgångar, uppgick till 10 % (9), exklusive pensionsavgångar 6 % (7) och medelåldern var 46 år (47).

Kompetensutveckling och utbildning

Vi värdesätter vår personals kompetens och erbjuder kontinuerligt kurser och utbildningar för att stärka deras kunskaper och färdigheter. Trots ett ekonomiskt utmanande år har vi fortsatt att investera i kompetensutveckling för enskilda medarbetare samt för chefer och fackliga företrädare, som har genomgått en arbetsmiljöutbildning. Utbildningskostnaderna per anställd uppgick till 10 674 kronor (17 054), utöver den arbetstid som har lagts på utbildningarna.

Trivsel och hälsa

Vänersborgsbostäder främjar personalens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande genom att uppmuntra till friskvårdsaktiviteter, både individuellt och i grupp.

Vi är anslutna till Vänersborgs kommuns Personalklubb, som arrangerar olika aktiviteter i arbetslivet och på fritiden.

Alla våra anställda har också möjlighet att utnyttja en friskvårdstimma i veckan på betald arbetstid. Dessutom har alla anställda rätt till ett friskvårdsbidrag på 4 000 kronor per år, som ska användas till skattefria friskvårdsaktiviteter som bidrar till hälsa och välbefinnande.

Under året betalades 128 595 kronor (140 238) ut i friskvårdsbidrag, vilket motsvarar 51 % av det totala beloppet. 44 (45) anställda har nyttjat friskvårdsbidraget någon gång under året, vilket utgör 70 % av antalet anställda vid årets slut.

För att förebygga ohälsa och öka medvetenheten om den egna hälsan och dess påverkansfaktorer erbjöds alla medarbetare att delta i en hälsoundersökning, som återkopplades i början av 2023. Utifrån resultaten av hälsoundersökningen arbetade en arbetsgrupp fram förslag på hälsofrämjande aktiviteter. Bland annat anordnades föreläsningar om: Livsstilsförändring och motivation, Kost och fysisk träning, Stressfri och balanserad vardag, Hormonell obalans samt Alkohol, droger och tobak.

Hjärtstartare

Vi vill vara beredda att hjälpa till vid eventuella hjärtstopp, som kräver snabb insats för att rädda liv. Vi har därför utbildat våra anställda i HLR och hantering av hjärtstartare. Vi har också placerat en registrerad hjärtstartare i vårt kundcenter på Torpavägen 1.

Visselblåsning

Vi strävar efter att agera rättvist och etiskt och att upprätthålla förtroendet för vår verksamhet bland våra medarbetare, samarbetspartners och allmänhet. Vi vill därför upptäcka och förhindra eventuella oegentligheter i vår verksamhet i ett tidigt skede. Vänersborgsbostäder har anlitat en extern part som hanterar vårt rapporteringssystem för visselblåsning, för att säkerställa en oberoende och professionell behandling av eventuella rapporter.

Snickarna Joel Sandkvist, Razmus Westergren och Tom Marberg.

Väggmålning på Torpavägen 7. Konstnär: "Noodle".

Framtid

Vi lever i och påverkas av en osäker och föränderlig tid, både nationellt och globalt. Vi har höga räntor och byggkostnader som hindrar nybyggnation. Inflation och arbetslöshet har ökat, vilket sänker hushållens köpkraft och bostadsbehov. Energimarknaden är instabil, med stora pris- och tillgångsskillnader. Internationellt har vi konflikter i bland annat Ryssland/Ukraina och Israel/Hamas. Val i världen, till exempel i USA, kan också påverka oss i Sverige. Dessa händelser kan ha effekter på vår ekonomi, handel och säkerhet. Förhoppningsvis kan vi se lägre räntor och en starkare krona under 2024.

Marknadsläget

Vi är förberedda på en avmattning av efterfrågan under 2024 och en stor osäkerhet för 2025. Det beror dels på att många nya bostadsrätter och hyresrätter kommer att släppas på marknaden under början av 2024 dels på minskad flyktingström och det är oklart hur det kommer att påverka behovet av bostäder i Vänersborg. En positiv faktor för oss är dock bostadssituationen i Göteborg och möjligheten att pendla dit för arbete och studier, vilket ökar attraktiviteten.

Ekonomisk hållbarhet

Hyresförhandlingarna för 2024 resulterade i en hyreshöjning på 5,3 %, vilket är lägre än vårt behov. Vi hade begärt en höjning på 9,2 %, vilket ändå inte skulle ha täckt våra kostnader fullt ut. Det innebär att vi nu måste anpassa vår verksamhet genom effektiviseringar och lägre underhållsnivå.

Våra fastigheter är väl underhållna, så ett år med något lägre underhåll kommer inte att försämra standarden nämnvärt, men det är inte en långsiktigt hållbar lösning. Våra driftskostnader kommer att fortsätta att stiga under 2024, främst på grund av högre taxor för el och värme samt högre priser på insatsvaror. Bolagets räntekostnad och avskrivningskostnad kommer också att öka.

Nyproduktion och fastighetsutveckling

I början av 2022 avskaffades investeringsstödet för nybyggnation av hyresrätter. Det, i kombination med högre räntor och priser, har gjort det svårt att få lönsamhet i nya byggprojekt, utan att sätta orimligt höga hyror för Vänersborg. Därför kommer vi inte att påbörja några nya byggprojekt under 2024. Vi kommer istället att fokusera på renoveringsprojekt och detaljplaner för framtida nyproduktioner.

I slutet av 2017 förvärvade vi fyra fastigheter i kvarteret Pensén (Kyrkogatan 10, Gasverksgatan 4-6) i centrala Vänersborg, där det finns potential för nybyggnation. Detaljplanearbetet pågår och kommer att fortsätta under 2024.

Vi är också involverade i ett detaljplanearbete på Södra Sanden (kvarteret Fregatten). Arbetet sker i samverkan med övriga fastighetsägare och drivs av Skanska. Målet är att möjliggöra framtida bostäder samt handel och kontor. Det är ett komplext arbete som bland annat kräver en flytt av den befintliga hamnverksamheten.

Under 2024 ska vi genomföra en stamrenovering i kvarteret Tjädern (Torpavägen 7 och 11). Förutom att vi byter stammar kommer vi också att renovera kök och badrum. Ventilationen byts ut till FTX-system och vi räknar med en betydligt bättre energiprestanda i fastigheten. Totalt är det 33 lägenheter som ska renoveras. Löpande pågår även andra åtgärder i ett flertal fastigheter.

Digitalisering

Vi kommer att fortsätta vår digitala resa, genom att analysera och förbättra våra processer med hjälp av nya system. Vi kommer också att följa AI och utforska de spännande möjligheter som finns inom områden som smarta hem, uppkopplade hus, vårdtjänster i hemmet och andra digitala tjänster som kan öka våra hyresgästers trivsel, trygghet och hållbarhet.

Ekologisk hållbarhet

Klimatarbetet kommer att fortsätta under 2024 med oförminskad styrka med satsningar på de åtgärder som ger bäst resultat. Målet är att under mandatperiode nå vårt interna mål med att ha sparat 35 % energi sedan 2008.

Vi är medvetna om att klimatförändringarna medför ökade risker för översvämningar, stormar och värmeböljor. Därför klimatanpassar vi våra fastigheter för att skydda dem mot klimatförändringarnas risker och öka våra hyresgästers trygghet och komfort. Vi anpassar 1-2 fastigheter per år, särskilt de som riskerar översvämningar. Ett annat arbetsområde de närmaste åren är att vi successivt inför fastighetsnära insamling enligt den nya lagen. Vi planerar för att införa IMD (individuell mätning och debitering) av kall- och varmvatten i ett flertal fastigheter.

Vi stödjer våra hyresgästers övergång till elbilar, som är bra för klimatet och luftkvaliteten. Samtidigt står vi inför utmaningar med att hitta tekniskt och ekonomiskt hållbara lösningar för att installera laddstolpar på våra parkeringsplatser. Vi samarbetar med Vänersborgs kommun för att upphandla laddpunkter på våra parkeringsplatser. Målet är att fler hyresgäster ska kunna ladda sina elbilar smidigt och säkert.

Social hållbarhet

Vi kommer att fortsätta arbetet med att öka känslan av trygghet hos våra hyresgäster, inte minst i socioekonomiskt utsatta områden. Integration är en viktig pusselbit i detta arbete. Tillsammans med Vänersborgs kommun och Polisen drivs ett brottsförebyggande arbete i Torpaområdet där det under 2024 kommer ske ett antal åtgärder för att öka tryggheten i kvarteren. Vår dialog med Vänersborgs kommun löper på vad gäller allt från olika möjligheter för att motverka hemlöshet, skapa arbetstillfällen samt till att skapa tryggt boende för de äldre. Vi tror att dessa insatser kommer att gynna både våra hyresgäster och vår verksamhet.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för AB Vänersborgsbostäder (org nr 556489-0274) avger följande berättelse över verksamheten för år 2023.

Allmänt om verksamheten

AB Vänersborgsbostäder har anor sedan 1947. Företaget var en stiftelse som ombildades 1995 till ett kommunalt aktiebolag. Bolaget ägs till 100 % av Vänersborgs kommun och är kommunens största bostadsbolag. Huvudsakliga uppgiften är att i enlighet med affärsmässiga principer främja bostadsförsörjningen i Vänersborgs kommun och erbjuda hyresgästerna möjlighet till boinflytande och inflytande i bolaget. Förvaltningen bedrivs till största delen i egen regi.

Affärsidé

Vänersborgsbostäder ska på ett affärsmässigt sätt utveckla och erbjuda ett attraktivt boende för alla som vill bo i hyresrätt inom Vänersborgs kommun. Vision "Attraktivt och hållbart boende i hyresrätt - hela livet".

Ägardirektiv

I sammandrag. De fullständiga direktiven finns på www.vanersborg.se. Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Vänersborgs kommun och eftersträva ett varierat utbud av bostäder av god kvalitet i kommunens tätorter.

Bolaget ska verka för utveckling av goda och trygga boendemiljöer, både på egen hand och tillsammans med andra aktörer.

Bolaget ska samverka med kommunen för att erbjuda boenden för personer med särskilda behov. Detta kan ske genom kategoriboenden för äldre, funktionshindrade med flera grupper och genom så kallade sociala kontrakt eller liknande.

Bolaget har ett särskilt ansvar att medverka vid uppfyllande av kommunens skyldigheter att tillhandahålla bostäder för flyktingar och hemlösa. Bolaget ska bidra till ett ekologiskt hållbart samhälle. Verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer. Bolaget ska långsiktigt eftersträva en soliditet på 20 % Bolaget ska eftersträva en avkastning på 4 % av eget kapital. Fastigheter som ingår i blockhyresavtalet med Vänersborgs kommun undantas från avkastningskravet. Eventuell utdelning till ägaren förutsätter att soliditetsmålet uppnåtts.

Organisationsanslutningar

AB Vänersborgsbostäder är medlem i:

- Sveriges Allmännytta
- Fastigo - Fastighetsbranschens Arbetsgivarorganisation
- HBV - Husbyggnadsvaror HBV Förening upa

Styrelse

Styrelsen, som utsetts av Vänersborgs kommunfullmäktige, har följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

Håkan Falck, ordförande
Dan Åberg, vice ordförande
Christin Slättmyr
Anders Strand
Britt-Marie Karlsson

Suppleanter

Jacob Kjörk
Ann-Helen Selander
Elisabeth Johansson
Ola Wesley
Johan Aghem

Verkställande direktör

Gunnar Johansson

Revisor ordinarie

Daniel Larsson, auktoriserad revisor

Lekmannarevisor ordinarie

Doris Rudén

Lekmannarevisor ersättare

Sven-Erik Larsson

Sammanträden

Under året har styrelsen hållit sju sammanträden.

Finans

Bolagets mål är att den finansiella verksamheten ska drivas och regleras utifrån tydligt definierade mål och risknivåer i finanspolicyn.

Marknadsräntor och finansiering

Marknadens utveckling 2023

Året har präglats av fortsatt kamp mot inflationen och Riksbankens snabba och höga räntehöjningar. Styrräntan som sedan april 2022 höjts i snabb takt har under året fortsatt att stiga för att vid årets slut vara uppe i 4,00 %. Först under hösten 2023 började inflationen sjunka och utvecklingen gå åt rätt håll.

Utvecklingen av de fasta räntorna har fortsatt präglats av hög osäkerhet och volatiliteten har bestått under hela året. 5-års swappen startade på 3,25 % men var redan i februari nere på dryga 2,50 %, sen gick det snabbt upp till 3,45 % på bara en månad. Toppen nåddes under månadsskiftet sep/okt med nivå kring 3,75 % men efter det har vi upplevt en rejäl resa ned och i slutet av december var vi under februarinivå på 2,40 %. I jämförelse med långräntorna har 3-mån Stibor haft en jämnare utveckling, dock med en stadig uppgång som först har stannat av under slutet av året. Den började i januari på 2,70 %, toppade på 4,17 % i slutet av september för att avsluta året på dryga 4,00 %. I och med uppgången i 3-mån Stibor har den under stora delar av året varit den högsta räntan på kurvan och vi har haft en flack eller inverterad räntekurva under långa perioder.

Slutet av 2023 har präglats av en kraftig nedgång i marknadsräntorna och förväntningar om kommande räntesänkningar från både ECB, FED och Riksbanken.

Skuldförvaltning

Räntekostnaden har återigen blivit en av de största kostnadsposterna i AB Vänersborgsbostäders resultaträkning och bolaget har under flera år arbetat strukturerat med att ha en lämplig fördelning mellan rörliga och fasta räntor, med hänsyn tagen till bolagets övriga riskexponeringar och marknadens förväntningar på ränteutvecklingen. Räntekostnadens tyngd i bolagets resultaträkning har under några år varit lägre men ett trendbrott skedde 2022 och vi kommer nu att få räkna med betydligt högre räntekostnader under överskådlig tid.

Den genomsnittligt betalda räntan (exklusive borgensavgift) uppgår 2023 till 1,81 % och förväntas för 2024 bli 2,05 %. Ränteprognosen visar på att bolaget under 2021 nådde botten både vad gäller snittränta och räntekostnad och de förväntas fortsätta stiga de kommande åren.

Bolagets mål är att den finansiella verksamheten ska drivas och regleras utifrån tydligt definierade mål och risknivåer i finanspolicyn.

Finanspolicy

Finanspolicyn är ett samlat dokument för styrningen av finansförvaltningen och ska därför klargöra sambandet mellan finansförvaltningen och affärsverksamheten. Styrelsens, ledningens och finansförvaltningens riskmandat ska vara så tydligt angivet att ansvarsfördelningen dem emellan blir klar. Finanspolicyn ska ha en så god precision att den styr och sätter tydliga gränser för finansförvaltningen. På detta sätt skapas också rimliga förutsättningar för att uppnå en god intern kontroll.

I policyn ska också aktuella riskbegrepp definieras och formuleras. Vidare ska de finansiella riskerna som bolaget är utsatt för redovisas tillsammans med en beskrivning av hur de hanteras. En beskrivning av hur framför allt ränteriskerna ska hanteras är av central betydelse för ett bolag med en betydande skuldportfölj.

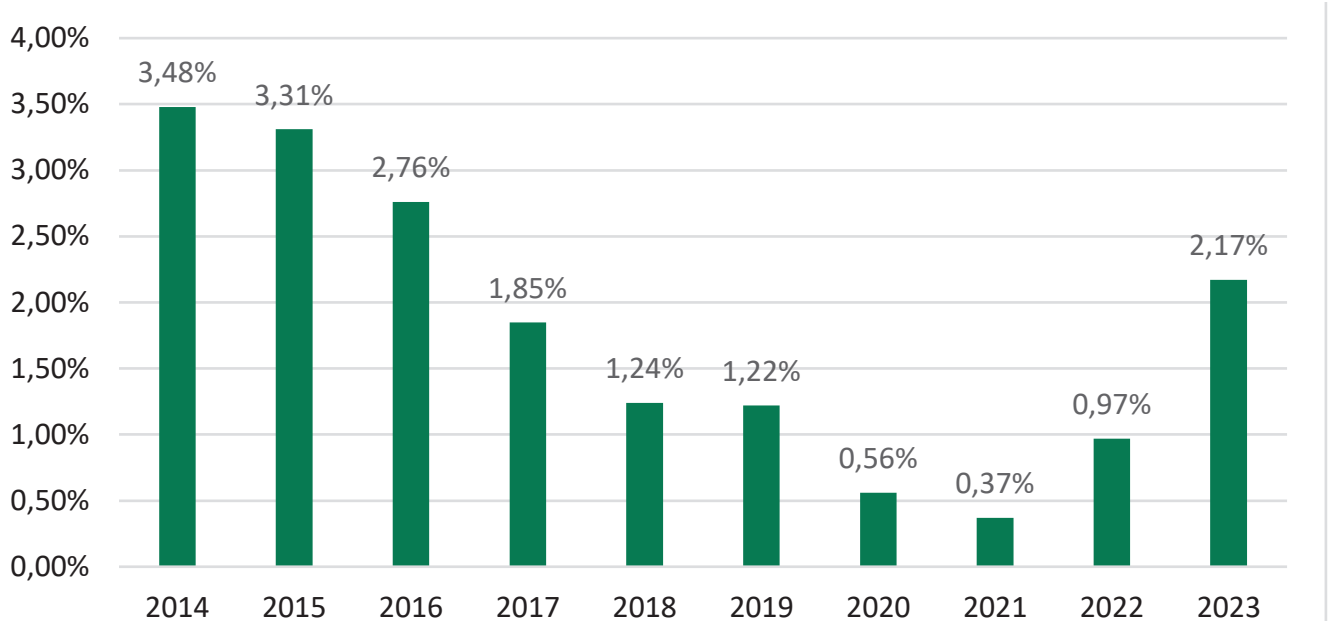
Målen med finanspolicyn är följande:

- Långsiktigt säkerställa bolagets tillgång till finansiering.
- Styra, reglera och tydliggöra riskerna i finanshanteringen.
- Skapa förutsättningar för en bra intern kontroll.
- Minimera de finansiella nettokostnaderna över tid samtidigt som riskerna i policyn iakttas.
- Utgöra ett stöd för bolagets kärnverksamhet och affärsplan.
- Finanspolicyn ska årligen fastställas av styrelsen och vid behov revideras.

Låneskuld och säkerheter

Bolaget har under 2023 tagit upp nya lån med sammanlagt 30 mkr (miljoner kronor) samtidigt som lån om totalt 475 mkr har omsatts. Den totala låneskulden uppgår på balansdagen till 1 919 mkr (1 889). Utnyttjad checkkredit uppgår till 0 mkr (0). Av den totala låneskulden har 1 834 mkr (1 804) kommunal borgen som säkerhet och resterande 85 mkr (85) utgörs av pantbrevslån. Borgensavgiften till Vänersborgs kommun uppgår för närvarande till 0,25 % (0,25).

Figur 1. Skuldportföljens snittränta på balansdagen

Finansiella kostnader

Finansiella kostnader år 2023 uppgick till 39,0 mkr (17,0) varav 4,6 mkr (4,3) avser borgensavgift. Den genomsnittligt betalda låneräntan (exklusive borgensavgift) för hela året blev 1,81 % (0,71), medan genomsnittsräntan på balansdagen uppgick till 2,17 % (0,97).

Ränterisk och ränteförfallostruktur

Med ränterisk menas risken att förändrade marknadsräntor påverkar verksamhetens resultat och/eller kassaflöden på ett negativt sätt. För att uppnå en effektiv och flexibel hantering av ränterisken används finansiella derivatinstrument, vilket möjliggör att räntebindning frikopplas från de enskilda lånen. Detta ger bolaget möjligheter att förändra räntebindningstiden och bättre möta förändringar på räntemarknaden utan att kapitalbindningen påverkas.

Figur 2. Bolagets samtliga 5 finansiella derivatinstrument

Tabellen redovisar samtliga 5 finansiella derivatinstrument bolaget innehar

Startdag	Slutdag	Typ	Ränta %	Belopp tkr	Marknadsvärde tkr
2021-09-30	2024-09-30	Betala fast	0,090	150 000	+4 081
2022-09-30	2029-09-28	Betala fast	0,386	150 000	+15 540
2023-12-01	2030-12-02	Betala fast	2,871	150 000	-4 594
2023-09-01	2033-09-01	Betala fast	4,280	35 000	-5 862
2023-09-11	2033-09-12	Betala fast	4,050	100 000	-14 813
		Summa brutto (1)		**585 000**	
		Summa netto (2)		**585 000**	**-5 648**

(1) Bruttovolym avser total avtalsvolym.
(2) Nettovolym avser faktisk räntesäkring av lån med rörlig ränta.

Säkringsredovisning

Enligt övergångsregler i BFNAR 2012:1 punkt 35.14 ska ett säkringsförhållande som föreligger vid tidpunkten för övergång fortsätta att redovisas till dess att säkringsförhållandet upphör. Bolagets 5 finansiella instrument redovisas enligt nedan:

Figur 3. Avtal tecknade före övergången

Avtal tecknade före övergången (ingår inte i säkringsredovisning enligt K3)

	Antal kontrakt	Belopp tkr	Marknadsvärde 2022 tkr	Marknadsvärde 2023 tkr
Aktiva kontrakt	2	135 000	-11 608	-20 675
Forwardstartade kontrakt	0	0	0	0
Summa			**-11 608**	**-20 675**

Avtal som ingås efter 2013-01-01 får endast ingå i säkringsredovisning om de anses vara effektiva genom att uppfylla samtliga tre kritiska villkor:

1) Samma valuta som säkrad post
2) Samma räntebas eller räntebas med hög korrelation som säkrad post

3) Andel ränteförfall inom 1 år, på portföljnivå, vid tidpunkt efter ingått derivat ska vara större än 0 %.

Bedömning av säkringens effektivitet ska göras vid varje balansdag. Vid bedömning av villkor nr 3 måste hänsyn även tas till instrument som anskaffats före övergången till K3.

Figur 4. Avtal tecknade efter övergången

Avtal tecknade efter övergången (ingår i säkringsredovisning enligt K3)

Avtalsdag	Startdag	Slutdag	Typ	Belopp tkr	Syfte	Effektiv	Marknads-värde 2023 tkr
2019-10-14	2021-09-30	2024-09-30	Betala fast	150 000	Anpassning till normportfölj	Ja	+4 081
2020-03-03	2022-09-30	2029-09-28	Betala fast	150 000	Anpassning till normportfölj	Ja	+15 540
2023-11-29	2023-12-01	2030-12-02	Betala fast	150 000	Anpassning till normportfölj	Ja	-4 594
Summa							**15 027**

Totalt marknadsvärde 2023 tkr	**-5 648**

Totalt marknadsvärde per balansdagen är -5,6 mkr (+24,6). Marknadsvärdet speglar skillnaden mellan den fasta räntan i kontraktet och aktuell marknadsränta för motsvarande löptid per balansdagen. Det kan också uttryckas som den beräknade premien för att lösa ett kontrakt. Syftet med innehaven är att säkra nuvarande och framtida sannolika betalningsströmmar i form av rörliga räntebetalningar.

Kombinationen av lån med rörlig ränta, lån med fast ränta och ovanstående derivatinstrument gör att bolaget för närvarande har en genomsnittlig räntebindningstid på 2,86 år (2,65). Andel av låneportföljen som ska räntejusteras inom 12 månader uppgår till 30 % (37), vilket ryms inom de riskmått som angivits i finanspolicyn.

Refinansieringsrisk och kreditförfallostruktur

Refinansieringsrisk är risken att bolaget inte kan täcka förfallande skuldbelopp med likvärdig finansiering utan en betydande kostnadsökning. Risken bedöms som liten, varken under finanskrisen eller under pandemin har AB Vänersborgsbostäder vägrats refinansiering av befintliga lån, även om marginalerna kan variera.

Låneportföljen hade vid årsskiftet en genomsnittlig återstående löptid på 1,82 år (2,10). Andel av låneskulden som har kreditförfall inom 12 månader uppgår till 27 % (25), vilket också denna ryms inom finanspolicyn.

Resultat och ställning

Intäkter

Hyresintäkter för bostäder och lokaler ökade med i genomsnitt 4,1 % under 2023. Intäkter för vård- och omsorgsfastigheter som blockförhyrs till Vänersborgs kommun ökade från 52,6 till 63,0 mkr, framför allt beroende på ökade ränte- och avskrivningskostnader. Antalet vakanta lägenheter har ökat något under året vilket gjort att kostnaden för hyresbortfall ökat från 4,1 till 5,2 mkr. Vid årsskiftet saknades det intäkt på 48 lägenheter. Många av dessa är tillfälligt avställda i samband med stambyte eller renovering men det har också varit svårt att hyra ut lägenheter i vissa kvarter under året.

Kostnader

Driftskostnader

Bolagets totala driftskostnader har ökat jämfört med föregående år vilket delvis förklaras av att antalet lägenheter ökat under året, men framför allt på ökning av taxebundna kostnader och det är aviserat att dessa ska fortsätta stiga under 2024.

Underhållskostnader

Bolaget håller fortsatt en god underhållsnivå men sedan hösten 2022 och hela 2023 har vi tvingats att sänka ambitionsnivån gällande planerat underhåll eftersom framförallt räntekostnaden har stigit så mycket. Efter övergången till K3 redovisas en viss del av underhållsåtgärderna som investeringar vilket gör att underhållskostnaden i resultaträkningen är lägre och att avskrivningar på fastigheter ökar. Se vidare under Redovisnings- och tilläggsupplysningar.

Avskrivningar

I samband med övergången till komponentavskrivning och omräkningen av 2013 ökades den planenliga avskrivningen på byggnader från i genomsnitt 1,87 % till 2,02 %. Efter övergången aktiveras komponenter med kortare livslängder varför den genomsnittliga avskrivningen 2023 nu uppgår till 2,43 %.

Centrala administrations- och försäljningskostnader

Bolagets minskade centrala kostnader förklaras främst av engångskostnader i samband med flytt och renovering av nya gemensamma lokaler under 2022 men också av att vi minskat antal tjänster inom administrationen.

Räntekostnader

Finansiella kostnader år 2023 uppgick till 39,0 mkr (17,0). Av årets kostnad avser 4,6 mkr (4,3) borgensavgift. Den genomsnittligt betalda låneräntan (exklusive borgensavgift) för hela året blev 1,81 % (0,71) medan genomsnittsräntan på balansdagen uppgick till 2,17 % (0,97). Mer utförlig information finns under avsnittet Marknadsräntor och finansiering.

Skattekostnad

Reglerna om ränteavdragsbegränsning som infördes 2019 gör att bolaget inte får skattemässigt avdrag för 9,4 mkr av årets räntekostnad vilket leder till en ökad skattekostnad på 1,9 mkr.

Årets resultat

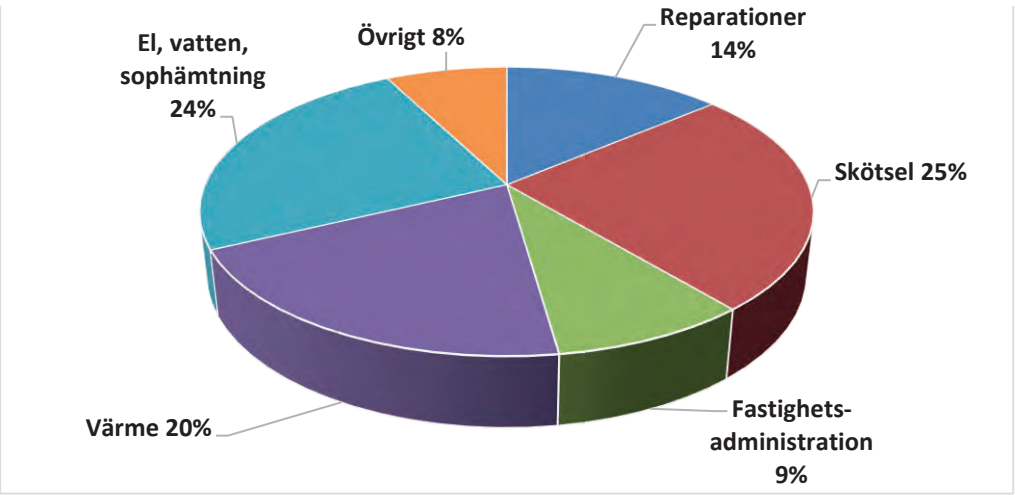
Årets resultat efter skatt uppgår till 10,7 mkr (12,5).

Tillgångar

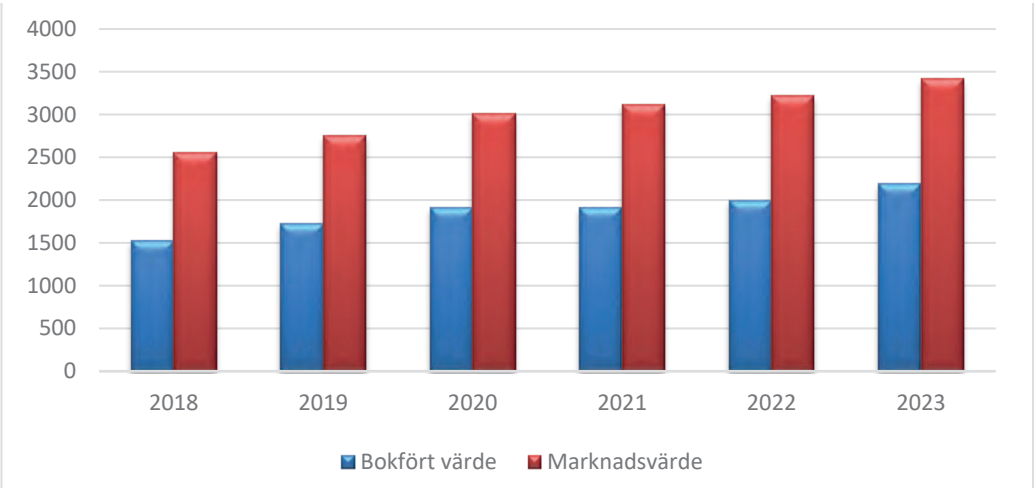
Bolagets tillgångar är framför allt fastigheter. Byggnader och mark inklusive pågående om- och tillbyggnad uppgår till 2 256 mkr (2 196) och utgör 97,2 % (97,6) av tillgångsmassan. Årets investeringar i fastigheter uppgår till 134,8 mkr (257,9) varav 50,5 mkr (0,0) avser förvärv, 28,2 mkr (183,0) avser nytill- och ombyggnad och 56,0 mkr (74,9) avser övriga aktiverade underhålls- och förbättringsåtgärder.

Likvida medel uppgår till 14,2 mkr (2,6). Bolaget är anslutet till ett gemensamt koncernkonto inom Vänersborgs kommun, där andelen av den gemensamma kreditlimiten uppgår till 33 mkr (33). På balansdagen är saldot på koncernkontot +37,9 mkr (+35,4) vilket i balansräkningen redovisas som fordran hos koncernföretag, medan det i kassaflödesanalysen ingår i likvida medel.

Figur 5. Driftskostnader

Figur 6. Fastighetsvärden, mkr

Eget kapital

Bolagets eget kapital uppgår till 286,3 mkr (242,6) och årets ökning består av aktieägartillskott 33,0 och årets resultat 10,7. Den synliga soliditeten uppgår till 12,3 % (10,8).

Avsättningar

Uppskjuten skatteskuld redovisas netto och avser skattefordran på grund av taxerat underskottsavdrag samt skatteskuld avseende temporära skillnader på redovisade och skattemässiga värden på tillgångar. Uppskjuten skatteskuld har ökat med årets skattekostnad och uppgår vid årets slut till 42,1 mkr (36,6).

Skulder

Fastighetslånen har ökat genom nyupplåning med netto 30 mkr (200) och uppgår vid årets slut till 1 919 mkr. Största kreditgivare är Kommuninvest med 96 % (96) av lånestocken. Belåningsgraden (låneskulder i förhållande till fastigheternas bokförda värde) uppgår till 85,1 % (86,0).

Kassaflöde

Årets kassaflöde före förändringar av rörelsekapital har varit positivt och uppgick till 88,4 mkr (75,7).

Risker och osäkerhetsfaktorer

Intäktsrisk

Om bolaget inte kan kompensera kommande kostnadsökningar med motsvarande ökning av intäkterna finns risk att underhållet av fastigheterna på sikt urholkas.

Ränterisk

Bolaget har fastställt en finans- och räntebindningspolicy som hanterar bolagets ränterisk och ger en god avvägning mellan kostnad och risk över tid.

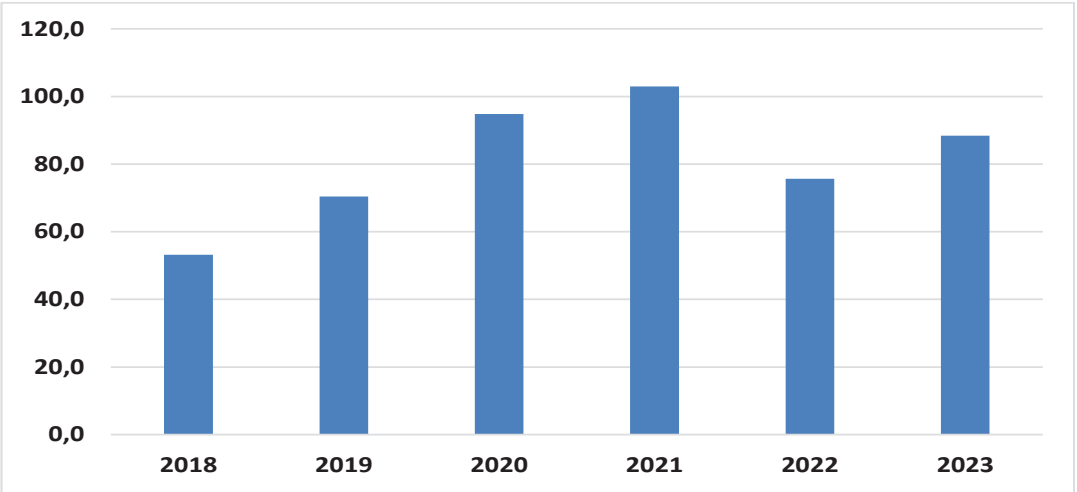
Refinansieringsrisk

Refinansieringsrisk är risken att bolaget inte kan täcka förfallande skuldbelopp med likvärdig finansiering utan en betydande kostnadsökning. Risken bedöms som liten, varken under finanskrisen eller under pandemin har AB Vänersborgsbostäder vägrats refinansiering av befintliga lån, även om marginalerna kan variera.

Vakansrisk

Risken för vikande efterfrågan i regionen bedöms idag något högre än tidigare år. Tack vare bra kommunikationer till Göteborg bedöms ändå risken för vakanser i Vänersborg som relativt liten.

Figur 7.
Kassaflöde före förändring av rörelsekapital, mkr

Förändring eget kapital

Aktiekapitalet består av 50 000 aktier à nom 1 000 kr.

Bundet eget kapital	**2023-12-31**	**2022-12-31**
Enligt balansräkningen föregående år	88 683	89 268
Avskrivning på uppskrivningsfond	-585	-585
Enligt balansräkningen innevarande år	**88 098**	**88 683**
Fritt eget kapital		
Enligt balansräkningen föregående år	153 899	140 801
Avskrivning på uppskrivningsfond	585	585
Erhållet aktieägartillskott	33 000	0
Årets resultat enligt fastställd balansräkning	10 735	12 513
Enligt balansräkningen innevarande år	**198 218**	**153 899**
SUMMA EGET KAPITAL	**286 316**	**242 582**

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står (kr):

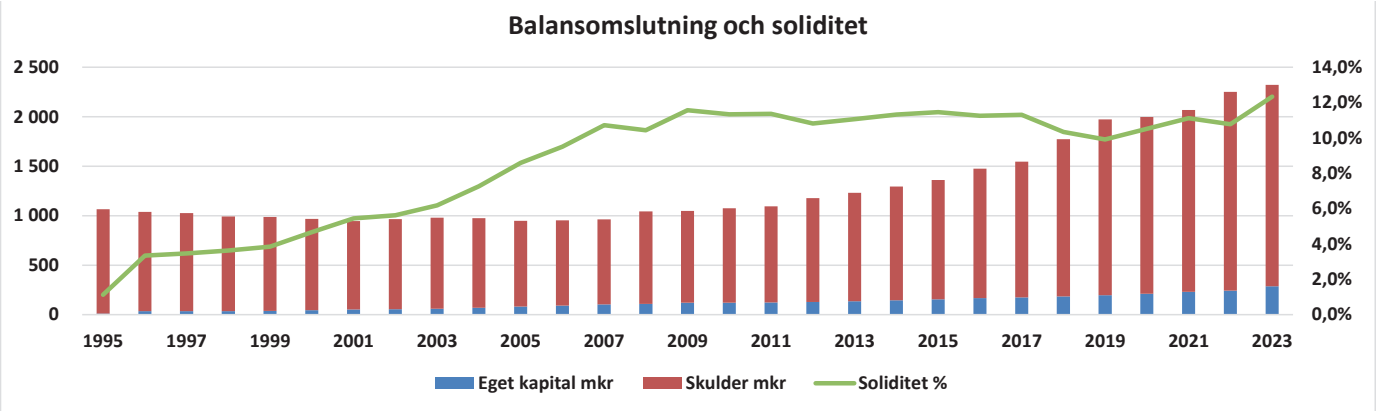
Balanserade vinstmedel	154 483 231
Erhållet aktieägartillskott	33 000 000
Årets resultat	10 734 578
	198 217 809

Styrelsen och verkställande direktören föreslår 2024 års ordinarie årsstämma att:

I ny räkning balansera	198 217 809
	198 217 809

Resultatet av bolagets verksamhet samt ställning vid räkenskapsårets utgång framgår av efterföljande resultat- och balansräkningar, kassaflödesanalys samt därtill hörande noter.

Figur 8. Balansomslutning och soliditet

Resultaträkning

(Belopp i tkr)	Not	2023	2022
Nettoomsättning			
Hyresintäkter	1	308 948	284 672
Övriga förvaltningsintäkter	2	10 376	4 205
Summa nettoomsättning		**319 324**	**288 877**
Fastighetskostnader			
Driftskostnader	3	-129 950	-124 874
Underhållskostnader		-34 372	-38 631
Fastighetsskatt		-5 809	-6 202
Avskrivningar och nedskrivningar	4, 11, 12	-72 494	-60 136
Summa fastighetskostnader		**-242 626**	**-229 844**
BRUTTORESULTAT		**76 698**	**59 034**
Centrala administrations- och försäljningskostnader	4, 5	-22 637	-26 469
RÖRELSERESULTAT	6, 7	**54 061**	**32 565**
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	8	1 135	402
Räntekostnader och liknande resultatposter	9	-38 996	-17 038
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		**16 200**	**15 929**
Uppskjuten skatt	10	-5 466	-3 417
ÅRETS RESULTAT		**10 735**	**12 513**

Balansräkning

(Belopp i tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och markanläggning	11	2 226 809	1 830 220
Pågående ny- om- och tillbyggnad	11	29 030	365 840
Maskiner och inventarier	12	8 214	9 892
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar och depositioner		40	40
Summa anläggningstillgångar		**2 264 092**	**2 205 992**
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Varulager mm			
Lager och förråd		0	0
Kortfristiga fordringar			
Hyresfordringar		227	353
Kundfordringar		618	446
Fordringar hos koncernföretag	15	38 102	36 476
Övriga fordringar	13	260	145
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	14	4 003	4 748
Kassa och bank		14 208	2 556
Summa omsättningstillgångar		**57 418**	**44 724**
SUMMA TILLGÅNGAR		**2 321 510**	**2 250 717**

(Belopp i tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		50 000	50 000
Uppskrivningsfond		17 098	17 683
Reservfond		21 000	21 000
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		187 483	141 386
Periodens resultat		10 735	12 513
Summa eget kapital		**286 316**	**242 582**
Avsättningar			
Uppskjuten skatteskuld	10	42 051	36 585
Summa avsättningar		**42 051**	**36 585**
SKULDER			
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	17, 18	1 410 000	1 414 000
Summa långfristiga skulder		**1 410 000**	**1 414 000**
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	17, 18	509 000	475 000
Leverantörsskulder		29 479	36 409
Skulder till koncernföretag		804	765
Övriga skulder	19	1 691	1 580
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	42 170	43 796
Summa kortfristiga skulder		**583 143**	**557 550**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**2 321 510**	**2 250 717**

Kassaflödesanalys

(Belopp i tkr)	Not	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster		16 200	15 929
Avskrivningar och nedskrivningar		74 187	60 654
Realisationsresultat vid försäljning och utrangering fastigheter och inventarier		-1 942	-896
Kassaflöde före förändringar av rörelsekapital		**88 446**	**75 687**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital:			
Ökning(-) / minskning(+) av förråd		0	0
Ökning(-) / minskning(+) av rörelsefordringar	15	184	20 935
Ökning(+) / minskning(-) av rörelseskulder		-8 407	-33 770
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**80 224**	**62 852**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Förvärv och investering i fastigheter		-134 758	-257 940
Förvärv och investering i inventarier		-544	-4 565
Försäljning av fastigheter och inventarier		4 956	1 146
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-130 346**	**-261 358**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Förändring av långfristiga lån		30 000	200 000
Aktieägartillskott/Nyemission, inbet (+), utbet (-)		33 000	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**63 000**	**200 000**
ÅRETS KASSAFLÖDE		**12 878**	**1 494**
Likvida medel vid årets början	15	37 986	36 493
Likvida medel vid årets slut	15	50 864	37 986

Femårsöversikt

Nyckeltal		2023	2022	2021	2020	2019
Jämförelsetal						
Antal bostäder	st	3 566	3 425	3 425	3 424	3 354
Antal lokaler	st	226	187	187	186	189
Bostadsyta	m^2	227 683	222 838	222 838	222 693	216 556
Lokalyta	m^2	36 058	31 191	31 191	29 555	30 214
Antal anställda på balansdagen	st	64	68	68	69	62
Nettoomsättning	tkr	319 324	288 877	303 874	293 906	262 945
Rörelseresultat	tkr	54 061	32 565	36 435	35 468	40 871
Resultat efter finansiella poster	tkr	16 200	15 929	24 490	17 816	16 481
Bokfört värde fastigheter	mkr	2 227	1 830	1 831	1 851	1 619
Balansomslutning	mkr	2 322	2 251	2 069	1 997	1 972
Lönsamhet						
Direktavkastning	%	7,35	6,51	7,33	7,50	7,17
Avkastning på totalt kapital	%	2,36	1,51	1,79	1,79	2,18
Avkastning på eget kapital	%	4,06	5,29	9,10	7,19	6,39
Finans						
Soliditet	%	12,33	10,78	11,12	10,52	9,91
Fastighetslån	mkr	1 919	1 889	1 689	1 689	1 689
Bruttoränta	mkr	39	17	12	18	25
Genomsnittsränta (inkl borgensavg)	%	2,05	0,95	0,71	1,06	1,53
Förvaltning						
Medelhyra bostäder	kr/m^2	1 242	1 171	1 147	1 131	1 094
Medelhyra bostäder, exkl särskilda boendeformer	kr/m^2	1 183	1 117	1 093	1 077	1 039
Hyresutveckling på årsbasis	%	4,13	1,50	0,95	1,75	1,60
Lägenheter utan intäkt	antal	48	48	30	10	30
Omflyttningsfrekvens	%	16,6	15,5	14,0	13,6	13,1
Driftnetto	kr/m^2	566	469	531	516	455
Driftkostnader	kr/m^2	493	492	457	442	436
Underhålls- och reparationskostnader	kr/m^2	198	220	261	250	219
Genomsnittlig avskr byggnader	%	2,4	2,3	3,1	3,3	2,4
Serviceindex	%		82,9		85,0	

Direktavkastning
Driftnetto (exkl central administration och försäljningskostn) i procent av fastigheternas genomsnittliga bokförda värde.

Avkastning på eget kapital
Resultat efter skatt i förhållande till genomsnittligt eget kapital.

Soliditet
Eget kapital i förhållande till balansomslutningen.

Driftnetto (kr/m^2)
Bruttoresultat exkl avskrivningar i förhållande till totala ytan bostäder och lokaler.

Genomsnittsränta
Räntekostnad inklusive borgensavgift i procent av genomsnittlig låneskuld under året.

Avkastning på totalt kapital
Resultat före finansiella kostnader i förhållande till genomsnittlig balansomslutning.

Driftkostnader (kr/m^2)
Driftkostnader i förhållande till totala ytan bostäder och lokaler.

Omflyttningsfrekvens
Antal omflyttningar i bostadsbeståndet i förh. till antal bostäder.

Underhålls- och reparationskostnader (kr/m^2)
Underhålls- och reparationskostnaderna i förhållande till totala ytan bostäder och lokaler.

Serviceindex
I serviceindex mäts om kunderna upplever sig tagna på allvar, om det är tryggt och säkert, rent och snyggt samt om kunderna får den felavhjälpande service de efterfrågar.

Redovisnings- och tilläggsupplysningar

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen för 2023 har upprättats med tillämpning av årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Intäktsredovisning

Intäkter har tagits upp till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas och redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras bolaget och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Hyresintäkter redovisas i den period hyran avser.

Leasingavtal

Företaget redovisar samtliga leasingavtal, såväl finansiella som operationella, som operationella leasingavtal. Operationella leasingavtal redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden.

Värderingsprinciper m.m.

Tillgångar, skulder och avsättningar har värderats till anskaffningsvärden och skulder till nominella belopp, om inget annat anges nedan.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen när det på basis av tillgänglig information är sannolikt att den framtida ekonomiska nyttan som är förknippad med innehavet tillfaller bolaget och att anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Tillkommande utgifter

Tillkommande utgifter läggs till anskaffningsvärdet till den del de ekonomiska fördelarna kommer att tillfalla bolaget i framtiden. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer.

Statliga bidrag

Erhållna statliga bidrag avseende investeringar minskar anläggningstillgångarnas anskaffningsvärden.

Pågående arbeten

Kostnader för nyproduktion och större om- och tillbyggnader aktiveras i balansräkningen som tillgång. Projekten påförs internt nedlagd tid i förekommande fall. Ränta aktiveras inte. Projekt som ej fullföljs kostnadsförs omgående då detta fastställts.

Avskrivningsprinciper för materiella anläggningstillgångar

Byggnader

Övergången till komponentavskrivning har lett till att anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar per fastighet per 2013-01-01 har fördelats ut på respektive fastighets ingående komponenter och att planenlig avskrivning fortsättningsvis görs på komponentnivå. Individuell bedömning av komponentens återstående livslängd bestämmer avskrivningstakten på byggnaden. I resultaträkningen belastas rörelseresultatet med avskrivningar enligt plan. Avskrivning sker linjärt över komponentens beräknade nyttjandeperiod. Bolaget har valt att dela upp fastigheterna i komponenter enligt nedanstående tabell. Livslängd per komponent kan variera beroende på t ex olika material. Tillgångar i en fastighet som vid övergången till K3 inte klassats som egen komponent har samlats i begreppet restpost. Exempel på sådana tillgångar är inre ytskikt (golv, tapeter), badrumsinredning, gårdshus och tvättstugeutrustning.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras den gamla komponenten och eventuellt kvarvarande bokfört värde belastar rörelseresultatet som övrig rörelsekostnad, och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras med en ny avskrivningsplan.

Komponent	Livslängd, år
Mark	-
Markanläggningar	20
Stomme, grund, stomkomplettering	100
Värme/sanitet (VS)	25-50
El	50
Fasad	25-80
Fönster	50
Köksinredning	20-30
Yttertak	25-40
Ventilation	25
Hiss	25
Styr och övervakning	15-20
Varmvattenberedare	30
Hyresgästanpassning	Bestäms av hyreskontraktet
Vitvaror massbyte	15
Komplementbyggnader	40
Solcellsanläggning	25
Säkerhetsdörrar massbyte	15
Restpost	30-50

Maskiner och inventarier
Avskrivning enligt plan sker baserat på ursprungliga anskaffningsvärden och bedömd ekonomisk livslängd, för närvarande 5–10 år.

Fastighetsvärdering
Bolaget gör en årlig individuell värdering av fastigheterna baserat på en kassaflödesanalys med marknadsanpassade direktavkastningskrav. Se vidare not 11.

Bolaget använder sig av värderingsverktyget Datscha. Värderingsmodellen bygger på varje fastighets förväntade kassaflöde under fem år samt ett beräknat restvärde vid kalkylperiodens slut. Kassaflödesberäkningen baseras på årets utgående hyror och förbrukningar per fastighet. Hyresbortfall och övriga drift- och underhållskostnader är schabloniserade och kommer från marknadsinformation per juni 2023 av fastighetskonsultbolaget NewSec Advice. Marknadsläget avspeglas också i direktavkastningskrav och kalkylräntor.

Bolagets interna värderingsmodell kvalitetskontrolleras årligen genom att vi låter ett antal utvalda fastigheter värderas av ett utomstående värderingsinstitut (Bryggan). För vård- och omsorgsfastigheter som blockförhyrs enligt en självkostnadsbaserad hyresmodell anses marknadsvärde vara lika med bokfört värde då avtalskonstruktionen säkerställer att bolaget alltid ersätts med verkliga kostnader inklusive planenliga avskrivningar och ränta.

Nedskrivning sker vid bestående värdenedgång i enlighet med årsredovisningslagen och K3 kapitel 27. En nedskrivning som inte längre är motiverad ska återföras (reverseras). Uppskrivning av fastigheter kan ske om värdeuppgången kan anses vara bestående och tillförlitlig. Under 2023 har nedskrivningar om 5 mkr gjorts.

Finansiella instrument
En förteckning över de finansiella instrument bolaget innehar per balansdagen framgår av tabell på sidan 21. Bolaget redovisar inte förändringen av marknadsvärden på finansiella instrument i resultaträkningen. Redovisningen har upprättats enligt kap 11 i BFNAR 2012:1. Säkringsredovisning tillämpas och dokumenteras enligt BFNAR 2012:1 för alla finansiella instrument som anskaffats från och med 2013-01-01.

Hyres- och kundfordringar
Fordringar redovisas till det belopp som förväntas inflyta efter avdrag för osäkra fordringar som bedömts individuellt.

Inkomstskatter
Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Effekterna redovisas i not 10.

Koncernkonto Vänersborgs kommun
I balansräkningen redovisas positivt saldo på koncernkontot som Fordran hos koncernföretag medan negativt saldo redovisas bland Långfristiga skulder. I kassaflödesanalysen ingår positivt saldo på koncernkontot i posten Likvida medel.

Skulder till kreditinstitut
Kortfristiga skulder till kreditinstitut är lån som formellt sett förfaller inom ett år samt ett års avtalad amortering. Bolagets kortfristiga skulder till kreditinstitut är till sin karaktär långfristiga, då de löpande förlängs.

Upplåning klassificeras som kortfristig i balansräkningen om företaget inte har en ovillkorad rättighet att senarelägga skuldens reglering i minst tolv månader efter rapportperioden.

Lån som förfaller senare än ett år från balansdagen klassificeras i balansräkningen som långfristiga skulder.

I kassaflödesanalysen ingår både kortfristiga och långfristiga skulder till kreditinstitut i rubriken Finansieringsverksamhet.

Uppskattningar och bedömningar
Upprättandet av bokslut och tillämpning av redovisningsprinciper, baseras ofta på ledningens

bedömningar, uppskattningar och antaganden som anses vara rimliga vid den tidpunkt då bedömningen görs. Uppskattningar och bedömningar är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande omständigheter anses vara rimliga. Resultatet av dessa används för att bedöma de redovisade värdena på tillgångar och skulder som inte annars framgår tydligt från andra källor. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet.

Följande antaganden om framtiden och andra väsentliga källor till osäkerhet i uppskattningar på balansdagen skulle kunna innebära en betydande risk för en väsentlig justering av redovisade värden för tillgångar och skulder under nästa räkenskapsår:

Om marknaden skulle kräva betydligt högre direktavkastning på fastigheter framgent påverkas våra fastighetsvärderingar nedåt vilket skulle kunna innebära nedskrivningsbehov på ett antal objekt. Marknaden skulle dock behöva kräva väsentligt högre avkastning värden innan det skulle bli betydande justeringar för bolaget. Risken bedöms som liten per balansdagen.

Noter
(Belopp i tkr)

Not 1 Hyresintäkter och hyresbortfall

Uthyrningsenheter	**2023**	**2022**
Bostäder	234 370	221 180
Blockhyresavtal	63 023	52 582
Lokaler	5 197	4 782
Övriga	12 382	10 895
Summa hyresintäkter	**314 972**	**289 439**
Avgår outhyrt:		
Bostäder	-3 966	-2 990
Lokaler	-446	-500
Övriga	-739	-620
Summa outhyrt	**-5 151**	**-4 110**
Intäktsreduktioner:		
Hyresnedsättningar	-873	-656
Summa intäktsreduktioner	**-873**	**-656**
SUMMA	**308 948**	**284 672**

Not 2 Övriga förvaltningsintäkter

	2023	**2022**
Ersättning från hyresgäster	2 865	1 441
Sålda tjänster till Vbg kommun	661	10
Fastighetsförsäljningar	1 955	0
Statliga bidrag avseende elstöd	3 505	0
Övriga intäkter	1 390	2 753
SUMMA	**10 376**	**4 205**

Not 3 Driftskostnader

	2023	**2022**
Fastighetsskötsel	32 602	29 014
Reparationer	17 954	17 370
Taxebundna kostnader	31 800	28 789
Uppvärmning	26 205	24 734
Lokal administration	11 483	13 584
Aktiverad egen tid	-602	-677
Övr driftskostnader inkl kostnad för sålda tjänster	10 508	12 061
SUMMA	**129 950**	**124 874**

Not 4 Av- och nedskrivningar per funktion

Funktioner/ Tillgångsslag	**Direkta av- o nedskrivn.**	**Cent adm/ försäljn**	**Totalt**
Avskrivning byggnader	65 502	1 482	**66 984**
	(58 146)	(424)	**(58 570)**
Nedskrivningar netto byggnader	5 000	0	**5 000**
	(0)	(0)	**(0)**
Avskrivning inventarier	1 992	211	**2 203**
	(1 990)	(94)	**(2 085)**
SUMMA	**67 494**	**1 693**	**69 187**
	(60 136)	**(518)**	**(60 654)**

Föregående års belopp inom parantes.

Not 5 Centrala administrations- och försäljningskostnader

	2023	**2022**
Central administration	17 986	21 536
Försäljningskostnader	3 961	4 213
Info. till befintliga hyresgäster	689	721
SUMMA	**22 637**	**26 469**
Ersättning revisionsföretag		
Revisionsuppdrag PWC	211	178
Övriga tjänster PWC	23	0
SUMMA	**234**	**178**

Not 6 Medelantalet anställda fördelat på män och kvinnor

	2023		**2022**	
	Antal anställda	Varav kvinnor	Antal anställda	Varav kvinnor
Adm pers.	26	50%	30	47%
Fastighets-personal	43	7%	43	5%
SUMMA	**69**	**23%**	**73**	**22%**

Not 7 Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

	2023	**2022**
Löner och ersättningar uppgår till:		
Styrelsen och verkst. direktören	1 464	1 225
Övriga anställda	29 020	29 678
SUMMA	**30 484**	**30 904**
Sociala kostn enligt lag och avtal	10 033	10 038
Pensionskostn (varav för styrelse och verkst. direktör 284 (258)	2 222	2 417
SUMMA	**12 255**	**12 454**

För verkställande direktören gäller följande villkor: Pensionsvillkor gäller enligt ITP-plan. Vid uppsägning av anställningen är uppsägningstiden 24 månader från företagets sida och 6 månader från verkställande direktörens sida. Vid eventuell ny tjänst mellan månad 13 - 24 justeras ersättningen med därifrån erhållen lön. Om bolaget så begär skall VD gå i pension från och med 60 års ålder. Om sådan begäran sker utlöses kostnader för inbetalning enligt ITP-planen för tiden fram till 65 års ålder.

Not 8 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2023	2022
Utdelning HBV	2	2
Ränteintäkter från Vbg kommun	958	259
Ränteintäkter från övriga	175	141
SUMMA	**1 135**	**402**

Not 9 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2023	2022
Räntekostnader	34 210	12 574
Räntekostnader till Vbg kommun	213	204
Borgensavgift till Vbg kommun	4 573	4 260
SUMMA	**38 996**	**17 038**

Not 10 Uppskjuten skatt

	2023	2022
Beräknad skatt på skillnad mellan bokförda värden och skattemässiga restvärden på tillgångar	43 159	41 155
Underskottsavdrag, 20,6% av totalt ackumulerat underskott	-1 108	-4 570
Uppskjuten skatteskuld netto	42 051	36 585
FÖRÄNDRING UPPSKJUTEN SKATT	**5 466**	**3 417**

Not 11 Byggnader, mark, markanläggning och pågående om- och tillbyggnad

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående ack anskaffn.värden	2 907 281	2 658 076
Nyanskaffningar under året	134 758	257 940
Försäljningar och utrangeringar	-61 026	-8 735
Utgående ack. anskaffn.värden	**2 981 013**	**2 907 281**
Ingående ack avskrivn enl plan	-721 904	-672 653
Försäljningar och utrangeringar	58 031	8 735
Årets avskrivningar enl plan	-66 400	-57 985
Utgående ack avskr enl plan	**-730 273**	**-721 904**
Ingående ack uppskrivningar	17 683	18 268
Årets avskrivn på uppskrivningar	-585	-585
Utgående ack uppskrivningar	**17 098**	**17 683**
Ingående ack nedskrivningar	-7 000	-7 000
Reversering under året	0	0
Nedskrivningar under året	-5 000	0
Utgående ack nedskrivningar	**-12 000**	**-7 000**
UTGÅENDE BOKFÖRT VÄRDE	**2 255 838**	**2 196 060**
Varav rörelsefastigheter	46 006	50 540
Varav förvaltningsfastigheter	2 209 832	2 345 475
Beräknat marknadsvärde för förvaltningsfastigheter	**3 423 605**	**3 220 676**

Metoder och antaganden för fastställande av beräknat marknadsvärde beskrivs i avsnittet Fastighetsvärdering.

Under året erhållna statliga bidrag har minskat byggnaders anskaffningsvärden med följande belopp

Fastighet	Typ av bidrag	Belopp
Haren 8	Investeringsbidrag	38 959
Metallurgen 6	Investeringsbidrag	8 450
		47 409

Totalt sett har bolaget erhållit statliga bidrag med 111 002 tkr avseende tillgångar som fortfarande är i bruk.

Taxeringsvärden:		
Byggnader	1 741 336	1 743 257
Mark	520 234	520 888
SUMMA TAXERINGSVÄRDEN	**2 261 570**	**2 264 145**

Not 12 Maskiner och inventarier

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående ack anskaffn.värden	23 080	21 312
Nyanskaffningar under året	544	4 565
Försäljningar och utrangeringar	-94	-2 797
Utgående ack. anskaffn.värden	**23 529**	**23 080**
Ingående ack avskrivn enl plan	-13 187	-13 650
Försäljningar och utrangeringar	75	2 547
Årets avskrivningar enl plan	-2 203	-2 085
Utgående ack avskr enl plan	**-15 315**	**-13 187**
UTGÅENDE BOKFÖRT VÄRDE	**8 214**	**9 892**

Not 13 Övriga fordringar

	2023-12-31	2022-12-31
Fordran fastighetsskatt	193	0
Övrigt	67	145
SUMMA	**260**	**145**

Not 14 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2023-12-31	2022-12-31
HBV	1 080	1 055
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 923	3 693
SUMMA	**4 003**	**4 748**

Not 15 Koncernkonto Vänersborgs kommun

	2023-12-31	2022-12-31
Saldo på koncernkonto	36 656	35 430
Kreditlimit	33 000	33 000

Positivt saldo redovisas i balansräkningen som Fordringar hos koncernföretag, negativt saldo redovisas bland Långfristiga skulder. I kassaflödesanalysen ingår positivt saldo på koncernkonto bland likvida medel.

Not 16 Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står (kr):

Balanserade vinstmedel	154 483 231
Erhållet aktieägartillskott	33 000 000
Årets resultat	10 734 578
SUMMA	**198 217 809**

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att balanserade vinstmedel inklusive årets resultat, uppgående till 198 217 809 kr, balanseras i ny räkning.

Not 17 Redovisning av förfallotid på långfristiga skulder

	2023-12-31	2022-12-31
Skulder som förfaller inom 1 år	509 000	475 000
Skulder som förfaller senare än 1 år men senast 5 år efter balansdagen	1 410 000	1 414 000
Skulder som förfaller senare än 5 år efter balansdagen	0	0
SUMMA	**1 919 000**	**1 889 000**

Not 18 Specifikation av räntebindningstid

Räntebindning till	Lånebelopp	Andel av lån
2024	579 000	30,2%
2025	435 000	22,7%
2026	270 000	14,1%
2027-	635 000	33,1%
SUMMA	**1 919 000**	**100,0%**

För ytterligare information se avsnittet Marknadsräntor och finansiering.

Not 19 Övriga kortfristiga skulder

	2023-12-31	2022-12-31
Mervärdesskatteskuld	898	420
Skuld fastighetsskatt	0	409
Källskatt	668	679
Övriga skulder	126	71
SUMMA	**1 691**	**1 580**

Not 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna semesterlöner	3 607	3 539
Upplupna sociala avgifter	2 452	2 517
Upplupna räntekostnader	9 338	5 205
Förskottsbetalda hyresintäkter	18 203	23 165
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	8 570	9 371
SUMMA	**42 170**	**43 796**

Not 21 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser

	2023-12-31	2022-12-31
Ställda säkerheter		
Fastighetsinteckningar	92 004	92 004
Eventualförpliktelser		
Fastigo	606	619

Kommunal borgen uppgår till 1 834 000 (1 804 000) tkr per 2023-12-31. Borgensavgift betalas med 0,25% (0,25).

Not 22 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Inga händelser av väsentlig karaktär har inträffat efter räkenskapsårets slut.

Styrelse och VD

Stående: Håkan Falck Ordförande, Gunnar Johansson (VD), Christin Slättmyr, Anders Strand
Sittande: Britt-Marie Karlsson, Dan Åberg Vice ordförande

Vänersborg, den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Håkan Falck Ordförande

Christin Slättmyr

Anders Strand

Britt-Marie Karlsson

Dan Åberg

Gunnar Johansson (VD)

Vår revisionsberättelse avlämnas den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Daniel Larsson

Auktoriserad revisor utsedd
av Vänersborgs kommun

Livsutrymme i kvadrat

Norra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund

Årsredovisning
2023

Dokumentnamn: Årsredovisning 2023

Typ av dokument: Publikation	Beslutad av: Direktionen
Diarienummer: 5010-2024-14-2 §6	Antagen av:
Datum för beslut: 2024-02-22	Senast uppdaterad:

Innehåll

Förord ... 3

Förvaltningsberättelse ... 4

Översikt över verksamhetens utveckling ... 4

Den kommunala koncernen ... 5

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning ... 9

Händelser av väsentlig betydelse, påverkan på de finansiella rapporterna ... 10

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten ... 18

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning ... 19

Balanskravresultat ... 25

Väsentliga personalförhållanden ... 26

Förväntad utveckling ... 29

Drift- och investeringsredovisning ... 30

Driftredovisning ... 30

Investeringsredovisning ... 31

Resultaträkning ... 35

Balansräkning ... 37

Kassaflödesanalys ... 38

Noter ... 39

Not 1. Redovisningsprinciper ... 39

Not 2. Uppskattningar och bedömningar ... 40

Not 3–7. Noter till resultaträkning ... 41

Not 8-17. Noter till balansräkning ... 43

Not 18. Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision ... 45

Not 19. Årets resultat ... 45

Revisionsberättelse ... 46

Bilaga 1. Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer ... 47

Förord

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) har i uppdrag att minska antalet bränder och skador till följd av bränder. Det gör vi genom myndighetsutövning, förebyggande åtgärder och räddningsinsatser och det är ett verksamhetsuppdrag som styrs av beslutat handlingsprogram.

Tidigare år har analyserna visat på en framtida förändrad omvärld. Under 2023 har det visat sig att den förändrade omvärlden är här och nu. Vi ser det i form av social oro tillsammans med gängkriminalitet, påverkan av viktig infrastruktur kopplat till väder och klimat och inte minst hur vi nu måste planera för höjd beredskap på grund av kriget i Ukraina. Samtidigt uppstår nya risker i samhället med anledning av nya sätt att transportera och använda energi i olika former, exempelvis batterier, solceller och vätgas.

Vi kan konstatera att det finns en mängd omständigheter som utmanar vårt verksamhetsuppdrag och vår möjlighet att upprätthålla en så trygg och säker vardag som möjligt både för våra invånare och för vår personal som ska kunna hantera denna bredd av tänkbara händelser.

Under 2023 har NÄRF tillsammans med Räddningstjänsten Mitt Bohuslän tagit ett viktigt steg för att skapa en gemensam räddningstjänst från 1 januari 2025. Målsättningen är en starkare räddningstjänst med kapacitet att vara robust och kompetent i den verklighet vi lever i och står inför.

Verksamhetsåret har även inneburit en stor förändring i arbetsvillkoren för utryckande personal på heltidsstationerna i Vänersborg och Trollhättan. Det kommer att innebära att fler personer behöver anställas för att klara samma verksamhetsnivå som finns i dag och för att följa gällande lagkrav. Vi ser även ett stort behov av att rekrytera fler brandmän i beredskap till våra deltidsstationer.

Det är med stor förhoppning om framtiden vi summerar 2023. Vår personal har återigen visat på hög effektivitet i en utmanande tid.

Trollhättan december 2023

Markus Green
Tf. Förbunds- och räddningschef

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
www.brand112.se
Telefon: 0521-26 59 00
E-post: info@brand112.se

Förvaltningsberättelse

I denna förvaltningsberättelse lämnar Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) en övergripande och tydlig bild av den verksamhet som bedrivits i kommunalförbundet under det gångna året. Redovisningen är upprättad enligt 11 kap. Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendation 15, Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Översikt över verksamhetens utveckling

Tabell 1. Verksamhetens utveckling i siffror senaste femårsperiod

Fem år i sammanhang	2023	2022	2021	2020	2019
Invånare i förbundsområdet	114 773[1]	114 953	114 634	114 863	114 596
Medlemsavgift (tkr)	92 053	89 523	87 854	85 796	83 908
Uppräkning av medlemsavgift (%)	2,3	1,9	2,4	2,25	2,8
Årets resultat (tkr)	344	-1 825	757	2 610	3 022
Nettoinvesteringar (tkr)	12 963	5 232	8 004	16 240	6 405
Tillgångar (tkr)	122 009	96 627	100 518	100 931	99 400
Långfristig låneskuld (tkr)	44	32	52	69	0
Soliditet (%)	24,7	30,5	31,17	29,50	27,30
Personalkostnader (tkr)	87 787	87 478	84 109	80 803	79 138
Anställda i förbundet	237	240	232	238	238
Antal räddningsinsatser	1 153	1 175	1 190	1 228	1 421
Antal automatlarm	385	403	373	404	425
Utförda tillsyner	191	149	171	187	80
Utförda rengöringar (sotning)[2]	4 666	5 512	7 061	6 965	7 921
varav Färgelanda	1 531	1 265	1 505	1 622	1 965
varav Trollhättan	3 135	4 247	5 556	5 343	5 956
Utförda brandskyddskontroller[3]	1 814	1 802	1 317	2 506	4 206
varav Färgelanda	661	417	264	725	1 904
varav Trollhättan	1 153	1 385	1 053	1 781	2 302

[1] Befolkningsstatistik kvartal 1-3 2023, Statistiska Centralbyråns publicering 2023-11-10.
[2-3] Förbundet utför rengöring och brandskyddskontroll enligt tecknat avtal med Färgelandas och Trollhättans kommuner.

Den kommunala koncernen

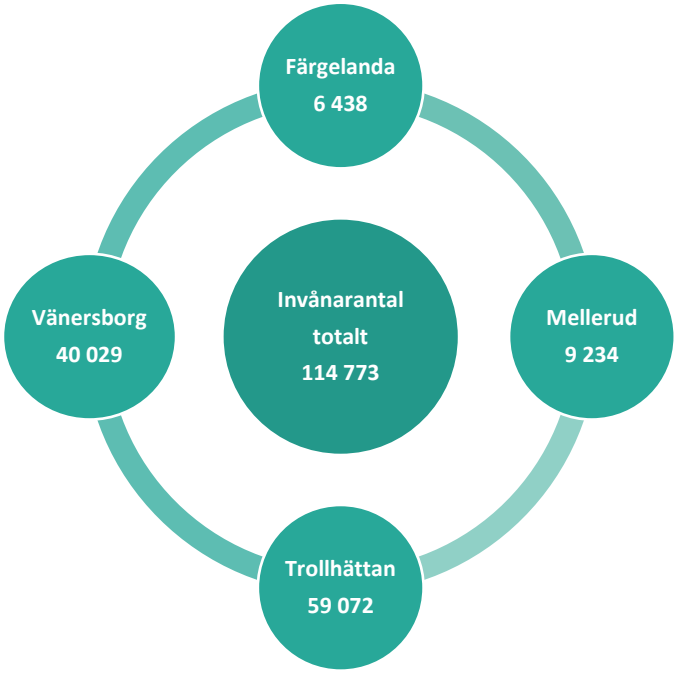
Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) är ett kommunalförbund som genom myndighetsutövning, förebyggande arbete, information, rådgivning, utbildning samt räddningsinsatser skapar en trygg och säker miljö för människor i de fyra medlemskommunerna Färgelanda, Mellerud, Trollhättan och Vänersborg.

Inom det geografiska upptagningsområdet bor cirka 115 000 invånare. Förbundets nio brandstationer finns i orterna Brålanda, Färgelanda, Högsäter, Mellerud, Sjuntorp, Trollhättan, Vargön, Vänersborg och Åsensbruk. Bemanningen i Vänersborg och Trollhättan utgörs av heltidsanställd personal. Vid övriga brandstationer tjänstgör räddningstjänstpersonal i beredskap (RIB).

Illustration A. Karta över förbundets geografiska upptagningsområde. På kartan ingår även kommunområdena för övriga medlemmar i räddningsledningssystemet.

Illustration B. Fördelning av invånarantal inom förbundets fyra medlemskommuner[4].

Direktion och revision

Verksamheten styrs av en direktion vars medlemmar tillsätts av medlemskommunerna. Direktionen fastställer budget samt beslutar i övergripande principiellt viktiga frågor för verksamhetens inriktning. Sju sammanträden har genomförts under perioden.

Ledamöter i direktionen
Dan Nyberg (S), ordförande, Vänersborg
Pia Fogelberg (M), vice ordförande, Trollhättan

Henrik Harlitz (M), Vänersborg
Monica Hanson (S), Trollhättan
Ingo Asplund (L), Färgelanda
Roland Björndahl (M), Mellerud

Ersättare i direktionen
Malin Tell (S), Vänersborg
Tuulikki Hedlund (C)5, Trollhättan
Mohamud Aden (C)[6], Trollhättan
Göran Svensson (MBP), Vänersborg
Sofia Andersson Dharsani (S), Trollhättan
Ann Blomberg (C), Färgelanda
John-Olov Frid (S), Mellerud

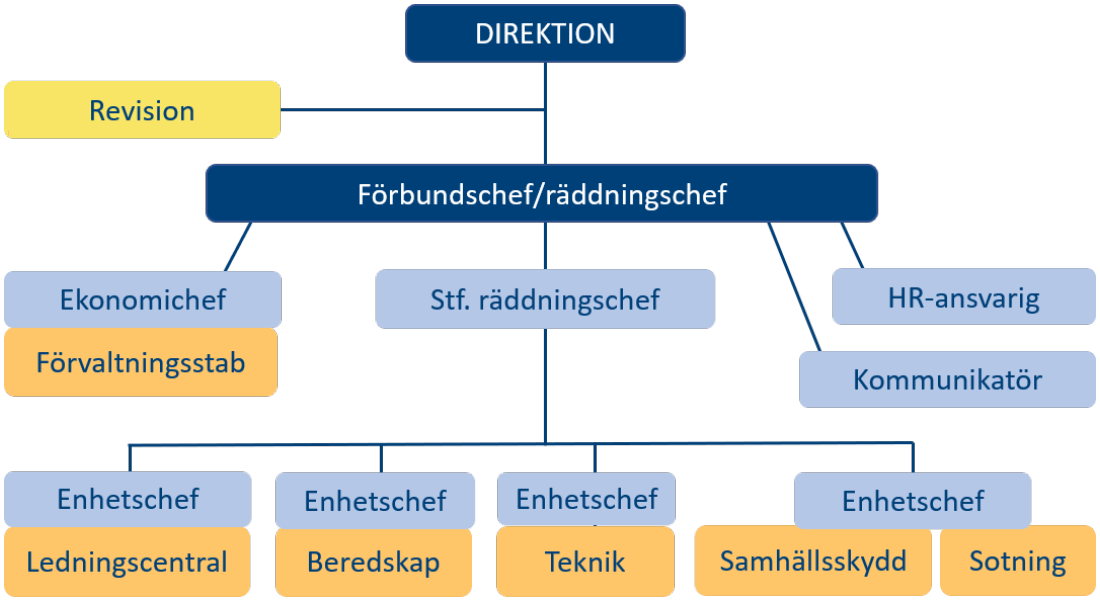
Revisorerna granskar verksamheten för att bedöma om förbundet tillämpar god redovisningssed, uppnår sina verksamhetsmål och att räkenskaperna är rättvisande.

Revisorer
Ernst & Young Aktiebolag
Magnus Cassel (S), Vänersborg
Ann-Marie Jacobsson (C), Färgelanda[7]
Joacim Magnusson (KD), Mellerud
Anders Karlzon (KD), Trollhättan

ersättare: Sven Erik Larsson(M), Vänersborg
Leif C Dahl[8], Färgelanda

[4] Befolkningsstatistik kvartal 1-3 2023, Statistiska Centralbyråns publicering 2023-11-10.
[5] Ersättare i direktionen under perioden 2023-01-01—2023-11-20
[6] Trollhättans Stad har 2023-11-20 fattat beslut om fyllnadsval för ersättare i direktionen
[7] Revisorsuppdrag i NÄRF under perioden 2023-01-01--2023-09-27.
[8] Färgelanda kommun har 2023-11-29 fattat beslut om fyllnadsval för ny revisor NÄRF

Illustration C. Organisationsschema för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

Förbundsledning

Förbundschef

Direktionen fastställer hur förbundschef ska leda förvaltningen. Denne ansvarar för att bereda och verkställa direktionens beslut.

Ledningsgrupp

Ansvarar för övergripande planering, ledning, utveckling och uppföljning av verksamheten. Består av förbundschef, stf. räddningschef, ekonomichef, enhetschefer, HR-ansvarig samt kommunikatör.

Stf räddningschef

Är räddningschefens ställföreträdare och ansvarar för samordningen av enhetschefernas ansvarsområden och verksamheter.

Ekonomichef

Ansvarar för den ekonomiska och administrativa hanteringen samt ger stöd i finansiella frågor. Är chef för förvaltningsstaben som hanterar ekonomiadministration, lönehantering, diarium och arkiv, förberedelser och protokoll vid direktion samt ger stöd åt verksamheten i övrigt.

HR-ansvarig

Ansvarar för att stödja chefer inom personalområden som arbetsrätt, lönebildning, samverkan, rekrytering och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Kommunikatör

Ansvarar för att, i samråd med chefer, planera, utforma, sprida, utvärdera och förvalta informations- och kommunikationsinsatser.

NÄRF:s enheter

Enhet ledningscentral ansvarar för operativ systemledning, beslutar om inledande av räddningsinsats och utser räddningsledare. Enheten beslutar även om inriktning, samordning och prioritering av resursanvändningen för räddningsinsatser och beredskap. Ledningscentralen följer även upp och tillser att räddningsinsatserna genomförs effektivt och har effekt. Enheten utgör ledningsstöd, etablerar stab vid större händelser samt genomför insatsplanering och olycksutredning.

Enhet beredskap ansvarar för att snabbt ingripa vid olyckor och överhängande fara för olyckor med syfte att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö. Enheten arbetar även med underhåll av förbundets brandstationer, fordon, skyddsutrustning och materiel samt med utåtriktad samhällsinformation.

Enhet teknik har ett övergripande ansvar för drift av förbundets brandstationer, fordon, IT- och kommunikationssystem, skyddsutrustning och materiel.

Enhet samhällsskydd ansvarar för myndighetsutövning, tillsyn och tillståndsprocesser inom lagen om skydd mot olyckor (LSO) och lagen om explosiva och brandfarliga varor (LBE). De är också sakkunniga i brandskyddsfrågor och remissinstans för medlemskommuner, myndigheter och andra organisationer samt genomför externutbildning, information och rådgivning.

Enhet sotning ansvarar för sotning och brandskyddskontroller inom Färgelanda kommun och Trollhättans Stad. Uppsägning av avtal för sotningsverksamheten har lämnats in till Trollhättans och Färgelandas kommuner. Uppsägningen gäller från det datum då ny verksamhetsutövare tillträtt i respektive kommun, dock senast 1 juni 2024.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Förbundet påverkas i stor omfattning av hur medlemskommunernas ekonomi ser ut. Medlemsbidragets höjning på 2,3 procent kontra en inflation på 6,5 procent (inflationstakt enligt KPI oktober 2023, statistik från SCB) ger inte de ekonomiska förutsättningar som krävs.

Även 2023 har förbundet drabbats av materialförseningar. Leverans av två släckbilar som skulle ha kommit före sommaren skedde inte förrän precis före jul. Det har medfört att ränteintäkterna blivit högre än beräknat och även att avskrivningarna blivit lägre än prognos.

Pensionsutbetalningarna och löneskatt på pensioner blev tillsammans 828 tkr lägre än budgeterat.

Se vidare tillhörande bilaga 1. Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer, sammanfattning av identifierade omvärlds-, verksamhets- och finansiella risker.

Totalt larmades NÄRF till 1 153 räddningsuppdrag under 2023.

Händelser av väsentlig betydelse, påverkan på de finansiella rapporterna

Förändringar i lagstiftning, uppdrag och händelser i omvärlden påverkar och ställer ökade krav på resurser och anpassningar inom räddningstjänstens verksamhet. Några exempel:

- Förändrade regler avseende särskild avtalspension (SAP-R) för arbetstagare inom utryckningsstyrkor i räddningstjänst har gett ökade lönekostnader.
- Förändringar i Allmänna bestämmelser (AB) och bilaga R kring skyddsregler om minsta sammanhängande dygnsvila enligt EU:s arbetstidsdirektiv.
- Lönerevision 2023, utfall högre än budgeterat. Orsaker; Kommunals avtal, korrigering av befattningslöner med syfte att attrahera på arbetsmarknaden samt att möta lönestruktur mellan NÄRF och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med anledning av ökad samverkan.
- Höjd terrorhotnivå: Säkerhetspolisen med flera myndigheter gör bedömningen att det är hög sannolikhet att aktörer har avsikt och förmåga att genomföra attentat. Manar till ökad uppmärksamhet i vardag och vid räddningsinsatser, samtidigt som samhällsviktiga verksamheter behöver se över säkerhetsarbetet.

Miljömässig utveckling

Medlemskommunerna genomför miljötillsyn vid förbundets brandstationer och efterföljande krav på åtgärder förekommer.

- Trollhättans Stad har meddelat föreläggande att utreda föroreningar vid övningsområde i anslutning till Trollhättans brandstation. Resultatet visar på höga halter av totalkrom, krom IV samt PFAS. Miljökonsulten gör bedömningen att objektet ska tillhöra riskklass 2 tills ytterligare undersökningar genomförts. Förbundet inväntar beslut från Trollhättans Stad om krav på vidare åtgärder.
- Vänersborgs kommun har meddelat föreläggande om inventering av förorenade områden MIFO fas 1 för Vänersborg brandstation samt Sjövallen brandövnings-plats.
- Dalslands miljö- och energikontor har tillsänt förbundet frågeställningar kring bedriven verksamhet på brandövningsplatser för Färgelandas och Melleruds kommuner. Förbundet har lämnat svar och inväntar beslut för vidare åtgärder.

Arbetsmiljö

Förbundet befinner sig i ett allvarligt läge med påverkan av arbetsmiljön i negativ riktning. Redundans av personalresurser saknas och ett flertal planerade och beslutade förändringar påverkar organisatorisk och social arbetsmiljö. Läget hanteras löpande med stöd av informationsmöten, interna arbetsgrupper och samverkan med parterna, samt dialog med direktion och medlemskommunerna.

I slutet av året genomfördes en rekrytering av två nya stationschefer, en till vardera av förbundets heltidsstationer i Vänersborg respektive Trollhättan. Enligt plan ska stations-cheferna tillträda sina tjänster i början av februari 2024. Beslutet att rekrytera stations-chefer handlar om att förbättra förutsättningarna för ett närvarande ledarskap på samtliga brandstationer. Nuvarande organisation med en enhetschef som är högst ansvarig för all personal, verksamhet och ekonomi inom beredskap är inte hållbar ur flera aspekter.

Inriktningsbeslut NÄRF-RMB

Under inledningen av året fattade direktionerna i Räddningstjänsten Mitt Bohuslän och NÄRF beslut om att uppmana respektive medlemskommun att fatta ett inriktningsbeslut om att verka för ett gemensamt kommunalförbund. Genom ett sådant inriktningsbeslut skapades förutsättningar att initiera arbetet med att bilda en gemensam organisation i form av en ny förbundsbildning. Ett antal utredningar, internt och externt, har tidigare slagit fast att det effektivaste sättet att möta framtida utmaningar är att skapa en robustare organisation. Samtliga medlemskommuner beslutade gemensamt om en inriktning att verka för ett gemensamt kommunalförbund med start 1 januari 2025.

Under året har arbete genomförts av direktionerna tillsammans med en anlitad konsultfirma (Prospero Samhällssäkerhet AB) med att ta fram de beslutsunderlag som krävs för att formalisera processen under hösten. I september gick tidigare förbundschef för NÄRF i pension. NÄRF:s direktion tog då beslutet att teckna ett tjänsteavtal med Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB) där förbundschef RMB även utgör tillförordnad förbunds-/räddningschef i NÄRF. Genom det skapas goda förutsättningar för att skapa ett gemensamt kommunalförbund.

Förändrat kollektivavtal

Under året har kollektivavtalet förhandlats om. Nya regler i allmänna bestämmelser (AB) om dygnsvila trädde i kraft 1 oktober 2023. För personal som går under Bilaga R träder reglerna i kraft 1 februari 2024. Under året har en tät dialog och samarbete, både lokalt med fackliga representanter och nationellt mellan mer än tjugo räddningstjänster över hela Sverige, genomförts för att effektivt hitta kloka och effektiva lösningar på implementeringen av reglerna. Våra nu gällande avtal har gett oss en väldigt god flexibilitet som har skapat en effektiv verksamhet. Den riskerar nu att falla på grund av väldigt strikta avtal och begränsningar som inte är anpassade för vår verksamhet där det vissa stunder är lugnt och vissa stunder är otroligt hög belastning vid omfattande räddningsinsatser.

I slutet av året tog direktionen beslut om att söka dispens från reglerna om dygnsvila för att säkerställa verksamheten. Om dispens ges under inledningen av 2024 och upp till 12 månader enligt reglerna kan verksamheten bedrivas på samma sätt under 2024. Men inför 2025 krävs en högre personaltäthet för att kunna upprätthålla verksamheten. Arbete pågår med att identifiera behovet av ekonomiska tillskott.

Ingångna avtal under året

Genom upprättade avtal med andra aktörer har förbundet särskilda åtaganden.

- **Räddningsregion Västra Götaland** Ledningscentral Fyrbodal har i samverkan med räddningsledningssystemen i Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, Räddningstjänsten Skaraborg och Samhällsskydd Mellersta Skaraborg bildat Räddningsregion Västra Götaland. Avtalet innebär utökad samverkan i samband med större händelser och hög belastning. Samverkan berör även tillhörande utbildnings- och övningsverksamhet samt tekniska lösningar.
- **SOS Alarm AB,** nytt samverkansavtal BAS2 är tecknat att gälla från 1 januari 2024.
- **Tjänsteavtal tillförordnad förbunds-/räddningschef NÄRF** tecknat med Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB)

Förstudier

Ledningsplats

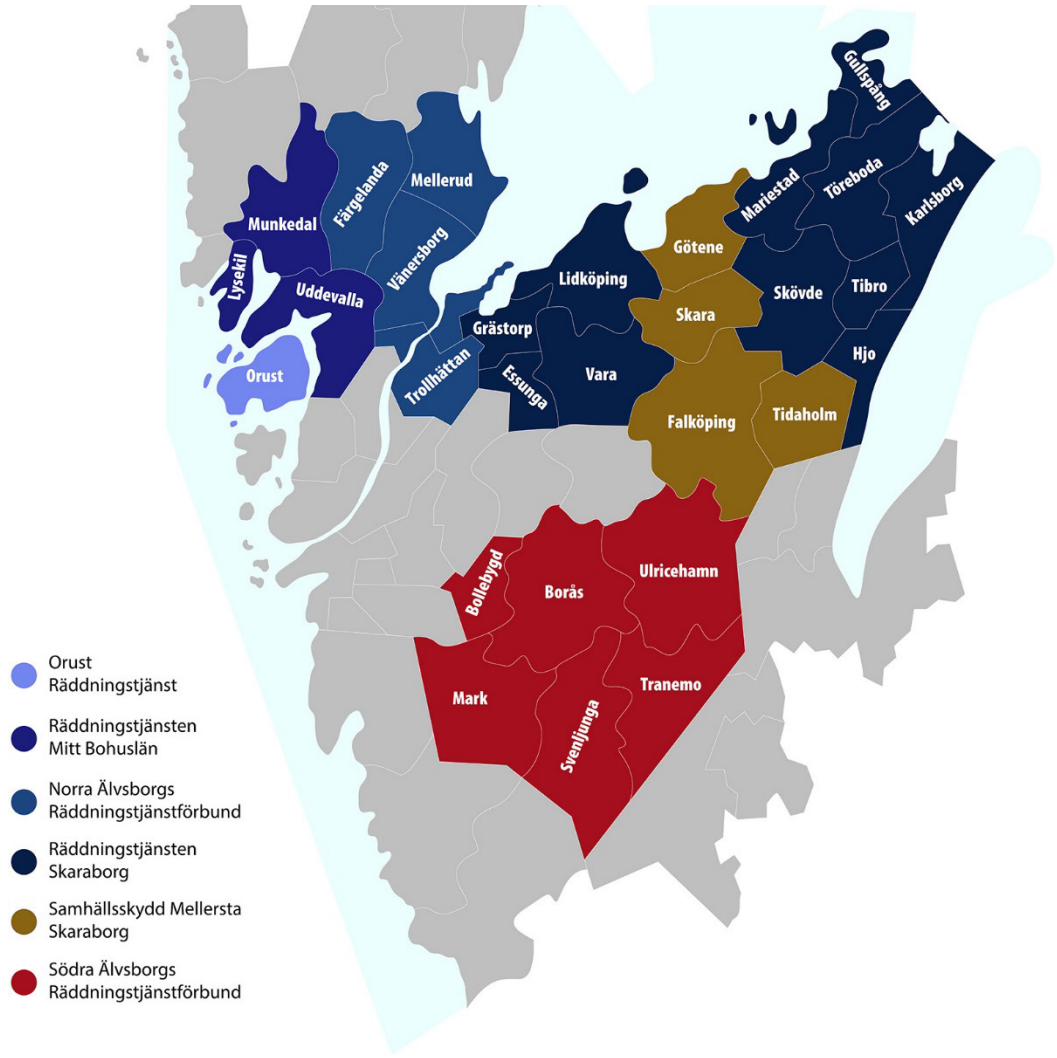
Förbundet arbetar, i samverkan med Trollhättans Stad och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), med planering av en ny ledningscentral. I mars beviljade kommunstyrelsen i Trollhättans Stad medel till Kraftstaden AB för att genomföra en lokalplaneringsprocess. Fullmäktige godkände utförd lokalplanering i oktober och beslutade vidare att projektering och upphandling ska genomföras för byggnation av ny ledningscentral.

Brandstation Vänersborg

Förstudien avseende förutsättningar för en ny brandstation i Vänersborg är avslutad. Kommunstyrelsen har beslutat att lägga in planer för en ny brandstation i Vänersborg i kommunens lokalförsörjningsprogram för år 2025–2034. På grund av de brister som nuvarande brandstation har är det från förbundets sida mycket angeläget med en ny brandstation.

Investeringar

För information, se rubrik Drift- och investeringsredovisning.

Karta över Räddningsregion Västra Götaland där NÄRF ingår tillsammans med fem andra räddningstjänster verksamma i 29 kommuner. Under 2023 ingick räddningstjänsterna ett avtal om en gemensam operativ ledningsorganisation.

Räddningsuppdrag

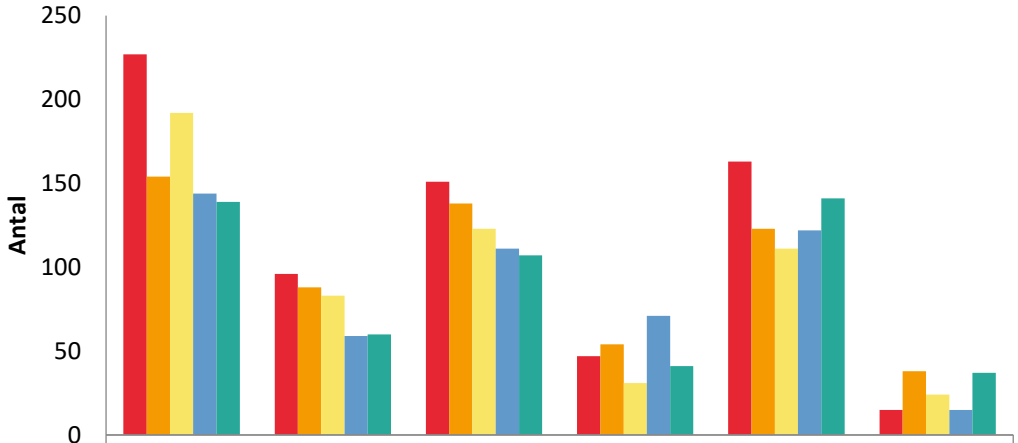
NÄRF:s främsta uppdrag är att se till att människor kan känna sig trygga och säkra i sin vardag. Det gör vi genom att arbeta förebyggande och se till att en olycka helst aldrig inträffar. Om det ändå händer är vi redo att rycka ut på larm dygnet runt, året runt.

Under året har vi utfört 1153 räddningstjänstuppdrag fördelade enligt följande per medlemskommun: 73 Färgelanda, 127 Mellerud, 544 Trollhättan och 409 Vänersborg. Andelen automatiska brandlarm (385) i förhållande till total larmmängd utgör 33 procent. Vakthavande befäl i ledningscentralen filtrerar vid inledande räddningsintervju i 112-samtalet bort de uppdrag som inte bedöms utgöra kommunal räddningstjänst.

Utmärkande händelser under perioden:

- 2023-01-15: Villabrand, 1 person avliden, Brålanda.
- 2023-03-07: Trafikolycka, 1 person avliden, riksväg 42, Trollhättan.
- 2023-03-07: Trafikolycka masskrock, 1 person avliden, E45, Brålanda.
- 2023-04-12: Skogsbrand av ringa omfattning, Färgelanda.
- 2023-04-21: Flertal samtida bränder Mellerud, Vänersborg, Orust, Uddevalla.
- 2023-05-29: Skogsbrand Gärdhem, Trollhättan.
- 2023-08-01: Explosion inomhus, Åsensbruk.
- 2023-08-04: Skyfall, Vänersborgs kommun.
- 2023-08-07: Skyfall, Melleruds kommun.
- 2023-08-13: Brand i ladugård, Frändefors, Vänersborg.
- 2023-11-07: Trafikolycka lastbil och personbil Stallbackabron, Trollhättan.

Diagram 1. Urval av händelsetyper år 2019–2023

	Trafikolycka	Brand i fordon	Brand i byggnad	Brand i skog och mark	IVPA	Suicid
2019	227	96	151	47	163	15
2020	154	88	138	54	123	38
2021	192	83	123	31	111	24
2022	144	59	111	71	122	15
2023	139	60	107	41	141	37

Kommentar, suiciduppdrag: Räddningstjänsten larmas då fara för suicid kan antas och då händelsen sker utomhus. Statistiken för suicid visar antalet uppdrag som förbundet varit på, inte antal genomförda suicider.

Myndighetsutövning

Förbundet bedriver tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor och lagen om brandfarliga och explosiva varor, samt lämnar yttranden kring brandskyddsfrågor, bygglov och serveringstillstånd.

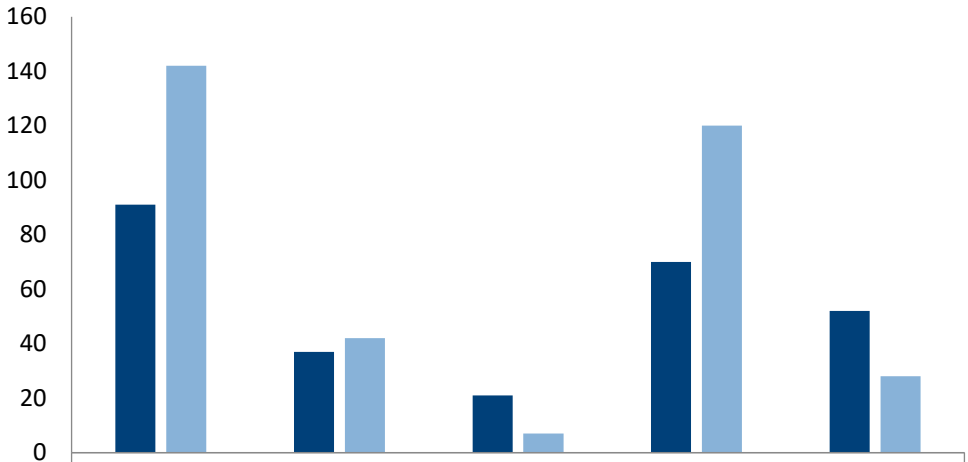
Till följd av nya föreskriftskrav finns ett ökat behov av att genomföra tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor. Planeringen omfattar i beting 163 tillsyner för 2023, inräknat sådana verksamheter som tillkommit till följd av nya föreskrifter och där ingen tillsyn genomförts tidigare. Utöver dessa finns 186 verksamheter där fristen medger att tillsyn bör göras i år.

Enhet samhällsskydd har haft underbemanning främst till följd av föräldraledigheter men även på grund av att tjänster enligt behovsanalys inte har tillsatts. Detta medverkar till att förbundet har haft svårt att klara av de tillsyner som funnits i beting. Inför år 2024 finns 158 verksamheter i plan för tillsyn enligt LSO.

Totalt har förbundet genomfört 142 tillsynsbesök enligt LSO och 42 tillsyner LBE. Sju tillsynsbesök har varit samplanerade. Brister noterade vid tillsyn har lett till att förbundet utfärdat 120 förelägganden enligt LSO och 28 enligt LBE. Vanliga brister vid tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor har med utrymning att göra. Tillsyn i år har fokuserats på särskilda boenden och verksamheter där vi tidigare inte genomfört tillsyn. Vid tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor syns brister i riskutredningar och bristande skydd vid förvaring och exponering.

Förbundet har utfärdat 54 tillstånd för brandfarlig vara och 8 tillstånd för explosiv vara.

Diagram 2. Tillsyns- och tillståndshantering enligt LSO/LBE, jämförelse år 2022–2023.

	Tillsyn LSO	Tillsyn LBE	Tillsyn LSO/LBE	Föreläggande LSO	Föreläggande LBE
2022	91	37	21	70	52
2023	142	42	7	120	28

Totalt har 155 remissvar upprättats varav en stor del gällt plan- och bygglov. Övriga remisser som hanteras rör kommunala serveringstillstånd, planärenden samt polisiära ärenden.

Rengöring och brandskyddskontroll

Förbundet ansvarar för sotning och brandskyddskontroller inom Färgelanda kommun och Trollhättans Stad. Direktionen har inlämnat uppsägning av befintliga sotningsavtal

med berörda medlemskommuner. Avtalet upphör då ny verksamhetsutövare tillträder, dock senast 1 juni 2024. Upphandling av ny leverantör för sotnings- och brandskydds-kontroller för kommuninnevånare hanteras av Trollhättans Stad och Färgelanda kommun var för sig. Till dess att en verksamhetsövergång är aktuell drivs verksamheten som vanligt inom förbundet.

Enheten har vid två tillfällen annonserat lediga tjänster som skorstensfejare och brandskyddskontrollant. Trots detta har ingen medarbetare rekryterats. Konsekvensen har blivit att ett minskat antal rengöringar och brandskyddskontroller har kunnat genomföras. För att hinna med alla uppdrag som, enligt lag, måste utföras i de båda kommunerna har förbundet på grund av underbemanning tecknat ett avtal med en extern entreprenör, Sotningstjänst i Väst AB som från augusti 2023, stöttar verksamheten med att utföra rengöringsarbeten och brandskyddskontroller inom Färgelanda kommun. Uppdraget pågår tills en verksamhetsövergång aktualiseras.

Information om utförda arbeten fördelat på respektive kommun, Färgelanda och Trollhättan, återfinns i tabell 1. Verksamhetens utveckling (sid.4).

Under perioden har 1 814 brandskyddskontroller genomförts fördelade per kommun enligt följande: 661 i Färgelanda och 1 153 i Trollhättan. Detta motsvarar ett utfall om 97 procent av årets totala inplanerade kontroller. Förelägganden har utfärdats till 21 fastighetsägare.

Rengöring har skett vid 4 666 tillfällen fördelade per kommun enligt följande: 1 531 i Färgelanda och 3 135 i Trollhättan.

En händelse med soteld har inträffat. Bidragande orsak var troligen tjärbildning på grund av felaktig eldning.

Årets resultat

Förbundets totala intäkter under året inklusive medlemsavgifter uppgick till 130 994 tkr, och kostnaderna till -131 260 tkr. Dominerande inkomstkälla består av medlemsavgifter från förbundets ägarkommuner. Finansnettot hamnade på 611 tkr. För perioden redovisas ett resultat om 344 tkr. Enhet sotning är inkluderad i resultatet.

Räddningstjänstens intäkter uppgick till 126 089 tkr och kostnader till -126 071 tkr. Finansnettot hamnade på 566 tkr. Resultatet uppgår till 583 tkr vilket motsvarar 0,5 procent av den skattefinansierade omsättningen.

Enhet sotnings intäkter uppgick till 4 904 tkr och kostnader till -5 189 tkr. Finansnettot hamnade på 45 tkr. Enheten uppvisar ett negativt resultat för perioden om – 239 tkr vilket motsvarar 4,88 procent av enhetens omsättning som är taxefinansierad. Utfallet för enhet sotning fördelas mellan Trollhättan och Färgelanda enligt procentuell andel av totala intäkterna baserat på förra, årets utfall. För 2023 är fördelningen; Trollhättans Stad 75 procent och Färgelanda kommun 25 procent.

De personalrelaterade kostnaderna spretar åt båda håll. Förbundet har ökade lönekostnader för valet ”lönetillägg” inom SAP-R med 427 tkr. Löneökningarna låg en bra bit över budget där operativ personal följde ”märket” och fick cika 4,1 procents löneökning medan tjänstemännen fick cirka 3 procents löneökning. Trots detta är utfall på lön 777 tkr lägre än budgeterat främst beroende på vakanser i olika delar av verksamheten. Övertiden går däremot över budget med 575 tkr och mindre kostnader för kurser och utbildningar än budgeterat med 144 tkr. Dock har förbundets personal

genomgått mycket utbildning vilket delvis beror på omsättning av personal men främst på MSB:s nya föreskrifter om räddningsledningssystem samt deras revidering av utbildningssystemet.

Den höga inflationen har kraftigt påverkat kostnaderna för material i största allmänhet.

Ledningscentralen drivs gemensamt av RMB och NÄRF sedan 2018, verksamheten följer i stort budget med en negativ avvikelse på 11 tkr.

Avseende ingående negativt balanskravsresultat från år 2022 har kommunfullmäktige inom medlemskommunerna beslutat att förbundet inte behöver återställa detta med hänvisning till synnerliga skäl. Underskottet kan i stället täckas från det egna kapitalet. Ett antal mindre och medelstora poster som gick åt rätt håll gjorde dock att NÄRF totalt visar ett litet överskott på 344 tkr för år 2023 och behöver inte ta ytterligare medel ur det egna kapitalet 2023. Ackumulerat underskott inom sotningsverksamheten ska återställas inom en treårsperiod. Under 2023 har Trollhättan stad och Färgelanda kommun fakturerats sotningens negativa egna kapital för 2022 samt det underskott som prognostiserats i augusti. Tyvärr överskreds prognosen med ytterligare 239 tkr i underskott upp till totalt -639 tkr.

Se tabell för balanskravsresultat för år 2023, sid. 25.

Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision

Kostnader för räkenskapsrevision, övrig revision och ersättning till förtroendevalda revisorer uppgår till 117 tkr.

(se not 17 till balansräkning)

Pensioner

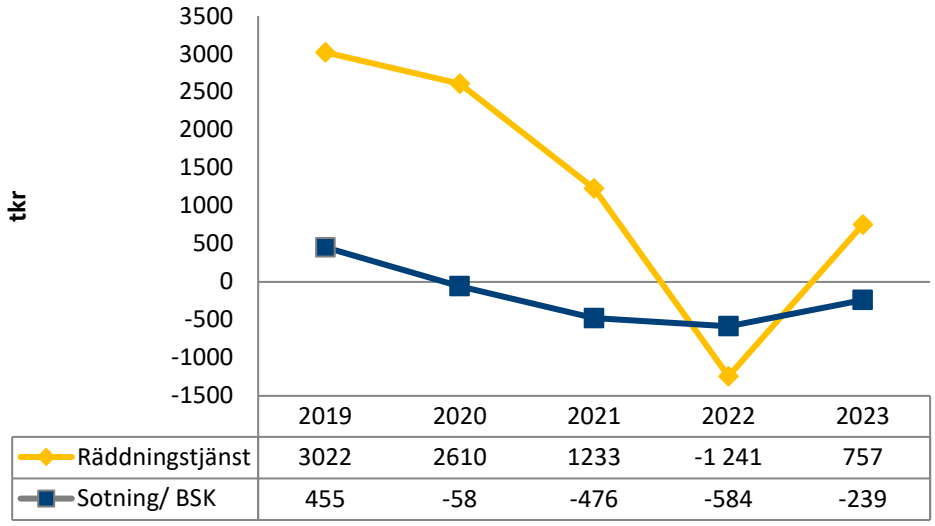
Medlemskommunerna betalar förbundets pensioner. Utbetalningar grundar sig på Skandias prognos.

Pensionsutbetalningar visar på en positiv avvikelse om 828 tkr. Skandias årsprognos daterad 31 december 2023 prognostiserar med lägre utbetalningar av pensioner men med en kraftig ökning av pensionsskulden de närmaste fem åren. Det beror delvis på det nya avtalet som trädde i kraft 1 januari 2023, AKAP-KR, där avgifterna för arbetsgivaren höjs. Även avtal för särskild avtalspension för räddningstjänst (SAP-R) som trädde i kraft 1 januari 2023 innebär höjda kostnader.

Tabell 2. Pensionskostnader, jämförelse 2019-2023.

Miljoner kronor (Mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Avsättningar för pensioner	65 483	50 269	53 398	51 719	53 837
Pensionsförpliktelser äldre än 1998	0	0	0	0	0
Pensionsförpliktelser	**65 483**	**50 269**	**53 398**	**51 719**	**53 837**

Diagram 3. Årets resultat (tkr) för räddningstjänst respektive sotningsverksamhet, jämförelse 2019-2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Räddningstjänst	3022	2610	1233	-1 241	757
Sotning/ BSK	455	-58	-476	-584	-239

Verksamhetens intäkter och kostnader

Redovisas i avsnittet driftredovisning under rubriken Drift- och investeringsredovisning.

Låneskuld

Låneskulden uppgår till -44 tkr och avser leasing av fordon och amortering av bastu inom enhet sotning.

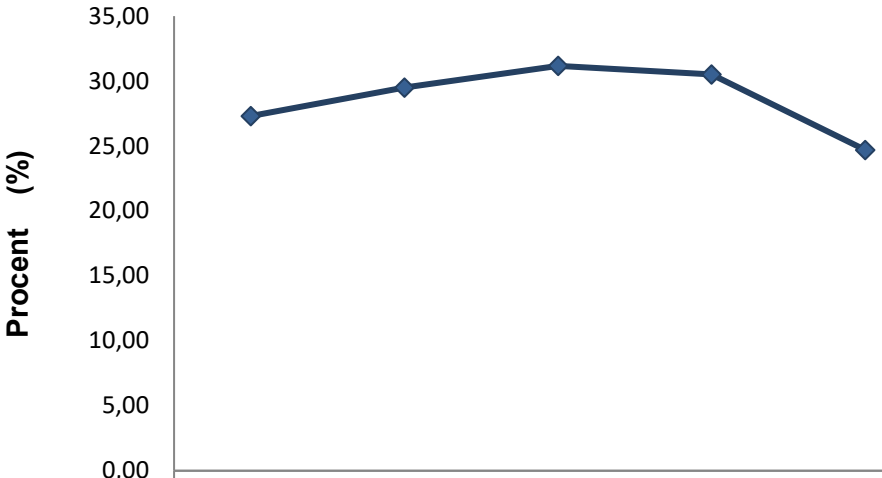
Personalkostnader

Personalkostnader redovisas i avsnittet om väsentliga personalförhållanden.

Soliditet och likviditet

Soliditeten har ökat under de senaste åren för att under 2023 minska till 24,7 procent. Soliditeten beräknas enligt principen eget kapital i förhållande till totala tillgångar. NÄRF har i nuläget en god likviditet.

Diagram 4. Förbundets soliditet, jämförelse 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Soliditet	27,30	29,50	31,17	30,50	24,70

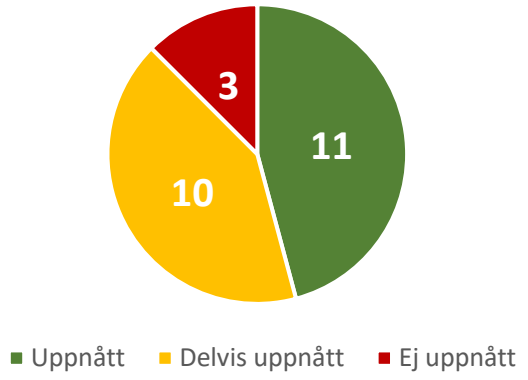

Vid årsskiftet fick NÄRF en ny direktion för mandatperioden 2023–2026.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Direktionen beslutar om övergripande anvisningar för ekonomi och mål. Utifrån dessa direktiv arbetar ledningsgruppen fram drift- och investeringsbudget samt aktiviteter för beslutade verksamhetsmål.

Årsredovisningen innehåller övergripande analyser samt uppföljning av resultat. Bokslutsgranskning genomförs av revisorerna och direktionen fattar beslut. Därefter tillsänds årsredovisningen ihop med begäran om ansvarsfrihet till kommunfullmäktige inom respektive medlemskommun.

Nivåer för bedömning av måluppfyllelse

Måluppfyllelse: hög Mål uppnått	Måluppfyllelse: god Mål delvis uppnått	Måluppfyllelse: otillräcklig Mål ej uppnått

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Finansiella mål

Mål enligt policy [(1)] för finansiell verksamhet och andra relaterade styrdokument.

VERKSAMHETSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE	UTVECKLING
Intäkter ska överstiga kostnader enligt balanskrav [(1)]	**Målet är uppnått.** Förbundet redovisar ett resultat om 344 tkr för perioden.	
God betalningsförmåga på kort sikt [(1)]	**Målet är uppnått.** Likviditeten är 311 procent, korta skulder cirka 26,3 mkr, kassa bank cirka 23,9 mkr och korta fordringar 57,3 mkr.	
Hög självfinansieringsgrad avseende investeringar (100 procent)[(1)]	**Målet är uppnått.** Självfinansieringsgrad visar i vilken omfattning årets anskaffade anläggnings-/omsättningstillgångar finansierats med egna medel. Självfinansieringsgraden hittills i år är 100 procent.	
Soliditeten ska öka eller minst kvarstå på årets nivå [(1)]. Visar hur stor del av tillgångar som finansieras med egna medel.	**Målet är inte uppnått.** Utvecklingen beror på förändring av eget kapital och tillgångarnas värdeökning/-minskning. Soliditet för året uppgår till 24,7 procent, jmf. 30,5 år 2022.	
Taxesättning, analys och justering	**Målet är uppnått.** Analys av bakomliggande faktorer för taxesättning inför beslut om taxor 2024 har skett. Direktionen fattade beslut om taxor 2024 i juni, samt tillägg avseende revideringsbeslut i september.	
Kundfakturering från verksamhetssystem Daedalos	**Målet är delvis uppnått.** Förberedande åtgärder är genomförda. Att implementera elektronisk överföring av underlag mellan system kvarstår.	
Digital tids- och avvikelse-hantering för personal	**Målet är delvis uppnått.** Avvaktar inriktningsbeslut för behovsanalys och förbundssammanslagning. Parallellt pågår arbete med att driftsätta digital rapportering i Daedalos för RIB-personal, vilket även inkluderar utbildning till personal samt att säkerställa tekniska säkerhetsåtgärder i system.	
Investeringsplan	**Målet är delvis uppnått.** Årets planerade investeringar följer i stort planen. Vissa leveransförseningar ligger utanför förbundets kontroll.	

Mål kopplat till lagstiftning och handlingsprogram

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Arbetsgivaren ska undersöka, genomföra åtgärder och följa upp verksamheten för att förebygga olyckor och ohälsa.

VERKSAMHETSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE	UTVECKLING
Förbundets vision och grundläggande värderingar är kända i verksamheten	**Målet är inte uppnått.** Förbundets vision och värdegrund är beslutade och dokumenterade men dialog om dessa har ännu inte påbörjats. Fördröjningen beror på att arbetsgivaren behövt prioritera information och åtgärder enligt förändringarna för EU:s arbetsgivardirektiv och särskild avtalspension (SAP-R).	
Tillbud/arbetsskada anmäls i räddningstjänstens informationssystem för arbetsmiljö (RIA).	**Målet är delvis uppnått**. I nuläget speglar inte antalet anmälningar en realistisk bild av händelser kopplade till risker i arbetet. Därtill har avvikelserapportering för materiella fel till viss del lagts i RIA vilket inte är korrekt enligt beslutad rutin. Påtalan om vikten av att rapportera tillbud/arbetsskador har varit uppe i förbundsrådet.	
Ta fram strategi för ett långsiktigt hållbart ledarskap och medarbetarskap.	**Målet är delvis uppnått**. En gemensam aktivitet för första linjens chefer och styrkeledare har genomförts i Räddsam VG. Syftet har varit att synliggöra goda exempel, frågor och diskussioner om räddningstjänstkultur, inkludering, ledarskap, jämställdhet och framtid. Pågående förändringar inom räddningstjänstens verksamhet i stort har medfört att plan för nästa aktivitet inom området skjutits fram till våren 2024.	

Säkerhetsskydd

Verksamheten ska bedriva ett aktivt säkerhetsskyddsarbete.

VERKSAMHETSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE	UTVECKLING
INFORMATIONSSÄKERHET Öka kunskap/medvetenhet hos personal om informations-påverkan	**Målet är delvis uppnått.** Förbundet har med anledning av säkerhetspolitiskt läge märkt av att antalet påverkansförsök har stigit, exempelvis nätfiske-/bedrägeriförsök. Personalen har delgivits information om att vara vaksamma och rapportera det som verkar avvikande vilket har lett till att uppmärksammade påverkansförsök snabbt har kunnat hanteras och dokumenteras. Kommunikatör stödjer genom att publicera säkerhetstips för personal på intranätet och i NÄRF-nytt. Resultat av måluppfyllelse är svårt att mäta inom detta område.	
SÄKERHETSSKYDDS-KLASSIFICERING Klassificeringsarbete av skyddsvärd information	**Målet är delvis uppnått.** Klassificering pågår men arbetet släpar på grund av hög arbetsbelastning och andra planerade förändringar i verksamheten. Detta påverkar dock inte säkerhetskrav vid hantering av information.	
PERSONALSÄKERHET Implementera rutin/ organisation för säkerhetsskyddssamtal	**Målet är inte uppnått**. Rutin finns framtagen men organisation är inte fastställd i nuläget. Fördröjt på grund av hög arbetsbelastning och andra planerade förändringar i verksamhet.	

Resurs- och utvecklingsgruppen besöker Kronan i Trollhättan för att möta barn och ungdomar i arrangemanget ”After school”.

Förebyggande – förmåga och verksamhet

En viktig del i det förebyggande arbetet är att möta olika målgrupper i både fysisk och digital form. Syftet är att bidra till att den enskildes förmåga att förbygga och hantera bränder eller andra olyckor ska öka.

VERKSAMHETSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE	UTVECKLING
Utåtriktade informationsinsatser 1) Närvara vid minst 8 större evenemang. 2) Genomföra informations-insats efter händelser med behov av uppföljning eller förebyggande information. 3) Definiera prioriterade målgrupper för att mer effektivt rikta information.	**Målet är uppnått.** 1) Deltagande har skett vid bland annat blåljusdag Färgelanda, hamndagar Vänersborgs Marina, Kanalyran Mellerud, Barnens dag Frändefors, After school Kronan i Trollhättan, Aqua blå i Vänersborg, Beredskapsveckan i Mellerud och Jul i Brålanda. 2) Genomförs vid behov. Informationsinsatser har skett under året. 3) Prioriterade målgrupper: ungdomar, äldre som bor kvar hemma och boende i utsatta områden. NÄRF saknar i nuläget resurser för riktade informationsinsatser till dessa mål-grupper (utöver utbildningsinsatser inom MBU och ungdomsbrandkåren). Fokus läggs i stället på aktiv, löpande information riktad till en så bred allmänhet som möjligt.	
Externa utbildningar, praktik och prao 1) Driftsätta bokningssystem för externa brandskydds-utbildningar. 2) Utbildning/praktik för gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram samt prao för elever i årskurs 8.	**Målet är uppnått.** 1) Bokningssystem driftsatt, öppet för personal inom medlemskommuner att boka utbildning. 2) Utbildning genomförd under våren för både vård- och omsorgsprogram samt årskurs 8.	
Information via digitala kanaler 1) Öka antalet sidvisningar/ besökare på brand112.se med vardera 20 procent. 2) Öka räckvidd/antal följare på Facebook och Instagram med särskilt fokus på 16-24 åringar.	**Målet är delvis uppnått.** Uppåt kurvan för antal besökare och följare i NÄRF:s kanaler har planat ut. Däremot når vi ut brett med våra budskap och innehåll. 1) Totalt antal sidvisningar (cirka 55 000) och besökare (cirka 27 000) på hemsidan visar ingen större förändring jämfört med 2022. 2) Antalet följare i våra sociala mediekanaler ökade, om än svagt. Vid årets slut hade vi drygt 3 100 följare på Facebook och drygt 500 på Instagram. Däremot ökade räckvidden markant med över 200 procent på framför allt Facebook (224 000 jmf 73 000 år 2022). Cirka 10 procent av våra följare på Instagram är i åldersgruppen 18-24 år, jmf 3 procent på Facebook.	

Rengöring och brandskyddskontroll

Förbundet utför sotning och brandskyddskontroll i Färgelanda och Trollhättan enligt avtal med respektive kommun.

VERKSAMHETSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE	UTVECKLING
Införande av metod för stavsotning	**Målet är uppnått**. Metod för stavsotning införd. Information lämnad till kunder i Färgelanda och Trollhättan om ny metod och taxa. Ombokningssystem för kunder infört, utvärdering genomförd.	

Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

Möjlighet att åstadkomma effekter, att minska sannolikhet eller frekvens, för att olyckor inträffar eller konsekvens vid desamma. Utfall av skada på liv, hälsa, egendom och miljö.

VERKSAMHETSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE	UTVECKLING
Tillgång till egna resurser 1) Riktad rekryteringskampanj i Färgelanda. 2) Praktikplatser – ta emot LIA-elever.	**Målet är uppnått.** 1) Rekryteringskampanj genomförd för Färgelanda brandstation, öppet hus 20 maj. 2) Förbundet har tagit emot två LIA-elever under våren.	
Samverkan med andra aktörer: räddningstjänster, myndigheter, medlemskommuner med flera.	**Målet är uppnått.** Samverkan sker vid behov/efterfrågan. Under året har samverkan ägt rum med medlemskommuner, länsstyrelsen, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Sjöfartsverket och Kustbevakningen. Förbundets deltagande i Räddsam VG:s styr- och beredningsgrupper följer plan.	
Beskrivning per olyckstyp: Insatsplanering av särskilda riskobjekt, se över insatsplaner för objekt inom NÄRF.	**Målet är delvis uppnått.** Kontinuerlig samverkan sker med verksamheter och anläggningar för att ta fram och uppdatera insatsplaner (exempelvis externa aktörer som GKN Aerospace och Melleruds pastorat samt samverkan internt mellan ledningscentralen och enhet samhällsskydd).	
Ledning i räddningstjänsten: Operativ systemledning - medverka till utveckling av räddningsregion i samverkan.	**Målet är uppnått**. Räddningsregion Västra Götaland lanserad 20 mars. Samverkan i lednings- och stabsarbete regleras i avtal och styrdokument.	
Samtida och omfattande räddningsinsatser 1) Vidareutveckla rutiner för, och genomföra kompetens-utveckling inom gemensam systemledning. 2) Vidareutveckla former för samverkan kring ledningscentralernas verksamhet.	**Målet är uppnått**. Komplexa räddningsinsatser och samhällsstörningar 1) Stabsarbete har övats av personal inom systemledning. Administrativ personal har genomfört övningstillfälle i maj. 2) Ett löpande arbete som förmedlas via styrgrupp till beredningsgrupp och vidare till arbetsgrupper vid behov.	

Räddningstjänst under höjd beredskap 1) Planering/förmågehöjande anpassning, komplettering av kunskap, lokaler, fordon, förstärkningsmaterial utifrån beslutade riktlinjer. 2) Grundläggande information till egen personal inom området totalförsvar.	**Målet är delvis uppnått.** 1) En befattningshavare har genomgått högre kurs i samhällets krisberedskap och totalförsvar (HK, steg 1) vid Försvarshögskolan. Förbundet förråds håller viss materiel och skyddsutrustning som byts ut. 2) Skriftlig information har gått ut till all personal via NÄRF-nytt. Muntlig information har skett initialt för direktion samt chefer/arbetsledare. Information till övriga medarbetare är ännu inte genomförd på grund av resursbrist. Som samhällsviktig verksamhet har förbundet ansvarsområden inom civil beredskap och räddningstjänst under höjd beredskap, vilket kräver resurser som i dag inte finns i förbundet.	

Omvärldsfaktorer påverkar måluppfyllelse

Händelser och samhällsutveckling påverkar verksamheten och har medfört att målen varit nödvändiga att omprioritera eller helt utgå till förmån för nytillkomna uppgifter och mål. Exempelvis kan det handla om myndighetstillsyn, arbetsmiljöfrågor, förändrad eller tillkommande lagstiftning samt rådande omvärldsläge.

I mars överlämnade MSB två olika utredningar till regeringen: Dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under höjd beredskap samt Aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst – redovisning av genomförda åtgärder för att förbereda en aktivering. Resultaten av dessa utredningar kommer sannolikt att, tillsammans med det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde, påverka räddningstjänstens verksamhet och planering framöver. Detsamma gäller Sveriges kommande inträde i NATO.

Ett eventuellt beslut om att NÄRF och RMB ska gå ihop och bilda ett gemensamt förbund kommer sannolikt att kräva externa resurser för förberedelse av övergången men också ett omfattande eget förberedelsearbete från de båda nuvarande förbunden.

Till vänster: Vid Sjuntorps brandstation installerades en ny oljeavskiljare i början av året.
Till höger: En ny stationsbil levererades till Melleruds brandstation.

Balanskravresultat

Balanskravsresultatet är ett resultat där poster som inte härrör till den ordinarie verksamheten har rensats bort. Exempel på sådana poster är vinst eller förlust från värdepappershantering, försäljning av materiel/utrustning och fastighetsförsäljning.

Under perioden har förbundet sålt materiel, maskiner och fordon för sammanlagt 373 tkr. Förbundet har ingen resultatutjämningsreserv att ta hänsyn till.

Balanskravet för året är inte uppnått.

Tabell 3. Balanskravsutredning

	Balanskravsutredning	2023	2022	2021	2020	2019
	Årets resultat enligt resultaträkning	344	-1 825	757	2 611	3 022
-	Samtliga realisationsvinster	-373	-264	-207	-160	0
+	Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0	0	0	0	0
+	Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0	0	0	0	0
-/+	Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
+/-	Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
=	Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-29	-2 089	550	2 451	3 022
-	Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0	0	0	0	0
-	Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0	0	0	0	0
=	**Årets balanskravsresultat**	**-29**	**-2 089**	**550**	**2 451**	**3 022**

Fem tjejer och fem killar från årskurs 6 till 9 deltog i NÄRF:s ungdomsbrandkår.

Väsentliga personalförhållanden

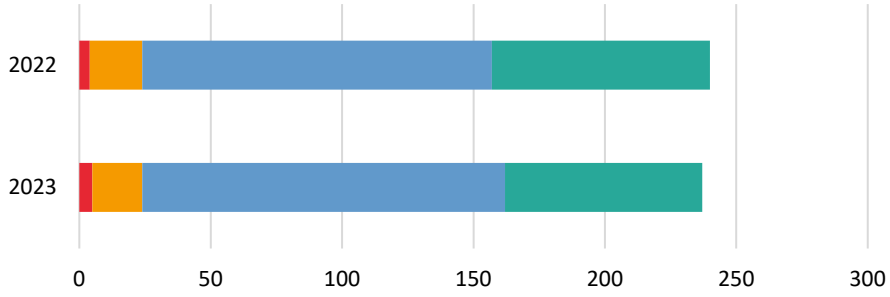
Det totala antalet anställda vid årets slut var 237 med tjänstgöringsgrad på heltid, som vikarie eller arvodesanställd. Av dessa är 6 personer anställda inom enhet sotning.

Förbundet har genomfört 14 nyanställningar varav 6 avser semestervikariat under huvudsemesterperioden juni-augusti. Samtidigt har 18 personer avslutat sin anställning varav 2 personer har gått i pension och 3 har avslutat sitt semestervikariat. Under perioden 30 augusti till 31 december 2023 övergick 3 av de 6 sommarvikariaten till visstidsanställningar.

Tabell 4. Personaldata 2022–2023.

Personal per 31 december	2023	2022
Totalt personal	**237**	**240**
varav heltidsanställda	94	101
varav räddningstjänstpersonal i beredskap (RIB)	143	139
varav kvinnor	24	24
kvinnor (%)	10,1	10,0
varav män	213	216
män (%)	89,9	90,0

Diagram 5. Könsfördelning, RIB- och heltidspersonal, jämförelse 2022-2023.

	2023	2022
Kvinnor RIB	5	4
Kvinnor heltid	19	20
Män RIB	138	133
Män heltid	75	83

Sjukfrånvaro

Uppgifter lämnas kring andel av sjukfrånvaro som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. Sjukfrånvaron i procent av total bruttoarbetstid ska redovisas per åldersgrupp respektive fördelat på kön.

Arbetsgivaren ersätter de första 14 dagarna av sjukfrånvaron. Från dag ett görs sjukavdrag och sjuklön utgår till den anställde. Därefter görs ett karensavdrag som motsvarar 20 procent av den genomsnittliga veckoersättningen av sjuklönen. För sjukfrånvaro 15–90 dagar ersätter arbetsgivaren 10 procent av lönen.

Tabell 5. Sjukfrånvaro fördelad per åldersgrupp och kön, jämförelse 2022–2023.

Sjukfrånvaro (%)	2023	2022
Total sjukfrånvaro	3,93	6,54
Sjukfrånvaro kvinnor	3,35	7,86
Sjukfrånvaro män	4,05	6,33
29 år och yngre	4,98	2,89
30–49 år	4,94	7,62
50 år och äldre	1,43	4,42

Den totala sjukfrånvaron under året uppgår till 328 kalenderdagar fördelat på 62 personer. Total sjukfrånvaro beräknas på total bruttoarbetstid, arbetad tid och sjuktimmar, period 1 januari-31 december.

Andelen sjukfrånvaro 60 dagar eller mer i förhållande till total sjukfrånvaro uppgår till 31,4 (64,3 procent år 2022).

Personalkostnader

Personalkostnader avseende löne- och pensionskostnader, sjuklön samt personal-omkostnader uppgick till 87 787 tkr, vilket motsvarar 67 procent av de totala kostnaderna under året.

Löneprocess 2023 är genomförd, lönesatsning till särskilt prioriterade befattningar har fullföljts. Syftet med en strukturell lönesatsning är dels att förbundet ska närma sig marknadsmässiga löner, dels underlätta rekrytering.

Pensions-/ semester- och övertidsskuld

Pensionsutbetalningar visar på ett utfall på 3 812 tkr. Förbundets skuld till personalen avseende semester och övertid har minskat vilket beror på pensionsavgångar samt att det enbart är tillåtet att spara totalt 30 dagar semester.

Tabell 6. Personalkostnader (tkr) inklusive personalomkostnader för räddningstjänst, inklusive enhet sotning.

Avseende	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Heltid, inklusive semesterlön	58 500	57 162	55 954
Varav enhet sotning	3 360	2 442	2 977
RIB-personal (arvodesanställd)	20 266	20 131	19 901
Övertid, fyllnadstid	821	1 396	1 692
OB-tillägg, beredskap	4 392	5 175	4 671
Varav enhet sotning	42	48	40
Arvode för förtroendevalda	198	357	197
Pensionsutbetalning inklusive skatt	4 640	3 812	4 466
Förändring av semester- och övertidsskuld	0	-245	597
Totalt	**88 817**	**87 787**	**87 478**

Kommentar utfall: Arvodet för förtroendevalda avviker från budget med 159 tkr vilket främst beror på utökat antal möten i samband med pågående utredning av förbunds-sammanslagning.

Tabell 7. Personalkostnader (tkr) inklusive personalomkostnadspålägg för räddningstjänst.

Avseende	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Heltid, inklusive semesterlön	55 140	54 720	52 977
RIB-personal (arvodesanställd)	20 266	20 131	19 901
Övertid, fyllnadstid	821	1 396	1 692
OB-tillägg, beredskap	4 350	5 127	4 631
Arvode för förtroendevalda	198	357	197
Pensionsutbetalning inklusive skatt	4 640	3 812	4 466
Förändring av semester- och övertidsskuld	0	-245	597
Totalt	**85 415**	**85 298**	**84 461**

Tabell 8. Personalkostnader inklusive personalomkostnadspålägg för enhet sotning.

Avseende	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Månadslön, inklusive semesterlön	3 360	2 442	2 977
Övertid	0	0	0
Lönetillägg	42	48	40
Totalt	**3 402**	**2 489**	**3 017**

Förväntad utveckling

Arbetet med att köpa in fordon pågår under kommande år. Inköpen av fordonen försvåras på grund av svårigheter för leverantörerna att leverera fordon i tid. Kostnaderna för inköp av fordon kommer att öka som i övriga samhället.

Flera av de nuvarande brandstationerna har behov av åtgärder från medlems-kommunerna. Endast ett fåtal har könsneutrala omklädningsrum vilket försämrar möjligheten att rekrytera kvinnor. Flera av stationerna lever inte upp till nutida arbetsmiljö- eller operativa krav. Förväntad utveckling är att medlemskommunerna initierar åtgärder för att inte försvåra räddningstjänstens attraktivitet som arbets-givare eller påverka den operativa verksamheten.

I inledningen av 2024 behöver de slutliga besluten om ett nytt gemensamt förbund tillsammans med Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB) att fattas. Detta för att skapa rätt förutsättningar för att kunna leva upp till reformerad lag om skydd mot olyckor och nuvarande krav enligt arbetsmiljöföreskrifter. Om dessa beslut inte fattas kommer NÄRF behöva omfattande tillskott för att kunna upprätthålla verksamheten.

Under 2024 kommer utbildnings- och övningsverksamheten för den operativa verksamheten att reformeras för att leva upp till nutida krav på kvalitetssäkring. Tillsammans med RMB ges förutsättningar för att kunna genomföra detta på ett effektivt och kvalitativt sätt som annars inneburit omfattande tjänsteköp från annan räddningstjänst.

I inledningen av 2024 reformeras kollektivavtalet för kommunal räddningstjänst vilket medför utökade behov av heltidsanställd personal. Den heltidsanställda personalen syftar till att upprätthålla specialfunktioner för hela förbundets område samt möjliggöra utbildnings- och övningsverksamheten för operativ verksamhet. Behoven kommer tas fram under första delen av 2024 för att kunna lyftas med i budgetprocessen inför 2025.

I inledningen av 2024 aktiveras civilplikten för hela Sverige med anledning av det förändrade säkerhetsläget. Det kommer medföra ökade krav på NÄRF att planera för höjd beredskap och krig samt möjligheten att ta emot civilpliktiga i den operativa verksamheten.

Drift- och investeringsredovisning

Driftredovisning

Driftsredovisningen visar på ekonomiskt utfall för respektive ansvarsområde, avvikelser kommenteras. Samtliga summor i tabellerna redovisas i tkr.

Tabell 9. Driftredovisning alla verksamheter.

Kostnader och intäkter per verksamhet	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Utfall 2022
Intäkter	0	233	233	13
kostnader	-356	-1 017	-661	-353
Direktion och revision	-356	-784	-428	-340
Intäkter	92 180	92 304	124	90 735
Kostnader	-7 123	-7 414	-291	-6 400
Förbundsledning, HR, kommunikatör, UBK	85 057	84 889	-168	84 335
Intäkter	625	625	0	586
Kostnader	-2 718	-3 013	-295	-2 697
Förvaltningsstab	-2 093	-2 388	-295	-2 111
Intäkter	3 781	3 611	-170	3 380
Kostnader	-9 083	-8 923	160	-8 663
Enhet ledningscentral	-5 302	-5 313	-11	-5 283
Intäkter	2 395	2 816	421	2 118
Kostnad	-595	-476	119	-29
Automatlarm	1 800	2 340	540	2 089
Intäkter	3 536	4 150	614	4 121
Kostnader	-58 436	-59 482	-1 046	-58 765
Enhet beredskap	-54 900	-55 331	-431	-54 644
Intäkter	977	1 337	360	1 281
Kostnader	-13 320	-13 861	-541	-14 351
Enhet teknik	-12 343	-12 351	-182	-13 070
Intäkter	2 859	3 035	176	2 162
Kostnader	-4 651	-4 566	85	-4 144
Enhet samhällsskydd	-1 792	-1 531	261	-1 982
Intäkter	0	1	1	0
Kostnader	-3 035	-3 012	23	-2 864
Verksamhetsledning	-3 035	-3 011	24	-2 864
Intäkter	8 031	17 978	9 947	-110
Kostnader	-15 067	-23 741	-8 674	-7 261
Finansförvaltning	-7 036	-5 763	1 273	-7 371
Intäkter	5 309	4 904	-405	4 300
Kostnader	-5 309	-5 144	165	-4 884
Enhet sotning	0	-239	-239	-584
Summa intäkter totalt	119 693	130 994	11 301	108 586
Summa kostnader totalt	-119 693	-130 650	-10 957	-110 411
Resultat hela förbundet	**0**	**344**	**344**	**-1 825**

Kommentar utfall:

Det **totala resultatet** för förbundet visar 344 tkr, där räddningstjänst gör ett överskott på 583 tkr och enhet sotning ett underskott på -239 tkr.

Direktionen visar en stor avvikelse på -419 tkr på grund av kostnader för anlitade konsulter för att utreda en förbundssammanslagning mellan NÄRF och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän, samt att extra möten i samband med detta medfört högre kostnader i arvoden än normalt till förtroendevalda.

Förbundsledning visar en avvikelse om -168 tkr som härrör till att två personal, ekonomi- och förbundschef, har gått i pension under året med innestående semesterskulder. Här ingår även de kostnader som uppstått under överlappningsperiod för ny personal till dessa befattningar, samt kostnader om cirka 200 tkr för miljöundersökning PFAS.

Förvaltningsstaben visar en avvikelse från budget på -295 tkr vilket beror på att tre personal bytts ut på enheten under året och viss dubblering skett under upplärningstid. Ökade kostnader har uppstått i samband med digital utveckling av tidsredovisning för RIB-personal, samt vid uppgradering av kontoplan för Kommun-BAS som både medfört mer personalkostnader och IT-relaterade kostnader.

Enhet LC följer i princip budget, överstigande kostnader om -11 tkr beror delvis på personalomsättningar och utbildningar.

Automatlarm visar en avvikelse från budget om 540 tkr vilket beror på mer intäkter vid tecknade avtal, samt att resultatet endast belastats av 25 procent personalkostnader för tjänst som hanterar teknisk administration av automatlarm. I budget för år 2024 har personalkostnaden utökats till 50 procent.

Enhet beredskap visar på en avvikelse från budget om -431 tkr vilket främst beror på personalens val av lönetillägg 2 tkr/mån för de som valt bort särskild avtalspension (SAP-R) för brandmän i utryckande tjänst och därmed frånsagt sig sin möjlighet att gå i pension vid 58 års ålder med 73 procent av sin lön. Även övertiden är högre än budgeterat.

Enhet teknik överskrider budget med 182 tkr. Det beror främst på att IT-licenser och support ökat i pris samt att en del uppstartkostnader för deltidsbrandmännens nya digitala tidsredovisning tillkommit. På teknik skedde en del mindre inköp som blivit något högre än budgeterat samt höjt elpris mot slutet av året, vilket gjorde att man prognosticerat för underskott. Tidigare elavtal löpte ut 31 oktober, och förbundet har via nytecknat avtal bundit 90 procent av sin el på knappt 83 öre för de kommande 24 månaderna.

Enhet samhällsskydd visar en avvikelse från budget om 433 tkr, där 204 tkr utgör högre intäkter avseende tillsyner och resterande del på mindre personalkostnader då flera i personalen varit föräldralediga. Avseende externutbildning uppvisas en avvikelse om -173 tkr som härrör till ett minskat behov av utbildning från ägarkommunerna under slutet av året, men 145 tkr mer kostnader som främst utgör personalkostnader.

Verksamhetsledning följer i princip budget (24 tkr).

Finansförvaltningen visar en avvikelse från budget om 1 273 tkr där flera parametrar spelar in. Semester- och komplöneskulden har minskat med totalt 277 tkr mer än budgeterat, avskrivningar visar -393 tkr vilket är betydligt lägre än tidigare prognos på drygt -700 tkr och beror på att de två släckbilarna inte levererades förrän slutet av december. På samma sätt har detta påverkat att ränteintäkterna hamnat på 544 tkr över budget. Pensionsutbetalningar och därmed också löneskatt på pensioner har ett utfall om 828 tkr mindre än budgeterat. I denna siffra ligger också ca 240 tkr som avser återbetalning från Skandia på en felräkning för en personal.

Enhet sotning visar på en avvikelse från budget om -239. Verkligt underskott för 2023 är -539 tkr men Trollhättan har redan fakturerats 300 tkr för att täcka underskottet och Färgelanda kommun har fakturerats 100 tkr.

Investeringsredovisning

Investeringsplanen har sin grund i NÄRF:s uppdrag och de specificerade förmågorna i förbundets handlingsprogram. Avsteg från planen kan ske vid oförutsedda händelser,

exempelvis omvärldsfaktorer som materielbrist och leveransförseningar, som inte förbundet kan påverka.

Utöver för året planerade upphandlingar har förbundet genomfört upphandling av konsulter för utredning av förbundsordning, MIFO fas 2-undersökning samt entreprenör för sotningsverksamhet i Färgelanda. Viss omfördelning inom ram har även gjorts med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde.

Avskrivningarna överstiger budget med 393 tkr men prognosen låg länge på ca 700 tkr över budget. Detta lindrades i och med att investeringarna av två släckbilar skedde först i december och avskrivningarna påbörjas först 2024.

Driftskostnader, det vill säga avskrivningskostnader, som härrör till ledningscentralen fördelas mellan NÄRF och Räddningstjänsten Mitt Bohuslän (RMB) enligt fördelningsnycklar. Enheten har investerat totalt 525 tkr, ett utfall som är 175 tkr mindre än budgeterat för året.

Investeringar i datorer uppgår till cirka 520 tkr 2023.

Planerade investeringar har i allt väsentligt följt planen. Dock togs beslut om att skjuta på inköp av slangtvätt till förmån för nya hjälmar och skyddsmasker med andningsskydd. Leverans av två beställda släckfordon har försenats på grund av omständigheter som förbundet inte kunnat påverka. Container för tung räddning flyttas till 2024 ihop med några andra mindre poster.

Upphandling av ytterligare tre släckfordon har genomförts och beställts med beräknad leverans under 2024 och 2025.

Tabell 10. Faktiska investeringskostnader 2023, räddningstjänst

Område	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Utfall 2022
Teknik	1 830	2 946	-1 116	2 713
Lokaler	200	0	200	0
Fordon	10 850	8 482	2 368	1 090
Friskvård	100	76	24	100
IT - Kommunikation	935	809	126	837
Enhet sotning	0	125	-125	0
Summa	**13 915**	**12 438**	**1 477**	**4 740**

Tabell 11 Faktiska investeringskostnader 2023, NÄRF-RMB ledningscentral

Område	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Utfall 2022
Teknik	50			
Lokaler	0			
Fordon	600	430	170	
IT-stöd	50	105	-55	
Summa totalt	**700**	**525**	**175**	**491**

Tabell 12. Avslutade samt pågående investeringar under perioden

Proj/inv.nr	Avslutade investeringar	Belopp (tkr)	Livslängd (år)	Anskaff.datum
9122-23	Utrustning, skumsläckning	78	5	2023-01-23
9122-25	Elverk för brandstationer	162	6	2023-02-01
9322-07	Brandbil - stationsfordon VW transport	434	5	2023-04-20
9622-26	Reinvestering datorer	520	3	2023-08-15
9623-01	Rakelterminaler	76	3	2023-07-14
9623-02	Operativa telefoner och plattor	109	3	2023-07-14
9123-03	Skyddsutrustning Kemdräkt	34	10	2023-03-02
9123-04	Skyddsutrustning Larmställ	567	3	2023-03-02
9123-05	Räddningsverktyg för trafikolycka	465	7	2023-05-25
9323-06	Terrängfordon - Polaris 570 Sportsman	166	10	2023-08-09
9123-09	Brandmateriel	264	6	2023-08-09
9123-10	Brandslang	82	5	2023-08-09
9623-12	LINK installation	40	5	2023-06-20
9623-13	Navigation EVAM	65	3	2023-06-20
9123-14	Andningsskydds utrustning	338	5	2023-04-05
98223-15	Sot bastubyggnation	125	3,58	2023-05-01
9123-17	Ramavtal Skyddsmask 90 (CE)	318	10	2023-07-04
9123-18	Motorspruta klass 2	250	15	2023-11-20
9323-19	Släpvagnar för transport av motorsprutor	98	15	2023-11-20
9123-20	Hjälmar Skyddsutrustning	278	5	2023-09-14
9123-21	IR Kamera - Rökdykning/livräddning	111	5	2023-11-06
9423-22	Fysutrustning	76	5	2023-11-14
95623-23	Rakel nöddrift LC	48	3	2023-11-13
95623-24	DRH i Telecall	46	3	2023-12-04
	Summa avslutade investeringar	**4 749**		
Proj/inv.nr	**Pågående investeringar**	**Budget**	**Livslängd (år)**	**Anskaff.datum**
9323-07	Släckbil Bas 1 MSB – Brålanda	4 000	15-20	
9323-08	Släckbil Bas 1 MSB Högsäter	4 000	15-20	
95323-11	Beredskapsfordon VBIB LC54	600	5	
9623-16	Daedalos Larmplats	29	5	
	Summa pågående investeringar	**8 629**		
	Summa avslutade och pågående investeringar	**13 378**		

Resultaträkning

Tabell 13. Resultaträkning (tkr) räddningstjänst inklusive enhet sotning.

Avseende	Not	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	3	23 000	34 301	13 578
Medlemsavgifter från kommuner	3	96 693	96 692	95 041
Verksamhetens kostnader	4	-112 359	-123 568	-103 294
Avskrivningar	5	-7 345	-7 692	-7 251
Verksamhetens nettokostnader		**-11**	**-266**	**-1 926**
Skatteintäkter		0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning		0	0	0
Verksamhetens resultat		**-11**	**-266**	**-1 926**
Finansiella intäkter	6	15	631	105
Finansiella kostnader	7	-4	-20	-4
Resultat efter finansiella poster		**0**	**344**	**-1 825**
Extra ordinära poster		0	0	0
Årets resultat	**19**	**0**	**344**	**-1 825**

Tabell 14. Resultaträkning (tkr) räddningstjänst

Avseende	Not	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	3	17 691	29 397	9 278
Medlemsavgift från kommuner	3	96 693	96 692	95 041
Verksamhetens kostnader	4	-107 162	-118 508	-98 487
Avskrivningar	5	-7 237	-7 564	-7 165
Verksamhetens nettokostnader		**-15**	**18**	**-1 333**
Skatteintäkter		0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning		0	0	0
Verksamhetens resultat		**-15**	**18**	**-1 333**
Finansiella intäkter	6	15	568	93
Finansiella kostnader	7	0	-2	-1
Resultat efter finansiella poster		**0**	**583**	**-1 241**
Extra ordinära poster		0	0	0
Årets resultat	**19**	**0**	**583**	**-1 241**

Tabell 15. Resultaträkning (tkr) enhet sotning, Färgelanda och Trollhättan.

Avseende	Not	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	3	5 309	4 904	4 300
Verksamhetens kostnader	4	-5 197	-5 060	-4 807
Avskrivningar	5	-108	-129	-86
Verksamhetens nettokostnader		**4**	**-284**	**-593**
Skatteintäkter		0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning		0	0	0
Verksamhetens resultat		**0**	**-284**	**-593**
Finansiella intäkter	6	0	63	12
Finansiella kostnader	7	4	-18	-3
Resultat efter finansiella poster		**0**	**-239**	**-584**
Extra ordinära poster		0	0	
Årets resultat	**19**	**0**	**-239**	**-584**

Balansräkning

Tabell 16. Balansräkning (tkr)

Avseende	Not	Utfall 2023	Utfall 2022
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar		0	0
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader, tekniska anläggningar	8	2 648	2 844
Maskiner och inventarier	9	29 858	32 761
Övriga materiella anläggningstillgångar	10	8 216	688
Finansiella anläggningstillgångar		0	0
Långfristig fordran, medlemsavgift pensionsavsättning	11	43 279	29 941
Summa anläggningstillgångar		**84 001**	**66 234**
Bidrag till infrastruktur		0	0
Omsättningstillgångar			
Förråd mm		0	0
Fordringar	12	14 031	8 452
Kortfristiga placeringar		0	0
Kassa och bank	13	23 977	21 941
Summa omsättningstillgångar		**38 008**	**30 393**
Summa tillgångar		**122 009**	**96 627**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	14	29 794	31 341
Årets resultat	19	344	-1 825
Reservutjämningsfond		0	0
Övrigt eget kapital		0	0
Summa eget kapital		30 138	29 516
Avsättningar			
Avsättningar pensioner	15	65 483	50 269
Andra avsättningar		0	0
Summa avsättningar		65 483	50 269
Skulder			
Långfristiga skulder	16	44	32
Kortfristiga skulder	17	26 343	16 810
Summa skulder		26 387	16 842
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**122 009**	**96 627**
Panter och ansvarsförbindelser			
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0	0
Ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulder eller avsättningar		0	0
Övriga ansvarsförbindelser		0	0
Summa panter och ansvarsförbindelser		0	0

Kassaflödesanalys

Tabell 17. Kassaflödesanalys (tkr).

Avseende	Not	Utfall 2023	Utfall 2022
Den löpande verksamheten			
Årets resultat samt återställande neg eget kap 2022 för sotningen med 278 tkr	19	622	-1 825
Justering för av- och nedskrivningar	9	3 461	7 281
Justering för utrangering	9	-1 877	-2 004
Justering för gjorda avsättningar	4	1 876	1 499
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		**4 082**	**4 951**
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar	12	-5 579	8 930
Ökning/minskning av kortfristiga skulder	17	9 533	1 622
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**8 037**	**15 503**
Investeringsverksamheten			
Investering i materiella anläggningstillgångar	8,9,10	-7 890	-5 203
Utrangering av materiella anläggningstillgångar	9	1 877	2 004
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-6 014**	**-3 226**
Finansieringsverksamheten			
Nyupptagna lån		125	0
Amortering av skuld	16	-113	-20
Minskning av långfristiga fordringar		0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**12**	**-20**
Årets kassaflöde/förändring av likvida medel	**13**	**2 035**	**12 257**
Likvida medel vid årets början		21 941	9 684
Likvida medel vid årets slut		**23 977**	**21 941**

Noter

Innehållsförteckning noter:

Not 1	Redovisningsprinciper
Not 2	Uppskattningar och bedömningar
Not 3-7	Noter till resultaträkning och kassaflödesanalys *(se även not 18)*
Not 8-17	Noter till balansräkning och kassaflödesanalys *(se även not 18)*
Not 18	Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision
Not 19	Årets resultat *(not till resultat-, balansräkning samt kassaflödesanalys)*

Not 1. Redovisningsprinciper

Förbundet följer de redovisningsprinciper som framgår av Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

God redovisningssed

Intäkter som har inkommit efter årsslutet men som avser redovisningsåret har bokförts som tillgång och tillgodoförts resultatet 2023. Leverantörsfakturor som inkommit mellan årsskiftet och 5 januari 2024, som avser redovisningsåret har skuldbokförts och belastar resultatet för 2023. Leverantörsfakturor som avser 2023 och som ankom förbundet efter 5 januari 2024 belastar år 2024 om de är av ringa värde. Poster av högre värde har bokats in på 2023.

Personalkostnad avseende räddningstjänstpersonal i beredskap (RIB) och intjänad ej uttagen semester- och övertidsersättning, redovisas som skuld. Periodisering av kostnader och intäkter utförs enligt god redovisningssed. Fakturor som understiger 5 tkr periodiseras inte.

Kvittningsförbud

Förbundet tillämpar kvittningsförbud vilket innebär ett generellt förbud mot kvittning mellan olika poster i balansräkningen, resultaträkningen eller i noterna. Alla poster ska som huvudregel redovisas med bruttobelopp[9]. Principen syftar till att läsare av årsredovisningen ska få kännedom om samtliga enskilda poster som är av betydelse för en analys av årsredovisningen. Kvittningsförbudet innebär att det inte är tillåtet att utjämna tillgångsposter och skuld- eller avsättningsposter och inte heller intäkter och kostnader mot varandra. Ett exempel på tillämpning är samarbetet avseende ledningscentralen där kostnader och intäkter fördelas mellan NÄRF och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB). Förbunden redovisar sina respektive kostnader och intäkter och fakturerar varandra kvartalsvis, ingen kvittning sker.

Pensioner

Skandia sköter förbundets pensionsadministration och deras prognos används för att beräkna pensionsskuldens storlek och pensionsutbetalningar under året. Enligt finansiell överenskommelse mellan förbundet och medlemskommunerna, angående pensionsåtagande, kvarstår personalens intjänade pensionsrätt till och med 1997 som skuld hos medlemskommunerna. Intjänad pensionsrätt från och med 1998 belastar förbundet som direkt skuld och medlemskommunerna som indirekt skuld.

[9] 2 kap. 4 § första stycket 6 ÅRL

Anläggningstillgångar

Ett inköp anses vara en investering om tillgången är anskaffad för stadigvarande bruk, värdet överstiger 30 tkr och har en ekonomisk livslängd på minst 3 år.

Anläggningstillgångar är upptagna i balansräkningen till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Avskrivningar har beräknats på objektens anskaffningsvärde till och med innevarande år utifrån beräknad nyttjandeperiod. Avskrivningar sker linjärt, det vill säga med belopp som är lika stora under objektets beräknade ekonomiska livslängd. Avskrivningstid följer rekommendation från Rådet för Kommunal Redovisning där nyttjandetid tas fram utifrån tidigare erfarenhet av motsvarande anläggning, råd från teknisk expertis, kontakter med andra användare samt verksamhetsplanering.

Förbundet tillämpar komponentavskrivning sedan 2014. Exempel på när komponentavskrivning tillämpas är vid inköp av en brandbil där tekniska hjälpmedel ingår. Avskrivningstid på en brandbil är 20 år medan teknisk utrustning såsom klipp-utrustning, kommunikationsutrustning etcetera har en avskrivningstid på 3–10 år.

Avskrivningstider för materiella anläggningstillgångar:

20 år	Tunga brandfordon, slangtvätt
10 år	Personbil, skåpbil, lätt lastbil, hydraul verktyg, andningsskydds-Utrustning etcetera
5 år	Kommunikationsradio, rökdykningsutrustning, tvättmaskin etcetera
3 år	Personaldatorer, datautrustning

Förbundet värderar och tillämpar principen om öppenhet vilken är mycket viktig i ett förbund som ägs av flera kommuner, då samtliga medlemskommuner ska ha samma tillgång till information och inblick i verksamheten.

Not 2. Uppskattningar och bedömningar

I noten ska väsentliga uppskattningar och bedömningar som ligger till grund för de finansiella rapporterna redovisas. För perioden har förbundet inte några sådana poster att redovisa.

Not 3–7. Noter till resultaträkning

Tabell 18. Not 3 Verksamhetens intäkter.

Not 3 Verksamhetens intäkter	2023	2022
Försäljningsintäkter	1 290	1 014
Taxor och avgifter	12 000	10 833
Pensionsskuldförändring, individuell del	13 338	-5 168
Hyror och arrenden	570	470
Sjukersättning, utbildningsersättning från MSB	48	705
Övriga bidrag (medlemsbidrag)	96 692	95 041
varav pensionsutbetalning	*4 640*	*5 057*
varav statsbidrag, ledning kommunal räddningstjänst	*459*	*459*
andel Färgelanda	*10 456*	*10 286*
andel Mellerud	*11 191*	*11 003*
andel Trollhättan	*40 598*	*39 904*
andel Vänersborg	*34 447*	*33 848*
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	6 682	5 460
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	373	264
Summa verksamhetens intäkter	**130 994**	**108 619**

Tabell 19. Not 4 Verksamhetens kostnader.

Not 4 Verksamhetens kostnader	2023	2022
Personalkostnader exklusive pensionskostnader	-85 409	-84 503
Pensionskostnader	-17 186	648
varav pensionsskuldsförändring	-13 338	5 168
Lämnade bidrag, till Brandmännens idrottsförening, samt C-körkort	-61	-23
Köp av verksamhet	-2 370	-1 537
Lokal- och markhyror samt övriga fastighetskostnader	-1 155	-826
Inköp av material och varor	-13 355	-13 427
Inköp av tjänster	-1 279	-699
Övriga verksamhetskostnader	-2 753	-2 927
Summa verksamhetens kostnader	**-123 568**	**-103 294**

Tabell 20. Not 5 Av- och nedskrivningar.

Not 5 Av- och nedskrivningar	2023	2022
Avskrivning immateriella tillgångar	0	0
Avskrivning byggnader och anläggningar	-321	-258
Avskrivning maskiner och inventarier	-7 372	-6 994
Nedskrivning/återföring byggnader och anläggningar	0	0
Summa av- och nedskrivningar	**-7 692**	**-7 252**

Tabell 21. Not 6 Finansiella intäkter.

Not 6 Finansiella intäkter	2023	2022
Intäkter från finansiella anläggningstillgångar	0	0
Ränteintäkter	631	105
Övriga finansiella intäkter	0	0
Summa finansiella intäkter	**631**	**105**

Tabell 22. Not 7 Finansiella kostnader.

Not 7 Finansiella kostnader	**2023**	2022
Räntekostnader på lån	-18	0
Övriga finansiella kostnader	-2	-3
Summa finansiella kostnader	**-20**	**-3**

Not 8-17. Noter till balansräkning

Tabell 23. Not 8 Mark, byggnader och tekniska anläggningar.

Not 8 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	**2023**	2022
Ingående anskaffningsvärde	4 560	4 482
Inköp	125	78
Försäljning	0	0
Utrangering	-34	0
Överföringar	0	0
Utgående anskaffningsvärde	4 651	4 560
Ingående ack avskrivningar	-1 716	-1 459
Försäljningar	0	0
Utrangering	34	0
Överföringar	0	0
Årets avskrivningar	-321	-257
Utgående ack avskrivningar	-2 003	-1 716
Utgående redovisat värde	2 648	2 844
Därav finansiell leasing	0	0
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	11	11

Tabell 24. Not 9 Maskiner och inventarier.

Not 9 Maskiner och inventarier	**2023**	2022
Ingående anskaffningsvärde	115 259	112 744
Inköp	4 624	4 518
Försäljning	-634	0
Utrangering	-1 843	-2 004
Överföring	0	0
Utgående anskaffningsvärde	117 406	115 258
Ingående ack avskrivningar	-82 498	-77 477
Försäljning	478	0
Utrangering	1 843	2 004
Överföring	0	0
Årets avskrivningar	-7 372	-7 024
Utgående ack avskrivningar	-87 549	-82 497
Utgående redovisat värde	29 858	32 761
Därav finansiell leasing	18	32
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	9	9

Tabell 25. Not 10 Pågående investeringar

Not 10 Pågående Investeringar	**2023**	2022
Investeringar som löper över året	8 216	688
Utgående redovisat värde	8 216	688
Utgående redovisat värde samtliga anläggningstillgångar	**40 722**	36 293

Tabell 26. Not 11 Långfristiga fordringar.

Not 11 Långfristiga fordringar	2023	2022
Långfristig fordran, medlemsavgift pensionsavsättning	43 279	29 941
Summa fordringar	**43 279**	0

Tabell 27. Not 12 Fordringar.

Not 12 Fordringar	2023	2022
Kundfordringar	7 252	1 572
Skattekonto, ingående moms	2 560	1 313
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	4 219	5 567
Summa fordringar	**14 031**	**8 452**

Tabell 27. Not 13 Kassa och bank.

Not 13 Kassa och bank	2023	2022
Bank och plusgiro	23 977	21 941
Summa kassa och bank	**23 977**	**21 941**

Tabell 28. Not 14 Eget kapital.

Not 14 Eget kapital	2023	2022
Ingående eget kapital	-29 516	-31 341
Återställande neg eget kapital enhet sotning avs. 2022	-278	0
Årets resultat	-344	1 825
Summa eget kapital	**-30 138**	**-29 516**

Tabell 30. Not 15 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Not 15 Avsättningar för pensioner och liknande	2023	2022
Ingående avsättning till pensioner inklusive löneskatt	-50 269	-53 938
Nyintjänad pension	-15 214	3 669
Summa avsatt till pensioner inklusive löneskatt	-65 483	**-50 269**

Tabell 31. Not 16 Långfristiga skulder.

Not 16 Långfristiga skulder	2023	2022
Ingående skuld, leasing av fordon, enhet sotning	-152	-152
Ingående amortering	120	120
Årets amortering leasing	23	
Ursprunglig skuld bastubygge, enhet sotning	-125	
Årets amortering bastu	90	
Summa långfristiga skulder	**-44**	**-32**

Tabell 32. Not 17 Kortfristiga skulder.

Not 17 Kortfristiga skulder	2023	2022
Kortfristiga skulder till banker och kreditinstitut	0	0
Leverantörsskulder	-9 106	-2 724
Moms	-1 235	-255
Personalens skatter, avgifter och avdrag	-3 188	-2 993
Retroaktiva löner och OB ersättning	-1 701	-1 634
Semester och övertidsskuld	-6 041	-6 353
Löneskatt	-1 799	-2 725
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-3 274	-126
Summa kortfristiga skulder	**-26 343**	**-16 810**

Not 18. Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision

Tabell 29. Not 18 Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision.

Not 18 Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision	2023	2022
Kostnader för övrig revision	-30	-22
Kostnader för räkenskapsrevision	-72	-57
Förtroendevalda revisorer	-16	-18
Total kostnad för revision	**-117**	**-97**

Not 19. Årets resultat

Tabell 34. Not 19 Årets resultat.

Not 19 Årets resultat	2023	2022
varav NÄRF räddningstjänst	583	-1 241
varav enhet sotning	-269	-584
Årets resultat	**344**	**-1 825**

Revisionsberättelse

Till förbundsmedlemmarnas fullmäktige

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (organisationsnummer 222000–0950) av dess direktion. Granskningen har utförts av sakkunniga biträden till revisorerna.

Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper och pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet, förbundsordningen och revisionsreglementet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer sammantaget att direktionen har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att direktionens interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen inte är helt förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt. Flera mål uppnås inte. Vi bedömer att direktionen bör utveckla sitt arbete med målstyrning och uppföljning, eftersom det är otydligt hur merparten av målen mäts och följs upp.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för direktionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Vi åberopar bifogade rapporter.

Datum enligt digital underskrift.

Magnus Cassel, Vänersborgs kommun

Leif Dahl, Färgelanda kommun

Anders Karlzon, Trollhättans Stad

Eva Larsson, Melleruds kommun

Bilaga 1. Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Förbundet presenterar de mest väsentliga riskerna och osäkerhetsfaktorerna som identifierats i följande tabeller. Sammanfattningen är indelad i tre huvudområden: omvärlds-, verksamhets- och finansiella risker.

Tabell 35. Identifierade omvärldsrisker.

Identifierad risk	Beskrivning	Organisatorisk enhet	Hantering av risk
Omvärldsrisker			
Säkerhetspolitiskt läge	Säkerhetsläget i Sverige med omvärld är försämrat. Kriget i Ukraina är omvälvande för rikets säkerhetsordning och påverkar även förbundets arbete. Antalet händelser ökar, och även dess komplexitet.	Förbundsövergripande	Identifiering av resursbehov som framställs i inledningen av 2024. Omvärldsbevakning och anpassning till de riktlinjer och direktiv som väntas från MSB och andra myndigheter.
Bemanning/brist på arbetskraft	Svårigheter att rekrytera och behålla personal. Brist på resurser i förhållande till arbets-belastning. Behovsanalys redovisad med påtalade arbetsmiljörisker.	Förbundövergripande	Utredning om samarbets-formerna med RMB[10]. Organisationsförändring/ anpassning. Ökad samverkan med medlemskommunerna.
Arbetstidsförändring AB samt bilaga R	Arbetsgivardirektivet medför utmaningar med schema-läggning av personal, samt försvårar för verksamheten att utföra alla uppdrag. Behov av nedprioriteringar kan uppstå.	Förbundsövergripande	Information till personal, direktion och medlems-kommuner. Samarbete mellan arbetsgivare och lokala fackliga företrädare. Analys av konsekvenser/ schemaplanering Dispensansökan inlämnad.

[10] Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB)

Tabell 36. Identifierade verksamhetsrisker.

Identifierad risk	Beskrivning	Organisatorisk enhet	Hantering av risk
Verksamhetsrisker			
Fordon	Långa leveranstider vid nyanskaffning. (Se även finansiella risker).	Förbundsövergripande Enhet teknik Enhet beredskap	Reviderad fordonsplan. Planera investeringarna långsiktigt.
ELS och ledningscentralen LC Fyrbodal	Utökade krav på systemledning samt på stab och ledning vid räddningsinsatser.	Förbundsövergripande	Utbildning och övning. Teknikutveckling. Samverkan genom avtal.
Miljömässig utveckling	Efterlevnad av miljökrav. Hantering av tillsyner, rapportering och åtgärder kräver kunskaper, resurser och driver kostnader.	Förbundsövergripande	Utbildning och övning. Teknisk anpassning. Samverkan med medlemskommunerna.
Fastigheter/lokaler	Krav på arbetsmiljö och ändamålsenliga lokaler för räddningstjänsten. Brister i arbetsmiljön vid befintlig brandstation i Vänersborg är lyft. Det är, från förbundets sida, mycket angeläget med en ny brandstation.	Förbundsövergripande	Dialog med direktion och medlemskommuner. Planer för en ny brandstation i Vänersborg ligger i kommunens lokalförsörjningsprogram för år 2025–2034.

Tabell 37. Finansiella risker.

Identifierad risk	Beskrivning	Organisatorisk enhet	Hantering av risk
Finansiella risker			
Kredit och likviditet	Förbundet har ett stort investeringsbehov de närmsta tre åren cirka 14 000–27 000 tkr per år. Avser då främst fordon, specifikt brandbilar. Om likvida medel saknas när betalningar ska genomföras krävs lån för finansiering och driftskostnader blir högre.	Förbundsövergripande	Kontinuerlig kontroll av investeringskostnader och likviditet. Förmodligen kommer investeringar att medföra ett behov av nytecknande av lån och ökad kontroll avseende driftkostnader.
Medlemsavgift	Årlig medlemsavgift från medlemskommunerna utgör cirka 80–85 procent av huvud-intäkt och påverkar ramarna i budget. Uppräkning som inte följer behov ger effekter på förmågan att bedriva uppdrag samt kostnader för drift och utveckling.	Förbundsövergripande	Realistisk budget och taxesättning. Begränsning i inköp till endast nödvändiga varor och tjänster. Löpande uppföljning i dialog med direktion och medlems-kommuner.
Förvaltning och utveckling	Intäkterna räcker enbart till förvaltning, omfördelning av eget kapital har krävts. Det finns inget utrymme för utveckling.	Förbundsövergripande	Prioritering av nödvändiga utvecklingsområden. Löpande uppföljning i dialog med direktion och medlems-kommuner.

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Allmänt om verksamheten
Bolaget har till uppgift att driva äventyrsbad med kompletterande serviceutbud såsom motions- och friskvårdsaktiviteter, simskoleverksamhet, babysim samt cafeverksamhet.

Vattenpalatset är beläget i Vänerparken, Vänersborg med närhet till Marina samt Nordic Wellness. Lokalerna förhyrs av Vänerparken Förvaltning KB.

Bolaget ägs av Vänersborgs kommun till 100%.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Bokning för bad på helger har kvarstått under året. Varmbassängen har förhyrts av ca 12 grupper under våren och hösten. Simskola för kommunens elever har ökat med ca 40% då tidigare verksamhet på Hallevibadet flyttats till Vattenpalatset. Även simklubbens verksamhet har flyttas till Vattenpalatset.
Bolaget kostnader för el har minskat under året. Bolaget har även erhållit elstöd gällande för oktober 2021 till september 2022 från hyresvärden.

Löpande underhåll och reparationer har utförts under året.

Flerårsöversikt

	2023-01-01 *2023-12-31*	*2022-01-01* *2022-12-31*	*2021-01-01* *2021-12-31*	*2020-01-01* *2020-12-31*
Nettoomsättning	7 999 993	6 692 582	1 886 464	3 242 709
Resultat efter finansiella poster	552 623	85 325	-569 650	23 199
Soliditet	66%	81%	80%	68%

Eget kapital

	Aktie-kapital	*Reserv-fond*	*Balanserat resultat inkl årets resultat*
Vid årets början	7 000 000	400 000	393 468
Årets resultat			523 078
Vid årets slut	7 000 000	400 000	916 546

Resultatdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel, kronor disponeras enligt följande

Balanseras i ny räkning		916 546
	Summa	916 546

Vad beträffar företagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkningar med tillhörande bokslutskommentarer.

Resultaträkning

Belopp i kr	*Not*	*2023-12-31*	*2022-12-31*
Rörelseintäkter, lagerförändringar mm			
Nettoomsättning		7 999 993	6 692 582
Övriga rörelseintäkter	1	10 472 248	10 793 395
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar mm		18 472 241	17 485 977
Rörelsekostnader			
Råvaror och förnödenheter		-924 038	-837 678
Övriga externa kostnader		-11 974 817	-11 626 074
Personalkostnader	2	-5 079 460	-4 762 353
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-223 976	-223 976
Summa rörelsekostnader		-18 202 291	-17 450 081
Rörelseresultat		269 950	35 896
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	3	282 673	49 429
Summa finansiella poster		282 673	49 429
Resultat efter finansiella poster		552 623	85 325
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		–	–
Summa bokslutsdispositioner		–	–
Resultat före skatt		552 623	85 325
Skatter			
Skatt på årets resultat		-29 545	–
Årets resultat		523 078	85 325

Balansräkning

Belopp i kr	*Not*	*2023-12-31*	*2022-12-31*
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier, verktyg och installationer	4	333 594	557 570
Summa materiella anläggningstillgångar		333 594	557 570
Summa anläggningstillgångar		333 594	557 570
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror		56 550	52 239
Summa varulager		56 550	52 239
Kortfristiga fordringar			
Fordringar hos koncernföretag		9 354 632	6 544 427
Kundfordringar		51 425	46 453
Övriga fordringar		688 694	621 329
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		2 193 032	1 850 772
Summa kortfristiga fordringar		12 287 783	9 062 981
Kassa och bank			
Kassa och bank		9 724	9 724
Summa kassa och bank		9 724	9 724
Summa omsättningstillgångar		12 354 057	9 124 944
SUMMA TILLGÅNGAR		12 687 651	9 682 514

Balansräkning

Belopp i kr	*Not*	*2023-12-31*	*2022-12-31*
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		7 000 000	7 000 000
Reservfond		400 000	400 000
Summa bundet eget kapital		7 400 000	7 400 000
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		393 468	308 143
Årets resultat		523 078	85 325
Summa fritt eget kapital		916 546	393 468
Summa eget kapital		8 316 546	7 793 468
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfonder		–	–
Summa obeskattade reserver		–	–
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		558 000	618 488
Övriga skulder		351 329	100 169
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		3 461 776	1 170 389
Summa kortfristiga skulder		4 371 105	1 889 046
		4 371 105	1 889 046
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		12 687 651	9 682 514

–

Noter

Belopp i kr om inget annat anges

Redovisningsprinciper
Årsredovisningen upprättas i enlighet med BFNAR 2016:10. Årsredovisning i mindre företag.

Avskrivningsprinciper för anläggningstillgångar
Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden och beräknad nyttjandeperiod.

Följande avskrivningstider tillämpas:	*Nyttjandeperiod*
Materiella anläggningstillgångar	
Inventarier, verktyg och installationer	3-10 år

Not 1 Rörelseintäkter, lagerförändringar mm

	2023-12-01 2023-12-31	*2022-12-01 2022-12-31*
Bidrag Vänersborgs Kommun	9 057 091	10 017 000

Not 2 Anställda, personalkostnader och arvoden till styrelse

	2023-12-01 2023-12-31	*2022-12-01 2022-12-31*
Medelantalet anställda		
Sverige	8	8
Varav män	50%	50%

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader	*2023-12-01 2023-12-31*	*2022-12-01 2022-12-31*
Löner och andra ersättningar	3 716 945	3 394 156
Sociala kostnader	1 306 330	1 309 546
(varav pensionskostnader)	*(144 734)*	*(311 158)*

Not 3 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2023-12-01 2023-12-31	*2022-12-01 2022-12-31*
Ränteintäkter, övriga	282 673	49 429
	282 673	49 429

Not 4 Inventarier, verktyg och installationer

	2023-12-01	*2022-12-01*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	4 528 218	4 528 218
Utrangeringar	-330 510	–
Vid året slut	4 197 708	4 528 218
Ackumulerade avskrivningar		
Vid årets början	-3 970 648	-3 746 672
Utrangeringar	-330 510	–
Årets avskrivningar	-223 976	-223 976
Vid årets slut	-3 864 114	-3 970 648
Redovisat värde vid årets slut	333 594	557 570

Not 5 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser

	2023-12-31	*2022-12-31*
Ställda säkerheter	*Inga*	*Inga*
Eventualförpliktelser	*Inga*	*Inga*

Not 6 Moderföretag

Företaget utgör dotterföretag för Vänersborgs kommun, org nummer 212000-1538.

Vänersborg den 2024-

Håkan Falck
Ordförande

Åsa Edvardsson

Filip Milén

Carolina Svanström
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2024-
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Daniel Larsson
Auktoriserad revisor

Ordförandeinformation till Kommunstyrelsen 2024-03-27

23/2 Styrelsemöte SERN

23/2 Satt ordförande på Dalslands fotbollsförbunds årsmöte

26/2 Ärendegenomgång

27/2 Företagsbesök Cowi Byggteknik och Resemakarn i Väst AB

28/2 Kommunstyrelsen

29/2 Direktionsmöte Fyrbodals kommunalförbund

4/3 Ärendegenomgång

4/3 Näringslivsråd Digitalt

5/3 Politisk referensgrupp slussarna

6/3 Workshop med Trafikverket angående slussarna

7/3 Arbetsutskott Fyrbodals kommunalförbund

8/3 Ägarsamråd Kunskapsförbundet Väst

8/3 Samarbetskommittén Trollhättan/Vänersborg

8/3 Styrelsemöte Wargön Innovation

11/3 Ärendegenomgång

11/3 KSAU

12/3 Företagsbesök Ashas Caféhörna och Vattenfall Värme

13/3 Samordningsgrupp för strategisk samhällsplanering

13/3 Kommunfullmäktige

18/3 Ärendegenomgång

18/3 NÄRF Ägarsamråd

19/3 BRÅ Styrgruppsmöte

19/3 Ägarsamråd Platåbergens Geopark

19/3 Styrelsemöte Visit Dalsland

20/3 Krissamverkan Vänersborg.

1:e vice ordförandeinformation Mats Andersson 27/3-2024

28/2 Kommunstyrelsen

29/2 Direktionsmöte Fyrbodals kommunalförbund

1/3 AU Luft i Väst

4/3 Ärendeberedning

4/3 Näringslivsråd

5/3 Politisk referensgrupp - Slussar i Trollhätte kanal

6/3 uppstartskonferens SKR jämställdhetsarbete

8/3 LAG-möte Leader Framtidsbygder

11/3 Ärendeberedning

11/3 Kommunstyrelsens arbetsutskott

12/3 Företagsbesök Ashas Caféhörna & Vattenfall Värme

13/3 Samordningsgrupp för strategisk samhällsplanering

13/3 Möte Länsstyrelsen om samordnad kontrollstrategi Luftvård

13/3 Kommunfullmäktige

14/3 Frukostforum

14/3 Samverkanskonferens kring våld i nära relationer, Fyrbodal

14/3 Ung Företagsamhet – UF Mässa

18/3 Ärendeberedning

18/3 Ägarsamråd NÄRF

19/3 Styrelsemöte Luft i Väst

20/3 Krissamverkan Vänersborgs kommun

20/3 Möte Företagarna Vänersborg-Trollhättan

21/3 Möte Strategi Jämställt Västra Götaland 2024-2027

22/3 Möte Leaderarbetet i Vänersborgs kommun

22/3 Verksamhetsbesök Torpagården

25/3 Ärendeberedning

26/3 Företagsbesök Wargöns Tak & Ronnums Herrgård

26/3 Möte Företagarna Brålanda

2024-03-14 Dnr: KS 2024/3

Handläggare
Kerstin Rosendahl
kerstin.rosendahl@vanersborg.se
0521-72 24 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Bokslut och årsredovisning 2023

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar godkänna bokslut och årsredovisning för år 2023

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2023-10-02 om anvisningar för boksluts- och årsredovisningsarbetet för 2023. Ekonomikontoret har i separat handling upprättat förslag till Årsredovisning 2023. Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 97 mnkr. Kommunens beslutade Mål- och resursplan för 2023 innebar ett budgeterat resultat på 5 mnkr. Kommunens redovisade resultatet uppgår till 87 mnkr vilket är 82 mnkr bättre än budget. Resultatet i kommunen är 20 mnkr högre än prognosen i augusti. Nämnderna redovisar ett sammantaget överskott om 20 mnkr men tre nämnder redovisar budgetunderskott. Årets investeringar för koncernen uppgick till 610 mnkr varav kommunen stod för 448 mnkr, AB Vänersborgsbostäder för 151 mnkr, Fastighets AB Vänersborg för 9 mnkr och Kunskapsförbundet Väst för 2 mnkr.

För att god ekonomisk hushållning anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Av de fyra finansiella målen uppnås bara två. Vad gäller kommunens fem inriktningsmål bedöms fyra vara uppnådda och ett delvis uppnått. Utifrån ovanstående bedömningsgrund bedrevs verksamheten inte med god ekonomisk hushållning under 2023.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Årsredovisning 2023

Sändlista

Ekonomikontor,revisorer,nämnder

Årsredovisning 2023

Vänersborgs kommun

Innehållsförteckning Sid

1. Inledning
   1.1. Kommunstyrelsens ordförande 3
2. Förvaltningsberättelsen
   2.1. Översikt över verksamhetens utveckling 4
   2.2. Den kommunala koncernen 6
   2.3. Viktiga förhållanden för ekonomisk ställning 8
   2.4. Händelser av väsentlig betydelse 13
   2.5. Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten 14
   2.6. God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning 16
   2.7. Balanskravsresultat 33
   2.8. Förväntad utveckling 33
   2.9. Väsentliga personalförhållanden 36
3. Finansiella rapporter
   3.1. Resultaträkning och kassaflödesanalys 38
   3.2. Balansräkning 39
   3.3. Noter 40
   3.4. Drift- och investeringsredovisning 47
   3.5. Jämförelsetal 52
4. Nämnderna
   4.1. Kommunfullmäktige 53
   4.2. Valnämnden 54
   4.3. Revisionen 55
   4.4. Barn- och utbildningsnämnden 56
   4.5. Byggnadsnämnden 60
   4.6. Kommunstyrelsen 62
   4.7. Kultur- och fritidsnämnden 66
   4.8. Miljö- och hälsoskyddsnämnden 69
   4.9. Samhällsbyggnadsnämnden 71
   4.10. Socialnämnden 76
   4.11. Överförmyndarnämnden 81
5. Bolagen
   5.1. AB Vänersborgsbostäder 82
   5.2. Fastighets AB Vänersborg 84
   5.3. Kunskapsförbundet Väst 86
   5.4. Hunnebergs Kungajakt och Viltmuseum AB 89
   5.5. Vattenpalatset Vänerparken AB 91
   5.6. Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB 93
   5.7. Norra Älvsborgs Räddningstjänst 94
   5.8. Fyrstads Flygplats AB 96
6. Revision
   6.1. Revisionsberättelse 98

Kommunstyrelsens ordförande

År 2023 har varit ett år med en hög inflation och höjda räntenivåer som gjort att kostnaderna för Vänersborgs kommun och för våra kommuninvånare har stigit rejält. Det har inneburit att våra nämnder har haft stora krav på ekonomisk återhållsamhet för att klara verksamheten med dom medel man haft till förfogande. Vi befarade att lågkonjunkturen skulle innebära en ökad arbetslöshet och minskade skatteintäkter men arbetsmarknaden har hittills stått emot den försämrade konjunkturen bättre än väntat och vi har till och med minskat arbetslösheten. Det har gjort att våra skatteintäkter utvecklats bättre än budget.

Trots att det varit ett tufft år så har vi ändå ett ganska bra bokslutsresultat som till stor del beror på skatteintäkterna men också på elstöd och erhållna generella statliga bidrag från Socialstyrelsen som vi inte hade räknat med.

Investeringstakten under 2023 har fortfarande legat på en väldigt hög nivå så vi har fortfarande en stor utmaning med att finansiera våra investeringar. De största enskilda investeringarna är Holmängens skola, Rörviks- och Skräcklans vattenverk, Holmängens avloppsreningsverk och renoveringen av Dalbobron.

Trots besvärliga tider inom byggsektorn så har det fortfarande byggts mycket nya bostäder. Det innebär en ökad inflyttning så sedan i våras är vi fler än 40 000 invånare i Vänersborgs kommun.

Arbetet med att utveckla dialogen och samarbetet med vårt näringsliv har gett resultat. Vi har återigen tagit ett stort steg framåt i svenskt näringslivs näringslivsranking.

Vi har under året fortsatt med våra fantastiska evenemang som Aqua blå, Diggiloo, påsk paraden och inte minst när vi ersatte skridskobanan med Vintertid i plantaget med karusellen för våra minsta som varit väldigt lyckat. Hållbarhetsveckan och kulturveckan har också varit väldigt lyckade med många besökare. Vår besöksnäring och antalet gästnätter har återhämtat sig bra efter pandemin där våra föreningars cup- och lägerverksamhet bidrar men många av våra gästnätter.

Det brottsförebyggande arbetet inkluderat vårt medborgarlöfte har fortsatt under året och där ser vi förbättringar när det gäller den upplevda otryggheten vilket är mycket glädjande vi har även fått med näringslivet i det arbetet.

Trots att vi har ett jobbigt år bakom oss och att vi inför 2024 står inför en tuff ekonomisk situation så har vi ändå sett att det händer positiva saker i vår kommun. Det byggs en ny domstolsbyggnad det fortsätter att byggas bostäder och vi pratar utveckling i stora delar av vår kommun med tågstopp Brålanda som exempel.

Allt det som genomförs i vår kommun hade inte blivit gjort om vi inte hade haft alla våra fantastiska medarbetare. Utan alla ideellt arbetande i våra föreningar och frivilligorganisationer och utan vårt näringsliv så hade det sett helt annorlunda ut.

Så ett stort tack till alla inblandade ingen nämnd och ingen glömd för att ni fortsätter jobbet med att göra Vänersborgs kommun till en plats där man trivs och har ett gott liv och genom det närmar vi oss vår vision.

Attraktiv och hållbar i alla delar hela livet.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

Översikt över verksamhetens utveckling

Avsnittet avser att skapa en bild över utvecklingen de senaste fem åren. Dels för den kommunala kommunkoncernen, dels för kommunen.

Antalet invånare i kommunen har ökat något under året och överstiger 40 000 personer. Befolkningen har ökat varje år de senaste fem åren med undantag av 2021. Ökningen förklaras framför allt av inflyttning. Kommunens skattesats är oförändrad de senaste fem åren. Antalet anställda har varierat de senaste fem åren. Under 2022 hade kommunen flest anställda men har under 2023 sjunkit med 98 personer.

Både kommunens och koncernens redovisade resultat är positiva. Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 97 mnkr vilket är 98 mnkr lägre än föregående år. Kommunens resultat uppgick till 87 mnkr vilket är 82 mnkr högre än budget. Resultatet är 93 mnkr lägre än 2022. Nämnderna redovisade ett överskott på 20 mnkr jämfört med budget. Under de senaste fem åren har kommunens nettokostnader ökat med 17 procent och skatteintäkter och generella statsbidrag med 20 procent.

Under 2020 - 2022 hade både kommunen och koncernen ovanligt höga resultat jämfört med tidigare. Bakgrunden var ökade statsbidrag och statliga kompensationer till följd av coronapandemin i kombination med att skatteintäkterna, trots pandemin, utvecklades bättre än prognostiserats. Kommunen hade under dessa år även höga intäkter från tomtförsäljningar.

Årets betydligt lägre resultat förklaras till stor del av ökade kostnader för pensioner beroende på hög inflation och ett nytt pensionsavtal. De finansiella kostnaderna har också stigit kraftig kopplat till värdesäkring av pensioner, det höga räntelä-get kombinerat med en kraftigt ökad upplåning. Även kommunens verksamheter har pressats av den höga prisökningstakten under 2023.

Årets ekonomiska redovisning visar att sex nämnder har lyckats upprätthålla budgetöverskott, medan tre nämnder redovisar underskott. Mönstret upprepar sig från föregående år, där även tre nämnder redovisade budgetunderskott. År 2021 visade en positiv trend där samtliga nämnder rapporterade budgetöverskott. År 2020 noterade två nämnder negativa siffror, medan 2019 präglades av budgetunderskott i samtliga nämnder utom kommunstyrelsen och överförmyndarnämnden.

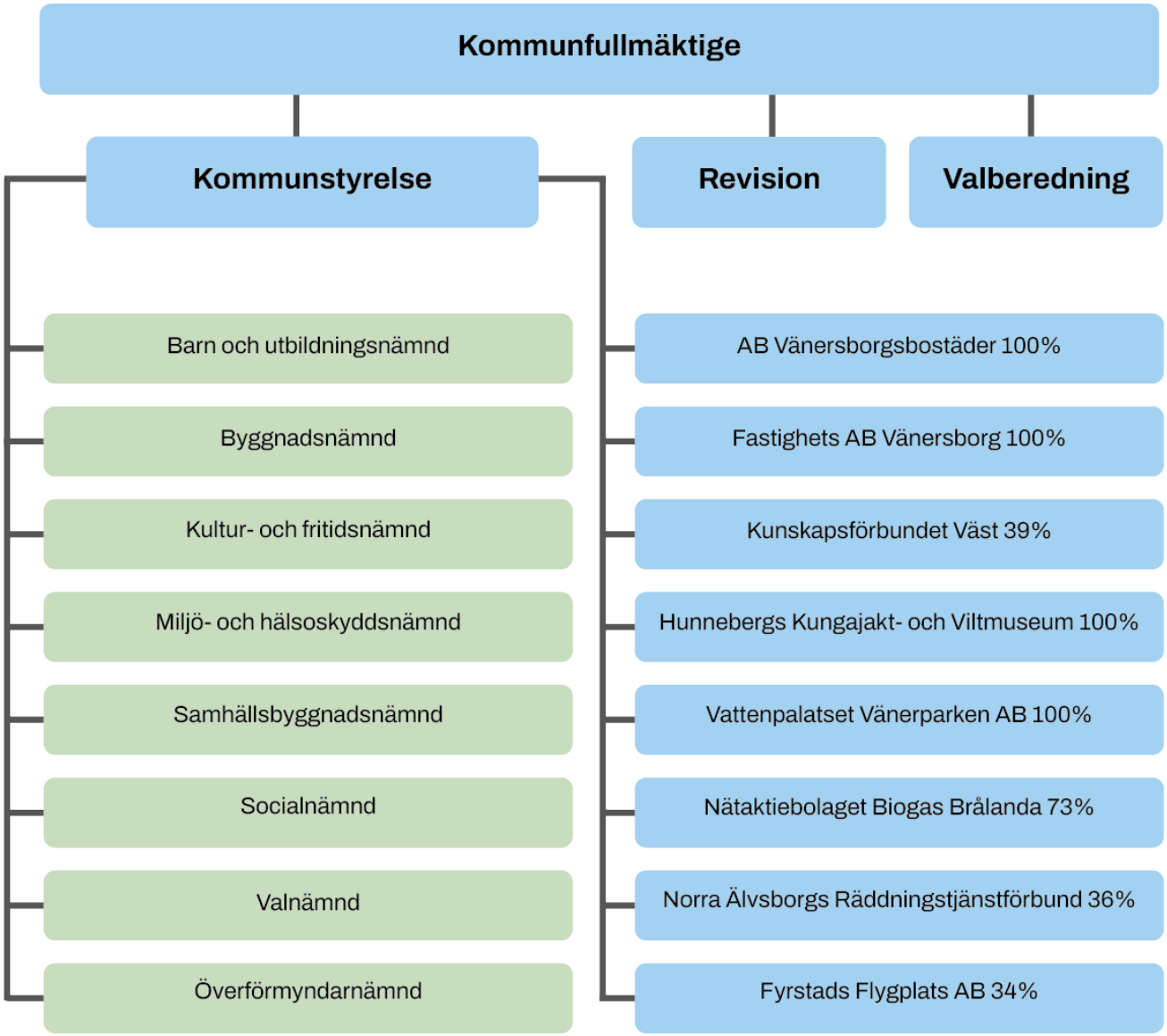
En betydande utmaning för både kommunen och kommunkoncernen är de höga investeringsnivåerna. Kommunens investeringar minskade något till 491 mnkr jämför med föregående år som var den högsta någonsin. Trenden visar en ökning under de senaste tio åren med undantag för åren 2023, 2021 och 2019 då investeringsnivån sjönk något. Inom koncernen återspeglas en liknande utveckling, men de senaste tre åren har visat en viss minskning, med undantag för 2022 då investeringarna ökade.

Den höga investeringsnivån har lett till en kraftigt ökad upplåning och ökad låneskuld de senaste tre åren, vilket tillsammans med ökande avskrivningar och högre ränteläge tar allt större del av både kommunen och koncernens finansiella utrymme.

	2023	2022	2021	2020	2019
Antal invånare 1 november	40 008	39 784	39 576	39 611	39 599
Skattesats (kr)	22:21	22:21	22:21	22:21	22:21
Antal anställda, kommunen	3 676	3 774	3 631	3 526	3 595
Årets resultat, kommunen (mnkr)	87	180	185	161	37
Årets resultat, koncernen (mnkr)	97	195	208	179	49
Årets investeringar, kommunen (mnkr)	491	516	291	342	245
Årets investeringar, koncernen (mnkr)	611	783	454	481	491
Årets avskrivningar kommunen (mnkr)	126	117	109	105	94
Banklåneskulden, kommunen (mnkr)	719	570	440	365	365
Banklåneskulden, koncernen (mnkr)	2 681	2 498	2 168	2 093	2 088

Den kommunala koncernen

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har till uppgift att leda och samordna planeringen av kommunens ekonomi och verksamhet.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ. De 51 ledamöterna utses vid allmänna val vart fjärde år. Fullmäktige fattar beslut om övergripande frågor såsom skattesats, mål och riktlinjer samt om kommunens budget m.m. Fullmäktige har under året letts av ett presidium som består av ordförande Annalena Levin(C), förste vice ordförande Anneli Guilotte (S) och Lena Eckerbom Wendel (M) andre vice ordförande.

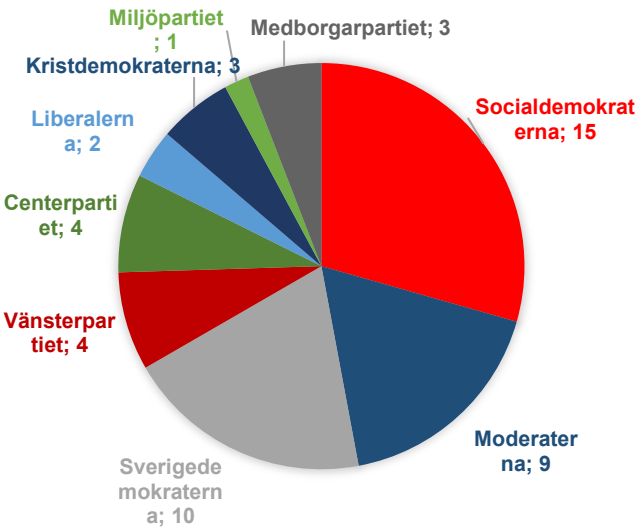
Kommunala nämnder

Kommunens nämndsorganisation är fastställd av kommunfullmäktige. I Vänersborgs kommun finns utöver kommunstyrelsen åtta nämnder. För alla nämnder finns ett reglemente som anger vilket ansvarsområde varje nämnd har. Nämnderna ska följa de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt och det ska ske inom de ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angivit. Nämnderna är ansvariga gentemot fullmäktige och ska

regelbundet rapportera om sin verksamhet till fullmäktige.

Den styrande minoriteten består av Socialdemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet.

Mandatfördelningen i fullmäktige för mandatperioden framgår enligt nedan.

Kommunstyrelsen sammansättning 2023
Ordförande: Benny Augustsson (S)
1:e vice ordförande: Mats Andersson (C)
2:e vice ordförande: Henrik Harlitz (M)

Ledamöter:
Kenneth Borgmalm (S) Madelaine Karlsson (S)
Lena Eckerbom Wendel (M) Bo Carlsson (C)
Stefan Kärvling (V), Magnus Ekström (KD)
Anna-karin Sandberg (MP)
Göran Nilsson (SD), Anders Strand (SD)
Torbjörn Moqvist (SD)
Cecilia Prins (L) Göran Svensson (MBP)

Den samlade kommunala verksamheten bedrivs huvudsakligen i kommunens nämnds- och förvaltningsorganisation. Gymnasie- och vuxenutbildningen bedrivs dock av Kunskapsföbundet Väst (KFV). KFV är ett kommunalförbund som bildades av Vänersborgs kommun och Trollhättans Stad. Avsikten var att tillsammans åstadkomma en effektivisering av det totala resursutnyttjandet så att det blir möjligt att långsiktigt säkerställa resurser för undervisning och stöd för elevernas utveckling.

Räddningstjänsten bedrivs av Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF). NÄRF är ett kommunalförbund som av medlemmarna Färgelanda, Mellerud, Trollhättan och Vänersborg, fått i uppdrag att bedriva verksamhet utifrån antagen förbundsordning och i enlighet med Lag om Skydd mot olyckor med tillhörande förordning.

AB Vänersborgsbostäder är kommunens allmännyttiga bostadsbolag. Därtill finne ett antal företag /organisationer som kommunen har ägarintresse vilket framgår av bilden.

För ytterligare upplysningar om de olika bolagen och kommunalförbunden finns deras redovisningar sist i årsredovisningen.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Avsnittet avser att beskriva förhållanden som är väsentliga för resultat och ställning.

Dämpad utveckling i den globala ekonomin

De höga styrräntorna, en svag världshandel och en låg tillförsikt bland hushåll och företag har påverkat världsekonomin negativt. Tillväxtutvecklingen har skiljt sig en hel del åt mellan länderna. För exempelvis USA och Kina var tillväxten stark det tredje kvartalet, medan den var svagare i euroområdet och de nordiska ekonomierna. Euroområdet har haft en betydligt svagare utveckling än USA och BNP är i euroområdet på samma nivå som för ett år sedan.

För att dämpa inflationen har styrräntorna i många länder höjts i en snabb takt sedan mitten av 2022. I de flesta länderna har inflationen dämpats tydligt under 2023 även om vissa priser fortfarande ökar jämförelsevis snabbt. Inflationstakten fortsätter att minska framöver och når under 2024 centralbankernas mål. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning kommer både Fed och ECB därför börja sänka styrräntorna det andra kvartalet 2024.

Arbetsmarknaden har hittills varit motståndskraftig i många länder och i exempelvis USA och euroområdet är arbetslösheten fortfarande mycket låg. I såväl USA som euroområdet bedöms arbetslösheten öka något framöver till följd av den svaga tillväxten. Avmattningen på arbetsmarknaden bidrar även till att löneökningarna dämpas.

De geopolitiska riskerna är fortsatt höga i världsekonomin och kan få konsekvenser för världshandeln och den globala tillväxten.

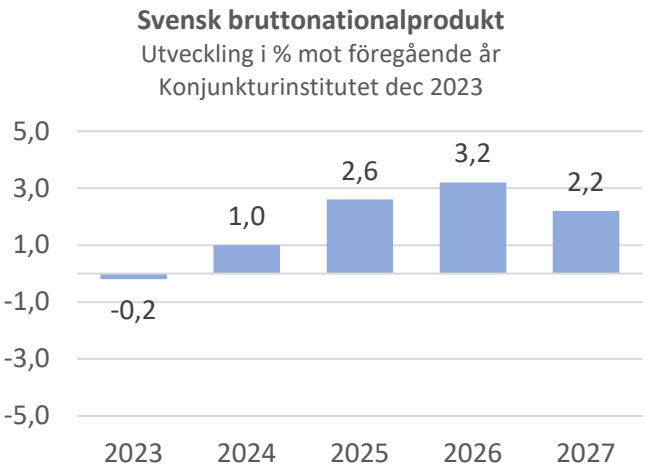
Hög inflation och höga räntor ger svensk lågkonjunktur

Den svenska ekonomin befinner sig i en lågkonjunktur som fördjupas 2024. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot räntekänsliga hushåll och bostadsbyggandet.

Inflationen har gradvis sjunkit under 2023. Även om inflationen har avtagit är dock prisnivån nästan 15 procent högre än för två år sedan. De höga priserna och höga räntorna tynger både hushåll och företag. De senaste årens pris- och ränteutveckling tillsammans med sjunkande bostadspriser pressar lönsamheten för byggbolagen. Därmed fortsätter nedgången i bostadsinvesteringarna de närmaste kvartalen innan fallet bromsas upp. Omvärldens efterfrågan har varit svag, men trots det har exportföretagen haft ett förhållandevis bra år 2023.

Bruttonationalprodukten (BNP) minskade med 0,3 procent det tredje kvartalet 2023 jämfört med före-gående kvartal, vilket var det andra kvartalet i rad med negativ tillväxt Konsumtionstillväxten är svag under inledningen av 2024, främst på grund av att kostnadsökningar vid årsskiftet som hyresavgifter och driftkostnader begränsar konsumtionsutrymmet.

Under 2024 sjunker inflationstakten snabbt och styrräntan sänks, samtidigt som löneökningstakten är jämförelsevis hög. Detta gör att den reala disponibla inkomsten växer för första gången på två år. Konsumtionen tar därför fart under andra halvan av 2024 och fortsätter att växa under 2025. Enligt Konjunkturinstitutets samlade bedömning i december 2023 så minskar BNP-tillväxten i inledningen av 2024 innan en uppgång inleds från och med det tredje kvartalet 2024.

Växande underskott i kommunsektorn

Kommuner och regioner är nu inne i en fas där beslut måste fattas om hur de ska hantera en ansträngd ekonomi på kort och på lång sikt. Inflationens effekt på verksamhetens kostnader,

inklusive pensionskostnader och stigande räntekostnader bidrar till historiskt höga underskott.

Som en följd av den stora ökningen av pensionskostnaderna och det relativt svaga utgångsläget faller regionernas resultat under 2023 till –15 miljarder kronor, och nästan alla regioner beräknas få underskott. Kommunerna beräknas däremot få ett blygsamt plusresultat på 9 miljarder kronor för 2023, vilket är det svagaste resultatet sedan IT-kraschen i början av 2000-talet.

Under 2024 förvärras situationen ytterligare, med en fortsatt real minskning av skatteunderlaget. Utan ytterligare skattehöjningar beräknas regionernas resultat uppgå till –24 miljarder och kommunerna beräknas få ett underskott på –7 miljarder.

År 2025–2027 ökar skatteunderlaget ungefär i linje med det historiska genomsnittet, vilket förklaras av både stigande löner och fler arbetade timmar i ekonomin, drivna av konjunkturell återhämtning och en växande befolkning som lyfter arbetskraften och sysselsättningen.

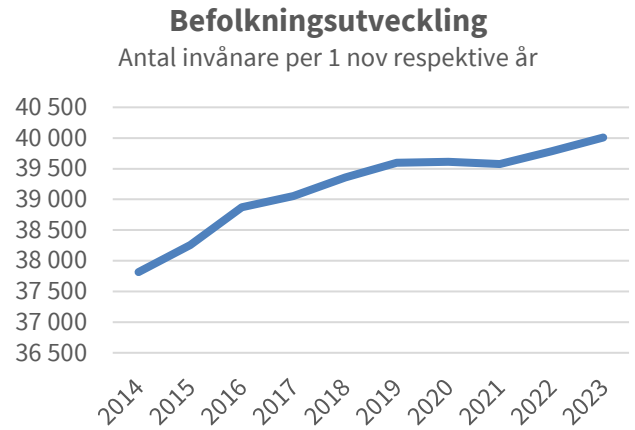
De närmaste årens svaga resultat och en fortsatt hög investeringsnivå, i främst kommunerna, kombinerat med likviditetspåverkan från de nya pensionsavtalen gör att kommuner och regioner måste ha särskild bevakning på sin betalningsberedskap. Utifrån SKR:s prognos över resultaten, kommer finansieringsbehoven för investeringsutgifterna öka väsentligt.

Befolkning, bostäder och arbete

Befolkningsökning för andra året i rad
Under många år låg Vänersborgs befolkning på en ganska konstant nivå. Antalet invånare pendlade runt 37 000 och förändringarna mellan åren var ganska små. Fr.o.m. 2013 inleddes en mer påtaglig befolkningsökning och antalet invånare har sedan dess ökat med drygt 2 000 personer. Den positiva befolkningsutvecklingen grundar sig främst på inflyttning. Vänersborgs kommun har haft ett positivt flyttnetto sedan 2011 där de flesta som flyttat till kommunen har flyttat från utlandet men de senaste åren har även fler börjat flytta till Vänersborg från andra kommuner i länet.

Den 1 november 2023 uppgick antalet invånare i Vänersborg till 40 008, en ökning med 224 invånare, jämfört med motsvarande period 2022. Andelen av Vänersborgs befolkning som är i yrkesverksam ålder är lägre än riks- och länsgenomsnittet, en skillnad som ökat de senaste åren. Andelen utrikes födda är lägre i jämförelse med såväl riket som med Västra Götalands län, men skillnaden har minskat de senaste åren.

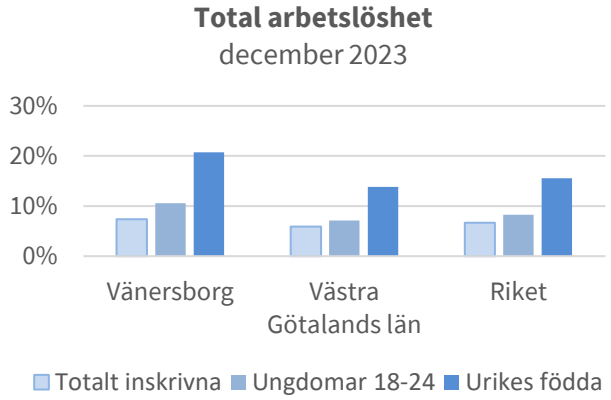
Vänersborgs kommun tar årligen fram en befolkningsprognos som planeringsunderlag för nämnder och förvaltningar. Prognosen baseras på antaganden om befolkningens utveckling gällande nativitet, mortalitet samt flyttrisker och bostadsbyggande. Prognosen sträcker sig från 2023 till 2040 och visar på en positiv befolkningsutveckling. Från Vänersborgs ca 40 000 invånare i årsskiftet 2022/2023 beräknas kommunen växa med ca 3000 invånare till 2040. Den positiva befolkningsutvecklingen är främst baserad på inflyttning som i sin tur är kopplat till bostadsbyggande. Gällande åldersfördelning visar prognosen en allt äldre befolkning där den största ökningen sker i ålderskategorin 80+

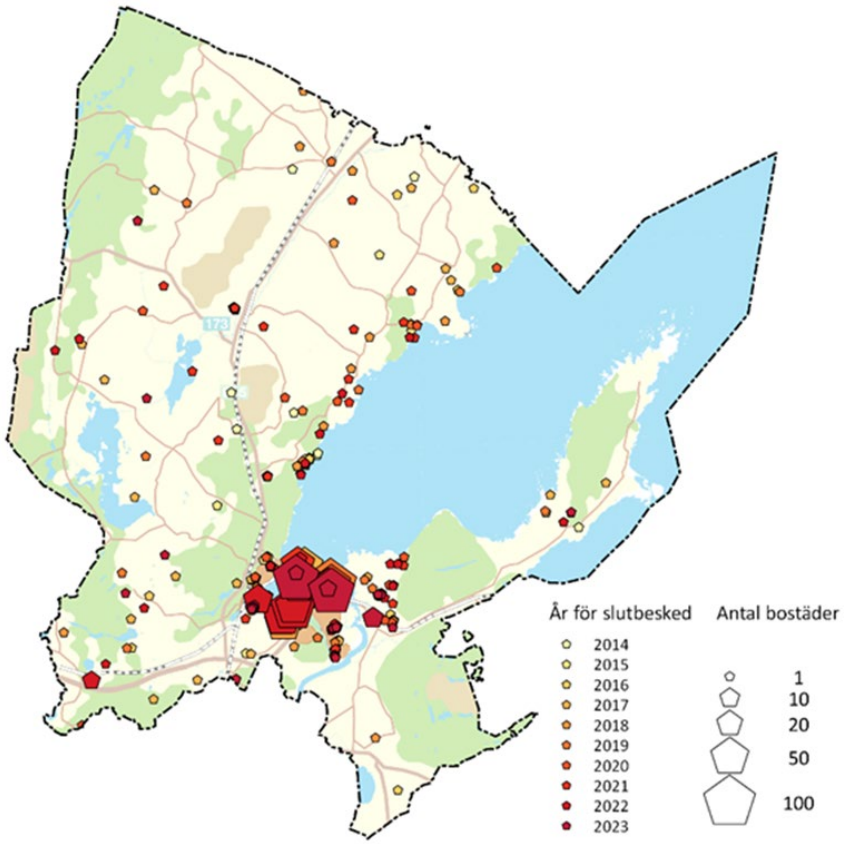
Minskad arbetslöshet
Andelen arbetslösa och i åtgärder (18 - 64 år) uppgick i december 2023 till 7,3 procent, vilket är 0,3 procentenhet lägre än motsvarande period 2022. Vänersborg har fortfarande en högre

arbetslöshet jämfört med riket (6,7 procent) och länet (5,9 procent).

Den sjunkande arbetslösheten under de senaste åren är mycket positiv, men Vänersborgs kommun har fortsatt stora utmaningar vad gäller social inkludering. Andelen öppet arbetslösa är lägre än riket och i nivå med länet, men den stora skillnaden är andelen långtidsarbetslösa som deltar i program, där Vänersborg ligger på högre nivå. Arbetslösheten bland utrikesfödda var i december 2023 20,7 procent, vilket är 2,6 procentenheter lägre jämfört med motsvarande period förra året. Ungdomsarbetslösheten var 10,5 procent, vilket är en minskning med 0,9 procentenheter.

Kartan visar var bostäder byggts den senaste tioårsperioden:

Bostadsbyggande trots konjunkturnedgång

Det pågår flera byggprojekt i kommunen och nya bostäder fortsätter växa fram, även om konjunkturen sviktar och många väljer att avvakta.

Under 2023 färdigställdes 275 bostäder vilket är ett mycket högt antal. Den absoluta merparten var lägenheter på Holmängen och centralt i Vänersborg. Villor byggdes spritt i kommunen med koncentration kring Öxnered.

I Bostadsförsörjningsplan 2021-2025 är målet satt till att bygga 200 bostäder per år under perioden och hittills har utbyggnadstakten varit betydligt högre.

Även om bostadsbygganden förväntas ligga lägre några år framåt på grund av rådande ekonomiskt läge och osäkerheter i världen ser bostadsförsörjningsplanens totala produktionsmål ut att kunna hållas. I översiktsplanen finns gott om mark för nya bostäder utpekad och kommunen har även tagit fram flera detaljplaner som väntar på att byggas ut

Uppföljning av finansiella risker

Enligt Vänersborgs kommuns finanspolicy, ska kommunen förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. Med god avkastning avses inte bara avkastning på placerade medel, utan också kostnaden för finansiering och upplåning. All finansiell verksamhet är förenad med risker av olika slag och nedan följer en uppföljning gentemot kommunens finanspolicy.

Koncernen lånade upp 184 mnkr under året varav kommunen stod för 149 mnkr och ABVB 30 mnkr. Låneskulden i koncernen uppgår till 2 681 mnkr på balansdagen. Kommunen tog under året upp nya lån om 149 mnkr, den totala låneskulden per 2023-12-31 uppgick till 719 mnkr. Kommunens genomsnittliga ränta under 2023 var 2,22 procent, vilket kan jämföras med 0,79 procent år 2022. Den förhållandevisa stora förändringen i ränta beror främst på att nyupplåning och låneomsättning skett till en högre räntenivå. Låneskuldens exponering mot utländsk valuta får inte överstiga 20 procent av kommunens långfristiga skuld. Då kommunen inte hade några lån i utländsk valuta fanns ingen valutakursrisk.

Den genomsnittliga vägda räntebindningstiden för kommunens lån bör vara mellan två och fyra år och får inte understiga ett år eller överstiga fem år. Räntebindningstiden för kommunens lån på balansdagen var 1,98 år. Mer än 50 procent av låneskulden, får inte ligga för räntekonvertering under varje enskilt kalenderår. Som mest ligger 35,6 procent för räntekonvertering under ett enskilt år. Mer än 50 procent av kommunens låneskuld får inte förfalla till betalning under ett enskilt kalenderår. Som mest förfaller 29,2 procent ett enskilt år. Summa likvida medel, kortfristig placering och outnyttjad checkkredit ska utgöra minst 50 procent av kortfristiga skulder. De likvida medlen och outnyttjad checkkredit utgjorde 63 procent av kortfristiga skulder vid årets slut. Kommunens likviditet var placerad hos emittenter/låntagare som är godkända enligt finanspolicyn.

Koncernens borgensåtagande var 18 mnkr, en ökning med 3 mnkr jämfört med 2022. Inkluderas ställda panter på 110 mnkr uppgick förpliktelsen till 128 mnkr. Kommunens sammanlagda borgensåtagande uppgick 2023-12-31 till 1 896 mnkr, vilket är en ökning med 35 mnkr jämfört med 2022.

Kommunens ansvarsförbindelse, mnkr	Riskgrupp	2023	2022	2021
Föreningar m.fl.	1	11,9	12,0	12,2
Nätab Biogas Brålanda	2	2,1	2,2	2,6
Fyrstads Flygplats AB	2	2,9	0,3	0,0
AB Vänersborgsbostäder	3	1 835,6	1 805,8	1 607,3
Fastighets AB Vänersborg	3	43,5	38,5	38,5
Summa		**1 896,0**	**1 858,8**	**1 660,6**

Borgensåtaganden till föreningar m.fl. (riskgrupp 1) uppgick till 11,9 mnkr. Dessa åtagande är förknippade med viss risk, men utgör minder än en procent av kommunens totala borgensåtagande.

Kommunens borgensåtagande mot kommunens helägda bolag (riskgrupp 3) var totalt 1 879 mnkr. För dessa bedöms risken för att kommunen ska behöva infria sina borgensåtaganden som mycket liten. Kommunens totala borgensram för ABVB uppgår till 1 987 mnkr, denna användes 1 834 mnkr upptagna lån och 1,6 mnkr finansiell leasing. Fastighets AB Vänersborg innehar en total borgensram på 45 mnkr, varav 43,5 mnkr är utnyttjad.

Nätaktiebolaget Biogas Brålanda har en total borgensram om 4,0 mnkr. Kommunens andel som grundar sig på ägarförhållandet 73 procent, är 3,2 mnkr, varav 2,1 mnkr var utnyttjad vid årsskiftet.

För Fyrstads Flygplats AB är borgensåtagandet 3,4 mnkr. Bolaget ägs till 34 procent av kommunen och åtagandet motsvarar kommunens andel av borgensåtagandet på 10 mnkr. Vid årsskiftet var 2,9 mnkr av borgensåtagandet utnyttjat.

Kommunens pensionsåtagande

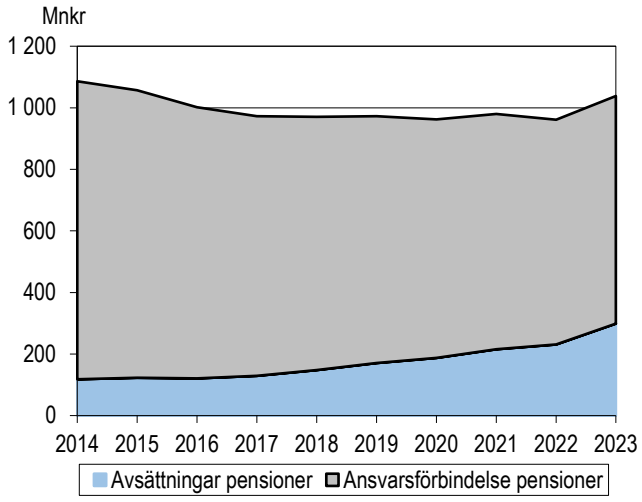
Pensionsåtagande, mnkr	2023	2022	2021
Avsättning till pensioner(skuldförda)	299	231	216
Ansvarsförbindelse pensioner (ej skuldförda)	739	730	764
Summa	**1 038**	**961**	**980**

Alla uppgifter inklusive löneskatt

Kommunens sammanlagda pensionsåtaganden för anställda och förtroendevalda uppgick till 1 038 mnkr 2023, en ökning med 77 mnkr jämfört

med 2022. Den kraftiga ökningen beror på värdesäkring av pensionerna orsakade av den höga inflationen. Av åtagandena redovisades 299 mnkr som avsättningar i balansräkningen, en ökning med 68 mnkr. Det finns inga finansiella placeringar avseende pensionsmedlen utan dessa har använts i den egna verksamheten, till investeringar m.m.

Resterande 739 mnkr av kommunens pensionsåtagande avsåg pensioner intjänade före 1998. Detta var en ökning med 9 mnkr jämfört med 2022. Då har 41 mnkr utbetalats men ränte och basbeloppsuppräkningen uppgick till 48 mnkr.

Det totala pensionsåtagandet uppgick till 1 086 mnkr år 2014 och till 1 038 mnkr år 2023. Åtagandet har minskat något varje år fram till 2021 då åtagandet ökade pga förändrat livslängdsantagande vid beräkning av åtagandet. Föregående år minskade det totala åtagandet igen. I år har det totala åtagandet ökat med 77 mnkr. Ansvarsförbindelsen ökade med 9 mnkr inklusive löneskatt framför allt beroende på ränte – och basbeloppsuppräkningen. Avsättningen har ökat med 68 mnkr inklusive löneskatt vilket förklaras av årets intjänande men även ökade ränte- och basbeloppsuppräkningar. Av det totala pensionsåtagandet är endast 299 mnkr kostnadsfört och avsatt i balansräkningen. Resterande 739 mnkr kommer att belasta resultatet i takt med att pensionerna betalas ut.

Vänersborgs kommun redovisar sitt pensionsåtagande helt enligt blandmodellen, vilket innebar att endast det pensionsåtagande som uppkommit fr.o.m. 1998 finns upptaget som avsättningar i balansräkningen. Resterande pensionsåtagande, som var intjänade före 1998, redovisas som ansvarsförbindelse utanför balansräkningen och belastar resultatet allt eftersom de betalas ut.

Vänersborgs kommun har inte försäkrat pensionsförpliktelsen, inte heller avsatt medel till stiftelse eller andra egna förvaltade pensionsmedelsfonder. Vänersborgs kommun använder avsatta medel till investeringar och kostnadsför utbetalningarna när de uppstår i enlighet med Lagen om Kommunal Bokföring och Redovisning (LKBR). Konsolideringsgrad saknas därmed.

Händelser av väsentlig betydelse

Avsnittet syftar till att beskriva händelser av väsentlig betydelse. Kommunen står inför ett stort antal investeringar med höga investeringsutgifter.

Inför 2023 pressades kommunens ekonomi av kraftigt ökade pensionskostnader kopplade till nytt pensionsavtal och hög inflation. Årets början präglades av osäkerhet och fortsatta prisökningar samt oro för sämre konjunktur med ökad arbetslöshet. Det ledde till att de ekonomiska prognoserna var dystra och nämnderna uppmanades till ekonomisk återhållsamhet. Dock förbättrades skatteintäkterna under året och detta tillsammans med elstöd, erhållna generella statsbidrag från Socialstyrelsen gav ett högre resultat än både budgeterat och prognostiserat.

Förbättrade skatteintäkter och generella statsbidrag under året gör att kommunens resultat uppgår till 87 mnkr, vilket är 2,9 procent av skatter och generella statsbidrag. Prognoserna för skatteintäkterna förbättrades under året både för 2022 års slutavräkning och 2023 års prognoser. Intäkterna för elstöd uppgick till totalt 11 mnkr.

Nämnderna redovisar ett totalt budgetöverskott på 20 mnkr men tre nämnder redovisar mindre budgetunderskott. Kommunen har en pågående tvist med Sjöfartsverket beträffande underhåll av de öppningsbara broarna. Tvisten avser fördelningen av kostnaderna för brounderhållet och skulle avgjorts i domstol under 2023 men förhandlingen har skjutits fram till mars 2024.

Kommunens investeringar uppgick till 491 mnkr, något lägre än föregående år. Det är framför allt de större projekten såsom Holmängens skola 115 mnkr, ombyggnad av Rörviks vattenverk 50 mnkr och Skräcklans vattenverk 31 mnkr om- och tillbyggnad av Holmängens avloppsreningsverk 32 mnkr samt renovering av Dalbobron 25 mnkr som bidragit till utvecklingen. Den höga investeringsnivån har lett till en ökad upplåning med hela 149 mnkr under året vilket innebär att kommunens totala låneskuld uppgår till 719 mnkr. De nya lånen har upptagits i februari och september. Kommunen har dessutom redan i januari 2024 lånat upp ytterligare 60 mnkr.

Stiborräntan har stigit under hela 2023 och var vid ingången av året 2,9procent och i december 4,0 procent. Detta innebär att räntekostnaderna ökat succesivt under året. Kommunens snittränta har ökat från 0,79 till 2,22 under 2023. Räntekostnaderna för banklånen har ökat med 12 mnkr under 2023. Flertalet av investeringarna är pågående vilket innebär ytterligare upplåning under kommande år. Ökande ränte- och avskrivningskostnader tar en större andel av det finansiella utrymmet i kommunen.

Koncernens investeringsnivå och upplåning var också hög det är ju framförallt kommunen som bidrar till detta men även ABVB har en hög investeringsnivå och har lånat upp 30 mnkr under året.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrning av koncernen

Kommunfullmäktige tillsätter representanter till bolagens styrelser. Sammansättningen beslutas i samband med årsstämman. Kommunen styr bolagen genom ägardirektiv och bolagens styrelser ska inhämta kommunfullmäktiges ställningstagande inför beslut av principiell beskaffenhet eller av större vikt.

Styrning av Vänersborgs kommun

Kommunfullmäktige beslutade under 2019 om regler för mål- och resultatstyrning. Styrmodellen innebär att styrning sker med hjälp av vision, inriktningsmål, förväntade resultat och aktiviteter utöver de ekonomiska ramarna.

Mål och resultatstyrning

Det målinriktade arbetet i kommunen utgår från kommunfullmäktiges vision. För att stödja visionen använder sig kommunen av målstyrning. Målkedjan ska tydligt följas från fullmäktige via nämnderna till den enskilda enheten.

Visionen är kopplad till inriktningsmål, förväntade resultat och aktiviteter som systematiskt följs upp. Kontinuerlig dialog kring analys av effekterna för att nå de förväntade resultaten leder till verksamhetsutveckling.

Kommunfullmäktige har fastställt kommunens vision. Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen.

Vänersborgs kommuns vision
”Attraktiv och hållbar i alla delar hela livet”

Vänersborgs styrmodell omfattar också Agenda 2030 och FNs globala mål för hållbar utveckling. Inriktningsmålen länkas till de globala mål som tydligast anknyter till inriktningsmålens innebörd och riktning.

Vänersborgs kommun mäter och analyserar sin förflyttning inom FN:s globala mål, via de globala målens koppling till kommunfullmäktiges inriktningsmål, med hjälp av de nyckeltal som Sveriges kommuner och regioner har utformat inom vart och ett av de globala målen. En målsättning med önskvärd förflyttning anges för planperioden. I kommunens Mål- och resursplan 2023–2025 har en målsättning på i vilken omfattning denna förflyttning ska ske under 2023 uttryckts.

Under 2023 har fullmäktige fattat beslut om en ny styrmodell som gäller från 2025.

Styrmodellens årshjul

I Vänersborg tillämpas en tidig budgetprocess med start i januari och beslut om mål- och resursplan (budget) i juni. Den tidiga tidsplanen möjliggör förvaltningarnas fortsatta arbete med verksamhetsplanen som sker under hösten. De hålltider som fullmäktige, kommunstyrelsen/nämnder samt verksamheter ska förhålla sig till återfinns i styrmodellens årshjul.

Mål- och resursplan

Mål- och resursplanen är kommunens styrande dokument för mål och ekonomi, som innehåller vision, inriktningsmål, förväntade resultat,

budget och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. När mål- och resursplanen är antagen av kommunfullmäktige planerar förvaltningarna aktiviteter till sina respektive nämnders verksamhetsplaner.

Tidsplanen för budgetarbetet fastställs av kommunstyrelsen. Arbetet med mål- och resursplan sker i två steg, där kommunstyrelsen fastställer anvisningar och ekonomiska ramar till nämnderna i februari. Därefter fastställer kommunfullmäktige budget och de förväntade resultaten i beslut om mål- och resursplan i juni.

Uppdragsdialogen
Uppdragsdialog med nämnderna om mål- och resursplanen sker i den årliga budgetberedningen. Där förtydligas kommunfullmäktiges inriktningsmål och nämndernas förväntade resultat stäms av utifrån inriktningsmålen. De förväntade resultaten fastställs sedan i beslut om mål- och resursplan.

Uppföljning och analys
Under året görs delårsrapporter efter april och augusti, samt årsredovisning för helåret. Den startar med rapportering av aktiviteter och resultatuppfyllelse inom förvaltningarna. Där sker analys, vidtas åtgärder för resultatuppfyllelse och sammanställs rapporter till nämnderna respektive kommunstyrelsen. Nämnderna och kommunstyrelsen följer upp inriktningsmålen och resultaten och rapporterar till fullmäktige. Kommunfullmäktige får återrapportering av hur de politiska inriktningsmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen. I delårsrapporterna och årsredovisningen ingår en finansiell analys och nämndernas ekonomiska redovisning.

Arbete med internkontroll
Det övergripande syftet med internkontroll är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att det begås allvarliga fel. I Vänersborgs kommun finns ett reglemente antaget av fullmäktige och anvisningar till reglementet antagna av kommunstyrelsen som förtydligar ansvaret för den interna kontrollen.

I syfte att upprätta en kvalitativ internkontrollplan genomförs risk- och väsentlighetsanalyser i alla förvaltningar. Riskbedömningen innebär att identifiera de risker som kommunen utsätts för. Väsentlighetsbedömningen innebär att bedöma vilka konsekvenser eventuella brister kan medföra. Varje nämnd antar årligen internkontrollplaner som innehåller både kommungemensamma granskningsområden och nämndspecifika områden för nämndens verksamhet. Eftersom kommunstyrelseförvaltningens processer ofta berör övriga förvaltningar har de kommungemensamma kontrollområdena valts utifrån kommunstyrelsens riskbedömning. Resultatet från granskningarna enligt internkontrollplanen sammanställs och rapporteras till nämnden. Utöver beslutade internkontrollplaner görs även årliga granskningar av till exempel systembehörigheter, registrerade beslutsattestanter och inventering av anläggningstillgångar. Nämndernas rapporter delges kommunstyrelsen efter att respektive nämnd behandlat rapporten. En kommungemensam arbetsgrupp samordnar arbetet.

För 2023 utsågs två kommungemensamma granskningsområden. Granskning av att arbetsgivarens rehabiliteringsansvar uppfylls, detta gjordes genom stickprovskontroller på att rehabiliteringsplaner upprättas samt kontroll av vad som hänt i rehabiliteringsärenden. Resultatet visade att dokumentationen i rehabiliteringsärenden ibland är bristfälliga. Granskning av att kommunen följer lagar och rutiner gällande utdrag ur belastningsregistret samt att anställningshandlingar sparas i personalakten. Resultatet visade att anställningsdokument inte alltid skickas in för att sparas i personalakten. Alla nämnder utser sedan nämndspecifika kontrollområden som kan variera i antal. Alla nämnderna har utfört internkontroll enligt kommunfullmäktiges reglemente. Uppföljning av mål görs i delårsrapporter och i årsredovisningen.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

I god ekonomisk hushållning ingår uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål, måluppfyllelse och finansiell analys.

Vänersborgs kommun - attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet

Kommunens vision fastställdes av kommunfullmäktige i december 2013. Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är ledstjärnan för all kommunal verksamhet.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

För att konkretisera visionen tar kommunfullmäktige fram inriktningsmål för vad som ska uppnås. De nuvarande inriktningsmålen är antagna för perioden 2023-2026. Under året görs delårsrapporter per april och augusti samt årsredovisning. Den övergripande målavstämningen är en sammanfattning av hur de politiska inriktningsmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen. För att god ekonomisk hushållning anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Ett inriktningsmål anses uppfyllt när övervägande andel av de förväntade resultaten är uppnådda eller delvis uppnådda. Den sammanvägda bedömningen för 2023 är att fyra inriktningsmål är uppnådda och ett delvis uppnått.

Inriktningsmål	Utfall 2023	Prognos augusti	Prognos april	Måluppfyllelse förväntade resultat
Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	●	●	●	1 st ■ 5 st ◆ 8 st ●
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	◆	◆	◆	1 st ■ 2 st ◆ 4 st ●
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	●	●	●	2 st ■ 3 st ◆ 5 st ●
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag	●	●	●	3 st ■ 3 st ◆ 11 st ●
Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv	●	●	●	2 st ■ 2 st ◆ 6 st ●

Målavstämning

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Uppnås

Arbetslösheten har i Vänersborg minskat kontinuerligt under en tvåårsperiod, från 9,2 procent i oktober 2021 till 7 i oktober 2023. Sysselsättningsgraden för invånare mellan 20 och 64 år ökar samtidigt som långtidsarbetslösheten för 25 till 64-åringar minskar. Samverkan över både förvaltnings- och organisationsgränser har bland annat lett till bättre anpassad utbildningsutformning. En särskild satsning som påbörjades under året är arbetssättet Breddad rekrytering med pilotprojekt inom socialförvaltningen. Det senaste decenniet har andelen invånare med låg ekonomisk standard ökat, med ett något lägre resultat vid senaste utfallet. Antalet hushåll som uppbär försörjningsstöd minskar för andra året i rad, främst i gruppen med långvarigt försörjningsstöd. Skillnaden mellan 2022-2023 är mer marginell än tidigare och en förklaring till det är att arbetsmarknadsenheten under 2023 har haft mer begränsade resurser i jämförelse med 2022. Även antalet unga hushåll som uppbär försörjningsstöd har minskat stadigt de senaste åren.

Årets utfall av delaktighetsindex är detsamma som föregående år (69) och resultatet innebär en placering mycket nära de 25 procent bästa kommunerna. Invånarnas inflytande och delaktighet pekas ut som prioriterade verktyg i kommunens uppdaterade styr- och ledningsmodell. lnvånardialoger med ca 650 ungdomar i åldern 13-19 år har genomförts under våren. Likaså har invånardialoger skett i utformningen av strategi för full delaktighet för personer med funktionsnedsättningar och i utformningen av en friluftsstrategi. I detaljplan för Sportcentrum och Torpaområdet har olika insatser genomförts för att fånga invånarnas åsikter. Projektet "Våra rum" har involverat barn och unga om hur Brålanda centrum kan utvecklas och se ut i framtiden. Verksamheterna Ungkultur Timjan och fritidsgårdarna har påbörjat HBTQ-certifiering och HBTQAI-mötesplats har startats. För att öka andelen flickor som besöker fritidsgårdarna har exempelvis en danssal utformats och särskilda tjejkvällar erbjudits. Insatserna har lett till att andelen besökande flickor har ökat något. Fritidsbankens har flyttats och drivs i fritidsgårdarnas regi för mer synlig placering samt utökade öppettider. Verksamheten på Musik- o kulturskolan är från och med 2023 avgiftsfri och personalen har arbetat uppsökande på bland annat kommunens fritidshem. Det har bidragit till att andelen inskrivna barn i verksamheten ökat.

Det långsiktiga förebyggande arbetet fortsätter och under året har bland annat drogförebyggande insatser och inkluderande aktiviteter som exempelvis Lussebandy, Aqua Blå, Subkult, Bouleturnering genomförts för att stärka den mellanmänskliga tilliten och tillhörigheten. Årets breda program inom konceptet Sommarscen har varit geografiskt spritt över hela kommunen, både på offentliga platser och i verksamheter som äldreboenden och fritidshem. Sommarscen genomförde även nya typer av arrangemang, som Super-duper-allsång riktad till personer med funktionsnedsättningar. Skridskodisco arrangerades i Vänersborgs arena och lockade drygt 1300 besökare. Bostäder planeras i de pågående detaljplanerna för Södra Sanden, Nabbensberg Västra och Penséen. Under året insatser gjorts för att underhålla och medvetandegöra de allmänna träningsmöjligheter som vi redan har i kommunen. Bland annat har utegymmet i Brålanda renoverats och över 500 meter vandringsled vid Önafors och Dalbostigen har röjts upp och tillgängligheten har ökats. ”Utveckling av Kastanjeparken” är ett exempel på trygghetsskapande projekt. Dialog med invånare hölls i syfte att lyssna in invånarnas synpunkter samt utveckla en mötesplats för ökad trygghet. Omfattande insatser har gjorts för att uppmärksamma våld i nära relationer, bland annat inom ramen för arbetsplatsträffar, särskild *Våld i nära relationer-kampanj* och förebyggande informationsarbete.

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Uppnås delvis

Både andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram med Vänersborg som hemkommun liksom elever på kommunala grundskolor minskade något jämfört med föregående läsår.
En utmaning framöver är att elevgruppen som läsåret 2022/2023 gick ur årskurs 6 i kommunala grundskolor hade motsvarande

gymnasiebehörighet på 71 procent. Däremot har andelen gymnasieelever med fullföljda studier inom fyra år ökat. Sammantaget har andelen ökat från 67,5 till 75,1 procent mellan 2022 och 2023. Elever på högskoleförberedande program har ökat sina resultat, framförallt flickor. Även på introduktionsprogrammet har flickorna ökat sina resultat. Andelen barn i förskolan ökar; 2023 var i genomsnitt 90 procent av barnen boende i kommunen inskrivna. För år 2022 var motsvarande siffra 87,1 procent.

Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasiebehörighet. Detta arbete har bidragit till att öka andelen med gymnasiebehörighet från 79 procent vårterminen årskurs 6 till 82,5 procent vårterminen årskurs 9. Andelen elever med frånvaroproblematik är fortsatt högre än före pandemin och elever med annat modersmål än svenska lyckas inte i samma utsträckning som elever med svenska som modersmål att nå behörighet. Arbetet med uppsökande verksamhet för att informera om förskolan och öka vårdnadshavares kunskap om förskolans betydelse har bedrivits under året. Familjecentralen Sirius är en viktig mötesplats där vårdnadshavare får information om vikten av utbildning i tidig ålder. Under året har lagändringen i skollagen om ett särskilt erbjudande om plats i förskola implementerats och resulterat i ytterligare placeringar i förskolan.

Inom förskolan och årskurs 7 till 9 har barn och elevers upplevda trygghet i lärmiljön ökat jämfört med förra året. För årskurs F-6 har elevernas upplevda trygghet i lärmiljön minskat jämfört med förra året. Förskolans organisering i mindre barngrupper beskrivs ge en lugn och trygg lärmiljö. Elevernas delaktighet i arbetet med lärmiljöer och mot diskriminering och kränkande behandling bedöms inom grundskolan bidra till trygghet i lärmiljön. Trygghetsmätningen *Trygg skolväg* tyder inte på att otryggheten är särskilt stor och ingen skola stack ut särskilt. Från enkätsvaren kan man ändå se exempel på när otrygghet kunde upplevas. Svaren ligger till grund för de åtgärder som genomförts under nästkommande år.
För att få fler högstadie- och gymnasieelever att besöka skolrestaurangerna har en nulägesanalys av elevnärvaro tagits fram och måltidspersonalen arbetat med att bjuda in till matsalen och uppmana elever att komma och prova. Stora skillnader av besöksnärvaro mellan månaderna noterades; fler besöker skolrestaurangen i under höstterminen än vårterminen från och med maj, en ökning från 3 till 7,5 procentenheter för de olika kostområdena. Utifrån nuläge ska orsaker analyseras. Forskning har visat att elever som mår bättre på grund av bra mat i skolan presterar bättre och ofta har ett lugnare beteende.

Av gruppen unga som varken arbetar eller studerar har ungefär var femte återgått till studier, vilket är samma omfattning som föregående år. I gruppen är det fler unga som lider av psykisk ohälsa och har ofta dåliga erfarenheter av studier. Detta medför ett ökat behov av sammanhållen utbildning med stor flexibilitet och individuell studietakt.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Uppnås

Vänersborgs kommun har som målsättning att minst 60 procent av inköpta livsmedel ska vara ekologiska, i enlighet med den nationella livsmedelsstrategin. På grund av de höga livsmedelspriserna och de budgetunderskott verksamheten tampats med uppnås inte målet. Mer konventionella livsmedel har under året köpts in för att spara in medel. Genomsnittskommunen köper in 29 procent ekologiska livsmedel och Vänersborg 21 procent. Detta innebär att Vänersborg hamnar bland de 25 procent kommuner med lägst andel ekologiska livsmedel. Dessbättre visar data hittills att klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp ligger under 1,7 koldioxidekvivalenter (enligt Västra Götalands klimatlöften). Till och med november låg siffran på 1,64. Bra menyplanering ligger till grund för resultatet liksom att ersätta viss del av proteinet i maträtterna till vegetabiliskt protein. Hållbar konsumtion och återbruk uppmuntras via kommunens verksamheter såsom bibliotekens utlån av media, fritidsbanken, användande av Remöblera samt utlåningsverksamhet av verktyg, symaskiner, pysselpåsar mm via ungkultur Timjan. En allt större andel av socialförvaltningens inköp kategoriseras som miljöklassade.

Informationsinsatser har gjorts för att öka cyklandet och minska bilåkande. Bland annat har

kommunen sponsrat Trafikkalendern samt drivit en cykelkampanj via de digitala skyltarna vid infarterna till Vänersborg. Vänersborg har en nationellt sett hög andel meter cykelväg per invånare och har i flera år legat bland de 25 % av kommunerna med högst andel. År 2022 vann Vänersborg första pris (bland kommuner färre än 50 000 invånare) i Cykelfrämjandets nöjdhetsundersökning Cyklistvelometer. Nya nöjdhetmätningar på området presenteras under 2024. Andra insatser som gjorts under året för hållbara val är Hållbarhetsveckan, som syftade till att sprida kunskap om Agenda 2030 och visa upp kommunens hållbarhetsarbete. Invigningshelgen blev mycket framgångsrik, med 4 000 besökare. Intresset för projektet industriell symbios har varit tydligt bland företagen. Kommunen fanns representerad vid Bomässan för att bland annat informera om de nya flerfackssopkärlen som införs med start 2024. Vidare delades Miljöalmanackan för 2023 ut till alla hushåll i december. Almanackan innehåller information om sopsortering och återvinning, miljösäkerhet vid eldning, med mera. Vad gäller insamlat kommunalt avfall ligger Vänersborg nära att vara bland de 25 % bästa kommunerna. Rikssnitt är 466 kg/inv. (2022) och Vänersborg ligger på 414 kg/inv. (2022). Stort fokus på information om hur man sorterar ligger till grund för resultaten.

Bostäder som färdigställts under året ligger till stor del i kollektivtrafiknära området, vilket leder till en ökad befolkning i dessa områden. Ett stort antal bostäder finns också med i pågående detaljplaner i centrala Vänersborg, Öxnered, Nabbensberg och Brålanda. Arbetet med egeninitierad tillsyn av förorenade områden inleddes under 2022 där en stor del av arbetet bestod av att ta fram en handlingsplan. Under 2023 har arbetet med tillsyn utökats och hittills har tre ärenden inom området startats upp under året. Årets förhandsdebiterade tillsyn har utförts till 100%. Den tillsynsskuld som finns sedan tidigare har dock inte kunnat arbetas ned till noll under året.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Uppnås

En rad olika brukarundersökningar inom stöd och omsorg görs årligen, för att bedöma omsorgens kvalitet, brukarnas upplevelser och jämförelser med övriga kommuners arbete. Årets utfall visar bland annat på att 93 procent av vårdtagarna inom särskilt boende är nöjda med personalens bemötande och förtroendet för personalen är hög. Likaså visar resultaten i brukarundersökningar inom daglig verksamhet och individ- och familjeomsorg på goda omdömen. Vänersborg ökar stort i nöjdhet i företagarnas betyg på service och bemötande i svenskt näringslivs undersökning av företagsklimat. 2023 hamnade betyget högre än rikssnittet för första gången på många år. Kommunen presterar också fortsatt högt i företagens enkätundersökning Insikt. I delområdena miljö, livsmedel och avlopp visar Vänersborgs på höga resultat. Delområdet bygglov fick ett något lägre betyg än tidigare. Genomsnittlig handläggningstid för bygglovsärenden ökar från 5,3 veckor 2022 till 5,9 veckor 2023, till stor del på grund av vakanser i början av året.

Omfattande utveckling inom idrottsanläggningarna har skett genom inköp av nya maskiner, dränering av fotbolls- och tennisplaner, nya staket och asfaltering runt vissa anläggningar, kompetensutveckling med mera. Beslut om ny ungdomsavgift för att gynna junioridrott har fattats under året. Kommunen har bytt ut 2 procent av LED -armaturer, enligt plan. Fokus har legat på stråk där barn rör sig. Ett målinriktat arbete med att minska det akuta fastighetsunderhållet till förmån för det nödvändiga planerade underhållet har pågått under året. Det akuta fastighetsunderhållet har dock varit högre än målsättningen vilket beror på att det inte finns tillräckliga finansiella resurser för att kunna utföra det nödvändiga planerade underhållet.

Nya e-tjänster, olika tekniska metoder samt metodstöd har utvecklats inom socialförvaltningen för att åstadkomma digital verksamhetsutveckling och öka självständigheten hos brukare. Nya projekt såsom fjärrtillsyn nattetid inom hemtjänst och korttidsboende samt läkemedelsgivning via robot inom hemtjänst och boendestöd inom socialpsykiatrin har påbörjats under hösten. Biblioteken har etablerat samarbetet med biblioteken i Fyrstad, med gemensam katalog och hemsida. Det tillgängliggör ett utökat utbud av media till invånarna. Genom Rådet för hälsa och social hållbarhet har it-pedagog anställts under året för att motverka digitalt utanförskap.

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Uppnås

Det totala kommunindexet för HME (hållbart medarbetarengagemang) har förbättrats från förra året, från 78 till 79. HME är uppdelat på tre områden och det området som har utvecklats mest positivt är styrning och framför allt att medarbetarna upplever att de är insatta i arbetsplatsens mål, vilket visar att årets handlingsplan givit effekt. Andelen ambassadörer (de som fyllt i 9 eller 10 på en tiogradig skala huruvida personen rekommenderar sin arbetsplats) är 46 procent, vilket trots att det är ett högt resultat, är något sämre än föregående års mätning. I samtliga förvaltningar sker analys av resultaten och utformning av handlingsplaner för att främja ett hållbart medarbetarengagemang. Exempelvis har barn- och utbildningsförvaltningen arbetat fram en kompetensförsörjningsplan med stöd av HR-partners med utgångspunkt i SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning, Suntarbetslivs friskfaktorer samt HÖK 21 (Huvudöverenskommelse).

För att öka attraktiviteten som arbetsgivare har kommungemensamma aktiviteter såsom *Arbetsmiljödagar* genomförts för kommunens alla chefer och skyddsombud i syfte att kontinuerligt utveckla arbetsmiljön. Även genomförda personalklubbsinsatser har varit betydelsefulla.

Sjukfrånvaron för kommunen som helhet har sjunkit, från 10,3 till 9,3 procent. Den positiva utvecklingen gäller för både kvinnor och män. Skillnaden i sjukfrånvaro mellan åren beror till största del på den exceptionellt höga sjukfrånvaron under januari 2022. Därefter har sjukfrånvaron för 2023 legat lite under föregående år förutom i mars och november då den legat något över. Arbetet med att påverka nivån på sjukfrånvaron är ett långsiktigt och pågående arbete. En mer djupgående analys av orsakerna till sjukfrånvaron har under hösten presenterats för kommunstyrelsen. Bilden är alltmer komplex där samhällsfaktorer som trygghet, arbetslöshet och familjesituation verkar påverka kommunens sjukfrånvaro. Det har under året skett utbildningsinsatser, utveckling av rehabiliteringsprocessen, utveckling av det digitala stödet, karriärväxling, internkontroll samt översyn av styrande och stödjande

Uppföljning av Agenda 2030

Inledning

De globala målens genomförande på lokal nivå omfattas till stor del, direkt och indirekt, av det kommunala välfärdsuppdraget. Det innebär bland annat att Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling är integrerade i Vänersborgs kommuns styrning och är vägledande i planerings- och utvecklingsarbeten. Inriktningsmålen länkas till de globala mål som tydligast anknyter till inriktningsmålens innebörd och riktning.

Vänersborgs kommun mäter och analyserar sin förflyttning inom FN:s globala mål, via de globala målens koppling till kommunfullmäktiges inriktningsmål, med hjälp av de nyckeltal som Sveriges kommuner och regioner har utformat inom vart och ett av de globala målen. En målsättning med önskvärd förflyttning anges för planperioden. I kommunens Mål- och resursplan 2023–2025 har en målsättning på i vilken omfattning denna förflyttning ska ske under 2023 uttryckts.

En övergripande sammanställning av Vänersborgs utfall på de nyckeltal som är knutna till de globala målen för hållbar utveckling görs här. Rådet för kommunala analyser har under 2023 gjort en översyn över de nyckeltal som är knutna till Agenda 2030. Översynen resulterade i att 12 nyckeltal togs bort, 33 nyckeltal tillkom och 48 behölls från tidigare. Detta innebär att förflyttningar utifrån tidigare angivna uppdelningar av de globala målen kopplat till inriktningsmål inte till fullo är görbart.

Sammanställningen efterföljs av en mer fördjupad beskrivning av utfall per varje globalt mål samt analys över resultaten i form av kortare intervjufilmer.

Vänersborgs kommuns resultat når upp till 2023 års målsättning med de globala målen vad gäller *Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier.* Vad gäller resultaten för de övriga inriktningsmålen, når Vänersborgs kommun inte upp till målsättningen.

Vad gäller inriktningsmålet *Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv,* var målsättningen att medarbetarengagemanget (HME) skulle uppnå 79 för 2023 och att sjukfrånvaron skulle hamna på 9 procent. Medarbetarengagemanget förbättrades enligt målsättning och sjukfrånvaron sjönk (från 10,3 till 9,3 procent) till att nästan nå målsättningen.

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Placering	Utgångs-läge	*Procentuell fördelning*	Målsättning 2023	*Procentuell fördelning*	Resultat 2023	*Procentuell fördelning*
50 % mitten	19	*70,3*	20	*74*	23	*59*
25 % sämsta	7	*26*	3	*11*	11	*28*
25 % bästa	1	*3,7*	4	*15*	5	*13*

Tillkomna nyckeltal

18 nyckeltal har tillkommit varav tre till mål 1, ett till mål 2, fem till mål 3, tre till mål 5, ett till mål 8, 10 och 16 och tre till mål 11. Av de nytillkomna presterar Vänersborg åtta gula, tre gröna och fyra röda. De röda utfallen motsvarar verkställda vräkningar (som 2022 berörde fem barn), andelen stillasittande invånare, sjukpenningtalen och arbetsplatsolyckor. De gröna utfallen motsvarar andelen elever i årskurs åtta som upplever att det är lätt att få hjälp av elevhälsan, nytillkomna bostäder i kollektivtrafiken och antal meter cykelväg per invånare i kommunen.

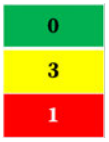
Befintliga nyckeltal

Av de befintliga nyckeltalen presterar Vänersborg tolv gula, två gröna och fyra röda. De röda utfallen motsvarar andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, som förvisso minskat de senaste två åren, men trots det befinner sig bland de högsta i landet. Andelen invånare med gott psykiskt välbefinnande har ökat något från föregående år, men är fortsatt bland de lägsta i Sverige. Även om långtidsarbetslösheten minskat över tid, är den fortfarande bland de högsta i Sverige. Slutligen var valdeltagandet i de valdistrikten med lägst valdeltagande bland de lägsta i Sverige. Fallskadorna har minskat och är bland de lägsta i Sverige och kvinnors medianinkomst som andel av männens är bland de högsta i Sverige, även om den sjunkit lite jämfört med föregående år.

Omformulerade nyckeltal

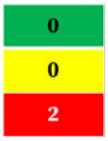
Av de omformulerade nyckeltalen presenterar Vänersborg tre gula och en röd. Från att mäta andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll, mäts nu andel barn med låg ekonomisk standard. Här har Vänersborg förflyttat sig från röd till gul och minskat en procentenhet (till 24). Från att mäta enbart fetma, ingår nu också övervikt i nyckeltalet. Andelen med övervikt eller fetma har ökat stadigt, men Vänersborg placerar sig fortsatt bland mitten. Tidigare mättes förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20–64 år, vistelsetid 4–6 år, andel. Då tidsspannet 4–6 år uppfattades vara för kort, tas nu totalen in i stället, dessutom inkluderas studerande. Andelen har ökat i Vänersborg, men inte i samma takt som övriga Sverige, varför utfallet blir rött.

Nyckeltalet som mäter andelen invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar ersatte det tidigare som inkluderade invånare 17-24 år. Andelen har minskat och utfallet är inom genomsnittet.

Flyttade nyckeltal

Från mål 16 till 11 kom nyckeltalet om andelen invånare som avstår från att gå ut ensam. Andelen är bland de högsta i Sverige. Från mål 10 till 16 flyttades nyckeltalet om andelen invånarna som saknar tillit till andra. Även här är Vänersborgs nivåer bland de högsta i Sverige.

Bedömning

Vänersborgs kommun når inte upp till målsättningen. Även om andelen gröna placeringar har ökat markant, har även andelen röda placeringar ökat.

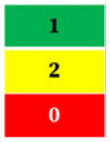
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Placering	Utgångsläge	*Procentuell fördelning*	Målsättning 2023	*Procentuell fördelning*	Resultat 2023	*Procentuell fördelning*
50 % mitten	4	*67*	4	*67*	6	*75*
25 % sämsta	2	*33,3*	1	*16,7*	0	
25 % bästa	0	*0*	1	*16,7*	2	*25*

Tillkomna nyckeltal

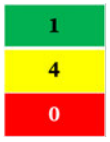
Fyra nyckeltal har tillkommit målet; elever i åk tre som klarat alla delar av nationella proven för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk, elever i årskurs åtta som känner sig trygga i skolan, personer 16–20 år i kommunens aktivitetsansvar och kursdeltagare i komvux som avslutat med godkända betyg. Ett nyckeltal har utgått; elever i årskurs nio som känner sig trygga i skolan.

Andelen elever i årskurs tre som klarar svenskaproven har varierat över tid. Sedan 2018 har andelen sjunkit stadigt, men trenden kan ha vänt i och med årets resultat. Andelen unga i kommunens aktivitetsansvar har minskat stadigt. Det saknas siffror över kursdeltagare i komvux för Vänersborgs kommun.

Befintliga nyckeltal

Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år har ökat och ligger nu i mittenspannet. Andelen barn som är inskrivna i förskolan har ökat påtagligt och Vänersborg har förflyttat sig till de högsta i Sverige. Andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar två år efter avslutad gymnasieutbildning har ökat ganska kraftigt jämfört med föregående år (2021–2022), och andelen invånare med eftergymnasial utbildning har också ökat. Däremot har andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram minskat lite drygt två procentenheter.

Bedömning

Vänersborgs kommun når upp till målsättningen. Andelen gröna placeringar har inte bara nått upp till, utan överstigit önskat läge liksom andel röda.

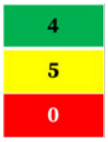
Vänersborgs kommun är en ekologisk hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Placering	Utgångsläge	*Procentuell fördelning*	Målsättning 2023	*Procentuell fördelning*	Resultat 2023	*Procentuell fördelning*
50 % mitten	10	*40*	8	*32*	15	*48*
25 % sämsta	5	*20*	4	*16*	6	*19*
25 % bästa	10	*40*	13	*52*	10	*32*

Tillkomna nyckeltal

Tolv nyckeltal har tillkommit varav 1 till mål 2, 9 och 12, två till mål 7, tre till mål 11 och fyra till mål 15. Två av dessa saknar siffror och en saknar jämförelse. Av övriga tillkomna nyckeltal presterar Vänersborg gult i fem och grönt i fyra. Andelen nytillkomna bostäder i kollektivtrafiknära läge är bland de högsta i Sverige. Antal meter cykelväg i kommunen per invånare likaså. Vänersborgs kommun har en hög andel skyddad landareal, liksom andel slåtteräng.

Befintliga nyckeltal

Av de befintliga nyckeltalen presterar Vänersborg fem röda placeringar, åtta gula och sex gröna. De röda placeringarna är fortsatt bristen på vattentäkter med vattenskyddsområde och sjöar med god ekologisk status. Slutanvändningen totalt av energi inom det geografiska området är fortsatt bland de högsta i landet. Andelen ekologiska livsmedel är densamma som föregående år, vilket fortsatt innebär en röd placering. Likaså innebär industrins utsläpp av växthusgaser att Vänersborg hamnar bland de kommunerna med högst utsläpp.

Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status är fortsatt 100 procent och innebär grön placering, fjärrvärmeproduktionen av förnybara energikällor är också 100 procentig och grön, andelen befolkning i kollektivtrafiknära läge är fortsatt bland de högsta och kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning är högt. Slutligen presterar Vänersborg högt vad gäller såväl fossiloberoende bilar i det geografiska området som fossiloberoende fordon i kommunorganisationen.

Bedömning

Målsättningen för 2023 nås inte. Andelen gröna placeringar har minskat och andelen röda placeringar ökat.

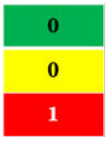
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Placering	Utgångsläge	*Procentuell fördelning*	Målsättning 2023	*Procentuell fördelning*	Resultat 2023	*Procentuell fördelning*
50 % mitten	4	*67*	4	*67*	4	*57*
25 % sämsta	1	*16*	0	*0*	2	*28*
25 % bästa	1	*16*	2	*33*	1	*14*

Tillkomna nyckeltal

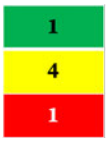
Två nyckeltal har tillkommit, ett till vardera mål. Utfallet på antalet arbetsplatsolyckor Vänersborg en röd placering. Antalet elbilsladdpunkter saknar uppgift.

gav

Befintliga nyckeltal

Andelen sysselsatta har ökat i Vänersborg och gått från röd till gul placering nationellt. Tillgången till bredband har ökat, medan företagsklimatsbetyget liksom andelen befolkning i kollektivtrafiknära områden minskat något. Andelen invånare 16-24 som varken arbetar eller studerar har successivt sjunkit.

Bedömning

Målsättningen för 2023 nås inte. Andelen röda placeringar har ökat och andelen gröna placeringar har det inte.

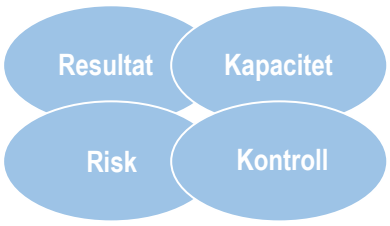

Finansiell analys

Den finansiella analysen utgår från följande fyra aspekter som är viktiga att beakta.

Vilken balans har kommunen haft mellan kostnader och intäkter under året och över tiden? Finns det varningssignaler? Hur utvecklas investeringarna?

Finns det några risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet? Hur är kommunen exponerad finansiellt?

Vilken finansiell motståndskraft har kommunen på lång sikt? Vilken betalningsberedskap finns?

Vilken kontroll har kommunen över den ekonomiska utvecklingen? Hur väl följs upprättade planer?

Avsikten med analysen är att identifiera eventuella finansiella problem och att klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är upprättade enligt rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning, RKR. I Vänersborgs koncern ingår, förutom kommunen, Kunskapsförbundet Väst (KFV), AB Vänersborgsbostäder (ABVB) och Fastighets AB Vänersborg (FABV). För ytterligare upplysning, se redovisningsprinciper.

Koncernens resultat är positivt

Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 97 mnkr. Koncernens resultat 2022 uppgick till 195 mnkr. Kommunens resultat 2023 uppgick till 87 mnkr, ABVB till 10 mnkr, Kunskapsförbundets Väst 4 mnkr och Fastighets AB 1 mnkr. Skillnader i bolagens resultat och koncernens beror på elimineringar som görs till följd av interna köp och försäljningar, ägarandel samt skillnader i redovisningsprinciper.

Kommunens resultat är positivt

Kommunens resultat för 2023 på 87 mnkr motsvarar 2,9 procent av periodens skatter och generella statsbidrag. I årets resultat ingår elstöd på 11 mnkr och exploateringsintäkter från tomtförsäljning på 5 mnkr.

Resultatet föregående år var 180 mnkr. Årets resultat är 93 mnkr lägre än föregående år men 82 mnkr högre än budget. Nämnderna redovisade överskott med 20 mnkr och finansförvaltningens nettokostnader ett överskott med 18 mnkr. Skatteintäkter och generella statsbidrag var 51 mnkr högre än budget. Finansnettot var 5 mnkr sämre än budget.

Kommunens resultatmål uppnås

Finansiellt mål för kommunen

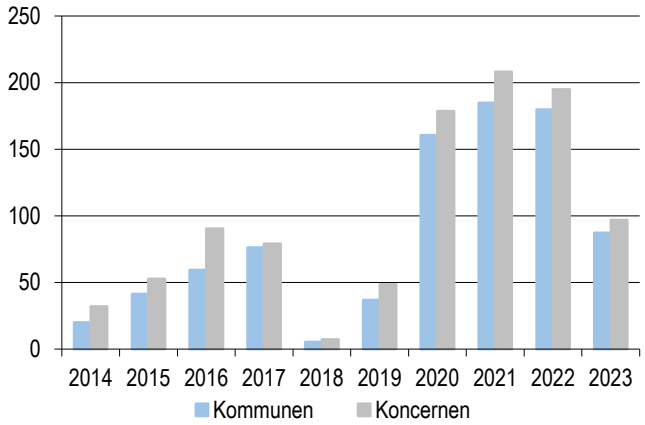
Årets resultat bör uppgå till minst 2 % av skatter och generella statsbidrag.

Enligt kommunens finansiella mål ska årets resultat uppgå till minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag för att god ekonomisk hushållning ska anses vara uppnådd. Huvudargumenten för positiva resultat är att nuvarande generation ska bära sina kostnader, att avsättningar krävs för framtida pensioner, att värdesäkra tillgångarna och att egenfinansiera investeringar. Dessutom bör det finnas en buffert för oförutsedda händelser.

Kommunens resultat motsvarade 2,9 % av skatter och generella statsbidrag, vilket innebar att kommunens finansiella resultatmål uppnåddes för 2023.

Kommunens resultat	2023	2022	2021
Årets resultat, mnkr	87,2	179,7	184,7
Årets resultat / skatter och generella statsbidrag, %	2,9	6,4	6,8

Årets resultat 2014-2023

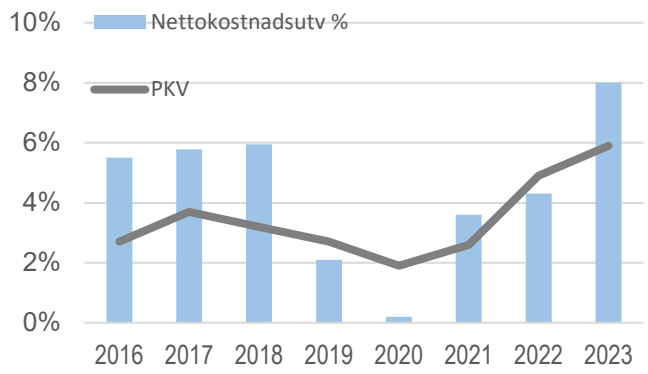

Utveckling av skatte- och statsbidrag samt nettokostnader

Mellan 2022 och 2023 är nettokostnadsökningen 7,5 procent i koncernen och 8,0 procent i kommunen. En förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi är att nettokostnaderna inte ökar snabbare än de intäkter kommunen får genom skatter och generella statsbidrag.

Procent	2023	2022	2021
Skatte- och statsbidragsutveckling	5,2	3,9	4,2
Nettokostnadsutveckling	8,0	4,3	3,6

Totalt uppgick skatteintäkterna och de generella statsbidragen till 2 966 mnkr 2023, vilket var en ökning med 146 mnkr eller 5,2 procent jämfört med 2022. Totalt uppgick kommunens nettokostnader till 2 848 mnkr 2023, vilket var en ökning med 210 mnkr eller 8,0 procent jämfört med 2022. Ökningen är till stor del kopplad till den höga inflationen som lett till ökade pensionskostnader och höjda priser för varor och tjänster Skatte- och statsbidragsutvecklingen är därmed betydligt lägre än nettokostnadsökningen.

Prisindex för Kommunal Verksamhet (PKV) är ett index som viktar priserna för löner, material och tjänster samt köpt verksamhet. PKV för 2023 är en prognos. Jämförs kommunens kostnadsutveckling med PKV för 2023 är kommunens nettokostnadsutveckling betydligt högre än PKV.

Utveckling av verksamhetens intäkter och kostnader

Intäkterna har minskat med två procent i kommunen och en procent i koncernen. Det är i huvudsak kommunens exploateringsintäkter som minskat.

Av koncernens lönekostnader på 1 554 mnkr avsåg 91 procent lönekostnader i kommunen. Personalkostnaderna i kommunen uppgick till 1 871 mnkr, vilket var en ökning med 75 mnkr jämfört med 2022. Ökningen förklaras framför allt av ökade kostnader för månadslöner. Däremot har både timlönekostnader och sjuklönekostnader sjunkit. Löneökningen uppgick till c:a 3,53 procent.

Pensionskostnaderna i kommunen redovisades till 228 mnkr, en ökning med 73 mnkr. Ökningen förklaras av att förändringen av avsättningen till FÅP (förmånsbestämd ålderspension) har ökat kraftigt jämfört med föregående år. Denna ökning förklaras av den höga inflationen. Även kostnaderna för den avgiftsbestämda pensionen har ökat kraftigt vilket förklaras av det nya pensionsavtalet som gäller från 2023.

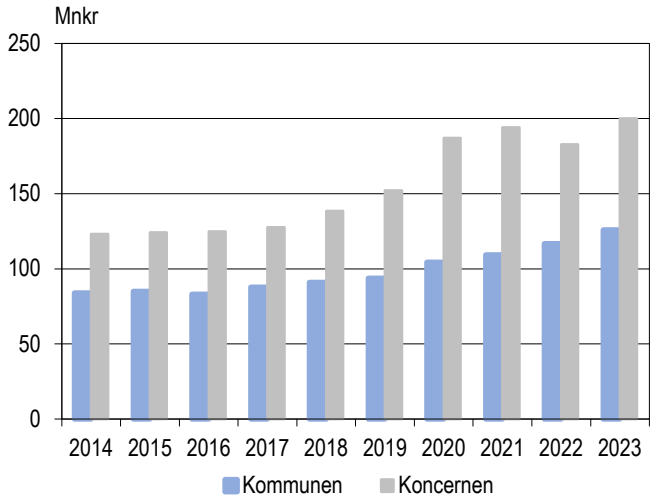
Köp av huvudverksamhet uppgick till 540 mnkr för kommunen, en ökning med 42 mnkr. Av ökningen återfinns 18 mnkr på socialnämnden, vilket förklaras av fler och dyrare köpta platser inom individ och familjeomsorgen samt personligt stöd och omsorg. Ytterligare ökning är gymnasieverksamheten som ökade med 11 mnkr. Bidragen däremot minskade med 6 mnkr varav 2 mnkr förklaras av minskat ekonomiskt bistånd.

I koncernen uppgick avskrivningarna till 200 mnkr för 2023, vilket är en ökning med 17 mnkr jämfört med 2022. Avskrivningskostnaderna i kommunen uppgick till 126 mnkr 2023, vilket var en ökning med 9 mnkr jämfört med 2022. Ökningen förklaras främst av ökade avskrivningskostnader för Öxnereds skola och VA

Vänersnäs samt en nedskrivning av akutboendet vid Kyrkängen.

Under en 10-årsperiod har avskrivningskostnaderna, som en följd av höga investeringsnivåer, ökat från 84 mnkr till 126 mnkr per år och utgör över tiden en allt större del av kommunens kostnadsbild. Övergången till komponentavskrivning och de senaste årens höga investeringsnivåer kommer på sikt bidra till ytterligare ökning av avskrivningarna.

Avskrivningar 2014-2023

Investeringar i VA, bostäder och skollokaler

Årets investeringar för koncernen uppgick till 610 mnkr varav kommunen stod för 448 mnkr, ABVB för 151 mnkr, Fastighets AB 9 mnkr och KFV för 2 mnkr. Koncernens investeringar har minskat med 170 mnkr jämfört med 2022. Både kommunen och ABVB har en lägre investeringsnivå 2023 än 2022. Det är främst ABVB som minskat sina investeringar.

Enligt fullmäktiges beslut uppgår kommunens investeringsbudget till totalt 563 mnkr för 2023. Investeringarna uppgick till 491 mnkr, vilket är något lägre än föregående år. Kommunens investeringar var ändock 72 mnkr lägre än budget. Av årets investeringar avsåg 187 mnkr fastighetsinvesteringar, 199 mnkr avsåg VA, gator och renhållningsverksamhet samt 38 mnkr avsåg exploateringsverksamhet.

Investeringar kommunen, mnkr	2023	2022	2021
Fastigheter	187,0	229,6	162,5
Gator och vägar	43,5	30,2	18,8
VA- och renhållning	155,7	202,7	61,7
Inventarier m.m.	29,0	27,1	18,7
Exploatering	38,2	23,8	29,0
Finansiella investeringar	37,8	2,9	0,0
Summa	**491,2**	**516,3**	**290,7**

De största enskilda investeringarna i kommunen under 2023 var Holmängens skola 115 mnkr, Rörviks Vattenverk 50 mnkr och Holmängens avloppsreningsverk 32 mnkr.

Hittills har kommunen investerat 248 mnkr i Holmängens skola den totala budgeten uppgår till 254 mnkr. För Rörviks vattenverk uppgår den totala investeringen till 73 mnkr och den totala budgeten till 81 mnkr. För Holmängens avloppsreningsverk uppgår den totala budgeten till 141 mnkr och hittills uppgår investeringen till 150 mnkr. Fördyringar till följd av kriget i Ukraina förklarar budgetunderskottet. Exempel på andra större projekt som genomfördes under 2023 var Skräcklans vattenverk 31 mnkr och renovering Dalbobron 25 mnkr.

Den totala avvikelsen mot budget för investeringar var 72 mnkr. Fastighetsinvesteringarnas budgetöverskott uppgår till 33 mnkr och även exploateringsinvesteringarna redovisar budgetöverskott med 32 mnkr. Det kan finnas flera orsaker till budgetavvikelser vad gäller investeringar. Legala processer som detaljplan och bygglov kan överklagas och kan ibland fördröja projekten under lång tid. En stor del av skillnaden mellan budget och utfall finns i pågående projekt som inte blir klara under året utan fortsätter in i nästa år.

Investeringsvolym i kommunen	2023	2022	2021
Nettoinvesteringar, mnkr	491,2	516,3	290,7
Investeringsvolym/nettokostn, %	17,2	19,6	11,5
Skattefinansieringsgrad %	43,5	57,4	101,0

Investeringsvolymen i förhållande till nettokostnaderna minskade under 2023 och uppgår till 17,2 procent. När investeringsvolymen sätts i förhållande till nettokostnaderna kan jämförelser göras med andra kommuner. Som en jämförelse var den genomsnittliga investeringsnivån i Västra Götaland och Hallands kommuner 12 procent av nettokostnaderna under 2022.

Skattefinansieringsgraden mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med det utrymme som skapats av avskrivningar och årets resultat. Ett tal på 100 procent och därutöver innebär att kommunen helt kan skattefinansiera sina investeringar, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet stärks. Skattefinansieringsgraden var 43 procent och minskade kraftigt jämfört med 2022. Minskningen förklaras av den höga investeringsnivån. Den genomsnittliga skattefinansieringsgraden för Västra Götaland och Hallands kommuner låg i snitt på 116 procent under 2022.

Finansiellt mål för kommunen

Årets investeringar (exkl. VA och renhållning) ska maximalt uppgå till 7 % av skatter och generella statsbidrag.

I investeringsmålet anges den investeringsnivå som bedöms vara den högsta nivån för en hållbar ekonomisk utveckling, med hänsyn till de övriga finansiella målen, som ligger till grund för en god ekonomisk hushållning. I kommunens mål exkluderas VA och renhållningsverksamheterna. Om målet är lägre än sju procent har målet uppnåtts. För 2023 uppgick målet till 11 procent vilket innebär att målet inte nås.

Långsiktig finansiell styrka

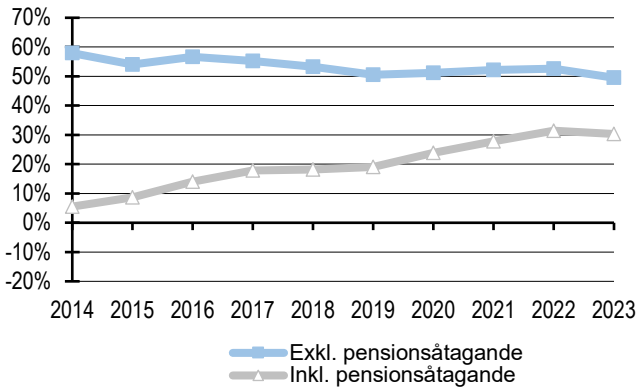
Finansiellt mål för kommunen

Soliditeten inklusive kommunens hela pensionsåtagande, ska förbättras med 1 % årligen.

Soliditet är ett finansiellt nyckeltal som anger hur stor del av tillgångarna som är finansierade med eget kapital. Nyckeltalet används för att beskriva kommunens finansiella styrka på lång sikt. En förändrad åldersstruktur kommer på sikt att medföra en kraftig ökning av efterfrågan på kommunal service. En förbättrad soliditet gör kommunen bättre rustad att möta de finansiella påfrestningar som följer av denna utveckling och är därmed förenlig med god ekonomisk hushållning.

Soliditeten inklusive kommunens hela pensionsåtagande uppgick till 31 procent i bokslutet för 2022 och till 30 procent i bokslut 2023. Kommunens mål om ökad soliditet inklusive hela pensionsåtagandet med en procentenhet uppnås därmed inte.

Soliditetsutveckling 2013-2024

Koncernens soliditet sjönk med en procentenhet och uppgick till 34 procent. Soliditeten för ABVB var 12,3 procent jämfört med 10,8 procent föregående år. Soliditeten för FABV uppgick till 39 procent.

Kommunens soliditet exklusive pensionsåtagandet var 50 procent och minskade med tre procentenheter jämfört med bokslut 2022.

Kommunalskatten oförändrad

En viktig del av bedömningen av en kommuns finansiella kapacitet är vilken möjlighet kommunen har att påverka sina inkomstkällor. En redan hög kommunalskatt ger t.ex. ett mindre utrymme att öka skatteintäkterna genom att höja skatten.

Kommunalskatt

Kr per intjänade 100 kr	Vänersborgs kommun	Västra Götaland	Riket
Primärkommunalskatt	22:21	21:37	20:67
Total skattesats	33:69	32:85	32:24

Kommunens utdebitering uppgick år 2023 till 22:21 kronor per skattekrona. Utdebiteringsnivån är oförändrad sedan 2005, frånsett den skatteväxling med Regionen avseende kollektivtrafiken på 43 öre som gjordes 2012. Medelutdebiteringen för riket var 20:67 och för länet 21:37 kronor per skattekrona. Mätt i relation till rikets medelskattekraft utgör Vänersborgs beskattningsbara inkomst per invånare 89 procent vilket är oförändrat jämfört med 2022.

Likviditetsmålet uppnås

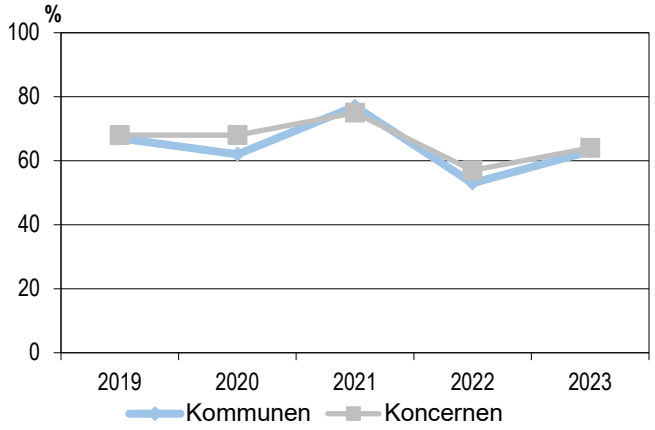
Koncernens kassalikviditet uppgick till 64 procent, och ökade jämfört med föregående år då kassalikviditeten uppgick till 57 procent. Kommunens kassalikviditet ökade till 63 procent 2023 från 54 procent 2022.

Finansiellt mål för kommunen

Kassalikviditeten bör vara minst 50 %.

Med målet om en kassalikviditet på minst 50 procent menas att likvida medel, inklusive kortfristiga placeringar, tillsammans med kommunens checkkredit på 200 mnkr bör vara minst 50 procent av kortfristiga skulder. Måttet används för att spegla kommunens betalningsberedskap på kort sikt. I 2023 års bokslut uppgick kassalikviditeten till 63 procent. Målet om en kassalikviditet på över 50 procent uppnås därmed.

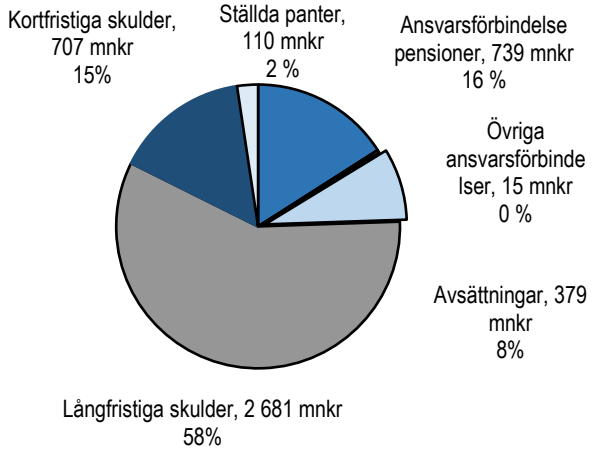
Kassalikviditet 2019-2023

Skulder och förpliktelser ökade

Summan av alla skulder, avsättningar, samt ansvarsförbindelser för pensioner och borgensåtaganden utgör organisationens totala förpliktelsenivå. Den totala förpliktelsen uppgick 2023-12-31 till 4 631 mnkr och ökade med 371 mnkr jämfört med föregående år. Ökningen förklaras framförallt av att banklåneskulden ökar med 183 mnkr och avsättningarna ökar med 85 mnkr. Även ansvarsförbindelsen för pensioner ökar vilket är ovanligt då den normalt minskar något eftersom utbetalningarna oftast är högre än värdeökningen.

Koncernens förpliktelser 2023

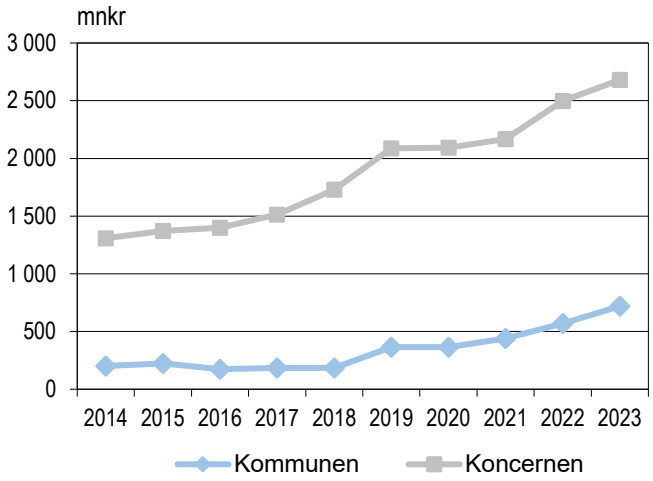

Låneskuldens utveckling

Den långfristiga banklåneskulden i koncernen har ökat sedan 2014 och uppgick i bokslutet för 2023 till 2 681 mnkr. Den succesivt ökade belåningen beror på de höga investeringsnivåerna. Kommunen har ökat banklåneskulden med 149 mnkr under 2023 och banklånskulden uppgick till 719 mnkr. Det är kommunen och ABVB

som står för koncernens ökning av banklånskulden. Ökningen beror på den höga investeringsnivån.

Den långfristiga låneskulden 2014-2023

Kommunens pensionsåtagande

Pensionsåtagande, mnkr	2023	2022	2021
Avsättning till pensioner(skuldförda)	299	231	216
Ansvarsförbindelse pensioner (ej skuldförda)	739	730	764
Summa	**1 038**	**961**	**980**

Alla uppgifter inklusive löneskatt

Kommunens sammanlagda pensionsåtaganden för anställda och förtroendevalda uppgick till 1 038 mnkr 2023, vilket var en ökning med 77 mnkr jämfört med 2022. Den kraftiga ökningen beror på värdesäkring av pensionerna orsakade av den höga inflationen. Av åtagandena redovisades 299 mnkr som avsättningar i balansräkningen, en ökning med 68 mnkr. Resterande 739 mnkr av kommunens pensionsåtagande avsåg pensioner intjänade före 1998. Detta var en ökning med 9 mnkr jämfört med 2022. Då har 41 mnkr utbetalats men ränte- och basbeloppsuppräkningen uppgick till 48 mnkr.

Ytterligare information om kommunens risktagande och pensionsåtagande framgår under rubriken ”Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning”.

Arbetsgivaravgifter och pensioner

Årets arbetsgivaravgifter uppgick till 440 mnkr och gav ett överskott mot budget på 1 mnkr. Pensionskostnaderna uppgick till 228 mnkr, vilket var enligt budget. Inkluderas de finansiella kostnaderna kopplade till pensioner uppgick pensionskostnaden till 251 mnkr. Avsatta medel till lönerevision gav ett överskott om 3 mnkr och budgeterad internränta ett budgetöverskott med 11 mnkr.

Förbättrade skatteprognoser under året

Skatteprognoserna har succesivt förbättrats under året. Det var bara februari och oktoberprognosen som var negativa. Totala budgetöverskottet för skatteintäkterna uppgick till 48 mnkr. De generella statsbidragen visar också budgetöverskott på 1 mnkr. Totalt ger skatteintäkter och generella statsbidrag ett budgetöverskott på 49 mnkr. Jämfört med augustiprognosen har budgeten för generella statsbidrag justerats upp med 42 mnkr för budgettillskott till socialnämnden utifrån Socialstyrelsens beslut om finansiering av minskat antal timanställningar samt ökad bemanning av sjuksköterskor.

Budgetunderskott för finansnettot

Finansnettot ger ett budgetunderskott på 6 mnkr beroende på ökad upplåning och högre räntesatser. Räntekostnaderna har ökat med 16 mnkr jämfört med föregående år.

Budgetföljsamheten i nämnderna

Budgetföljsamhet och prognossäkerhet i verksamheten är viktiga delar för att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Tabellen visar budgetavvikelse per nämnd i bokslutet för 2023 och 2022 samt prognos för budgetavvikelse per april och augusti som lämnats under året.

Nämnd, mnkr	Bokslut 2023	Prog. aug-23	Prog apr -23	Bokslut 2022
Barn- & utbildningsnämnd	1,8	0,0	0,0	2,2
Kommunstyrelse	12,3	2,9	6,3	22,5
Kultur- och fritidsnämnd	0,6	-0,4	-0,1	0,0
Samhällsbyggnadsnämnd	8,3	0,0	-10,5	17,9
Socialnämnd	-3,6	-51,4	-36,9	-3,6
Övriga nämnder	0,6	-0,1	-0,3	1,3
Summa	**20,0**	**-49,0**	**-41,5**	**40,3**

Nämnderna redovisar i bokslut ett sammanlagt överskott mot budget på 20 mnkr för 2023. Det är en kraftig förändring mot prognosen i augusti. Det är framförallt socialnämnden som avviker efter som de tillförs budget om 42 mnkr efter augustiprognosen. Övriga nämnder som avviker ifrån prognosen i augusti är samhällsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar 2 mnkr i budgetöverskott. Överskottet förklaras bland annat av budget för Holmängenskolans lokalkostnad.

Kommunstyrelsen redovisade ett sammantaget överskott på 12 mnkr gentemot budget. Av överskottet avser 5 mnkr den politiska verksamheten. Gymnasie- och vuxenutbildningen redovisade budgetöverskott med 5 mnkr.

Kultur- och fritidsnämnden redovisar en budget i balans.

Samhällsbyggnadsnämnden redovisar ett överskott om 8 mnkr. Överskottet förklaras av intäkter från elstöd och besparingsåtgärder i verksamheterna.

Socialnämnden redovisar underskott med 4 mnkr för hela nämnden. Jämfört med delårsrapport per augusti har socialnämnden under senare delen av året erhållit tilläggsanslag med 43 mnkr. Personligt stöd och omsorg redovisade 13 mnkr i budgetunderskott. Individ och familjeomsorgen redovisade 29 mnkr i underskott. Äldreomsorgen redovisade däremot överskott med 41 mnkr.

Övriga mindre nämnder redovisar sammantaget ett överskott.

Känslighetsanalys – Vad händer om?

Kommunens ekonomiska resultat påverkas av händelser och beslut både inom och utom dess kontroll, exempelvis förändrade lagar, konjunkturläge och invånarnas ändrade krav och behov. Kommunen har ett ansvar för att ha beredskap för dessa faktorer och måste ha reserver och marginaler i sin ekonomi. Ett sätt att göra detta tydligt är att upprätta en känslighetsanalys, som visar hur olika förändringar påverkar kommunens finansiella situation. Av nedanstående tabell framgår hur olika händelser var för sig skulle ha påverkat resultatet.

Känslighetsanalys - Resultateffekt, mnkr	2023
Förändrad utdebitering med 1 kr	94,3
Förändrade generella statsbidrag med 1 %	8,7
Löneökning med 1 %	20,9
Prisförändring med 1 % på omkostnaderna	12,1
Ändrad lånskuld med 100 Mkr	2,2
Inlösen av 1 % av borgensförbindelserna	18,9
Ändrade taxor med 1 %	1,9
- inom skattefinansierad verksamhet	0,9
- inom taxefinansierad verksamhet	1,0

Sammanfattande slutsatser och målavstämning

Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 97 mnkr. Kommunens beslutade Mål- och resursplan för 2023 innebar ett budgeterat resultat på 5 mnkr. Det redovisade resultatet uppgår till 87 mnkr vilket är 83 mnkr bättre än budget. Resultatet i kommunen är 20 mnkr högre än prognosen i augusti.

Under åren 2020-2021 förbättrades nämndernas följsamhet mot budget. I år liksom 2022 har nämndernas budgetföljsamhet försämrats något då det är tre nämnder som redovisar budgetunderskott. Det är socialnämnden som redovisar störst budgetunderskott.

Årets investeringar för koncernen uppgick till 610 mnkr varav kommunen stod för 448 mnkr, ABVB för 151 mnkr, Fastighets AB 9 mnkr och KFV för 2 mnkr. Koncernens investeringar har minskat med 170 mnkr jämfört med 2022. Både kommunen och ABVB har en lägre investeringsnivå 2023 än 2022.

Den höga investeringsnivån i kommunen har lett till en ökad upplåning under året. Banklånskulden har ökat med 149 mnkr och uppgår till 719 mnkr vid årets slut. Denna utveckling kommer påfresta kommunens ekonomi framåt.

Kommunen klarar två av fyra finansiella mål.

Avstämning – Finansiella mål	2023	2022	2021
Årets resultat bör uppgå till 2 % av skatter och generella statsbidrag.	●	●	●
Kassalikviditeten bör vara minst 50 %.	●	●	●
Soliditeten inklusive hela pensionsåtagandet bör förbättras med 1 % årligen.	■	●	●
Årets investeringar exkl. VA och renhållning ska maximalt uppgå till 7% av skatter och generella statsbidrag.	■	■	■

Med denna målanalys görs bedömningen att verksamheten, ur ett finansiellt perspektiv inte bedrevs med god ekonomisk hushållning. Detta trots att årets resultat med god marginal överträffar målnivån. Mot bakgrund av den höga investeringsnivån och ett ökat pensionsåtagande så räcker inte ett resultat på närmare tre procent för att soliditetsmålet ska kunna uppnås.
För att god ekonomisk hushållning anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Ett inriktningsmål anses uppfyllt när övervägande andel av de förväntade resultaten är uppnådda eller delvis uppnådda. Utifrån ovanstående bedömningsgrund bedrevs verksamheten inte med god ekonomisk hushållning under 2023.

Balanskravsresultat

Vid en avstämning mot det lagstadgade balanskravet enligt kommunallagen kan följande avräkning, utifrån helårsprognosen, göras

Balanskravsutredning, mnkr	2023	2022	2021
Årets resultat enligt resultaträkning	87,2	179,7	184,7
Avgår realisationsvinster	-2,4	-0,3	0,0
Förändring av resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0
Justerat resultat	**84,8**	**179,4**	**184,7**

Enligt balanskravsutredningen redovisade kommunen ett resultat på 85 mnkr. Vänersborgs kommun klarade därmed med god marginal balanskravet för 2023.

Förväntad utveckling

Inför 2024 är ekonomin pressad med hög inflation, kraftiga prisökningar, ökade pensionskostnader, stigande räntor samt minskade statsbidrag. Budgeterat resultat uppgår till endast 1 mnkr vilket innebär att balanskravet uppfylls men resultatet inte är i närheten av det finansiella målet på två procent. Utifrån beslutad budget har kommunen stora utmaningar med att nå de finansiella målen. Från 2025 och framåt ser de ekonomiska prognoserna bättre ut framförallt beroende på att pensionskostnader återgår till mer normala nivåer. Detta förutsätter dock att Riksbanken kommer att vara framgångsrik i sin inflationsbekämpning under 2024. I annat fall kommer utvecklingen från 2025 och framåt att bli sämre. Tillkommande eventuella beslut om statsbidrag till kommunsektorn kan förbättra situationen något.

Under 2022 uppgick kommunens investeringar till 516 mnkr det högsta någonsin. Under 2023 uppgick investeringarna till 491 mnkr. Trots detta är budgetavvikelsen 72 mnkr vilket beror på förseningar av olika anledningar och kommer att belasta kommande års investeringar. År 2024 planerar kommunen att investera för 480 mnkr. För 2025 planeras investeringar med 527 mnkr enligt beslutad Mål- och resursplan vilket är fortsatt höga nivåer.

Inför kommande år planeras en fortsatt hög upplåning baserat på den höga investeringsnivån. De höga investeringsnivåerna leder till ökade ränte- och avskrivningskostnader samt även drift och underhållskostnader för fastigheterna. Detta sammantaget leder till ett minskat ekonomiskt utrymme för övriga verksamheter En stor del av investeringarna avser VA-verksamheten vilket gör att det finns ett fortsatt behov av att se över taxenivåerna.

I ett längre perspektiv innebär den demografiska utvecklingen, med en ökad andel äldre, att ett ekonomiskt utrymme måste frigöras från övrig verksamhet för att finansiera ökade kostnader inom äldreomsorgen. En annan konsekvens av samma utveckling är att den andel av

befolkningen som arbetar och betalar skatt kommer att sjunka stadigt under de kommande åren. En ytterligare aspekt på den demografiska utvecklingen är kommunens kostnader för tjänstepensioner som fortsatt ökar.

Vänersborg har fortfarande en högre arbetslöshet jämfört med riket och länet även om skillnaden minskat de senaste åren. Andelen öppet arbetslösa är fortsatt jämförbar, men Vänersborg har en högre andel långtidsarbetslösa som deltar i program.

Insatser kopplade till social inkludering ställer fortsatta krav på omställning och anpassning inom den kommunala organisationen. Betydande insatser behöver göras för att öka sysselsättningsgraden i de utsatta grupper som idag står utanför arbetsmarknaden.

Finansiell profil

Har Vänersborg en god eller dålig ekonomi? Ett sätt att besvara frågan är att göra jämförelser med andra kommuner. Kommunforskning i väst (KFI) har sedan 90-talet tagit fram finansiella jämförelser mellan kommunerna utifrån ett antal finansiella nyckeltal och väsentliga mått. Nyckeltalen kommenteras kortfattat i faktarutan nedan

Kommunforskning i väst (KFI) har tagit fram jämförande finansiella profiler för kommunerna. Utifrån åtta finansiella nyckeltal avseende kapacitet på lång och kort sikt, risk och kontroll görs en betygsättning av varje kommun i relation till genomsnittet i länet.

I diagrammet nedan presenteras den finansiella profilen grafiskt genom den heldragna linjen. Betygsättningen sker i en skala 1-5 utifrån bokslut 2 Betyget 5 är bäst och betyget 1 är sämst. Betyget 3 utgör det genomsnittliga betyget i länet.

Nyckeltal i den finansiella profilen

Mått	Förklaring
Skattesats	En låg skattesats anses positiv eftersom kommunen då lättare kan höja skatten.
Soliditet	Självfinansieringsgrad. Eget kapital i % av summa tillgångar.
Finansiella nettotillgångar	Finansiella tillgångar - finansiella skulder i relation till kommunens nettokostnader. Speglar meddellång betalningsberedskap.
Kassalikviditet	Finansiella tillgångar i % av kortfristiga skulder.
Budgetföljsamhet	Budgetavvikelse för verksamhetens nettokostnader, kr per invånare.
Resultat före extraord. poster	Resultat i kr per invånare.
Genomsnittligt resultat -3 år	Genomsnittligt resultat i kr/invånare.
Skattefinansiering av investeringar	Andel av investeringar som är finansierade av avskrivningar och årets resultat.

Spindeldiagram: Vänersborgs finansiella profil 2020-2022

Vänersborgs kommun har försämrats jämfört med tidigare år och är sämre än genomsnittet i Sverige. Det är värdena kassalikviditet, skattesats liksom skattefinansiering av investeringar som är sämre än rikssnittet. Vänersborgs kommun har valt en modell där betalningsberedskapen delvis säkras upp med en relativt hög avtalad checkkredit, vilket inte fångas upp när kassalikviditeten jämförs med andra kommuner. Vänersborgs kommun har en högre skatt än genomsnittskommunen. Investeringsnivån var den högsta någonsin under 2022 vilket ledde till en kraftigt ökad upplåning.

Väsentliga personalförhållanden

Innehållet nedan följer vad som ska redovisas om personalen enligt lag om kommunal bokföring- och redovisning (LKBR). En fylligare beskrivning av kommunens arbete med personalpolitiken återges däremot i en årlig personalekonomisk redovisning. Den redovisningen tjänar som utgångspunkt för hur kommunen tillvaratar och utvecklar personalen som en värdeskapande resurs.

Personaluppgifterna har hämtats från personalsystemet. För medellön, antal anställda och medelålder gäller mätdagen den 1 november. Uppgifter om timvikarier, personalrörlighet och sjukfrånvaro gäller kalenderår som mätperiod.

Medellön

Medellönen för tillsvidareanställda totalt, omräknat till heltidslön, ökade med 1 218 kronor mellan åren. Det motsvarar en ökning med 3,7 procent.

Medellön	2023	2022
Kvinnor	34 511	33 309
Män	33 755	32 450
Totalt	34 352	33 134

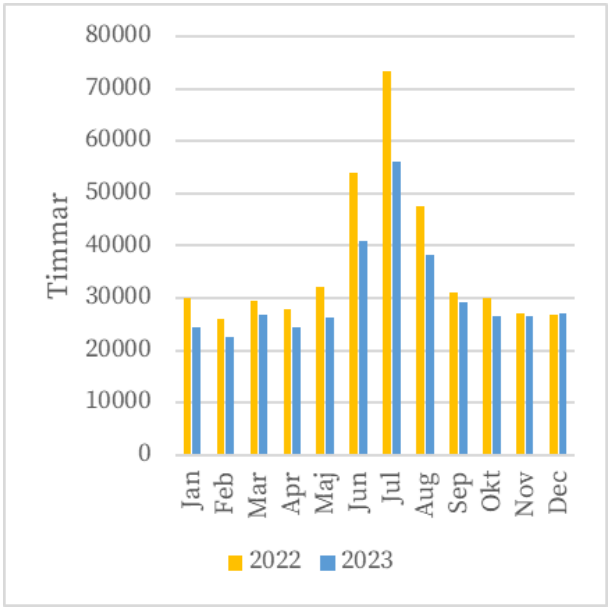
Personalstruktur

Antalet tillsvidareanställda minskade totalt sett med 30 personer jämfört med föregående år det vill säga från 3 381 till 3 351. Totalt minskade antalet visstidsanställda med 68personer mellan åren.

Anställningar omräknade till årsarbetare (motsvarande heltidsanställning) minskade totalt med 101 det vill säga från 3 670 till 3 569. I tabellen framgår också att timavlönades tid omräknat till motsvarande årsarbetare har minskat med 33 jämfört med 2022.

Anställning	Kvinnor		Män		Totalt	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Tillsvidare	2 643	2 692	708	689	3 351	3 381
Visstid	215	255	110	138	325	393
Antal totalt	**2 858**	**2 974**	**818**	**827**	**3 676**	**3 774**
Omräknat till årsarbetare	2 774	2 870	795	800	3 569	3 670
Timvikariers arbetade tid omräknat till årsarbetare	122	151	65	69	187	220

I tabellen nedan framgår att antalet timmar från timavlönade var betydligt lägre jämfört med 2022, detta för samtliga månader förutom december. 37 procent av timmarna utfördes under de tre sommarmånaderna vilket var i liknande nivå med föregående år, vilket var 40 procent.

Medelålder

Medelåldern totalt var 44 år, oförändrat mellan åren. Medelåldern för kvinnor var 45 år och männen 42 år, oförändrat för kvinnor och en ökning för män med ett år mellan åren, från 41 till 42 år.

Medelåldern för de tillsvidareanställda var 45 år, oförändrat mellan åren. Medelåldern för kvinnor var fyra år äldre än män det vill säga 46 respektive 42 år.

Medelåldern för visstidsanställda minskade med ett år mellan åren, från 37 till 36 år.

Medelålder	Kvinnor		Män		Totalt	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Tillsvidare	46	45	42	42	45	45
Visstid	35	37	38	37	36	37
Totalt	45	45	42	41	44	44

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron totalt minskade 2023 jämfört med 2022, från 10,5 till 9,5 procent. Sjukfrånvaron minskade för både kvinnor och män. Minskningen finns även i samtliga tre åldersgrupper.

Skillnaden i sjukfrånvaro mellan åren 2022 och 2023, beror till största del på den exceptionellt höga sjukfrånvaron under januari 2022. Därefter har sjukfrånvaron för 2023 legat lite under frekvensen för föregående år, förutom i mars och november då den legat något över.

I jämförelse med 2022 så har sjukfrånvaron minskat för båda sjukfrånvaroperioderna *dag 1 till 14* och *dag 15 och längre*.

Sjukfrånvarofrekvens	2023	2022
Kvinnor	10,2	11,4
Män	6,9	7,5
29 år och yngre	8,7	9,7
30-49 år	9,4	10,0
50 år och äldre	9,8	11,3
Totalt	9,5	10,5

I tabellen nedan framgår att 50 procent av alla sjukfrånvarotimmar kom från sjukperioder som var 60 dagar och längre, långtidssjukfrånvaro. Det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med föregående år.

Andel långtidssjukfrånvaro*	2023	2022
Kvinnor	53	49
Män	36	32
Totalt	50	46

*60 sjukdagar och längre, enligt definition i den obligatoriska sjukfrånvaroredovisningen, beslutad av Sveriges kommuner och Regioner (SKR)

Resultaträkning, mnkr	Not	Kommunen 2023	Kommunen 2022	Koncernen 2023	Koncernen 2022
Verksamhetens intäkter	2,4	589	602	851	855
Verksamhetens kostnader	3,4	-3 311	-3 123	-3 452	-3 278
Avskrivningar	5	-126	-117	-200	-183
Verksamhetens nettokostnader		**-2 848**	**-2 638**	**-2 801**	**-2 606**
Skatteintäkter	6	2 094	2 009	2 094	2 009
Gen.statsbidrag & utjämning	7	872	810	872	810
Verksamhetens resultat		**118**	**182**	**165**	**214**
Finansiella intäkter	8	14	9	12	5
Finansiella kostnader	9	-45	-11	-80	-24
Resultat före extraord. poster		**87**	**180**	**97**	**195**
Extraordinära poster		0	0		0
Årets resultat		**87**	**180**	**97**	**195**

Kassaflödesanalys	Not	Kommunen 2023	Kommunen 2022	Koncernen 2023	Koncernen 2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		87	180	97	195
Justering för övriga ej likviditetsp. poster	10	191	123	277	192
Medel från verk. före förändr av rörelsekap		**278**	**303**	**374**	**387**
FÖRÄNDRING RÖRELSEKAPITAL					
Ökning (-) minskning (+) förråd		2	-2	2	-2
Ökning (-) minskning (+) kortfristiga fordringar	14	25	-76	-33	-44
Ökning (+) minskning (-) kortfristiga skulder	24	52	-8	95	-54
Medel från den löpande verksamheten		**357**	**217**	**438**	**287**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i materiella anläggningstillgångar		-453	-513	-610	-780
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-38	-3	-5	-3
Försäljning av anläggningstillgångar		39	0	1	
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar			0		0
Anläggningsavgifter och investeringsbidrag		26	11	97	11
Medel från investeringsverksamheten		**-426**	**-505**	**-517**	**-772**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Ökning (+) långfristiga skulder	19	160	130	184	330
Minskning (-) långfristiga skulder (amortering)		0	0	0	0
Ökning (-) långfristiga fordringar och placeringar		0	0	0	0
Minskning (+) långfristiga fordringar och placeringar				0	0
Medel från finansieringsverksamheten		**160**	**130**	**184**	**330**
Årets kassaflöde		**91**	**-158**	**104**	**-155**
Likvida medel vid årets början	15	147	304	149	304
Likvida medel vid årets slut		239	146	253	149

Balansräkning, mnkr	Not	Kommunen 2023	Kommunen 2022	Koncernen 2023	Koncernen 2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella tillgångar		0	1	0	1
Materiella anläggningstillgångar		3 155	2 865	5 549	5 164
Mark, byggnader & teknisk anläggningar	11,12	3 059	2 780	5 434	5 057
Maskiner och inventarier	11,12	96	85	115	107
Finansiella tillgångar	13	144	106	51	46
Summa anläggningstillgångar		**3 299**	**2 971**	**5 600**	**5 211**
Omsättningstillgångar					
Förråd		25	27	25	27
Fordringar	14	276	301	291	258
Kortfristiga placeringar		0	0	0	0
Kassa och bank	15	239	147	253	149
Summa omsättningstillgångar		**539**	**475**	**569**	**434**
SUMMA TILLGÅNGAR		**3 838**	**3 447**	**6 170**	**5 645**
EG. KAP, AVSÄTTN. & SKULDER					
Eget kapital					
Periodens/årets resultat		87	180	97	195
Resultatutjämningsreserv		50	50	50	50
Övrigt eget kapital		1 764	1 584	1 958	1 763
Summa eget kapital		**1 901**	**1 814**	**2 105**	**2 008**
Avsättningar					
Avsätt. för pensioner & liknande förpliktelser	16	299	231	318	244
Andra avsättningar	17	17	12	61	50
Summa avsättningar		**316**	**243**	**379**	**294**
Skulder					
Långfristiga skulder	18-22	924	744	2 979	2 730
Kortfristiga skulder	23	697	646	707	613
Summa skulder		**1 622**	**1 390**	**3 686**	**3 343**
S:A EG.KAP, AVSÄTTN. & SKULDER		**3 838**	**3 447**	**6 170**	**5 645**
Ansvarsförbindelser:					
Pensionsåtaganden t.o.m 1997-12-31	24	739	730	739	730
Övriga ansvarsförbindelser	25	1 896	1 859	18	15
Ställda panter				110	110

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Kommunens redovisning upprättas enligt kommunallagen och enlighet med lag om kommunal bokföring- och redovisning (LKBR) samt följer anvisningar och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning, RKR. Förtydligande och kommentarer till förändringar kommenteras under respektive avsnitt. Alla belopp i miljoner kronor om inget annat anges.

Anläggningstillgångar
Med anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. För att klassas som anläggningstillgång ska värdet vara över ett halvt basbelopp, d.v.s. över 26 250 kr. Värdet av anläggningstillgången är anskaffningsvärdet med gjorda avskrivningar över anläggningstillgångens nyttjandeperiod.

Avskrivningar beräknas på anskaffningsvärdet. Avskrivningstiderna baseras på anläggningstillgångarnas beräknade nyttjandeperiod och sker med rak nominell metod, d.v.s. linjär avskrivning. Avskrivning av färdiginvesterade anläggningstillgångar påbörjas tertialvis.

Avskrivningstider	År
Verksamhetsfastigheter	5-80 år
Fastigheter för affärsverksamhet	5-50 år
Bostäder och lokaler	5-50 år
Gator, vägar och parker	10-33 år
Fastigheter för annan verksamhet	5-80 år

Vad gäller anläggningar med komponenter som förbrukas under olika tidsperioder har väsentliga komponenter fastställts för de betydande byggnaderna, gator och Va-anläggningar.

Jämförelsestörande poster
Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Dessa redovisas i not.
Klassificering av finansiella tillgångar
Vänersborg kommuns finansiella anläggningstillgångar består av aktier i kommunala bolag, andelar i förbund och bostadsrätter. I anskaffningsvärdet ingår inga lånekostnader. Kortfristiga placeringar som kan omsättas inom 0–3 dagar klassas som likvida medel. Placeringsmedel värderas till verkligt värde.

Koncernkonto
Koncernens tillgångar placerade i koncernkonto redovisas som likvida medel i kommunen. De kommunala bolagens andel redovisas som kortfristig skuld i kommunen och som kortfristig fordran i respektive bolag.

Leasing
De fåtal finansiella leasingavtal kommunen har redovisas som operationella då avtalens värde bedöms som obetydliga. Detta bedöms inte ha någon effekt på kommunens resultat och ställning. Vad gäller de hyresavtal kommunen har är inte alla fullständigt beräknade. Den eventuella påverkan detta har för den ekonomiska ställningen är att såväl anläggningstillgångar som långfristiga skulder redovisas till ett något för lågt värde.

Intäktsredovisning
Offentliga investeringsbidrag och anläggningsavgifter för VA redovisas som förutbetalda intäkter. De förutbetalda intäkterna redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningarnas nyttjandeperiod. Anläggningsavgifterna intäktsförs med 1/45 per år.

VA- och Renhållningsverksamhetens resultat redovisas som en förutbetald intäkt och dess egna kapital som kortfristig skuld till taxekollektivet. Särredovisning finns hos samhällsbyggnadsnämnden.

Periodisering av generella statsbidrag
Generella statsbidrag som periodiserats över året framgår av tabell. Statsbidragen är utbetalda av Socialstyrelsen.

Bidrag	Periodisering	Mnkr
ssk	1/24 jan 2023 till december 2024	4,5
ssk	1/19 juni till december 2024	1,2
tim	1/18 juli 2023 till december 2024	37,4

Pensioner
Pensionsskulden redovisas enligt blandmodellen. Pensionsrätt intjänad t.o.m. 1997 redovisas således som en ansvarsförbindelse. Det finns inga finansiella placeringar avseende pensionsmedlen utan medlen har använts i den egna verksamheten, till investeringar m.m. Pensionsförpliktelserna är beräknade utifrån beräkningsmodellen RIPS 21 (Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld). Pensionsåtaganden för anställd i bolagen som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt Bokföringsnämndens K2 eller K3.

Visstidsförordnanden för politiker som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är trolig att de kommer att leda till utbetalning. Kommunen har antagit bestämmelser om omställningsstöd och pensioner till förtroendevalda (OPF-KL) att gälla fr.o.m. 2014. Redovisning sker enligt rekommendation.

Semesterlöneskuld
Semesterlöneskuld och andra löneskulder till personalen redovisas som en kortfristig skuld. Årets skuldförändring ingår i verksamhetens kostnader.

Lager
Kommunens förrådslager i balansräkningen avser kommunförråd för VA-material, skyltar, verktyg mm som redovisas och värderas efter inköpspris.

Sammanställda räkenskaper
Enligt RKR:s rekommendation, R16 Sammanställda räkenskaper behöver endast de bolag och kommunalförbund vars omsättning eller omslutning är mer än 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag ingår i koncernens räkenskaper. Så i koncernens räkenskaper ingår endast kommunen, Kunskapsförbundet Väst, AB Vänersborgsbostäder och Fastighets AB Vänersborg.

Konsoliderade enheter	Andel
AB Vänersborgsbostäder (ABVB)	100 %
Fastighets AB Vänersborg (FAAB)	100 %
Kunskapsförbundet Väst (KFV)	38,7%

Enheter som inte konsolideras	Andel
Hunnebergs Kungajakt- och vilt museum AB	100 %
Vattenpalatset Vänerparken AB	100 %
Nätaktiebolaget Biogas Brålanda	73,0 %
Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF)	35,6 %
Fyrstads Flygplats AB	34,0 %

Skillnader i redovisningsprinciper mellan bolagen och kommunen vad gäller investeringsbidrag och en uppskrivningsfond har justerats till kommunens gällande principer. I koncernredovisningen ska intäkter och kostnader för interna tjänster redovisas under samma år. Skillnader i pensionsredovisning ska inte justeras.

Not 2 Verksamhetens intäkter	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Försäljningsintäkter	38	36	41	38
Taxor och avgifter	195	189	195	189
Hyror och arrenden	90	84	319	288
Bidrag från staten	220	224	220	224
Offentliga inv bidrag	2	2	2	2
Övriga bidrag	12	10	22	38
Försäljn.expl.fast & anl tillg	8	34	8	34
Övriga intäkter	23	24	45	41
Summa	**589**	**602**	**851**	**855**

Not 3 Verksamhetens kostnader	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Löner	1 416	1 373	1 554	1 509
Pensionskostnader	184	124	198	134
Sociala avgifter & löneskatt	494	448	543	494
Anläggnings- & underhålls-material	8	13	8	14
Fastighetskostnader	92	103	233	240
Lokal och markhyror	145	131	86	73
Köp av huvudverksamhet	540	498	343	326
Övriga tjänster	218	200	247	230
Lämnade bidrag	114	120	115	122
Material	90	96	96	103
Övriga kostnader	9	11	22	24
Skattekostnad			7	3
Reaförluster & utrangeringar	0	5	0	5
Summa	**3 311**	**3 123**	**3 452**	**3 278**

I verksamhetens kostnader ingår räkenskapsrevision med 200 tkr

Leasing kommunen,mnkr	Beräknad kostnad		
	2024	2025-2029	2030-
Bilar	7	7	
Inventarier	16	9	
Hyror avtalstid> 3 år	75	380	256
Summa	**98**	**396**	**256**

Not 4 Jämförelsestörande poster	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2022	2022
Reavinst	2		2	
Tomtförsäljningar	5	33	5	33
Elstöd	11	0	11	0
Bidrag statlig infrastruktur		-12		-12
Summa	**18**	**21**	**18**	**21**

Not 5 Avskrivningar	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Avskrivningar enligt plan	125	117	198	183
Nedskrivningar	2		2	
Summa	**126**	**117**	**200**	**183**

Not 6 Skatteintäkter	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Preliminär kommunalskatt	2 052	1 950	2 052	1 950
Slutavräkningsdifferens föreg. år	10	13	10	13
Prel. slutavräkning innevarande år	31	46	31	46
Summa	**2 094**	**2 009**	**2 094**	**2 009**

Not 7 Kommunalekonomisk utjämning	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Inkomstutjämning	523	470	523	470
Kostnadsutjämning	80	73	80	73
Bidrag LSS-utjämning	63	60	63	60
Kommunal fastighetsavgift	94	89	94	89
Generella bidrag från staten	19	10	19	10
Regleringsbidrag	93	109	93	109
Summa	**872**	**810**	**872**	**810**

Periodisering av generella bidrag från staten enligt nedan tabell.SSK är statsbidrag för prestationsbaserade medel till kommuner som utökat bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden. Tim är statsbidrag för prestationsbaserade medel i syfte att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre. Båda bidragen är beslutade av Socialstyrelsen.

Bidrag	Periodisering	Mnkr
Ssk	1/24 jan 2023 till december 2024	4,5
Ssk	1/19 juni till december 2024	1,2
Tim	1/18 juli 2023 till december 2024	37,4

Not 8 Finansiella intäkter	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Ränteintäkter & utdelning	9	5	12	5
Borgensavgift	5	4	0	0
Summa	**14**	**9**	**12**	**5**

Not 9 Finansiella kostnader	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Räntekostnader	22	6	56	19
Ränta på pensionsskuld	23	5	24	6
Summa	**45**	**11**	**80**	**24**

Not 10 Justering för ej likviditetspåverkande poster	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Justering för				
- av- och nedskrivningar	126	117	200	183
- gjorda avsättningar	81	21	93	21
- i anspråkstagna avsättningar	-8	-7	-8	-7
- realisationsvinster/ förluster	-2	5	0	5
Övriga likviditetspåverkande poster	-6	-13	-8	-11
Summa	**191**	**123**	**277**	**192**

Not 11 Materiella anläggningstillgångar	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Markreserv	15	11	15	11
Verksamhetsfastigheter	1 421	1 502	2 164	2 007
Fastigheter för affärsverksamhet	654	640	654	640
Publika fastigheter	286	250	286	250
Fastigheter för annan verksamhet	24	25	24	25
Bostäder och övriga fastigheter			1 603	1 406
Pågående investeringar	659	352	688	718
Summa	**3 059**	**2 780**	**5 434**	**5 057**

Inventarier	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Maskiner och inventarier	83	71	94	85
Bilar och andra transportmedel	13	14	21	22
Summa	**96**	**85**	**115**	**107**

Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar, Kommunen

	Immateriella	Markreserv	Verksamhetsfastigheter	Fastigh för affärsverks	Publika fastigheter	Fastigh för annan verksamh	Summa	Pågående arbeten	Totalt
Anskaffningsvärden									
Ing anskaffningsvärde	8	22	2435	941	560	58	4024	352	4376
Årets investeringar *)		4	26	29	42	1	102	363	465
Omklassificering/flyttning		0	1	4	10		16	-56	-41
Årets försäljning			-59				-59		-59
Utrangerade anläggningar		0	-5		0		-5		-5
Utg ack anskaffn-värden	**8**	**26**	**2398**	**974**	**612**	**59**	**4077**	**659**	**4736**
Avskrivningar									
Ing avskrivningar	-7	-11	-933	-300	-311	-33	-1595		-1595
Årets avskrivningar	0	0	-69	-20	-15	-2	-106		-106
Utrangerade/omklass		0	27				27		27
Utg ack avskrivningar	**-8**	**-11**	**-975**	**-320**	**-326**	**-35**	**-1675**	**0**	**-1675**
Nedskrivningar									
Ing nedskrivningar							0		0
Årets förändring			-2				-2		-2
Utg ack nedskrivningar	**0**	**0**	**-2**	**0**	**0**	**0**	**-2**	**0**	**-2**
Ing planenligt restvärde	**1**	**11**	**1502**	**640**	**250**	**25**	**2428**	**352**	**2780**
Utg planenligt restvärde	**0**	**15**	**1421**	**654**	**286**	**24**	**2400**	**659**	**3059**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod			32 år						

Not 12 Maskiner och inventarier, kommunen

Anskaffningsvärden	Maskiner	Inventarier	Fordon	Förbättring annans fastighet	Totalt
Ing ack anskaffningsvärde	25	134	36	3	198
Årets investeringar	3	22	4		29
Försäljn och utrangering	-1	-12	-3		-16
Flyttning	2		-2		0
Utg ack anskaffningsvärde	**28**	**144**	**35**	**3**	**211**
Avskrivningar					
Ing ack avskrivning enl plan	-14	-73	-22	-3	-112
Årets av-/nedskrivningar	-3	-12	-4		-18
Försäljn/utrang/omklass	1	12	3		16
Utg ack avskrivning enl plan	**-16**	**-73**	**-22**	**-3**	**-115**
Ing planenl restvärde	**11**	**61**	**14**	**0**	**85**
Utg planenl restvärde	**13**	**70**	**13**	**0**	**96**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	8 år				

Not 13 Finansiella anläggningstillgångar

	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
AB Vänersborgsbostäder	91	58	0	0
Vänerhamn AB	1	1	1	1
Fastighets AB Vänersborg	1	1	0	0
Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB	1	0	1	0
Fyrstads Flygplats AB	2	2	2	2
Vattenpalatset Vänerparken AB	7	7	7	7
Bostadsrätter	3	3	3	3
Kommuninvest	35	31	35	31
Nätaktiebolag Biogas Brålanda	1	1	1	1
Dalslands Turist AB	0	0	0	0
Övriga andelar	0	0	0	0
Kommunasurans Syd AB	1	1	1	1
Summa	**144**	**106**	**51**	**46**

Andelskapitalet i Kommuninvest ekonomiska förening avser inbetalt andelskapital, 34 932 tkr Kommuninvest ekonomiska förening har däremot beslutat om insatsemissioner om sammanlagt 10 536 tkr för Vänersborgs kommun. Vänersborgs kommun totala andelskapital Kommuninvest ekonomiska förening uppgick 2023-12-31 till 45 468 tkr

Not 14 Förråd och lager

	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Förråd	2	4	2	4
Exploateringstomter	23	24	23	24
Summa	**25**	**27**	**25**	**27**

Not 15 Kortfristiga fordringar

	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Kundfordringar	26	33	40	10
Uppl generella statsbidrag	78	77	78	77
Upplupna intäkt. & förutbetalda kostnad.	42	8	47	13
Uppl riktade statsbidrag	10	47	10	47
Kommunal skattefordringar	88	104	88	104
Övriga korta fordringar	31	33	27	7
Summa	**276**	**301**	**291**	**258**

Not 16 Likvida medel

	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Kassa	0	0		0
Bank	13	14	27	16
- varav gåva Dorchimont	5	4	5	4
Plusgiro	226	133	226	133
Summa	**239**	**147**	**253**	**149**

Not 17 Pensionsavsättningar	Kommunen		Koncernen	
Pensionsavsättningar	2023	2022	2023	2022
Ing pensionsavsättningar	231	216	244	228
Nyintjänad pension varav				
-förmånsbestämd åp	43	14	47	15
-efterlevandepension	2		2	
Årets utbetalningar	-8	-7	-8	-7
Rta- & basbeloppsuppr.	18	4	18	4
Ändring försäkring tekn	0	0	0	0
Övrig post	0		0	0
Förändring av löneskatt	14	5	15	4
Summa pensionsavsättningar	**299**	**231**	**318**	**244**

Not 18 Övriga avsättningar	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Kommunalförbundet NÄRF	17	12	17	12
Uppskjuten skatt			44	37
Totalt avsättningar	**17**	**12**	**61**	**50**

Not 19 Långfristiga lån	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Lån i bank och kreditinstitut	719	570	2 681	2 498
Summa	**719**	**570**	**2681**	**2 498**

Not 20 Förfallotider på långfristiga skulder,	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Skulder som förfaller inom ett år	121	147	631	622
Skulder som förfaller senare än ett år men inom senast fem år efter balansdagen	572	318	2017	1757
Skulder som förfaller senare än fem år efter balansdagen	25	105	33	119
Summa	**719**	**570**	**2 681**	**2 498**

Not 21 Räntebindningstid, Mnkr	Kommunen	Koncernen
	2023	2023
Räntebindning till		
2024	231	811
2025	150	594
2026	117	401
2027	115	242
>2028	105	634
Summa	**719**	**2 681**

Kommunens genomsnittliga räntebidningstid inkl och exkl räntederivat var på balansdagen 1,98 år Koncernens genomsnittliga räntebidningstid på balansdagen inkl räntederivat 2,68 år samt 1 år eller kortare exkl räntederivat

Not 22 Marknadsvärden räntederivat, Mnkr	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2023	2022
Säkrad låneskuld	0	0	585	635
Marknadsvärde räntederivat	0	0	-6	25

Räntederivaten används för att binda räntan så att ränterisken anpassas till de ramar som finns angivna i finanspolicyn. Om man istället valt att hantera ränterisken genom att binda räntan på varje lån för sig, hade skillnaden i räntekostnad varit försumbar. Marknadsvärdet är en ögonblicksbild av den kostnad som skulle uppstå vid en stängning av utestående derivatkontrakt. Kostnaden är jämförbar med den ränteskillnadsersättning som måste betalas till banken då bundna lån förtidsinlöses. Kommunens genomsnittliga räntekostnad för lån under året var 2,22 %. Kommunens snittränta på balansdagen var 2,79 %. Kommunen har inga räntederivat. Koncernens genomsnittliga ränta för lån under året inklusive räntederivat var 1,89 % samt 2,36 % exklusive räntederivat. Koncernens snittränta på balansdagen var 1,37 % inkl räntederivat och 1,85% exkl räntederivat.

Not 23 Övriga långfristiga skulder	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Anläggningsavgifter	173	152	173	152
Investeringsbidrag	21	22	125	81
Lånf del av reavinst	12	0	0	0
Summa	**206**	**174**	**298**	**232**

Not 24 Kortfristiga skulder	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Skuld till bolagen i kommunens koncernkontosystem	232	185	77	10
Leverantörsskulder	88	123	132	168
Skuld till VA & RH kollektivet	0	3	0	3
Löneskuld, timanställda	9	9	10	9
Semesterlöneskuld	112	111	126	126
Upplupna sociala avg & prelskatt	79	78	87	85
Upplupna kostnad & förutbetalda intäkt.	57	17	167	82
Förutbet riktade statsbidrag	22	43		43
Upplupen pensionskostnad	51	57	60	64
Förutbetalda generella statsbidrag	28	4	28	4
Gåva Dorchimont	4	4	4	4
Övriga kortfristiga skulder	15	13	16	15
Summa kortfristiga skulder	**697**	**646**	**707**	**613**

Not 25 Ansvarsförbindelse pensioner	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Pensionsförpliktelse				
Ing pensionsförpliktelse	730	764	730	764
Rta-& basbeloppsuppräkn.	48	18	48	18
Ändr. Försäkringstekniska.	0	0	0	0
Nyintjänad pension	0	0	0	0
Årets utbetalningar	-41	-40	-41	-40
Övrig post	0	-5	0	-5
Förändring av löneskatten	2	-7	2	-7
Utg. ansvarförbindelse	**739**	**730**	**738**	**730**

Not 26 Övriga ansvarsförbindelser	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Föreningar m.fl.	12	12	12	12
Fastighets AB Vänersborg	44	39		
AB Vänersborgsbostäder	1 836	1 806		
Nätaktiebolaget Biogas Brålanda	2	2	2	2
Fyrstads Flygplats AB	3	0	3	0
Privata medel	0	0	0	0
Fastigo	0	0	1	1
Summa	**1 896**	**1 859**	**18**	**15**

Vänersborgs kommun har i maj 1993 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 294 kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Vänersborgs kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 mnkr kronor och totala tillgångar till 562 022 mnkr kronor. Vänersborgs kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 2 762 mnkr kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 2 815 mnkr kronor.

Not 27 Interna mellanhavanden koncernföretag	Försäljning		Fordringar, skulder		Finansiella poster	
Enhet	Köpare	Säljare	Borgenär	Gäldenär	Mottagare	Betalare
Kommunen	325	33	45	266	4	2
AB Vänersborgsbostäder (ägd andel 100 %)	18	71	38	1	0	4
Fastighets AB (ägd andel 100 %)	0	3	15	0	0	0
Kunskapsförbunder Väst (ägd andel 38 %)	16	250	214	44	2	0

Drift- och investeringsredovisning

Den ekonomiska styrningen sker bl.a genom att fullmäktige i budget anvisar resurser till kommunstyrelsen och nämnderna för verksamhet och investeringar. Fullmäktiges budget utgör därmed en gräns för omfattningen av verksamheten och investeringarna. Budgeten benämns Mål- och resursplan i Vänersborgs kommun och beslutas av fullmäktige inför varje verksamhetsår i juni. Nämnderna och kommunstyrelsen upprättar därefter internbudgetar för sina ansvarsområden.

Driftbudget
Kommunfullmäktige beslutar om nettoanslag till nämnderna och kommunstyrelsen. Nämnderna fördelar därefter anslagen i sin internbudget. Den löpande verksamheten har treårig planering där första året utgör budgetår och de två påföljande planår. Nämnderna tar med utgångspunkt från fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning, fram förväntade resultat. Överföring av negativa eller positiva resultat sker inte.

Upplysning internredovisningsprinciper
Jämfört med resultaträkningens intäkter och kostnader som endast innehåller kommunexterna poster, har driftsredovisningen påförts kommuninterna poster, såsom köp och försäljning mellan nämnder. Poster som kalkylmässigt simuleras i driftsredovisningen är kapitalkostnader och personalomkostnader. Gemensamma kostnader som fördelas genom interndebiteringar är framför allt hyreskostnader, måltidskostnader, IT-kostnader och lokalvård.

Internprissättning
Som huvudprincip ska köp och försäljning av interna tjänster utgå från skriftliga interna avtal som upprättas mellan berörda verksamheter. Verksamheterna ska följa kommunstyrelsens beslutade antagna Riktlinjer för intern försäljning. Av riktlinjerna framgår bland annat att all prissättning ska ske utifrån självkostnadsprincipen och utgå från tjänstens totala redovisade kostnad för säljaren.

Investeringsbudget
Nämndernas investeringsramar inför budgetbeslut motsvaras av mål- och resursplan föregående år. Nämnderna ska i sina budgetförslag beskriva vilka konsekvenser som investeringar får på driftbudgeten och hur dessa ryms inom befintlig budgetram. För fastighetsinvesteringar överstigande 25 prisbasbelopp finns en fastslagen beslutsprocess. Beslutsprocessen återfinns i Riktlinjer för lokalförsörjning antagen av Kommunstyrelsen.

Fullmäktige tilldelar samhällsbyggnadsnämnden anslag som binds till varje enskilt större investeringsprojekt. Fullmäktige tilldelar också nämnderna ramanslag för investeringar såsom inventarier och liknande. Investeringsbudgeten omfattar tre år, och innehåller budget för innevarande år (2023) och en plan för de två kommande åren (2024-2025).

Kommentar till årets utfall
Nämnderna redovisade i bokslutet ett överskott på 20 mnkr, en förbättring från augustiprognosen med 69 mnkr. Förbättringen beror främst på att socialnämnden tillförts budget om 43 mnkr avseende erhållna statsbidrag för ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden och minskad andel timanställda inom vård och omsorg. Till budgetöverskottet bidrar också samhällsbyggnadsnämnden med 8 mnkr och kommunstyrelsen med 9 mnkr jämfört med prognosen i augusti. Jämfört med bokslut 2022 är det en försämring med 20 mnkr, i huvudsak beroende på lägre budgetöverskott på samhällsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen. Tre nämnder redovisar budgetunderskott. Under året har nämnderna tillförts budgetkompensation för löneökningar. Förutom ovan nämnd budgetkompensation till socialmänden har överförmyndarnämnden tillförts 0,5 mnkr för ärendesystem. Samhällsbyggnadsnämnden har tillförts 1,2 mnkr för höjd internränta varav 0,1mnkr har omfördelats till Barn- och utbildningsnämnden. Medel ur

kommunstyrelsens förfogande anslag har tilldelats följande nämnder; Kultur- och fritidsnämnden 0,5 mnkr, Socialnämnden 1,2 mnkr samt Samhällsbyggnadsnämnden 2,1 mnkr.

Investeringsbudgeten har utökats med 77 mnkr vilket till största delen var överföringar från 2022 års investeringsbudget. Överföringarna från 2022 har tillförts samhällsbyggnadsnämnden som ansvarar för kommunens fastigheter och anläggningar. Förutom överföringar från föregående år har fullmäktige beslutat om 16 mnkr till Holmängens skola, Kulturhuset har tillförts 5,3 mnkr och IT-utrustning 1,7 mnkr. Dessutom har samhällsbyggnadsnämnden tillförts 17,2 mnkr för köp- och renovering av fastigheten Krassen.

Kommunfullmäktige har under året beslutat om Fastighets AB Vänersborgs köp av fastigheten kvarteret Krickan1. I samband med detta beslutades också att höja Fastighets AB Vänersborgs borgensman till ett totalt högsta belopp om 60 mnkr. Kommunfullmäktige har också beslutat om AB Vänersborgsbostäders inköp av fastigheten Niklasberg 16 samt höjning av AB Vänersborgsbostäders borgensarm till ett högsta belopp om 2 004 mnkr. Det beslutades också att tillföra AB Vänersborgsbostäder ett aktieägartillskott på 33 mnkr.

.

Driftredovisning

Driftredovisning, tkr	2023				Budget-	2022		
	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget	diff	Intäkt	Kostnad	Netto
Byggnadsnämnden	13 339	33 744	20 405	20 268	-137	13 913	32 385	18 472
Kommunfullmäktige	0	2 737	2 737	2 573	-164	0	2 194	2 194
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	4 721	16 170	11 449	11 366	-83	4 479	14 912	10 433
Revisionen		1 403	1 403	1 558	155	0	1 331	1 331
Valnämnden		438	438	703	265	1 116	3 236	2 120
Överförmyndarnämnden	74	5 912	5 838	6 362	524	37	4 800	4 763
Summa	**18 134**	**60 404**	**42 270**	**42 830**	**560**	**19 545**	**58 857**	**39 312**
Barn- och utbildningsnämnden								
- Nämnd och administration		4 564	4 564	13 954	9 389	0	4 461	4 461
- Barnomsorg	46 108	346 605	300 498	298 672	-1 826	51 754	319 196	267 442
- Grundskola/anpassad skola	87 903	751 252	663 350	657 580	-5 769	85 327	703 490	618 163
Summa	**134 010**	**1 102 422**	**968 412**	**970 206**	**1 794**	**137 081**	**1 027 147**	**890 066**
Kommunstyrelsen								
- Styrelse	14	10 796	10 782	15 905	5 123	13	9 623	9 611
- Kommunledning	68 834	192 807	123 974	128 299	4 325	68 787	181 848	113 061
- Räddningstjänst/försäkringar	1 621	46 451	44 830	42 761	-2 069	3 481	41 518	38 037
- Gymnasium	218	211 715	211 497	213 663	2 166	356	200 644	200 287
- Komvux	353	38 187	37 834	40 593	2 759	368	37 030	36 663
Summa	**71 040**	**499 956**	**428 916**	**441 220**	**12 304**	**73 005**	**470 663**	**397 658**
Kultur och Fritidsnämnden								
- Nämnd och administration	492	7 974	7 482	7 803	321	4 057	44 191	40 134
- Kultur	11 156	70 885	59 729	59 662	-67	9 413	66 910	57 497
- Fritid	7 806	70 143	62 336	62 657	321	7 015	28 066	21 051
Summa	**19 454**	**149 001**	**129 547**	**130 122**	**575**	**20 485**	**139 167**	**118 681**
Samhällsbyggnadsnämnden								
Skattefinansierad verksamhet								
- Nämnd och administration	8 751	9 379	628	14 581	13 953	450	9 028	8 578
- Gata, väg/Park/Teknik, trafik	83 333	151 501	68 168	70 216	2 048	76 004	140 082	64 078
- Fastighetsenheten	218 524	221 729	3 205	7 434	4 228	217 105	206 775	-10 329
- Kost-/Städ-/Serviceenhet	158 960	166 550	7 590	1 697	-5 893	144 610	151 417	6 807
Summa	469 569	549 160	79 592	93 927	14 335	438 169	507 302	69 133
Taxebaserad verksamhet								
- Renhållningsverk	36 134	38 111	1 977	0	-1 977	35 608	35 924	316
- VA-verksamhet	80 415	84 445	4 030	0	-4 030	77 456	72 572	-4 884
Summa	116 549	122 556	6 007	0	-6 007	113 064	108 496	-4 569
Summa	**586 117**	**671 716**	**85 599**	**93 927**	**8 328**	**551 233**	**615 797**	**64 564**
Socialnämnden								
- Nämnd och administration	6 237	69 262	63 025	62 247	-778	5 390	61 478	56 088
- Äldreomsorg	122 438	692 675	570 237	611 400	41 163	117 357	637 691	520 334
- Individ- och familjeomsorg	18 199	226 785	208 586	179 920	-28 666	13 753	203 919	190 166
- Personlig stöd och omsorg	42 258	328 042	285 785	272 304	-13 481	49 629	309 319	259 690
- Arbete, syssels. & integration	24 763	94 521	69 758	67 960	-1 798	26 649	87 412	60 762
Summa	**213 894**	**1 411 284**	**1 197 391**	**1 193 831**	**-3 560**	**212 778**	**1 299 819**	**1 087 041**
Summa nämndsverksamhet	**1 042 649**	**3 894 784**	**2 852 134**	**2 872 135**	**20 001**	**1 014 127**	**3 611 451**	**2 597 323**
Finansförvaltningen(verksamhetskostnader)								
Arbetsgivaravgifter	2 585	-175 632	-178 217	-177 056	1 161	0	-103 251	-103 251
Pensioner		228 071	228 071	227 979	-92	0	154 812	154 812
Övriga verksamheter	3 693	1 608	-2 085	2 951	5 036	-12 401	643	13 044
-varav regl. resultat VA, RH	2 622		-2 622		2 622			0
-varav reavinst	1 071							
Intern finansiering (internränta)	51 697		-51 697	-40 545	11 152	23 566		-23 566
Interna poster	-510 479	-510 479	0		0	-423 836	-423 836	
Summa finansförvaltningen	**-452 504**	**-456 432**	**-3 928**	**13 329**	**17 257**	**-412 671**	**-371 632**	**41 039**
Summa verksamhet	**588 640**	**3 436 846**	**2 848 206**	**2 885 464**	**37 259**	**601 456**	**3 239 527**	**2 638 071**

Investeringsredovisning

Investering per nämnd, tkr	Utfall 2023	Budget 2023	Budgetdifferens	Utfall 2022
Barn- och utbildningsnämnden	4 991	8 800	3 809	8 551
Byggnadsnämnden	525	1 000	476	510
Kommunstyrelsen	6 697	7 870	1 173	970
Kultur- och fritidsnämnden	3 274	3 600	326	5 894
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0	0	0	0
Samhällsbyggnadsnämnden	432 953	535 425	102 472	494 061
Socialnämnden	4 978	6 300	1 322	3 418
Finansiella investeringar	37 789		-37 789	2 878
Totalt	**491 207**	**562 995**	**71 788**	**516 282**

Investeringsprojekt	Projektets budget t.o.m. 2023	Ack utfall t.o.m. 2023	Budget-diff t.o.m. 2023	Budget 2023	Utfall 2023	Budget-diff 2023
Fastigheter - Samhällsbyggnads-nämnden						
Holmängen skola	253 500	247 835	5 665	121 500	115 221	6 279
Folkets hus, hiss mm	20 300	19 826	474	19 500	19 041	460
Flickskolan	17 250	12 710	4 540	17 250	12 710	4 540
Hallebergs förskola UH	14 550	14 542	8	11 500	11 500	0
Myndighetskrav	4 000	4 000	0	4 000	4 000	0
Hållbarhet och energioptimering	4 000	3 516	484	4 000	3 516	484
Mötessal	50 000	49 252	748	3 635	2 855	780
Övriga				38 850	18 188	20 662
Totalt	**363 600**	**351 681**	**11 919**	**220 235**	**187 030**	**33 205**

Investeringsprojekt	Projektets budget t.o.m. 2023	Ack utfall t.o.m. 2023	Budget-diff t.o.m. 2023	Budget 2023	Utfall 2023	Budget-diff 2023
Gator, VA och renhållning						
Rörviks vattenverk	81 000	72 599	8 401	58 400	50 284	8 116
Holmängens avloppsreningsverk	141 000	150 386	-9 386	29 000	32 377	-3 377
Sräcklans vattenverk	41 000	32 085	8 915	40 000	31 032	8 968
Dalbobron	38 000	30 504	7 496	33 000	25 273	7 727
Beläggning	11 000	10 954	46	11 000	10 954	46
Övriga				61 205	49 227	11 978
Totalt	**312 000**	**296 528**	**15 472**	**232 605**	**199 146**	**33 459**

Investeringsprojekt	Projektets budget t.o.m. 2023	Ack utfall t.o.m. 2023	Budget-diff t.o.m. 2023	Budget 2023	Utfall 2023	Budget-diff 2023
Exploatering						
Källeberg	17 300	22 500	-5 200	12 275	17 356	-5 081
Skaven /öxnered	74 400	63 503	10 897	22 700	11 760	10 940
Trestad center västra	21 000	16 254	4 746	9 540	4 790	4 750
Övriga				25 370	4 270	21 100
Totalt	**112 700**	**102 257**	**10 443**	**69 885**	**38 176**	**31 709**

Inventarier/maskiner	Budget 2023	Utfall 2023	Budget-diff 2022
Barn- och utbildningsnämnd	8 800	4 991	3 809
Byggnadsnämnden	1 000	525	476
Kommunstyrelsen	7 870	6 697	1 173
Kultur- och fritidsnämnden	3 600	3 274	326
Samhällsbyggnadsnämnden	12 700	8 599	4 101
Socialnämnden	6 300	4 978	1 322
Finansiella investeringar		37 789	-37 789
Totalt	**40 270**	**66 853**	**-26 583**

Summa investeringar	Budget 2023	Utfall 2023	Budget-diff 2023
	562 995	491 206	71 789

Jämförelsetal övergripande, kommunen

	Enhet	2023	2022	2021	2020	2019
Omvärld						
Invånare 31/12	Antal	40 012	39 904	39 636	39 624	39 591
Skattesats, kommunen	Kr	22:21	22:21	22:21	22:21	22:21
Skattesats, totalt	Kr	33:69	33:69	33:69	33:69	33:69
Nyckeltal per invånare						
Tillgångar/invånare	Kr	95 921	86 382	79 072	71 371	64 409
Eget kapital/invånare	Kr	47 511	45 459	41 219	36 569	32 482
Skulder & avsättningar/invånare exkl. ansvarsförbindelse	Kr	48 435	40 923	37 853	34 802	31 926
Skulder & avsättningar/invånare inkl. ansvarsförbindelse pensioner	Kr	66 905	59 217	57 128	54 361	52 184
Personal						
Antal anställda kommunen den 1 november	Antal	3 676	3 774	3 631	3 526	3 595
- varav kvinnor	Antal	2 858	2 947	2 854	2 782	2 839
- varav män	Antal	818	827	777	744	756
Sjukfrånvaron	%	10	11	10	11	8
- varav kvinnor	%	10	11	11	11	9
- varav män	%	7	8	7	8	6
Antal årsarbeten	Antal	3 569	3 670	3 531	3 423	3 456
Resultaträkningen						
Årets resultat	Mnkr	87	180	185	161	37
Årets resultat, andel av skatter & generella statsbidrag	%	3	6	7	6	2
Intäktsutveckling	%	-2	4	1	2	-8
Kostnadsutveckling	%	6	4	3	0	0
Utveckling skatteintäkter & generella statsbidrag	%	5	4	4	5	3
Nettokostnader	Mnkr	2 848	2 638	2 530	2 441	2 436
Verksamhetens nettokostnad, andel av skatt & statsbidrag	%	96	94	93	93	98
Balansräkningen						
Eget kapital	Mnkr	1 901	1 814	1 634	1 449	1 288
Investeringsnetto	Mnkr	491	516	291	342	245
Självfinansieringsgrad, (årets resultat+avskrivningar/nettoinvestering)	%	44	57	101	77	53
Soliditet, eget kapital/tillgångar	%	50	53	52	51	51
Soliditet, inkl. ansvarsförbindelse pensioner	%	30	31	28	24	19
Kassalikviditet, likvida medel & checkkredit andel av korta skulder	%	63	54	77	62	67
Skuldsättningsgrad, totala skulder/tillgångar	%	42	40	40	41	42
-varav långfristig låneskuld	%	19	17	14	13	14
Förändring av tillgångsvärdet	%	11	10	11	11	9

Nämnderna

Kommunfullmäktige

Ordförande: Annalena Levin (C)
1:e vice ordförande: Anneli Guilotte (S)
2:e vice ordförande: Lena Eckerbom Wendel (M)

Kommunfullmäktige har 51 ledamöter och 25 ersättare. Fullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och utses vid allmänna val vart fjärde år. Kommunfullmäktige fattar beslut i ärenden som rör mål och riktlinjer för de kommunala verksamheterna, kommunens budget, den kommunala skattesatsen, taxor och avgifter, investeringar, stadsplanering samt andra viktiga och övergripande frågor för kommunen. Under kommunfullmäktige finns en valberedning, som förbereder kommunfullmäktiges val och en demokratiberedning som bland annat ska bidra till ett större samhälleligt engagemang bland invånarna och att utveckla formerna för invånarnas delaktighet.

Under året har kommunfullmäktige sammanträtt tio gånger. Sammanträdena har genomförts i sammanträdessal Bojorten i kommunhuset. Årets sista sammanträde var extrainsatt och genomfördes digitalt med ledamöter och ersättare på distans. Kommunfullmäktige har hanterat 248 ärenden under året jämfört med 211 ärenden under 2022. Det inkom 32 medborgarförslag under 2023 jämfört med 18 under 2022. Samtidigt minskade antalet inkomna motioner från 20 motioner under 2022 till 15 motioner under 2023. Antalet ärenden rörande avsägelser av politiska uppdrag ökade från 14 avsägelser under 2022 till 22 avsägelser under 2023. Antalet interpellationer minskade från 15 under 2022 till 2 under 2023. Ett fullmäktigebeslut som innebar en minoritetsåterremiss upphävdes av förvaltningsrätten och behandlades därefter på nytt av fullmäktige.

Bland de beslut kommunfullmäktige fattat under 2023 kan särskilt noteras antagandet av en fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön. Fullmäktige godkände även köpen av fastigheten Krickan 1, Frode 3, ”Gamla flickskolan” och försäljningen av Niklasberg 16 Eken. I samband med försäljningen beslutades om ett aktieägartillskott till Vänersborgsbostäder AB och en utökning av borgensramen. Man antog flertalet styrande dokument för kommunens verksamhet så som Riktlinjer för styrning- och ledning, Bolagspolicy, Naturvårdsstrategi, Skogspolicy, Kostpolicy, Hållbar Byggnadsstrategi, Strategi för krisberedskap och Strategi för full delaktighet. Man beslutade att de som lämnar in medborgarförslag ska ges möjlighet att presentera sina förslag i kommunfullmäktige. Man beslutade att bilda ett nytt bolag för turismutveckling på Halle- och Hunneberg och att utöka budgetramarna för bevarande av verksamheten Lanternan. Man beslutade även att avveckla kultur-och fritidsnämndens verksamhet i Hallevibadet. Därtill har fullmäktige behandlat ett större antal motioner och medborgarförslag.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Intäkter	0,0	0,0	0,0
Personal	1,9	1,4	1,3
Omkostnader	0,8	0,8	0,8
Nettokostnad	2,7	2,2	2,2
Nettobudget	2,6	2,5	2,5
Resultat	-0,1	0,3	0,3

Budgeten har överskridits något då extra utbildningsdagar genomförts under året.

Valnämnden

Ordförande: Hans Peter Norén (S)
Vice ordförande: Niklas Claesson (M)

Valnämnden har tre ordinarie ledamöter och tre ersättare. Nämnden svarar för genomförande av val i kommunen. Med val avses val till riksdag, region och kommunfullmäktige. Vidare ansvarar valnämnden för folkomröstningar och val till EU-parlamentet. Arbetet sker i nära samarbete med Länsstyrelsen och Valmyndigheten.

Inget val eller folkomröstning ägde rum 2023 och därmed hade valnämnden färre åtaganden och begränsad verksamhet. Under hösten har ny valsamordnare tillträtt, som under perioden tillsammans med valnämnden inlett förberedelsearbetet inför det kommande Europaparlamentsvalet 2024

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Intäkter	0,0	1,1	0,0
Personal	0,3	2,5	0,0
Omkostnader	0,1	0,8	0,1
Nettokostnad	0,4	2,1	0,1
Nettobudget	0,7	2,0	0,6
Resultat	0,3	-0,1	0,5

Revisionen

Ordförande: Gunnar Lidell (M)
Vice ordförande: Magnus Cassel (S)

Kommunens revisorer ska enligt kommunallagen, reglementet och med iakttagande av god revisionssed, granska all verksamhet som bedrivs i nämnder och styrelser. De ska med sin granskning pröva om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt

- kommunstyrelsens och övriga nämnders beslut och verksamheter överensstämmer med de mål och beslut som fastställts av kommunfullmäktige samt följer lagstiftning, avtal och föreskrifter

- räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som nämnderna ansvarar för är tillräcklig

Följande granskningsprojekt har genomförts eller pågår vid skrivning av denna text:
- Delårsrapport per 2023-08-31
- Årsredovisning 2023
- Grundläggande granskning
- Inköp och upphandling
- Bemanning och kontinuitet
- Kommunens aktivitetsansvar
- Personal och kompetensförsörjning
Färdigställda rapporter finns att läsa via kommunens hemsida- *Kommun&politik/kommunens organisation/revisionen/revisionsberättelse och rapporter*

Pga ny mandatperiod, internutbildning och redan pågående bokslutsarbete -22 blev revisionsarbetet något fördröjt i i början av 2023, men detta har kompenserats under resterande del av 2023.

Från och med 2023 skall de sakkunniga tillämpa en ny standard för kommunalt revisionsarbete (KISA), detta innebar en större kostnad (ca 100 tkr) utöver det under 2023 gällande avtalet med sakkunnigt biträde.

Kommunens revisorer har under året fortlöpande träffat tjänstepersoner och företrädare för kommunens nämnder i syfte att få information och samtala om verksamhetsutveckling, metoder för kvalitetssäkring, kvalitetsutveckling samt den interna kontrollen.

Framtid
Revisionen är ett nödvändigt instrument för såväl kontroll som utveckling av kommunens verksamheter och det finns behov av mer granskningar. Men revisionen behöver också synas mer och bättre. Därför är en god och kontinuerlig dialog med de som granskas mycket viktig! Syftet är att revisionens arbete ska förankras och få ett tydligt genomslag i verksamheterna.

Då år 2023 var det första året i innevarande mandatperiod har kommunens revisorer deltagit i flera utbildningstillfällen i kommunal regi, men även vid utbildning och en nätverksträff skräddarsydda för förtroendevalda revisorer.

Revisorerna har under 2023 också upphandlat sakkunnigt stöd för de kommande åren, upphandling, anbud och intervjuer gav resultatet att revisorerna får nytt sakkunnigt biträde. Då Vänersborg även upphandlar sakkunnigt stöd för Kunskapsförbundet Väst och vår upphandling omfattade även dem får de också nytt sakkunnigt biträde de kommande fem åren.

Ekonomi
Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Intäkter	0,0	0,0	0,0
Personal	0,5	0,5	0,4
Omkostnader	0,9	0,8	0,9
Nettokostnad	1,4	1,3	1,3
Nettobudget	1,6	1,5	1,3
Resultat	0,2	0,2	0,0

Barn- och utbildningsnämnden

Ordförande: Bo Carlsson (C)
Vice ordförande: Christin Slättmyr (S)
2:e vice ordförande: Gunnar Henriksson (L)
Förvaltningschef: Sofia Bråberg

Verksamhetsbeskrivning

Verksamheten omfattar förskola, öppen förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, fritidshem, grundskola och anpassad grundskola. I kommunens regi finns 26 förskolor, öppna förskolan Sirius, en förskola som är öppet dygnet runt och 1 dagbarnvårdare. Det finns 17 kommunala grundskolor. Vid alla F-6 skolor finns fritidshem. Det finns två fristående aktörer inom grundskolan, flera fristående förskolor och aktörer för enskild pedagogisk omsorg.

Resultatavstämning

Nedan redovisas barn- och utbildningsnämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen barn inskrivna i förskolan ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Andelen barn boende i Vänersborgs kommun inskrivna i förskola under 2023 var i genomsnitt 90,0%. Under år 2022 var i genomsnitt 87,1% av barn boende i Vänersborgs kommun inskrivna i förskolan (lokalt mått). Arbetet med uppsökande verksamhet för att informera om förskolan och öka vårdnadshavares kunskap om förskolans betydelse har bedrivits under året. Familje-centralen Sirius är en viktig mötesplats där vårdnadshavare får information om vikten av utbildning i tidig ålder. Sirius är en introduktionsförskola och en väg in till en placering i förskolan. Under året har lagändringen i skollagen om ett särskilt erbjudande om plats i förskola implementerats och resulterat i ytterligare placeringar i förskolan.

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram ökar

Uppnås inte

Det förväntade resultatet har inte uppnåtts. Andelen elever i årskurs 9 med Vänersborg som hemkommun och som har behörighet till yrkesprogram minskade till 83,2% läsåret 2022/2023 från 85,3% läsåret 2021/2022.

För kommunala grundskolor var andelen elever i årskurs 9 med behörighet till yrkesprogram efter sommarlovskolan 82,5% läsåret 2022/2023. Motsvarande andel läsåret 2021/2022 var 83,5%. En utmaning framöver är att elevgruppen som läsåret 2022/2023 gick ur årskurs 6 i kommunala grundskolor hade motsvarande gymnasie-behörighet på 71%. Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasie-behörighet. Insatser har gjorts bland annat genom lovskolor, undervisning i mindre grupper, enskild undervisning för elever, tät återkoppling mellan lärare och elev och tät kontakt med vårdnadshavare. Detta arbete har bidragit till att öka andelen med gymnasie-behörighet från 79% vårterminen årskurs 6 till 82,5% vårterminen årskurs 9. Enheterna lyckades inte att få elever med annat modersmål att bli behöriga i samma utsträckning som elever med svenska som modersmål. En annan förklaring till att det förväntade resultatet inte uppnås är att andelen elever med frånvaroproblematik fortsatt är högre än innan pandemin. Av de elever som saknade gymnasiebehörighet var det matematik som stack ut som det vanligaste ämnet som eleverna inte nådde målen i.

Andelen barn och elever som upplever trygghet i lärmiljön ökar

Uppnås delvis

Det förväntade resultatet har delvis uppnåtts. Inom förskolan och årskurs 7-9 har barn och elevers upplevda trygghet i lärmiljön ökat jämfört med förra året. För årskurs F-6 har elevernas upplevda trygghet i lärmiljön minskat jämfört med förra året. Förskolans organisering i mindre barngrupper beskrivs ge en lugn och trygg lärmiljö. Pedagogerna har genom samtal med barnen fått mer kunskap om deras intressen och förmågor vilket innebär att barnen involveras i undervisningen. Dessutom arbetar förskolorna

med att skapa trygghetsskapande lärmiljöer. Elevernas delaktighet i arbetet med lärmiljöer och mot diskriminering och kränkande behandling bedöms inom grund-skolan bidra till trygghet i lärmiljön. Samtidigt påverkas tryggheten av att det är färre vuxna i skolan och enheter beskriver att det förekommer kränkningar och motsättningar elever emellan. Det krävs ytterligare analyser för att identifiera orsaken till den minskade upplevda tryggheten i årskurs F-6.

Hållbart medarbetarengagemang ökar

Uppnås delvis

Det förväntade resultatet har delvis uppnåtts. Det hållbara medarbetarengagemanget (HME) för barn- och utbildningsförvaltningen uppgår 2023 till 79 vilket är samma nivå som år 2022. Svarsfrekvensen höjdes 2023 till 78%.

Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat systematiskt på samtliga nivåer med uppdragsdialoger och handlingsplaner utifrån varje enhets resultat 2022 vilket har skapat engagemang och ansvarskänsla hos medarbetarna. En tydlig röd tråd genom barn- och utbildningsförvaltningen är fortsatt att medarbetarna upplever att de har tydliga mål att arbeta mot och att de följs upp och utvärderas på ett bra sätt. Under året har förvaltningschefens ledningsgrupp arbetat fram en kompetens-försörjningsplan med stöd av HR-partners med utgångspunkt i SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning, Suntarbetslivs friskfaktorer samt HÖK 21 (Huvudöverens-kommelse). Utifrån denna har förvaltningen börjat arbeta mer uttalat utifrån ett främjande och förebyggande perspektiv på alla nivåer i förvaltningen. Genom att stärka det friska och välfungerande i verksamheten skapas bättre förutsättningar för ett hållbart arbetsliv. Trots den oro som funnits i förvaltningen för att den ekonomiska utvecklingen skulle påverka arbetsbelastningen och därmed påverka värdet för hållbart medarbetarengagemang negativt har barn- och utbildningsförvaltningen lyckats att behålla HME på samma nivå som förra året. Denna oro kan dock ha bidragit till att det är färre som skulle rekommendera barn- och utbildningsförvaltningen som arbetsplats jämfört med föregående år. Barn- och utbildnings-förvaltningen ligger fortsatt på en lägre nivå jämfört med kommunen som helhet när det gäller upplevelsen att ha de resurser som behövs för att utföra sina arbetsuppgifter.

Sjukfrånvaron hos våra medarbetar minskar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Sjukfrånvaron var i genomsnitt 8,74% januari-november 2023 jämfört med 9,92% samma period föregående år. Pandemin bidrog till den högre sjukfrånvaron under den första delen av förra året.

Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat aktivt med frågor kopplat till sjukfrånvaro genom att bland annat analysera sjuktal samt med förebyggande och främjande insatser för ett hållbart arbetsliv med utgångspunkt i arbetet med HÖK21. Sjukfrånvaro har följts upp månatligen och underlag har tillgängliggjorts för alla chefer att kunna följa upp och analysera på respektive nivå: rektor på sina enheter, verksamhetschefer på verksamhetsnivå och förvaltningschef på förvaltningsnivå. HR-partners har stöttat cheferna löpande på såväl gruppnivå som individuellt utifrån behov, såväl förebyggande som rehabiliterande. HR-partners har haft återkommande dialog och utbildnings-insatser på rektorsmöten i rehabiliterings-processen i syfte att rektorerna ska kunna bedriva effektiva och framgångsrika processer med målsättning att medarbetaren ska återgå i arbete. En viktig del i detta arbete har varit den verktygslåda med stödmaterial till exempel processkartor, samtalsmodeller samt frågor och svar som funnits tillgängligt för alla chefer. Under året har arbetet påbörjats med att lära känna Suntarbetsliv forskningsbaserade friskfaktorer. Suntarbetsliv har genomfört en webbaserad programserie som heter Studio Friskfaktorer som bestått av fyra avsnitt. Information om Studio Friskfaktorer har spridits till samtliga rektorer och dialog om program-serien har bland annat hållits i förvaltnings-chefens ledningsgrupp och förvaltningsöver-gripande samverkansgrupp (FSG).

Nyckeltal/jämförelsetal

Antal placeringar finansierade av Vänersborgs kommun, genomsnitt per år	Bokslut 2022	Budget 2023*	Bokslut 2023	Utv. 22/23
Förskola och pedagogisk omsorg				
Totalt antal placeringar, barn 1-5 år	2 131	2 167	2 188	57
Varav andel i externa alternativ %	13 %	13 %	12 %	-1
Nyttjandegrad %**	91 %	93 %	94 %	3
Fritidshem och pedagogisk omsorg				
Totalt antal placeringar, barn 6-12 år	1 763	1 767	1 749	-14
Varav andel i externa alternativ %	14 %	15 %	14 %	-
Nyttjandegrad %**	51%	49 %	52 %	1
Grundskola F-9* **				
Totalt antal elever	4 912	4 901	4 853	-59
varav andel i externa alternativ %	12 %	12 %	12 %	-
Varav anpassad grundskola	66	67	73	7

* Budgeterat antal barn- och elevplaceringar i detaljbudget 2023 baserades på framtagna befolkningsprognoser från kommun-styrelseförvaltningen samt ett prognostiserat genomsnitt för 2023. Utveckling 2022/2023 anges i antal placeringar för barn och elever, utom varav andel i externa alternativ samt nyttjandegrad som anges i procentenheter.
** Nyttjandegraden baseras på invånarantal från KIR (Kommunens invånarregister) samt inskrivna barn och elever i förskola och fritidshem som är asylsökande.
*** Grundskola F-9 omfattar förskoleklass, grundskola samt anpassad grundskola.
Placeringar i externa alternativ 2023, genomsnitt:
• 1-5 år: 190 barn i fristående förskola samt 71 barn i enskild pedagogisk omsorg.
• 6-12 år: 181 elever i fristående fritidshem samt 60 elever i enskild pedagogisk omsorg.
• Årskurs F-9: 602 i fristående grundskolor.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	91,2	97,7	97,6
Övriga Intäkter	42,8	39,4	38,4
S:a Intäkter	**134,0**	**137,1**	**136,0**
Personal	685,1	636,7	621,8
Omkostnader	412,8	386,3	368,0
Avskrivn. & internränta	4,6	4,1	3,6
S:a Kostnad	**1 102,4**	**1 027,1**	**993,5**
Nettokostnad	968,4	890,0	857,5
Nettobudget	970,2	892,2	864,0
Budgetdiff	**1,8**	**2,2**	**6,5**

Årets resultat uppgår till 1,8 mnkr, vilket innebär en avvikelse mot budget med 0,2 %. Resultatet är i nivå med bokslut 2022, 2,2 mnkr. Prognosen för barn- och utbildningsnämnden har varit budget i balans i delårsrapporterna för april och augusti.

Under 2023 erhölls inget statsbidrag för sjuklönekompensation till skillnad mot 2022. Under 2023 har det tillkommit statsbidrag för inköp av vissa läromedel samt för akutskolor. Statsbidrag för läxhjälp, mindre barngrupper samt språkutveckling i förskolan har minskats eller tagits bort. Barn- och utbildningsnämnden har under flera år erhållit bidrag för utökning av skolpsykologer men för 2023 har rekrytering inte kunnat genomföras i önskad utsträckning vilket resulterat i att statsbidraget inte kunnat nyttjas.

En ökning av övriga intäkter kan ses vid en jämförelse mellan 2022 och 2023. Det är främst barnomsorgsintäkterna som ökat till följd av en ökad nyttjandegrad inom förskolan, både fler placeringar och fler som nyttjar en heltidsplats.

Personalkostnaderna har ökat jämfört med 2022, vilket främst beror på tillförd löneavtals-kompensation för 2023 samt en stor ökning av personalomkostnadspålägget mellan åren. Exkluderat ökningen av personalomkostnads-pålägget har sjuklöne- och timvikariekostnaderna minskat jämfört med förra året. Under hösten 2023 har de totala personalkostnaderna varit i ungefär samma kostnadsnivå som under våren, trots löneökningar, vilket innebär att organisatoriska anpassningar har skett under hösten för att nå budgetbalans. Förändringen av semesterlöneskulden innebar en ökad kostnad om 1,0 mnkr. Antalet innestående semesterdagar är färre och kostnadsökningen beror i stället på det högre personalomkostnadspålägget.

När det gäller omkostnader (alla kostnader utom personal) har inflationen under 2023 varit kostnadsdrivande, bland annat avseende skolskjutsar, läromedel och lokalkostnader. Kostnader för köp av måltider har inte ökat i takt med inflationen utan har i stället hanterats genom omställning av menyer och salladsbufféer.

Anslagsbindningsnivå, Mnkr

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Nämnd/adm.	0	4,6	4,6	9,4
Förskola, pedagogisk omsorg 1-5 år	-46,1	346,6	300,5	-1,8
Grundskola F-9, fritidshem, pedagogisk omsorg 6-12 år, anpassad grundskola	-87,9	751,2	663,3	-5,8
Netto	**-134,0**	**1 102,4**	**968,4**	**1,8**

Nämnd/nämndsadministration

Nämnd och nämndsadministration uppvisar ett överskott på 9,4 mnkr. Överskottet består av ej förbrukad budget för oförutsedda kostnader samt budget för Holmängenskolans lokalkostnad.

Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

Verksamheterna förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år uppvisar ett underskott om 1,8 mnkr. En större andel barn 1-5 år har haft en placering under 2023 än 2022, nyttjandegraden har ökat med tre procentenheter. Under året har skollagsändringen om ett särskilt erbjudande om plats i förskola implementerats och resulterat i ytterligare placeringar i förskolan. Personalkostnaderna har ökat på grund av fler barn i verksamheten, fler heltidsplaceringar, fler barn i behov av särskilt stöd och ökade omvårdnads-behov vilket också har medfört budgetunderskott för vissa enheter.

Förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år

Verksamheterna redovisar ett underskott på 5,8 mnkr. Vissa enheter uppvisar ett negativt ekonomiskt resultat. Det beror främst på att kostnaderna varit högre än budgeterat för elever i behov av särskilt stöd och då framför allt avseende psykosociala, språkliga behov och ökade omvårdnadsbehov. Under året har det skett en volymökning av elever i anpassad grundskola. Inom grundskolan har antalet elever minskat mer än förväntat under 2023. Elevminskningen har påverkat flera enheter och årskurser vilket har försvårat arbetet med att anpassa organisationen utifrån tilldelad elevpeng. Flera nya och utökade statliga uppdrag har tillkommit som krävt stora insatser och resurser, framförallt avseende utökad studietid i årskurs 4-9 och utökad lovskola i årskurs 9. Uppdragen har krävt omprioriteringar för att genomföras inom ram. Dessa prioriteringar har till viss del minskat resurserna under ordinarie skoltid.

Personal	2023	2022	2021
Tillsvidareanställda	1 129	1 107	1 102
Visstidsanställda	106	156	174
Summa	**1 235**	**1 263**	**1 276**

Tabellen ovan återger antal månadsavlönade anställningar per den 1 november. I de fall en person har två anställningar har båda räknats in.

Det totala antalet anställningar 1 november 2023 har minskat med 28 jämfört med samma datum 2022. Antalet tillsvidareanställningar har dock ökat både jämfört med 2021 och 2022. Gällande årsarbeten utifrån sysselsättningsgrad har det vid mätpunkten 2023 skett en minskning med 30 årsarbeten jämfört med 2022.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budget-diff
Inventarier	8,8	5,0	3,8

Investeringsbudgeten har använts till att utrusta lokaler och genomföra arbetsmiljöåtgärder. En medveten satsning under 2023 har varit att inte nyttja hela investeringsbudgeten för att få en lägre kostnad för ränta och avskrivning 2024 och framåt.

Åtgärder för budgetbalans

Barn-och utbildningsnämnden har under året arbetat aktivt med ekonomi- och resultatstyrning och gemensamt ansvarstagande i organisationen. Förskole- och grundskoleenheterna har arbetat aktivt för att anpassa verksamheterna till tilldelad budget och förändrat barn- och elevantal. Barn- och utbildningsnämnden har nått ett mindre överskott för 2023. Barn- och utbildningsnämnden har följt kommunfullmäktiges beslut i juni 2023 om att hålla nere nämndens kostnader. Det har inneburit strikt vakansprövning, återhållsamhet med inköp av varor och tjänster samt stor restriktivitet med beslut som leder till ökade kostnader. Utöver detta har barn- och utbildningsnämnden fortsatt att arbeta med att minska sjukfrånvaron och kontinuerligt bevaka nya statsbidrag att söka.

Byggnadsnämnden

Ordförande: Benny Jonasson (S)
Vice ordförande: Piotr Gabrys (M)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har ett övergripande ansvar för fastighetsbildning. Verksamheten styrs av ett antal speciallagar, främst plan- och bygglagen samt fastighetsbildningslagen. Enligt dessa lagar ska nämnden verka för en god byggnadskultur och en god stads- och landskapsmiljö, uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning samt ta de initiativ som behövs i frågor om planläggning, byggande och fastighetsbildning.

Nämnden ansvarar för prövning av dispenser och tillsyn av strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken. Nämnden ansvarar också för mätning och kartframställning samt utveckling av geodata. Nämnden ansvarar även för kommunens namnsättning av vägar och adressättning. Byggnadsnämndens ärenden bereds av miljö- och byggnadsförvaltningen.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen invånare som tycker att de aktivt kan delta i arbetet med utveckling av kommunen ska öka

Uppnås

Prognosen är att resultatet uppnås. Resultatet mäts i medborgarundersökningen som genomförs nästa gång 2024. Förvaltningen har deltagit på kommunens födelsedag och på Bomässan. I detaljplan för Sportcentrum och Torpaområdet har olika insatser genomförts för att fånga invånarnas åsikter. Projektet "Våra rum" har involverat barn och unga om hur Brålanda centrum kan utvecklas och se ut i framtiden.

Kommunens planberedskap för nya bostäder ska öka

Uppnås delvis

Bostäder planeras i de pågående detaljplanerna för Södra Sanden, Nabbensberg Västra och Penséen, men inga detaljplaner för bostäder har antagits under året.

Befolkning bosatta i kollektivtrafiknära läge ska öka

Uppnås

Bostäder som färdigställts under året ligger till stor del i kollektivtrafiknära området, vilket leder till en ökad befolkning i dessa områden. Ett stort antal bostäder finns också med i pågående detaljplaner i centrala Vänersborg, Öxnered, Nabbensberg och Brålanda.

Genomsnittlig handläggningstid för bygglov (enligt PBL) ska minska

Uppnås inte

Genomsnittlig handläggningstid för bygglovsärenden ökar från 5,3 veckor 2022 till 5,9 veckor 2023, till stor del på grund av vakanser i början av året.

Nöjd kund-index (INSIKT) för nämnden myndighetsområde ska uppgå till minst rikssnittet

Uppnås inte

Det slutliga Nöjd kund-indexet för bygglov 2023 presenteras inte förrän till våren 2024. Senaste uppgifterna från hösten indikerar att nöjd kund-index för bygglov minskar marginellt jämfört med året innan, från 65,5 till 65.3. Rikssnittet för bygglov 2022 var 67.

Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 80.

Uppnås inte

Hållbart medarbetarengagemang uppgår till 75 i medarbetarundersökningen 2023.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2023	Bok-slut 2022	Utveckling 2022/2023
Bygglov			
Handläggningstid dagar	41	37	+4 d
Boende			
Färdigställda Bostäder antal*	275	327	-52

*Färdigställda bostäder innebär att bygglov har sökts samt att byggnaden är uppförd och inflyttningsklar. Det gäller både enbostadshus och antal lägenheter i flerbostadshus

Antalet färdigställda bostäder hamnar på 275 och innefattar 28 en/tvåbostadshus, 244 lägenheter i flerbostadshus och 3 fritidshus. Prognosen i augusti var 335 bostäder.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	0,1	0,2	0,3
Övriga Intäkter	13,2	13,7	14,1
S:a Intäkter	**13,3**	**13,9**	**14,4**
Personal	26,2	25,1	22,8
Omkostnader	7,1	6,8	6,4
Avskrivning & int.ränta	0,4	0,5	0,6
S:a Kostnad	**33,7**	**32,4**	**29,8**
Nettokostnad	20,4	18,5	15,4
Nettobudget	20,3	18,6	18,0
Resultat	**-0,1**	**0,1**	**2,6**

Nämnden uppvisar i 2023 års bokslut ett underskott på 136 tkr, en avvikelse mot budget på nästan en procent.

Årets redovisade intäkter understiger budget med 0,3 mnkr, vilket främst beror på låga intäkter på Kommunala Lantmäterimyndigheten (KLM) och Plan. Personalkostnader understiger budget med 1,3 mnkr till följd av vakanser, sjukfrånvaro samt vård av barn. Övriga kostnader överstiger budgeterad nivå med 1,1 mnkr, vilket främst beror på konsulttjänster som köpts in vilka till stor del vidarefaktureras.

Föregående år visade nämnden ett överskott mot budget med 0,1 mnkr.
Nämnden prognostiserades i augusti ett budgetunderskott på 0,7 mnkr vid årets slut. Främsta orsaken till att utfallet avviker mot prognosen är ökade intäkter, till stor del i form av sanktionsavgifter, samt lägre arbetskraftskostnader än budgeterat på bygglov.

Ekonomisk analys

Nämndverksamheten följer budget i stort. Förvaltningskontoret visade ett överskott mot budget på drygt 0,3 mnkr. Överskottet beror på uppskjuten rekrytering av utvecklingsledare. KLM uppvisade ett budgetunderskott på 0,1 mnkr, på grund av lägre intäkter än budgeterat. Kart- och geodata landade på ett underskott mot budget på drygt 0,2 mnkr, till följd av lägre intäkter än budgeterat samt högre verksamhetskostnader i form av dyrare licenser och programvaror. Plan visade ett budgetunderskott på 0,4 mkr främst på grund av låga intäkter men även höga konsultkostnader vilka till stor del vidarefaktureras. Bygglov visade ett överskott mot budget på nästan 0,3 mnkr. Avvikelsen kan förklaras av högre intäkter än budgeterat, främst på grund av sanktionsavgifter, samt lägre arbetskraftskostnader än budgeterat.

Personal *	2023	2022	2021
Tillsvidare anställda	36	38	35
Visstid anställda	0	2	3
Summa	**36**	**40**	**38**

* Nyckeltalet avser statusen den 2023-11-01

Fyra tjänster har hållits vakanta hela eller delar av året för att möjliggöra budgetbalans.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investerings-plan	Utfall	Budget-diff
Inventarier	1,0	0,6	0,4

Årets investeringsbudget användes till en höjdmodell. Avvikelsen mot budget på 400 tkr beror på att inköpet av höjdmodell blev mindre kostsamt än budgeterat.

Åtgärder för budgetbalans

Under året har en ny plan- och bygglovstaxa framtagits och fyra stycken tjänster har hållits vakanta hela eller delar av året.

Kommunstyrelsen

Ordförande: Benny Augustsson (S)
Vice ordförande: Mats Andersson (C)
2:e vice ordförande: Henrik Harlitz (M)
Förvaltningschef: Lena Tegenfeldt

Verksamhetsbeskrivning

Kommunstyrelseförvaltningen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan som ansvarar för att leda och samordna kommunens verksamhet. Kommunstyrelsens förvaltning arbetar med strategiska utvecklingsfrågor och områden som IT, personal, ekonomi, kommunikation och juridik. I kommunstyrelsen finns ett arbetsutskott, ett personal- och förhandlingsutskott och två politiskt tillsatta samordningsgrupper, en för miljö och klimat och en för strategisk samhällsplanering. Det finns också fem rådgivande organ

- Rådet för hälsa och social hållbarhet Brottsförebyggande rådet
- Rådet för arbetsmarknadsfrågor
- Rådet för funktionshinderfrågor Näringslivsrådet

Resultatavstämning

Nedan redovisas styrelsens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås. Sju bedöms vara uppfyllda och tre delvis uppfyllda.
Förvaltningen har 21 uppdrag inom de fem inriktningsmålen. Av dessa är ett avslutat, övriga påbörjade.

Andelen med egenförsörjning ska öka

Uppnås

Arbetslösheten i Vänersborg har de senaste två åren minskat kontinuerligt. Från 9,2 procent i oktober 2021 till 7 procent i oktober 2023. Sysselsättningsgraden för invånare mellan 20 och 64 år ökar samtidigt som långtidsarbetslösheten för 25 till 64-åringar minskar.
Siffrorna följs kontinuerligt och genom dialog och samverkan mellan arbetsmarknadsenheten, kunskapsförbundet och kommunstyrelseförvaltningen kan näringslivets efterfrågan på kompetens kanaliseras som utbildningsutformning. Ett annat exempel är Breddad rekrytering, med ett pilotprojekt inom socialförvaltningen, som är en insats för de som under lång tid stått långt från arbetsmarknaden. När kommunens näringslivsstrategi togs fram, har dialog med fokus på innovation, etableringar och kompetensförsörjning förts med medborgare och företagare. Detta ska stärka möjligheterna att få ett arbete eller starta företag och därmed ha egen försörjning.

Invånarnas möjlighet till delaktighet ska öka

Uppnås

Årets utfall av delaktighetsindex är detsamma som föregående år (69) och resultatet innebär en placering mycket nära de 25 procent bästa kommunerna.

Invånarnas inflytande och delaktighet pekas ut som prioriterade verktyg i kommunens uppdaterade styr- och ledningsmodell. En strategi har antagits för att säkerställa professionell hantering av invånarnas återkoppling. Utbildningar och stödjande material är framtaget för att se till att denna strategi förverkligas

Ett nytt arbetssätt är i gång med samverkan runt brottsförebyggande och trygg miljö. Arbetet med medborgarlöfte pågår kontinuerligt. Det lokala brottsförebyggande arbetet lokalt är välfungerande.

Under året har vissa medel kommit till kommunen från staten utifrån ny lagstiftning, vilket bland annat används för insatser mot skadegörelse. Stödet används fullt ut 2024.

Invånardialoger har skett inom två viktiga områden. Dels i utformningen av strategi för full delaktighet för personer med funktionshinder, där Rådet för funktionshinderfrågor aktivt deltagit. Dels i utformningen av en friluftsstrategi, som finansierats med externa medel. Därutöver sker regelbundna möten med invånare via medborgarlöften. Det tycks vara lättare att nå målgruppen genom föräldragrupper till exempel på Barnens Kastanj, än till övriga möten utifrån medborgarlöftet.

Den sociala hållbarheten ska öka

Uppnås delvis

Det senaste decenniet har andelen invånare med låg ekonomisk standard ökat, med ett något lägre resultat vid senaste utfallet. Det långsiktiga förebyggande arbetet fortsätter och under året har bland annat drogförebyggande insatser och inkluderande aktiviteter som exempelvis Lussebandy, Aqua Blå, Subkult, Bouleturnering genomförts för att stärka den mellanmänskliga tilliten och tillhörigheten. En rad aktörer har samverkat för att skapa ett brett utbud för många olika målgrupper. Projektet Det goda livet i Dalsland, som Kommunstyrelsen medfinansierar, har startat flera delprojekt inom bl a social hållbarhet där deltagarna
utbytt kunskap och erfarenheter inom välbefinnande. Projektet redovisas under 2024.
Samordning och stöd till internationella projekt ges från kommunstyrelseförvaltningen och medel för medfinansiering har använts för att möjliggöra utvecklingsprojekt i förvaltningarna, både i pågående projekt med extern finansiering och för att finansiera självständiga utvecklingsinitiativ. Förvaltningen arbetar vidare med att förebygga fysisk och psykisk ohälsa genom en rad aktiviteter som till exempel rastaktiviteter, suicidprevention och säkerhet på nätet.

Vintertid i Vänersborg med barnkarusell på Plantaget blev en succé med 7 300 besökare före nyår. Annat som medfört besök, stolthet för Vänersborg och samtal i positiva ordalag är Artscape, ett initiativ från näringslivet där kommunen bistått med samordningsinsats.

Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år ska öka

Uppnås

Andelen gymnasieelever med fullföljda studier har ökat. Sammantaget har andelen ökat från 67,5 till 75,1 procent. Elever på högskoleförberedande har ökat sina resultat, framför allt flickor. Även på introduktionsprogrammet har flickorna höjt sina resultat. En högre andel flickor började introduktionsprogrammet 2019 jämfört med tidigare år. Av dessa klarade en relativt hög andel utbildningen inom fyra år. Medveten satsning på motivationshöjande arbete från skolans sida kan vara en tänkbar bidragande orsak.

Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka

Uppnås

Insatser under året är bland annat Hållbarhetsveckan, som syftade till att sprida kunskap om Agenda 2030 och visa upp kommunens hållbarhetsarbete. Invigningshelgen blev mycket framgångsrik, med 4 000 besökare. Intresset för projektet industriell symbios har varit tydligt bland företagen. Det märks ett stort behov av mer informationsinsatser för att stärka företagen i sitt hållbarhetsarbete.

Växtkraften i våra företag ska öka

Uppnås delvis

Enligt Tillväxtverket har antalet nystartade företag i Sverige minskat under årets första två kvartal, jämfört med samma kvartal 2022. Denna trend syns även i Vänersborg. De senaste 15 åren har inneburit en totalt sett svag positiv trend i antal nystartade företag i kommunen. Pågående dialog om ansökningar i båda Leaderområdena för att stärka aktörer på orten förväntas gynna växtkraften i våra företag.

Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka

Uppnås delvis

Trenden håller i sig gällande Insikts-mätningen. 2023 ligger kommunen kvar på ungefär samma siffra som tidigare år, alltså bibehålles det resultat som de senaste årens arbete gett. Strategiskt arbete med företagens perspektiv på de olika förvaltningar, såsom exempelvis bygglovsavdelningens arbete med förenklade och tydliga handläggningsprocesser och nya e-tjänster för att underlätta företagens ansökningsförfarande bedöms ha bidragit till måluppfyllelse.

Invånarnas och företagens omdöme om hur kommunens service och bemötande är, ska öka

Uppnås

Stor ökning i nöjdhet i företagarnas betyg på service och bemötande i svenskt näringslivs undersökning av företagsklimat. 2023 hamnade betyget högre än rikssnittet för första gången på många år. Förvaltningarna har arbetat med service och bemötande. Bland annat har olika förvaltningars representanter följt med på företagsbesök och

uppföljning av olika företagarundersökningar har gjorts gemensamt i vår lotsgrupp för att göra aktiviteter som är väl förankrade och ger rätt effekt.
Kommunen fick sitt första resultat i servicemätningen och förvaltningsövergripande insatser kring värdskap och bemötande har inletts. Bland annat genomfördes en gemensam förvaltningsdag med fokus på värdskap och bemötande. Samtliga anställda inom förvaltningen deltog i föreläsning, inspiration och workshop.

Sjukfrånvaron ska minska

Uppnås
Sjukfrånvaron för kommunen som helhet har sjunkit, från 10,3 till 9,3 procent. Den positiva utvecklingen gäller för både kvinnor och män. Skillnaden i sjukfrånvaro mellan åren beror till största del på den exceptionellt höga sjukfrånvaron under januari 2022. Därefter har sjukfrånvaron för 2023 legat lite under föregående år förutom i mars och november då den legat något över. Arbetet med att påverka nivån på sjukfrånvaron är ett långsiktigt och pågående arbete. En mer djupgående analys av orsakerna till sjukfrånvaron har under hösten presenterats för kommunstyrelsen. Bilden är alltmer komplex där samhällsfaktorer som trygghet, arbetslöshet och familjesituation verkar påverka kommunens sjukfrånvaro. Det har under året skett utbildningsinsatser, utveckling av rehabiliteringsprocessen, utveckling av det digitala stödet, karriärväxling, internkontroll samt översyn av styrande och stödjande dokument kopplat till sjukfrånvaron. Kommunstyrelseförvaltningens sjukfrånvaro är låg, och hamnar på 4,8 procent.

Attraktiviteten som arbetsgivare ska öka

Uppnås
Det totala kommunindexet för HME (hållbart medarbetarengagemang) har förbättrats från förra året, från 78 till 79. Kommunstyrelseförvaltningen har ökat från 80 till 81. HME är uppdelat på tre områden och det området som har utvecklats mest positivt är styrning och framför allt att medarbetarna upplever att de är insatta i arbetsplatsens mål, vilket visar att årets handlingsplan givit effekt.
Andelen ambassadörer (de som fyllt i 9 eller 10 på en tiogradig skala huruvida personen rekommenderar sin arbetsplats) är 46 procent, vilket trots att det är ett högt resultat, är något sämre än föregående års mätning. Kommunstyrelseförvaltningen har 47 procent ambassadörer.
För att öka attraktiviteten som arbetsgivare har personalavdelningen genomfört kommungemensamma aktiviteter såsom *Arbetsmiljödagar* för kommunens alla chefer och skyddsombud i syfte att kontinuerligt utveckla arbetsmiljön. Även genomförda personalklubbsinsatser har varit betydelsefulla.
Samtliga insatser har utvärderats och visat på mycket bra resultat.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	9,8	7,4	5,3
Övriga Intäkter	61,3	64,6	58,8
S:a Intäkter	**71,1**	**73,0**	**64,1**
Personal	85,7	79,1	74,6
Omkostnader	412,2	389,3	372,5
Avskrivning & int.ränta	2,0	2,2	2,1
S:a Kostnad	**499,9**	**470,7**	**449,2**
Nettokostnad	428,8	397,6	385,1
Nettobudget	441,1	420,1	408,9
Budgetdiff	**12,3**	**22,5**	**23,8**

Anslagsredovisningsnivå resultat 2023

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Kommunstyrelsen	0,0	10,8	10,8	5,1
Kommunstyrelseförvaltn.	68,8	192,8	124,0	4,3
Räddningstjänst/säkerhet	1,6	46,4	44,8	-2,0
Gymnasieverksamhet	0,2	211,7	211,5	2,2
Vuxenutbildning	0,4	38,2	37,8	2,7
Summa	71,0	501,3	428,9	12,3

Ekonomisk analys

Förvaltningens sammanlagda resultat redovisade ett överskott på 12,3 mnkr, vilket är en avvikelse mot budget på ca 2,7% Nettokostnaderna ökade med ca 9,2% jämfört med 2023, vilket till största delen beror på ökade pensionskostnader i förbunden och ökade kostnader för avtalsbunden verksamhet kopplat till den höga inflationen. I delårsrapporten per augusti prognostiserades ett överskott på 2,0 mnkr. Skillnaden på resultatet mot delårsrapport per augusti beror huvudsakligen på att kommunledningskontoret visar ett bättre resultat mot prognos samt att

kommunstyrelsens förfogandeanslag avseende socialt förebyggande arbete inte används fullt ut.

Kommunstyrelsen, politisk verksamhet

Kommunstyrelsen redovisade sammanlagt ett överskott på 5,1 mnkr. Av överskottet stod kommunstyrelsens förfogandeanslag för 1,5 mnkr till största delen avseende socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser, vidare visade lönebidrag till föreningar ett överskott på 0,6 mnkr. Övrig avvikelse rör övriga verksamhetskostnader, bl. a utredningsanslag och IT-utrustning till politiker.

Kommunstyrelseförvaltningen

Redovisningsnivån visade sammantaget ett överskott på 4,3 mnkr. Personalkostnader redovisar ett överskott på 2,3 mnkr beroende på vakanser, sjukskrivningar och tjänstledigheter. Övriga överskott avser bla centrala medel för utbildning/utveckling, företagshälsovård, anpassningsåtgärder samt övrigt material och omkostnader kopplat till allmän återhållsamhet utifrån Kommunfullmäktiges beslut i juni.

Gymnasiet/Vuxenutbildning

Gymnasieverksamheten visade ett överskott på 2,1 mnkr och är kopplat till en lägre andel av antalet gymnasieelever i förbundet än budgeterat. Vuxenutbildningen visar ett överskott på 2,8 mnkr och beror på lägre volymer i vuxenutbildningen jämfört med budget 2023.

Räddnings- & Säkerhetsverksamhet

Redovisningsnivån visade sammanlagt ett underskott på -2,0 mnkr mot budget. Räddningstjänsten ingår i Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) där kommunens kostnader för räddningstjänst består av förbundsbidrag och pensionskostnader. Verksamheten redovisade ett underskott på -2,2 mnkr, beroende på högre kostnader pensioner än budgeterat. Kommunens egen verksamhet för säkerhet visade ett överskott på 0,2 mnkr mot budget, vilket beror på personalkostnader där man haft vakant tjänst ett par månader.

Personal	2023	2022	2021
Tillsvidare anställda	117	109	110
Visstid anställda	8	15	7
Summa	**125**	**124**	**117**

Ökning i tillsvidareanställda beror på att visstidsanställda inom IT enheten för att stärka upp service och stöd till förvaltningarna blivit tillsvidareanställda.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budgetdiff
Inventarier	7,8	6,7	1,1

Av årets investeringsplan på 7,8 mnkr användes totalt 6,7 mnkr. Budget för IT investeringar användes i sin helhet medans investeringsmedel för övriga inventarier inte nyttjats i så stor utsträckning.

Åtgärder för budgetbalans

Ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och prioriteringar på tjänstemannanivå sker inom angiven budgetram. Verksamheterna har bedrivits med stor återhållsamhet utifrån Kommunfullmäktiges beslut i juni.

Kultur- och fritidsnämnden

Ordförande: Jonathan Svensson (S)
Vice ordförande: Kristina Edvinsson (M)
Förvaltningschef: Anna Svensson

Verksamhetsbeskrivning

Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden omfattar barn- och ungdomskultur, bidrag, stöd och stimulans till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens verksamhetsområde, folkbibliotek, fornvård, fritidsgårdsverksamhet, huvudmannaskap för Vänersborgs museum, idrotts- och fritidsanläggningar, konsthall, musik- och kulturskola, stipendier och priser inom nämndens områden samt öppna offentliga arrangemang.
Nämnden har beslutat att verksamheterna ska fokusera på underrepresenterade grupper och geografisk spridning.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen flickor som deltar i öppen fritidsverksamhet ska vara minst 40%.

Uppnås inte

Under året har flera olika åtgärder genomförts för att öka antalet besökande tjejer. På Barnens Kastanj har tjejkvällar arrangerats varannan vecka. På Lyckans fritidsgård har det anordnats ett antal tjejkvällar där det kommit ungefär 15-20 tjejer vid varje tillfälle. På Torpa fritidsgård installerades ett gym och en danssal som främst önskats av tjejer. Tjejkväll på Torpa med endast kvinnlig personal var mycket välbesökt och bekräftar till viss del vikten av kvinnlig personal för att nå tjejer i verksamheten. Sammantaget går det att se en viss ökning av andelen tjejer som besöker fritidsgårdsverksamheten, från 31% år 2022 till 34% år 2023. Andelen varierar något mellan gårdarna, se tabell nedan.

Fritidsgård	Andel tjejer
Lyckans	28%
Torpagården	29%
Barnens kastanj	53%

Andelen inköp av miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska uppgå till minst 45 procent

Uppnås inte

Andelen miljöklassade varor uppgår till 39% för året vilket är en ökning med 15 procentenheter jämfört med föregående år. Under hösten var andelen 46% vilket kan jämföras med 27% de första fyra månaderna av året. Ökningen är troligtvis ett resultat av återkommande utbildningstillfällen. Enheterna väljer inköp av miljöklassade varor då det är möjligt, men då verksamheterna har specifika verksamhetsbehov som inkluderar även t ex föreställningar och anläggningsrelaterade varor, som inte finns i marknadsplatsen, är det en utmaning att nå det förväntade resultatet.

Andelen invånare som är nöjda med biblioteken ska minst uppgå i nivå med rikssnitt

Uppnås

Det förväntade resultatet mäts genom SCB:s medborgarundersökning som inte genomfördes 2023. Förvaltningen har därmed ingen aktuell statistik att jämföra med. Samarbetet med biblioteken i Fyrstad har gett invånarna ett större medieutbud och utlånen har ökat med 22% jämfört med föregående år. Besökarna har alltid möjlighet att inkomma med önskemål på t ex inköp av media, studierummen och auditoriet i huvudbiblioteket används i hög utsträckning och alla bibliotek har fått nya möbler via statligt bidrag.

Andelen invånare som är nöjda med idrotts- och motionsanläggningar ska öka med minst två procentenheter

Uppnås

Det förväntade resultatet mäts genom SCB:s medborgarundersökning som inte genomfördes 2023. Förvaltningen har därmed ingen aktuell statistik att jämföra med. Under året har flera satsningar genomförts för att höja kvalitén på kommunens idrottsanläggningar. Bland annat dränering på Frendevi, Sörbyvallen och tennisbanorna på Sportcentrum. I Frändefors har parkeringen asfalterats, ny sand i längdhoppsgroparna och nytt

staket runt idrottsplatsen har anlagts. Både i Frändefors och Brålanda har konstbevattning installerats för att ge bättre gräsplaner. Vid Sportcentrum har tennisbanorna utrustats med nya nätstolpar och Vänersvallen Nord har fått en ny resultattavla. Kultur- och fritidsnämnden har beslutat om ny ungdomsavgift som omfattar unga upp till 19 år med syftet är att främja junioridrotten. Nämnden har investerat i ett antal nya maskiner för bättre underhåll. Regelbunden dialog med föreningslivet sker.

Andelen invånare som är nöjda med kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet ska öka med minst två procentenheter.

Uppnås

Det förväntade resultatet mäts genom SCB:s medborgarundersökning som inte genomfördes 2023. Förvaltningen har därmed ingen aktuell statistik att jämföra med. Kulturenheterna arbetar aktivt med att främja det lokala kulturlivet. Förvaltningen har i samarbete med Göteborg Film Festival genomfört ett så kallat filmkommunår, under året har ett konstprogram tagits fram och nämnden har investerat i ny konst. Mötesplats för HBTQI har startat, arbete med ungdomsinflytande pågår, programplan för biblioteken är i slutfasen och sommarscen samt kulturvecka har genomförts.

Andelen barn och unga i musik- och kulturskolan ska öka med minst en procentenhet

Uppnås

Andelen inskrivna deltagare i verksamheten har ökat med 1 procentenhet. Enheten har arbetat brett med att nå sina underrepresenterade grupper och en geografisk spridning, genom bland annat nya kurser på Tärnanskolan, marknadsföringsinsatser, prova på-dagar i Vargön, Brålanda och Vänerparken. Verksamheten har arbetat uppsökande på kommunens fritidshem och maximerat antalet antagna deltagare på respektive ämne. Att verksamheten från och med i år är avgiftsfri har troligtvis också haft en positiv effekt på resultatet.

Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska uppgå till minst 76

Uppnås

I 2023-års medarbetarundersökning uppgår HME till ett index på 76 vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Nyckeltal/jämförelsetal

Bibliotek och kultur	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckl. 22/23
Bibliotek			
Antal utlånade media*	127 124	103 850	22%
Huvudbiblioteket			
Antal besökare	115 334	13 963	-**

**Avser ej e-böcker, e-ljudböcker eller film.*
*** Ej jämförbart pga stängt för renovering större delen av 2022.*

Musik- och kulturskola	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckl. 22/23
Antal aktiviteter*	1 427	1 313	1%
Varav flickor i %	70	70	-
Varav pojkar i %	30	30	-

**Avser verksamhet utanför skoltid. Mätdatum 15 oktober.*

Öppen ungdomsverksamhet*	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckl. 22/23
Öppet antal kvällar/år	586	474	24%
Antal besök	22 650	15 467	46%
Varav flickor i %	34	31	3
Varav pojkar i %	66	69	-3

**Avser det sammanslagna utfallet för tre enheter.*

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	5,6	4,4	4,4
Övriga intäkter	13,9	16,0	15,0
S:a Intäkter	**19,5**	**20,5**	**19,5**
Personal	59,4	56,6	55,4
Omkostnader	87,5	81,1	75,3
Avskrivning & interränta	2,1	1,4	1,5
S:a Kostnad	**149,0**	**139,2**	**132,2**
Nettokostnad	129,5	118,7	112,8
Nettobudget	130,1	118,7	115,1
Budgetdiff.	**0,6**	**0,0**	**2,4**

För 2023 redovisas en nettokostnad om 129,5 mnkr, årets nettobudget uppgår till 130,1 mnkr vilket ger en positiv budgetavvikelse på 0,6 mnkr. Jämfört med 2022 är det en förbättring med 0,6 mnkr samtidigt som nettokostnaden ökat med 9 % jämfört med föregående år, detta beror främst på ökade hyreskostnader. Årets redovisade intäkter överstiger budget vilket beror på ökade statsbidrag. Personalkostnader understiger budget medan övriga kostnader överstiger budgeterad nivå. Att övriga kostnader överstiger budget hänger till stor del samman med att

erhållna bidrag för specifika projekt genererar motsvarande kostnader samt ökade kostnader på grund av inflation.

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget diff
Nämnd och administration	0,5	8,0	7,5	0,3
Kultur	11,2	70,9	59,7	-0,1
Fritid	7,8	70,1	62,3	0,3
Summa	**19,5**	**149,0**	**129,5**	**0,6**

Nämnd och administration redovisar ett positivt resultat vilket främst beror på något lägre kostnader för arvoden inom nämnd samt lägre övriga kostnader inom administration till följd av stor återhållsamhet.

Kultur omfattar allmän kultur, bibliotek, musik- och kulturskola med flera och redovisar ett utfall strax över budget. Inom bibliotek ger ökade hyreskostnader till följd av inflationen ett underskott, medan hyreskostnad för Kulturhuset understiger budget då underhållsinvestering och verksamhetsanpassning ännu ej är slutförd. Även inom musik- och kulturskolan har hyreskostnaderna ökat på grund av inflation, verksamheten har även belastats med kostnader förknippade med besparingsåtgärder inför 2024. Stor återhållsamhet inom samtliga enheter har resulterat i lägre kostnader för personal samt övriga kostnader vilket kompenserar för viss del av underskottet.

Fritid omfattar idrottsanläggningar, fornvård och fritidsgårdar och redovisar ett positivt resultat. Inom idrottsanläggningar understiger kostnaden för hyror budget, vilket beror på investeringar som ännu ej är färdigställda. Ökad hyra på grund av genomförda åtgärder kommer att debiteras verksamheten när projekten är avslutade. Intäkter för anläggningar ger ett underskott, främst för Arena Vänersborg. Ökade kostnader för varor och tjänster på grund av inflationen kompenseras tillfälligt av överskott vad gäller hyreskostnader samt återhållsamhet och besparingsåtgärder inom verksamheten.

Fritidsgårdsverksamheten redovisar ett utfall i nivå med budget. Verksamheten har haft ökade kostnader i samband med flytt till ny lokal för Torpa fritidsgård, insatser har även gjorts på Barnens Kastanj. Under året har återhållsamhet med vikarier vid vakanser kompenserat de ökade kostnaderna.

Personal	2023	2022	2021
Tillsvidareanställda	97	98	100
Visstidsanställda	4	8	3
Summa	**101**	**106**	**103**

Investeringar

Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budget diff
Inventarier	2,0	1,9	0,1
Konstnärlig gestaltning	1,6	1,3	0,3
Summa	**3,6**	**3,3**	**0,3**

Investeringar avser inventarier och verksamhetsanpassningar samt konstnärlig gestaltning.

Under året har ett flertal konstverk köpts in, varav den största investeringen avser konstverket Early one morning av Jacob Dahlgren som är placerat i Brålanda.

De investeringar som skett avseende inventarier och verksamhetsanpassningar är bland annat dränering och bevattning Sörbyvallen, nytt bibliotekssystem samt IT-utrustning för e-sport på fritidsgården Lyckan.

Åtgärder för budgetbalans

Prognostiserat utfall i delårsbokslutet för augusti visade på ett utfall strax över budget för nämnden. Stor återhållsamhet under hösten har dock resulterat i ett utfall under budget och därmed ett positivt resultat.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Ordförande: Anneli Guilotte (S)
Vice ordförande: Lena Eckerbom Wendel (M)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden är både en vanlig kommunal nämnd och en självständig myndighet. Som myndighet kan nämnden besluta om att ställa tvingande krav på till exempel företag i miljöskyddsfrågor. Nämnden har i uppdrag att arbeta för efterlevnaden av de lagar och förordningar som rör miljö- och hälsoskydd, avlopp, livsmedel, tobak, läkemedel, strålskydd och naturvård. Verksamheten deltar i arbetet med Miljöprogram 2030, både vad gäller planering och genomförande. Naturvårdsprojekt med beviljade bidrag är andra stora arbetsuppgifter. Verksamhetens insatser styrs till stor del av inkommande ärenden såsom anmälningar, klagomål, ansökningar och remisser.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Utförd egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade markområden ska öka

Uppnås

Arbetet med egeninitierad tillsyn av förorenade områden inleddes under 2022 där en stor del av arbetet bestod av att ta fram en handlingsplan och ett ärende startades upp. Under 2023 har arbetet med tillsyn utökats, tre ärenden inom området har startats upp under året.

Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn ska öka med mål om att uppnå 100 procent

Uppnås

Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn under 2023 är 100 procent. Den tillsynsskuld som finns sedan tidigare har dock inte kunnat arbetas ned till noll under året. Vid starten av år 2023 var tillsynsskulden 73 timmar, skulden har under året minskats med 38 timmar. De kvarstående 35 timmarna beräknas kunna betas av under 2024.

Tillståndssökande av enskilda avlopp som är nöjda med förvaltningens service ska öka

Uppnås

Det slutliga resultatet för 2023 kommer under våren 2024 men det som rapporterats hittills under året ger ett index på 71, vilket enligt modellen som används graderas som ett högt resultat. Genom-snittet i Sverige är under samma period 67. För helåret 2022 gav undersökningen av Nöjd Kund Index (NKI) ett resultat på 65.

Nöjd kund-index (INSIKT) för nämndens myndighetsområden ska uppgå till minst rikssnittet

Uppnås

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har två områden inom mätningen Nöjd Kund Index bland företag, livsmedelsärenden och miljöärenden. Miljöärenden innefattar både miljöskyddstillsynen och hälsoskyddstillsynen.
Det slutliga resultatet för 2023 presenteras inte förrän till våren 2024. Nedan är senast tillgänglig data per december:
Miljö, 75 (rikssnittet 2022, 72)
Livsmedel, 82 (rikssnittet 2022, 79)

Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 86

Uppnås

Hållbart medarbetarengagemang uppgår till 88 i medarbetarundersökningen 2023.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	0,2	0,1	0,3
Övriga Intäkter	4,5	4,4	4,1
S:a Intäkter	**4,7**	**4,5**	**4,4**
Personal	13,0	11,8	10,8
Omkostnader	3,1	3,0	2,9
Avskrivning & int.ränta	0,1	0,1	0,0
S:a Kostnad	**16,2**	**14,9**	**13,8**
Nettokostnad	11,5	10,4	9,4
Nettobudget	11,4	10,2	9,8
Budgetdiff	**-0,1**	**-0,2**	**0,4**

Nämnden uppvisar i 2023 års bokslut ett underskott om 83 tkr, en avvikelse mot budget på nästan en procent. Årets redovisade intäkter understiger budget. Även personalkostnader understiger budget samtidigt som övriga kostnader överstiger budgeterad nivå.

Ekonomisk analys

Årets redovisade intäkter understiger budget med nästan 0,4 mnkr. Underskottet beror främst på att mer arbetstid än förväntat behövts läggas ner i framtagandet av kommunens vattentjänstplan vilket påverkat möjligheten att arbeta med intäktsgenererande uppgifter. Inom livsmedelstillsynen har ny lagstiftning inneburit att mycket tid fått läggas på omklassning detta år, något som inte ger intäkter.

Personalkostnaderna visade vid årets slut 0,6 mnkr lägre än budgeterat. Överskottet beror främst på att utvecklingsledartjänsten inte tillsats under året. Även vård av barn, att flera gått ner i arbetstid samt vakanser i början av året har påverkat dessa kostnader.

Omkostnaderna överstiger budgeterad nivå för 2023 med cirka 0,3 mnkr. Denna avvikelse från budget beror främst på kostnader kopplade till LONA projektet Naturvårdsplan, ett projekt som verksamheten mottagit bidrag från Länsstyrelsen för. Högre kostnader för transportmedel samt att mer IT-utrustning och telefoner har köpts in under året, än vad som budgeterats för, har också bidragit till avvikelsen mot budget. Även avskrivning av fodringar på nästan 50 tkr bidrar till underskottet.

Föregående år visade nämnden ett underskott mot budget med 0,2 mnkr. I delårsrapporten per augusti 2023 prognostiserades ett överskott på 0,3 mnkr. Resultatet innebär en avvikelse mot prognosen med 0,4 mnkr. Detta främst till följd av längre intäkter än väntat då mer arbetstid än förväntat behövts läggas ner i framtagandet av kommunens vattentjänstplan samt att rekryteringen av ny verksamhetschef gick fortare än förväntat och det prognosticerade glappet i bemanning uteblev. Konsultkostnaderna väntades bli lägre än budgeterat men till följd av LONA projektet ökade dessa under slutet av året, dessa kostnader finansierades dock av bidrag från Länsstyrelsen.

Personal *	2023	2022	2021
Tillsvidare anställda	18	17	16
Visstid anställda	2	2	2
Summa	**20**	**19**	**18**

* Nyckeltalet avser statusen den 2023-11-01

En föräldraledighet och en tjänstledighet täcktes upp av två visstidsanställda. Ökningen med en tillsvidareanställd beror på att verksamhetschefen som slutade och den nye som började överlappade varandra några dagar just i början av november.

Åtgärder för budgetbalans

Nämnden är medveten om orsakerna bakom resultatet och bedömer att budgeten kommer kunna hållas 2024 utan särskilda åtgärder.

Samhällsbyggnadsnämnden

Ordförande: Ann-Mari Jonasson (S)
Vice ordförande: Johan Andersson (C)
2:e vice ordförande: Tor Wendel (M)
Förvaltningschef: Andreas Knutsson

Verksamhetsbeskrivning

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för stora delar av kommunens tekniska verksamhet, såsom drift och anläggning inom park och gata, projektering samt trafikärenden. Vidare handhas fastighetsförvaltning, lokalvård, måltidsproduktion till skola och äldreomsorg samt en del övrig intern service, såsom tryckeri, telefoni, bilpool och vaktmästeri. Balansräkningsenheterna Va- och renhållningsverksamheterna ingår också.

Resultatavstämning

Nedan redovisas samhällsbyggnadsnämnden förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Resultatet av mätningen "Andelen invånare som tycker att kommunen har ett bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning

Uppnås delvis

Utfall: 64,4% (2022). Genomsnittskommunen ligger på 65,4 år 2023. Fokus har under året legat på underhåll och medvetandegörande av det som redan finns. Bland annat har man gjort informationsutskick till rektorer i grundskolan om utbudet av kommunens uteaktiviteter - vilket resulterat i att flera klasser har förlagt lektioner på dessa platser. Medborgarundersökning genomfördes inte i Vänersborg 2023 vilket gör måluppfyllelsen oklar.

Resultatet av mätningen "Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning

Uppnås delvis

Utfall: 76,5 % (2022). Genomsnittskommunen ligger på 79,6 år 2023. Årets trygghetsfokus legat på medborgarlöftet för Torpa. Gatuenheten har ex. genomfört projekt “utveckling Kastanjeparken” - där dialog fördes i syfte att lyssna in invånarnas synpunkter samt utveckla en mötesplats för ökad trygghet. Medborgar-undersökning genomfördes inte i Vänersborg 2023 vilket gör måluppfyllelsen oklar.

Fler barn upplever att skolvägen är trygg, med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden

Uppnås inte

Utfall: 82 % (2023). Trygghetsmätningen "Trygg skolväg" från mars 2023 tyder inte på att otryggheten är särskilt stor och ingen skola stack ut särskilt. Resultatet har dock försämrats mot 2022, om än marginellt. Enkätsvaren från 2023 ligger till grund för de åtgärder som genomförts under året. Ny mätning sker i början av 2024. Ex. har 2 % av kommunens gatubelysning bytts ut - skolvägar i anslutning till Torpa-området har prioriterats. Utbildning i trafiksäkerhet riktad till elever i årskurs 2 och 4 har genomförts.

Fler högstadie- och gymnasieelever besöker skolrestaurangerna

Uppnås

Utfall: 83 % (maj-nov 2023). Man kan se generella ökningar av besöksnärvaron från början till slutet av året om 3 till 7,5 procentenheter för de olika köken. När nu ett nuläge finns blir nästa steg att analysera och kartlägga orsakerna. Under året har måltidspersonalen arbetat med att bjuda in till matsalen och uppmana elever att komma och prova.

Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska minst uppgå till 60 % enligt den nationella livsmedelsstrategin

Uppnås inte

Utfall: 23,3 % (kostenheten, 2023). Uppnås inte på grund av de höga livsmedelspriserna och de resursbegränsningar verksamheten haft under året. Genom insatser så som köpstöd och stöd till beställare har utfallet på livsmedelskostnader över lag kunnat hållas nere till viss del.

Klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska ligga under 1,7 Uppnås

Utfall: 1,64 koldioxidekvivalenter (t.o.m. november 2023). Bra menyplanering ligger till grund för resultatet. Kostenheten har arbetat med att ersätta viss del av proteinet i maträtterna till vegetabiliskt protein.

Resultatet av mätningen "Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan" ska vara bland de 25 procent bästa i SCB:s medborgarundersökning

Uppnås delvis

Utfall: 56,9 % (2022). Genomsnittskommunen ligger på 55,5 år 2023. Under året har gatuenheten bland annat sponsrat Trafikkalendern. Kretslopp & vatten deltog vid Bomässan och Miljöforum för att informera om de nya sopkärlen. Miljöalmanackan har delats ut till alla hushåll. Medborgarundersökning genomfördes inte i Vänersborg 2023 vilket gör måluppfyllelsen oklar.

Andel akut fastighetsunderhåll ska uppgå till max 15 %

Uppnås inte

Utfall: 20 % (2023). Bedömningen är att utfallet ligger inom rimliga gränser med anledning av det sparbeting förvaltningen arbetat mot under året. Pga. inflation och prisökningar har man medvetet gjort hårdare prioriteringar i det planerade underhållet för att hålla budget. Det akuta underhåller har ökat, men marginellt.

Andelen belysningsarmaturer LED ska öka med 2 % årligen

Uppnås

Utfall: ökning med 2 % (2023). Ex. har 45 armaturer bytts ut längst Ponnygatans gång- och cykelväg samt 51 armaturer längst Marierovägens gång- och cykelväg.

Index för hållbart medarbetarengagemang, HME, ska uppgå i nivå med rikssnitt

Uppnås inte

Utfall: 78 (2023). Resultatet ligger under rikssnitt (80 (2023)), men det är en ökning från föregående år med två enheter. Inom områdena styrning och ledning höjer sig förvaltningens resultat med hela tre enheter. Området motivation har samma resultat som 2022. Under året har alla chefer tillsammans fått diskutera resultatet för att stärkas i arbetet med kartläggning och åtgärder. Arbete med målsättning har varit tema under året. Det är positivt att förvaltningen därefter har förbättrat sitt resultat, speciellt i tider med ekonomisk åtstramning och skarpa personalprioriteringar.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckl. 23/22
Fastigheter, förvaltade lokaler			
Skolor och förskolor, yta kvm	106 246	106 246	-
Omsorgsfastigheter, yta kvm	11 463	14 594	-21,5%
Kontorsfastigheter, yta kvm	31 746	30 591	+3,8%
Fritidsfastigheter, yta kvm	61 678	61 678	-
Fastighetsunderhåll kr/kvm	153	179*	-14,5%
Gator			
Gatuunderhåll kr/km	112 577	79 875	+40,9%
Kost och service			
Måltider antal 1000-tal portioner/år	1 487	1 441	+3,1%
Städyta 1000/kvm per dag	182	180	+1,1%
Vatten			
Debiterad kvantitet renvatten, 1000-tal kbm	2 351	2 468	-4,7%
Avfall			
Hushållsavfall, antal ton	6 842	6 903	-0,9%

*Rättning av Fastighetsunderhåll, kr/kvm bokslut 2022 då reparationskostnaden inte togs med i beräkningen av fastighetsunderhållet

Under 2023 har äldreboendet Eken sålts till Vänersborgsbostäder vilket minskat omsorgsfastigheters totala yta. Ytan för kontorsfastigheter har ökat då Krassen 10 (f.d. Flickskolan) förvärvats. Fastighetsunderhåll kr/kvm har minskat pga besparingar inom driftunderhåll. Gatuunderhåll i kr per kvm har ökat då investeringsbudget för beläggningsunderhåll utökats med 7 mnkr samt att kostnaderna för snö- och halkbekämpning varit höga år 2023. Insamlat hushållsavfall har minskat vilket förmodas vara en kombination av bättre sortering samt minskad konsumtion.

Ekonomi

Resultaträkning skattefinansierad verksamhet

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	16,2	9,2	9,8
Övriga Intäkter	453,3	428,9	422,8
S:a Intäkter	**469,6**	**438,2**	**432,6**
Personal	176,2	165,6	159,9
Omkostnader	244,7	239,7	239,7
Avskrivning & int.ränta	128,3	101,9	93,1
S:a Kostnad	**549,2**	**507,3**	**492,7**
Nettokostnad	79,6	69,1	60,1
Nettobudget	93,9	82,5	80,0
Budgetdiff	**+14,3**	**+13,4**	**+19,9**

Samhällsbyggnadsnämnden redovisade ett överskott mot budget om totalt 8,3 mnkr för år 2023. Den skattefinansierade verksamheten redovisade 14,3 mnkr i överskott och den taxefinansierade verksamheten redovisade 6,0 mnkr i underskott. Överskottet beror främst på intäkter från elstöd, 10,5 mnkr, och besparingsåtgärder i verksamheterna. Nämnden prognostiserade ett resultat i balans med budget i delårsrapporten per augusti.

Anslagsredovisningsnivå, Mnkr

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Nämnd/adm.	8,8	9,4	0,6	14,0
Gatuenh/teknisk	83,3	151,5	68,2	2,0
Fastighetsenhet	218,5	221,7	3,2	4,2
Kost/Serviceenh.	159,0	166,6	7,6	-5,9
VA-verksamhet	80,4	84,4	4,0	-4,0
Renhållning	36,1	38,1	2,0	-2,0
Summa	**586,1**	**671,7**	**85,6**	**8,3**

Ekonomisk analys

Nämnd och administration redovisade ett budgetöverskott om 14 mnkr. Överskottet beror främst på intäkter från elstöd 8,3 mnkr, överskott från tomtförsäljning, 4,7 mnkr, samt besparingsåtgärder, 1 mnkr. Överskottet från tomtförsäljningar har budgeterats som ett tillfälligt förfogandeanslag som placerats hos den centrala verksamheten. Fastighetsverksamheten har tidigare haft ett underskott på grund av lägre tomtförsäljning än budgeterat men detta har i slutet av året justerats med förfogandeanslaget som budgeterades centralt.

Gatuenheten/tekniska redovisade ett överskott mot budget om 2 mnkr för perioden varav gatuenheten redovisade 1,8 mnkr och tekniska 0,2 mnkr. Överskottet hos gatuenheten beror främst på vakanser, 2 mnkr, vilket har varit en av besparingsåtgärderna. Verksamheten har även gjort besparingar inom gatuunderhåll men har däremot haft höga kostnader för snö- och halkbekämpning. Projektet för kommunvärdar redovisade 0,7 mnkr för 2023 vilket innebär ett överskott om 0,1 mnkr. Projekt Vinterland redovisade hälften av de 0,1 mnkr som budgeterades 2023 vilket innebär ett överskott med motsvarande. Överskottet avser kostnader för drift och nedmontering som tillkommer först under 2024. Tekniskas resultat har förbättrats under hösten pga ökade intäkter och besparingsåtgärder.

Fastighetsverksamheten redovisade ett budgetöverskott om 4,2 mnkr vilket till stor del beror på besparings- och försiktighetsåtgärder inom fastighetsunderhåll och projekt. Överskottet beror även på vakanser inom personal, intäkter från Trafikverket och lägre kostnader för bostadsanpassning. El, värme och vatten redovisade 0,9 mnkr i underskott vilket var en förbättring om 1,6 mnkr mot augustiprognosen. Verksamheten tilldelades 1,3 mnkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag för driftmedel avseende Sanden, Södra samt markmiljöutredning för fastigheten Frode 3. Sanden, Södra har fördröjts utifrån vad som prognostiserades och för Frode 3 hann ingen utredning genomföras. Totalt redovisades 0,4 mnkr vilket innebär överskott om 0,9 mnkr.

Kostenheten redovisade ett budgetunderskott om 5,1 mnkr. Avvikelsen kan främst förklaras av hyror, 2,9 mnkr, prisökningar,1 mnkr, och kostnadsökningar inom personal, 1,3 mnkr, som inte har kunnat debiteras kund. Serviceenheten redovisade ett underskott om 0,8 mnkr, främst beroende på lägre intäkter från uthyrning av sammanträdeslokaler än budgeterat.

Personal	2023	2022	2021
Tillsvidareanställda	349	363	344
Visstidsanställda	43	47	28
Summa	**392**	**410**	**372**

Förändring mellan åren 2023 och 2022 är en minskning med totalt 18 anställda varav 14 av

dessa är tillsvidareanställningar. Förändringen är en effekt av besparingsåtgärder. Rekryteringar har behovsprövats vilket har lett till att flera tjänster vakanthållits. Visstidsanställda har också minskat då kost- och service inte använt vikarie vid första sjukdagen inom flertalet enheter.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budgetdiff
Nämnd/adm	-	-	-
Gatuenhet/teknisk	62,5	47,4	15,1
Fastighetsenhet	220,2	187,0	33,2
Service/kostenhet	1,9	1,0	0,9
VA-verksamhet	174,4	155,8	18,6
Renhållning	6,5	3,5	3,0
Exploatering	69,9	38,2	31,7
Netto	**535,4**	**433,0**	**102,5**

Nämndens investeringar redovisade 433 mnkr för helåret vilket följer helårsprognosen från augusti om 439,8 mnkr i stora drag.

Gatuenheten redovisade ett investeringsutfall om 47,4 mnkr. Ett av de större projekten var renovering av Dalbobrons kantbalkar med en budget för året om 33 mnkr och ett utfall om 25,3 mnkr. Projektet är nästintill färdigställt och slutbesiktigas i januari. Gatuenheten redovisade totalt budgetöverskott om 15,1 mnkr vilket främst kan hänföras till Dalbobrons överskott om 7,7 mnkr pga lägre kostnader än budgeterat. Gång- och cykelväg Vänersborg-Frändefors redovisade 1,6 mnkr i överskott. Projektet har fördröjts på grund av en rättsprocess men förväntas komma igång med anläggning under 2024.

Fastighetsinvesteringarna uppgick totalt till 187 mnkr. Främst bidragande till utfallet är Holmängen skola som redovisade 115,2 mnkr. Det innebär ett budgetöverskott om 6,3 mnkr för projektet 2023. Andra större investeringar är renovering och verksamhetsanpassning av Kulturhuset, 19 mnkr, och den gamla Flickskolan som köptes in under våren och pågår med renovering med ett utfall om 12,7 mnkr. Underhållsinvesteringarna 2023 budgeterades till 19,8 mnkr och uppgick till 19,7 mnkr. Totalt hade fastighetsinvesteringarna ett överskott mot budget med 33,2 mnkr.

Va-investeringarna redovisade 155,8 mnkr. Rörviks vattenverk har pågått med byggnation under året och redovisade 50,3 mnkr för 2023 vilket innebär ett budgetöverskott om 8,1 mnkr. Skräcklans vattenverk redovisade 31 mnkr för 2023 vilket innebär överskott om 9 mnkr för året. Avvikelserna i projekten beror på förändringar i tidsplanerna. Holmängens avloppsreningsverk redovisade 32,4 mnkr vilket innebär budgetunderskott om 3,4 mnkr för 2023. Orsak är fördyringar till följd av kriget i Ukraina. Va Vänersnäs färdigställdes med 10,7 mnkr för 2023 vilket innebär ett underskott om 2,2 mnkr, främst pga översvämningar som drabbat projektet. Va-saneringarna redovisade totalt 19,6 mnkr vilket innebär ett underskott om 1,6 mnkr. Avvikelsen beror på att de senaste årens klimatrelaterade skador har varit omfattande och saneringarna har behövt prioriterats i drabbade områden, vilket blev dyrare än beräknat.

Exploateringsprojekten redovisade 38,2 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 31,7 mnkr. Förseningar av flera stora projekt bidrar till avvikelsen. Skaven/Öxnered etapp 2 har fördröjts utifrån ursprunglig tidsplan och redovisade 11,8 mnkr vilket innebär ett överskott om 10,9 mnkr. Projektet förväntas fortskrida under 2024. Trestad Center Västra budgeterades till 9,5 mnkr 2023 men utfallet uppgick till 4,8 mnkr då projektet i princip färdigställts men asfaltering har fördröjts till 2024.

Exploatering vid Källeberg i Brålanda redovisade 17,4 mnkr för 2023 vilket innebär budgetunderskott om 5,1 mnkr. Projektet har tidigare tillfördelats extra 5,5 mnkr i budget under innevarande år för att täcka ökade kostnader, men under hösten har kostnaderna ökat ytterligare. Kostnadsökningen mot budget består delvis av transport- och maskinkostnader som beräknades för lågt i ursprungskalkylen, men även pga höga grundvattennivåer i området samt prisökningar som skett sedan 2019 då projektet beslutades. Projektet är fortsatt pågående och beräknas färdigställas 2024 och ärende om omfördelning av budget tas upp parallellt med årsbokslutet.

Åtgärder

Nämnden har påverkats av kraftiga prisökningar inom flera områden vilket har påverkat kostnadsbilden och inneburit osäkra prognoser. Värme och el, drivmedel, livsmedel samt kemikalier är några exempel där kraftiga prishöjningar har skett senaste tiden. I aprilprognosen befarades underskott i flera av nämndens verksamheter och åtgärder för budgetbalans vidtogs. Inköps- och anställningsrestriktioner infördes och underhållsåtgärder har setts över och minskats ned. Kostenheten har sett över livsmedelsinköp, menyer och salladsbufféer vilket har visat ge stor effekt på livsmedelskostnaderna. Det har även införts restriktioner vid ersättning av vikarier och ett antal medarbetare med upphöjd tjänstgöringsgrad har återgått till grundanställning. I augustiprognosen förbättrades läget, främst av att elstöd inkom med 10,5 mnkr. Dock var läget fortsatt osäkert inom flera områden och arbete med åtgärder ansågs fortsatt vara nödvändigt för att undvika underskott.

Balansräkningsenhet va-verksamhet

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Intäkter	80,4	77,5	71,7
Verksamhetens kostnader	52,8	51,6	48,7
Avskrivningar	18,4	15,7	14,9
Kostnader	71,2	67,3	63,6
Ränta	13,2	5,3	4,0
Årets resultat	**-4,0**	**4,9**	**4,1**
Nettobudget	0,0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**-4,0**	**4,9**	**4,1**

Balansräkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	913,0	742,1	545,8
Omsättningstillgångar	3,7	4,7	8,7
Summa tillgångar	**916,7**	**746,7**	**554,5**
Årets resultat	-4,0	4,9	4,1
Långfristiga skulder	691,3	702,9	524,2
Kortfristiga skulder	229,4	39,0	26,2
Summa skulder och eget kapital	**916,7**	**746,7**	**554,5**

Inför 2023 höjdes brukningstaxan för VA med 4% och anläggningstaxan med 5%. Va-verksamheten redovisade ett budgetunderskott om 4 mnkr i enlighet med augustiprognosen. Underskottet beror främst på ökade räntekostnader och övriga kostnadsökningar, t.ex. för kemikalier. Verksamheten har även betalat ut skadestånd om ca 1 mnkr till följd av klimatskador kopplat till skyfall. På intäktssidan har konsumtionsintäkterna minskat mot budget med 1 mnkr. Dock har bidrag för elstöd erhållits med 2,2 mnkr vilket innebär att intäkterna totalt redovisade ett överskott mot budget. Va-verksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat överskott om 0,9 mnkr. Årets underskott överstiger tidigare års ackumulerade överskott.

Balansräkningsenhet renhållningsverksamhet

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Intäkter	36,1	35,6	35,1
Verksamhetens kostnader	32,5	31,0	30,7
Avskrivningar	4,5	4,2	3,7
Kostnader	36,9	35,2	34,4
Ränta	1,2	0,7	0,4
Årets resultat	**-2,0**	**-0,3**	**0,3**
Nettobudget	0	0	0,0
Budgetavvikelse	**-2,0**	**-0,3**	**0,3**

Balansräkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	57,1	58,0	60,6
Omsättningstillgångar	0,9	0,8	2,2
Summa tillgångar	**58,0**	**58,8**	**62.8**
Årets resultat	-2,0	-0,3	0,3
Långfristiga skulder	51,3	55,5	0
Kortfristiga skulder	8,7	3,6	62,5
Summa skulder och eget kapital	**58,0**	**58,8**	**62,8**

Inför 2023 var renhållningstaxan oförändrad. Renhållningsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 2 mnkr, vilket är en ökning av underskottet från augustiprognosen med 0,5 mnkr. Underskottet beror främst på ökade kostnader för tippavgifter, 1 mnkr, samt ökade kostnader för framförallt drivmedel och reparationer. Renhållningsverksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat överskott om 1,7 mnkr. Årets underskott överstiger tidigare års ackumulerade överskott.

Socialnämnden

Ordförande: Dan Nyberg (S)
1:e vice ordförande: Magnus Ekström (KD)
2:e vice ordförande: Henrik Josten (M)
Förvaltningschef: Karin Hallberg

Verksamhetsbeskrivning

Socialförvaltningen är indelad i åtta verksamhetsinriktningar och leds av en förvaltningschef samt åtta verksamhetschefer.

Hemtjänst (Htj) ansvarar för att ge äldre och andra i behov av vård och omsorg, i den enskildes hem.

Särskilt boende (Säbo) ansvarar för att ge vård och omsorg i särskilt boende.

Vård-stöd och utredning (VSU) ansvarar bl.a. för förebyggande verksamhet, dagverksamhet, korttidsverksamhet riktat mot äldre, biståndsbedömningar samt hälso- och sjukvård.

Individ- och familjeomsorgen (IFO) ansvarar bl.a. för försörjningsstöd, familjestöd och missbruksstöd.

Personligt stöd och omsorg (PSO) ansvarar för insatser till personer med funktionsnedsättning inom LSS och SoL.

Arbete, sysselsättning och integration (ASI) ansvarar bl.a. för arbetet med människor som har svag ställning på arbetsmarknaden samt med integration.

Administrativa avdelningen vars uppdrag är att stödja förvaltningen utifrån rollerna ekonom, personalspecialist, kansli och alkoholhandläggare.

Kvalitet och utveckling vars uppdrag är att stödja förvaltningen utifrån rollerna systemförvaltare, utvecklingsledare, socialt ansvarig samordnare, medicinskt ansvarig sjuksköterska och webadministratör.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Upplevelsen hos förvaltningens målgrupper av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska uppgå till minst rikssnitt i nationella brukarundersökningar

Uppnås delvis

Flera av verksamhetsinriktningarna uppnår målet och några bedöms inte uppnå på helheten därav bedömning delvis. Inom de som inte uppnår målet på helheten når ändå vissa enheter rikssnitt.

Invånarnas delaktighet i förvaltningens uppdrag ska öka

Uppnås

Fem av sju verksamhetsinriktningar når målet, en uppnår delvis och en uppnår inte målet.

Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2023 jämfört med 2022

Uppnås

Under 2023 har 401 hushåll i genomsnitt per månad uppburit försörjningsstöd, jmf 2022 som var 404 hushåll. Minskningen finns bland de hushåll som uppburit långvarigt försörjningsstöd.

Antal hushåll 18–24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska med minst 20 % 2023 jämfört med 2022

Uppnås

Under 2023 har 49 hushåll 18-24 år i genomsnitt per månad uppburit försörjningsstöd, jmf 63 år 2022 vilket är en minskning med ca 22 %.

Förvaltningen ska ha fokus på att uppmärksamma våld i nära relationer för socialnämndens målgrupper i syfte att minska dess förekomst genom följsamhet till upprättad handlingsplan

Uppnås

Samtliga verksamhetsinriktningar har under året arbetat med VIN (våld i nära relationer) genom både förebyggande informationsarbete och genom aktivt arbete på arbetsplatserna.

En ökad andel av ungdomar som varken arbetar eller studerar återgår till studier

Uppnås delvis

Andelen som återgått till studier under året var 20 % vilket är oförändrat jmf 2022.

Andelen inköp av miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska minst uppgå till 50 %

Uppnås delvis

Resultatet för 2023 uppgår till 49 % att jmf med 40 % för 2022 varför delvis måluppfyllelse uppnås.

Resultatet i nationella jämförelser och brukarundersökningar ska ligga på minst rikssnitt

Uppnås delvis

Flera av verksamhetsinriktningarna uppnår målet och några bedöms inte uppnå på helheten därav bedömning delvis. Inom de som inte uppnår målet på helheten når ändå vissa enheter rikssnitt.

En större självständighet för förvaltningens målgrupper ska uppnås genom ökad användning av digitalisering och välfärdsteknik

Uppnås

Flertalet metoder har implementerats under året utifrån framtagen handlingsplan, vilket bedöms leda till en större självständighet för målgrupper. Samarbete har skett med biblioteket gällande digital coach i syfte att stärka målgruppers digitala kunskap.

En högre effektivitet ska uppnås inom verksamheten genom ökad användning av digitalisering och välfärdsteknik

Uppnås

Flertalet e-tjänster har implementerats som effektiviserat administrativa arbetsuppgifter.

Förvaltningens resultat gällande hållbart medarbetarindex ska uppgå till minst 79

Uppnås delvis

Förvaltningens medarbetarindex för 2023 uppgår till 78 vilket är samma som för 2022. Det är fler verksamhetsinriktningar som förbättrar sina resultat jmf 2022 varför delvis måluppfyllelse nås.

Förvaltningens sjukfrånvaro ska minska 2023 jämfört med 2022

Uppnås

Den totala sjukfrånvaron för perioden jan-nov var 11,0 % (12,2 % år 2022) vilket är en minskning med ca 10 % jmf 2022. Den korta sjukfrånvaron var 4,0 % (4,9 % 2022) vilket är en minskning med ca 20 % jmf 2022.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckl. 22/23
Äldreomsorg			
Äldreboende platser	362	347	+4 %
Korttidsplatser	26	26	+/-0
Hemtjänst, utförda timmar	250 592	235 214	+7 %
Antal besök dagverksamhet	7 042	7 025	+/-0
Ant. utskrivningsklara	1 343	1 264	+6 %
Individ och familjeomsorg			
Antal vårddagar, HVB 0-21 år	6 101	4 520	+35 %
Ant vårddagar, Fam.hem 0-21 år	25 806	24 339	+6 %
Antal vårddagar, HVB vuxna	513	293	+75 %
Antal bidragshushåll	660	735	-10 %
Försörjningsstöd, mnkr netto	44,6	46	-3 %
Personligt stöd och omsorg			
Antal boendebeslut enl. LSS	159	157	+1 %
Antal boendebeslut enl SoL	45	37	+21 %
Antal boendestödsbeslut SoL	115	113	+1 %
Antal tillgängliga bostäder	189	196	-3 %
Köpta externa platser	16	14	+14 %
Personer med pers. assistans	62	58	+6 %
Arbete, sysselsättning och integration			
Antal mottagna Flyktingar	18	23	-22 %
Antal mottagna e.k. flyktingbarn	3	5	-40 %
Antal anvisade personer	631	604	+4 %
Antal beslut dagl. verks LSS	197	177	+11 %

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfal 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	108,0	114,6	101,8
Övriga Intäkter	105,9	98,1	93,3
S:a Intäkter	**213,9**	**212,7**	**195,1**
Personal	973,0	897,3	853,0
Omkostnader	435,0	398,4	391,8
Avskrivning & int.ränta	3,3	4,1	5,2
S:a Kostnad	**1 411,3**	**1 299,8**	**1 250,0**
Nettokostnad	1 197,4	1 087,1	1 054,9
Nettobudget	1 193,8	1 083,4	1 059,7
Budgetdiff	**-3,6**	**-3,7**	**4,8**

Årets resultat visar underskott med 3,6 mnkr att jmf med underskott på 3,7 mnkr 2022. Detta motsvarar 0,3 % av nettobudgeten. Intäkterna ökade med 0,6 %.

Personalkostnaderna ökade med 8,4 % vilket beror dels på lönerevision men även på att personalomkostnadpålägget i % höjdes mellan 2022-2023.

Omkostnaderna ökade med 9,3 %. Ökningen förklaras främst av högre hyror kopplade till inflation och ränta samt kostnader för externa placeringar och utskrivningsklara från sjukvården.

Nettokostnaderna ökade med 10,1 % och beror på ökningen av kostnaderna för personal och omkostnader samtidigt som intäkterna ökade marginellt.

Anslagsredovisningsnivå, Mnkr

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Nämnd och administration	6,2	69,2	63,0	-0,8
Äldreomsorg	122,5	692,7	570,2	41,2
Individ och familjeomsorg	18,2	226,8	208,6	-28,7
Personligt stöd och omsorg	42,3	328,1	285,8	-13,5
Arbete, sysselsättning och integration	24,7	94,5	69,8	-1,8
Summa	**213,9**	**1 411,3**	**1 197,4**	**-3,6**

Nämnd och förvaltningsgemensamt

Verksamheten redovisar underskott på 0,8 mnkr att jmf med överskott på 1,4 mnkr 2022. Överskott redovisas för förfogandemedel 2,5 mnkr, vakanta tjänster 1,7 mnkr samt färdtjänst 1,3 mnkr. Underskott redovisas för omsorgsresor 1,3 mnkr samt IT på 5,3 mnkr.

Äldreomsorg

Äldreomsorg redovisar överskott på 41,2 mnkr. Äldreomsorg gemensamt redovisade överskott på 68,3 mnkr. Riktade statsbidrag visar överskott med 27,0 mnkr och generella statsbidrag med 41,3 mnkr som socialnämnden fick som tilläggsbudget i december.

Särskilt boende

Verksamheten redovisar överskott på 2,2 mnkr. Mot prognos i augusti 2023 är det en förbättring med 1,9 mnkr. Gemensamt särskilt boende visade ett överskott på 14,3 mnkr. Överskottet är kopplat till förfogandemedel 6,5 mnkr samt vilande budget för tidigare boendet Lunddala, som under året började användas till nya boendet Nordkroksvägen 6A.

Boendena redovisar underskott på 12,9 mnkr. Underskottet härleds bland annat till kostnader för de 8 extra platser som fanns på Sörbygården mellan jan-sep, vilka beräknas till 3,3 mnkr, samt de två avancerade vårdärenden som funnits i verksamheten under året, där ca 5,0 mnkr legat utanför budget. Samlat underskott för boendena utöver detta uppgår till 4,6 mnkr.

Hemtjänst

Verksamheten redovisar underskott på 27,5 mnkr vilket är en försämring jmf 2022 då underskottet var 20,8 mnkr. Underskottet beror på för höga personalkostnader i förhållande till effektivitetsmålet, ökade kostnader för bilar samt att antalet utförda timmar har ökat med ca 15 000 jmf 2022. Fram till juni efterlevde verksamheten också rutinen kring hållbara scheman vilket ökade på grundbemanningen och således högre kostnader.

Vård, stöd och utredning

Verksamheten redovisar underskott på 1,8 mnkr, jmf med ett överskott på 3,2 mnkr 2022.

Överskott redovisas för: Kommunal primärvård 2,3 mnkr som består av 1,3 mnkr i högre intäkter än budgeterat, samt 1,0 mnkr för ej ersatt personal vid frånvaro. Bemanningsenhet redovisar överskott på 0,7 mnkr. Dagverksamhet visar överskott på 1,1 mnkr som består av beviljade projektmedel, samt ej ersatt personal.

Underskott redovisas för Utskrivningsklara med 4,0 mnkr, biståndshandläggare 0,8 mnkr, samt Korttidsverksamheten med 2,5 mnkr varav 1,7 mnkr är köpta korttidsplatser.

Individ och familjeomsorg

Verksamheten redovisar underskott på 28,7 mnkr, vilket innebär ett ökat underskott jmf med 3,8 mnkr 2022.

Barn och unga redovisade underskott på 24,1 mnkr jmf 2022 års underskott på 13,9 mnkr. Underskottet är i huvudsak kopplat till HVB-placeringar med 21,4 mnkr, särskilt förordnad vårdnadshavare 2,6 mnkr samt konsultkostnader

3,3 mnkr. Överskott redovisas inom öppenvården 3,0 mnkr kopplat till vakanta tjänster samt ersättning från Migrationsverket. Antalet vårddygn inom HVB har under året ökat med 1 581 vilket motsvarar en ökning med 35 % jmf 2022. Antalet vårddygn inom Familjehem har ökat med 1 467 vilket innebär en ökning med 6 % jmf 2022.

Vuxenvården redovisar överskott på 0,4 mnkr jmf med 2,9 mnkr 2022. Överskott redovisas för ”Våld i Nära relation” 1,6 mnkr, samt ej ersatt personal och övriga kostnader 1,1 mnkr. Underskottet redovisas för extern vård 0,6 mnkr, samt kostnad för avveckling av akutboendet på Holmängen 1,7 mnkr. Antalet vårddygn HVB har ökat med 220 vilket är en ökning med 75 % jmf 2022.

Försörjningsstöd redovisar underskott på 7,2 mnkr jmf med överskott på 5,1 mnkr 2022 vilket inkluderade en tillfällig ramökning på 16,0 mnkr. Av underskottet är 8,4 mnkr kopplat till utbetalt ekonomiskt bistånd, men som reduceras av ett överskott på 1,2 mnkr för ej ersatt personal vid frånvaro. Det utbetalda ekonomiska biståndet var 1,7 mnkr lägre än föregående år vilket motsvarar en minskning med 3 % jmf 2022.

Personligt stöd och omsorg

Verksamheten redovisar underskott med 13,5 mnkr jmf med underskott på 5,0 mnkr 2022. Underskott redovisades för köpta platser med 15,6 mnkr, vilket är en försämring jmf med 2022. Försämringen beror till stor del på fler och dyrare placeringar inom LSS.

Personlig assistans redovisade ett överskott på 0,9 mnkr vilket är en försämring jmf med 2022. Försämringen beror på fler beslut samt ökade kostnader för sjukersättning till privata utförare.

Boende LSS redovisade underskott på 2,5 mnkr, en försämring jmf med 2022. Orsaken till försämringen är till stor del kopplat till nytt specialärende samt att verksamheten haft svårigheter att arbeta med att få ned underskottet kopplat till nya regler kring 11 timmars dygnsvila.

Verksamheter inom socialpsykiatrin redovisade överskott på 2,4 mnkr varav boende SoL redovisade överskott på 2,2 mnkr. Totala överskottet är en förbättring med 0,8 mnkr jmf med 2022.

Ledsagning och kontaktpersoner redovisade överskott på 0,3 mnkr vilket är en försämring jmf med 2022. Försämringen beror på minskad budget inför 2023 samt fler beslut. Korttidsvistelse och korttidstillsyn visar underskott på 1,1 mnkr jmf med 2022 då underskottet var 1,5 mnkr. Dock har verksamheten fått ett budgettillskott under året för att klara av att möta det ökade behovet på korttidsverksamheten, Lindbacken och den ofinansierade fritidsverksamhet som startade 2022.

PSO gemensamt redovisade överskott på 1,6 mnkr.

Arbete, sysselsättning och integration

Verksamheten redovisar underskott på 1,8 mnkr, jmf med ett överskott 2022 på 0,8 mnkr.

Underskott redovisas på daglig verksamhet med 3,3 mnkr jmf med 3,1 mnkr 2022. Underskott är kopplat till personal 2,6 mnkr samt övriga kostnader 0,7 mnkr

Arbetsmarknadsenheten inklusive konsument och skuldrådgivning redovisar överskott på 0,3 mnkr, jmf med 1,0 mnkr 2022. Överskottet är kopplat till vakanser, ej ersatt personal och övriga kostnader 1,1 mnkr. Detta reduceras av underskott på 0,8 mnkr kopplat till Arbetsmarknadsanställningar där en extra satsning gjorts för att minska ekonomiskt bistånd.

Flyktingverksamheten redovisar överskott på 1,2 mnkr. Detta är kopplat till lägre kostnader samt intäkter kopplat till ordnat boende Ukraina.

Personal	2023	2022	2021
Tillsvidareanställda	1 603	1 649	1 602
Visstidsanställda	165	163	105
Summa	**1 768**	**1 812**	**1 707**

Antal anställda visar hur många personer som var månadsavlönade den 1 november. 1 768 personer var anställda varav 1 435 kvinnor och 333 män.

88,0 % (89,0 % 2022) av de tillsvidareanställda kvinnorna har en heltidstjänst. 93,0 % (92,0 %

2022) av de tillsvidareanställda männen har en heltidstjänst.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investerings-plan	Utfall	Budget-diff
Inventarier	6,3	5,0	1,3

Investeringar har främst skett i nya äldreboendet Nordkroksvägen 6A, övriga investeringar gäller återanskaffning av möbler och andra inventarier.

Åtgärder

Förvaltningen har under året hämtat hem kostnader genom flertalet åtgärder vilket gjort att årets resultat visar ett lägre underskott än vad dom initiala prognoserna visade. För 2024 kommer åtgärder som startades 2023 att fortsätta för att så långt det är möjligt minska kostnaderna till given budgetram.

Överförmyndarnämnden

Ordförande: Madelaine Karlsson (S)
Vice ordförande: Bibbi Henriksson (L)

Verksamhetsbeskrivning

I varje kommun måste det enligt lag finnas en överförmyndare eller överförmyndarnämnd. I Vänersborgs kommun finns en överförmyndarnämnd, vilken är en kommunal tillsyns-myndighet som utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Nämnden ska motverka rättsförluster för de svagaste i samhället, d.v.s. underåriga (barn under 18 år), samt de som på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande har en god man eller förvaltare förordnad för sig.

Resultatavstämning

Nedan redovisas överförmyndarnämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Antalet nya ställföreträdare ska öka

Uppnås

Antalet nya ställföreträdare år 2023 var 42 st (27 st år 2022). Det är positivt att vi lyckats rekrytera fler numerärer än föregående år. Det är emellertid ett allt jämt efterfrågat behov av nya ställföreträdare i verksamheten.
Möjligen har våra försök att synliggöra oss mer givit visst resultat. Vi deltog på kommunens födelsedag, har tryckt upp ny informationsfolder kring uppdraget som ställföreträdare som vi placerat ut på strategiska platser i kommunen samt uppdaterat viss information på kommunens hemsida.

Överförmyndarnämndens pappersförbrukning ska minska

Uppnås

Kostanden är den samma som föregående år och noteras ett ökat ärendeinflöde liksom ökat antal ställföreträdare. Vi har ett miljömedvetet arbetssätt men har samtidigt en handläggning som utgår från pappershantering via fysiska akter. På sikt kommer denna hantering att övergå till en helt digital hantering och via digitala akter.

Andelen ställföreträdare som genomgått utbildningen för årsräkning ska öka.

Uppnås

Andelen ställföreträdare som genomgått utbildning för årsräkningar under år 2023 var 20 st (0 st år 2022), vilket är en ökning. Under 2023 har vi erbjudit och genomfört tre utbildningstillfällen gällande årsredovisning. Utöver detta har även introduktionsutbildning genomförts.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	0,0	0,0	0,1
Övriga Intäkter	0,1	0,0	0,0
S:a Intäkter	**0,1**	**0,0**	**0,1**
Personal	4,3	4,2	43
Omkostnader	1,6	0,5	0,4
Avskrivning & int. ränta	0,0	0,0	0,0
S:a Kostnad	**5,9**	**4,7**	**4,7**
Nettokostnad	5,8	4,7	4,6
Nettobudget	6,3	5,9	5,5
Budgetdiff	**0,5**	**1,2**	**0,9**

Överförmyndarnämnden redovisade vid årets slut ett överskott mot budget om 0,4 mnkr, en avvikelse mot budget på 6 %.

Överförmyndarverksamheten redovisar lägre personalkostnader än budgeterat på grund av vakanta tjänster under året.

Kostnaderna för ställföreträdare visade ett överskott på ca 0,3 mnkr, vilket beror på att arvodekostnader för ställföreträdare minskade då nämnden under året fick in färre redovisningshandlingar och fler huvudmän fick bekosta ställföreträdarnas arvoden.

Åtgärder för budgetbalans

Budget är i balans.

Bolag och kommunalförbund

AB Vänersborgsbostäder

Ordförande: Håkan Falk (S)
Vice ordförande: Dan Åberg (M)
VD: Gunnar Johansson

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	319,3	288,9
Verksamhetens kostnader	-197,8	-196,2
Avskrivningar	-67,5	-60,1
Verksamhetens nettoresultat	54,1	32,6
Finansnetto	-37,9	-16,6
Resultat före extraordinära poster	16,2	15,9
Dispositioner och skatt	-6,5	-3,4
Periodens/Årets resultat	**9,7**	**12,5**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	2 264,1	2 206,0
Omsättningstillgångar	57,4	44,7
S:a tillgångar	**2 321,5**	**2 250,7**
Eget kapital	285,3	242,6
Avsättningar	43,1	36,6
Skulder	1 993,1	1 971,5
S:a eg.kapital, avsättning & skulder	**2 321,5**	**2 250,7**

Verksamhetsbeskrivning

AB Vänersborgsbostäder (ABVB) är Vänersborgs allmännyttiga bostadsföretag. Bolaget, helägt av Vänersborgs kommun har till uppgift att bidra till kommunens försörjning med bostäder och kommersiella lokaler. Bolaget har idag 3 566 lägenheter.

I linje med vår vision om att erbjuda ett attraktivt och hållbart boende så erbjuder bolaget trivsamma hyreslägenheter där underhåll och reparationer ingår. Helt enkelt ett boende för människor som vill slippa bekymmer.

Det har varit en fortsatt hög efterfrågan under året med många intressenter på varje ledigt objekt. Genomsnittlig kötid för bostadskontrakt tecknade under 2023 var drygt 3,4 år (3,4 år). Per den 31 december 2023 saknade vi intäkter på 48 (48) lägenheter. Vakanserna beror till största delen på renovering mellan in- och avflyttande hyresgäst och lägenheter som ställs inför stambyte.

Vakanta lägenheter hyrs ut via bolagets egen bostadskö. Vid årets slut var drygt 13 000 (11 000) personer registrerade. Från den dagen man fyller 16 år kan man registrera sig och samlar då en köpoäng per dag. Vi har under året haft en omflyttningsfrekvens på 16,6% (15,5). De främsta anledningarna till flytt var ändrade familjeförhållande och behov av en annan storlek på lägenheten. Även läget och att man ska studera eller arbeta på annan ort är vanligt förekommande anledningar.

Under 2023 har vi slutfört Elisabeths port 79 lägenheter i kvarteret Haren – med en inflyttning under sommaren 2023. Det har varit en stor efterfrågan på lägenheterna och alla lägenheter var uthyrda innan inflytt.

Ett annat projekt som blev klart under 2023 var Lunddala äldreboende i Vargön, namnändrat till Nordkroksvägen 6 som byggts om och till på uppdrag av socialförvaltningen i Vänersborgs kommun. 44 lägenheter i ett modernt äldreboende av hög kvalitet. Även här skedde inflyttningen till sommaren 2023.

Vi har haft två stambytesprojekt i gång under 2023. Dels kvarteret Alen med nya kök och badrum samt att vi även tillfört balkonger på samtliga lägenheter gör kvarteret attraktivt för många

år framåt. Dels kvarteret Kråkan som kommer avslutas i början av 2024 även här byter vi kök och badrum.

ABVB har under 2023 underhållit fastigheter för 90,4 mkr (113,6 mkr), varav 51,0 mkr (75,0 mkr) redovisas som investering i enlighet med Bokföringsnämndens K3-regelverk.

Ekonomiskt utfall

ABVB visar ett positivt resultat efter finansnetto på 16,2 mkr (15,9 mkr), vilket är något bättre än det budgeterade resultatet för året. Från och med 2014 redovisar bolaget enligt Bokföringsnämndens K3-regelverk vilket framförallt medför skillnader avseende underhåll, investeringar, av- och nedskrivningar.

Investeringar

Efter årets ägartillskott på 33 mkr uppgår eget kapital vid årets slut till 285,3 mkr (242,6 mkr). Detta innebär en soliditet på 12,3 % (10,8 %). Årets investeringar i fastigheter uppgår till 129,8 mkr (257,9 mkr), varav fastighetsförvärv 50,5 mkr (0,0 mkr) och ny-, ombyggnad samt aktiverade renoveringar 79,3 mkr (257,9 mkr).

Framtid

Läget för ytterligare nyproduktion är dock förnärvarande dåligt. Ränteutvecklingen och avvecklandet av investeringsstödet för byggnation av hyresrätter gör att vi får svårt att få lönsamhet i nya projekt. Hyresnivåerna landar på en betydligt högre nivå och de senaste årens stora nyproduktion av både hyresrätter och bostadsrätter gör att det finns en stor osäkerhet gällande betalningsviljan. Det finns förnärvarande vakanser både i nyproducerade hyresrätter och bostadsrätter i Vänersborg. Även villamarknaden har mattats av och det tar längre tid att sälja kommunala tomter.

För 2024 har vi inga nyproduktionsplaner. I stället kommer detaljplanearbetet att fortsätta på Södra Sanden och i kvarteret Penséen. Detta för att möjliggöra ett snabbt igångsättande när förutsättningarna förändras.

Många ser Vänersborg som en attraktiv stad för både arbete och boende. Detta bekräftas också av antalet sökanden i bostadskön fortfarande är hög samt kötiden för att få en lägenhet. Så Vänersborg kommer ha goda förutsättningar för byggnation i framtiden.

Fastighets AB Vänersborg

Ordförande: Mats Andersson (C)
Vice ordförande: Tommy Christensson (M)
VD: Gunnar Johansson

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	10,3	8,5
Verksamhetens kostnader	-6,3	-6,7
Avskrivningar	-2,8	-3,0
Verksamhetens nettoresultat	1,2	-1,2
Finansnetto	-0,3	-0,4
Resultat före extraordinära poster	0,8	-1,6
Dispositioner och skatt	-0,3	1,9
Periodens/Årets resultat	**0,6**	**0,3**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	62,1	55,3
Omsättningstillgångar	16,0	15,3
S:a tillgångar	**78,0**	**70,6**
Eget kapital	26,2	25,6
Avsättningar	5,1	5,1
Skulder	46,8	39,9
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**78,0**	**70,6**

Verksamhetsbeskrivning

Verksamheten sköts från och med den 1 september 2023 av personal från AB Vänersborgsbostäder. Mellan bolagen har upprättats ett tjänsteköpsavtal där VD, ekonomichef samt förvaltningschef tillhandahålls av AB Vänersborgsbostäder för ett fast månadsbelopp. Avtalet gäller fram till 2024-12-31 med en förlängningstid om 12 månader. Parterna ska regelbundet stämma av att verksamheten fungerar.

Bolaget äger för närvarande följande nio fastigheter:

- Kordan 3 – hyresgäst Schenker AB
- Ingenjören 7 och 8 – hyresgäst Hedson Technologies AB
- Bruket 7 – hyresgäst Vänersborgs kommun/Wargön Innovation AB
- Hunneberg 1:4 Spiskupan – hyresgäst saknas
- Hunneberg 1:7 Kungajakts muséet – hyresgäst Halle och Hunneberg AB
- Briggen 8 – hyresgäst Dalbo Snickeri
- Krickan 1 – hyresgäst Vänersborgs kommun
- Diagonalen 1 – mark för framtida byggnation av småindustri

Följande händelser under året är värda att notera.

En omfattande renovering av Ingenjören skulle startats under hösten 2023. På grund av att upphandlingen blev överklagad startar ombyggnationen i början av 2024.

Hunneberg 1:4 Spiskupan. Hyresgästen gick i konkurs under året. Diskussion pågår med intressenter med en uppstart tidigast under hösten 2024.

Hunneberg 1:7 Kungajakts muséet. Nybildat bolag Halle och Hunneberg AB tar över verksamheten från Stiftelsen Bergagården som avvecklas i början av 2024.

Krickan 1. Fastigheten inköpt av bolaget på uppdrag av Vänersborgs kommun som har tecknat hyresavtal för fastigheten. Rivning planeras för delar av byggnaderna. Begäran om planbesked har inlämnats för att möjliggöra olika typer av verksamhet.

Ekonomiskt utfall

Årets resultat efter finansiella poster uppgår till +838 tkr (-1 608), vilket är bättre än budget, framförallt beroende på att renoveringen av fastigheten Ingenjören skjutits upp.

Investeringar

Årets investeringar uppgår till 9 613 tkr och består i förvärvet av fastigheten Krickan 1.

Framtid

Förutsättningarna för att kunna utveckla verksamheten i bolaget nu goda. För 2024 kommer fokus att vara på Krickan och Spiskupan för att möjliggöra användning och uthyrning av dessa fastigheter. Tillsammans med ägaren Vänersborgs kommun och näringslivsenheten finns ett behov att tydliggöra bolagets roll vid etablering av nya företag i kommunen.

Kunskapsförbundet Väst

Ordförande: Mikael Arvemark (C)
Vice ordförande: Madelaine Karlsson (S)
2:e vice ordförande: Maud Bengtsson (S)
Förbundsdirektör: Maria Hildefors

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	755,1	721,3
Verksamhetens kostnader	-746,9	-706,9
Avskrivningar	-6,1	-5,7
Verksamhetens nettoresultat	2,1	8,7
Finansnetto	2,1	0,2
Resultat före extraordinära poster	4,3	8,9
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**4,3**	**8,9**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	22,7	23,6
Omsättningstillgångar	283,8	264,5
S:a tillgångar	**306,5**	**288,0**
Eget kapital	34,3	30,0
Avsättningar	49,9	34,0
Skulder	222,3	224,0
S:a eg.kapital, avsättning & skulder	**306,5**	**288,0**

Verksamhetsbeskrivning

Kunskapsförbundet Väst är ett kommunalförbund som startade 2013 och som ansvarar för den kommunala gymnasie- och vuxenutbildningen som bedrivs i Trollhättan och Vänersborg. Förbundet övertar förbundsmedlemmarnas lag- och författningsstadgade skyldigheter och befogenheter för dessa verksamheter. Trollhättans stad och Vänersborgs kommun är medlemmar i förbundet.

Direktionen är det högsta beslutande organet i Kunskapsförbundet Väst och har det yttersta ansvaret för all verksamhet i förbundets regi. I juridisk bemärkelse är direktionen enligt kommunallagen både den beslutande församlingen (att jämföra med kommunens fullmäktige) och styrelse. Direktionen består av 14 ordinarie ledamöter och 14 ersättare från de båda medlems-kommunerna. Ordförande, vice ordförande och andre vice ordförande utgör tillsammans direktionens presidium.

Enligt förbundsordningen ansvarar Kunskapsförbundet ekonomiskt även för de elever som väljer att gå sin gymnasie-utbildning i friskolor eller i andra kommuner. Det innebär att förbundet betalar till friskolor och andra kommuner för de elever som väljer det alternativet. På samma sätt får förbundet ersättning om elever från andra kommuner väljer våra gymnasieskolor.

Kunskapsförbundets gymnasieutbildning består av gymnasiet och anpassad gymnasieskola. Gymnasiet omfattar 16 nationella program, lärlingsprogram samt introduktionsprogrammen. Flera program finns i både Trollhättan och Vänersborg och anpassad gymnasieskola finns på Magnus Åbergsgymnasiet. Knappt 2 700 elever går på Birger Sjöberggymnasiet i Vänersborg, Magnus Åbergsgymnasiet och Nils Ericsonsgymnasiet i Trollhättan. Antalet elever har legat på samma nivå under många år.

Vuxenutbildningen består av utbildningsformerna Grundläggande vuxenutbildning (Gruv), Gymnasial vuxenutbildning (GYvux), Utbildning i svenska för invandrare (Sfi) och Komvux som anpassad utbildning. Vuxenutbildningen bedriver också uppdragsutbildningar och utbildningar

som beviljats statsbidrag, såsom yrkesutbildningar för vuxna, yrkeshögskoleutbildningar (YH) och lärlingsutbildningar. Vuxenutbildningen finns numera till största delen i Vänerparken i Vänersborg och har under flera år haft nästan 2 400 heltidsplatser. Även om antalet platser totalt sett varit oförändrat så har det skett förändringar mellan de olika utbildningsformerna.

Kunskapsförbundets mål är att tillgodose tillräckligt många platser så att alla elever som söker till gymnasiet får sitt förstahandsval men det lyckades inte fullt ut i årets antagning. Anledningen är att det är stora variationer i elevernas val av program, jämfört med tidigare år. På alla skolor finns program som är mer populära och har fler sökande än platser. Nytt i årets antagning är hantverksprogrammet med inriktning frisör på Magnus Åbergsgymnasiet.

Kunskapsförbundet har en stor möjlighet att göra skillnad, både som utbildningsaktör och samhällsaktör, inte minst i samverkan med såväl kommunernas förvaltningar, andra skolaktörer och frivilligorganisationer och säkert andra därutöver. De senaste åren har Kunskapsförbundet ingått flera nya och fördjupat befintliga samarbeten med goda resultat.

Arbete med att implementera de förändringar som gjort i Skollagen utifrån utredningen ”Gemensamt ansvar - en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning” har under året påbörjats. Ändringarna ställer krav på huvudmän att väga in arbetsmarknadens behov när de planerar och erbjuder utbildning i gymnasieskolan och i den kommunala vuxenutbildningen (Komvux). Från 2025 ska minst tre kommuner samverka när utbildningar inom gymnasieskolan och Komvux planeras och dimensioneras. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningarna reglerat i ett primärt samverkansavtal. Det ska vara möjligt att fritt söka till alla utbildningar som erbjuds i ett samverksamområde som den sökande är hemmahörande i. Under hösten har gymnasieskolan tecknat avtal kring ett primärt samverkansområde med Melleruds kommun och inom Vuxenutbildningen pågår ett arbeta med att ta fram ett avtal med Uddevalla och Orust. Friskolorna är undantagna lagkravet på primära samverkansområden.

Ekonomiskt utfall

Kunskapsförbundets finansieras till största delen av medlemskommunerna, gymnasieverksamheten genom förbundsbidrag och den kommunala vuxenutbildningen genom särskilda uppdragsavtal som tecknas mellan förbundet och respektive förbundsmedlem. Av förbundsbidraget och de särskilda uppdragsavtalen står Trollhättans stad för cirka 61 % (387 mnkr) och Vänersborgs kommun för cirka 39 % (248 mnkr). Beloppen har räknats upp med 2,7 % för löneökningar och inflation samt utökats med 17,3 mnkr för att täcka de ökade pensionskostnaderna.

I början av året beräknades ett underskott men resultatet har succesivt förbättrats och årets resultat blev ett överskott på 4 253 tkr.

Det finns också anledningar till det förbättrade resultatet som inte varit kända i början av året. Förbundet har fått intäkter från Migrationsverket för åren 2021-2022. Den höga inflationen har inte bara lett till högre kostnader utan den ger också förbundet ränteintäkter på de pengar som finns på bankkontot och de intäkterna har inte varit budgeterade. Semester- och ferielöneskulden har också minskat under året och sjukfrånvaron har varit högre jämfört med tidigare år. Dessutom har alla verksamheter varit återhållsamma. När någon slutar sin anställning görs alltid en bedömning om tjänsten ska tillsättas eller om den ska hållas vakant i avvaktan på vilka framtida besparingar som ska ske. Under året har flera tjänster varit helt eller delvis vakanta under kortare eller längre tid.

Trots detta redovisar flera verksamheter ett underskott. Gymnasiets underskott beror på ökade kostnader för den anpassade gymnasieskolan där fler elever har behov av stöd. Vuxenutbildningen har haft ökade kostnader för Sfi-undervisning som bedrivs på en ny folkhögskola i Trollhättan. Förbundets lokalkostnader har också ökat mer än inflationsuppräkningen och pensionskostnaderna blev högre än uppräkningen.

Investeringar

Kunskapsförbundets investeringsbudget är på 5 000 tkr och årets inköp blev 5 217 tkr. Liksom tidigare år görs inköp av möbler och utrustning till gymnasieskolorna och vuxenutbildningen.

Framtid

Kompetensbehovet inom många branscher är stort och vuxenutbildningen strävar efter ett breddat utbud av yrkesutbildning för att vara en viktig del av den lokala och regionala kompetensförsörjningen. Det är brist på arbetskraft inom många områden, samtidigt som arbetslösheten är fortsatt hög. Kunskapsförbundet upplever svårighet med att få tillräckligt många elever till de erbjudna utbildningarna som delvis beror på en matchningsproblematik med obehöriga elever. En annan utmaning är att få tillräckligt många praktikplatser.

Politiska förändrings- och reformförslag kommer i en jämn ström och behöver fångas upp och implementeras i skolan. För gymnasieskolan och vuxenutbildningen har flera utredningar utmynnat i reformer som helt eller delvis ska genomföras under de närmaste åren och nya utredningar kommer att vara klara under 2024. Det är en utmaning för skolverksamheten att anpassa sig till politiska svängningar och tolka förslagen i den takt de kommer.

Hunnebergs Kungajakt och Viltmuseum AB

Ordförande: Annalena Levin (C)
Vice ordförande: Ann-Helen Selander (M)
VD:Vakant

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	4,4	4,4
Verksamhetens kostnader	-4,3	-3,2
Avskrivningar	0,0	0,0
Verksamhetens nettoresultat	0,0	1,2
Finansnetto	0,1	0,0
Resultat före extraordinära poster	0,2	1,2
Dispositioner och skatt	0,0	-0,2
Periodens/Årets resultat	**0,1**	**1,0**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	0,1	0,1
Omsättningstillgångar	4,0	4,0
S:a tillgångar	**4,1**	**4,1**
Eget kapital	3,7	3,6
Avsättningar	0,0	0,0
Skulder	0,4	0,6
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**4,1**	**4,1**

Verksamhetsbeskrivning

Bolagets primära uppgift består i att driva verksamheten på Kungajaktmuseet Älgens Berg, Hunneberg.

Bolaget skall bedriva musei-, frilufts och turistverksamhet. Verksamheten syftar i första hand till att höja den turistiska attraktionskraften i regionen samt öka omsättningen i besöksnäringen. Förutom bolagets primära uppgift – att driva verksamheten på Kungajaktmuseet Älgens Berg – så erbjuds aktiviteter utomhus, skollovsverksamhet, uthyrning, arrangemang, samt guidade naturupplevelser.

Museet utgör idag en knutpunkt för de verksamheter som bedrivs på och kring bergen och verkar som ett informationscenter för destinationen Ekopark Halle- Hunneberg tillsammans med Stiftelsen Bergagården.

Verksamheten har återtagit de flesta intäktsmöjligheter sedan före covid, trots oroligheter i organisationen med nytt bolag som varit på gång att bildas dvs Halle och Hunneberg AB (start januari 2024). Spiskupans konkurs har också påverkat verksamheten bla som en utebliven samarbetspartner vid event.

Verksamheten inne på museet har under 2023 haft 22 329 besökare. Besöksantalet har ökat med 2006 personer jämfört med 2022. Detta är en mycket bra utveckling.

Besökare under 2022: 20 323 personer
Besökare under 2023: 22 329 personer.

Av dessa var 17 805 ifrån Sverige och övriga 4524 var internationella gäster. Av dessa var 2 797 ifrån Tyskland. Vi har besökare i alla ålderspann. Vår högsäsong på museet är under juni-augusti månad med viss spridning till angränsade månader.

Ekonomiskt utfall

Under året har bolaget erhållit uppdragsersättningar från Vänersborgs kommun om totalt 3 211 tkr, i nivå med tidigare år.

Till följd av att Spiskupan gick i konkurs och Bergagården inte gick att nyttja, anställdes extra personal för att tillgodose besökarnas möjlighet till förtäring på berget.

Utfallet av rörelsens kostnader är därför högre än under perioden 2022, i form av kostnader för råvaror och personal. Övriga kostnader som ökat är uppvärmning, el, marknadsföringskostnader samt kostnaden för extern IT-support.

Prognosen för 2023 förutspådde ett resultat före skatt på ca 411 tkr. Utfallet blev 172 tkr före skatt, dvs 239 tkr lägre. Detta beror på personalkostnader som delats mellan Stiftelsen Bergagården och Hunnebergs Kungajaktmuseum, där fakturan kom sent. Kostnaden var med i planerad budget.

Investeringar

Inköp till ”glamping” har påbörjats, där merparten är färdigställt och den avskrivningsbara kostnaden beräknas uppgå till 67 000 kr. Investeringen ska tas i drift under 2024.

Framtid

Befintligt bolag kommer att avveckla sin verksamhet under 2024. Ett nytt bolag, Halle och Hunneberg AB, har bildats efter beslut i kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun. Det nya bolaget startar sin verksamhet under 2024. Ägardirektiv och bolagsordning är upprättat under 2023. Beslut om avveckling av befintligt bolag togs i kommunfullmäktige i december 2023.

Befintligt bolag är inne i en intensiv avvecklingsfas där arbetet pågår att föra över vissa avtal och hyreskontrakt mm. Under i vart fall kvartal 1 under 2024 kommer många delar gå parallellt med det nya bolaget då mycket arbete återstår att avveckla befintligt bolag. Detsamma gäller utgifter och avgifter samt olika formalia under hela avvecklingsperioden 2024. Likaså arbetas det intensivt med att få bättre infrastruktur på bergen såsom, fiber, vatten, avlopp och telekommunikation. Sammantaget är detta mycket viktigt för framtida utveckling av besöksdestinationen Halle och Hunneberg.

Stiftelsen Bergagården har avvecklats under 2023 och all verksamhet har upphört den 31/12-23. Dock kvarstår ett avvecklingsarbete av stiftelsen under 2024. Detta har påverkat och påverkar det befintliga bolaget i olika delar innan det nya bolaget är fullt i gång med sin verksamhet under 2024.

Vattenpalatset Vänerparken AB

Ordförande: Håkan Falck (S)
Vice ordförande: Filip Milén (M)
VD: Carolina Svanström

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	18,5	17,5
Verksamhetens kostnader	-18,0	-17,2
Avskrivningar	-0,2	-0,2
Verksamhetens nettoresultat	0,3	0,0
Finansnetto	0,3	0,0
Resultat före extraordinära poster	0,6	0,1
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,5**	**0,1**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	0,3	0,6
Omsättningstillgångar	12,4	9,1
S:a tillgångar	**12,7**	**9,7**
Eget kapital	8,3	7,8
Avsättningar	0,0	0,0
Skulder	4,4	1,9
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**12,7**	**9,7**

Verksamhetsbeskrivning

Bolaget har till uppgift att driva bad och simhallsrörelse.

Verksamheten har under året varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet i bolagsordningen och utförts enligt de kommunala befogenheterna.

Organisationen har under 2023 förändrat då ny styrelse tillträdde under våren 2023 samt en ny VD rekryterades med anställningsstart 231201 då tidigare VD gått i pension.

Badet varit öppet för allmänheten med bokning under helger. Varmbassängen har varit öppen under våren samt hösten för grupper samt simskoleverksamhet.

Bolaget har under året bedrivit simundervisning för skolorna med 30 grupper under våren och 36 grupper under hösten. Ökningen av antalet simskolegrupper härleds till stängning av Hallevibadet i juni 2023.

Simskola har även bedrivits i egen regi med tio grupper under våren och sju grupper under hösten, allt från Lek och Plask till Fortsättning.

Vattenpalatset Vänerparken AB har under året haft ca 66 000 badande besökare samt ca 16 000 besökare i varmbassängen som även inkluderar simskolan. Ungefär 15 000 gäster på Nordic Wellness har dessutom bytt om samt duschat i våra lokaler. Jämfört med 2022 har vi en ökning av antalet besökare i både varmbassäng som äventyrsbad/motionsbad.

Ekonomiskt utfall

Bolagets intäkter har ökat med ca 1 000 tkr varv 500 tkr är ökad intäkt för simskolan. 552 tkr är återbetalt elstöd från hyresvärden, vilket avser elkostnader för 2022.

Kostnaderna har minskat med ca 500 tkr där främst minskade kostnaderna för el är den drivande faktorn.

Vattenpalatset Vänerparken AB har under året erhållit 9 057 tkr i förlusttäckningsbidrag från kommunen att jämföras med 10 017 tkr år 2022. Resultatet av bolagets verksamhet samt ställning vid årets utgång, framgår av ovan resultat- och balansräkning.

Investeringar

Under året har inga anskaffningar gjorts. Löpande underhåll samt reparation har skett under året.

Framtid

Bolaget avvaktar kommunens utredning gällande framtida badanläggningar.

Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB

Ordförande: Bo Carlsson (C)
Vice ordförande: Tommy Christensson (M)
VD: Ingmar Johansson

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	0,4	0,4
Verksamhetens kostnader	-0,1	-0,1
Avskrivningar	-0,2	-0,2
Verksamhetens nettoresultat	0,0	0,0
Finansnetto	0,0	0,0
Resultat före extraordinära poster	0,0	0,0
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,0**	**0,0**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	4,8	5,0
Omsättningstillgångar	0,4	0,3
S:a tillgångar	**5,2**	**5,4**
Eget kapital	2,6	2,5
Avsättningar	0,0	0,0
Skulder	2,7	2,8
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**5,2**	**5,4**

Verksamhetsbeskrivning

Bolaget bildades 2009-03-04 och ägs av Vänersborgs kommun 73 procent, Melleruds kommun 18 procent och Biogas Brålanda AB 9 procent.

Bolagets verksamhet består av att bygga, äga och förvalta gasledningsnät för biogas inom Vänersborgs och Melleruds kommuner med syfte att säkerställa tillgången på biogas för Vänersborgs och Melleruds kommuners egna fordon och kommunernas invånare.

Ekonomiskt utfall

Under 2023 har ingen ytterligare utbyggnad av gasledningar gjorts. Det innebär att det varit ett lugnt år ur ett verksamhetsperspektiv. Styrelsen har haft tre protokollförda styrelsemöten under året.Nätaktiebolaget Biogas Brålanda likvida medel uppgick per 23-12-31 till 387 tkr.Nätaktiebolaget Biogas Brålanda visar ett resultat den 23-12-31 på 9 tkr.

Framtid

Nätaktiebolaget Biogas Brålandas framtidsdiskussioner påverkas helt och hållet på vilket sätt som AB Biogas Brålanda kommer att utvecklas.

Ägarna av Biogas Brålanda har två val att göra inför framtiden: Ägarna utvecklar bolaget i den form som det är idag eller ägarna säljer Biogas Brålanda till någon större aktör.

På vilket sätt ägarna kommer att välja väg för AB Biogas Brålanda kommer att påverka Nätaktiebolaget Biogas Brålandas framtid.

Norra Älvsborgs Räddningstjänst

Ordförande: Dan Nyberg (S)
Vice ordförande: Pia Fogelberg (M)
Tf förbundschef: Markus Green

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	131,0	108,6
Verksamhetens kostnader	-123,6	-103,3
Avskrivningar	-7,7	-7,3
Verksamhetens nettoresultat	-0,3	-1,9
Finansnetto	0,6	0,1
Resultat före extraordinära poster	0,3	-1,8
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,3**	**-1,8**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	84,0	66,2
Omsättningstillgångar	38,0	30,4
S:a tillgångar	**122,0**	**96,6**
Eget kapital	30,1	29,5
Avsättningar	65,5	50,3
Skulder	26,4	16,8
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**122,0**	**96,6**

Verksamhetsbeskrivning

Under 2023 har NÄRF ytterligare tagit steg tillsammans med Räddningstjänsten Mitt Bohuslän för att den 1 januari 2025 skapa en gemensam räddningstjänst med kapacitet att vara robust och kompetent i framtiden med än mer utmanande samhällstrender.

Verksamhetsåret har även inneburit en stor förändring i arbetsvillkoren för utryckande personalen på heltidsstationerna i Vänersborg och Trollhättan. Det kommer innebära att fler personer behöver anställas för att klara av samma verksamhetsnivå som finns idag och inte överstiger lagkrav.

Totalt ryckte förbundet ut på 1 153 larm varav 409 skedde i Vänersborg. Utmärkande för året var den onormalt varma och torra försommaren vilket medförde flera larm gällande brand i skog och mark men lyckligtvis inga omfattande skogsbränder.

Desto blötare blev det under det andra halvåret med påföljden att räddningstjänsten periodvis larmades till bland annat översvämningar.

I övrigt präglades larmåret 2023 tyvärr av några svåra trafikolyckor samt villabränder med dödlig utgång.

Under året har bl.a. oljeavskiljare till tvätthallen i Trollhättan installerats efter föreläggande från Trollhättan stad. Soliditeten sjönk från 30,5 % år 2022 till 24,8 %.

Ekonomiskt utfall

Resultatet totalt visar +344 tkr där räddningstjänst gör ett överskott på 583 tkr och enhet sotning gör ett underskott på 239 tkr.

Totalt erhåller NÄRF 96 692 tkr i medlemsbidrag från ägarkommunerna varav pensionsutbetalning står för 4 640 tkr. Från Vänersborg erhåller NÄRF 34 447 tkr (33 848 tkr) i medlemsbidrag 2023 inkl. pensionsutbetalning.

Försening av två brandbilar har gjort att förbundet haft lägre avskrivningar och mindre drivmedelskostnader än beräknat samt högre ränteintäkter.

Direktionen gör en stor avvikelse på -416 tkr p.g.a. anlitande av konsulter för att utreda förbundsfrågan samt extra möten vilket medfört högre kostnader i arvoden än normalt.

En undersökning av MIFO Fas 2 om det finns förhöjda värden av PFAS och olika typer av krom på tomten där Trollhättans brandstation ligger har också påverkat direktionens utfall. Även föreläggande från Vänersborgs kommun och Dalslands miljökontor har inkommit under 2023 och kommer genomföras 2024.

Förbundsledning gör underskott på 409 tkr. Två personal har gått i pension under året med stora innestående semesterskulder. Förbundet har haft 50 % förbundschef mot slutet av året vilket lindrat underskottet. HR -delen har ett litet överskott på +127 tkr.

Förvaltningsstaben gör ett underskott på 295 tkr bl.a. beroende personalomsättning och digital utveckling av tidsredovisning för RIB-personal samt ett kodplanebyte.

Automatlarm visar på överskott med 540 tkr men personalkostnaderna för verksamheten kommer öka framåt.

Enhet beredskap visar på 431 tkr i underskott där 427 tkr beror på de som valt ett extra lönetillägg om 2 tkr/månad och därmed frånsagt sig sin möjlighet att gå i pension vid 58 års ålder med 73 % av sin lön.

Enhet teknik har ett negativt resultat som beror på höjt elpris mot slutet av året samt höjda licenskostnader. Under året anslöt vi oss till avtal för drivmedel som gett ca 6 % rabatt på diesel och mot slutet av året sänktes reduktionsplikten kraftigt.

Enhet tillsyn visar ett överskott på 433 tkr vilket beror på mer intäkter och mindre personal än beräknat.

Externutbildning som visar -173 tkr hade ett minskat behov av utbildning från ägarkommunerna mot slutet av året.

Finansförvaltning visar ett plus på 1 273 tkr. Semester- och komplöneskulderna minskar med totalt 277 tkr mer än budget och ränteintäkterna hamnar på 544 tkr över budget.

Våra pensionsutbetalningar och löneskatt på pensioner har blivit 828 tkr mindre än budgeterat. I denna siffra ligger också ca 240 tkr som en återbetalning från Skandia på en felräkning de gjort på en person.

Enhet sotning visar ett resultat på – 239 tkr men då har NÄRF fakturerat Trollhättan och Färgelanda både det negativa egna kapitalet från 2022 samt prognostiserat underskott för 2023 på 400 tkr.

Investeringar

Investeringarna hamnade på 12 963 tkr jmf med budget 14 615. De två enskilt största posterna är två nya släckbilar med tillbehör som tillsammans uppgår till 8 mkr. En enhet för tung räddning planeras att köpas in under 2024.

Framtid

För 2024 ser ekonomin bekymmersam ut och NÄRF lägger en budget i obalans med ett resultat på minus 5 mnkr.

En stor osäkerhetsfaktor är de nya arbetstidsreglerna och hur mycket det kommer att kosta förbundet.

Under året kommer ytterligare tre nya släckbilar som ihop med de två som kom i slutet av december nu ska börja skrivas av.

Fyrstads Flygplats AB

Ordförande: Peter Eriksson (M)
Vice ordförande: Benny Augustsson (S)
VD: Anna Råhnängen

Resultaträkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	41,7	30,4
Verksamhetens kostnader	-39,1	-28,2
Avskrivningar	-2,0	-2,1
Verksamhetens nettoresultat	0,5	0,1
Finansnetto	-0,1	0,0
Resultat före extraordinära poster	0,4	0,0
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,4**	**0,0**

Balansräkning	Utfall 2023	Utfall 2022
Anläggningstillgångar	19,3	20,8
Omsättningstillgångar	10,2	3,4
S:a tillgångar	**29,5**	**24,2**
Eget kapital	12,8	12,4
Avsättningar	1,8	1,8
Skulder	14,9	10,0
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**29,5**	**24,2**

Verksamhetsbeskrivning

Linjetrafiken utvecklas positivt och inkluderar både Stockholm Bromma och Visby som destinationer. Sälen/Trysil som ny destination har startats upp och viss charterverksamhet förekommer. Hittills under året har 16 258 passagerare (12 002 motsvarande period 2022) använt flygplatsen varav 15 768 st. har rest med linjetrafik (11 830 motsvarande period 2022). Antalet landningar med linjetrafik är 488 st. under perioden vilket motsvarar ca 11 avgångar/vecka. Det kan konstateras att den svenska linjetrafiken fortfarande inte har återhämtat sig efter pandemin i jämförelse med övriga Europa. Intäkterna ligger under budget eftersom avgångarna har varit något färre än väntat samt att man fortfarande erhåller instegsrabatter som fasas ut över tid. Beredskapsuppdraget för samhällsviktigt flyg har medfört 109 st. ambulanstransporter (118 motsvarande period 2022) samt 31 (20 motsvarande period 2022) andra samhällsviktiga flygningar såsom Försvarsmakt och Polis. Beredskapsersättningen är enligt avtal med Trafikverket och fortsätter även för år 2024 och är viktigt att det fortskrider på lång sikt då vi har ett samhällsviktigt uppdrag. Dock är ersättningsnivån lägre än budgeterad nivå och täcker inte fullt ut flygplatsens kostnader för beredskapshållning. Fraktverksamheten har sedan halvårsskiftet 2022 blivit omfattande, 262 landningar (71 motsvarande period 2022) med frakt har gjorts till och med december 2023 och 269 ton gods (107 motsvarande period 2022) har hanterats. Fraktverksamhet är inte budgeterad men kommer mot årsslut stärka resultatet. Från juni månad har FFAB tagit över tankning i egen regi för att kunna tillhandahålla Förnybart Flygbränsle från Neste. Flygplatsen tillsammans med Västflyg är först i världen med att enbart erbjuda maximal inblandning av förnybar råvara, 30 - 40 %, i bränslet och väntas leda till att fler resenärer väljer det hållbarare flyget. Bränsleförsäljningen ökar FFAB omsättning med ca 6 500 tkr och kommer ge ett överskott mot årsslut.

Ekonomiskt utfall

Av preliminärt årsbokslut per den 31 december 2023 framgår att verksamheten så här långt visar ett överskott om 377 tkr. Förra året var motsvarande siffra ett överskott om 24 tkr. Alla hangarplatser är uthyrda och caféets verksamhet ökar i takt med att andra verksamheter på flygplatsen utvecklas. FFAB har beviljats ”Elstöd till företag” om 336 tkr. Ersättningssystemet för säkerhets-

kontroll, GAS, och för CN ligger i nivå med budget. Återbetalningar till Transportstyrelsen om ca 4 500 tkr (justering av för högt utbetalade ersättningar under pandemin) har märkbart påverkat likviditeten. För 2023 har Västra Götalandsregionen beslutat om ett regionalt driftbidrag om 7 700 tkr, vilket är enligt budget. Verksamhetsanslag från ägarkommunerna uppgår till 5 500 tkr för hela året. Därutöver har 2 000 tkr erhållits för att utveckla flygtrafiken. Ett uppdragsavtal är tecknat med Västflyg om stöd till att bredda och utveckla flygtrafiken och för att göra flygplatsens verksamhet och vårt närområde mer känt. Personalkostnaderna ligger över budget med anledning av nyrekryteringar, nytt pensionsavtal men främst extra öppethållande i samband med frakt-verksamhet. Per den 31 december utnyttjas 8 633 tkr av beviljade krediter om totalt 14 000 tkr. Soliditeten uppgår till 47 %.

Investeringar

Bruttoinvesteringar för perioden uppgår till 489 tkr bl a avseende grind för tillträdeskontroll i säkerhetskontrollen och ny lokal server. Några investeringar har skjutits på framtiden pga likviditet och långa leveranstider som är ett led i sviterna av pandemin.

Framtid

Ny VD (Josef Khan) har tillträtt 1 januari 2024. FFAB är enligt beslut från staten fortsatt beredskapsflygplats för samhällsviktigt flyg under år 2024. Slutförd utredning om statens ansvar för flygplatser i Sverige under 2023, har resulterat i att systemet för statlig basfinansiering till regionala ickestatliga flygplatser kommer att utökas och omarbetas under 2024.

2024-03-14 Dnr: KS 2024/8

Handläggare
Kerstin Rosendahl
kerstin.rosendahl@vanersborg.se
0521-72 24 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Nämndernas verksamhetsberättelser 2023

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar notera informationen i kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsberättelser.

Sammanfattning av ärendet

Nämnderna och kommunstyrelsen har inkommit med verksamhetsberättelser för 2023.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Nämndernas verksamhetsberättelser

Sändlista

Ekonomikontor
Samtliga nämnder

§ 14

Lång verksamhetsberättelse 2023 barn- och utbildningsnämnden

BUTN 2023/53

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse för barn- och utbildningsnämnden 2023 samt överlämnar denna till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Årets resultat 2023 för barn- och utbildningsnämnden uppgår till 1,8 mnkr.

Den långa verksamhetsberättelsen innehåller: särskilda händelser under året, årets verksamhet, målavstämning, årets resultat med övergripande analys, redovisning per anslagsredovisningsnivå, nyckeltal, inventarieinvesteringar samt personalredovisning.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-01-25
- Lång verksamhetsberättelse 2023 barn- och utbildningsnämnden.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret
Ledningsgrupp BUF
HR-partners BUF
Ekonomer BUF

Vänersborgs kommun
Barn- och utbildningsnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

2024-01-25

Dnr: BUTN 2023/53

Handläggare
Rebecca Magnusson
rebecca.magnusson@vanersborg.se
0521-721427

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Lång verksamhetsberättelse 2023 barn- och utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse för barn- och utbildningsnämnden 2023 samt överlämnar denna till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Årets resultat 2023 för barn- och utbildningsnämnden uppgår till 1,8 mnkr.

Den långa verksamhetsberättelsen innehåller: särskilda händelser under året, årets verksamhet, målavstämning, årets resultat med övergripande analys, redovisning per anslagsredovisningsnivå, nyckeltal, inventarieinvesteringar samt personalredovisning.

Sofia Bråberg

Förvaltningschef/Skolchef

Bilagor

Lång verksamhetsberättelse 2023 barn- och utbildningsnämnden.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret
Ledningsgrupp BUF
HR-partners BUF
Ekonomer BUF

Vänersborgs kommun

BUTN 2023/53
2024.299
2024-02-16

Verksamhetsberättelse 2023

Barn- och utbildningsnämnden

Ordförande: Bo Carlsson (C)
1:e vice ordförande: Christin Slättmyr (S)
2:e vice ordförande: Gunnar Henriksson (L)
Förvaltningschef: Sofia Bråberg

Särskilda händelser under året

Den 2 juni 2023 gick Klassjoggen av stapeln i ett soligt Vänersborg. Tusentals elever i årskurs 4-9 samlades för att ta sig runt en bana på två kilometer i centrala Vänersborg samtidigt som elever i årskurs F-3 hade möjlighet att springa på sina respektive skolor som ett gemensamt avslut på läsåret 2022/2023.

Lika målmedvetet som eleverna sprang den 2 juni har barn- och utbildningsförvaltningen arbetat under året för att få in fler barn i förskolan. Detta har resulterat i att andelen barn inskrivna i förskolan har fortsatt att öka och Vänersborgs kommun ligger bland de 25 % bästa kommunerna i Sverige när det gäller andelen barn inskrivna i förskolan. Samtidigt sjönk gymnasiebehörigheten något jämfört med året innan. Det finns fortsatta utmaningar när det gäller att alla barn och elever ska fullfölja sina studier genom grundskolan och gymnasieskolan för att komma vidare till högre studier eller ut på arbetsmarknaden. Barn- och utbildningsförvaltningen har därför under år 2023 valt att delta i Samverkan för bästa skola. Tillsammans med Skolverket och Linnéuniversitetet har förvaltningen startat upp arbetet med att analysera elevernas förutsättningar i fråga om trygghet, trivsel, studiero och studieresultat. Detta arbete är en del i ett långsiktigt och strategiskt arbete för att förbättra elevernas kunskapsresultat, framför allt inom matematik, svenska och svenska som andraspråk där resultaten är särskilt låga. För att ytterligare stärka det strategiska långsiktiga arbetet har barn- och utbildningsförvaltningen under år 2023 arbetat fram nya vägledande principer som ska genomsyra hela organisationen, du kan läsa om principerna längre fram i verksamhetsberättelsen.

År 2023 är ett år som präglats av den ekonomiska utvecklingen. Hög inflation, ett fortsatt högt ränteläge och en oro för den ekonomiska utvecklingen är delar som påverkat omvärlden och så även barn- och utbildningsnämnden i Vänersborgs kommun. Med högre kostnader för såväl skolskjutsar, läromedel som lokaler har 2023 inneburit ett än mer intensivt arbete med ekonomi- och resultatstyrning för att nå en budget i balans. Medarbetarundersökningen som genomfördes under 2023 visar att arbetsbelastningen är fortsatt hög och en liten minskning gällande andelen som skulle rekommendera barn- och utbildningsförvaltningen som arbetsplats jämfört med föregående år. Detta kan hänga samman med oron för den ekonomiska utvecklingen då svaren i medarbetarundersökningen ger en bild av en obalans mellan krav och resurser inom förvaltningens verksamheter.

År 2023 har inneburit utmaningar inom anpassad grundskola där barn- och utbildningsförvaltningen mött både en volymökning och större behov hos elevgruppen. På likande sätt finns samma utmaningar inom förskolan där barns behov tidigt fångas upp. Den insatskoordinator inom förskolan som påbörjat sitt uppdrag under 2023 har ökat möjligheterna att få kunskap om problematisk frånvaron redan i förskolan för att barn och familjer tidigt ska få ett ändamålsenligt stöd för en fungerande, regelbunden närvaro och likvärdig tillgång till förskolans undervisning. Detta stärker arbetet för fullföljda studier och närvaroarbetet för alla barn 1 till 16 år.

Slutligen vill jag rikta ett stort tack till all personal för fantastiska insatser under året som bidragit till att vi tillsammans gör bra bättre!

Sofia Bråberg

Förvaltningschef/Skolchef

Innehåll

Särskilda händelser under året ... *2*
Årets verksamhet ... *5*
Nämnd och förvaltning ... 5
Målavstämning - förväntade resultat utifrån inriktningsmål ... *7*
Ekonomi ... *11*
Kommunal budget, statsbidrag och övriga intäkter ... 11
Kostnader ... 12
Övergripande analys ... 13
Nämnd och nämndsadminstration ... *14*
Ekonomiskt utfall ... 14
Ekonomisk analys ... 14
Nyckeltal ... 14
Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år ... *15*
Ekonomiskt utfall ... 15
Ekonomisk analys ... 15
Nyckeltal ... 16
Grundskola (inklusive förskoleklass och skolbarnomsorg) ... *17*
Välkomsten ... 17
Ekonomiskt utfall ... 17
Ekonomisk analys ... 17
Nyckeltal ... 18
Anpassad grundskola ... *19*
Ekonomiskt utfall ... 19
Ekonomisk analys ... 19
Nyckeltal anpassad grundskola ... 20
Inventarieinvesteringar ... *20*
Personal ... *21*
Personalen i siffror ... 21
Antal anställda ... 21
Friskt och hållbart arbetsliv ... 23
Hållbart medarbetarengagemang (HME) ... 23
Sjukfrånvaro ... 25
Budgetförutsättningar ... 26
Arbetsbelastning ... 26
Rektors komplexa uppdrag ... 27
Stödsystem ... 27
Insatser för att sänka sjukfrånvaron ... 27
Förebyggande insatser ... 27
Kompetensförsörjningsplan med friskfaktorer ... 27
Rehabprocess och verktygslåda ... 28
Hälsoinspiratörer ... 29
Åtgärdande insatser ... 29

Nära och riktat chefsstöd ... 29
Företagshälsovård ... 29
Utmaningar att fokusera på framåt ... 30
Arbetsskador och tillbud ... 30
Systematiskt arbetsmiljöarbete ... 31
Kompetensförsörjning ... 32
Ambassadörer ... 32
Personalrörlighet ... 32
Kompetensförsörjningsplan ... 33
Legitimerad personal ... 34
Kompetensutveckling ... 36
Rektorsprogrammet ... 36
Systematiskt kvalitetsarbete ... 36
Samverkan och samarbeten ... 36
Lönekartläggning ... 36
Samarbete kring barn och unga i förskole- och skolåldern ... 36

Årets verksamhet

Nämnd och förvaltning

Barn- och utbildningsnämndens verksamhet består av förskola, pedagogisk omsorg, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem. Förutom den ordinarie verksamheten ingår både nämnden och förvaltningsledningen i flera samverkansstrukturer, bland annat Fyrbodals kommunalförbund.

Kommunfullmäktige är huvudman för utbildning inom skolväsendet och ansvarar för att, i enlighet med nationella lagar och styrdokument, bedriva en likvärdig utbildning för alla barn oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden. Alla barn i kommunen ska ha lika tillgång till utbildning. Barn-och utbildningsnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att fullgöra huvudmannauppdraget. Huvudmannens ansvar gentemot enskilda skolhuvudmän är att fördela resurser i enlighet med den resursfördelning som fastställs för de kommunala verksamheterna. I de fall som enskilda huvudmän bedriver fristående förskola och/eller enskild pedagogisk omsorg i kommunen är kommunen tillsynsmyndighet.

Barn- och utbildningsförvaltningen stödjer barn- och utbildningsnämnden i att leda och samordna nämndens verksamheter. Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar utifrån kommunens vision *Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet* med de tillhörande värdeorden levande, attraktiv, hållbar – tillsammans. Barn- och utbildningsförvaltningens helhetsidé *Tillsammans gör vi bra bättre* går helt i linje med kommunens vision och värdeord. Förvaltningschef och verksamhetschefer styr, leder och stödjer rektorer i uppdraget att öka måluppfyllelsen och förbättra resultaten. Arbetet utgår från nationella mål, kommunfullmäktiges inriktningsmål och barn- och utbildningsnämndens förväntade resultat genom förvaltningens prioriterade fokusområde: elevers resultat ska förbättras.

I januari 2023 påbörjade barn- och utbildningsförvaltningen ett samarbete med Skolverket inom ramen för Samverkan för bästa skola. Projektet kommer att fortsätta under 2024-2025 och fokus för arbetet är att analysera elevernas förutsättningar i fråga om trygghet, trivsel, studiero och studieresultat. Detta arbete är en del i ett långsiktigt och strategiskt arbete för att förbättra elevernas kunskapsresultat. I Vänersborgs kommun är resultaten låga i matematik och när det kommer till att läsa och skriva i svenska och svenska som andraspråk. Barn- och utbildningsförvaltningen har under 2023 tagit fram tre vägledande principer som ska ligga till grund för det långsiktiga strategiska arbetet:

- Vi har en professionell kultur
- Vi utgår från barnets/elevens perspektiv
- Vi utgår från det lokala sammanhanget i förbättringsarbetet

Verksamhetschefer har under året fortsatt haft kontinuerliga uppdragsdialoger med rektorerna utifrån fokusområdet och de vägledande principerna. Barn- och utbildningsnämnden har under året fått uppföljning utifrån respektive verksamhetsområde inom ramen för barn- och utbildningsnämndens plan för systematiskt kvalitetsarbete.

Inom områdena nämnd, personal, ekonomi, organisation, kvalitetsarbete, utveckling och kommunikation finns administrativa avdelningen som stöd. När det gäller hälsofrämjande och förebyggande arbete finns den centrala barn- och elevhälsan som stöd för förskolans, grundskolans och den anpassad grundskolans barn- och elevhälsoarbete. Centrala barn- och elevhälsan utgörs av skolsköterskor, skolläkare, skolpsykologer, skolkuratorer, samordnare för anpassad grundskola, skollogopeder, samverkande socialsekreterare, administration och ett mobilt skolteam som arbetar med fokus på ökad skolnärvaro.

Barn- och elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Uppdraget är att främja, förebygga och stödja barnens och elevernas utveckling mot målen.

Målavstämning - förväntade resultat utifrån inriktningsmål

Andelen barn inskrivna i förskolan ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Andelen barn boende i Vänersborgs kommun inskrivna i förskola under 2023 var i genomsnitt 90,0%. Under år 2022 var i genomsnitt 87,1% av barn boende i Vänersborgs kommun inskrivna i förskolan (lokalt mått).

Arbetet med uppsökande verksamhet för att informera om förskolan och öka vårdnadshavares kunskap om förskolans betydelse har bedrivits under året. Familjecentralen Sirius är en viktig mötesplats där vårdnadshavare får information om vikten av utbildning i tidig ålder. Sirius är en introduktionsförskola och en väg in till en placering i förskolan. Under året har lagändringen i skollagen om ett särskilt erbjudande om plats i förskola implementerats och resulterat i ytterligare placeringar i förskolan.

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram ökar

Uppnås inte

Det förväntade resultatet har inte uppnåtts. Andelen elever i årskurs 9 med Vänersborg som hemkommun och som har behörighet till yrkesprogram minskade till 83,2% läsåret 2022/2023 från 85,3% läsåret 2021/2022.

För kommunala grundskolor var andelen elever i årskurs 9 med behörighet till yrkesprogram efter sommarlovskolan 82,5% läsåret 2022/2023. Motsvarande andel läsåret 2021/2022 var 83,5%. En utmaning framöver är att elevgruppen som läsåret 2022/2023 gick ur årskurs 6 i kommunala grundskolor hade motsvarande gymnasiebehörighet på 71,0%.

Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasiebehörighet. Insatser har gjorts bland annat genom lovskolor, undervisning i mindre grupper, enskild undervisning för elever, tät återkoppling mellan lärare och elev och tät kontakt med vårdnadshavare. Detta arbete har bidragit till att öka andelen med gymnasiebehörighet från 79% vårterminen årskurs 6 till 82,5% vårterminen årskurs 9. Enheterna lyckades inte att få elever med annat modersmål att bli behöriga i samma utsträckning som elever med svenska som modersmål. En annan förklaring till att det förväntade resultatet inte uppnås är att andelen elever med frånvaroproblematik fortsatt är högre än innan pandemin. Av de elever som saknade gymnasiebehörighet var det matematik som stack ut som det vanligaste ämnet som eleverna inte nådde målen i.

Andelen barn och elever som upplever trygghet i lärmiljön ökar

Uppnås delvis

Det förväntade resultatet har delvis uppnåtts. Inom förskolan och årskurs 7-9 har barn och elevers upplevda trygghet i lärmiljön ökat jämfört med förra året. För årskurs F-6 har elevernas upplevda trygghet i lärmiljön minskat jämfört med förra året.

Förskolans organisering i mindre barngrupper beskrivs ge en lugn och trygg lärmiljö. Pedagogerna har genom samtal med barnen fått mer kunskap om deras intressen och förmågor vilket innebär att barnen involveras i undervisningen. Dessutom arbetar förskolorna med att skapa trygghetsskapande lärmiljöer. Elevernas delaktighet i arbetet med lärmiljöer och mot diskriminering och kränkande behandling bedöms inom grundskolan bidra till trygghet i lärmiljön. Samtidigt påverkas tryggheten av att det är färre vuxna i skolan och enheter beskriver att det förekommer kränkningar och motsättningar elever emellan. Det krävs ytterligare analyser för att identifiera orsaken till den minskade upplevda tryggheten i årskurs F-6.

Hållbart medarbetarengagemang ökar

Uppnås delvis

Det förväntade resultatet har delvis uppnåtts. Det hållbara medarbetarengagemanget (HME) för barn- och utbildningsförvaltningen uppgår 2023 till 79 vilket är samma nivå som år 2022. Svarsfrekvensen höjdes 2023 till 78%.

Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat systematiskt på samtliga nivåer med uppdragsdialoger och handlingsplaner utifrån varje enhets resultat 2022 vilket har skapat engagemang och ansvarskänsla hos medarbetarna. En tydlig röd tråd genom barn- och utbildningsförvaltningen är fortsatt att medarbetarna upplever att de har tydliga mål att arbeta mot och att de följs upp och utvärderas på ett bra sätt.

Under året har förvaltningschefens ledningsgrupp arbetat fram en kompetensförsörjningsplan med stöd av HR-partners med utgångspunkt i SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning, Suntarbetslivs friskfaktorer samt HÖK 21 (Huvudöverenskommelse). Utifrån denna har förvaltningen börjat arbeta mer uttalat utifrån ett främjande och förebyggande perspektiv på alla nivåer i förvaltningen. Genom att stärka det friska och välfungerande i verksamheten skapas bättre förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.

Trots den oro som funnits i förvaltningen för att den ekonomiska utvecklingen skulle påverka arbetsbelastningen och därmed påverka värdet för hållbart medarbetarengagemang negativt har barn- och utbildningsförvaltningen lyckats att behålla HME på samma nivå som förra året. Denna oro kan dock ha bidragit till att det är färre som skulle rekommendera barn- och utbildningsförvaltningen som arbetsplats jämfört med föregående år. Barn- och utbildningsförvaltningen ligger fortsatt på en lägre nivå jämfört med kommunen som helhet när det gäller upplevelsen att ha de resurser som behövs för att utföra sina arbetsuppgifter.

Sjukfrånvaron hos våra medarbetare minskar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Den totala sjukfrånvaron för barn- och utbildningsförvaltningen var i genomsnitt 9,2% under 2023 jämfört med 10,1% föregående år. Pandemin bidrog till den högre sjukfrånvaron under den första delen av förra året.

Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat aktivt med frågor kopplat till sjukfrånvaro genom att bland annat analysera sjuktal samt med förebyggande och främjande insatser för ett hållbart arbetsliv med utgångspunkt i arbetet med HÖK21. Sjukfrånvaro har följts upp månatligen och underlag har tillgängliggjorts för alla chefer att kunna följa upp och analysera på respektive nivå: rektor på sina enheter, verksamhetschefer på verksamhetsnivå och förvaltningschef på förvaltningsnivå.

HR-partners har stöttat cheferna löpande på såväl gruppnivå som individuellt utifrån behov, såväl förebyggande som rehabiliterande. HR-partners har haft återkommande dialog och utbildningsinsatser på rektorsmöten i rehabiliteringsprocessen i syfte att rektorerna ska kunna bedriva effektiva och framgångsrika processer med målsättning att medarbetaren ska återgå i arbete. En viktig del i detta arbete har varit den verktygslåda med stödmaterial till exempel processkartor, samtalsmodeller samt frågor och svar som funnits tillgängligt för alla chefer.

Under året har arbetet påbörjats med att lära känna Suntarbetsliv forskningsbaserade friskfaktorer. Suntarbetsliv har genomfört en webbaserad programserie som heter Studio Friskfaktorer som bestått av fyra avsnitt. Information om Studio Friskfaktorer har spridits till samtliga rektorer och dialog om programserien har bland annat hållits i förvaltningschefens ledningsgrupp och förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG).

Målavstämning - kompletterande förväntade resultat

Kvaliteten i förskolan ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Ett gemensamt matrisunderlag har tagits fram för att mäta effekterna av kvalitetsökningen. Förskolan använder Ann S Pihlgrens utvärderingsmatriser som stöd för att analysera kvalitén och innehållet i utbildningen. Barnets förändrade kunnande dokumenteras också med stöd av olika matriser exempelvis inom läsning, skrivande, matematik och lärandeidentitet.

Matriserna har bidragit till att skapa förutsättningar för ett likvärdigt synliggörande när det gäller barnens progression i lärandet. Ett mått har under året tagits fram gällande läs- och skrivmatrisens resultat för de barn som lämnade förskolan för förskoleklassen höstterminen 2023. Fortsatt kommer undervisningens effekter på alla barns kunskapsresultat att kunna följas. Med ett ökat fokus på barnets perspektiv vid planering och uppföljning möts barnens behov bättre i förskolans organisation.

Andelen elever i grundskolan som når kriterierna för bedömning av godtagbara kunskaper i läsförståelse i årskurs 1 ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då 89% av eleverna i årskurs 1 nådde kriterierna för bedömning av godtagbara kunskaper i läsförståelse. År 2022 var motsvarande andel 82%. En framgångsfaktor bedöms vara att prioritera tidiga åldrar så att behöriga lärare kan läsa med alla elever flera gånger i veckan. Enheterna har identifierat elever som inte nått läskravet och satt in insatser som till exempel intensivperioder med lästräning. En framgångsfaktor har varit kontinuitet i elevhälsoteamet och att kunskaper om barnen förs över vid övergångar.

Andelen elever i årskurs 7-9 med mer än 75 procent närvaro ökar

Uppnås delvis

Det förväntade resultatet har delvis uppnåtts. Andelen elever i årskurs 7-9 med mer än 75% närvaro var under 2023 85,7% jämfört med 85,8% år 2022.

Trots att det förväntade resultatet uppnås delvis är det en lägre andel av eleverna som har en närvaro över 75% än före pandemin. Barn- och utbildningsförvaltningen har noterat ett samband mellan hemmavarande vårdnadshavare och elever som inte kommer till skolan vilket bland annat skulle kunna kopplas till den normförändring gällande distansarbete som skedde under pandemin. En ändrad hantering av skolpliktsbevakningen gör också att resultatet påverkas negativt, då eleverna är skolplacerade med frånvaro tills Skatteverket har slutfört ärendet och fattat beslut om folkbokföring. Som en följd av att många elever fortsatt har problem med närvaron arbetar Mobila skolteamet annorlunda och kan hantera fler elever med hjälp av verksamheten i lokalerna på Vänerparken 15.

Andelen elever i årskurs 9 som har nått lägst betygskriterierna för E i alla ämnen ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Läsåret 2022/2023 var det 67,2% av eleverna i årskurs 9 som nådde lägst betygskriterierna för E i alla ämnen, motsvarande siffra läsåret 2021/2022 var 65,4%. Även i årskurs 6 har andelen elever som nått lägst betygskriterierna för E i alla ämnen ökat jämfört med föregående läsår.

Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasiebehörighet. Verksamheterna fortsätter arbetet med att utveckla stöd, stimulans, delaktighet och motivation i ämnesundervisningen bland annat genom tätare dialog mellan lärare, elev och vårdnadshavare.

Andelen inköp av miljömärkta varor ska uppgå till minst 30%

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Andelen inköp av miljömärkta varor uppgick under 2023 till 38% samma andel var 35% under år 2022. Barn- och utbildningsförvaltningen har löpande utbildningar för nya beställare i Marknadsplatsen och enheterna tar hjälp av upphandlingskatalogen på Intranätet.

Andelen vårdnadshavare som upplever att de får tydlig information om sitt barns utveckling ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Barn- och utbildningsförvaltningen har under våren och hösten 2023 genomfört vårdnadshavarenkäter, dessvärre var det en relativt låg svarsfrekvens.

Vårdnadshavarnas möjligheter till påverkan i förskolan har tydliggjorts när pedagogerna gett dem vardaglig delaktighet i verksamheten. Förskolan lyssnar in vårdnadshavarnas förväntningar på introduktionen och undervisningsuppdraget samt informerar om vilka förväntningar förskolan har på samarbetet med vårdnadshavarna.

I grundskolan informeras vårdnadshavarna löpande via lärplattformen Infomentor men också på utvecklingssamtal, föräldramöten och andra möten skolorna bjuder in till. Skolor i årskurs 7-9 har under året arbetat med att göra omdömen mer lättförståeliga för vårdnadshavarna.

Ekonomi

Mnkr	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Statsbidrag	97,6	97,7	82,2	91,2	9,1
Övriga intäkter	38,4	39,4	38,4	42,8	4,3
Summa intäkter	**136,0**	**137,1**	**120,6**	**134,0**	**13,4**
Personal	621,8	636,7	670,2	685,1	-14,9
Omkostnader	368,1	368,3	415,7	412,7	3,0
Avskrivning och internränta	3,6	4,1	4,9	4,6	0,3
Summa kostnader	**993,5**	**1027,1**	**1 090,8**	**1 102,4**	**-11,6**
Nettokostnader	**857,5**	**890,0**	**970,2**	**968,4**	**1,8**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett överskott på 1,8 mnkr, vilket är en avvikelse mot budget med 0,2 %.

Barn- och utbildningsnämndens helårsprognos i delårsboksluten per april och augusti visade budget i balans.

Kommunal budget, statsbidrag och övriga intäkter

Diagrammet visar fördelningen mellan kommunal budget, statsbidrag och övriga intäkter.

Den nationella styrningen med många och omfattande riktade bidrag leder till ryckighet i planering och ger bristande långsiktighet i kvalitetsarbetet. De riktade statsbidragen är självklart värdefulla finansiella tillskott, men de riskerar samtidigt att motverka en önskvärd utveckling genom oförutsägbarheten och korta ledtider. Särskilt problematiska är de bidrag som riktas mot ökad bemanning och löner. De skapar oro i verksamheterna och kortsiktighet i insatserna eftersom man inte vet hur länge man kan räkna med bidragen eller om man får behålla dem utifrån eventuella förändringar i kommunens tilldelning. Statsbidragshanteringen ökar administrationen, och trots att intäkterna är värdefulla och omfattande så skapar det problem med planering, styrning och prioritering lokalt.

Bidragen uppgick till 91 mnkr jämfört med 98 mnkr 2022. Under 2023 erhölls inget statsbidrag för sjuklönekompensation till skillnad mot 2022. Under 2023 har det tillkommit statsbidrag för inköp av vissa läromedel samt för akutskolor. Statsbidrag för läxhjälp, mindre barngrupper samt språkutveckling i förskolan har minskats eller tagits bort. Barn- och utbildningsnämnden har under flera år erhållit bidrag för utökning av skolpsykologer men för 2023 har rekrytering inte kunnat genomföras i önskad utsträckning vilket resulterat i att statsbidraget inte kunnat nyttjas.

Statsbidragen från Skolverket uppgick till 68 mnkr för 2023, ungefär samma nivå som 2022. De två största statsbidragen gällde likvärdighet i grundskolan (28 mnkr) och kvalitetshöjande åtgärder i förskolan (11 mnkr). Resterande statsbidrag från Skolverket (29 mnkr) var exempelvis Akutskolor, Inköp av vissa läromedel, Lärarlönelyftet, Karriärtjänster, Läxhjälp och Lärarassistenter.

Bidrag från Migrationsverket för asylsökande och nyanlända uppgick till 10 mnkr. Resterande del av statsbidragen (13 mnkr) kom främst från Arbetsförmedlingen (olika former av anställningsstöd), Västra Götalandsregionen, Högskolan Väst (i form av handledararvoden), Kunskapsförbundet Väst samt momsbidrag.

Övriga intäkter, 43 mnkr, bestod främst av barnomsorgsavgifter för förskola och fritidshem samt ersättningar för barn och elever från andra kommuner som gått i Vänersborgs förskolor och grundskolor.

Kostnader

Diagrammet visar fördelningen mellan de olika kostnadsposterna.

Personalkostnaderna uppgick till 685 mnkr för nämndens kommunala verksamheter, jämfört med 637 mnkr 2022. Ökningen består av löneökning utifrån den årliga löneöversynen 17 mnkr och ökning av personalomkostnadspålägg om 26 mnkr. Semesterlöneskulden ökade med 1 mnkr jämfört med 2022, 38 mnkr till 39 mnkr.

Bidrag till fristående förskolor, enskild pedagogisk omsorg och fristående grundskolor samt barn- och elevplaceringar i andra kommuner uppgick till 127 mnkr jämfört med budgeterat 131 mnkr. Lägre kostnader beror på att det var färre barn och elever som valde att gå i andra kommuner samt i fristående verksamhet än budgeterat. Lokalkostnader (hyror; interna och externa, städ, el med mera) uppgick till 150 mnkr jämfört med 2022 då lokalkostnaderna blev 133

mnkr. Den ökade kostnaden beror på högre hyra för utbyggnad/ombyggnad av Öxnered skola, Onsjöskolan, Mariedalskolan och Vänerparken 15. En stor del av ökningen består också av högre internränta och inflation. Kostnader för framtida avetablering och återställning av lokaler har belastat nämndens budget under 2023. Köp av måltider uppgick till 63 mnkr. Kostnader för IT och telefoni uppgick till 29 mnkr och skolskjutskostnaderna uppgick till 25 mnkr. Övriga kostnader, 22 mnkr, omfattar omkostnader så som undervisnings- och lekmaterial (ej digitala läromedel då dessa ingår i IT-kostnader), läroböcker, förbrukningsinventarier, tolktjänster och kompetensutveckling.

Övergripande analys

Mnkr	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Nämnd och nämndsadminstration	5,6	4,4	1,2	13,9	4,6	9,4
Förskola och pedagogisk omsorg	270,3	267,5	2,8	298,7	300,5	-1,8
Grundskola*	583,9	585,4	-1,5	621,0	621,9	-0,9
Anpassad grundskola	33,1	32,7	-0,3	36,6	41,5	-4,9
Summa	**892,2**	**890,0**	**2,2**	**970,2**	**968,5**	**1,8**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.
**Grundskola* omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 samt fritidshem.

Nämnd och nämndsadminstration redovisar ett överskott på 9,4 mnkr
Överskottet består av ej förbrukad budget för oförutsedda kostnader samt budget för Holmängenskolans lokalkostnader.

Förskola och pedagogisk omsorg redovisar ett underskott på 1,8 mnkr
En större andel barn 1-5 år har haft en placering under 2023 än 2022, nyttjandegraden har ökat med tre procentenheter. Under året har skollagsändringen om ett särskilt erbjudande om plats i förskola implementerats och resulterat i ytterligare placeringar i förskolan. Personalkostnaderna har ökat på grund av fler barn i verksamheten, fler barn med heltidsplacering, fler barn i behov av särskilt stöd och ökade omvårdnadsbehov vilket också har medfört budgetunderskott för vissa enheter.

Grundskola inkl. förskoleklass och skolbarnsomsorg redovisar ett underskott på 0,9 mnkr
Verksamheterna redovisar ett underskott på 0,9 mnkr. Vissa enheter uppvisar ett negativt ekonomiskt resultat. Det beror främst på att kostnaderna varit högre än budgeterat för elever i behov av särskilt stöd och då framför allt avseende psykosociala, språkliga behov och ökade omvårdnadsbehov. Inom grundskolan har antalet elever minskat mer än förväntat under 2023. Elevminskningen har påverkat flera enheter och årskurser vilket har försvårat arbetet med att anpassa organisationen utifrån tilldelad elevpeng. Flera nya och utökade statliga uppdrag har tillkommit som krävt stora insatser och resurser, framförallt avseende utökad studietid i årskurs 4-9 och utökad lovskola i årskurs 9. Uppdragen har krävt omprioriteringar för att genomföras inom ram. Dessa prioriteringar har till viss del minskat resurserna under ordinarie skoltid.

Anpassad grundskola redovisar ett underskott på 4,9 mnkr
Underskottet beror framför allt på fler elever i verksamheten än föregående år. 7 fler elever har tillkommit under 2023, vilket motsvarar en kostnad om ca 4,0 mnkr.

Nämnd och nämndsadminstration

Ekonomiskt utfall

Mnkr	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Summa intäkter	0	0	0	0	0
Summa kostnader	4,2	4,4	13,9	4,6	9,4
Totalt netto	**4,2**	**4,4**	**13,9**	**4,6**	**9,4**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys

Nämnd och nämndsadministration uppvisar ett överskott på 9,4 mnkr. Överskottet består av ej förbrukad budget för oförutsedda kostnader samt budget för Holmängenskolans lokalkostnad.

Nyckeltal

Nämnd och nämndsadminstration	2021	2022	2023
Antal sammanträden	10	10	10
Genomsnitt, timmar	4	4	5
Personalkostnadens andel av bruttokostnaden, %	94	94	94
Hyreskostnadens andel av bruttokostnaden, %	2	3	2
Verksamhetens nettokostnad/invånare, kr	107	112	114

Kommentar till nyckeltal

Under 2023 har barn- och utbildningsnämnden genomfört 10 ordinarie sammanträden.

Utifrån de ordinarie sammanträdena beräknas genomsnittstiden per möte.

Inom två av de ordinarie sammanträdena har barn- och utbildningsnämnden genomfört dialoger; dialog om utredningen Framtidens skola samt dialog om målvärden för förväntade resultat inför verksamhetsplan 2024-2026.

Då det var ny mandatperiod genomförde nämnden därutöver fem utbildningstillfällen om nämndens verksamhetsområde, varav ett tillfälle bestod av en busstur med verksamhetsbesök vid förskolor och grundskolor. Nämnden har också besökt arbetsplatsen för kommande Holmängenskolan, samt att presidiet och enskilda ledamöter gjort verksamhetsbesök.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 230930 var enligt SCB 40 029 personer.

Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

I Vänersborgs kommun finns 26 kommunala förskolor och 1 dagbarnvårdare som bedriver kommunal pedagogisk omsorg i hemmet. Det finns flera fristående förskolor och aktörer som driver enskild pedagogisk omsorg. Vänersborgs kommun har under 2023 haft kostnadsansvar för i genomsnitt 2 188 placeringar inom förskola och pedagogisk omsorg, varav 12 % var inom fristående förskola och enskild pedagogisk omsorg.

Kommunen har en verksamhet som har öppet dygnet runt, Lanternan, som ligger på Vänerparken. Kommunen har också en öppen förskola, Sirius, som ingår i en familjecentral. Det finns också pedagoger med en ökad kompetens kring barn med hörselvariationer på Korsgatans förskola.

Ekonomiskt utfall

Mnkr	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Summa intäkter	50,7	51,8	41,2	46,1	4,9
Summa kostnader	310,2	319,3	339,9	346,6	-6,7
Totalt netto	**259,5**	**267,5**	**298,7**	**300,5**	**-1,8**

Avvikelse i summeringen förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys

Verksamheterna förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år uppvisar ett underskott om 1,8 mnkr.

Totala statsbidrag 2023 till förskola och pedagogisk omsorg uppgår till 22,6 mnkr, vilket är en minskning med 7,2 mnkr jämfört med 2022. Minskningen beror främst på borttaget statsbidrag för sjuklönekostnader på grund av coronapandemin och mindre statsbidrag från Migrationsverket. Det största statsbidraget förskolan tagit del av under 2023 är Kvalitetshöjande åtgärder i förskolan om 11,1 mnkr.

Personalkostnaderna 2023 uppgår till 223,8 mnkr jämfört med 204,1 mnkr för 2022, vilket motsvarar en ökning på 9,6 %. Ökningen beror framför allt på löneavtalskompensation och ökning av personalomkostnadspålägg mellan åren, men också på grund av fler barn i kommunal förskola (69 fler barn än 2022) samt fler barn med heltidsplaceringar och därmed har organisationen utökats. Antalet anställda inom förskola och pedagogisk omsorg har minskat om man ser till mätdatumet 1 november, men ökningen av antalet barn har skett framför allt under våren. Antal årsarbetare är fler 2023 än förra året. Andelen barn ökar i förskolan och man kan se att den bredden på aktiviteter/roller och ansvar som har organiserats upp för de senaste åren har gett resultat. Omkostnaderna uppgår till totalt 122,8 mnkr, varav 50,2 % är interna kostnader, främst för hyror och måltider.

Förskola och pedagogisk omsorg har arbetat intensivt för budget i balans. Det finns dock variationer mellan förskolorna, där främst resurskostnader för barn i behov av särskilt stöd är svåra att täcka inom tilldelad budget. Barn i behov av särskilt stöd har i mycket högre grad behov av vuxna som stöttar upp en-till-en och av olika hjälpmedel. Det innebär att det är en utmaning för verksamheten och personalens förutsättningar att räcka till för alla barns behov. De elever som går i anpassad grundskola idag har tidigare gått i förskolan med samma behov.

Nyckeltal

Förskola och pedagogisk omsorg	2021	2022	2023
Personalkostnad, andel av bruttokostnaden, %	64,5	63,8	64,4
Hyreskostnad, andel av bruttokostnaden, %	8,8	10,2	10,2
Måltidskostnad, andel av bruttokostnaden, %	7,3	7,7	7,7
Bidrag till externa och andra kommuner, andel av bruttokostnad, %	11,6	11,4	11,0
Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr	6 553	6 725	7 507
Avgiftstäckning kommunal förskola, %	6,1	6,6	6,6
Totalt antal placeringar 1-5 år, genomsnitt per år	**2 113**	**2 131**	**2 188**
- Varav förskola	1 995	2 038	2 108
- Varav fristående förskola	196	192	190
- Varav pedagogisk omsorg	118	93	80
- Varav enskild pedagogisk omsorg	91	76	71
Andel av placeringar i extern regi, genomsnitt per år	13,0	12,6	12,0
Nyttjandegrad 1-5 år, genomsnitt per år, %	91,5	91,1	93,5
Nettokostnad per plats:			
förskola, kr	**124 916**	**127 763**	**139 835**
pedagogisk omsorg, kr	**87 425**	**79 914**	**71 565**
Bruttokostnad per plats			
förskola, kr	**150 402**	**153 140**	**161 967**
pedagogisk omsorg (familjedaghem), kr	**86 537**	**85 904**	**76 517**

Kommentarer till nyckeltal

Antalet placeringar avser ett genomsnitt för 12 månader. Efterfrågan på förskoleplatser är högre på våren och lägre på hösten. Totalt har antalet placeringar inom förskola och pedagogisk omsorg ökat med 57 jämfört med föregående år. Antal placeringar i kommunal förskola har ökat med 69. Minskning har skett i framför allt enskild pedagogisk omsorg om 13 placeringar. Maxantalet placeringar finansierade av Vänersborgs kommun var 2 345 i juni och minimiantalet var 1 959 i augusti. Nyttjandegraden har ökat från 91,1 % år 2022 till 93,5 % år 2023.

3,7 % av totala placeringar är inom pedagogisk omsorg, en minskning jämfört med tidigare år då motsvarande antal placeringar var 4,3 % 2022 och 5,6 % 2021. Av alla placeringar inom pedagogisk omsorg går 88,8 % i enskild pedagogisk omsorg, resterande går i kommunal verksamhet.

Nettokostnad för förskola per placering är högre 2023 än 2022 och beror på löneökning utifrån den årliga löneöversynen, ökning av personalomkostnadspålägget mellan åren, fler barn med heltidsplacering och barn i behov av särskilt stöd. Nettokostnad för placering inom pedagogisk omsorg är lägre än föregående år. Anledningen till en lägre nettokostnad beror på fler barn per dagbarnvårdare i kommunal pedagogisk omsorg.

Bruttokostnad per barn visar den egentliga kostnaden för en placering (kommunbidrag, statsbidrag samt övriga intäkter) och nettokostnad per plats visar hur stor del av platskostnaden som täcks av kommunbidraget.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare har beräknats på senast kända

befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 230930 var enligt SCB 40 029 personer.

Grundskola (inklusive förskoleklass och skolbarnomsorg)

Det finns 17 kommunala grundskolor och fritidshem finns på alla F-6 skolor. Två fristående aktörer finns inom kommunen. Under 2023 har Vänersborgs kommun haft kostnadsansvar för 4 780 elever (genomsnitt 2023).

Välkomsten

Välkomsten är mottagningsenhet för nyanlända grundskoleelever i Vänersborgs kommun. Här startar de sin skolgång i svensk skola och mottagandet sker kontinuerligt under terminstid. Huvudfokus ligger på kartläggning av elevernas kunskaper. På Välkomsten arbetar enhetschef, lärare, specialpedagog och administratör. Vid behov konsulterar Välkomsten skolkurator, skolpsykolog, skollogoped och skolsköterska.

Ekonomiskt utfall

Mnkr	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Summa intäkter	84,7	84,9	79,4	87,4	8,0
Summa kostnader	645,4	670,3	700,4	709,3	-8,9
Totalt netto	**560,7**	**585,4**	**621,0**	**621,9**	**-0,9**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys

Både intäkter och kostnader har överstigit budgeterade nivåer för 2023. Att båda posterna ökar hänger samman, om det tillförs mer medel kan verksamheten ha större kostnader. Detta drivs främst av de kortsiktiga statsbidragen, för 2023 kan som exempel nämnas statsbidraget för inköp av vissa läromedel som möjliggjorde utökade kostnader för kommunala skolor om 2,1 mnkr. Det har även varit fler elever från andra kommuner i barn- och utbildningsnämndens verksamheter än budgeterat.

De totala kostnaderna inom förskoleklass, grundskola och fritidshem uppgick till 709,3 mnkr 2023 jämfört med 670,3 mnkr för 2022. Lönekostnaderna uppgick till 424,3 mnkr för 2023 jämfört med 402,4 mnkr för 2022 där ökningen består av högre personalomkostnadspålägg. Exkluderat personalomkostnadpålägget är ökningen mellan åren 3,1 mnkr. Löneavtalskompensationen för 2023 var 11,0 mnkr för verksamheterna förskoleklass, grundskola och fritidshem.

Trots det målmedvetna arbetet med verksamhets- och ekonomistyrning finns det fortfarande skolenheter som har budgetunderskott, främst beroende på svårigheter att möta elevers behov av särskilt stöd inom tilldelad budget.

Nyckeltal

Grundskola	2021	2022	2023
Personalkostnad, andel av bruttokostnaden, %		60,4	59,4	59,2
Hyreskostnad, andel av bruttokostnaden, %		9,8	10,4	11,3
Måltidskostnad, andel av bruttokostnaden, %		4,5	5,0	5,0
Grundskola F-9, kommunal och extern verksamhet				
Antal elever årskurs F-9, genomsnitt per år		**4 839**	**4 846**	**4 779**
- Varav i fristående alternativ, genomsnitt per år, %		12,0	12,1	12,4
- Varav i andra kommuner, genomsnitt antal elever per år		85	82	75
Bidrag till fristående och andra kommuner, andel av bruttokostnad, %		12,8	12,2	12,3
Skolskjutskostnad, andel av bruttokostnaden, %		3,2	3,4	3,0
Nettokostnad per elev i förskoleklass, kr		43 516	55 282	58 549
Nettokostnad per elev i årskurs 1-9, kr		111 003	114 535	122 633
Bruttokostnad per elev i årskurs 1-9, kr		126 013	130 229	139 120
Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr (förskoleklass & åk 1-9)		12 725	13 274	13 909
Fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år, kommunal och extern verksamhet				
Antal placeringar fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år, genomsnitt per år		**1 727**	**1 763**	**1 749**
- Varav i pedagogisk omsorg 6-12 år, genomsnitt per år		73	66	60
- Varav i enskild pedagogisk omsorg 6-12 år, genomsnitt per år		73	66	60
Andel i extern fritidsverksamhet, genomsnitt per år, %		15,0	14,0	13,8
Nyttjandegrad 6-12 år, genomsnitt per år, %		49,2	50,7	51,5
Nettokostnad per elev 6-12 år, fritidshem, kr		33 479	32 997	37 739
Nettokostnad per elev 6-12 år, pedagogisk omsorg, kr		24 361	23 314	23 083
Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr (fritidshem och pedagogisk omsorg), kr		1 429	1 450	1 627

Kommentarer till nyckeltal

Antal elevplaceringar i grundskola och placeringar på fritidshem avser ett genomsnitt för 12 månader.

Genomsnittet för antal elevplaceringar inom grundskolan F-9 har minskat med 67 elever jämfört med genomsnittet för 2022. Andel elever i fristående verksamhet var 12,4 %. Antal elevplaceringar med annan huvudman än Vänersborgs kommun var i genomsnitt 677.

Nettokostnadsökningen 2023 per elev i förskoleklass beror på fler elever i behov av stöd i nivå för anpassad grundskola. Nettokostnadsökningen i årskurs 1-9 beror på löneökning utifrån den årliga löneöversynen, personalomkostnadsförändringen, ökade kostnader för hyror och elever i behov av särskilt stöd. Kostnader för elever i behov av extraordinärt stöd har ökat under året.

Bruttokostnad per elev visar den egentliga kostnaden för en elev (kommunbidrag, statsbidrag samt övriga intäkter) och nettokostnad per elev visar hur stor del av elevkostnaden som täcks av kommunbidraget.

Antal placeringar inom fritidshemmen är 14 färre än föregående år. Nyttjandegraden har ökat från 50,7 % till 51,5 %.

Pedagogisk omsorg för elever i åldern 6-12 år finns endast i enskild verksamhet, det finns inga placeringar inom kommunala enheter.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 230930 var enligt SCB 40 029 personer.

Anpassad grundskola

Den anpassade grundskolan omfattar årskurs 1-9 och erbjuder en anpassad undervisning för elever som har rätt till denna skolform. Utbildningen omfattar ämnen eller ämnesområden. Antal elever i anpassad grundskola 2023 har varit 73 (genomsnitt för 2023).

Ekonomiskt utfall

Mnkr	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Summa intäkter	0,5	0,4	0	0,5	0,5
Summa kostnader	33,6	33,1	36,6	41,9	-5,4
Totalt netto	**33,1**	**32,7**	**36,6**	**41,4**	**-4,9**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys

Anpassad grundskola uppvisar ett underskott på 4,9 mnkr för budgetåret 2023.

Barn- och utbildningsnämnden äskade och beviljades ett tillägg till budget om 2,0 mnkr under 2022 som resulterade i att underskottet endast uppgick till 0,3 mnkr. Under 2023 har elevökningen fortsatt utan ytterligare tilläggsbudget och därmed har underskottet blivit större.

Personalkostnaderna var 32,7 mnkr 2023 och under 2022 var kostnaderna 26,0 mnkr. 7 fler elever i anpassad grundskola har tillkommit under 2023 jämfört med 2022, vilket har medfört ökade kostnader i form av fler anställda. Fler elever läser ämnesområden i stället för ämnen än tidigare, vilket bidrar till ökande kostnader inom verksamheten.

Då övriga verksamheter inom grundskolans område ofta kan ta del av statsbidrag för att öka kvaliteten finns inte samma möjlighet inom området för anpassad grundskola. Ett statsbidrag från Specialpedagogiska skolmyndigheten om 0,2 mnkr beviljades anpassad grundskola gällande utvecklingsprojekt för barn och elever med synnedsättning eller blindhet under 2023. Utöver detta erhöll verksamheten 0,3 mnkr från Skolverket för inköp av vissa läromedel, personalförstärkning speciallärare, lärarlönelyftet, karriärtjänster, lärarassistenter samt läxhjälp. Skolverkets statsbidrag för likvärdig skola får inte användas inom anpassad grundskola. Bidragen från Migrationsverket uppgår till samma belopp som för grundskoleelever trots att elever i anpassad grundskola har större behov av resurser.

Nyckeltal anpassad grundskola

Anpassad grundskola	2021	2022	2023
Antal elever, genomsnitt per år	**64**	**66**	**73**
- Varav elever som läser ämnen	36	35	36
- Varav elever som läser ämnesområden	28	31	37
Nettokostnad per elev i anpassad grundskola, kr	**517 959**	**496 845**	**567 537**
- Varav nettokostnad per elev som läser ämnen*	-	410 153	462 133
- Varav nettokostnad per elev som läser ämnesområden*	-	594 722	670 093
Personalkostnad, andel av bruttokostnaden, %	77,0	78,2	77,8
Hyreskostnad, andel av bruttokostnaden, %	7,6	5,7	6,0
Skolskjutskostnad, andel av bruttokostnaden, %	8,7	9,2	8,7
Verksamhetens nettokostnad/invånare, kr	837	825	1 036

**Nyckeltalet* finns endast tillgängligt för 2022 och framåt.

Kommentarer till nyckeltal

Förklaring till uppdelningen av elever inom anpassad grundskola: Att läsa ämne i anpassad grundskola innebär att eleven läser enligt en kursplan som till stor del liknar grundskolans kursplan, alltså alla ämnen förutom moderna språk som inte ges inom anpassad grundskola. Det är en kursplan som är upprättad på en enklare nivå, både vad gäller syfte, centralt innehåll och vad som ska bedömas. Ämnesområden är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen. De läser i stället mot en kursplan som innefattar 5 områden som är: kommunikation, vardagsaktiviteter, verklighetsuppfattning, motorik och estetisk verksamhet.

Nettokostnad per elev i anpassad grundskola 2023 har ökat jämfört med 2022. Ökningen beror delvis på löneökning utifrån den årliga löneöversynen, ökning av personalomkostnadspålägg och större behov hos eleverna i verksamheten. Antal elever (genomsnitt per år) inom anpassad grundskola har ökat med 7 elever jämfört med föregående år. Det motsvarar en ökning om 11 %.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 230930 var enligt SCB 40 029 personer.

Inventarieinvesteringar

Mnkr	Investeringsplan 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Förskola och grundskola	8,8	5,0	3,8
Totalt netto	**8,8**	**5,0**	**3,8**

Investeringsbudgeten har använts till att utrusta lokaler och genomföra arbetsmiljöåtgärder. En medveten satsning under 2023 har varit att inte nyttja hela investeringsbudgeten för att få en lägre kostnad för ränta och avskrivning 2024 och framåt.

Personal

Anställningar	Mätdatum	Kvinnor	Män	Totalt	Jfr. 2022
Totalt antal månadanställningar	1 nov	1 036	199	1 235	-28
Varav tillsvidareanställningar	1 nov	958	171	1 129	22
Varav visstidsanställningar	1 nov	78	28	106	-50
Antal årsarbeten totalt, utifrån anställning	1 nov	1 016	191	1 207	-30
Månadsanställningar per verksamhetsområde:					
Nämndadministration	1 nov	3	0	3	oför.
Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år	1 nov	433	23	456	-12
Grundskola F-9 och fritidshem	1 nov	552	160	712	-27
Anpassad grundskola 1-9	1 nov	48	16	64	11
Genomsnittlig sysselsättningsgrad, tillsvidareanställningar (%)	1 nov	98,8	97,3	98,6	oför.
Andel heltid, tillsvidareanställningar (%)	1 nov	96,3	93,6	95,4	oför
Medellön, tillsvidareanställda	1 nov	37 232	36 673	37 147	912
Medelålder, tillsvidareanställda	1 nov	46	42	45	Oför
Medelålder, visstidsanställda	1 nov	35	34	35	Oför

Utfall helår	Mätdatum	Kvinnor	Män	Totalt	Jfr. 2022
Totalt antal utförda årsarbeten	Helår			965	27
Nämndadministration	Helår			3	oför.
Varav timavlönade	Helår			0	
Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år	Helår			366	14
Varav timavlönade	Helår			17	-1
Grundskola F-9 och fritidshem	Helår			546	2
Varav timavlönade	Helår			22	1
Anpassad grundskola 1-9,	Helår			50	11
Varav timavlönade	Helår			2	-1
Övertidstimmar	Helår	542	165	707	-310
Mertidstimmar	Helår	3316	742	4048	-800
Sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	Helår	9,5	7,7	9,2	-0,9
Personalrörlighet, extern och intern (%)	Helår	10,8	8,6	10,5	0,2

Personalen i siffror

Antal anställda och arbetad tid

I barn- och utbildningsförvaltningen har antalet månadsanställda minskat jämfört med föregående år och det är ensidigt visstidsanställningar som minskat i antal medan tillsvidareanställningar har blivit fler. Bland visstidsanställningar totalt inom förvaltningen är det framför allt obehöriga lärare och förskollärare samt resurspersoner som blivit betydligt färre. Bland de tillsvidareanställda har det skett mindre förändringar i antal på flertalet yrkeskategorier men den yrkesgrupp som enskilt står för den största ökningen i antal anställningar är resurspersoner som är 15 fler 2023 än året innan. Bland den undervisande

personalen med legitimationskrav är antalet legitimerade totalt sett samma i antal mellan åren, dock har förvaltningen några enstaka fler tillsvidareanställda 2023 jämfört med 2022.

Kommunfullmäktiges beslut om återhållsamhet och strikt vakansprövning har under hösten inneburit att samtliga anställningar har prövats av överställd chef innan tillsättning kunnat ske. Inför varje läsår arbetar rektorerna tillsammans med sina medarbetare intensivt för att tillse att alla befintliga resurser används på bästa sätt. Detta arbete har utifrån kommunfullmäktiges beslut blivit mer intensivt och flera enheter inom förvaltningen har en än mer slimmad organisation läsår 2023/2024 jämfört med läsår 2022/2023.

Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

Inom förskolan har antalet anställda 1 november minskat i jämförelse med föregående år och minskningen består ensidigt av visstidsanställningar. Samtidigt som antalet månadsanställda minskat per den 1 november inom förskolan har antal arbetade timmar under hela 2023 varit fler än under hela 2022. Detta går att härleda till antal placerade barn i Vänersborgs kommuns kommunala förskolor som i snitt varit 69 fler under 2023 än under 2022. Vid samtliga mätningar av antal placerade barn har det förutom i december 2023 varit en ökning jämfört med 2022 och de största skillnaderna finns under våren där det varit mellan 79-127 fler inskrivna barn än under 2022.

Antal placerade barn inom kommunal förskola, inkl barn från andra kommuner	**2023**	**Jfr. 2022**
Januari	1 931	79
Februari	1 955	92
Mars	1 986	99
April	2 029	115
Maj	2 050	117
Juni	2 069	127
Juli	1 993	109
Augusti	1 765	53
September	1 847	16
Oktober	1 871	12
November	1 879	13
December	1 871	-3
Snitt helår	**1 937**	**69**

Samtidigt som inskrivna barn blivit fler har även antal heltidsplacerade barn samt barn i behov av särskilt stöd ökat vilket medför en ökad arbetsbelastningen för medarbetare inom förskolan. De barn som är i behov av särskilt stöd har i hög grad behov av stöd en till en vilket är en stor utmaning att lösa inom ordinarie bemanning. Inom förskolan välkomnas alla barn vilket därmed medför att det är många och ibland väldigt omfattande behov som behöver kunna tillgodoses. Exempelvis ska de barn som senare går vidare till anpassad grundskola få sina behov tillgodosedda och detta är svårt att organisera för inom tilldelad budgetram.

Grundskola F-9 och fritidshem

Inom grundskolans verksamhet har antalet elever totalt sett minskat under året och neddragning av personal har gjorts trots att förändringen i elevantal är spridd på flera enheter och årskurser. Här har rektorerna fått lägga stor kraft på att få ihop sin tjänsteplanering inför läsår 2023/2024 med färre antal personer i sin organisation som ska kunna tillgodose elevernas

behov. Att utifrån elevantal och tilldelad elevpeng justera sin organisation är en stor utmaning då elevantalet inte är den enda faktor som styr behovet av antal personal. Elevernas behov av särskilt stöd har ökat vilket ställt stora krav på medarbetarna i det dagliga arbetet. Behovet av stöd grundar sig mestadels i ökade psykosociala och språkliga behov hos eleverna men även rena omvårdnadsbehov. Inom förskoleklassen har förvaltningen även uppmärksammat en ökning av antal elever som är i behov av stöd i nivå för anpassad grundskola som finns från årskurs 1. Här uppstår därmed samma svårighet som inom förskolan där omfattande behov behöver tillgodoses inom ram för ordinarie elevpeng.

Antal barn som är inskrivna på fritidshemmet har inte minskat i samma utsträckning som det totala elevantalet inom grundskolan.

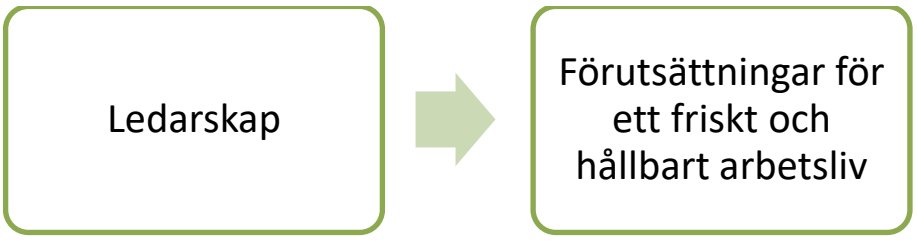
Anpassad grundskola 1-9

Inom anpassad grundskola har elevantalet ökat och det har även skett en förskjutning där fler elever läser ämnesområden än tidigare. Utifrån detta har det funnits behov av att utöka bemanningen i syfte att kunna tillgodose elevernas många gånger omfattande behov av omvårdnad och stöd.

Utöver barn- och elevantal och ett ökat behov av särskilt stöd tillkommer fler parametrar som påverkar antalet anställda i barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter. Frånvaro bland personalen är en stor del och där såväl planerad som oplanerad frånvaro gör att det finns behov av att ha en utökad grundbemanning för att skapa stabilitet för alla barn- och elever i förvaltningens verksamheter.

Friskt och hållbart arbetsliv

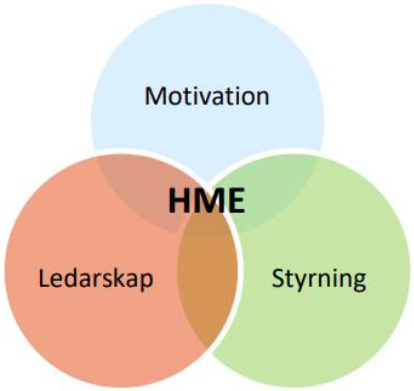
Under året har hela barn- och utbildningsförvaltningen arbetat på flera olika sätt för att bedriva en verksamhet som ger förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv för samtliga medarbetare inom förvaltningen. Genom att mer aktivt arbeta utifrån ett helhetsperspektiv har förvaltningen börjat synliggöra hur sjukfrånvaro, arbetsmiljö, hållbart medarbetarengagemang, friskfaktorer, kompetensförsörjning och måluppfyllelse hänger ihop och påverkar varandra. Genom detta arbetssätt vill förvaltningen stärka förmågan och öka medvetenheten om vikten av att lägga fokus på rätt saker, i rätt tid och på rätt nivå. För att lyckas i detta arbete har barn- och utbildningsförvaltningen fortsatt att lägga stor kraft på att stärka, utveckla och stötta förvaltningens chefer i sitt ledarskap.

Hållbart medarbetarengagemang (HME)

I den årliga medarbetarundersökningen som genomförs kommunövergripande ingår frågor gällande hållbart medarbetarengagemang (HME). HME är en modell som Sveriges kommuner och regioner (SKR) tillsammans med Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) tagit fram. Syftet är att utvärdera organisationens och dess chefers förmåga att främja, ta tillvara, och bygga vidare på medarbetarnas motivation och förutsättningar att göra sitt bästa för organisationen. Modellen bygger på nio positiva påståenden om förhållanden på arbetsplatsen och svarande ombeds att på given skala ange i hur stor utsträckning man håller med. För att kunna ta till sig och analysera resultatet från HME är det uppdelat i tre delar och resultatet

presenteras i ett totalindex och tre delindex; motivation, ledarskap och styrning.

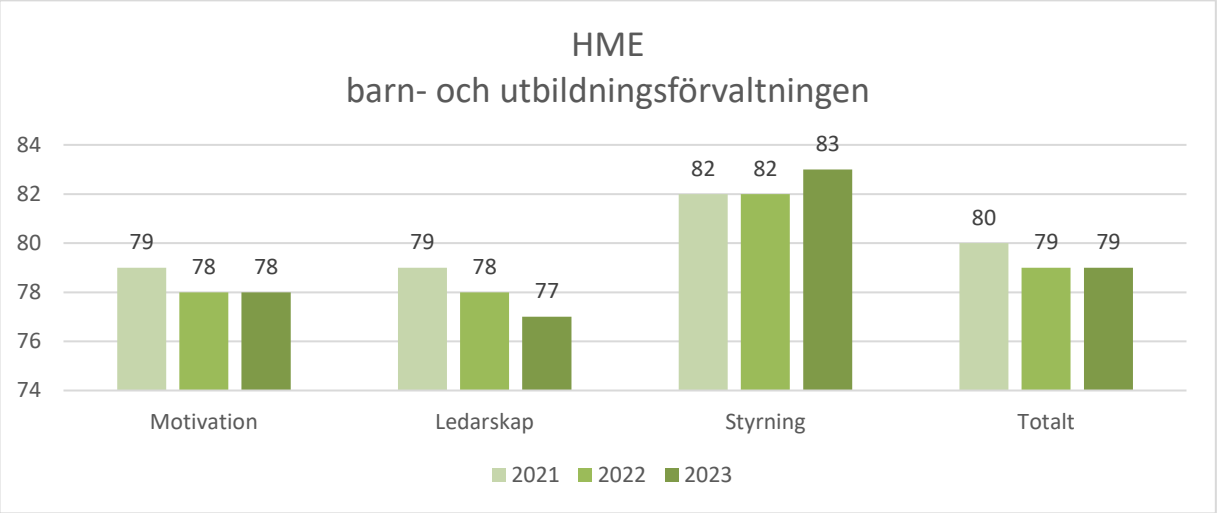

Motivation - medarbetarnas motivation och förutsättningar att göra sitt bästa för organisationen.

Ledarskap – närmsta chefs förmåga att ge förutsättningar för ett starkt och hållbart medarbetarengagemang i verksamheten. Cheferna är enligt flertalet studier av medarbetarengagemang avgörande för detsamma.

Styrning – är verksamhetsstyrningen sådan att den ger förutsättningar för att bidra till ett hållbart medarbetarengagemang i verksamheten.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen har resultatet för HME varit stabilt mellan 2021–2023. Det finns variationer mellan verksamheterna men gemensamt för samtliga är att styrning är det delindex som har högst värde. Inom förvaltningens kärnverksamheter har det dessutom varit en positiv trend de senaste tre åren gällande just styrning. Att 2023 uppnå ett resultat i nivå med tidigare år, inte minst kopplat till delindex motivation, ses som positivt då 2023 har varit ett år där barn- och utbildningsförvaltningen mött flera utmaningar. Motivation är dock ett viktigt område att på olika sätt och på olika nivåer arbeta mer medvetet med för att stärka.

Med små variationer ligger barn- och utbildningsförvaltningens resultat i linje med det kommunövergripande resultatet för 2023. Den största skillnaden syns inom styrning där barn- och utbildningsförvaltningen har en större ökning än kommunen jämfört med resultat föregående år. Gällande svarsfrekvens har barn- och utbildningsförvaltningen ökat från 74 % vid 2022 års medarbetarundersökning till 78 % vid 2023 års medarbetarundersökning. Även kommunens totala svarsfrekvens har gjort en liknande ökning och då barn- och utbildningsförvaltningen är en av de största förvaltningarna har förvaltningens enskilda resultat stor inverkan på det kommunövergripande resultatet.

Barn- och utbildningsförvaltningens resultat från medarbetarundersökningen utgör ett dialogmaterial att hantera på respektive arbetsplats, verksamhetsområde och även på förvaltningsnivå. I detta analysarbete läggs fokus på att synliggöra utvecklingsområden och tillsammans upprätta en plan för hur arbetet kopplat till detta ska se ut framåt. Men minst lika viktigt är att på samtliga nivåer föra en dialog om styrkor och friskfaktorer så att dessa kan bibehållas eller i bästa fall stärkas än mer framåt.

Att stärka HME är fortsatt ett viktigt utvecklingsområde för barn- och utbildningsförvaltningen. För att nå framgång är fokus att fortsätta det långsiktiga arbetet och intensifiera arbetet med att stärka friskfaktorer på alla nivåer i förvaltningen.

Frisktal

	2021	2022	2023
Långtidsfriska (0-7 sjukdagar/år)	**45,8**	**46,1**	**52,4**

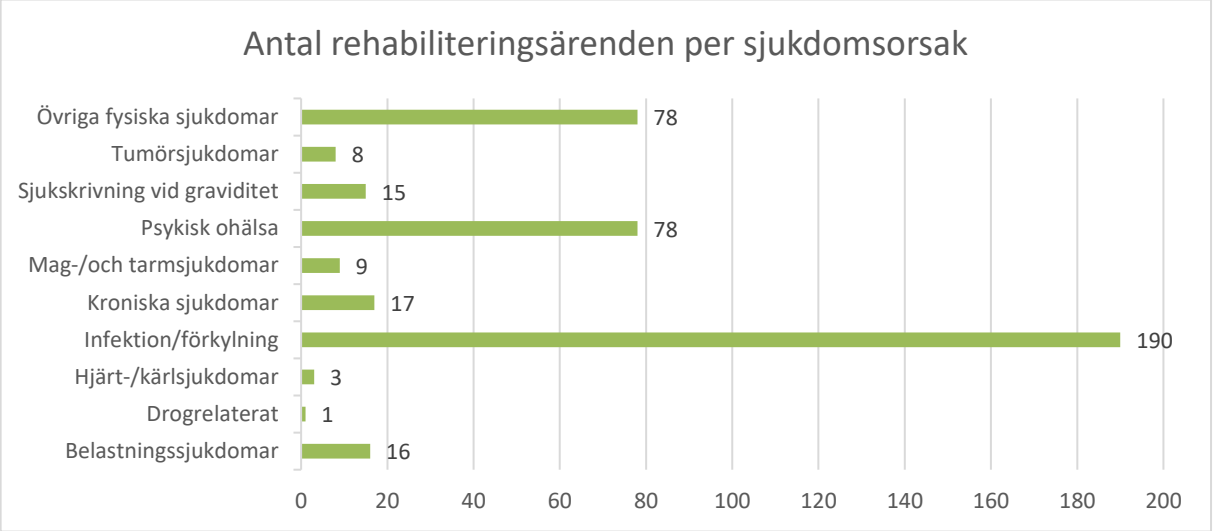
Som ett led i barn- och utbildningsförvaltningens arbete med att stärka det som fungerar och fokusera på friskfaktorer har uppföljning av långtidsfriska börjat göras. Lika viktigt som att följa sjukfrånvaron och arbeta förebyggande med den är det att kartlägga det friska och välfungerande. Genom att följa och kartlägga denna grupp medarbetare hoppas förvaltningen kunna skapa goda förutsättningar för friska och hållbara medarbetare över tid.

Sjukfrånvaro

	2021	2022	2023
Total sjukfrånvaro barn- och utbildningsförvaltningen, %	**10,1**	**10,1**	**9,2**
- Varav korttidssjukfrånvaro (dag 1-14)	5,1	5,4	4,2
- Varav långtidssjukfrånvaro (dag >15)	5,0	4,7	5,0
Total sjukfrånvaro Vänersborgs kommun, %	**10,0**	**10,5**	**9,5**

Barn- och utbildningsförvaltningens totala sjukfrånvaro under 2023 uppgick till 9,2 %. Det råder fortfarande en hög sjukfrånvaro i förvaltningens verksamheter, dock har sjuktalen totalt sett minskat för förvaltningen i stort jämfört med föregående år. Det som bedöms oroväckande är den stabilt höga långtidssjukfrånvaron som 2023 blev något högre totalt sett än under 2022.

Under 2023 har 415 rehabiliteringsärenden hanterats gällande 401 unika medarbetare. Bland de rehabiliteringsärenden som varit aktiva under 2023 har 60 % utgjorts av ärenden initierade av upprepad korttidssjukfrånvaro med 4 sjuktillfällen under 6 månader. Inom denna grupp har infektion och förkylning varit den mest förekommande orsaken både på förvaltningsnivå och inom respektive verksamhetsområde. 39 % av rehabiliteringsärendena har initierats utifrån en sammanhängande sjukfrånvaro på minst 14 dagar och bland dessa är det psykisk ohälsa tätt följt av övriga fysiska sjukdomar som är de mest förekommande sjukdomsorsakerna. Resterande 1% är de rehabiliteringsärenden som startas på initiativ av medarbetaren eller chef utifrån en uppmärksammad ohälsa där rehabiliteringsbehov finns.

Bland rehabiliteringsärendena kopplade till övriga fysiska sjukdomar ryms bland annat de som råkat ut för fysiska skador eller genomfört operationer av olika slag. I dessa ärenden krävs ofta en längre medicinsk rehabilitering innan arbetsgivaren aktivt kan arbeta med den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Gällande psykisk ohälsa är utmattning och stressrelaterade besvär tydligt överrepresenterade. I de allra flesta fall är den psykiska ohälsan kopplad till livet i stort och inte ensidigt till privatliv eller arbetsliv vilket gör den arbetsplatsinriktade rehabiliteringen komplex. Bland barn och utbildningsförvaltningens långtidssjukskrivna medarbetare saknas det i många fall prognoser i läkarintygen vilket försvårar både planeringen för återgång i arbetet för den sjukskrivna medarbetaren samt bemanning av verksamheten.

Den 31 december 2023 hade barn- och utbildningsförvaltningen totalt 112 aktiva rehabiliteringsärenden där arbete fortsätter under 2024. Av dessa 112 rehabiliteringsärenden berörde närmare hälften medarbetare som var åter i arbete men med behov av uppföljning antingen utifrån en upprepad korttidssjukfrånvaro eller med anledning av att medarbetaren är åter efter en längre tids sjukfrånvaro. Resterande 62 aktiva ärenden berör sjukskrivna medarbetare varav 26 medarbetare har varit under rehabilitering i över ett års tid. Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar aktivt med att skapa förutsättningar för att medarbetare ska kunna återgå i arbete men många gånger finns en lång medicinsk rehabilitering. När den arbetsplatsinriktade rehabiliteringen och återgång i arbete blir aktuell är även detta i många fall en lång process med stegvis upptrappning.

Budgetförutsättningar

Under 2023 har barn- och utbildningsförvaltningen utifrån given budgetram behövt anpassa sina verksamheter på olika sätt för att skapa förutsättningar för budget i balans. Flertalet av de förändringar som chef sett behov av att genomföra har medfört en minskad personaltäthet inför läsår 2023/2024. Att i denna situation skapa förutsättningar för friska och hållbara arbetsplatser med medarbetare som bidrar till att barn och elevers kunskapsresultat förbättras och samtidigt arbeta för att få ner sjuktalen är en stor utmaning för alla chefer inom förvaltningen.

Flera enheter har även behövt genomföra förändringar för att skapa bättre förutsättningar för professionella och hållbara arbetsplatser. I några fall har förändringarna som rektorerna sett som nödvändiga för verksamheten lett till att medarbetare blivit sjukskrivna på grund av stress. Dessa medarbetare har fått erbjudande om stöd från företagshälsovården i syfte att få verktyg för att kunna hantera förändringarna i arbetssituationen. Inför förändring i verksamheten ska arbetsgivaren bedöma om ändringarna medför risker, för ohälsa eller olycksfall, som kan behöva åtgärdas innan förändringen genomförs eller som det behöver finnas en handlingsplan för. För att se de möjligheter som förändringen kan bidra till är det också viktigt att identifiera friskfaktorer och ha dialog om hur dessa påverkar och eventuellt kan underminera vissa risker som uppmärksammats. Detta har genomförts och rektorerna påminns även om det bland annat i rutinen ”Tjänsteplanering inför nytt läsår”.

Arbetsbelastning

Medarbetarundersökningen 2023 visar att den upplevda arbetsbelastningen ligger kvar på samma nivå som 2022 och barn- och utbildningsförvaltningen utmärker sig fortsatt i negativ bemärkelse på detta område. Det har dock skett viss förändring gällande de tre frågorna som tillsammans utgör resultatet för arbetsbelastning. En viss positiv ökning har skett gällande ”Jag kan släppa tankarna på arbetet när jag är ledig” samt ”Jag vet hur mina arbetsuppgifter ska prioriteras”. Däremot har förvaltningen fått ett något svagare resultat än föregående år gällande ”Jag har de resurser jag behöver för att utföra mina arbetsuppgifter på det sätt som förväntas av mig i mitt arbete”.

Den upplevda arbetsbelastningen som kartlagts i medarbetarundersökningen ger en bild av att

det fortsatt är en upplevd obalans mellan krav och resurser i verksamheten. Detta styrks även i de incidentrapporter som inkommit via KIA under året där merparten av anmälningarna beskriver situationer där barn och elevers behov inte kunnat hanteras fullt ut. Många gånger är det i dessa sammanhang som hot och våld-situationer uppstått och en känsla av otillräcklighet beskrivs av inblandade medarbetare.

Rektors komplexa uppdrag

Merparten av cheferna inom barn- och utbildningsförvaltningen utgörs av rektorer som axlar ett mycket komplext och väldigt styrt uppdrag. Som rektor har man flertalet lagrum att förhålla sig till för att fullgöra sitt ansvar gentemot såväl medarbetare som barn, elever och vårdnadshavare. Dessa olika lagrum samverkar inte alltid vilket gör uppdraget svårt att hantera på ett fullt ut tillfredställande sätt. Utöver komplexiteten i uppdraget har rektorerna inom förvaltningen i genomsnitt 29,5 medarbetare med en spridning mellan 16-45 medarbetare. Flertalet rektorer har dessutom sina medarbetare geografiskt utspridda på flera förskole- eller grundskolenheter. Utifrån dessa förutsättningar är rektorsuppdraget mycket utmanande och därför lägger förvaltningen stort fokus på att ge cheferna riktat och nära stöd inom flera olika områden inte minst kopplat till det förebyggande och åtgärdande arbetet relaterat till sjukfrånvaro.

Stödsystem

Analysen av såväl sjuktal som frisktal försvåras av att all data i brist på stödsystem behöver tas fram och bearbetas manuellt. Detta gör att chef fortfarande inte har möjlighet att på egen hand bryta ner sina sjuk- och frisktal för att skapa sig en djupare förståelse för underliggande förklaringsmodeller.

Insatser för att sänka sjukfrånvaron

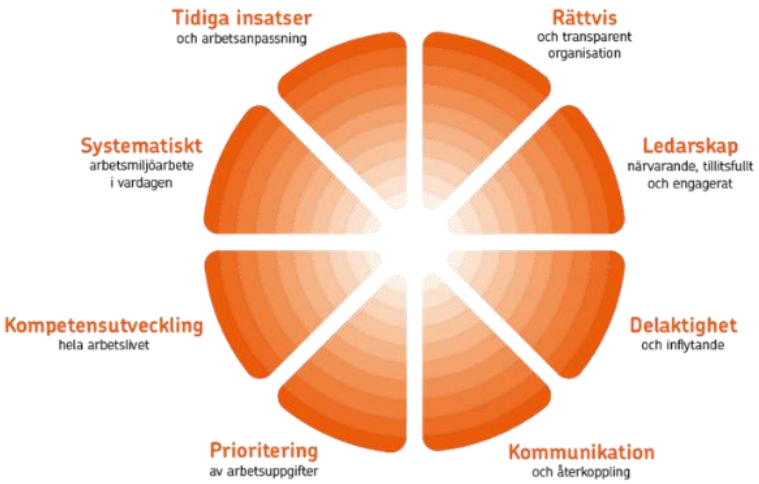
Under året som gått har arbetet med att sänka sjukfrånvaron fortsatt och rektorerna har tillsammans med HR-partner arbetat med frågan utifrån flera perspektiv. En viktig del i detta arbete har varit att vidga synen och tänka att delar som kompetensförsörjning, sjukfrånvaro och arbetsmiljö hänger tätt samman och påverkar varandra. Målbilden är ett friskt och hållbart arbetsliv och det har förvaltningen strävat efter att uppnå genom att arbeta både förebyggande och åtgärdande.

Förebyggande insatser

Kompetensförsörjningsplan med friskfaktorer

Under året har HR-partner tillsammans med förvaltningschefens ledningsgrupp arbetat fram en kompetensförsörjningsplan med utgångspunkt i SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning, Suntarbetslivs friskfaktorer samt HÖK 21. Utifrån denna har förvaltningen börjat arbeta mer uttalat utifrån ett främjande och förebyggande perspektiv på alla nivåer i förvaltningen. Genom att stärka det friska och välfungerande i verksamheten skapas bättre förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.

Forskare har funnit att organisationer med låg och stabil sjukfrånvaro har mycket gemensamt, och en del av dessa kännetecken kallas friskfaktorer. När det finns organisatoriska förutsättningar för att friskfaktorer fungerar väl i vardagen, mår medarbetare bra, utvecklas och orkar prestera. På så sätt kopplar friskfaktorerna ihop god arbetsmiljö (låg sjukfrånvaro) med att verksamheten når målen och blir en attraktiv arbetsplats. Att arbeta med friskfaktorer är en metod för att satsa på redan anställda medarbetare och genom det stärka kompetensförsörjningen och samtidigt arbeta för att sänka sjukfrånvaron.

Under året har barn- och utbildningsförvaltningen påbörjat arbetet med att lära känna och arbeta med Suntarbetsliv forskningsbaserade friskfaktorer. Suntarbetsliv har genomfört en webbaserad programserie som heter Studio Friskfaktorer som bestått av fyra avsnitt; ”Uppstartskonferens med centrala parter och Suntarbetsliv”, ”Vad är friskfaktorer?”, ”Hur jobbar man med friskfaktorer?” samt ”Hur följer man upp friskfaktorer?”. Information om Studio Friskfaktorer har spridits till samtliga rektorer och dialog om programserien har bland annat hållits i förvaltningschefens ledningsgrupp och förvaltningens samverkansgrupp (FSG).

Arbete utifrån kompetensförsörjningsplanen och friskfaktorer ska ske på samtliga nivåer i förvaltningen med utgångspunkt i den lokala kontexten. Detta innebär att chef och medarbetare på varje enhet tillsammans behöver definiera vad friskfaktorerna innebär för dem och arbeta vidare utifrån det.

Barn- och utbildningsförvaltningen har sedan 2021 arbetat utifrån en strategisk kompetensförsörjningsplan utifrån HÖK 21 som är ett avtal mellan SKR, Sobona och Sveriges Lärare. Inom ramen för detta bedrivs det ett systematiskt arbete på enhetsnivå där merparten av enheterna valt att fokusera på balans mellan förväntningar/krav och förutsättningar/resurser. Detta arbete följs upp löpande under året på alla nivåer i förvaltningen samt i samtliga samverkansgrupper. Arbetet med HÖK 21 kommer att fortgå och tanken är att detta arbete ska kunna utvecklas ytterligare med stöd av friskfaktorerna.

Rehabprocess och verktygslåda

Under året har HR-partner besökt rektorsgrupperna för att tydliggöra och ha dialog kring rehabiliteringsprocessen. Under dess tillfällen har fördjupning skett i metoder och dokumentation och rektorerna har haft kollega-handledning kring utmanande personalärenden. Arbetet har utgått från material i “HR-verktygslåda” på Teams som HR-partners har utformat. Utifrån dialogen i rektorsgrupperna har även verktygslådan fyllts på med material utifrån identifierade behov hos rektorerna.

Ett verktyg som fortsatt varit till god hjälp för såväl chef i deras uppdrag som i samtal med medarbetare är Påverkanscirkeln. Utgångspunkten har varit att lyfta fram det som går att påverka samt att se till helhetsbilden. Påverkanscirkeln har varit ett effektivt och tillgängligt verktyg som använts för att hitta rätt fokus och tillse att tid och kraft läggs på rätt saker i rätt situation och på rätt nivå.

Hälsoinspiratörer

Som en del i det förebyggande arbetet finns hälsoinspiratörer inom hela Vänersborgs kommun. På barn- och utbildningsförvaltningen har 29 av 50 arbetsplatser en hälsoinspiratör och arbete pågår löpande med att rekrytera fler då detta är en viktig funktion i arbetet med friskfaktorer.

Åtgärdande insatser

Nära och riktat chefsstöd

För att ge cheferna riktat stöd har HR-partner stort fokus på att vara tillgängliga. HR-partner stöttar chef genom att påminna och synliggöra de åtgärder som krävs i pågående ärenden. Utifrån den enskilde chefens önskemål och behov anpassas stödet. HR-partner har bland annat närvarat vid rehabiliteringsmöten och koordinerat insatser mellan arbetsgivare och externa aktörer såsom Omställningsfonden, företagshälsovård, Försäkringskassa och vård. Till största delen har HR-partner fungerat rådgivande i personalärenden och lägger stort fokus på att finnas tillgängliga på telefon, mail och teams. För att säkerställa processerna har HR-partner varje vecka möte med förhandlingschef och kommunens övriga HR-partners där personalärenden diskuteras.

Företagshälsovård

Barn- och utbildningsförvaltningen har under senaste åren inte nyttjat den tilldelade budget för företagshälsovård fullt ut. De insatser som gjorts har även varit till största del kopplade till ohälsa och här finns en ambition hos förvaltningen att tillse att företagshälsovården blir en del i det främjande och förebyggande arbetet. Som ett sätt att synliggöra företagshälsovårdens utbud än mer har representanter från nuvarande företagshälsovård Avonova besökt förvaltningens samverkansgrupper och ledningsgrupper.

	2022	2023
Tilldelad budget, kr	594 000	594 000
Nyttjad budget, kr	401 934	473 811
Nyttjandegrad, %	67,7	79,8

Liksom under föregående år är det två typer av insatser som står för två tredjedelar av alla beställningar och det är samtalsstöd följt av hörselundersökningar inför utprovning av individuella hörselskydd. Under 2023 har nyttjandegraden ökat, dock går det inte utifrån beställda insatser utläsa ett större fokus på främjande och förebyggande insatser så detta är fortsatt ett viktigt utvecklingsområde inom barn- och utbildningsförvaltningen.

Utmaningar att fokusera på framåt

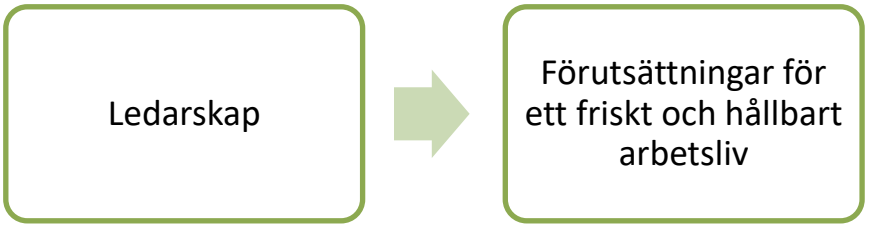
Barn- och utbildningsförvaltningen behöver fortsätta ha fokus på friskfaktorer och arbeta aktivt för att detta perspektiv ska bli en naturlig del i det dagliga arbetet på samtliga nivåer. Att lyfta fram och stärka det som fungerar bra ser förvaltningen som ett framgångsrikt arbetssätt för att förebygga risker och ohälsa i arbetet.

En fortsatt utmaning framåt är att använda företagshälsovården i större utsträckning då förvaltningen enbart nyttjat drygt hälften av sin tilldelade budget under flera år tillbaka. De tjänster som nyttjats är framför allt kopplade till ohälsa och förvaltningen behöver identifiera behov och stötta cheferna i hur företagshälsovården kan nyttjas mer strategiskt i det främjande och förebyggande arbetet. Inför 2024 har Vänersborgs kommun ingått avtal med två olika aktörer inom företagshälsovård, en aktör för traditionella företagshälsovårdstjänster och en aktör för utredningar av olika slag. I och med detta kommer det bli än viktigare att tydliggöra vilka tjänster som kan erbjudas och exemplifiera i vilka situationer de olika leverantörerna och deras olika tjänster kan vara framgångsrika att använda sig av.

Utifrån fortsatt hög sjukfrånvaro behöver barn- och utbildningsförvaltningen fortsätta arbeta aktivt med de medarbetare som är sjukskrivna. Extra stort fokus kommer chef tillsammans med HR-partner ha på de medarbetare som varit sjukskrivna under en längre tid för att undersöka på vilket sätt arbetsgivaren kan hjälpa dessa individer på bästa sätt framåt.

Utmaningen gällande brist på analyssystem för sjukfrånvaro kvarstår.

Att både arbeta med de som redan drabbats av ohälsa och sjukfrånvaro, och samtidigt skapa förutsättningar för friska och hållbara arbetsplatser är en förutsättning för att kunna sänka sjukfrånvaron. Genom att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv kan barn- och utbildningsförvaltningen synliggöra hur sjukfrånvaro, arbetsmiljö, hållbart medarbetarengagemang, friskfaktorer, kompetensförsörjning och måluppfyllelse hänger ihop och påverkar varandra. Detta kommer stärka förmågan att lägga fokus på rätt saker, i rätt tid och på rätt nivå. För att lyckas i detta arbete vill barn- och utbildningsförvaltningen fortsatt lägga stor kraft på att stärka, utveckla och stötta förvaltningens chefer – ledarskapet är nyckeln till framgång.

Arbetsskador och tillbud

Inom barn och utbildningsförvaltningen har antalet anmälningar i kommunens incidentrapporteringsverktyg KIA minskat jämfört med föregående år. Att antalet händelser i praktiken minskat i den utsträckning som antal anmälningar indikerar är dock inte en självklarhet utan kan även bero på att händelser inte anmäls alls eller att riskobservationer och tillbud rapporteras till chef på annat vis och därmed inte finns med i statistiken från KIA. För att

möjliggöra analys, kartläggning och insatser på övergripande nivå är det dock viktigt att KIA nyttjas för att rapportera arbetsmiljöhändelser. Här pågår ett löpande arbete där chef och skyddsombud tillsammans informerar och påminner medarbetarna om att vid behov rapportera via KIA.

	Risk-observation	Tillbud	Olycksfall	Färd-olycksfall	Arbets-sjukdom	Totalt	Jämförelse med 2022
Förskola och pedagogisk omsorg	25	94	43	2	2	**166**	-10
Grundskola åk F-6, fritidshem	34	191	76	1	3	**305**	-54
Grundskola åk 7-9	23	88	6	1	0	**118**	-16*
Anpassad grundskola 1-9	1	58	10	0	0	**69**	12*
Annan plats	1	5	6	4	2	**18**	-1
Totalt	**84**	**436**	**141**	**8**	**7**	**676**	-111
Jämförelse med 2022	-5	-94	-8	3	-10	-111	

**uppdelning mellan anpassad grundskola och grundskola åk 7-9 gjordes under 2022. Detta gör att en del anmälda händelser kopplade till anpassad grundskola är inkluderade i antal händelser inom grundskola 7-9 under 2022 och jämförelsetalen är därmed inte helt sanningsenliga.*

Liksom 2022 är det tre händelsetyper som är tydligt överrepresenterade inom barn- och utbildningsförvaltningen och det är hot och våld, skadad av person samt ohälsosam arbetsbelastning.

	Hot och våld	Skadad av person	Ohälsosam arbetsbelastning
Riskobservation	13	2	29
Tillbud	177	64	61
Olycksfall	25	35	3
Totalt	**215**	**101**	**93**
Jämförelse med 2022	-84	-29	6

Händelser kopplade till hot och våld anmäls i störst utsträckning inom anpassad grundskola och grundskola F-6. Liksom övergripande är det även här framför allt i undervisning som dessa situationer uppstår. Barn- och utbildningsförvaltningen och framför allt rektorerna arbetar ständigt med att skapa förutsättningar för att i så stor utsträckning som möjligt förebygga denna typ av händelser. En viktig del i detta arbete är att stötta och stärka medarbetarna så att de på ett så bra sätt som möjligt kan hantera de situationer som kan uppstå i det dagliga arbetet på förvaltningens förskole- och skolenheter.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Under hösten 2023 har arbetsmiljöverket genomfört tre inspektioner inom barn- och

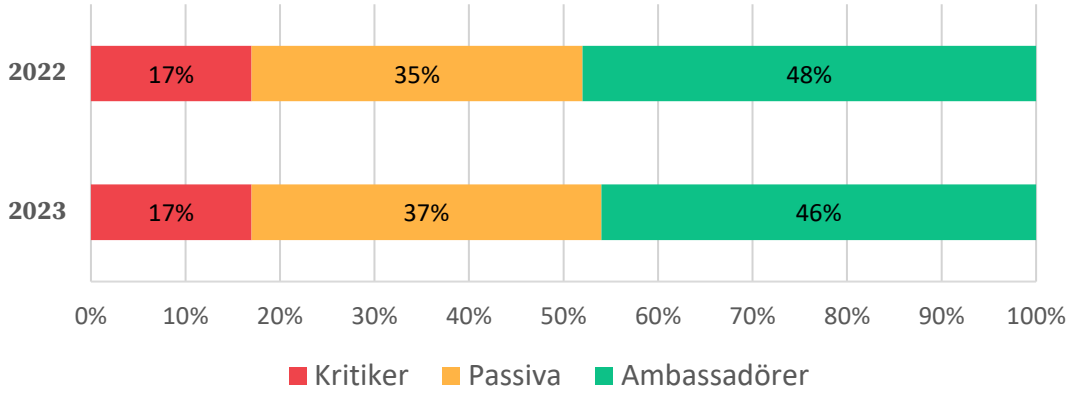
utbildningsförvaltningen. Inspektionerna genomfördes på Torpaskolan, Dalboskolan samt Tärnanskolan och gällde det systematiska arbetsmiljöarbetet kopplat till hot och våld som är en stor utmaning inom grundskolan nationellt. Vid inspektionerna fick rektorerna tillsammans med skyddsombud redogöra för hur deras systematiska arbetsmiljöarbete var uppbyggt, hur de följde upp och arbetade för att förebygga men även hantera hot och våld på arbetsplatsen. Samtliga skolenheter blev godkända och kunde enligt arbetsmiljöverket visa att de arbetade med dessa frågor på ett tillfredställande sätt. Barn- och utbildningsförvaltningen ser väldigt positivt på att arbetsmiljöverket genomfört dessa inspektioner då det blir en bra kontroll av att arbetet som bedrivs är fullgott samtidigt som förvaltningen kan få input om hur arbetet kan förbättras ytterligare.

Hot och våld har under 2023 liksom tidigare varit den mest förekommande arbetsmiljörisk som anmäls inom barn- och utbildningsförvaltningen. Trots att det bedrivs ett löpande förebyggande arbete kopplat till hot och våld är det en stor utmaning för förvaltningens medarbetare och rektorer att hantera.

Kompetensförsörjning

Ambassadörer

Medarbetare som är ambassadörer för sin arbetsplats inom barn- och utbildningsförvaltningen är en viktig del för att kunna behålla och attrahera nya medarbetare. I den årliga medarbetarundersökningen uppmanas medarbetarna på en tiogradig skala ange hur sannolikt det är att de skulle rekommendera sin arbetsplats (eNps). Barn- och utbildningsförvaltningen har en något lägre andel ambassadörer 2023 jämfört med 2022 men utifrån det utmanande år förvaltningen har bakom sig ses detta som ett positivt resultat. Förvaltningen har lyckats bibehålla en liknande nivå av ambassadörer trots ett mycket ansträngt läge för medarbetarna i förvaltningen. Förvaltningens utmaning framåt är att utöka andelen ambassadörer och förhoppningen är att det löpande utvecklingsarbetet och det ökade fokuset på friskfaktorer ska bidra till en positiv utveckling.

Personalrörlighet

Barn- och utbildningsförvaltningen har en personalrörlighet som inte skiljer sig i någon större omfattning jämfört med föregående år. Förvaltningen har en något ökad andel medarbetare 2023 som aktivt sökt sig till annan tjänst inom kommunen. Att som medarbetare kunna byta tjänst och på så vis utvecklas internt inom Vänersborgs kommuns verksamheter är något som förvaltningen ser positivt på. Utöver den rörlighet som syns i denna statistik finns även medarbetare som inom ramen för sitt anställningsavtal rör sig mellan våra förskole- och grundskolenheter som ett sätt att utvecklas i sin befintliga yrkesroll.

Den externa rörligheten ligger något lägre än föregående år och så även andelen

pensionsavgångar som är en del bland de externa avgångarna. Bland de externa avgångarna finns det under 2023 ingen grupp som utmärker sig utan det är en spridning bland representerade yrkesgrupper, åldersgrupper och verksamheter.

	2021	2022	2023
Personalrörlighet i %	**6,8**	**10,3**	**10,5**
- Varav intern rörlighet*	0,2	0,5	0,9
- Varav externa avgångar	6,6	9,8	9,6
Andel pensionsavgångar av externa avgångar	2,3	2,7	2,6

**inkluderar medarbetare som på eget initiativ bytt tjänst inom förvaltningen alternativt bytt till tjänst i annan förvaltning.*

Utifrån avgångsenkäten har analys gjorts gällande varför medarbetare valt att avsluta sin anställning hos barn- och utbildningsförvaltningen. Då svarsfrekvensen varit relativt låg har det dock varit svårt att göra en fullständig analys. Utifrån det som går att utläsa handlar det om delar kopplat till organisatorisk och social arbetsmiljö med fokus på arbetsbelastning, ledarskap och möjlighet att utvecklas. Det finns även med svar som är utom förvaltningens påverkan som till exempel kortare resväg till arbetet. Barn- och utbildningsförvaltningen kommer fortsatt följa upp avgångsenkäten som ett led i arbetet med att kartlägga förvaltningens personalrörlighet.

Kompetensförsörjningsplan

Barn- och utbildningsförvaltningens mål är att elevers resultat ska förbättras och arbetet bedrivs utifrån tre vägledande principer; vi har en professionell kultur, vi utgår från barnets/elevens perspektiv och vi utgår från det lokala sammanhanget i förbättringsarbetet. För att lyckas krävs friska, kompetenta, motiverade och hållbara medarbetare och för att skapa förutsättning för detta på lång sikt har en övergripande kompetensförsörjningsplan tagits fram inom förvaltningen.

Utifrån Sveriges kommuner och regioners (SKR:s) nio strategier för kompetensförsörjning, Suntarbetslivs forskningsbaserade friskfaktorer samt HÖK 21 har barn- och utbildningsförvaltningen tagit fram en kompetensförsörjningsplan med ett förvaltningsövergripande perspektiv. Denna synliggör hur delar som arbetsmiljö, sjukfrånvaro och kompetensförsörjning tätt hänger samman och påverkar varandra. Genom detta helhetsperspektiv arbetar barn- och utbildningsförvaltningen för att vara en attraktiv arbetsgivare för nuvarande och framtida medarbetare.

Vänersborgs kommun har en politiskt antagen vision som lyder: "Vänersborgs kommun –

attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet". Denna kompetensförsörjningsplan syftar till att vara vägledande för hur förvaltningen ska kunna ge sina medarbetare förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv med målsättning att på så vis kunna bibehålla och säkra den kompetens som krävs på kort och lång sikt.

I arbetet med att ta fram barn- och utbildningsförvaltningens kompetensförsörjningsplan låg stort fokus på hur planen kan vara ett direkt stöd i det praktiska arbetet på samtliga nivåer i förvaltningen. Planen innehåller därför utöver nyckeltal och fördjupning kring SKR-s nio strategier för kompetensförsörjning och Suntarbetslivs friskfaktorer en vägledning för hur arbetet kan initieras lokalt på arbetsplatsen. Som ytterligare stöd finns även en ”verktygslåda” med stödmaterial, modeller och dialogunderlag som kan vara till god hjälp på vägen.

Legitimerad personal

För att få undervisa i förskola, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem är det enligt skollagen krav på legitimation samt behörighet i de ämnen man undervisar i. I brist på legitimerade lärare, förskollärare och fritidspedagoger eller om det finns annat särskilt skäl med hänsyn till barnen och eleverna får huvudmannen anställa obehöriga under högst ett år i taget.

Den 1 november 2023 var andel legitimerade förskollärare, lärare och fritidspedagoger enligt tabellen nedan. Observera att kartläggningen enbart påvisar andel som innehar legitimation av totalt anställda förskollärare, lärare och fritidspedagoger. Det säger därmed inget om hur behörighetsgraden i den praktiska undervisningen ser ut.

	Andel legitimerade 2022	Andel legitimerade 2023	Antal anställda 2023 (jmf. 2022)	Antal legitimerade 2023 (jmf. 2022)
Förskola				
Förskollärare	86,7 %	91,6 %	238 (-18)	218 (-2)
Grundskola F-6, fritidshem och anpassad grundskola 1-6				
Förskollärare	94,6 %	97,1 %	35 (-2)	34 (-1)
Lärare	92,2 %	92,7 %	245 (+2)	227 (+3)
Fritidspedagog	59,0 %	57,5 %	40 (+1)	23 (oför)
Grundskola 7-9 och anpassad grundskola 7-9				
Lärare	78,9 %	84,2 %	114 (-9)	96 (-1)

Barn- och utbildningsförvaltningen har 1 november 2023 en högre andel legitimerade lärare och förskollärare inom samtliga tre verksamheter. Till stor del beror detta på att antalet tjänster totalt har blivit färre medan antalet legitimerade lärare och förskollärare inte har minskat i samma utsträckning. Gällande andelen legitimerade fritidspedagoger som har minskat i jämförelse med 2022 har barn- och utbildningsförvaltningen liksom övriga riket stora utmaningar med att rekrytera behörig personal till dessa tjänster. Utbildningen riktad mot undervisning i fritidshem leder till en lärarlegitimation med behörighet att undervisa i grundskolan årskurs 1-3/4-6. Utifrån detta kan personer med denna legitimation anställas både som legitimerad fritidspedagog och som legitimerad lärare beroende på vad deras huvudsakliga arbetsuppgift är och kan därmed påverka statistiken ovan.

Det råder fortsatt brist på legitimerad personal inom barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter. Som tidigare nämnts är behörighet till fritidshemmen en svårrekryterad grupp liksom lärare med behörighet inom matematik, svenska, engelska, NO, teknik samt

praktiska- och estetiska ämnen.

Övergripande för samtliga verksamheter är bristen på utbildade specialpedagoger vilket gör att obehörig personal i form av legitimerade lärare i vissa fall får axla detta uppdrag.

Kompetensutveckling

Rektorsprogrammet

Utbildning för nya skolledare. Rektorsprogrammet syftar till att främja ett professionellt ledarskap som utvecklar hela verksamheten. Utbildningen ger skolledare kunskaper och färdigheter i att styra och leda sin verksamhet mot en högre måluppfyllelse.

Systematiskt kvalitetsarbete

Förvaltningsövergripande kompetensutveckling som syftar till att stärka det systematiska kvalitetsarbetet, främja det kollegiala lärandet och skapa erfarenhetsutbyte inom och mellan förskolor och grundskolor. Kompetensutvecklingen omfattar cirka 140 deltagare som representerar samtliga verksamheter och enheter inom barn- och utbildningsförvaltningen och förväntas bidra till att stödja enheternas arbete med att zooma in praktiken och förbättra grunden för utveckling. Arbetet grundar sig i teorier om analys, medledarskap, kollegialt lärande och aktionslärande. Som stöd för den professionella utvecklingen används exempelvis bearbetning av litteratur, olika typer av kollegiala samtal samt externa och interna inspel. Inspelen består av praktiska exempel som förväntas bidra till att öka kunskapen och förståelsen för hur de olika områdena, som ringas in genom forskningen, kan tillämpas i praktiken.

Samverkan och samarbeten

Lönekartläggning

För andra året i rad har barn- och utbildningsförvaltningen under hösten partsgemensamt med Sveriges skolledare, Sveriges lärare och Kommunal analyserat förvaltningens löneläge inför kommande löneöversyn. Representanter från förvaltningen i detta arbete var förvaltningschef, verksamhetschef F-6, administrativ chef samt HR-partners. Liksom vid kartläggningen 2022 var syftet att uppmärksamma eventuell oönskad lönespridning inom och mellan de största yrkesgrupperna inom förvaltningen men även i jämförelse med andra kommuner. I jämförelse med närliggande kommuner låg barn- och utbildningsförvaltningens yrkesgrupper i stort sett i linje med övriga kommuner.

Samarbete kring barn och unga i förskole- och skolåldern

Barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har sedan många år ett samarbete när det gäller kommunens barn och unga. Under 2023 har förvaltningarna fortsatt utveckla detta samarbete. Fokus har fortsatt varit att stärka det främjande och förebyggande arbetet, hur vi kan arbeta tillsammans med de barn och unga som bedöms vara i riskgrupp samt hur vi kan arbeta tillsammans med de barn och unga som placeras både inom och utanför kommunen.

Syftet är att stärka samarbetet än mer mellan barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen för att gemensamt uppnå att barn och unga har ett stabilare mående, en hållbar hemsituation och kan fullfölja sin förskole- och skolgång.

Sex områden har identifierats som varit fokus under året:

- **SIP-samordnare**

Under 20203 har barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen tillsammans anställt en SIP-samordnare, ett tvåårigt projekt som finansieras via medel från Vårdsamverkan Fyrbodal. Syftet är att samverka för barn och unga genom samordnad individuell planering (SIP). Inom uppdraget ligger att skapa förutsättningar för att samverkan sker inom ramen för SIP-överenskommelsen.

- **Kunskap om varandras verksamheter**

En framgångsfaktor i samverkan är att ha kunskap om varandra och varandras verksamheter. Med anledning av detta har barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen planerat för en gemensam samverkansdag, som dock inte kunnat genomföras under året eftersom socialförvaltningen haft hög ärendebelastning i kombination med personalbrist. Planen är att detta ska genomföras under hösten 2024.

- **Fältenhet-skola**

Uppdraget har genererat en skriftlig överenskommelse om samverkan som i huvudsak innebär ett tätare samarbete mellan fältenheten och högstadieskolorna.

- **SSPF**

SSPF är en samverkansmodell mellan skola, socialtjänst, polis och fritid. Implementering av modellen har inletts under året.

- **Föräldrastöd**

En ny tjänst har tillsatts inom socialförvaltningen, med uppdrag att samordna och utföra föräldrastödsinsatser i samverkan med andra aktörer, där skolan är en av samverkansparterna.

- **Före, under och efter placering**

En översyn av rutinerna gällande barn och ungdomar före, under och efter placering i familjehem, på HVB eller annat boende. Förvaltningscheferna har beslutat om gemensamma rutiner i syfte att förbättra samverkan och säkerställa att barns och ungdomars behov blir tillgodosedda.

B N § 1 BN.2021.93

Årsredovisning 2023

Beslut

Byggnadsnämnden godkänner och överlämnar upprättat förslag till årsredovisning 2023 till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Byggnadsnämnden redovisade ett underskott på 136 tusen kronor gentemot budget för år 2023. Underskottet beror främst på grund av låga intäkter på Plan och Kommunala Lantmäterimyndigheten samt att mer konsulttjänster än vad det budgeterats för köpts in på Bygglov och Plan.

Vad gäller de förväntade resultaten uppnåddes två av fem, tre uppnåddes ej och ett uppnåddes delvis.

Årets investeringsbudget användes till en höjdmodell. Avvikelsen mot budget på 400 tkr beror på att inköpet av höjdmodell blev mindre kostsamt än budgeterat.

Under året har en ny plan- och bygglovstaxa framtagits och fyra stycken tjänster har hållits vakanta hela eller delar av året för att nå budgetbalans.

Beslutsunderlag

Årsredovisning 2023, 2024-01-17
Tjänsteskrivelse, miljö- och byggnadsförvaltningen, 2023-01-17

Bilagor

Årsredovisning 2023, 2024,01-17

Sändlista

Kommunstyrelsen

Byggnadsnämnden

Ordförande: Benny Jonasson (S)
Vice ordförande: Piotr Gabrys (M)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har ett övergripande ansvar för fastighetsbildning. Verksamheten styrs av ett antal speciallagar, främst plan- och bygglagen samt fastighetsbildningslagen. Enligt dessa lagar ska nämnden verka för en god byggnadskultur och en god stads- och landskapsmiljö, uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning samt ta de initiativ som behövs i frågor om planläggning, byggande och fastighetsbildning.

Nämnden ansvarar för prövning av dispenser och tillsyn av strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken. Nämnden ansvarar också för mätning och kartframställning samt utveckling av geodata. Nämnden ansvarar även för kommunens namnsättning av vägar och adressättning. Byggnadsnämndens ärenden bereds av miljö- och byggnadsförvaltningen.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen invånare som tycker att de aktivt kan delta i arbetet med utveckling av kommunen ska öka

Uppnås

Prognosen är att resultatet uppnås. Resultatet mäts i medborgarundersökningen som genomförs nästa gång 2024. Förvaltningen har deltagit på kommunens födelsedag och på Bomässan. I detaljplan för Sportcentrum och Torpaområdet har olika insatser genomförts för att fånga invånarnas åsikter. Projektet "Våra rum" har involverat barn och unga om hur Brålanda centrum kan utvecklas och se ut i framtiden.

Kommunens planberedskap för nya bostäder ska öka

Uppnås delvis

Bostäder planeras i de pågående detaljplanerna för Södra Sanden, Nabbensberg Västra och Penséen, men inga detaljplaner för bostäder har antagits under året.

Befolkning bosatta i kollektivtrafiknära läge ska öka

Uppnås

Bostäder som färdigställts under året ligger till stor del i kollektivtrafiknära området, vilket leder till en ökad befolkning i dessa områden. Ett stort antal bostäder finns också med i pågående detaljplaner i centrala Vänersborg, Öxnered, Nabbensberg och Brålanda.

Genomsnittlig handläggningstid för bygglov (enligt PBL) ska minska

Uppnås inte

Genomsnittlig handläggningstid för bygglovsärenden ökar från 5,3 veckor 2022 till 5,9 veckor 2023, till stor del på grund av vakanser i början av året.

Nöjd kund-index (INSIKT) för nämnden myndighetsområde ska uppgå till minst rikssnittet

Uppnås inte

Det slutliga Nöjd kund-indexet för bygglov 2023 presenteras inte förrän till våren 2024. Senaste uppgifterna från hösten indikerar att nöjd kund-index för bygglov minskar marginellt jämfört med året innan, från 65,5 till 65.3. Rikssnittet för bygglov 2022 var 67.

Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 80.

Uppnås inte

Tillhör nämndsbeslut 2024-01-23 B N § 1 BN.2021.93

Hållbart medarbetarengagemang uppgår till 75 i medarbetarundersökningen 2023.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckling 2022/2023
Bygglov			
Handläggningstid dagar	41	37	+4 d
Boende			
Färdigställda Bostäder antal*	275	327	-52

*Färdigställda bostäder innebär att bygglov har sökts samt att byggnaden är uppförd och inflyttningsklar. Det gäller både enbostadshus och antal lägenheter i flerbostadshus

Antalet färdigställda bostäder hamnar på 275 och innefattar 28 en/tvåbostadshus, 244 lägenheter i flerbostadshus och 3 fritidshus. Prognosen i augusti var 335 bostäder.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	0,1	0,2	0,3
Övriga Intäkter	13,2	13,7	14,1
S:a Intäkter	**13,3**	**13,9**	**14,4**
Personal	26,2	25,1	22,8
Omkostnader	7,1	6,8	6,4
Avskrivning & int.ränta	0,4	0,5	0,6
S:a Kostnad	**33,7**	**32,4**	**29,8**
Nettokostnad	20,4	18,5	15,4
Nettobudget	20,3	18,6	18,0
Resultat	**-0,1**	**0,1**	**2,6**

Nämnden uppvisar i 2023 års bokslut ett underskott på 136 tkr, en avvikelse mot budget på nästan en procent.

Årets redovisade intäkter understiger budget med 0,3 mnkr, vilket främst beror på låga intäkter på Kommunala Lantmäterimyndigheten (KLM) och Plan. Personalkostnader understiger budget med 1,3 mnkr till följd av vakanser, sjukfrånvaro samt vård av barn. Övriga kostnader överstiger budgeterad nivå med 1,1 mnkr, vilket främst beror på konsulttjänster som köpts in vilka till stor del vidarefaktureras.

Föregående år visade nämnden ett överskott mot budget med 0,1 mnkr.
Nämnden prognostiserades i augusti ett budgetunderskott på 0,7 mnkr vid årets slut. Främsta orsaken till att utfallet avviker mot prognosen är ökade intäkter, till stor del i form av sanktionsavgifter, samt lägre arbetskraftskostnader än budgeterat på bygglov.

Ekonomisk analys
Nämndverksamheten följer budget i stort. Förvaltningskontoret visade ett överskott mot budget på drygt 0,3 mnkr. Överskottet beror på uppskjuten rekrytering av utvecklingsledare. KLM uppvisade ett budgetunderskott på 0,1 mnkr, på grund av lägre intäkter än budgeterat. Kart- och geodata landade på ett underskott mot budget på drygt 0,2 mnkr, till följd av lägre intäkter än budgeterat samt högre verksamhetskostnader i form av dyrare licenser och programvaror. Plan visade ett budgetunderskott på 0,4 mkr främst på grund av låga intäkter men även höga konsultkostnader vilka till stor del vidarefaktureras. Bygglov visade ett överskott mot budget på nästan 0,3 mnkr. Avvikelsen kan förklaras av högre intäkter än budgeterat, främst på grund av sanktionsavgifter, samt lägre arbetskraftskostnader än budgeterat.

Personal *	2023	2022	2021
Tillsvidare anställda	36	38	35
Visstid anställda	0	2	3
Summa	**36**	**40**	**38**

* Nyckeltalet avser statusen den 2023-11-01

Fyra tjänster har hållits vakanta hela eller delar av året för att möjliggöra budgetbalans.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budgetdiff
Inventarier	1,0	0,6	0,4

Årets investeringsbudget användes till en höjdmodell. Avvikelsen mot budget på 400 tkr beror på att inköpet av höjdmodell blev mindre kostsamt än budgeterat.

Åtgärder för budgetbalans

Under året har en ny plan- och bygglovstaxa framtagits och fyra stycken tjänster har hållits vakanta hela eller delar av året.

Tillhör nämndsbeslut 2024-01-23 B N § 1 BN.2021.93

Vänersborgs kommun

Verksamhetsberättelse 2023

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3

2 De kommunala råden och samordningsgrupper 5

3 Resultatavstämning 7

4 Övergripande ekonomisk analys 14

5 Personal 16

***6* Verksamhetsuppföljning 18**

1 Sammanfattning

Kommunstyrelsen uppnådde fyra inriktningsmål och ett delvis. Av kommunstyrelsens tio förväntade resultat bedömdes sju uppnås och tre delvis uppnås. Lägre arbetslöshet, fler gymnasieelever med examen och minskad sjukfrånvaro är några positiva resultat. Andelen nya företag och arbetsställen ser dessvärre ut att sjunka, och de mellanmänskliga tillitsnivåerna har ännu inte ökat. Med bland annat många olika öppna inkluderande arrangemang runt om i kommunen är förhoppningen att tilliten mellan människor ökar liksom attraktiviteten till kommunen som helhet.

Förvaltningens sammanlagda resultat redovisade ett överskott på 12,3 mnkr. Överskottet är till stora delar personalkostnader på grund av vakanser och annan frånvaro. Övriga omkostnader inom den politiska verksamheten visar ett överskott på förfogandeanslaget avseende socialt förebyggande arbete som inte använts fullt ut. Gymnasiet och vuxenutbildningen visade ett överskott på 4,9 mnkr. Det beror på en lägre andel av antalet gymnasieelever i förbundet än budgeterat och lägre volymer i vuxenutbildningen jämfört med budget 2023. Kostnaderna för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) redovisade ett underskott på 2,2 mkr beroende på högre kostnader för pensioner än budgeterat.

Förvaltningen har under året omvandlat visstidsanställningar till tillsvidareanställda, vilket gör att vi minskade antalet visstid med sju personer, och ökade antalet tillsvidare med åtta. En omorganisation har lett till förflyttningar mellan förvaltningar för medarbetare men även inom kommunstyrelseförvaltningen har förflyttningar skett. En kommunikationsavdelning är etablerad och en kommunikationschef rekryterad.

Nya arbetstidsregler har lett till omfattande schemaändringar och nytt pensionsavtal innebär en markant höjning av pensionskostnader, men det underlättar också prognostiseringen av framtida kostnader.

Ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan NÄRF och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän har utformats under året med start den 1 januari 2025.

Frågan kring tillgång på energi har varit högaktuell såväl nationellt som lokalt och lett till ett ökat tryck på energi- och klimatrådgivningen, och även haft påverkan på konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivningen. Frågan är också angelägen för företagen i kommunen.

I de kommunala råden har bland annat Strategi för full delaktighet för folk med funktionsnedsättning varit i fokus, för att knyta samman de invånardialoger som förts för att komma fram med aktuella prioriteringar.

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Andelen med egenförsörjning ska öka
	Invånarnas möjlighet till delaktighet ska öka
	Den sociala hållbarheten ska öka
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år ska öka
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag	Växtkraften i våra företag ska öka
	Nöjd-kund-index (INSIKT) ska öka
	Invånarnas och företagens omdöme om hur kommunens service och bemötande är, ska öka
Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv	Sjukfrånvaron ska minska
	Attraktiviteten som arbetsgivare ska öka

2 De kommunala råden och samordningsgrupper

I kommunstyrelsen finns två politiskt tillsatta samordningsgrupper, en för miljö och klimat och en för strategisk samhällsplanering. Det finns också fem rådgivande organ, Rådet för hälsa och social hållbarhet, Brottsförebyggande rådet, Rådet för arbetsmarknadsfrågor, Rådet för funktionshinderfrågor och Näringslivsrådet. Nedan en översiktlig bild av respektive grupps verksamhet under året.

Samordningsgrupp miljö och klimat

Under året har arbetet pågått med att se över det tidigare Miljöprogrammet, som nu uppdateras till att utgöra en strategi i enlighet med de nya riktlinjerna för styrande dokument. Information och kontinuerliga uppdateringar ges kring kommunens antagna klimatlöften, bland annat kring att sätta en koldioxidbudget på plats och även möjliggöra för en laddinfrastruktur.

Samordningsgrupp strategisk samhällsplanering

Gruppen samlar presidierna för kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, samt miljö- och hälsoskyddsnämnden. Gruppen ska utgöra ett dialogforum där frågor kring strategisk samhällsplanering lyfts och koordineras. Under 2023 hölls fyra sammankomster. Bland de frågor som fått mycket utrymme finns arbetet med Målbild 2050, som initierats av gruppen, Brålanda som framtida stationssamhälle, Sportcentrum och Torpaområdet, samt verksamhetsutveckling kring flygplatsen, Stallbacka och Vargön.

Rådet för hälsa och social hållbarhet

Arbetsordningen för rådet har uppdaterats under året och ansvaret med tillhörande organisation har utvidgats med hänvisning till att Samverkan Vänersborg har lagts ner. Ansvar har tillförts Rådet för hälsa och social hållbarhet och deltagande ledamöter har utökats till att även inkludera representanter från socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden.

Under året har folkhälsodialoger genomförts med samtliga ledningsgrupper inom förvaltningarna samt även med alla presidier i nämnder och styrelser. Folkhälsoforum där såväl tjänstepersoner som förtroendevalda deltog stod för återrapportering av genomförda aktiviteter under året samt föredragning om framtidsutmaningar kring ungas mående. Rådet har tilldelat medel inom en rad utvecklingsområden inom folkhälsans område till aktiviteter och insatser som inte ryms inom befintlig driftsram.

Brottsförebyggande rådet

Genom ny lag som trädde i kraft 1 juli 2023 regleras kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Staten tillskjuter även vissa medel för detta ändamål. I vår kommun har vi sedan många år arbetat genom ett lokalt brottsförebyggande råd. Det lokala brottsförebyggande rådet leds av kommunen med representanter från polis och relevanta aktörer. Under 2023 har rådet arbetat med medborgarlöfte Torpaområdet samt övriga brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser inom kommunen. Detta arbete rapporteras till kommunfullmäktige.

Rådet för arbetsmarknadsfrågor

Deltagare i rådet representerar interna och externa verksamheter. De utgör tillsammans en samverkande arena för att möta arbetsmarknadsutmaningen från flera håll. Fokus för Rådet för arbetsmarknadsfrågor har under året varit att dels kontinuerligt följa det statistiska läget kring

arbetssökande, aktiviteter, insatser, dels inventera framtidens behov för att gemensamt identifiera och föra dialog kring insatser.

Rådet för funktionshinderfrågor

Strategin för full delaktighet har varit ett stort fokus under året för att knyta samman de invånardialoger som förts för att komma fram med aktuella prioriteringar. Rådet är referensgrupp till arbetet med Tillgänglighetsdatabasen vilket har medfört information och uppdatering kring det pågående arbetet med att inventera kommunala lokaler och miljöer. Ett antal frågor har hanterats inkomna från Funktionsrätt Vänersborg, som bland annat handlat om syn- och hörselinstruktör.

Näringslivsrådet

Näringslivsrådet träffas månadsvis, varannan gång digitalt och varannan gång fysiskt. Det har under året varit ett självklart forum för dialog mellan representanter från näringslivet, aktörer kopplade till näringslivsarbete samt kommunens förtroendevalda och tjänstepersoner. Under året har den nya näringslivsstrategin varit en återkommande punkt. Till detta har vi tillsammans diskuterat resultaten i mätningar som Insikt och Företagsklimat. Rådet är en viktig del av det arbete kommunen gör för att stärka företagen och näringslivsklimatet i kommunen.

3 Resultatavstämning

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Arbetslösheten har i Vänersborg minskat kontinuerligt under en tvåårsperiod, från 9,2 procent i oktober 2021 till 7 i oktober 2023. Sysselsättningsgraden för invånare mellan 20 och 64 år ökar samtidigt som långtidsarbetslösheten för 25 till 64-åringar minskar. Särskilda satsningar har gjorts för de som långvarigt stått långt från arbetsmarknaden med bland annat projektet Breddad rekrytering med pilot inom socialförvaltningen. Ett exempel på långsiktigt arbete med kompetensförsörjning är det samarbete som finns mellan skola, arbetsmarknadsenhet och näringsliv och det samarbete som kommunen har med Ung Företagsamhet, en satsning där ungdomar får prova att driva egna företag i projektform.

Årets utfall av delaktighetsindex är detsamma som föregående år (69) och resultatet innebär en placering mycket nära de 25 procent bästa kommunerna. Invånarnas inflytande och delaktighet pekas ut som prioriterade verktyg i kommunens uppdaterade styr- och ledningsmodell. Invånardialoger har skett inom två viktiga områden. Dels i utformningen av strategi för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, där Rådet för funktionshinderfrågor deltagit aktivt. Dels i utformningen av en friluftsstrategi, vilken finansierats med externa medel. Det senaste decenniet har andelen invånare med låg ekonomisk standard ökat, med ett något lägre resultat vid senaste utfallet. Det långsiktiga förebyggande arbetet fortsätter och under året har bland annat drogförebyggande insatser och inkluderande aktiviteter som exempelvis Lussebandy, Aqua Blå, Subkult, Bouleturnering genomförts för att stärka den mellanmänskliga tilliten och tillhörigheten, ett fokuserat arbete med olika samverkansaktörer för att skapa så stort utbud som möjligt för många olika målgrupper.

Andelen med egenförsörjning ska öka

Arbetslösheten i Vänersborg har de senaste två åren minskat kontinuerligt. Från 9,2 procent i oktober 2021 till 7 procent i oktober 2023. Sysselsättningsgraden för invånare mellan 20 och 64 år ökar samtidigt som långtidsarbetslösheten för 25 till 64-åringar minskar.

Siffrorna följs kontinuerligt och genom dialog och samverkan mellan arbetsmarknadsenheten, kunskapsförbundet och kommunstyrelseförvaltningen kan näringslivets efterfrågan på kompetens kanaliseras som utbildningsutformning. Ett annat exempel är Breddad rekrytering, med ett pilotprojekt inom socialförvaltningen, som är en insats för de som under lång tid stått långt från arbetsmarknaden. När kommunens näringslivsstrategi togs fram, har dialog med fokus på innovation, etableringar och kompetensförsörjning förts med medborgare och företagare. Detta ska stärka möjligheterna att få ett arbete eller starta företag och därmed ha egen försörjning.

Mått		Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)	–		32,08 %	34,44 %

Mått		Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)	–			78,75 %
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef.	–		4,75 %	6%

**ovan visas data från Kolada. Redovisning sker från v. 3 2024. Utfall för unga utan arbete/studier under 2022 publiceras v. 17 2024.*

Invånarnas möjlighet till delaktighet ska öka

Årets utfall av delaktighetsindex är detsamma som föregående år (69) och resultatet innebär en placering mycket nära de 25 procent bästa kommunerna.

Invånarnas inflytande och delaktighet pekas ut som prioriterade verktyg i kommunens uppdaterade styr- och ledningsmodell. En strategi har antagits för att säkerställa professionell hantering av invånarnas återkoppling. Utbildningar och stödjande material är framtaget för att se till att denna strategi förverkligas.

Ett nytt arbetssätt är i gång med samverkan runt brottsförebyggande och trygg miljö. Arbetet med medborgarlöfte pågår kontinuerligt. Det lokala brottsförebyggande arbetet lokalt är välfungerande.

Under året har vissa medel kommit till kommunen från staten utifrån ny lagstiftning, vilket bland annat används för insatser mot skadegörelse. Stödet används fullt ut 2024.

Invånardialoger har skett inom två viktiga områden. Dels i utformningen av strategi för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, där Rådet för funktionshinderfrågor aktivt deltagit. Dels i utformningen av en friluftsstrategi, som finansierats med externa medel. Därutöver sker regelbundna möten med invånare via medborgarlöften. Det tycks vara lättare att nå målgruppen genom föräldragrupper till exempel på Barnens Kastanj, än till övriga möten utifrån medborgarlöftet.

Mått		Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Delaktighetsindex, andel (%) av maxpoäng	→	69 %	69 %	54 %

Den sociala hållbarheten ska öka

Det senaste decenniet har andelen invånare med låg ekonomisk standard ökat, med ett något lägre resultat vid senaste utfallet. Det långsiktiga förebyggande arbetet fortsätter och under året har bland annat drogförebyggande insatser och inkluderande aktiviteter som exempelvis Lussebandy, Aqua Blå, Subkult, Bouleturnering genomförts för att stärka den mellanmänskliga tilliten och tillhörigheten. En rad aktörer har samverkat för att skapa ett brett utbud för många olika målgrupper. Projektet Det goda livet i Dalsland, som Kommunstyrelsen medfinansierar, har startat flera delprojekt inom bland annat social hållbarhet där deltagarna utbytt kunskap och erfarenheter inom välbefinnande. Projektet redovisas under 2024.

Samordning och stöd till internationella projekt ges från kommunstyrelseförvaltningen och medel för medfinansiering har använts för att möjliggöra utvecklingsprojekt i förvaltningarna, både i pågående projekt med extern finansiering och för att finansiera självständiga utvecklingsinitiativ. Förvaltningen arbetar vidare med att förebygga fysisk och psykisk ohälsa

genom en rad aktiviteter som till exempel rastaktiviteter, suicidprevention och säkerhet på nätet.

Vintertid i Vänersborg med barnkarusell på Plantaget blev en succé med 7 300 besökare före nyår. Annat som medfört besök, stolthet för Vänersborg och samtal i positiva ordalag är Artscape, ett initiativ från näringslivet där kommunen bistått med samordningsinsats.

Mått		Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Elever som testa cannabis någon gång, andel (%)	–		6 %	
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	–		33,3 %	32 %
Invånare 0-19 år med låg ekonomisk standard, andel (%)	–			24 %
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)	–		84,1 %	84 %

**Can-undersökningen om drogvanor görs inte varje år. Tillitsnivåer för 2023, liksom psykiskt välbefinnande, redovisas v 46 2024. Ekonomisk standard för 2022 redovisas v. 4 2024.*

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Andelen gymnasieelever med fullföljda studier har ökat. Sammantaget har andelen ökat från 67,5 till 75,1 procent. Elever på högskoleförberedande har ökat sina resultat, framför allt flickor. Även på introduktionsprogrammet har flickorna ökat sina resultat.

Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år ska öka

Andelen gymnasieelever med fullföljda studier har ökat. Sammantaget har andelen ökat från 67,5 till 75,1 procent. Elever på högskoleförberedande har ökat sina resultat, framför allt flickor. Även på introduktionsprogrammet har flickorna höjt sina resultat. En högre andel flickor började introduktionsprogrammet 2019 jämfört med tidigare år. Av dessa klarade en relativt hög andel utbildningen inom fyra år. Medveten satsning på motivationshöjande arbete från skolans sida kan vara en tänkbar bidragande orsak.

Mått		Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	↗	75,11%	67,54%	66,23%

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Insatser under året är bland annat Hållbarhetsveckan, som syftade till att sprida kunskap om Agenda 2030 och visa upp kommunens hållbarhetsarbete. Invigningshelgen blev mycket framgångsrik, med 4 000 besökare. Intresset för projektet Industriell symbios har varit tydligt bland företagen och ALMI genomförde en workshop kring hållbarhet för företag under hållbarhetsveckan.

Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka

Insatser under året är bland annat Hållbarhetsveckan, som syftade till att sprida kunskap om Agenda 2030 och visa upp kommunens hållbarhetsarbete. Invigningshelgen blev mycket framgångsrik, med 4 000 besökare. Det märks ett stort behov av mer informationsinsatser för att stärka företagen i sitt hållbarhetsarbete.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Vänersborg ökar stort i nöjdhet i företagarnas betyg på service och bemötande i svenskt näringslivs undersökning av företagsklimat. 2023 hamnade betyget högre än rikssnittet för första gången på många år. Kommunen presterar också fortsatt högt i företagens enkätundersökning Insikt. Enligt Tillväxtverket har antalet nystartade företag i Sverige minskat under årets första två kvartal, jämfört med samma kvartal 2022. Denna tendens syns även i Vänersborg. Pågående dialog om ansökningar i båda Leader-områdena för att stärka aktörer på orten förväntas gynna växtkraften i våra företag.

Växtkraften i våra företag ska öka

Enligt Tillväxtverket har antalet nystartade företag i Sverige minskat under årets första två kvartal, jämfört med samma kvartal 2022. Denna trend syns även i Vänersborg. De senaste 15 åren har inneburit en totalt sett svag positiv trend i antal nystartade företag i kommunen. Pågående dialog om ansökningar i båda Leader-områdena för att stärka aktörer på orten förväntas gynna växtkraften i våra företag.

Mått		Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Nystartade arbetsställen, antal/1000 inv. 16-64 år	–		10,68%	13,28%
Nystartade företag, antal/1 000 inv, 16-64 år	–		8,2	9,61

*Data för 2023 publiceras v 20 2024.

Nöjd-kund-index (INSIKT) ska öka

Trenden håller i sig gällande Insikts-mätningen. År 2023 ligger kommunen kvar på ungefär samma siffra som tidigare år, alltså bibehålles det resultat som de senaste årens arbete gett. Strategiskt arbete med företagens perspektiv på de olika förvaltningarna, som exempelvis bygglovsavdelningens arbete med förenklade och tydliga handläggningsprocesser och nya e-tjänster för att underlätta företagens ansökningsförfarande, bedöms ha bidragit till måluppfyllelse.

Mått	Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI	–	75,03	76,45

*Utfall för 2023 publiceras v 17 2024

Invånarnas och företagens omdöme om hur kommunens service och bemötande är, ska öka

Stor ökning i nöjdhet i företagarnas betyg på service och bemötande i svenskt näringslivs undersökning av företagsklimat. År 2023 hamnade betyget högre än rikssnittet för första gången på många år. Förvaltningarna har arbetat med service och bemötande. Bland annat har olika förvaltningars representanter följt med på företagsbesök och uppföljning av olika företagarundersökningar har gjorts gemensamt i vår lotsgrupp för att göra aktiviteter som är väl förankrade och ger rätt effekt.

Kommunen fick sitt första resultat i servicemätningen och förvaltningsövergripande insatser kring värdskap och bemötande har inletts. Bland annat genomfördes en gemensam förvaltningsdag med fokus på värdskap och bemötande. Samtliga anställda inom förvaltningen deltog i föreläsning, inspiration och workshop.

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Sjukfrånvaron för kommunen som helhet har sjunkit, från 10,3 till 9,3 procent. Den positiva utvecklingen gäller för både kvinnor och män.

Skillnaden i sjukfrånvaro mellan åren beror till största del på den exceptionellt höga sjukfrånvaron under januari 2022. Därefter har sjukfrånvaron för 2023 legat lite under föregående år förutom i mars och november då den legat något över. Arbetet med att påverka nivån på sjukfrånvaron är ett långsiktigt och pågående arbete. En mer djupgående analys av orsakerna till sjukfrånvaron har under hösten presenterats för kommunstyrelsen. Bilden är alltmer komplex där samhällsfaktorer som trygghet, arbetslöshet och familjesituation verkar påverka kommunens sjukfrånvaro. Det har under året skett utbildningsinsatser, utveckling av rehabiliteringsprocessen, utveckling av det digitala stödet, karriärväxling, internkontroll samt översyn av styrande och stödjande dokument kopplat till sjukfrånvaron.

Det totala kommunindexet för HME (hållbart medarbetarengagemang) har förbättrats från förra året, från 78 till 79. HME är uppdelat på tre områden och det området som har utvecklats mest positivt är styrning och framför allt att medarbetarna upplever att de är insatta i arbetsplatsens mål, vilket visar att årets handlingsplan givit effekt.

Andelen ambassadörer (de som fyllt i 9 eller 10 på en tiogradig skala huruvida personen rekommenderar sin arbetsplats) är 46 procent, vilket trots att det är ett högt resultat, är något sämre än föregående års mätning.

För att öka attraktiviteten som arbetsgivare har kommunen genomfört förvaltningsgemensamma aktiviteter som exempelvis Arbetsmiljödagar för kommunens alla chefer och skyddsombud i syfte att kontinuerligt utveckla arbetsmiljön och personalklubbsinsatser. Samtliga insatser har utvärderats och visat på mycket bra resultat.

Sjukfrånvaron ska minska

Sjukfrånvaron för kommunen som helhet har sjunkit, från 10,3 till 9,3 procent. Den positiva utvecklingen gäller för både kvinnor och män.

Skillnaden i sjukfrånvaro mellan åren beror till största del på den exceptionellt höga sjukfrånvaron under januari 2022. Därefter har sjukfrånvaron för 2023 legat lite under föregående år förutom i mars och november då den legat något över. Arbetet med att påverka nivån på sjukfrånvaron är ett långsiktigt och pågående arbete. En mer djupgående analys av orsakerna till sjukfrånvaron har under hösten presenterats för kommunstyrelsen. Bilden är alltmer komplex där samhällsfaktorer som trygghet, arbetslöshet och familjesituation verkar påverka kommunens sjukfrånvaro. Det har under året skett utbildningsinsatser, utveckling av rehabiliteringsprocessen, utveckling av det digitala stödet, karriärväxling, internkontroll samt översyn av styrande och stödjande dokument kopplat till sjukfrånvaron. Kommunstyrelseförvaltningens sjukfrånvaro är låg, och hamnar på 4,8 procent.

Mått	Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt, (%) ↗	9,3 %	10,3%	10%

Attraktiviteten som arbetsgivare ska öka

Det totala kommunindexet för HME (hållbart medarbetarengagemang) har förbättrats från förra året, från 78 till 79. Kommunstyrelseförvaltningen har ökat från 80 till 81. HME är uppdelat på tre områden och det området som har utvecklats mest positivt är styrning och framför allt att medarbetarna upplever att de är insatta i arbetsplatsens mål, vilket visar att årets handlingsplan givit effekt.

Andelen ambassadörer (de som fyllt i 9 eller 10 på en tiogradig skala huruvida personen rekommenderar sin arbetsplats) är 46 procent, vilket trots att det är ett högt resultat, är något sämre än föregående års mätning. Kommunstyrelseförvaltningen har 47 procent ambassadörer.

För att öka attraktiviteten som arbetsgivare har personalavdelningen genomfört kommungemensamma aktiviteter som exempelvis Arbetsmiljödagar för kommunens alla chefer och skyddsombud i syfte att kontinuerligt utveckla arbetsmiljön. Även genomförda personalklubbsinsatser har varit betydelsefulla. Samtliga insatser har utvärderats och visat på mycket bra resultat.

Mått	Utfall år 2023	Utfall år 2022	Utfall år 2021
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen - Totalindex ↗	79	78	78

4 Övergripande ekonomisk analys

Ekonomi

Resultaträkning

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	9,8	7,4	5,3
Övriga Intäkter	61,3	64,6	58,8
S:a Intäkter	**71,1**	**73,0**	**64,1**
Personal	85,7	79,1	74,6
Omkostnader	412,2	389,3	372,5
Avskrivning & internränta	2,0	2,2	2,1
S:a Kostnad	**499,9**	**470,7**	**449,2**
Nettokostnad	428,8	397,6	385,1
Nettobudget	441,1	420,1	408,9
Budgetdiff	**12,3**	**22,5**	**23,8**

Anslagsredovisningsnivå

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Kommunstyrelsen	0,0	10,8	10,8	5,1
Kommunstyrelseförvaltningen	68,8	192,8	124,0	4,3
Räddningstjänst/säkerhet	1,6	46,4	44,8	-2,0
Gymnasieverksamhet	0,2	211,7	211,5	2,2
Vuxenutbildning	0,4	38,2	37,8	2,7
Summa	71,0	501,3	428,9	12,3

Ekonomisk analys

Förvaltningens sammanlagda resultat redovisade ett överskott på 12,3 mnkr, vilket är en avvikelse mot budget på ca 2,7 procent. Nettokostnaderna ökade med ca 9,2 procent jämfört med 2023, vilket till största delen beror på ökade pensionskostnader i förbunden och ökade kostnader för avtalsbunden verksamhet kopplat till den höga inflationen. I delårsrapporten per augusti prognostiserades ett överskott på 2,0 mnkr. Skillnaden på resultatet mot delårsrapport per augusti beror huvudsakligen på att kommunledningskontoret visar ett bättre resultat mot prognos samt att kommunstyrelsens förfogandeanslag avseende socialt förebyggande arbete inte används fullt ut.

Kommunstyrelsen, politisk verksamhet

Kommunstyrelsen redovisade sammanlagt ett överskott på 5,1 mnkr. Av överskottet stod kommunstyrelsens förfogandeanslag för 1,5 mnkr till största delen avseende socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser, vidare visade lönebidrag till föreningar ett överskott på 0,6 mnkr. Övrig avvikelse rör övriga verksamhetskostnader, bland annat utredningsanslag och IT-utrustning till politiker.

Kommunstyrelseförvaltningen
Anslagsbindningsnivån visade sammantaget ett överskott på 4,3 mnkr. Personalkostnader redovisar ett överskott på 2,3 mnkr beroende på vakanser, sjukskrivningar och tjänstledigheter. Övriga överskott avser bla centrala medel för utbildning/utveckling, företagshälsovård, anpassningsåtgärder samt övrigt material och omkostnader kopplat till allmän återhållsamhet utifrån Kommunfullmäktiges beslut i juni.

Gymnasiet/Vuxenutbildning
Gymnasieverksamheten visade ett överskott på 2,1 mnkr och är kopplat till en lägre andel av antalet gymnasieelever i förbundet än budgeterat. Vuxenutbildningen visar ett överskott på 2,8 och beror på lägre volymer i vuxenutbildningen jämfört med budget 2023.

Räddnings- och Säkerhetsverksamhet
Anslagsbildningsnivån visade sammanlagt ett underskott på -2,0 mnkr mot budget. Räddningstjänsten ingår i Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) där kommunens kostnader för räddningstjänst består av förbundsbidrag och pensionskostnader. Verksamheten redovisade ett underskott på -2,2 mnkr, beroende på högre kostnader pensioner än budgeterat. Kommunens egen verksamhet för säkerhet visade ett överskott på 0,2 mnkr mot budget, vilket beror på personalkostnader där man haft vakant tjänst ett par månader.

Åtgärder för budgetbalans
Ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och prioriteringar på tjänstemannanivå sker inom angiven budgetram. Verksamheterna har bedrivits med stor återhållsamhet utifrån Kommunfullmäktiges beslut i juni.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investerings-plan	Utfall	Budget-diff
Inventarier	7,8	6,7	1,1

Investeringar
Av årets investeringsplan på 7,8 mnkr användes totalt 6,7 mnkr. Budget för IT -investeringar användes i sin helhet medan investeringsmedel för övriga inventarier inte nyttjats i så stor utsträckning.

5 Personal

Nyckeltal

Personal	2023	2022	2021
Tillsvidareanställda	117	109	110
Visstidsanställda	8	15	7
Summa	**125**	**124**	**117**
Sjukfrånvaro (%)	4,9 %	5,2 %	3,7 %
Medarbetarengagemang (HME)	81	80	78
Arbetsskador	8		
Tillbud	2		
Annonserade tjänster	20		

Kompetensförsörjning

Kommunstyrelseförvaltningen har några särskilt utmärkande utmaningar inom rekryteringsområdet. Uppdragen inom förvaltningen kräver generellt både bred och djup kompetens och lång erfarenhet och det är en svårrekryterad grupp över lag. Inom IT-drift där det ställs krav på specialistkompetens och gedigen erfarenhet är det särskilt bekymmersamt. Här konkurrerar vi med privata marknaden där löneläget ligger högre, men också med stat och region som rustar för digital utveckling. Av årets 20 utannonserade tjänster var drygt en tredjedel inom IT-kontoret.

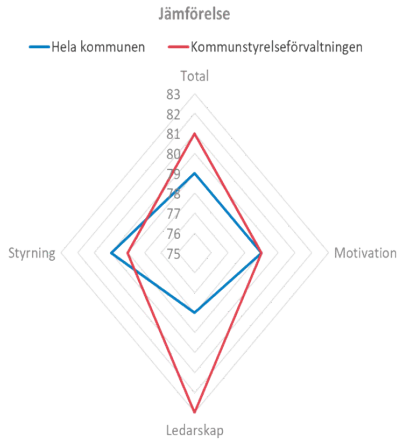
Vissa delar av organisationen närmar sig generationsskifte. Detta kräver en successionsplan och kommer att innebära ökande kostnader med dubbelbemanning för att förhindra kompetenstapp. Ett antal visstidsanställda på vikariat och vakanser har förändrats till tillsvidareanställningar. Två personer har visstidsanställts för att hantera EU-valet 2024.

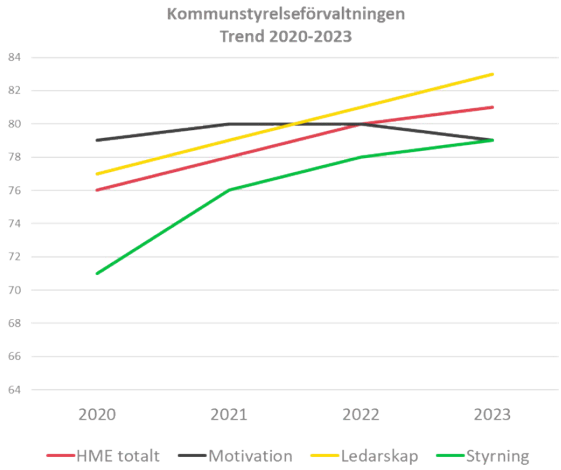
Under året skapades en central kommunikationsavdelning genom förflyttning av fyra personer från samhällsbyggnadsförvaltningen (tryckeri och växel). Konsumentrådgivning och budget- och skuldrådgivning med sina tre medarbetare överfördes till socialförvaltningen.

Medarbetarundersökning

Förvaltningen har arbetat med en handlingsplan på flera olika nivåer efter förra årets medarbetarundersökning. Hela förvaltningen har arbetat med fokus på styrning, motivation och ambassadörskap. I gemensamma workshops lyftes bland annat vikten av tillitsfullt ledarskap och att en motivator för medarbetarna är att få bidra till kommunens utveckling. Grupperna fick även samtala kring hur vi ska värna det höga antalet ambassadörer. Här lyftes bland annat vikten av att känna stolthet över att arbeta i en trovärdig kommun som tål att granskas och att man får växa och lära sig nya saker.

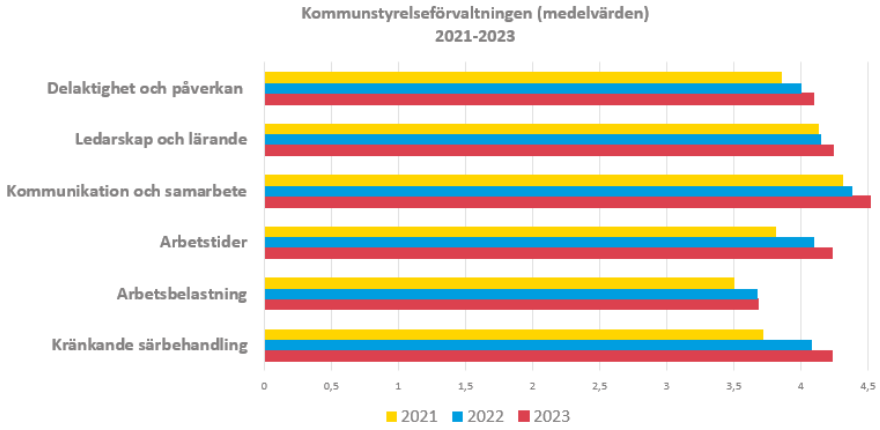
Resultatet av årets medarbetarundersökning visar glädjande på ännu ett år med positiv förflyttning. Indexet (HME) förflyttades från 80 till 81 med hög svarsfrekvens 94 procent (jmf kommunen 77 procent). Områdena styrning och ledarskap fortsätter uppåt, medan fortsatt utmaning ligger på området motivation.

Arbetsmiljö

Kommunstyrelseförvaltningen har ett brett uppdrag enligt Kommunstyrelsens reglemente med en förhållandevis liten numerär medarbetare jämfört andra kommuner, vilket gör att arbetssituationen tidvis är hårt pressad. I medarbetarundersökningens frågor om organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) syns att förvaltningens arbete med handlingsplaner ger resultat. Den stora utmaningen är även fortsatt att ha fokus på arbetsbelastning och ambitioner kopplat till befintliga resurser. I den årliga personalronden fördjupas detta för vidare dialoger på arbetsplatsmöten.

6 Verksamhetsuppföljning

Större händelser under året

Förändrat säkerhetsläge och statliga satsningar

Det pågår arbete kring att åter bygga upp motståndskraft i Sverige. Myndigheter i landet arbetar efter nya uppdrag från regeringen och detta styrs även ned till uppdrag och ansvar för kommunerna. Under året 2023 har kommuner fått riktade medel för insatser kring det brottsförebyggande arbetet.

Händelseutvecklingen i Sverige och omvärlden påverkar våldsbejakande extremister och främmande makts säkerhetshotande verksamhet. Att planera och förstärka personalförsörjningen för den kommunala verksamheten som helhet ingår som ett led för att nå en redundant och robust kommun. Samverkan med frivilligresurser inom kommunen är av vikt och pågår.

Nya arbetstidsregler

Baserat på ett EU-direktiv har kollektivavtalet Allmänna Bestämmelser (AB) från och med 2023-10-01 uppdaterats med nya arbetstidsregler. De är kopplade till 11 timmars dygnsvila samt alternering av arbete och vila under en fastställd period om 24 timmar. Vissa undantag finns, där en del är förenade med tidskompensation och/eller särskilda dispensförfaranden.

Förändringen har inom vissa av kommunens verksamheter inneburit omfattande schemaändringar, särskilt inom dygnet-runt-verksamheter. Det ställs nu högre krav på ersättning och kontroll, vilket är resurskrävande både ur ett ekonomiskt- och personalperspektiv.

Implementeringstiden har varit relativt kort och dialoger har förts på flera håll i kommunen, mellan såväl chefer och medarbetare som HR och fack. Kommunen är i fas med implementeringen och arbetstidsfrågorna är ur avtals- och arbetsmiljösynpunkt ständigt levande.

Nytt pensionsavtal

Från och med 1 januari 2023 omfattas Sveriges alla kommuner av ett nytt pensionsavtal, AKAP-KR. Redan anställda medarbetare har haft valmöjligheten att fortsätta enligt gamla villkor eller gå över till de nya villkoren, som alla nyanställda medarbetare kommer omfattas av. AKAP-KR har en avtalskonstruktion där alla omfattas av premiebestämd pension. Avsättningsnivåerna har höjts 1,5 procentenheter och vissa åldersgränser har förändrats. För kommunen innebär det nya avtalet en markant höjning av pensionskostnader, å andra sidan innebär en premiebestämd pension att det är lättare för kommunen att prognostisera framtida kostnader då avsättning görs varje månad.

Energiutmaningen

Energifrågan är viktig för näringslivet. Den osäkerhet som just nu finns på marknaden gällande förväntat ökad kapacitetsbrist begränsar hastigheten på den gröna omställningen och förhindrar i vissa fall redan nya etableringar. Frågan har högt fokus nationellt, regionalt och delregionalt och kommer troligen påverka näringslivet under många år, tills dess elnätet är rätt dimensionerat. Många av de etableringsförfrågningar som kommer in till kommunen gäller olika typer av verksamhet kopplade till detta, så som batteriparker, solcellsparker och vätgasanläggningar.

Energiutmaningen har under året varit påtaglig och lett till ett ökat tryck på energi- och klimatrådgivningen, och även haft påverkan på konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivningen. Fokus har varit både på effektivisering och smart användning och samtidigt på framställan och tillgång till mer energi för att möjliggöra expansion och nyetableringar.

AI och datadriven omställning

AI har fått mycket uppmärksamhet under år 2023, bland annat för att ett flertal kraftfulla verktyg blivit tillgängliga för allmänheten. Allt fler funktioner i mobiltelefoner, datorsystem och på internet bygger på AI och tekniken påverkar oss dagligen.

Det vi ser på IT-horisonten som har varit den största förändringen är tillgång till Generativ AI med Chat-GPT. Detta har påverkat både internt, arbetssätt och elevers arbete i skolan mm. Utöver det har vi bytt vår lagrings och servermiljö och skapat ytterligare ett serverrum för att möta NIS2 krav samt Cyber Security Act. Viktigt i detta och framtida arbete är att möta informationssäkerhetskraven som dokumenten beskriver. Vi behöver veta vilka datakällor vi har, vad som ligger lagrat var och vem som använder vår information. Detta styr vi på individnivå med rättigheter i hanterad användarinloggning och i applikationer. Vi provar nu med AI funktionalitet för att snabbare upptäcka en eventuell avvikelse från ”normal” användning av information för att så snabbt som möjligt kunna stoppa en eventuellt informations stöld eller någon form av intrång.

Fyrbodalsamarbete

E-arkiv går in i en ny avtalsperiod och merparten av Fyrbodals kommuner deltar i den upphandling som Vänersborgs kommuns upphandlingsavdelning ansvarar för. Ansvaret för den samordnade organisationen från och med 2025 har Trollhättan stad tagit på sig. I samarbete med fyrbodalskommunerna har också en översyn över Naturbruksavtalet med Västra Götalandsregionen initierats. Det är ett omfattande och komplext arbete för att ena 49 kommuner.

Det Goda Livet i Dalsland

Samarbetet mellan Dalslandskommunerna, Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen har under året arbetat med flera större aktiviteter, ex Förstudie digitaliseringssamverkan, Attraktiva boenden och Samhällsservice. Inom skolans område har påbörjats ett för oss i Vänersborg högintressant projekt AI i Skolan där medel ska sökas från Västra Götalandsregionen 2024.

Gemensamt räddningsförbund

Kommunstyrelsen beslutade i mars 2023 efter förslag från direktionen vid Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund (NÄRF), att tillsammans med övriga medlemskommuner verka för ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan NÄRF och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025. Bakgrunden är ett ökat behov av en robust organisation som kan hålla hög kompetens inom olika specialistområden och som kan hantera personalomsättning på annat sätt. Ovanstående förutsättningar ska även kunna hanteras mot bakgrund av kommunernas begränsade ekonomi, vilket innebär krav på effektiviseringar. Dialogmöten i frågan har genomförts under hösten mellan företrädare för direktionen och presidier och tjänstemän i medlemskommunerna.

Krisledningsövning

Inom samarbetet med Trollhättan stad och vårt Totalförsvarsråd med F7 genomförde delar av krisledningsnämnden genom kommunalråden, kommundirektör och nyckelpersoner en administrativ övning på Trollhättan/Vänersborgs flygplats.

Halle- och Hunneberg – avtalssamverkan

Ett mångårigt uppdrag om organisationsutveckling på Halle- och Hunneberg har äntligen kommit i mål. Från utredning till beslut om nytt aktiebolag, samverkansavtal och rekrytering av VD har flera chefs- och nyckelfunktioner varit delaktiga. 2024 börjar ett nytt kapitel.

Omorganisation

Den 1 september bildades en kommunikationsavdelning på kommunstyrelseförvaltningen. En kommunikationschef har anställts och tryckeriet och växeln har flyttat från samhällsbyggnadsförvaltningen. Detta har gjort att kompetens samlats och synergier kan uppnås. Men det visar också på vissa sårbarheter. Tidigare delades resurser mellan vaktmästeri och tryckeri för att kunna hålla verksamheten i gång och när detta inte längre är möjligt är det svårt att få de personella resurserna att räcka till. Detta begränsar tryckeriets verksamhet och möjlighet att ge bra service.

Styrdokument

Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning beslutades i juni. Revideringen av styr- och ledningsmodellen har inneburit löpande utbildning för förtroendevalda både vad gäller struktur och kultur. Kommunstyrelsen, nämndernas presidium och kommunfullmäktiges presidium tillsammans med ledande chefer har genomfört workshops vid olika tillfällen. Strategi för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning beslutades i september.

Förvaltningsdagar

Ledningsgruppen har under året genomfört två halvdagar med alla kommunstyrelseförvaltningens medarbetare. Syftet är att tillsammans arbeta med våra inriktningsmål och skapa nya relationsytor. Dessa var mycket uppskattade enligt utvärdering. Teman under året har varit knutna till målen service och bemötande samt attraktiv arbetsgivare.

Flytt av arkiv

Till följd av upptäckt av skadlig miljö i arkivutrymme i kommunhuset fick allt material flyttas till Regionarkivet för förvaring. En utökning har skett av yta som kommunen hyr i Regionarkivet och kommunens arkivassisten arbetar i större utsträckning på plats där.

Uppdrag

Riktade uppdrag	Kommentar
MRP 2023-2025. Fördjupad uppföljning och utvärdering av uppdragsavtal för vuxenutbildningen på Kunskapsförbundet Väst (KFV) för att förbättra kommunens beställarkvalitet och analys.	Tvåstadssamverkan arbetar både gemensamt och självständigt med analys av resultaten av beställda och genomförda utbildningsinsatser.
MRP 2023-2025. Utforma styrdokument för arbetsmarknadspolitiken.	Styrdokument för arbetsmarknadspolitiken tas fram i samverkan med flera aktörer inom kommunstyrelseförvaltningen och socialförvaltningen. Arbetet inleds med en aktiv omvärldsbevakning som pågår.
MRP 2023-2025. Genomföra invånardialog om hur kulturaxeln ska utvecklas.	Under året har en sammanställning av tidigare genomförda invånardialoger kring kulturaxeln påbörjats för att kunna ligga till grund för nästa steg.

Riktade uppdrag	Kommentar
MRP 2023-2025. Driva och samordna insatser inom ramen för 2-årigt medborgarlöfte.	Nyckelpersoner Torpa - dessa är länken mellan personer som bor i området och kommunen/polisen. Åtgärdsplanen/aktivitetsplanen är den reella beskrivningen av samordnade insatser från alla aktörer inom medborgarlöftet. Själva arbetssättet är klart.
MRP 2023-2025. Utforma ett styrdokument för social hållbarhet	Framtagningen av styrdokumentet inleds med en omvärldsanalys och trendspaning. Förväntas slutföras inom perioden, inte året. Omvärldsspaning är genomförd och samskapande workshop med flera kompetenser.
MRP 2023-2025. Identifiera och utveckla arbetssätt för att i högre grad jämställdhetsintegrera verksamhet och tjänster	Vänersborgs kommun ingår som konceptkommun i samverkan med SKR kring fokus jämställdhet. Arbetet kommer att genomföras under två års tid.
MRP 2023-2025. Möjliggöra samordnat uppföljnings- och dialogtillfälle mellan Kommunstyrelsen, Direktionen Kunskapsförbundet Västs och Barn- och utbildningsnämnden.	Genomfördes i samband med Kommunstyrelsens sammanträde i oktober. Den politiska dialogen berörde områden elevers stress och bristande motivation och vikten av att ta ansvar för detta för att nå målet Fullföljda studier. Här lyftes komplexiteten där samarbete skola och föräldrar är viktigt, likväl som hur socialförvaltningen och kultur och fritidsförvaltningens områden kan bidra. Det är viktigt att alla resurser samverkar och vårt nystartade SPSF (Skola, Polis, Social, Föreningar kultur och fritid) blir en viktig kugge.
MRP 2023-2025. Revidera miljöprogrammet samt driva och samordna prioriterade miljöåtgärder.	Miljöprogrammet omvandlas till en strategi för att linjera med de uppdaterade riktlinjerna för styrande dokument. Bearbetning har skett i beredning och remiss, beslut väntas under 2024.
MRP 2023-2025. Samordna den strategiska långsiktiga samhällsutvecklingen för avvägd och attraktiv utveckling vad gäller bostadsförsörjning, infrastruktur och samhälle.	Planeringsstrategi sammanställs och förankras under första delen av 2024. Strategiska samordningsmöten sker kontinuerligt i Samhällsstrategiska gruppen. Vi har också genomfört följande delmoment: Möte om strategiska markinköp vilket kommer att upprepas och dokumenteras för ett nytt arbetssätt.
MRP 2023-2025. Driva och samordna genomförbarhet och uppföljning av kommunens klimatlöften	Vänersborgs kommun har anslutit sig till 24 av 30 klimatlöften. Genomförande och samordning pågår under hela perioden. Under 2023 informerar näringslivsavdelningen bland annat företag om möjligheter för dem att arbeta med omställningen genom klimatlöfte för företag.
MRP 2023-2025. Utreda lämpligheten för samordnande budget/resurser för IT/digital verksamhetsutveckling under kommunstyrelseförvaltningen i syfte att nå högre effektivitet.	Arbete påbörjat för att tydligare koppla digitalisering till verksamhetsutveckling. En förstudie tillsammans med Dalslandskommunerna pågår för att identifiera samverkansformer. Arbetet fortgår in i 2024.
MRP 2023-2025. Utreda införandet av en befolkningsbaserad resursfördelningsmodell för budgetarbetet, kopplad till kostnadsutjämningen i statsbidragssystemet.	Ett arbete med omvärldsbevakning och faktainsamling har påbörjats under hösten, inkluderande möten/kontakter med tjänstepersoner i andra kommuner som börjat tillämpa modellen. Arbetet fortskrider under kommande år.

Riktade uppdrag	Kommentar
MRP 2023-2025. Utvecklingsmedel ska aktivt sökas inom satsningsområden som bidrar till bättre måluppfyllelse och resurseffektivitet.	Näringslivsavdelningen letar kontinuerligt efter bra utlysningar för att söka medel som går i linje med våra mål och visioner. Pågår kontinuerligt under hela perioden även för hållbar utveckling. Metoder och arbetssätt för att informera, stödja och stimulera möjligheten att söka utvecklingsmedel utvecklas.
MRP 2023-2025. Fördjupa arbetet med stadskärnan för ökad attraktivitet samt inkluderande och hållbara urbana miljöer.	Arbetar med detta på olika sätt i samverkan med Fastighetsägarna och Forum. Dock finns ett behov av att kunna samordna ännu mer med investeringsbudget då många av de aktiviteter som visionsarbetet resulterat i kräver budgeterade medel för att bli verkliga.
MRP 2023-2025. Samordna informationssatsningar om Leader-period 2023-2027 för stärkt landsbygdsutveckling.	Vi genomför under året information om Leaders nya utlysningar och kommer även att stärka flera av våra landsbygdsaktörer som är intresserade att söka pengar via detta program.
MRP 2023-2025. Fortsatt implementering av plats- och arbetsgivarvarumärke kopplat till resultatorienterad verksamhetskommunikation.	Personalpolicyn är en plattform för kommunens ledarskap och medarbetarskap samt den organisationskultur som eftersträvas. Det innebär att personalpolicy hänger samman med kommunens plats- och arbetsgivarvarumärke. Som en del av implementationen av arbetsgivarvarumärket ingår därför att revidera personalpolicyn. Revideringen påbörjas i samband med att personal- och förhandlingsutskottet tar ett sådant beslut. December är ännu inget beslut taget, därav är det inte påbörjat. Arbetet med implementeringen av platsavarumärket fortsätter och är nu en del av kommunikationsavdelningens ordinarie verksamhet. Dialog förs med de kommunala bolagen och andra aktörer för att skapa samsyn i hur platsvarumärket ska användas.
MRP 2023-2025. Initiera och utveckla arbetsformer för invånardialog som ökar delaktighet/förbättrar service och/eller effektiviserar verksamhet.	En konkretiserande handbok utifrån beslutad strategi och tillhörande implementeringsplan med kompetenshöjande insatser tas fram och verkställs under perioden. Från näringslivsavdelningens sida har vi arbetat i flera olika närverk och projekt som har stärkt invånardialogen. Bland annat i projektet Våra rum i Brålanda där ungdomar har fått ge sina framtidsvisioner om platsen de lever på. Näringslivsstrategins framtagande har också resulterat i många workshops med företagare och vi har medverkat på Bo-mässan för att ha invånardialog där.
MRP 2023-2025. Genomföra kompetenshöjande insatser om arbetsgivarens rehabiliteringsansvar, för en ökad trygghet i chefsrollen.	Utbildningssatsningen kommer, i ett första steg, bestå av en kommuninternt framtagen utbildningsfilm om arbetsgivarens rehabiliteringsansvar och kommunen rehabiliteringsprocess. Utbildningsfilmen kommer också innehålla goda exempel berättade av chefer i kommunen. Arbetet med filmen är i slutfasen. Processbeskrivning av rehabiliteringsprocessen i verktyget 2c8 pågår. Detta för att tydliggöra för chefer och medarbetare hur processen ser ut och tydliggöra arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. I samband med detta arbete ses också de styrande och

Riktade uppdrag	Kommentar
	stödjande dokumenten över så att de är uppdaterade, överskådliga och tydliga. Arbetet beräknas vara klart första kvartalet 2024. En internkontroll har genomförts under året där dokumentationen av rehabiliteringsärenden har granskats. Resultatet visar att kvaliteten på det som dokumenterats bör utvecklas.
MRP 2023-2025. Vidareutveckla kommunens rehabiliteringsprocess till stöd för att göra rätt sak i rätt tid.	Ett utvecklingsarbete med kommunens digitala stöd för rehabiliteringsärenden (Adato) har genomförts. Systemändringar har nu genomförts för att anpassas till gjorda förändringar i rehabiliteringsprocessen såsom rehabiliteringsutredning redan vid dag 14. Processbeskrivning av rehabiliteringsprocessen i verktyget 2c8 pågår. Detta för att tydliggöra förchefer och medarbetare hur processen ser ut och tydliggöra arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. I samband med detta arbete ses också de styrande och stödjande dokumenten över så att de är uppdaterade, överskådliga och tydliga. Arbetet beräknas vara klart första kvartalet 2024.
MRP 2023-2025. Ta fram förslag på kommunövergripande kompetensförsörjningsstrategi för att möta kompetensförsörjningsutmaningen.	Arbetet med framtagandet av en kommunövergripande kompetensförsörjningsstrategi har påbörjats. En granskning av kommunens kompetens och personalförsörjning har genomförts av KPMG. Resultatet stämmer väl in med det arbetet som redan är planerat dvs att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi och att uppdatera befintlig riktlinje. I övrigt så visar granskningen att kommunstyrelsen har formulerat mål och indikatorer för att uppnå fullmäktiges vision att vara en attraktiv arbetsgivare. Granskningen visar också på att det finns ett system för att årligen fånga upp behov av kompetensutveckling i organisationen och att det inom kommunstyrelsen arbetas tillfredställande för att minska personalomsättningen. I granskningen görs också bedömningen att kommunstyrelsen i allt väsentlighet följer upp nämndernas arbete med kompetensförsörjning på ett tillfredsställande sätt.
MRP 2023-2025. Utred att införa ”Breddad Rekrytering för grupper i utanförskap” som ett arbetssätt i Vänersborgs kommuns verksamheter.	Kommunstyrelseförvaltningen samordnar utvecklingsarbetet som kommer att pågå under en treårsperiod. Initialt togs kontakt med kommuner som infört breddad rekrytering med syfte att ta del av hur andra gjort. Socialförvaltningen startade med att genomföra ett pilotprojekt inom verksamheten vård och omsorg, särskilda boenden. Pilotprojektet innebär att Arbetsmarknadsenheten ledde arbetet med att kartlägga arbetsinnehåll i de olika rollerna inom den utvalda verksamheten. Kartläggningen görs enligt en fyrfälts modell, som sedan utgör underlag för arbetsinnehåll i de olika rollerna. Utöver undersköterskor och vårdbiträden läggs rollen serviceassistent till inom ramen för projektet. Nio personer har fått chansen att inom ramen för projektet arbeta som serviceassistenter, samtliga kommer från AME.

Riktade uppdrag	Kommentar
	Nästa steg är att utvärdera årets arbete utifrån projektets båda syften, säkra framtida kompetensförsörjning inom kommunens verksamheter och inkludera grupper som idag står utanför arbetsmarknaden, samt att utarbeta ett arbetssätt för nästkommande två års period

Övrig verksamhet

Framgångar i förvaltningen

Kommunikationsavdelningen har sedan starten den 1 september jobbat med att skapa struktur och rutiner. Detta har bland annat resulterat i att ett förvaltningsnära kommunikationsstöd har införts, där avdelningens två kommunikatörer delat upp förvaltningarna mellan sig och jobbar närmare förvaltningarna. Detta har tagits emot väl i organisationen. Syftet är att detta ska resultera i att vår externa kommunikation får ett tydligare fokus på våra kärnverksamheter och blir mer resultatinriktad.

I mars 2023 lanserades en ny webbplats med ett helt nytt utseende och fler funktioner än tidigare. Målet med den nya hemsidan är att den ska vara enkel att använda och att informationen ska vara mer tillgänglig. Den nya webbplatsen underlättar för medborgare att ta del av kommunal information, att hantera ärenden men förenklar också kontakten med kommunen.

Arbetet med att utveckla kommunens närvaro i sociala medier fortsätter och vi ser hur Facebook nu är en bärande del av vår externa kommunikation. Vi lockar nya följare kontinuerligt och ökade under året med drygt 800, till strax under 13 000 följare.

Inom IT-området har implementering av ett gemensamt processarbete enligt ny standard genomförts. E-tjänster har förflyttats till nytt verktyg, idag ca 170 processer och e-tjänster. I vårt system VisionFlow har processer förädlat och förändrats för att bättre styra, mäta och följa upp lösning och lösningsgrad och av erhållna supportuppdrag. Vidare har påbörjats en översyn av kommunens fysiska nätsäkerhet. Detta arbete kommer pågå även under 2024. Nytt sekundärt serverum är skapat, ny server och lagringslösning, flytt av samtliga system och information påbörjades 2023.

Under året har den fördjupade översiktsplanen för Vänersborg-Vargön beslutats. Insatser inom det suicidpreventiva arbetet har lett till att stora delar av organisationen nu är utbildad i psykisk livräddning. Hållbarhetsveckan genomfördes med ett uppmärksammat program med bland annat lunchdisco på biblioteket och föreläsning om hur ett hållbart liv kan skapas. Det internationella projektet intec blev beviljat medel för att skapa utbyte med fokus på förskollärare och hållbar utveckling. Vänersborg blev utsedd till Member of the year inom SERN-nätverket. Strategin för full delaktighet beslutades samt även riktlinjerna för kommunens styrning och ledning och en konkretiserande handbok för invånardialog har tagits fram.

Utöver detta har planeringsarbete kring Brålanda station pågått, utredning genomförts angående fastigheten Krickan och ett nytt kollektivtrafikavtal är på plats.

I evenemangsverksamheten arbetar vi mycket aktivt med att stärka olika föreningar och aktörer i sina arrangemang för att göra kommunen levande och attraktiv. De arrangemang där vi står som huvudarrangör har i år blivit mycket bra. Nyårsfirandet i centrala Vänersborg blev mycket

stämningsfullt och uppskattat och festivalen Aqua Blå blev, med hjälp av bra väder, en fantastisk folkfest.

Omorganisation och rumsflytt är interna händelser som har påverkat under året. Nya interna forum har skapats med målet att effektivisera och samtidigt skapa nytta i form av kvalitetssäkring av arbetsuppgifter och processer.

Den digitala resan fortsätter inom personalområdet. Medarbetarsamtalet flyttas över i en digital plattform för att minska sårbarheten och framåt få ytterliga mervärde kopplat till kurs och kompetens. Fler e-tjänster har tagits fram och blanketter tagits bort. Ett nytt system för personalanteckningar har införts. När det gäller arbetsmiljöarbetet har även det fortsatt att digitaliseras så att det uppfyller lagens krav och samtidigt blir ett stödjande verktyg i det dagliga arbetet.

Arbetsmiljöverket har gjort fem inspektioner inom kommunen under året. Fyra gällande hot och våld och en om digitalarbetsmiljö. Vissa anmärkningar framkom bland annat kring brister kring den centrala strukturen för att stödja verksamheterna i arbetet, vilket kommer att omhändertas genom det digitala dokumentationssystemets uppbyggnad. Arbetet går i linje med det processbeskrivningsarbete som pågår inom personalområdet där alla personalprocesser ska förtydligas, kvalitetssäkras och förenkla för chefer att göra rätt.

Personalklubbens aktiviteter utökas och förbättras kontinuerligt. Under 2023 ökade antalet medlemmar som använder medlemsappen med 15 procent. Aktiviteterna är populära och bokas snabbt upp, under 2023 har ca 1500 medlemmar fysiskt deltagit i aktiviteter.

Vänersborg samarbetar med Trollhättans stad och Kunskapsförbundet Väst kring Visselblåsning. Under året har en rapportering utretts där Vänersborg fått uppmaning att vidta åtgärder. Ärendet handlade om jäv.

Arbetet med att sänka sjukfrånvaron pågår i hela kommunen och hålls ihop av kommunstyrelseförvaltningen. Under året har samarbetet mellan kommunerna inom Fyrbodal förstärkts inom just detta område. Tillsammans med Högskolan Väst har ett projekt inletts, ”Sjukfrånvaro, varför blir vissa sjuka och andra inte och vilka faktorer gör skillnaden?” Samarbetet med Försäkringskassan och vårdcentraler har fortsatt att utvecklas under året.

Utmaningar i förvaltningen

Vi kan se att vissa delar av näringslivet har ett tufft läge inför 2024, till exempel byggsektorn och handel. Här kommer vi under närmaste året att få arbeta med stödjande insatser och mycket dialog. När det gäller evenemang kan vi se att kostnadsbilden ökar för många av tjänsterna och möjlighet att utnyttja interna resurser för arrangemang tenderar att minska, de dessa inte finns tillgängliga i lika stor utsträckning.

Då efterfrågan på tryckt information minskar är det svårt att hitta en hållbarhet i kommunens tryckeri. Verksamheten har under de senaste åren ställt om och levererar nu i stor omfattning foto- och filmtjänster, vilket är något som har stor efterfrågan i organisationen. Det har varit omfattande personalfrånvaro under året, vilket begränsar tryckeriets verksamhet.

Vissa av kommunikationsavdelningens arbetsuppgifter; film, foto och formgivning, ska finansieras genom att verksamheterna köper timmar av kommunikationsavdelningen. Detta gör att kommunikationsavdelningen blir en beställar-utförar-verksamhet och inte en strategisk resurs där vi inte kan använda resurser där de gör mest nytta, utan där verksamheterna kan betala för sig. Detta leder till att kommunikationsarbetet inte kan bedrivs effektivt. Det gör också att tid behöver läggas på administration och fakturahantering och inte på kommunikationsarbete.

Kommunstyrelseförvaltningen har en viktig roll i att hålla ihop det övergripande gemensamma arbetet inom personalförsörjningsområdet. Under året har det gjorts en revision kring kompetens och personalförsörjning som visar på att vi har ett bra arbete och behöver ta fram och uppdatera styrdokument inom området.

§ 19

Godkännande av lång verksamhetsberättelse 2023

KUFRN 2021/57

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse 2023.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden har i uppdrag att upprätta verksamhetsberättelse vilken kommer att ingå i kommunens dokument och ärende Nämndernas verksamhetsberättelser 2023. Verksamhetsberättelsen innehåller information om årets verksamhet, mål- och resultatavstämning, jämförelsetal, uppdrag, ekonomi, investeringar samt personal.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-02-05
- Lång verksamhetsberättelse kultur- och fritidsnämnden 2023

Sändlista

Ekonomikontoret
Kommunstyrelsen

2024-02-05 Dnr: KUFRN 2021/57

Handläggare
Marie Jensen
marie.jensen@vanersborg.se
0521-72 14 41

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Godkännande av lång verksamhetsberättelse 2023

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse 2023.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden har i uppdrag att upprätta verksamhetsberättelse vilken kommer att ingå i kommunens dokument och ärende Nämndernas verksamhetsberättelser 2023. Verksamhetsberättelsen innehåller information om årets verksamhet, mål- och resultatavstämning, jämförelsetal, uppdrag, ekonomi, investeringar samt personal.

Beredning

Ärendet har beretts i förvaltningens ledningsgrupp.
Ekonomikontorets anvisningar för boksluts- och årsredovisningsarbetet 2023
Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Underlag

Lång verksamhetsberättelse kultur- och fritidsnämnden 2023.

Amanda Christiansdotter

Verksamhetschef

Sändlista

Ekonomikontoret, Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Verksamhetsberättelse 2023

Kultur- och fritidsnämnden

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3

2 Större händelser under året 4

3 Resultatavstämning 5

4 Övergripande ekonomisk analys 10

5 Personal 12

6 Verksamhetsuppföljning – Nämnd 14

7 Verksamhetsuppföljning – Förvaltningsadministration 16

8 Verksamhetsuppföljning – Fritid 18

9 Verksamhetsuppföljning – Kultur 24

1 Sammanfattning

2023 har präglats av kontinuerligt arbete med budget och ökade kostnader inom alla områden. Förvaltningen tog redan i början av året beslut om allmän återhållsamhet samt vakansprövningar. Verksamheterna har under året förhållit sig till detta med följden att vi inte haft full bemanning periodvis i alla enheter. Det övergripande målet om budget i balans har uppnåtts, men med konsekvensen att verksamhetsutveckling har avstannat och sårbarheten ökat. Beslut om tillfälliga stängningar har varit nödvändigt vid exempelvis sjukdom. Nämnd och förvaltning har svårigheter att formulera användbara, mätbara, jämförbara och kvantitativa mått för verksamheterna. Av sju förväntade resultat uppnås fem och i flera delar är mätningarna och resultaten inte träffsäkra utan bygger på en uppskattad bedömning. Bland större händelser under året kan nämnas avgiftsfri musik- och kulturskola och 60-års jubileum, hbtq-certifiering, konstnärlig gestaltning, upprustning av anläggningar, Fyrstad-samarbetet kring bibliotek, pris som årets jazzkommun, renovering av Kulturhuset och avveckling av Hallevibadet.

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv.	Andelen flickor som deltar i öppen fritidsverksamhet ska vara minst 40 procent.
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier.	
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan.	Andelen inköp av miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska uppgå till minst 45 procent.
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag.	Andelen invånare som är nöjda med biblioteken ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.
	Andelen invånare som är nöjda med idrotts- och motionsanläggningar ska öka med minst två procentenheter.
	Andelen invånare som är nöjda med kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet ska öka med minst två procentenheter.
	Andelen barn och unga i musik- och kulturskolan ska öka med minst en procentenhet.
Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv.	Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska uppgå till minst 76.

2 Större händelser under året

Avgiftsfri musik- och kulturskola infördes 2023 och det har medfört behov av förändrade arbetssätt inom verksamheten. Uppsökande insatser har genomförts och antalet deltagare har ökat. Det är mycket glädjande att se ett ökat intresse för verksamheten, men det medför också att kön till musik- och kulturskolan riskerar att bli längre, något som förvaltningen kommer att följa upp kontinuerligt. I och med beslut om minskad budget för musiklärare inför 2024 så ökar den risken framöver. Musik- och kulturskolan har också firat 60 år med en mängd aktiviteter under året. Tack vare arbetet med verksamheten Vänersborg Jazz Academy utsågs Vänersborg av organisationen Svensk Jazz till årets jazzkommun 2023.

Det är första året på mycket länge som Vänersborgs kommun har börjat arbeta med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö.

Enheten för allmän kultur och fritidsgårdarna är de första verksamheterna i Vänersborgs kommun som hbtqi-certifierats vilket vi är mycket stolta över.

Biblioteken har etablerat samarbetet med biblioteken i Fyrstad, med gemensam katalog och hemsida vilket inneburit ett utökat utbud av media till invånarna.

En, av förvaltningen, efterlängtad renovering av Kulturhuset med tillgänglighetsanpassning samt modernisering av teatern har genomförts under 2023. Framför allt har också större brister i arbetsmiljön i teatern åtgärdats.

Det har skett en relativt omfattande upprustning av fotbollsplaner samt maskinpark till idrottsanläggningarna vilket ökat kvalitén.

Verksamheten i Hallevibadet har avvecklats under 2023 med anledning av stora brister i fastigheten som också gav brister utifrån hygienkrav. All skolsim har flyttats till Vattenpalatset, även all rehabsimning har fått tider där. Berörd simförening har träningstider och simskolor i Vattenpalatset, dock inte i samma omfattning som tidigare.

3 Resultatavstämning

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Ungkultur Timjan och fritidsgårdarna har påbörjat arbete med hbtqi-certifiering av verksamheterna och hbtqi+-mötesplats har startats. Under året har andel tjejer som besöker fritidsgårdarna ökat något till följd av medvetna insatser. Fritidsbanken har flyttats och drivs i fritidsgårdarnas regi för mer synlig placering samt utökade öppettider. Genom medel från Rådet för hälsa och social hållbarhet har en IT-pedagog rekryterats tillfälligt till biblioteken i syfte att minska digitalt utanförskap. Musik- och kulturskolan har under året infört avgiftsfri verksamhet samt har arbetat på skolornas fritids.

Invånardialog med ca 650 ungdomar i åldern 13-19 år har genomförts under våren. Resultatet visar bland annat att:

- Det är tydligt att ungdomar generellt i kommunen upplever stora problem med kollektivtrafiken. (*Förutsättningar att ta sig till platser på sin fritid.*)
- Psykisk ohälsa, stress och en upplevelse av att ha många krav och förväntningar att leva upp till är en faktor som påverkar ungas fritidsliv på negativt sätt. (*Att ha för lite tid till fritiden och känsla av att den fria tiden går till återhämtning.*)
- Ekonomiska förutsättningar i hemmet påverkar ungas möjligheter att delta. (*Fler barn i Vänersborg lever i hushåll med varaktig låg ekonomisk standard, jämfört med riket.*)
- Vissa grupper av unga; unga med funktionsnedsättningar och unga med utländsk bakgrund (och särskilt tjejer) upplever fler begränsningar vad gäller möjligheten till en meningsfull och bra fritid än vad andra ungdomar verkar göra. (*Endast varannan ung person med funktionsnedsättning och varannan ung tjej med utländsk bakgrund känner sig nöjda med sin fritid.*)
- Unga önskar sig fler öppna mötesplatser och en ökad bredd i utbudet – tillfälliga arrangemang på lov.
- Kultur- och fritidsaktiviteter och utbudet är centrala för upplevelsen av inkludering – att något känns angeläget och tilltalande handlar också om att bli speglad som samhällsmedborgare.

Andelen flickor som deltar i öppen fritidsverksamhet ska vara minst 40 procent.

Under året har flera olika åtgärder genomförts för att öka antalet besökande tjejer. På Barnens Kastanj har tjejkvällar arrangerats varannan vecka. På Lyckans fritidsgård har det anordnats ett antal tjejkvällar där det kommit ungefär 15-20 tjejer vid varje tillfälle. På Torpa fritidsgård installerades ett gym och en danssal som främst önskats av tjejer. Tjejkväll på Torpa med endast kvinnlig personal var mycket välbesökt och bekräftar till viss del vikten av kvinnlig personal för att nå tjejer i verksamheten. Sammantaget går det att se en viss ökning av andelen tjejer som besöker fritidsgårdsverksamheten, från 31% år 2022 till 34% år 2023. Andelen varierar något mellan gårdarna, se tabell på nästa sida.

Fritidsgård	Andel tjejer 2023	Andel tjejer 2022
Lyckans	28%	32%
Torpagården	29%	23%
Barnens kastanj	53%	56%

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Kultur- och fritidsnämndens verksamheter har en indirekt positiv påverkan på barns och ungas lärande. Arbete i skolorna har skett genom baskulturutbudet.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Kultur- och fritidsnämndens bedriver flera verksamheter för en miljömässigt hållbar kommun. Bibliotekens utlån av media, nystart av fritidsbanken, användande av Remöblera samt utlåningsverksamhet av verktyg, symaskiner, pysselpåsar mm via ungkultur Timjan.

Andelen inköp av miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska uppgå till minst 45 %

Andelen miljöklassade varor uppgår till 39% för året vilket är en ökning med 15 procentenheter jämfört med föregående år. Under hösten var andelen 46% vilket kan jämföras med 27% de första fyra månaderna av året. Ökningen är troligtvis ett resultat av återkommande utbildningstillfällen. Enheterna väljer inköp av miljöklassade varor då det är möjligt, men då verksamheterna har specifika verksamhetsbehov som inkluderar även t ex föreställningar och anläggningsrelaterade varor, som inte finns på marknadsplatsen, är det en utmaning att nå det förväntade resultatet.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Biblioteken har etablerat samarbetet med biblioteken i Fyrstad, med gemensam katalog och hemsida. Det tillgängliggör ett utökat utbud av media till invånarna. Genom Rådet för hälsa och social hållbarhet har en it-pedagog anställts under året för att motverka digitalt utanförskap. Omfattande utveckling inom idrottsanläggningarna har skett genom inköp av nya maskiner, dränering av fotbolls- och tennisplaner, nya staket och asfaltering runt vissa anläggningar, kompetensutveckling med mera. Beslut om ny ungdomsavgift för att gynna junioridrott. Årets breda program inom konceptet Sommarscen har varit geografiskt spritt över hela kommunen. Både på offentliga platser och i verksamheter som äldreboenden och fritidshem. Sommarscen genomförde även nya typer av arrangemang, som Super-duper-allsång riktad till personer med funktionsnedsättningar. Musik- och kulturskolan har arbetat med mer uppsökande verksamhet och har ökat deltagandet. Fritid arrangerade för första gången skridskodisco i arenan som lockade drygt 1 300 besökare. lnvånardialog med unga har genomförts.

Andelen invånare som är nöjda med biblioteken ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Det förväntade resultatet mäts genom SCB:s medborgarundersökning som inte genomfördes 2023. Förvaltningen har därmed ingen aktuell statistik att jämföra med. Samarbetet med biblioteken i Fyrstad har gett invånarna ett större medieutbud och utlånen har ökat med 22% jämfört med föregående år. Besökarna har alltid möjlighet att inkomma med önskemål på t ex inköp av media, studierummen och auditoriet i huvudbiblioteket används i hög utsträckning och alla bibliotek har fått nya möbler tack vare statligt bidrag.

Andelen invånare som är nöjda med idrotts- och motionsanläggningar ska öka med minst två procentenheter

Det förväntade resultatet mäts genom SCB:s medborgarundersökning som inte genomfördes 2023. Förvaltningen har därmed ingen aktuell statistik att jämföra med. Under året har flera satsningar genomförts för att höja kvalitén på kommunens idrottsanläggningar. Bland annat dränering på Frendevi, Sörbyvallen och tennisbanorna på Sportcentrum. I Frändefors har parkeringen asfalterats, ny sand i längdhoppsgroparna och nytt staket runt idrottsplatsen. Både i Frändefors och Brålanda har konstbevattning installerats för att ge bättre gräsplaner. Vid Sportcentrum har tennisbanorna utrustats med nya nätstolpar och Vänersvallen Nord har fått en ny resultattavla. Kultur- och fritidsnämnden har beslutat om en ny ungdomsavgift som omfattar unga upp till 19 år med syftet är att främja junioridrotten. Nämnden har investerat i ett antal nya maskiner för bättre underhåll. Regelbunden dialog med föreningslivet sker.

Andelen invånare som är nöjda med kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet ska öka med minst två procentenheter

Det förväntade resultatet mäts genom SCB:s medborgarundersökning som inte genomfördes 2023. Förvaltningen har därmed ingen aktuell statistik att jämföra med. Kulturenheterna arbetar aktivt med att främja det lokala kulturlivet. Förvaltningen har i samarbete med Göteborg Film Festival genomfört ett så kallat filmkommunår, under året har ett konstprogram tagits fram och nämnden har investerat i ny konst. Mötesplats för hbtqi+ har startat, arbete med ungdomsinflytande pågår, programplan för biblioteken är i slutfasen och sommarscen samt kulturvecka har genomförts.

Andelen barn och unga i musik- och kulturskolan ska öka med minst en procentenhet.

Andelen inskrivna deltagare i verksamheten har ökat med en procentenhet. Enheten har arbetat brett med att nå sina underrepresenterade grupper och en geografisk spridning, genom bland annat nya kurser på Tärnanskolan, marknadsföringsinsatser, prova på-dagar i Vargön, Brålanda och Vänerparken. Verksamheten har arbetat uppsökande på kommunens fritidshem och maximerat antalet antagna deltagare på respektive ämne. Att verksamheten från och med i år är avgiftsfri har troligtvis också haft en positiv effekt på resultatet.

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

I 2023-års medarbetarundersökning uppgår HME (Hållbart medarbetarengagemang) totalt sett till ett index på 76 vilket är en ökning jämfört med föregående år som då låg på 75. HME är uppdelat i tre områden; motivation, ledarskap och styrning.

	2023	2022
HME totalt	76	75
Motivation	76	76
Ledarskap	78	81
Styrning	74	70

Alla enheter har upprättat en handlingsplan utifrån förra årets medarbetarundersökning och ett förvaltningsgemensamt arbete utifrån forskning kring friskfaktorer har påbörjats där verktyg och modeller från Sunt arbetsliv kommer att användas. Arbetet med friskfaktorer är en metod för verksamhetsutveckling och ett sätt att värna om våra medarbetare. Målet är också att detta arbete ska förbättra arbetsmiljön och trivseln inom förvaltningen, samt minska stress och ohälsa bland medarbetarna.

Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska uppgå till minst 76

I 2023-års medarbetarundersökning uppgår HME till ett index på 76 vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Nyckeltal/jämförelsetal

Prognos avser den prognos som sattes senast, i delårsrapporten per augusti.

	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Prognos 2023	Utveckl. 22/23
Bibliotek				
Antal utlånade media*	127 124	103 850	140 000	22%
Huvudbibliotek antal besökande	115 334	13 963	110 000	-**
**Avser ej e-böcker, e-ljudböcker eller film.* ***Ej jämförbart pga stängt för renovering större delen av 2022.*				
Musik- och kulturskola				
Antal aktiviteter*	1 427	1 313	1 400	1%
Varav flickor i %	70	70	70	-
Varav pojkar i %	30	30	30	-
**Mätdatum 15 oktober.*				
Öppen ungdomsverksamhet*				
Öppet antal kvällar/år	586	474	480	24%

	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Prognos 2023	Utveckl. 22/23
Antal besök	22 650	15 467	15 000	46%
Varav flickor i %	34	31	32	-
Varav pojkar i %	66	69	68	-
**Avser det sammanslagna utfallet för tre enheter.*				

4 Övergripande ekonomisk analys

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	5,6	4,4	4,4
Övriga intäkter	13,9	16,0	15,0
Summa intäkter	**19,5**	**20,5**	**19,5**
Personal	59,4	56,6	55,4
Omkostnader	87,5	81,1	75,3
Avskrivning & interränta	2,1	1,4	1,5
Summa kostnader	**149,0**	**139,2**	**132,2**
Nettokostnad	129,5	118,7	112,8
Nettobudget	130,1	118,7	115,1
Budgetdiff.	**0,6**	**0,0**	**2,4**

För 2023 redovisas en nettokostnad om 129,5 mnkr, årets nettobudget uppgår till 130,1 mnkr vilket ger en positiv budgetavvikelse på 0,6 mnkr. Jämfört med 2022 är det en förbättring med 0,6 mnkr. Nettokostnaden har ökat med 9 % jämfört med föregående år, detta beror främst på ökade hyreskostnader. Årets redovisade intäkter överstiger budget vilket beror på ökade statsbidrag. Personalkostnader understiger budget medan övriga kostnader överstiger budgeterad nivå. Att övriga kostnader överstiger budget hänger till stor del samman med att erhållna bidrag för specifika projekt genererar motsvarande kostnader samt ökade kostnader på grund av inflation.

Anslagsbindningsnivå

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budgetdiff.
Nämnd och administration	0,5	8,0	7,5	0,3
Kultur	11,2	70,9	59,7	-0,1
Fritid	7,8	70,1	62,3	0,3
Summa	**19,5**	**149,0**	**129,5**	**0,6**

Nämnd och administration redovisar ett positivt resultat vilket främst beror på något lägre kostnader för arvoden och förlorad arbetsinkomst inom nämnd samt lägre övriga kostnader inom administration till följd av stor återhållsamhet.

Kultur omfattar allmän kultur, bibliotek, musik- och kulturskola med flera och redovisar ett utfall strax över budget. Inom bibliotek ger ökade hyreskostnader till följd av inflationen ett underskott, medan hyreskostnad för Kulturhuset understiger budget då underhållsinvestering och verksamhetsanpassning ännu ej är slutförd. Även inom musik-

och kulturskolan har hyreskostnaderna ökat på grund av inflation, verksamheten har även belastats med kostnader förknippade med besparingsåtgärder inför 2024. Stor återhållsamhet inom samtliga enheter har resulterat i lägre kostnader för personal samt övriga kostnader vilket kompenserar för viss del av underskottet.

Fritid omfattar idrottsanläggningar, fornvård och fritidsgårdar och redovisar ett positivt resultat. Inom idrottsanläggningar understiger kostnaden för hyror budget, vilket beror på investeringar som ännu ej är färdigställda. Ökad hyra på grund av genomförda åtgärder kommer att debiteras verksamheten när projekten är avslutade. Intäkter för anläggningar ger ett underskott, främst för Arena Vänersborg. Ökade kostnader för varor och tjänster på grund av inflationen kompenseras tillfälligt av överskott vad gäller hyreskostnader samt återhållsamhet och flera besparingsåtgärder inom verksamheten.

Fritidsgårdsverksamheten redovisar ett utfall i nivå med budget. Verksamheten har haft ökade kostnader i samband med flytt till ny lokal för Torpa fritidsgård, insatser har även gjorts på Barnens Kastanj. Under året har återhållsamhet med vikarier vid vakanser kompenserat de ökade kostnaderna.

Investeringar

Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budgetdiff.
Inventarier	2,0	1,9	0,1
Konstnärlig gestaltning	1,6	1,3	0,3
Summa	**3,6**	**3,3**	**0,3**

Investeringar avser inventarier och verksamhetsanpassningar samt konstnärlig gestaltning.

Under året har ett flertal konstverk köpts in, varav den största investeringen avser konstverket Early one morning av Jacob Dahlgren som är placerat i Brålanda.

De investeringar som skett avseende inventarier och verksamhetsanpassningar är bland annat dränering och bevattning Sörbyvallen, nytt bibliotekssystem samt IT-utrustning för e-sport på fritidsgården Lyckan.

5 Personal

Nyckeltal

Kultur- och fritidsförvaltningen		Kvinnor	Män	Totalt	Jfr 2022
Totalt antal månadsavlönade	1 nov	50	51	101	106
Varav tillsvidareanställningar	1 nov	48	49	97	98
Varav visstidsanställningar	1 nov	2	2	4	8
Antal årsarbeten totalt, utifrån anställning	1 nov	49	48	97	83
Genomsnittlig sysselsättningsgrad, tillsvidareanst. (%)	1 nov	98	95	96	97
Andel heltid, anställning, tillsvidareanst. (%)	1 nov	92	90	91	91
Medellön, tillsvidareanst.	1 nov	37 573	34 878	36 213	35 520
Medelålder, tillsvidareanst.	1 nov	48	48	48	48
Medelålder, visstidsanst.	1 nov	31	49	40	39

Sjukfrånvaro

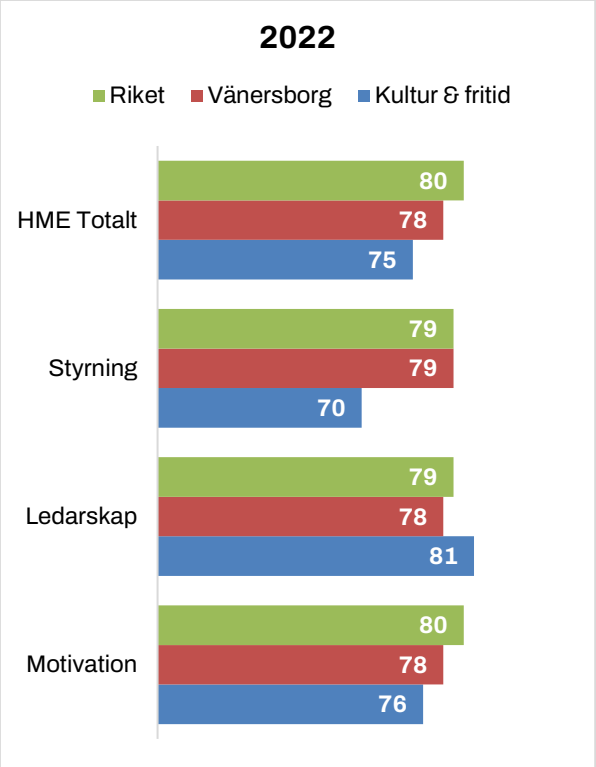
Sjukfrånvaro	2020	2021	2022	2023
Kultur- och fritidsförvaltningen	5,2%	4,4%	7,0%	5,9%
Vänersborgs kommun, totalt	10,6%	10,2%	10,5%	9,5%

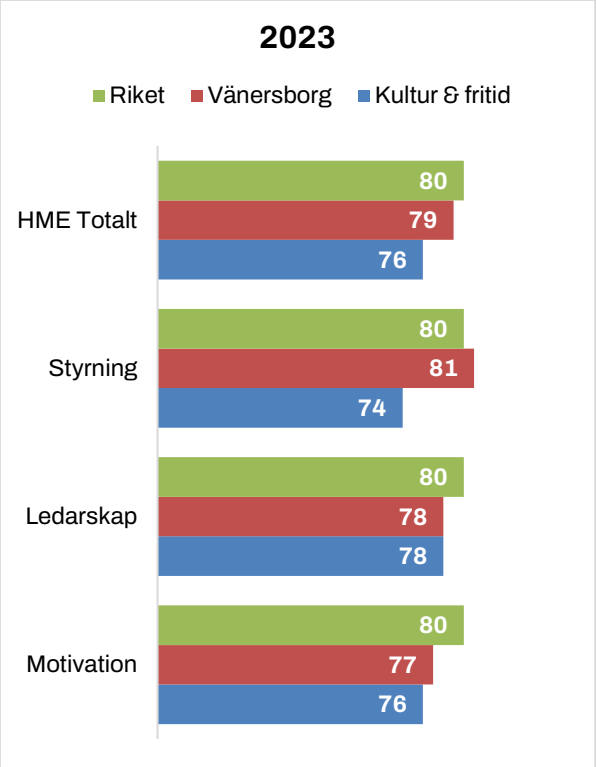
Sjukfrånvaron har minskat med 1,1 procentenheter jämfört med föregående år, från 7,0% år 2022 till 5,9% år 2023. Nivån är fortsatt lägre än kommunen som helhet (9,5%) och sjukfrånvaron beror främst på korttidsfrånvaro.

Medarbetarundersökning

Medarbetarundersökningen för 2023 visar ett relativt bra resultat, och ligger i nivå med föregående år. Förvaltningen fortsätter arbetet med medarbetarnas upplevelse av sin arbetsplats.

Diagrammen nedan presenterar medelvärdena för samtliga frågor inom respektive frågeområde för att skapa en övergripande bild av utfallet mellan 2022 och 2023. De redovisade delarna ligger till grund för det som kommunen mäter, ett index kallat HME (hållbart medarbetarengagemang), och som följs upp av kommunfullmäktige årligen. Medarbetarundersökningen innehåller dock en mängd fler frågor än de som redovisas här.

6 Verksamhetsuppföljning – Nämnd

Nyckeltal

	2020	2021	2022	2023
Antal sammanträden	7	7	10	9
Genomsnitt, timmar	4,2	4,75	4,8	4
Antal beslut av nämnd	66	78	91	114
Varav antal beslut (aktiv handling/uppdrag)	40 (61%)	49 (63%)	66 (73%)	66 (58%)
Varav antal beslut (information)	26 (39%)	29 (37%)	25 (27%)	48 (42%)

Uppdrag

I verksamhetsplanen för 2023 finns nedanstående uppdrag återgivna.

Riktade uppdrag
Genomföra invånardialog med unga. *Kommentar*: Invånardialog med unga genomfördes under våren och resultaten sammanställdes i en rapport som presenterades för nämnden 2023-09-19. Slutsatserna och lärdomarna har sedan bland annat legat till grund för verksamhetsplanearbetet 2024.
Ta fram förstudie för fritidsgården Torpa. *Kommentar*: Förstudie har genomförts, presenterades för nämnden 2023-10-17 och beslut om lokalplanering har fattats. Lokalplanering kommer genomföras av samhällsbyggnadsförvaltningen under 2024.
Ta fram förstudie för idrottshuset. *Kommentar*: Förstudie har genomförts, presenterades för nämnden 2023-02-21 och beslut om lokalplanering har fattats. Samhällsbyggnadsförvaltningens lokalplanering är slutförd och redovisades som information för nämnden 2024-01-20.
Utreda samverkans- och driftsform för Kulturhuset inklusive Huvudnäsaulan. *Kommentar*: Utredningen pågår och kommer redovisas för nämnden i februari 2024.
Utreda Arena Vänersborg. *Kommentar*: Kultur- och fritidsnämnden upphävde utredningsuppdraget 2023-09-19 på grund av det ekonomiska läget.
Framtagande av kultur- och fritidsstrategi/program. *Kommentar*: Nämnden beslutade vid sitt sammanträde i mars att begära ett igångsättningsbeslut hos kommunstyrelsen kring strategiskt dokument, i enlighet med gällande styrdokument. Detta godkändes av KS 2023-04-13. Kultur- och fritidsnämnden har under 2023 gett förvaltningen följande uppdrag: • Utreda stödet till föreningslivet • Utreda förutsättningar för konstgräsplaner • Utreda samverkans- och driftsform för Kulturhuset • Genomföra invånardialog med unga

Riktade uppdrag
Dessa har genomförts och kommer att ligga till grund för arbetet med långsiktiga strategier med start 2024.
Utreda stödet till föreningslivet (inklusive förändringar av avgifter mm inom anläggningarna). *Kommentar*: Översyn har genomförts och en första delrapport med nulägesbeskrivning presenterades för nämnden 2023-12-19. Fortsatt dialog mellan nämnd och förvaltning kommer ske under 2024.
Utveckla samverkan med privata utförare (idéburna) fritidsgårdar. *Kommentar*: Krav på de idéburna utförarna av fritidsgårdsverksamhet har förstärkts och samverkan fungerar tillfredställande. Uppdraget genomfördes inom ramen för uppföljning av privata utförare och redovisades för nämnden 2023-10-17.
Utreda förutsättningar för konstgräsplaner. *Kommentar*: Utredning har genomförts och presenterades för nämnden 2023-11-21. Nämnden beslutade att gå vidare med åtgärderna som föreslås i rapporten via processen med mål- och resursplan samt för egen del att snöröjning på konstgräsplaner ska ske på sådant sätt att miljöfarligt granulat ej sprids utanför planen.

Nämndens verksamheter ska ha fokus på underrepresenterade grupper och geografisk spridning

Kultur och fritidsnämnden beslutade 2022-04-12 att verksamheten ska ha fokus på underrepresenterade grupper och geografisk spridning under 2023. Underrepresenterade grupper är invånare som av olika anledningar inte deltar i kultur- och fritidsverksamhet, exempelvis av ekonomiska, sociala eller kulturella faktorer. Geografisk spridning handlar om närhetsprincipen, det vill säga att det är av vikt att kultur- och fritidsaktiviteter finns utspridda i hela kommunen. Inriktningen ska påverka verksamhetsutveckling och speglas i prioriteringar inom den ordinarie verksamheten. För att möjliggöra ytterligare förflyttning under 2023 beslutade förvaltningen att genomföra följande insatser:

Särskilt viktiga aktiviteter
HBTQI+-certifiering av ungkulturverksamheten Timjan och fritidsgårdarna.
Genomföra mobil verksamhet inom enheten för allmän kultur.
Upprätta långsiktig programplan för evenemang i biblioteken.
Skapa fler uppsökande och öppna former för deltagande i musik- och kulturskolan.
Förbättrad kommunikation särskilt riktad och anpassad till grupper som inte deltar i musik- och kulturskolan i dagsläget.
Samordna lovsatsningar för "prova-på" idrottsverksamhet i anläggningar i samarbete med lokalt föreningsliv.
Öka antalet kvinnor/tjejer som lär sig simma och har vattenvana genom riktad kommunikation, introduktion till badet och simklubb.
Genomföra riktade insatser för att öka andelen tjejer som besöker fritidsgårdarna.
Åtgärda enkelt avhjälpta hinder i idrottsanläggningar så att den fysiska tillgängligheten ökar.

Utfallet av aktiviteterna redovisas under avsnitten verksamhetsuppföljning för respektive verksamhetsområde.

7 Verksamhetsuppföljning – Förvaltningsadministration

Förvaltningsadministrationen fungerar som stöd och service till kultur- och fritidsnämnden, förvaltningsledning och enheter avseende kvalitetssäkrad ärendehantering, utredning, kommunikation, statistik, uppföljning och strategisk utveckling samt ekonomi- och personalfrågor.

Utöver arbetet inom ordinarie årshjul har 2023 präglats av ett antal större utredningsuppdrag där administrationen antingen agerat projektledare eller fungerat som stöd för utredningsprocessen. Bland annat genomförandet av invånardialog för unga, översyn av föreningsstöd, administrativ samordning av lovaktiviteter samt översyn och uppdatering av flertalet styrande dokument. Utifrån invånardialogen gjordes också ett omtag kring arbetet med verksamhetsplan med workshops på alla enheter kring resultatet samt insatser framåt.

Internkontroll har genomförts inom områdena sjukskrivningsprocessen, personaladministrativa rutiner, informationssäkerhet samt kriterier för föreningsbidrag. Med anledning av ny mandatperiod har administrationen stöttat och genomfört insatser kopplat till den nämndspecifika introduktionen för den nya nämnden. Den tidigare kulturnämndens dokument har under hösten arkiverats från diariesystemet till nytt e-arkiv.

Med stöd från IT-kontoret på kommunstyrelseförvaltningen har administrationen infört roboten Dave[1] för att effektivisera bidragshanteringen. Roboten hämtar automatiskt upp inkomna ansökningar ur e-tjänsten och diarieför dem i ärendehanteringssystemet vilket frigjort tid till mer kvalificerade arbetsuppgifter.

Under hösten pågick ett intensivt arbete med personalfrågor och förhandlingar kopplat till de neddragningar som gjorts för att anpassa personalkostnaderna till detaljbudgeten 2024.

Inom kommunikationsarbetet har vikt lagts på såväl strategiska som operativa insatser för att synliggöra och presentera kultur- och fritidsförvaltningens uppdrag och verksamheter som en gemensam helhet. Den 16-sidiga förvaltningsbroschyren som togs fram under våren är ett exempel på gemensam paketering för att ge invånare och besökare en samlad bild av kultur- och fritidsförvaltningen verksamhet och uppdrag.

Under våren 2023 lanserades en ny webbplats för Vänersborgs kommun. Under året har arbetet med anpassning och vidareutveckling av webbplatsens innehåll och struktur fortsatt. Nya funktioner och riktlinjer har också ställt krav på kompetenshöjande insatser för förvaltningens redaktörsgrupp.

Samverkan mellan ungivbg.se och kommunstyrelseförvaltningens arbete kring ungt inflytande har fortsatt under 2023. Det målgruppsuppsökande arbetet med Ungivbg.se har utökats under året och den direkta kontakten med målgruppen har både stärkt besöks- och följarstatistik samt förankrat ungivbg:s position bland unga i Vänersborg. Närheten till målgruppen har sedan starten varit en styrka och viktig ingrediens i arbetet.

[1] *Enligt IT-kontoret är en kort definition av Dave en RPA (mjukvarurobot) som automatiskt hanterar digitala jobb. Bäst använd i repetitiva uppgifter som kräver tid, för att användaren istället ska ha tid att utföra mer värdeskapande uppgifter.*

Föreningsbidrag

Under 2023 fördelades totalt 4 430 684 kr i föreningsbidrag utifrån fastställda kriterier. Ett startbidrag utbetalades till den nya Ukrainska föreningen. Kontroll av två föreningar visar att hantering av underlag för kommunalt bidrag är korrekta i de fall de sökt bidrag inför 2023.

Föreningskategori	2021	2022	2023
Studieförbund	1 230	1 303	1 328
Idrott	1 379	1 629	1 681
Kultur	561	814	800
Funktionshinder	195	308	323
Pensionär	128	272	216
Idéburen	24	28	83
Totalt	**3 516**	**4 355**	**4 431**

Tabellen visar utbetalt bidrag i tkr per år.

8 Verksamhetsuppföljning – Fritid

Särskilt viktiga aktiviteter
HBTQI+-certifiering av ungkulturverksamheten Timjan och fritidsgårdarna. ✔ *Avslutad* Under hösten har personalen i enheten för allmänkultur hbtqi-certifieras tillsammans med enheten för fritidsgårdar. Utbildningen bestod av 1,5 utbildningsdagar, tillgång till en digital utbildningsplattform samt skapandet av en lokal handlingsplan. Målet med hbtqi-certifieringen var att samtlig personal inom verksamheten ska få ökad kunskap om hbtqi+, normer och normmedvetenhet, diskriminering och hur verksamheten kan bli mer inkluderande både internt och externt. Utifrån det arbete som konkretiseras i en handlingsplan påbörjas ett aktivt förändringsarbete. Denna plan för implementeringen syftar till att befästa och förstärka mål genom tydliga delmål och konkreta aktiviteter. Med ett sådant välgrundat arbete möjliggör vi för att över tid kunna erbjuda ett så öppet och inkluderande klimat som möjligt, utifrån ett hbtqi+ och jämlikhetsperspektiv. Den aktör som genomförde utbildningen kommer också hålla i uppföljning under tre år.
Samordna lovsatsningar för "prova-på" idrottsverksamhet i anläggningar i samarbete med lokalt föreningsliv. ✔ *Avslutad* Lovaktiviteter har utförts av föreningen Taurus Combat med fokus på kampsport och självförsvar under sport- och påsklov. Aktiviteten har varit kostnadsfri och riktad till barn och unga från 5 år och uppåt. Under sportlovet deltog ca 100-120 ungdomar i verksamheten, men under påsklovet sjönk deltagandet kraftigt. Föreningen tror att det detta beror på att Ramadan inträffade under samma period. De flesta deltagarna var mellan 12-15 år, ungefär 60 % tjejer och 40 % killar. Enheten för Idrottsanläggningar har stöttat genom att upplåta anläggningen utan kostnad.
Öka antalet kvinnor/tjejer som lär sig simma och har vattenvana genom riktad kommunikation, introduktion till badet och simklubb. ✔ *Avslutad* Hallevibadet har beslutats att avvecklas i kultur- och fritidsnämndens regi från hösten 2023 varför kvinnosim inte fortsatt kommer att bedrivas på Hallevibadet.
Genomföra riktade insatser för att öka andelen tjejer som besöker fritidsgårdarna. ▶ *Pågående* Under året har flera olika åtgärder genomförts för att öka antalet besökande tjejer. På Barnens Kastanj har tjejkvällar arrangerats varannan vecka. På Lyckans fritidsgård har det anordnats ett antal tjejkvällar där det kommit ungefär 15-20 tjejer vid varje tillfälle. På Torpa fritidsgård installeras ett gym och en danssal som främst önskats av tjejer. Tjejkväll på Torpa med endast kvinnlig personal var mycket välbesökt och bekräftar till viss del vikten av kvinnlig personal för att nå tjejer i verksamheten. Detta skedde i samverkan med socialtjänsten och enheten kan se ett ökat inflöde av tjejer till Torpa fritidsgård.
Åtgärda enkelt avhjälpta hinder i idrottsanläggningar så att den fysiska tillgängligheten ökar. ✔ *Avslutad* Inventering är påbörjad, i ishallen planeras uppbyggnation av handikappanpassade publikplatser direkt vid entrén mot sargen.

Fritidsgårdar

Den främjande öppna verksamheten ska vara central i fritidsgårdarnas verksamhet. Den ska syfta till att under fria former underlätta och ge utrymme för ungdomars umgänge och aktiviteter på deras fritid. Fritidsgården ska upplevas som en attraktiv mötesplats av ungdomar där alla ungdomar oavsett kön, etnisk bakgrund, politisk åsikt eller religiös tro ska kunna mötas på lika villkor. Fritidsgårdsverksamheten ska präglas av ett positivt umgängesklimat fritt från mobbing och trakasserier. Verksamheten ska präglas av öppenhet och mångfald, utan krav på regelbunden närvaro, där utrymme ges för ungdomarnas egna möten och positiva fritidsaktiviteter. Under fria former ska ungdomar stimuleras att förverkliga sina fritidsintressen, på ett sätt som stärker och berikar deras utveckling och välbefinnande. Ungdomarnas sociala behov ska stå i fokus. I uppdraget ingår att fritidsgården ska ha ett varierat utbud av aktiviteter som ungdomar ska kunna delta i utan att behöva anmäla sig i förväg eller behöva delta i regelbundet. Utbudet skall präglas av öppenhet och tillgänglighet och ska vara utan krav på prestation eller konsumtion.

På fritidsgårdarna ska det finnas utrymme för samtal mellan ungdomar och fritidsledare då ungdomar behöver, önskar och efterfrågar detta. Verksamheten ska organiseras så att ungdomar får möjlighet att påverka och ta ansvar för delar av planering, innehåll och genomförande av aktiviteter och program. Ungdomar ska även ges stöd till att skapa egen verksamhet och genomföra egna projekt om de så önskar. Verksamheten ska genom sin öppna karaktär kunna fungera som ett komplement till den mer organiserade verksamheten med en mer instrumentell karaktär. Instrumentell fritid präglas av ledarledd aktivitet med långsiktiga mål på regelbundet återkommande tider, till exempel föreningsidrott eller musik- och kulturskola.

Den ordinarie verksamheten bedrivs på de två fritidsgårdarna Lyckans och Torpa fritidsgård. Verksamheten består delvis av riktade aktiviteter så som tjejgrupp, danssal, e-sport, styrketräning, och en omställningsbar aktivitetshall där det går att spela ex inomhusfotboll och innebandy. Den andra delen av verksamheten är så kallad öppen verksamhet där ungdomarna kommer och ”hänger” och använder sig utav det utbud som finns, spela tv-spel, pyssel, måla, biljard, pingis, brädspel, lyssna på musik och bara sitta och diskutera med fritidsledarna.

I den öppna fritidsgårdsverksamheten består fritidsledarens uppgift till stor del av att lyssna av, lyssna in och fånga upp ungdomarnas idéer, önskningar, rädslor och drömmar. Där pågår ett ständigt arbete med att göra ungdomarna insatta i den demokratiska processen och att försöka skapa ett intresse, engagemang och förutsättningar till inflytande i olika samhällsprocesser. Verksamheten har ett demokratiråd där besökare på de båda fritidsgårdarna träffas kontinuerligt tillsammans med personal. Lyckans fritidsgård har fokus på årskurs fem t o m 19 år och Torpa fritidsgård har fokus på ungdomar 13–19 år.

På Lyckans fritidsgård är onsdagarna öppet endast för tjejer. Besökare tar med varandra till fritidsgården och fritidsledarna gör sitt yttersta för att välkomna och bemöta alla på bästa sätt samt ta vara på deras idéer och intressen vilket gör att de återkommer. På Lyckans fritidsgård har ett nytt e-sportsrum inretts.

Torpa fritidsgård har under 2023 utökat sin i lokalyta och på så sätt kunnat öppna ett nytt aktivitetsrum som innehåller viss styrketräningsutrustning, ett dansgolv med stora speglar

och en yta för ex inomhusfotboll, innebandy och bordtennis. Ett personalrum har iordningställt och Fritidsbanken har flyttat in med hela sin verksamhet.

Under 2023 har båda fritidsgårdarna och Barnens Kastanj gjort en stor satsning med att utbilda personalen inom hbtqi+ och tillhörande certifiering som sträcker sig under tre års tid. Arbetet med projektet Polarna har fortgått och det finns ett bra samarbete med Länsförsäkringar som är med och finansierar verksamheten. Polarna innebär att äldre ungdomar verkar som förebilder för yngre genom att vara ute i ungdomsmiljöer och bidra till ökad känsla av trygghet. Polarna tillsammans med fritidsledare är ute på olika platser i kommunen där ungdomar samlas varje fredagskväll.

Lovverksamhet

Fritidsgårdarna anordnar flertalet aktiviteter under skolloven. Följande är exempel på lovaktiviteter som genomförts under 2023

Sportlov
Olika turneringar i bland annat E-sport, bordtennis, schack, grillning och pulkaåkning samt bowling. Tillsammans med Barnens Kastanj har fritidsgårdarna tagit med besökare och åkt skridskor i Arena Vänersborg. Fritidsbanken har varit på plats och hjälpt till med att låna ut skridskor och hjälmar till de som inte har själva.

Påsklov
Påsk-jakt, lek och grillning på Skräcklan. Det har även varit riktade aktiviteter som turneringsspel i olika varianter.

Sommarlov
School´s Out – Ett evenemang som anordnades i Arena Vänersborg i samband med skolavslutningen. Lokala artister uppträdde och på plats fanns blanda annat en mekanisk tjur och hinderbana. Fritidsgårdarna samarbetade med Timjan, Medborgarskolan och volontärer, Poliser, kommunens drogsamordnare och fältassistenterna.

School´s in – I samband med att höstterminen startade besökte skolklasser Torpagården för bekanta sig med fritidsgården och dess personal samt för att göra olika samarbetsövningar. På Torpagården genomfördes i oktober ett mindre Schools In för särskolan som blev väldigt uppskattat av eleverna.

Jullov
Förutom ordinarie verksamhet anordnades pepparkakshustävling, julbord och olika turneringar. På annandag jul ordnades en futsal-turnering med tolv lag. Torpagården provade även på att ha nattöppet innan juluppehållet efter önskemål från ungdomarna. Det blev mycket lyckat med femtio besökare.

Samverkan

Fritidsgårdarna och ungkulturverksamheten Timjan har ett väl utvecklat samarbete inom olika områden. På Torpagården är det rast-öppet fyra dagar i veckan i samarbete med skolan. Under december har Torpagården i samarbete med skolan och socialtjänsten varit öppen med endast kvinnlig personal. Ca 100 unika besökare kom och besökte Torpa fritidsgård vid ett sådant tillfälle.

Barnens kastanj

Verksamheten är ett samarbete mellan kommunen och ABVB och är en fritidsverksamhet för barn mellan 6 och 12 år. Barnens kastanj samarbetar med olika interna och externa aktörer. Socialtjänsten har startat ett föräldracafé i lokalerna för att kunna möta föräldrarna utifrån deras behov. Under 2023 har intresset för att vara på Barnens Kastanj ökat bland barnen på området. Under 2023 deltog cirka 5 200 unga i aktiviteter som fotboll på multiarenan, frisbee, samt aktiviteter i Barnens Kastanjs lokaler. I ett samarbete med ABVB besöktes under sommaren Nordens Ark med ett 25-tal barn tillsammans med sina föräldrar. Barnen har fått åka skridskor i Arena Vänersborg och bowlat i bowlinghallen. Personal från danspoolen kom på besök och dansade med barnen på en gräsyta, en aktivitet som blev mycket uppskattad av barnen. Det har varit besök av en teatergrupp och personalen har även stöttat upp vid Vänersborg FK:s årliga fotbollsskola som har många deltagare från området. Under hösten rekryterades ytterligare en 50%-tjänst för att kunna stärka verksamheten och möta det ökade intresset från barnen på området.

Fritidsbanken

Fritidsbanken flyttade under hösten sin verksamhet till samma fastighet som Torpagården. De nya lokalerna har fräschats upp och verksamhetsanpassats av fritidsledarna. Fritidsbanken har samma öppettider som Torpgården och bemannas av fritidsledarna. Ett nytt bokningssystem har installerats vilket inneburit en säkrare och enklare administration av utlåningen. Under 2023 från öppningsdatumet 31 oktober till 31 december har det lånats ut 2 165 artiklar.

Idrottsanläggningar

Idrottsrörelsens förenings- och folkbildningsverksamhet är en av grundbultarna i den demokratiska infrastrukturen och är en motor för gemenskap, glädje, passion och bildning. Föreningsengagemanget är ojämnt spritt i samhället. En utmaning är att nå de som inte är aktiva i föreningslivet, exempelvis ensamstående med barn, ålderspensionärer samt personer med funktionsnedsättning. Särskilt angeläget är att nå tjejer och kvinnor med utländsk bakgrund, att få unga män att engagera sig i idrottens folkbildningsverksamhet och att intensifiera arbetet med hbtqi+ frågor. Ur ett folkhälso- och demokratiperspektiv är det viktigt att barn och ungas fysiska aktivitet ökar och att de bibehåller sitt engagemang i föreningslivet.

Idrottsrörelsen har en särställning i föreningssverige. Den samhällsnytta som rörelsen genererar, genom sitt folkhälsoarbete, fostran av barn och unga, integration och publikunderhållning är centrala värden för kommunernas attraktionskraft och medborgarnas välmående. Därför är det av särskilt vikt att slå vakt om denna nytta genom att även i framtiden kunna erbjuda anläggningar och andra miljöer för fysisk aktivitet för att stimulera rörelseglädje, tävling och träning både inom och utanför föreningslivet. I Vänersborgs kommun finns över 200 registrerade föreningar som med ideella krafter dagligen och året runt, skapar aktiviteter för barn, unga och vuxna runt om i kommunen. Det lokala föreningslivet inrymmer många typer av föreningskategorier med varierande verksamheter och drygt 70 föreningar är idrottsföreningar.

Vänersborgs kommun stödjer det lokala idrottsföreningslivet genom olika typer av ekonomiska bidrag, subventionerade hyresavgifter, rådgivning och uthyrning av lokaler och anläggningar samt samarbete och ekonomiskt bidrag till RF-SISU som i sin tur stöttar aktiva och föreningar. De idrottsanläggningar som kommunen har till sitt förfogande utnyttjas i hög grad av både idrottsföreningar, andra föreningskategorier samt för skolidrott. För att idrottsföreningslivet ska fortsätta blomstra krävs god samverkan med kommunen och andra samhällsaktörer. En viktig faktor för föreningslivet är tillgången till ändamålsenliga och ekonomiskt tillgängliga lokaler och anläggningar. Utan anläggningar är det exempelvis svårt att bedriva idrottsaktiviteter av olika slag. Enligt Riksidrottsförbundet har svenska kommuner traditionellt valt att stödja idrotten i relativt stor omfattning, både i jämförelse med andra länder och med andra politikområden, som liksom idrotten är oreglerade.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarade under 2023 för drift av 25 idrottsanläggningar genom 12 vaktmästare. Därutöver arbetar tre administratörer och en föreningskonsulent som bland mycket annat sköter ekonomi, fakturering, evenemang i anläggningarna, dialog med föreningar och hyresgäster samt bokning av anläggningarna.

Sportcentrum i Vänersborg etablerades 1964 och var då, genom att samla flera anläggningar på samma plats, en unik satsning i Sverige. Vänersborgs kommun ville åstadkomma ett samlat centrum för idrottsanläggningar med syfte att skapa bra och konkreta synergieffekter både avseende lokalanvändning och för samverkan mellan aktiva föreningar i området, idrottsdiscipliner och kommunala förvaltningar. Idag finns elva anläggningar på Sportcentrum. Dessa är Arena Vänersborg, Idrottshuset, Gymnasiehallen, Frigghallen, Gymmixhallen, Brätte Ishall, Tennishallen och utomhusbanor för tennis, Bowlinghallen, Vänersvallen Nord och Vänersvallen Syd och rugbyplan. Genom åren har dock den politiska riktningen förändrats och i dagsläget har kultur- och fritidsnämnden en uttalad vilja att ha geografisk spridning på verksamheterna, inklusive idrottsanläggningarna. Man utgår i högre grad från den så kallade närhetsprincipen.

Enheten har sett över alla kostnader och genomfört besparingar som i liten grad ska påverka kvalitén i verksamheten. Genomförda besparingar under året är kommer framför allt från en översyn av frekvensen av lokalvård i anläggningarna samt en översyn av hyrda lokaler och förråd som resulterat i att ett antal har kunnat sägas upp vilket inneburit minskade kostnader.

Under 2023 har enheten för idrottsanläggningar gjort många satsningar för att höja kvalitén på kommunens idrottsanläggningar. Satsningarna syftar till att göra anläggningarna bättre för både utövare, arrangörer och åskådare.

Ett urval av satsningarna under året omfattar nya dräneringar av gräsplaner på Frendevi i Frändefors, Sörbyvallen i Brålanda och tennisbanorna på Sportcentrum. I Frändefors har idrottsplatsen även fått ny asfalt på parkeringen, ny sand i längdhoppsgroparna och nytt staket runt idrottsplatsen. Både i Frändefors och Brålanda har konstbevattning installerats för att ge bättre gräsplaner. På Sportcentrum har tennisbanorna utrustats med nya nätstolpar, Vänersvallen Nord har fått en ny resultattavla och Gymnasiehallen har utrustats med en ny skjutvägg för bågskytteträning. Under hösten 2023 beslutade kultur- och fritidsnämnden om en ny ungdomsavgift som omfattar unga upp till 19 år, mot tidigare 16 år. Syftet är att främja junioridrotten och hålla ner kostnaderna för träningar med unga upp

till 19 år. För att förbättra brandskyddet har enheten köpt in ett nytt digitalt system för egenkontroller i det systematiska brandskyddsarbetet.

Utökad maskinpark

Även enhetens maskinpark har utökats för att bättre kunna underhålla anläggningarna och ge bättre service för föreningslivet som nyttjar dem.

Bland årets investeringar finns:

- Ytrengörare för konstgräsplaner.
- Linjeringsrobot för gräsplaner.
- Robotgräsklippare till Frendevi.
- Verti-Quake för djupluftning av gräsplaner.
- Redlocker med fria mensskydd i Gymixhallen och på ridklubben.

Satsning på kompetensutveckling av personalen

Ett steg för bättre fotbollsplaner och isar är även kompetenshöjande insatser för personalen. Under 2023 har personalen gått Svenska Fotbollsförbundets basutbildning i konstgräs samt steg ett i naturgräs. En grupp medarbetare har även fördjupat sig i steg två i naturgräsutbildningen. Personalen har även genomgått Svenska Ishockeyförbundets anläggningsutbildning. Kompetensutveckling syftar inte bara till att tillhanda hålla bättre anläggningar, utan ger även en säkrare arbetsmiljö för personalen.

Nyckeltal

Öppen ungdomsverksamhet*	2020	2021	2022	2023
Öppet antal kvällar/år	512	434	474	586
Antal besök	23 674	22 735	15 467	22 560
Varav flickor	7 733	8 118	4 747	7 719
Varav flickor i %	33	36	31	34
Varav pojkar	15 940	14 617	10 720	14 931
Varav pojkar i %	67	64	69	66
Besökande i snitt/kväll	46	52	33	39

**Avser det sammanslagna utfallet för tre enheter.*

9 Verksamhetsuppföljning – Kultur

Särskilt viktiga aktiviteter

HBTQI+-certifiering av ungkulturverksamheten Timjan och fritidsgårdarna.

✔ *Avslutad*

Under hösten har personalen i enheten för allmänkultur hbtqi-certifieras tillsammans med enheten för fritidsgårdar. Utbildningen genomfördes bestod av 1,5 utbildningsdagar, tillgång till en digital utbildningsplattform samt skapandet av en lokal handlingsplan. Målet med hbtqi-certifieringen var att samtlig personal inom verksamheten ska få ökad kunskap om hbtqi+, normer och normmedvetenhet, diskriminering och hur verksamheten kan bli mer inkluderande både internt och externt.

Utöver hbtqi-certifieringen har enheten för allmän kultur stärkt arbete kring hbtqi+ och kompetenshöjande insatser löpande under året, bland annat:

- Fortsatt arbete med hbtqi+ mötesplatsen för unga. Mötesplatsen anordnar trygga, separata och anonymiserade träffar en gång i veckan för unga hbtqi+-personer.
- hbtqi+-frågelåda har upprättats i Timjans lokaler, där unga kan ställa frågor till personalen som besvaras under träffarna i hbtqi+ Vänersborg.
- Timjan har haft temamånad (med aktiviteter kopplat till temat) i mars = hbtqi+ och kropp. Ungdomar erbjöds skapande aktiviteter, vilkets gjordes i samarbete med kommunkoreograferna, personal från biblioteket och Musik- och kulturskolan.
- Timjan arrangerade två hbtqi+ föreläsningar med stöd av externa medel. En föreläsning för kommunanställda om hbtqi+ historia, normer och rättigheter och en föreläsning för anhöriga. Föreläsningarna gjordes efter att ungdomarna i mötesplatsen uttryckte att vuxenvärlden måste utbildas kring hbtqi+.
- Ungdomarna och ungdomsledaren i hbtqi+ Vänersborg deltog i Trollhättans Pridetåg för första gången.
- Ungdomsledaren för hbtqi+ Vänersborg har varit med på Timjans aktiviteter på ex. Aqua blå och Schools Out vilket har synliggjort mötesplatsen men också medfört att flera unga deltagare från mötesplatsen känt sig trygga och vågat komma till Timjans öppna verksamhet och arrangemang. Det är ett viktigt resultat och förflyttning i målet med underrepresenterade grupper.
- Kommunkoreograferna genomförda olika dansaktiviteter januari-maj och ett huvudspår i projektet var att stärka hbtqi+ rösten i Vänersborg. Det gjorde bland annat genom en utomhusbio i bruket i Vargön där man visade en dansfilm med queera dansuttryck från streetdansen.

Genomföra mobil verksamhet inom enheten för allmän kultur.

✔ *Avslutad*

Under året ser vi att kostnader för transporter och externa tjänster ökat mycket, vilket gör att genomförandet av mobil verksamhet har påverkats.

Enheten genomförde en utökad lekplatsturné under Sommarscen som bidragit till en större mobil verksamhet än innan, eftersom fler lekplatser fick kulturbesök. Lekplatsturnén har varit i bland annat Vargön, Onsjö, Sirius/Torpaområdet, Restad gård, Brålanda, Fredriksberg, centrum. Samverkan med Barnens kastanj förstärktes och enheten genomförde kultursommarjobbarbesök i anslutning till verksamheten.

Kulturveckan har genomförts i samarbete med de lokala kulturföreningarna. Inför årets Kulturvecka gjorde vi en del förändringar för att det skulle stämma bättre överens med våra personella resurser samtidigt som vi såg att paketeringen av Kulturveckan kunde

Särskilt viktiga aktiviteter
stärkas ut mot invånarna. Kulturveckan gick därför från 16 dagar till sju dagar. Vi kan se att resultatet av Kulturveckan ändå är likvärdigt då vi hade en lika stor geografisk spridning och deltagande från föreningar. Att Kulturveckan utgjorde en vecka, förenklade att kommunicera och paketera marknadsföringen. Timjan genomförde sommarlovsaktiviteter i Brålanda med sommarlovsmedel beviljade av kommunstyrelsen. Vid multiarenan i Brålanda kunde unga måla på stora träplattor som tillsammans bildade ett stort motiv och muralmålning som sedan sattes upp i skaparrummet Himla i Timjans lokaler. I september lanserades pysselpåsar som erbjuder hemlån av verktyg, symaskin, pyssel och hantverk. Syftet är att sprida kulturaktiviteter hemma och utöver ordinarie öppettider, ett sätt att arbeta med geografisk spridning i förhållande till ekonomiska och personella resurser. Pysselpåsarna har mottagits väl av målgruppen och lånas. Under 2024 fortsätter arbetet och utökas med hemlån av bräd-/sällskapsspel. Mobil och uppsökande verksamhet har också skett under bland annat Aqua Blå, Schools out och skolbesök på högstadieskolorna och gymnasieskolan. Timjan har också deltagit i ett Erasmus+ projekt (YAPP), som är ett inflytande- och demokratiprojekt för unga i utbyte med Cavriago i Italien. Under höstlovet fick sju ungdomar 16-21 år från Vänersborg åka till Italien. I utvärderingen av utbytesresan lyfter ungdomar att det var en lärorik erfarenhet att få upptäcka hur unga i Europa arbetar med inflytande i sin hemkommun, möta politiker och undersöka hur kulturaktiviteter kan stärka delaktighet och demokratin. I Timjan finns det en filmklubb för unga med filmintresse. De träffas varannan vecka i lokalerna för att se och samtala om film. I november hade Timjan ett utbyte med Trollhättan Stad och fick åka till Novemberfestivalen med ungdomarna i filmklubben. Syftet var att träffa filmarbetare och lära dig mer om filmskapande. Detta är två exempel på hur Timjan arbetar samverkande med andra aktörer och möjliggör ungdomarna att uppleva professionell kultur och nya sammanhang, även utanför kommun- och landsgränserna. Det är också exempel på hur ungas intresse och inflytande kan ta uttryck och bli till aktiviteter och projekt i verksamheten. Konsthallen genomförde skolvisningar i skulpturparken på Restad gård och bidrog till skaparaktiviteter i lekplatsturnén. I anslutning till projektet Våra rum och det nyinköpta konstverket i Brålanda, fick elever i Brålanda skola tillsammans med konsthallen och konstnären Yll Xhaferi måla Centrumparkens scen. Från mitten av november-december har konsthallens personal arbetat mer aktivt med uppsökande/mobil verksamhet då konsthallens lokaler varit stängda på grund av renovering. Konsthallen har också haft gruppvisningar för gymnasieelever, workshops och samtal kring samtidskonst och eget skapande för deltagare inom daglig verksamhet samt mött tvååringar inom förskola för att arbeta med offentlig konst. Inledande samverkan har också skett med Barnens kastanj samt träffpunkter för seniorer och utifrån det påbörjat ett gemensamt planeringsarbete. Enheten har bidragit till kommunens Hållbarhetsvecka genom scenkonst för barn/familj på Nuntorp. Samarbetet med lokala kulturföreningar har fortsatt med lyckat resultat för att arbeta med kulturarrangemang för målgruppen barn och unga, där barnkultursamordnaren dels kan bidra med kompetens inom barnkulturområdet när det kommer till urval av föreställningar, dels fungera som samarrangör där förvaltning och förening kan dela på kostnader. Enheten har också gjort samarbeten kring barnkultur på bygdegårdar, vilket också bidragit till en större geografisk spridning och större besöksunderlag.
Upprätta långsiktig programplan för evenemang i biblioteken. *Pågående* En arbetsgrupp på biblioteket jobbar med att ta fram en programplan som utgår ifrån

Särskilt viktiga aktiviteter
mänskliga rättigheter inklusive barnkonventionen. Syftet är att göra en långsiktig plan kring programverksamheten på de fyra folkbiblioteken. Den senaste ansökan om statligt stöd från Statens kulturråd (Stärkta bibliotek) hade fokus på programverksamhet på biblioteken och Vänersborgs kommun blev beviljade 100 000 kr till ändamålet.
Skapa fler uppsökande och öppna former för deltagande i musik- och kulturskolan. ✔ *Avslutad* Musik- och kulturskolan har under året genomfört öppen prova på-kurs inom dans, uppsökande bild & form-kurs på biblioteket samt återkommande musikaktiviteter på skolornas fritidshem. Under året har enheten i sin helhet sett över vilken typ av aktiviteter och informationsinsatser som behövs för att nå nya grupper och få fler deltagare till verksamheten. Under sommaren besöktes alla kommunens fritidshem med dans- och bildverksamhet. Aktiviteten är väldigt uppskattad av både lärare och barn och med denna når verksamheten ut till nästan alla barn från förskoleklass till åk 4. Aktiviteten resulterade i många nya deltagare i Musik- och kulturskolans ordinarie kursverksamhet. På sommarlovet genomfördes dagläger i bild och dans öppet för alla barn i kommunen. Under hösten har nya kurser förlagts på Tärnanskolan i teater/sång och gitarr med ett mycket gott resultat och stort intresse.
Förbättrad kommunikation särskilt riktad och anpassad till grupper som inte deltar i musik- och kulturskolan i dagsläget. ✔ *Avslutad* Under året har ett arbete skett med att se över formerna för kommunikation och kommunikationsvägar för att nå fler och nya deltagare till verksamheten. Några medarbetare har fått kompetensutveckling och ett årshjul för kommunikationsinsatser har tagits fram. Medvetenheten kring bild- och texturval har ökat bland medarbetarna och arbetet med sociala medier och hemsida har aktivt utvecklats och förbättrats under hösten. I samband med nystartade grupper på Tärnan har marknadsföringen till viss del anpassats för målgruppen genom förenklade informationsfoldrar och direktinformation från medverkande lärare på skolan. Tolk har också anlitats i samband med terminsavslutning/informationsmöte. Tolk vid större sammankomster och översatta informationsfoldrar ingår i arbetet framåt. För utökad tillgänglighet har nya skyltar i Vänerparken 5 tagits fram för att tydliggöra/synliggöra var Musik- och kulturskolans lokaler och salar finns.

Allmän kultur

Baskulturutbudet når alla barn i förskola och grundskola. Därmed når vi 100 % måluppfyllelse, när barn oavsett sociokulturell bakgrund eller geografisk hemort får ta del av olika kulturaktiviteter och konstformer. Det offentliga barnkulturprogrammet har fortsatt implementerande av cirkus som konstform. Det verkar som om cirkus och film tilltalar en annan och bredare publik. En geografisk spridning av barnkulturaktiviteter påverkar målet om underrepresenterade grupper på ett positivt sätt, vi når en ny publik som tidigare inte kommit.

2023 genomfördes ett filmkommunår i samarbete med Göteborg Film Festival. Filmkommun är ett samarbete som syftar till att sprida filmkonst i kommuner inom Västra Götalandsregionen. För Vänersborgs kommun var det ett sätt att arbeta koncentrerat med

en konstform. Vid sidan av filmvisningar som filmfestivalen subventionerade gjordes ett arbete att lyfta lokalt filmintresse och film i våra kommunala verksamheter, vilket har sammanfattats på kommunens hemsida och i en fysisk utställning på Vänersborgs bibliotek under Kulturveckan. Samarbetet bidrog också till att Vänersborg deltog i ett nätverk med tre andra kommuner, Mark, Härryda, Skövde, som utvärderade och delade med sig av erfarenheter av filmkommunåret till varandra.

Vänersborgs Konsthall genomförde en uppmärksammad utställning under hösten med ett internationellt konstnärskap från Kosovo, Yll Xhaferi. Det lockade till sig nya besökare till både utställning och visningar. Under perioden genomfördes ett samarbete med Göteborg International Biennal for Contemporary Art (GIBCA) och Trollhättans konsthall, vilket genererade besökare i åldern 20-40 år. På väg 45 är ett treårigt Artist-in-Residence i samarbete mellan de tre kommunala konsthallarna i Vänersborg, Trollhättan och Åmål. Under året genomfördes år två samt påbörjades ett stort planeringsarbete som ligger till grund för det avslutande året av projektet, då Vänersborg är projektansvarig. Residenset har ekonomiskt stöd från Västra Götalandsregionen och Fyrbodals kommunalförbund.

Under året kom arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö i gång på riktigt. Förvaltningen bildade ett förvaltningsövergripande konstråd och skrev fram ett konstprogram för 2024-2026. Under året gjordes en investering i verket Early One Morning av Jacob Dahlgren, placerat i Centrumparken i Brålanda. Ett antal inköp av lös konst köptes också in till biblioteken i Vänersborg samt mötessalen Bojorten i kommunhuset.

I maj 2023 avslutades projektet Kommunkoreograf (juni 2022-maj 2023). Syftet var att sprida dans till invånare på nya sätt och nya platser. Vi hade två kommunkoreografer som arbetade konstnärligt gemensamt. De hade totalt 3 230 fysiska interaktioner med invånarna i Vänersborg, och än fler om man skulle räkna in sociala medier och de digitala dansfilmer som spreds i projektet. Kommunkoreograferna anordnade utomhusbio, dansade med mammor i tvättstugor, dansade hip hop med en Rotaryförening, besökte kommunala verksamheter med dans och gjorde ett stort internt arbete med hbtqi+i+ arbetet i Vänersborgs kommun. Arbetet hade bäring på det sociala hållbarhetsarbetet och inriktningsmålet om mer jämlika och jämställda livsvillkor. Deras arbete nådde nya målgrupper och personer som vi inte brukar hitta med kultur till. Särskilt viktiga resultat var arbetet på Torpaområdet samt den interna arbetsgruppen för hbtqi+ som de startade under våren tillsammans med Biblioteken i Vänersborg och Timjan.

Bibliotek

2023 var det första hela året som Vänersborgs bibliotek hade öppet i sin ombyggda och utökade lokaler. Det har inkommit mycket positiv respons kring de renoverade lokalerna från både nya och gamla besökare.

Under våren 2023 slogs folkbiblioteken i Fyrstad ihop i ett närmare samarbete och blev *Biblioteken i Fyrstad*. Detta innebär att alla invånare i Fyrstad kan låna och lämna media på vilket folkbibliotek som helst i Lysekil, Trollhättan, Uddevalla och Vänersborg. Samtidigt med sammanslagningen bytte biblioteken till ett nytt gemensamt bibliotekssystem och webb. I det förberedande arbetet bildades flera arbetsgrupper inom Fyrstad gemensamt, där medarbetarna investerade en hel del tid men med stora fördelar för invånarna eftersom de numera får ett betydligt större medieutbud att välja bland. Samarbetet innebär även att

invånarna ofta får det de har reserverat snabbare eftersom fler exemplar av samma titel finns.

Under 2023 har vi fortsatt förbättra bibliotekslokalerna. Samtliga filialbibliotek har fått många nya möbler tack vare det statliga stödet Stärkta bibliotek från Statens kulturråd. På biblioteket i Frändefors gjordes även en ommålning av väggar och det blev en uppskattad återinvigning i september. På biblioteket i Vargön förbättrades barnavdelningen med nya boktråg, matta och sittkuddar.

Återigen blev ett Stärkta biblioteksbidrag med fokus tillgänglighet beviljat 2022 vilket vi under 2023 inhandlade ljudabsorbenter för till barnavdelningen på Vänersborgs bibliotek. Detta för att både dämpa ljud och sänka taket för att göra miljön mysigare. Med bidraget satsade vi även på kompletterande möbler samt kompetensutbildning för personalen gällande bemötande av besökare med specialbehov.

Biblioteket i Brålanda startade i början av året upp meröppet, vilket innebär att besökare med passertagg kan använda biblioteket alla vardagar kl 9-21 och helger kl 9-16. Alla över 18 år kan få passertagg. Detta gör biblioteket betydligt mer tillgängligt för invånarna än tidigare.

Under året fick vi ytterligare bidrag för verksamhetsutveckling och ökad service till invånarna. Från Rådet för hälsa och hållbar utveckling blev kultur- och fritidsförvaltningen i samarbete med socialförvaltningen beviljade medel för en IT-pedagogtjänst på halvtid. Denne har sin bas på Vänersborgs bibliotek men åker även till andra mötesplatser och erbjuder invånare hjälp med diverse IT-frågor. Biblioteket blev beviljat bidrag till programverksamhet från Statens kulturråds allra sista Stärkta biblioteksbidrag nationellt.

Sammanlagt har Biblioteken i Vänersborg fått 2 950 000 kr i bidrag för Stärkta bibliotek sedan 2018 och i Fyrstad har vi gemensamt fått sammanlagt 850 000 kr som vi bl a använt till inköp av nya bibliotekskort, marknadsföringsmaterial, gemensamma studiebesök samt en förstudie inför Fyrstadssammanslagningen. Biblioteket brukar årligen ansöka om bidrag från Statens kulturråd för inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek, vilket vi i år blev beviljade 140 000 kr. Stora delar av de utvecklingsinsatser som genomförts på biblioteken i Vänersborg de senaste åren, har varit möjliga tack vare ekonomiskt stöd utifrån.

Flera omständigheter har inneburit en ökad arbetsbelastning för personalen under året. Vissa faktorer är tillfälliga och andra mer permanenta. T ex är det ombyggda huvudbiblioteket större och mer krävande att bemanna. Sjukskrivningar och en tillfälligt ej återbesatt tjänst har gjort personalsituationen ansträngd. Vi har fått ett ökat antal besök av barn i mellanåldern samt tonåringar som inte alltid sköter sig, vilket kräver mer av personalen. Arbetsgivare och fackliga representanter arbetar tillsammans för att få till olika lösningar på utmaningarna, även tillsammans med andra verksamheter i och utanför kommunen.

Musik- och kulturskola

Musik- och kulturskolan har lärare inom musik, teater, dans och bild & form och arbetar för det gemensamma uppdraget att bidra till en meningsfull fritid och ge utbildning i konstnärliga ämnen för målgruppen barn och unga upp till 19 år. I den frivilliga verksamheten deltar varje vecka över 900 barn och ungdomar i en eller flera aktiviteter.

Inom Musik- och kulturskolan ingår även Vänersborg Jazz Academy (VJA) och Danspoolen.

Den publika verksamheten med konserter, utställningar och föreställningar är viktig för eleverna. Under året ges många tillfällen i olika sammanhang att få visa upp sitt arbete. Musik- och kulturskolan har vid ett 50-tal tillfällen framträtt offentligt på spelplatser som Vänersborgs teater, Kulturhuset, Konsthallen, Huvudnäsaulan, Idrottshuset, gågatekrysset, bokhandeln, Vänersborgs museum, biblioteken, kyrkor och många fler.

Vargöns symfoniorkester fick under våren besök av en amerikansk collegekör och gjorde i samarbete med Birger Sjöberggymnasiets estetiska program en gemensam konsert i Vänersborgs kyrka. Under hösten var stora delar av orkestern med och förstärkte ”höstlovsorkestern” (Vägus) i Göteborgs konserthus.

Musik- och kulturskolans vecka i maj var vår jubileumsvecka och då gavs många tillfällen att se, lyssna och uppleva allt eleverna kan visa upp, men fokus låg på det som kulminerade i en stor jubileumsföreställning den 14 maj i Idrottshuset. Över 300 barn och unga fick spela, sjunga, visa upp sina konstverk samt dansa tillsammans för att fira våra 60 år för en stor publik.

Kultur för äldre och Klappteatern (daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning) sker i samverkan med socialförvaltningen och har genomförts i samma omfattning som tidigare. Kultur för äldre innefattar två inriktningar. I ”Barn och äldre sjunger tillsammans” besöker en förskolegrupp tillsammans med musiklärare ett äldreboende vid flera tillfällen för gemensamma sångstunder och utbyte mellan generationerna. I ”Minnas med musik” kommer två musiklärare återkommande till äldreboenden för sångstunder som stimulerar och berikar de äldres liv.

I den öppna verksamheten på fritidshem (Granås, Öxnered, Frändefors) har över 300 barn tagit chansen att prova olika instrument under en 4-veckorsperiod.

El Sistema-verksamhet för åk 2 genomförs på tre skolor. I verksamheten finns ca 60 inskrivna elever som på skolans ”fritidstid” träffar Musik- och kulturskolans lärare två gånger per vecka. Här nås många barn som annars inte hade tagit del av vår verksamhet.

Inom baskulturutbudet når vi varje läsår 3300 av kommunens barn. Under en 12-veckorsperiod får elever i åk 3 spela antingen blås- eller stråkinstrument. Eleverna i förskola, åk 2, 6 och 8 möter danslärare under rubriken 3 x danspedagog. För 1- och 2-åringar spelas föreställningen Knack, knack, knack, 5-åringarna deltar i allsångskonsert och alla elever i åk 2 får besök av elever från Musik- och kulturskolan som ger en orkesterkonsert. På detta sätt når vi kommunens alla barn med kulturupplevelser och möjlighet att prova på, samt skapar intresse för och sänker tröskeln för att anmäla sig till den frivilliga undervisningen i Musik- och kulturskolan.

En viktig del av verksamheten är den sociala samvaron. Under sommaren genomfördes flera läger. Musikelever inom orkesterinstrument och piano samlades under en vecka på Åh stiftsgård. Danselever kunde delta på dagläger. Lägret för sång-, bild- och teaterelever resulterade i en föreställning i samarbete med Vänersborgs museum. Bildeleverna deltog i Konsthallens sommarsalong.

Under sommarmånaderna genomfördes även flera öppna aktiviteter. Dans- och bild & formlärare hade sommarverksamhet både i form av dagläger i Dalaborgsparken samt en turné på fritidshem där barn fick besök av två danslärare och en bildlärare och fick prova på

vår verksamhet. I augusti fick barnen på Torpaområdet besök av en danslärare under två dagar och gården på Kastanjevägen var full av dansande barn.

Hösten 2023 initierades nya aktiviteter på Tärnanskolan för åk 3. Musik- och kulturskolan erbjuder kurser i gitarrensemble och sång & teater. Detta resulterade i 30 nya elever och initiativet syftar till att kunna erbjuda möjlighet att fortsätta med verksamhet på Tärnan efter El Sistema och i förlängningen hitta till andra kurser på Musik- och kulturskolan.

På höstlovet arrangerades en dansworkshopdag öppen för danselever från Vänersborgs Musik- och kulturskola och för kulturskolor i Västra Götaland. Det är betydelsefullt att kunna erbjuda tillfällen att utbyta erfarenheter, träffa andra som brinner för dans samt möta gästpedagoger från hela Sverige.

Danselever på Musik- och kulturskolan fick möjlighet att delta i projektet CALS (Community Art Lab Sweden). De fick träffa professionella koreografer och en filmare och tillsammans skapade de en dansfilm som nu finns att ta del av i CALS plattform för digitalt konstnärskap.

I Danspoolens verksamhet fungerar danslärarna som resurs för kulturskolor genom samverkansavtal samt säljer Skapande skola-projekt till grundskolor, lägerverksamhet, dansfortbildning till idrottslärare och dans för hälsa. Dans för hälsa riktar sig till tjejer med psykisk ohälsa i samverkan med elevhälsan och dessa aktiviteter har genomförts i Vänersborg och Fyrbodal samt på Brättegården som drivs av Statens institutionsstyrelse. Dans för personer med Parkinson är ett forskningsbaserat projekt som Danspoolens lärare erbjuder målgruppen i Fyrbodal. 2023 firade Danspoolen 10 år med en stor dansföreställning i Idrottshuset.

Vänersborgs Jazz Academy (VJA) har under året genomfört flera kurser och aktiviteter av olika slag för att bidra till talangutveckling för unga musiker inom jazz och improvisation. VJA är unikt i Sverige och har etablerat sig som ett kvalitativt, nationellt centrum för fortbildning och kursverksamhet inom genren. Som ett bevis på det framgångsrika arbetet utsågs Vänersborg av organisationen Svensk Jazz till årets jazzkommun 2023.

Nyckeltal

Allmän kultur	2020	2021	2022	2023
Antal besökande på Konsthallen	9 203	5 191	9 298	10 071
Antal besökande på Timjan	958	-	3 319	2 493
Antal besökande på Sommarscen	-	-	2 718	3 988
Antal besökande under Kulturveckan	-	-	4 769	2 713

Konsthallens besökare 2023 är fördelat på tre utställningar (jämfört med sju utställningar året innan), ett residens (På väg 45) samt uppsökande verksamhet. Konsthallen var stängt tre veckor juli-augusti, samt mitten av november-december 2023 på grund av renoveringar i lokalerna.

Statistik för Timjan år 2021 saknas, dels på grund av personalförändringar och Timjan hade aktiviteter i Lyckans fritidsgård så besökarna finns inräknade inom fritidsgårdarnas besöksstatisk. Av Timjans besökare år 2023 bestod 42% av tjejer, 41% killar, 17% identifierar sig som annat. Timjan har totalt 129 öppet tillfällen som fördelas på 106 stycken tillfällen i Timjans lokaler och 23 stycken tillfällen med utåtriktad verksamhet, till exempel Aqua blå, Schools In och vissa lovaktiviteter. Återhållsamhet/ingen vikarieskaffning 2023 i kombination med liten personalgrupp har lett till många inställda tillfällen vid sjukskrivningar har påverkat möjligheterna att ha öppet i verksamheten.

Kulturveckan bestod av 94 programpunkter där 30 föreningar/kulturaktörer deltog (exklusive kultur- och fritidsförvaltningens egna verksamheter).

Musik- och kulturskola*	2020	2021	2022	2023
Antal aktiviteter	1 480	1 488	1 313	1 427
Varav flickor	1 023	1 017	923	1 002
Varav flickor i %	69	68	70	70
Varav pojkar	457	471	390	425
Varav pojkar i %	31	32	30	30

**Mätdatum 15 mars.*

Bibliotek	2020	2021	2022	2023
Antal utlånade media	134 647	111 752	95 599	127 124
Antal besökande på Huvudbiblioteket	82 807	51 230	13 963	115 334
Antal besökande på Vargöns bibliotek	-	28 030	32 179	10 635
Antal besökande på Brålandas bibliotek	-	4 945	7 963	6 682

Antal utlånade media avser ej e-böcker, e-ljudböcker eller film. Under större delen av 2022 var huvudbiblioteket stängt för renovering vilket förklarar de låga besökssiffrorna samt minskningen av utlån det året. 2021 var första året med besöksräknare i lokalerna i Vargön och Brålanda. För 2022 saknas dock statistik i Vargön för månaderna september, oktober och november på grund av problem med besöksräknaren. Frändefors biblioteksfilial saknar besöksräknare och redovisas därför inte.

MHN § 1 ALLM.2023.1784

Årsredovisning 2023

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner upprättat förslag till årsredovisning 2023 och överlämnar sin del till kommunstyrelsen.

Bilagor

Årsredovisning 2023

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden visade i 2023 års bokslut ett underskott på 83 tusen kronor gentemot budget. Underskottet beror främst på att mer arbetstid än förväntat behövts läggas ner i framtagandet av kommunens vattentjänstplan vilket påverkat möjligheten att arbeta med intäktsgenererande uppgifter. Inom livsmedelstillsynen har ny lagstiftning inneburit att mycket tid fått läggas på omklassning detta år, något som inte ger intäkter.

Samtliga förväntade resultat uppnåddes under året.

Det förväntade resultatet Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn ska öka med mål om att uppnå 100 procent har uppnåtts. Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn under 2023 är 100 procent. Den tillsynsskuld som finns sedan tidigare har dock inte kunnat arbetas ned till noll under året. Vid starten av år 2023 var tillsynsskulden 73 timmar, skulden har under året minskats med 38 timmar. De kvarstående 35 timmarna beräknas kunna betas av under 2024.

Förvaltningen är medveten om orsakerna bakom resultatet och bedömer att budgeten kommer kunna hållas 2024 utan särskilda åtgärder.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Miljö- och byggnadsförvaltningen, 2024-01-25

Sändlista

Kommunstyrelsen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Ordförande: Anneli Guilotte (S)
Vice ordförande: Lena Eckerbom Wendel (M)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden är både en vanlig kommunal nämnd och en självständig myndighet. Som myndighet kan nämnden besluta om att ställa tvingande krav på till exempel företag i miljöskyddsfrågor. Nämnden har i uppdrag att arbeta för efterlevnaden av de lagar och förordningar som rör miljö- och hälsoskydd, avlopp, livsmedel, tobak, läkemedel, strålskydd och naturvård. Verksamheten deltar i arbetet med Miljöprogram 2030, både vad gäller planering och genomförande. Naturvårdsprojekt med beviljade bidrag är andra stora arbetsuppgifter. Verksamhetens insatser styrs till stor del av inkommande ärenden såsom anmälningar, klagomål, ansökningar och remisser.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Utförd egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade markområden ska öka

Uppnås

Arbetet med egeninitierad tillsyn av förorenade områden inleddes under 2022 där en stor del av arbetet bestod av att ta fram en handlingsplan och ett ärende startades upp. Under 2023 har arbetet med tillsyn utökats, tre ärenden inom området har startats upp under året.

Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn ska öka med mål om att uppnå 100 procent

Uppnås

Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn under 2023 är 100 procent. Den tillsynsskuld som finns sedan tidigare har dock inte kunnat arbetas ned till noll under året. Vid starten av år 2023 var tillsynsskulden 73 timmar, skulden har under året minskats med 38 timmar. De kvarstående 35 timmarna beräknas kunna betas av under 2024.

Tillståndssökande av enskilda avlopp som är nöjda med förvaltningens service ska öka

Uppnås

Det slutliga resultatet för 2023 kommer under våren 2024 men det som rapporterats hittills under året ger ett index på 71, vilket enligt modellen som används graderas som ett högt resultat. Genom-snittet i Sverige är under samma period 67. För helåret 2022 gav undersökningen av Nöjd Kund Index (NKI) ett resultat på 65.

Nöjd kund-index (INSIKT) för nämndens myndighetsområden ska uppgå till minst rikssnittet

Uppnås

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har två områden inom mätningen Nöjd Kund Index bland företag, livsmedelsärenden och miljöärenden. Miljöärenden innefattar både miljöskyddstillsynen och hälsoskyddstillsynen. Det slutliga resultatet för 2023 presenteras inte förrän till våren 2024. Nedan är senast tillgänglig data per december:
Miljö, 75 (rikssnittet 2022, 72)
Livsmedel, 82 (rikssnittet 2022, 79)

Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 86

Uppnås

Hållbart medarbetarengagemang uppgår till 88 i medarbetarundersökningen 2023.

Tillhör nämndsbeslut 2024-01-31 MHN § 1 ALLM.2023.1784

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	0,2	0,1	0,3
Övriga Intäkter	4,5	4,4	4,1
S:a Intäkter	**4,7**	**4,5**	**4,4**
Personal	13,0	11,8	10,8
Omkostnader	3,1	3,0	2,9
Avskrivning & int.ränta	0,1	0,1	0,0
S:a Kostnad	**16,2**	**14,9**	**13,8**
Nettokostnad	11,5	10,4	9,4
Nettobudget	11,4	10,2	9,8
Budgetdiff	**-0,1**	**-0,2**	**0,4**

Nämnden uppvisar i 2023 års bokslut ett underskott om 83 tkr, en avvikelse mot budget på nästan en procent. Årets redovisade intäkter understiger budget. Även personalkostnader understiger budget samtidigt som övriga kostnader överstiger budgeterad nivå.

Ekonomisk analys

Årets redovisade intäkter understiger budget med nästan 0,4 mnkr. Underskottet beror främst på att mer arbetstid än förväntat behövts läggas ner i framtagandet av kommunens vattentjänstplan vilket påverkat möjligheten att arbeta med intäktsgenererande uppgifter. Inom livsmedelstillsynen har ny lagstiftning inneburit att mycket tid fått läggas på omklassning detta år, något som inte ger intäkter.

Personalkostnaderna visade vid årets slut 0,6 mnkr lägre än budgeterat. Överskottet beror främst på att utvecklingsledartjänsten inte tillsats under året. Även vård av barn, att flera gått ner i arbetstid samt vakanser i början av året har påverkat dessa kostnader.

Omkostnaderna överstiger budgeterad nivå för 2023 med cirka 0,3 mnkr. Denna avvikelse från budget beror främst på kostnader kopplade till LONA projektet Naturvårdsplan, ett projekt som verksamheten mottagit bidrag från Länsstyrelsen för. Högre kostnader för transportmedel samt att mer IT-utrustning och telefoner har köpts in under året, än vad som budgeterats för, har också bidragit till avvikelsen mot budget. Även avskrivning av fodringar på nästan 50 tkr bidrar till underskottet.

Föregående år visade nämnden ett underskott mot budget med 0,2 mnkr. I delårsrapporten per augusti 2023 prognostiserades ett överskott på 0,3 mnkr. Resultatet innebär en avvikelse mot prognosen med 0,4 mnkr. Detta främst till följd av längre intäkter än väntat då mer arbetstid än förväntat behövts läggas ner i framtagandet av kommunens vattentjänstplan samt att rekryteringen av ny verksamhetschef gick fortare än förväntat och det prognosticerade glappet i bemanning uteblev. Konsultkostnaderna väntades bli lägre än budgeterat men till följd av LONA projektet ökade dessa under slutet av året, dessa kostnader finansierades dock av bidrag från Länsstyrelsen.

Personal *	2023	2022	2021
Tillsvidare anställda	18	17	16
Visstid anställda	2	2	2
Summa	**20**	**19**	**18**

* Nyckeltalet avser statusen den 2023-11-01

En föräldraledighet och en tjänstledighet täcktes upp av två visstidsanställda. Ökningen med en tillsvidareanställd beror på att verksamhetschefen som slutade och den nye som började överlappade varandra några dagar just i början av november.

Åtgärder för budgetbalans

Nämnden är medveten om orsakerna bakom resultatet och bedömer att budgeten kommer kunna hållas 2024 utan särskilda åtgärder.

Tillhör nämndsbeslut 2024-01-31 MHN § 1 ALLM.2023.1784

§ 30

Verksamhetsberättelse 2023

SBN 2023/8

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2023 och överlämnar redovisningen till kommunstyrelsen.

Omedelbar justering

Paragrafen noterades omedelbart justerad.

Bilaga

Verksamhetsberättelse 2023

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsberättelse är en fördjupning av årsbokslutet med en mer omfattande målanalys. Verksamheten som bedrivits under året beskrivs mer i detalj och särskilt viktiga händelser lyfts. Verksamhetsberättelsen innehåller även en rad nyckeltal för de olika verksamhetsområdena, samt nyckeltal och en kortfattad redogörelse för personalområdet.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-08

Sändlista

Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnsdsförvaltningens ledningsteam
Ekonomer

2024-02-08 Dnr: SBN 2023/8

Handläggare
Lovisa Wagnervik
lovisa.wagnervik@vanersborg.se
0521-72 21 44

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Verksamhetsberättelse 2023

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2023 och överlämnar redovisningen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsberättelse är en fördjupning av årsbokslutet med en mer omfattande målanalys. Verksamheten som bedrivits under året beskrivs mer i detalj och särskilt viktiga händelser lyfts. Verksamhetsberättelsen innehåller även en rad nyckeltal för de olika verksamhetsområdena, samt nyckeltal och en kortfattad redogörelse för personalområdet.

Beredning

Sammanställts av administrativ chef tillsammans med förvaltningsekonom och förvaltningens HR partner.

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Bilagor

Verksamhetsberättelse 2023

Sändlista

Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnsdsförvaltningens ledningsteam
Ekonomer

Vänersborgs kommun

Lång verksamhetsberättelse 2023

Samhällsbyggnadsnämnden

Innehållsförteckning

1 Året som gått 3

2 Resultatavstämning inriktningsmålen 4

3 Nyckeltal 17

4 Övergripande ekonomisk analys 21

5 Verksamhetsuppföljning 25

UTKAST

1 Året som gått

År 2023 har varit ett år som präglats av flera osäkerhetsfaktorer. Det rådande världsläget har inneburit kraftiga prisökningar och räntehöjningar. Det har också förekommit längre ledtider för material och dylikt. I den mån det varit möjligt har verksamheterna i flera större projekt hanterat detta genom att köpa in material i ett tidigt skede för att säkra priser och tidsplan. Det osäkra världsläget har också inneburit en förändrad marknad vad gäller tomtförsäljning. Från att samhällsbyggnadsnämnden har haft stora intäkter från tomtförsäljning de senaste åren har nämnden nu fått erfara en trög marknad med minskad försäljning. Trots de tuffa marknadsförutsättningarna såldes sex bostadstomter under året varav fem var i det nya området Skaven/Öxnered och en på Östra Mariedal.

Tidigt under året fanns indikationer och prognoser om underskott i flera verksamheter vilket ledde till att förvaltningschef under våren beslutade om besparingsåtgärder inom förvaltningen. Besparingsåtgärderna omfattade restriktioner vid inköp, behovsprövning vid anställning, tillbakadragen delegation vid ändrings- och tilläggsarbeten (ÄTA) samt riktade besparingskrav till flera verksamheter för att möta prognostiserade underskott.

Besparingsåtgärderna har inneburit stora insatser i verksamheterna, framför allt vad gäller besparingar inom personal och underhåll. Åtgärderna har varit kännbara och inneburit flera konsekvenser så som ökad arbetsbelastning och uppskjutet underhåll, men åtgärderna har bidragit till att nämnden redovisade överskott vid årets slut trots tuffa ekonomiska förutsättningar. En annan avgörande orsak till överskottet för 2023 var att bidrag för elstöd inkom till nämnden.

Utöver ekonomiska motgångar och utmaningar bjöd 2023 på många positiva händelser och lyckade insatser.

Vänersborgs kommun blev utsedd till ”Årets Kökshjälte” av Länsstyrelsen. Utmärkelsen motiverades utifrån en upphandling av livsmedel för en varukorg som möjliggjorde för lokala leverantörer att inkomma med anbud och som lett till fler närproducenter.

Vintertid i Vänersborg anordnades i Plantaget och invigdes i samband med klappdagarna. Kommunvärdarna bemannade vinterlandet och den karusell som var årets huvudattraktion. Antal besökare av Vinterlandet var nästintill 8 700 barn och vuxna.

Under året har nya policys arbetats fram och beslutats. Kommunfullmäktige beslutade om ny Måltidspolicy 2023-06-21 § 107 och Skogspolicy 2023-06-21 § 108. Kommunfullmäktige antog även Hållbar byggnadsstrategi 2023-03-15 § 23.

Flera stora projekt har varit i gång under året. Arbetet med den nya skolan på Holmängen pågår förfullt med byggnation och förväntas färdigställas till sommaren 2024. Byggnation och renovering av vatten- och avloppsreningsverken Rörvik, Skräcklan och Holmängen har pågått under 2023. Holmängens avloppsreningsverk är nästintill färdigställt och Rörviks vattenverk har planerat färdigställande sommaren 2024. Dalbobrons kantbalkar har renoverats och nästintill färdigställts utefter tidigarelagd revidering av tidsplan.

UTKAST

2 Resultatavstämning inriktningsmålen

Nedan redovisas nämnden bidrag till inriktningsmålen.

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Resultatet av mätningen "Andelen invånare som tycker att kommunen har ett bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning
	Resultatet av mätningen "Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	Fler barn upplever att skolvägen är trygg, med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden
	Fler högstadie- och gymnasieelever besöker skolrestaurangerna
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska minst uppgå till 60 % enligt den nationella livsmedelsstrategin
	Klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska ligga under 1,7
	Resultatet av mätningen "Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan" ska vara bland de 25 procent bästa i SCB:s medborgarundersökning
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag	Andel akut fastighetsunderhåll ska uppgå till max 15 %
	Andelen belysningsarmaturer LED ska öka med 2 % årligen
Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv	Index för hållbart medarbetarengagemang, HME, ska uppgå i nivå med rikssnitt

Inriktningsmål 1: I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Beskrivning enligt mål- och resursplan 2023–2025: *Våra invånare ges lika möjligheter att forma sin framtid, där lokala skillnader utifrån livssituation, boendeplats och ekonomi utjämnas. Den sociala inkluderingen medför att invånarna kan påverka och delta i samhället oavsett bakgrund, där olika insatser riktas beroende på skillnader i olika boendedelar. Kommunens verksamheter arbetar i samverkan med fler organisationer, för att minska effekterna av socioekonomiska faktorer, där ett rättighetsbaserat perspektiv ger möjlighet till utbildning, bostad och arbete.*

Förväntat resultat: Resultatet av mätningen "Andelen invånare som tycker att kommunen har ett bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Medborgarundersökningen - Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen – Vänersborgs kommun, andel (%)	*	64,4	58,9
Medborgarundersökningen - Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen, alla kommuner (ovägt medel), andel (%)	65,4	61,5	60,6

** Utfall saknas. Vänersborgs kommun deltog inte i SCB:s medborgarundersökning 2023*

Förväntat resultat: Resultatet av mätningen "Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute kommunen – Vänersborgs kommun, andel (%)	*	76,5	71,5
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, alla kommuner (ovägt medel), andel (%)	79,6	79,1	76,7

** Utfall saknas. Vänersborgs kommun deltog inte i SCB:s medborgarundersökning 2023*

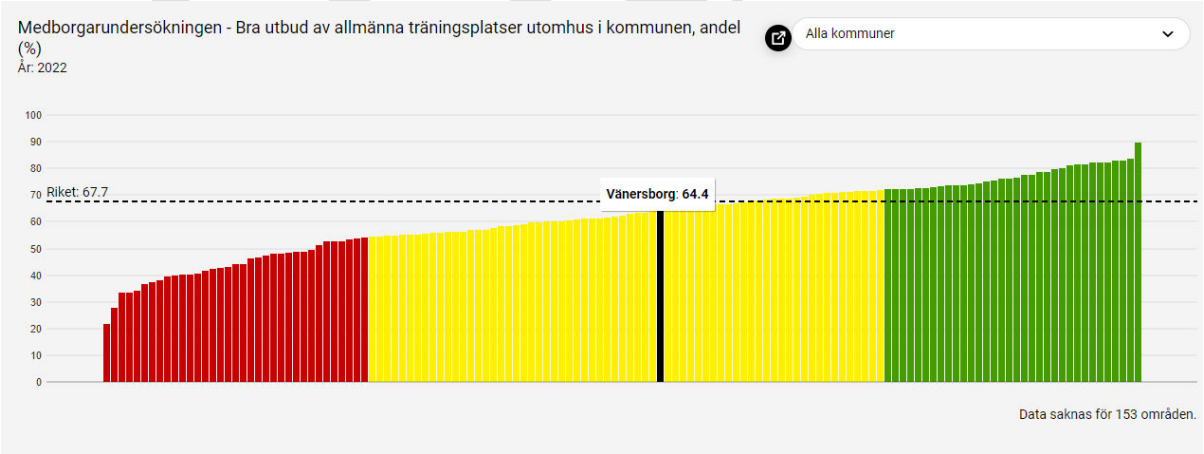
För ökad möjlighet till fysisk och psykiskt välmående – och i förlängningen en förbättrad folkhälsa - hade samhällsbyggnadsnämnden som målsättning 2023 att resultatet av mätningen "Andelen invånare som tycker att kommunen har ett bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning. För att bidra till att öka nöjdheten har samhällsbyggnadsförvaltningen under året haft fokus på underhåll och medvetandegörande av de allmänna träningsmöjligheter som vi redan har i kommunen.

- Utegymmet i Brålanda har renoverats.
- Röjning av över 500 meter vandringsled vid Önafors och Dalbostigen har gjorts och tillgängligheten har ökats.
- Förvaltningen har deltagit i kommunens brottsförebyggande råd (BRÅ) tillsammans

med representanter från övriga förvaltningar, kommunens säkerhetssamordnare och kommunpolisen.

- Gatuenheten har informerat om vilka tränings-, ute- och friluftsaktiviteter som finns i Vänersborg via en interaktiv karta som finns tillgänglig på hemsidan. Karta och information uppdateras löpande. I år med bland annat grillplatser och vandringsleder. Gatuenheten har även informerat om träningsanläggningar vid andra evenemang så som i samband med vårruset, vid utvecklingsprojektet i Kastanjeparken på Torpa, på biblioteken, i kommunhuset, på turistbyrån och via våra kommunvärdar.
- Alla rektorer i grundskolan har fått ett utskick om utbudet av kommunens uteaktiviteter. Effekten av det har varit att flera klasser har förlagt olika typer av lektioner på dessa platser.
- 5 busshållplatser har uppdaterats så de blivit mer trafiksäkra och/eller tillgänglighetsanpassade.
- Gatuenheten har också bidragit med information till årets upplaga av Kommunguiden. Där låg fokus på trygghet och information, information kring årets belysningsprojekt, om vikten av cykelanvändning, om kommande och genomförda tillgänglighetsanpassning av busshållplatser samt information om samhällsbyggnadsförvaltningens felanmälningssystem Infracontrol (där man kan lämna synpunkter, göra felanmälningar och anmäla ärenden kopplade till trygghet).

Måluppfyllelsen är dock oklar med anledning av att Vänersborgs kommun inte deltog i SCB:s medborgarundersökning för 2023. Utfallet 2022 var 64,4 % vilket är ett resultat som placerar Vänersborg i mittenspannet bland landets kommuner (se figur 1). För att vara bland de 25 % bästa hade Vänersborg år 2023 behövt ett resultat på 72,2.

Figur 1 Andelen invånare som tycker att kommunen har ett bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen. Källa: RKA:s databas Kolada

En ytterligare målsättning för 2023 var att resultatet av mätningen "Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor" ska vara bland de 25 % bästa i SCB:s medborgarundersökning. Vad gäller det trygghetsskapande arbetet kan man under inriktningsmålet "Fler barn och unga uppnås bättre skolresultat och fullföljer sina studier" läsa mer om de åtgärder som vidtagits 2023. Detta då ett fokusområde för samhällsbyggnadsnämnden under 2023 varit att öka tryggheten för våra barn och unga i deras

väg till och från skolan. Flera trygghetsåtgärder har genomförts som påverkar såväl våra barn och unga, som vuxna.

Samma förutsättning vad gäller bedömning av måluppfyllelse gäller likt det förväntade resultatet ovan. Utfallet 2022 hamnade på 76,5 (se figur 2). För att vara bland de 25 % bästa hade Vänersborg år 2023 behövt ett resultat på 85,8.

Figur 2 Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor. Källa: RKA:s databas Kolada

Invånardialoger

Ur ett demokratiskt perspektiv är det av särskild vikt att säkra jämlika förutsättningar för att kunna delta i, och påverka, samhällsutvecklingen och skapa tillit till det demokratiska systemet. Invånardialog är till för att fånga och ta tillvara även de perspektiv som annars kanske inte når beslutsfattarna. 2022-11-23 antog kommunfullmäktige en policy för invånardialog i Vänersborgs kommun. Under 2023 har samhällsbyggnadsnämnden inte genomfört några invånardialoger som faller under kriterierna som står i policyn - men förvaltningen har haft ett flertal dialogtillfällen med invånare:

- Dialog med invånare i bland annat Torpa-området. Projektet ”utveckling Kastanjeparken” är ett av de större projekten där dialog fördes och synpunkter inhämtades kring planering av framtida trygghetsåtgärder i området. Syftet med dialogen var att utveckla en mötesplats som både var attraktiv och trygg. Brottsförebyggande rådet ansökte om pengar från kommunstyrelsen för att kunna göra åtgärder i parken och beviljades 500 000 kr som användes till att anlägga en scen, grillplatser, sittplatser, fotbollsmål med mera
- Dialog med invånare i Brålanda som ett led i projektet "Våra-rum", som handlade om stadsutveckling med gestaltning och trygghet.
- Dialog med invånare i samband med deltagande på kommunens födelsedag, där temat var friluftsliv. Gatuenheten pratade om vad som gjorts och vad som planerades att göras i kommunen avseende trafiksäkerhet - samt delade ut cykelkartor.
- Dialog i samband med Vårruset där gatuenheten bland annat delade ut cykelkartor och svarade på allmänna frågor.

Barnrättsarbete

En specifik grupp invånare som kan vara svåra att inhämta synpunkter från, och som behöver ett särskilt stöd vad gäller att kunna påverka förutsättningarna för sina liv, är våra barn och

unga. Som ett led i att säkerställa att nämnden och dess verksamheter följer barnkonventionen i sitt arbete har samhällsbyggnadsförvaltningens barnrättsrepresentant medverkat i kommunens övergripande barnrättsteam. Detta bland annat för att identifiera samordning av barnrättsfrågor över förvaltningsgränser – och för fortbildning inom området. Bland annat fick man ta del av kultur- och fritidsnämndens resultat av den invånardialog de fört med unga i Vänersborg kring sin fritid. Då samhällsbyggnads olika verksamheter inte alltid *direkt* möter barn och unga, är det alltid effektivt att ta del av de dialoger som kommunens andra verksamheter haft. Resultatet presenterades även för samhällsbyggnadsnämnden.

På förvaltningsnivå antog samhällsbyggnadsförvaltningens ledningsteam 2023 en handlingsplan för årets barnrättsarbete där fokus låg på dialog med barn och unga. Ex. genom enkätundersökningen ”Trygg skolväg”. Men också genom fysiska möten, så som vid projektet ”utveckling Kastanjeparken” och vid byggnation av ny lekplats i Vargön.

Inriktningsmål 2: Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

> **Beskrivning enligt mål- och resursplan 2023–2025:** *Barn och unga ges goda framtidsmöjligheter där skolan erbjuder individuellt stöd och förebyggande insatser med början i förskolan. Kommunens olika verksamheter arbetar för att främja faktorer som påverkar skolresultat såsom arbetsmiljö, fysiska miljöer, hemförhållanden, fritidsmöjligheter och stöd i unga år. Fullföljda studier ökar möjligheterna att välja en sysselsättning som upplevs stimulerande och att nå egenförsörjning*

Förväntat resultat: Fler barn upplever att skolvägen är trygg, med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Barn som upplever att skolvägen är trygg, andel (%)	82	85	84

Förväntat resultat: Fler högstadie- och gymnasieelever besöker skolrestaurangerna

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Elever som besökt skolrestaurangerna, andel (%)	83	*	*

** Utfall saknas. Nytt mått 2023*

För att bidra till att inriktningsmålet om att fler barn och unga uppnår bättre skolresultat hade samhällsbyggnadsnämnden som målsättning 2023 att fler barn ska uppleva att skolvägen är trygg - och då med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden utifrån medborgarlöftet om Torpa. Undersökningar visar att hur barn tar sig till och från skolan påverkar deras prestation i skolan. Enligt ny forskning visar det sig att det är bäst för barn att gå eller att cykla till skolan. Varje år görs en trygghetsmätning bland elever årskurs 1–9 kallad ”Trygg skolväg”. Enkätsvaren som kom in i början av 2023 låg till grund för de åtgärder som genomförts under året.

- Gatuenheten har sponsrat Trafikkalendern som är Sveriges största läromedel om trafiksäkerhet för barn. Metoden syftar till att elever på ett undersökande sätt ska förstå hur samhället är uppbyggt och hur transportsystemet fungerar, och att de

genom denna metod ges bättre förutsättningar att vara delaktiga i utvecklingen av ett långsiktigt hållbart samhälle.

- 2 % av kommunens gatubelysning har bytts ut mot LED-belysning och då har skolvägar i anslutning till Torpa-området prioriterats utifrån det beslutade medborgarlöftet.
- Torpaområdet har generellt under året haft hög prioritet gällande skötseln för att med gemensamt fokus skapa ett bättre helhetsintryck av området vad gäller både gaturummet och parkytor/allmänna platser. Man har till exempel ökat omfattningen av maskinsopning, skräpplockning, ogräsrensning och rengöring av vägskyltar.
- Trygghetsröjning och siktröjning utmed gång- och cykelvägar och gatukorsningar har utförts för ökad trygghetskänsla och trafiksäkerhet - bland annat på gång- och cykelvägen på Stjärnvägen, Kastanjeparken, Marierovägen samt gång- och cykelvägen vid Restadvägen. Övriga platser utanför Torpaområdet: Frändefors Ödsmålavägen-Ringaregatan, busshållplats Östra vägen, Katrinedal samt gång- och cykelvägar på Öxnered/Blåsut och Onsjö.
- Kastanjeparken har gjorts i ordning som mötesplats med bland annat utökad belysning efter önskemål från invånare. Vid dialogen har barnens synpunkter hämtats in likväl som de vuxnas.
- Utbildning i skolor i samarbete med NTF (Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande) för årskurs 2 och 4 gällande trafiksäkerhet.
- Diverse utredningar för en tryggare trafikmiljö för våra barn och unga (men i förlängningen för *alla* invånare): T.ex. utrett trafikföringen inom skolområdet på Öxnereds skola då synpunkter inkommit om otrygg trafikmiljö som har lett till en ombyggnad av parkeringsvägar inom skolområdet. Man har också valt att ha kvar hastighetsdisplayen utanför Öxnereds skola samt anlagt ett farthinder vid övergångsstället vid Öxnereds skola. Ny gång- och cykelväg och belysning vid Skavenvägen för att öka trygghets- och säkerhetskänslan på väg till Öxneredsskolan från nya exploateringsområdet. Anlagt ett farthinder vid övergångsstället vid Torpaskolan/Birger Sjöbergsgymnasiet. I samband med byggtrafik vid Norra skolan har man säkrat upp korsningen och övergångsställena utanför skolan. Sänkt hastighet på del av Edsvägen från 50 till 40 km/timmen vilket underlättar att korsa vägen tryggt. Nya busshållplatser utanför Torpaskolan (timglas) och Mariedalsskolan för att öka trygghet- och säkerhetskänslan på väg till och från dessa skolor.

Enligt senast trygghetsmätningen uppger 82 % att skolvägen är trygg. Från samma mätning gjord i början av 2022 har resultatet sänkts med tre procentenheter. Men sänkningen är marginell och enkätsvaren tyder inte på att otryggheten skulle ha förändrats på något sätt från tidigare år, och ingen skola stack ut särskilt. Trots goda resultat är det ett viktigt område att fortsätta följa och fokusera på då våra barn och ungas trygghet är högst prioriterat.

En ytterligare målsättning för 2023 var att fler högstadie- och gymnasieelever ska besöka skolrestaurangerna. Enligt undersökningar kan man se att maten har stor betydelse för stämningen i klassrummet och på skolgården, för fysisk och psykisk hälsa, för arbetsmiljön och skolresultaten. Under året har måltidspersonalen arbetat med att bjuda in till matsalen

och uppmana elever att komma och prova. En nulägesanalys av elevnärvaro har tagits fram under året och man kan se att det finns stora skillnader av besöksnärvaro mellan månaderna. Man ser en generell ökning av andel besökare när man jämför början av mätperioden (maj) med slutet av året (november) - då handlar det om ökningar från 3 till 7,5 procentenheter för de olika kostområdena. Ex. 7 % ökning på Dal och 3 % ökning på Oden-restaurangen. Nu när ett nuläge finns blir nästa steg att analysera orsakerna och identifiera mönster.

Inriktningsmål 3: Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Beskrivning enligt mål- och resursplan 2023–2025: *Den ekologiskt hållbara kommunen bidrar till att vårda våra resurser för nuvarande och framtida invånare. Kommunens Miljöprogram 2030 och Strategin för ett fossilfritt Vänersborg 2030 värnar om hela den geografiska kommunen, och ökad kunskap hos invånarna underlättar för klimatvänliga val. Nya klimatsmarta lösningar och teknisk innovation leder till minskad miljöpåverkan såsom fossiloberoende, hållbar konsumtion, upphandling och inköp. Miljöperspektivet beaktas vid kommunens beslutsfattande och olika former av samverkan.*

Förväntat resultat: Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska minst uppgå till 60 % enligt den nationella livsmedelsstrategin

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Inköpta ekologiska livsmedel - Kostenheten, andel (%)	23,3	24,6	25,4
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet – Vänersborgs kommun, andel (%)	*	21	20,63
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet - alla kommuner (ovägt medel), andel (%)	*	29	29

** Utfall ej tillgängligt ännu*

Förväntat resultat: Klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska ligga under 1,7 kg

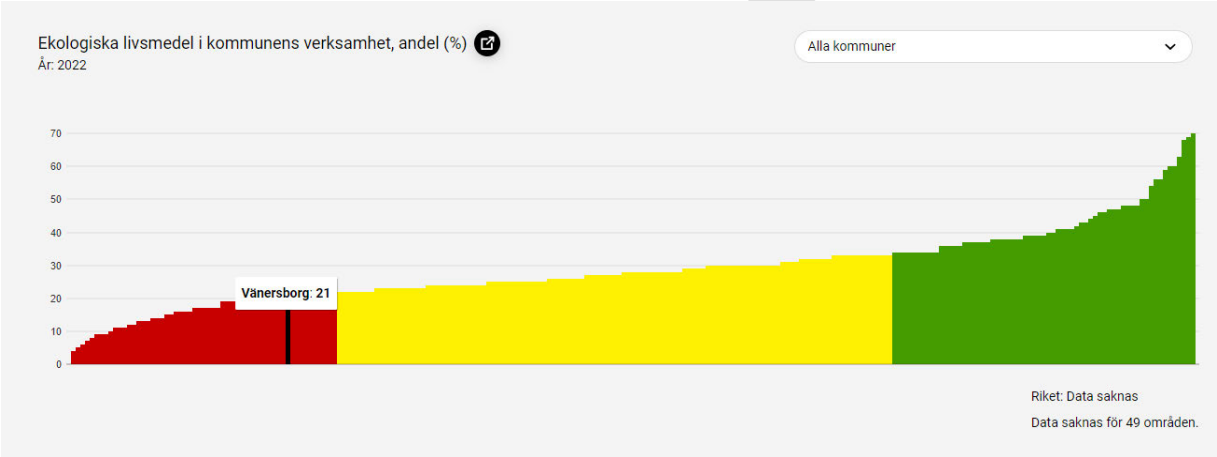
Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
CO2e/kg inköpta livsmedel - Kostenheten, antal	1,64	1,81	1,52

Förväntat resultat: Resultatet av mätningen "Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan" ska vara bland de 25 procent bästa i SCB:s medborgarundersökning

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Medborgarundersökningen - Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan fungerar bra – Vänersborgs kommun, andel (%)	*	56,9	60,6
Medborgarundersökningen - Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan fungerar bra - alla kommuner (ovägt medel) andel (%)	55,5	51,8	53,9

**Utfall saknas. Vänersborgs kommun deltog inte i SCB:s medborgarundersökning 2023*

Miljöprogram 2030 är en del av inriktningsmålet om att kommunen ska vara ekologisk hållbar med minskad klimatpåverkan. Miljöprogrammet anger bland annat att andelen ekologiska livsmedel som köps in till kommunen ska öka. År 2023 hade därför samhällsbyggnadsnämnden som målsättning att andelen ekologiska livsmedel skulle uppgå till 60 %. På grund av ökade livsmedelspriser och det budgetunderskott kostverksamheten har tampats med uppnås inte målet. Mer konventionella livsmedel har under året köpts in för att spara in medel. Utfallet för kostenheten blev 23,3 % (2023) och kommunens verksamheter ligger på 21 % (2022). Genomsnittskommunen i Sverige köper in 29 % ekologiska livsmedel (2022) - detta innebär att Vänersborg med sina 21 % ligger bland de 25 % sämsta kommunerna i landet (se figur 4). Man kan se en liten generell nedåtgående trend senaste åren vad gäller ekologiska livsmedel om man ser på landets kommuner i stort – men spridningen mellan kommunerna är stor. Örebro har högst andel på 70 % och Staffanstorp ligger i botten på 4 %.

Figur 3 Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%). Källa: RKA:s databas Kolada

Ett annat förväntat resultat var att klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska ligga under 1,7 kg enligt Västra Götalands klimatlöfte som kommunen antagit. Kostverksamheten har bland annat arbetat med att ersätta viss del av proteinet i maträtterna till vegetabiliskt protein vilket påverkar utfallet av andel koldioxidekvivalenter. Utfallet 2023 blev 1,64 kg koldioxidekvivalenter (t.o.m. november 2023). Bra menyplanering ligger till grund för resultatet.

Ett tredje förväntat resultat handlade om att "Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan" ska vara bland de 25 procent bästa i SCB:s medborgarundersökning. Verksamheten Kretslopp & Vatten deltog under året vid bland annat Bomässan och Miljöforum för att informera invånarna om de nya flerfackssopkärlen som införs i samband med den hushållsnära insamlingen med start 2024. Kretslopp & Vatten har även delat ut Miljöalmanackan för 2023 till alla hushåll. Almanackan innehåller bland annat information om sopsortering och återvinning, miljösäkerhet vid eldning, med mera. Vidare har gatuenheten under året arbetat för att medvetengöra våra invånare om betydelsen av ökat cyklande och minskat bilåkande. Bland annat har man drivit en cykelkampanj via de digitala skyltarna vid infarterna till Vänersborg.

Måluppfyllelsen är dock oklar med anledning av att Vänersborgs kommun inte deltog i SCB:s medborgarundersökning för 2023. Utfallet 2022 var 56,9 % vilket är ett resultat som placerar Vänersborg i mittenspannet bland landets kommuner (se figur 5). För att vara bland de 25 % bästa hade Vänersborg år 2023 behövt ett resultat på 58,1.

Figur 4 Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan fungerar bra, andel (%). Källa: RKA:s databas Kolada

Övriga mått kopplat till inriktningsmålet	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Mängd matsvinn i kommunens måltidsservice, gram/serverad portion	40	42	33,33
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	*	82,3	66,5
Insamlat kommunalt hushållsavfall, kg/invånare	171	174	**
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)	*	414	479

** Utfall ej tillgängligt ännu*
*** Utfall saknas*

Mängden matsvinn i grundskolor och på gymnasiet har minskat, om än marginellt. I förskolorna har man räknat på kökssvinn på några utvalda förskolor och fått resultat som ligger i spannet mellan 16 och 25 gram per serverad portion. Där kan också konstateras att det lägsta värdet står en förskola för som till största del har bufféservering. Målet för skola och förskola är 45 gram per serverad portion. Under kommunens Hållbarhetsvecka gjorde man även mätningar inom området för särskilda boenden och inom detta område är målet 100 gram per portion. Resultatet varierade från 21,3 till 191 gram per levererad portion.

Vad gäller insamlat kommunalt avfall ligger Vänersborg nära att vara bland de 25 % bästa kommunerna. Rikssnitt är 466 kg/inv. (2022) och Vänersborg ligger på 414 kg/inv. (2022). Stort fokus på information om hur man sorterar antas ligga till grund för resultatet. Resultatet för den totala mängden avfall kommer senare under 2023. Vad gäller det kommunala hushållsavfallet (rest- och matavfall) ligger Vänersborgs kommun bland de 25 % bästa kommunerna.

Slutligen kan nämnas att samhällsbyggnadsnämnden har en utmaning vad gäller att uppnå förnyelsetakten för vatten och avlopp. Nämnden har ett årligt anslag som förnärvarande (2023) är budgeterat till 18 mnkr – den siffran räcker inte för att uppnå en förnyelsetakt om 100 år. I dagsläget ligger förnyelsetakten om 5 år (2018–2022) på 230 för dagvatten (+ ledningar som inte är huvudledningar), på 97 år för spillvatten och om hela 462 år för vatten.

Inriktningsmål 4: Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot invånare och företag

Beskrivning enligt mål- och resursplan 2023–2025: *Företag i Vänersborgs kommun möts av ett gott bemötande och en hög tillgänglighet där kommunens verksamheter håller en god kvalitét. Det är enkelt att få kontakt med kommunen, och den digitala servicen leder till mer effektiva flöden inom och mellan olika förvaltningar. Företag i kommunen ges möjligheter att expandera, där kommunen kan bistå med tillgänglig mark och lokaler när nya och befintliga företag vill verka och etablera sig i kommunen. Våra invånare är nöjda med den välfärd vi levererar. Kvalificerad personal leder till en god kvalitét i våra verksamheter, där innovation och teknik bidrar till att effektiviteten är hög.*

Förväntat resultat: Andel akut fastighetsunderhåll ska uppgå till max 15 %

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Akut fastighetsunderhåll, andel (%)	20	24	27

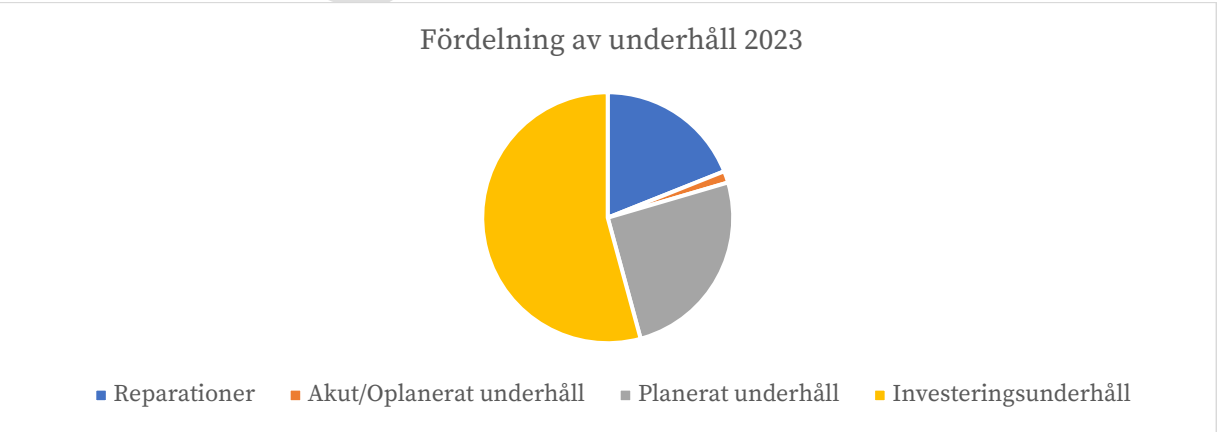
Förväntat resultat: Andelen belysningsarmaturer LED ska öka med 2 % årligen

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Gatubelysningsarmaturer LED, andel (%)	24	22	*

** Utfall saknas*

För att bidra till att uppfylla inriktningsmålet hade samhällsbyggnadsnämnden 2023 som målsättning att det akuta fastighetsunderhållet skulle uppgå till max 15 %, samt att andelen belysningsarmaturer LED skulle öka med 2 % årligen. Vad gäller utbyte av LED-armaturer har drygt 2 % av gatubelysningsarmaturerna bytts ut enligt plan. Fokus har legat på stråk där barn rör sig.

Vad gäller det akuta fastighetsunderhållet räknas akut underhåll, reparationer och oplanerat underhåll in i posten. Utfallet 2023 landade på 20 %. Det förväntade resultatet uppnås inte, men bedömningen är att utfallet ändå ligger inom rimliga gränser men anledning av det sparbeting förvaltningen arbetat mot under året. Pga. inflation och prisökningar har man medvetet gjort hårdare prioriteringar i det planerade underhållet för att hålla budget. Det akuta underhåller har då ökat, men väldigt marginellt. Konsekvenserna ser man troligtvis längre fram. En viss del av akut underhåll kommer dock alltid att finnas, och bör finnas. Det är inte ekonomisk försvarbart att förekomma all typ av underhåll.

Inriktningsmål 5: Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Beskrivning enligt mål- och resursplan 2023–2025: *Vi ska ha en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv. I Vänersborgs kommun ska medarbetarna vara delaktiga och ha förståelse för sina uppdrag och sina roller. För att få en engagerad personal krävs ett tryggt och stabilt ledarskap som når ut till samtliga medarbetare i vår kommun. Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna ska vara grunden i arbetet.*

Förväntat resultat: Index för hållbart medarbetarengagemang, HME, ska uppgå i nivå med rikssnitt

Mått	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Medarbetarengagemang (HME) samhällsbyggnads-förvaltningen - Totalindex	78	76	79
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen - Totalindex	79	78	78
Medarbetarengagemang (HME) alla kommuner (ovägt medel) - Totalindex	80	80	80

Hållbart medarbetarengagemang (HME) mäts genom kommunens årliga medarbetarundersökning. Undersökningen mäter medarbetarnas nöjdhet vad gäller områdena styrning, ledning och motivation. Det totala utfallet för HME på samhällsbyggnadsförvaltningen landade 2023 på 78. Resultatet ligger i nuläget under rikssnitt (80) men det är en ökning från föregående år med två enheter. Inom områdena styrning och ledning höjer sig förvaltningens resultat med hela tre enheter. Medarbetarundersökningen från 2022 ligger till grund för de åtgärder förvaltningen vidtagit under 2023, och i den kunde man utläsa att förvaltningens medarbetare i stor utsträckning ansåg att dom kunde vara lediga från arbetet efter arbetstid, att arbetsschemat fungerade samt att man fick stöd av sina kollegor när man behövde det. Dock ansåg en del att det är svårt att släppa tankarna på arbetet när man är ledig samt att arbetsplatsens mål inte följdes upp och utvärderades på ett bra sätt. Från medarbetarundersökningen 2023 ser vi liknande resultat - dock har samtliga områden förbättrats. Fokus på HME och resultatet har varit ett ämne för förvaltningens chefer under en ledningsdag. Detta för att stärka cheferna i deras arbete med kartläggning och åtgärder. Fokus förutsättningar för chef och arbete med målsättning har varit ett tema. Det är positivt att förvaltningen därefter har förbättrat sitt resultat, speciellt i tider med ekonomisk åtstramning och skarpa personalprioriteringar. OSA-kartläggning (organisatorisk- och social arbetsmiljö-kartläggning) har gjorts på varje enhet. En enhet har valt att ta stöd från företagshälsovården.

Personalnyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Total personalkostnad, Mkr	*	190	184
Totalt antal månadsavlönade	392	410	372
Varav tillsvidareanställningar	349	363	344
Varav visstidsanställningar	43	47	28

Personalnyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Antal årsarbeten totalt, utifrån anställning	381	400	363
Antal årsarbeten totalt, utifrån arbetad tid	*	339	333
Därtill timavlönad tid omräknat till årsarbeten	8	12	11
Genomsnittlig ssg, tillsvidareanst. (%)	98	98	97
Andel heltid, anställning, tillsvidareanst. (%)	92	93	92
Medellön, tillsvidareanställning	30 909	30 541	29 954
Medelålder, tillsvidareanst	46	46	46
Medelålder, visstidsanst	43	41	40
Sjuk i procent av tillgänglig arbetstid	6,9	8,4	6,7
Övertidstimmar	4857	4 875	5 360
Mertidstimmar	1538	2 707	1 421
Personalrörlighet, extern och intern (%)	*	9,8	8,5

** Presenteras i personalekonomiska redovisningen, PEKEN*

Rekryteringar och avgångar

Under 2023 har 28 medarbetare avslutat sin anställning på samhällsbyggnadsförvaltningen på egen begäran, varav sju gått i ålderspension. Pensionsåldern varierade mellan 65–67 år.

Ett måltidsbiträde har konverterats enligt LAS (Lag (1982:80) om anställningsskydd). Under 2023 har 27 rekryteringsannonser publicerats. Totalt är 63 tjänster tillsatta där lokalvårdare, kockar och säsongsarbetare inom park, gata och renhållningen anställer mer än en tjänst per annons.

Sjukfrånvaro

2023 landar sjukfrånvaron på 6,9 % vilket är en minskning från 2022 med 1,5 %. Under 2023 har förvaltningen haft ett stort fokus på hälsofrämjande åtgärder där företagshälsovården varit inkopplade. Kontaktorsakerna på företagshälsovården under året har till 39,9 % handlat om ohälsa (35 % under 2022) där direkt stöd till medarbetarna sätts in samt en efterhjälpande fas. 18,3 % (45 % under 2022) berör hälsorisker där kunskap och risker hanteras och undanröjs inom den fysiska och sociala arbetsmiljön. 39,6 % (20 % under 2022) av kontakterna har handlat om hälsa där fokus har varit på friskfaktorerna som ska skapa trygghet och framåtdriv.

Hållbart arbetsliv

1 oktober 2023 skrevs kollektivavtalet AB (Allmänna bestämmelser) om med anledning av de nya skyddsreglerna kring dygnsvila. Det har främst påverkat de verksamheter som har beredskapsbemanning. Bemanningen har behövts ses över då man behöver säkerställa att medarbetare får en dygnsvila på 11 timmar gentemot tidigare 9 timmar. Ännu är det inte klarlagt om man behöver fler personella resurser för att klara grunduppdraget med anledning av förändringen. Verksamheterna har ställt om och anpassat verksamheterna till de nya förutsättningarna samt förhåller sig till det rådande ekonomiska läget gällande behovsprövning av varje anställning.

Kompetensutveckling

2023 har varit ett år med stor återhållsamhet gällande kompetensutveckling på grund av det ekonomiska läget. Obligatoriska utbildningar har prioriterats och interna och/eller gratis utbildningar har genomförts. Inom fastighet och serviceverksamheten har två projektledare gått tvådagars grundutbildning i samverkansformen partnering inom byggentreprenad. För kostenhetens samtliga medarbetare har HLR-utbildningar inklusive L-ABC utförts samt en digital repetitionsutbildning i livsmedelshygien (obligatorisk). Kostenheten alla medarbetare inom produktionskök har även genomgått en intern IT-utbildning, som var anpassad för förskoleköken, med kommunens IT-pedagog. Det har även varit en internutbildning/workshop i inköpssystemet Marknadsplatsen för beställare. På kretslopp och vatten kommer en tillsvidareanställd medarbetare vidareutbildat sig och får då A-auktorisation som elektriker via hjälp från Omställningsfonden. Den tekniska verksamheten har haft internutbildning gällande barnkonventionen och varit på studiebesök på Vårvik i Trollhättan för att studera deras lösningar gällande dagvattenhantering. På administrativa enheten har alla gått utbildning inom GDPR, förvaltningslagen, kommunallagen samt om offentlighet och sekretess. Ekonomer har bland annat gått excelutbildning och HR-partner har gått grundutbildning i arbetsrätt. Nämndsekreterare, verksamhetschef och registrator har gått utbildning inom informationssäkerhet. De har också tillsammans med administratör gått utbildningen; webbtexter i offentlig förvaltning. Genom nätverken både internt och externt sker också mycket kunskapsutbyte.

UTKAST

3 Nyckeltal

Nedan presenteras övriga nyckeltal där det finns ett värde i att följa utveckling över tid. En större översyn av listan med nyckeltal gjordes inför 2023 års långa verksamhetsberättelse (SBN 2023-11-16 § 152). Nya sätt att mäta och redovisa kan innebära att vissa nyckeltal saknar jämförbara siffror bakåt i tid. Nyckeltalen sorteras under respektive verksamhet.

Fastighet och service

Fastighet och service	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckling 22/23
Totalt fastighetsbestånd, yta kvm	239 331	241 217	-1 886
Skol- och förskolelokaler, antal	41	41	0
Skol- och förskolelokaler, yta kvm	106 246	106 246	0
Omsorgslokaler, antal	20	21	-1
Omsorgslokaler, yta kvm	11 463	14 594	-3 131
Kontorslokaler, antal	6	5	1
Kontorslokaler, yta kvm	31 746	30 591	+1 155
Fritidslokaler, yta kvm	61 678	61 678	0
Fritidslokaler, antal	25	25	0
Övriga lokalobjekt, yta kvm	28 198	28 108	+90
Övriga lokalobjekt, antal	81	80	+1
Antal outhyrda kvadratmeter	6 410	7 680	-1 270
Outhyrda kvm, andel (%)	3%	3%	0
Kvm som hyrs av extern part, andel (%)	30%	29%	1%
Genomsnittlig hyra/kvm för interna lokaler, kr	766	648	+117
Underhåll			
Fastighetsunderhåll, kr/kvm	153	179*	-26
Lokaler i behov av underhåll, andel (%)	26%	**	-
Lokaler i behov av underhåll, andel kvm (%)	15%	**	-
Energi			
Fastigheternas energiförbrukning/kvm (kWh/m2)	139	140	-1
Utvunnen energimängd från solceller, antal kWh/år	229 243	163 300	+65 943
Mark och exploatering			
Jordbruksmark, yta ha	633	633	0
Skogsmark, yta ha	1 589	1 589	0
Tomtlager industritomter, antal***	1	1	0
Tomtlager bostadstomter, antal	41	47	-6
Personer i kommunens tomtkö, antal	244	368	-124
Service			
Städyta, antal 1 000 kvm/dag	182	180	2
Vaktmästarservice, antal timmar/år	32 240	32 640	-400

**Rättning av Fastighetsunderhåll, kr/kvm bokslut 2022 då reparationskostnaden inte togs med i beräkningen av fastighetsunderhållet.*

***För året nya nyckeltal, uppgifter saknas för 2022*

****Industritomter är inte uppdelade i tomter. Ytan som återstår är 210 790 kvm och har ett markvärde på ca 17,0 mnkr.*

Förändringar inom yta för lokaler består i att Flickskolan om 1 155 kvm (Kontorslokaler) och Skerrud 1:40 om 90 kvm (Övriga lokalobjekt) förvärvats under 2023. Vidare har Eken äldreboende om 3 131 kvm (Omsorgslokaler) sålts till AB Vänersborgsbostäder.

Under 2023 har outhyrda kvadratmeter minskat med 1 270 kvm. Hemtjänsten och Råd och Stöd har hyrt delar av Lindgården (1 690 kvm). Samtidigt har socialnämnden gått ur Marierovägen 19 vilket har gjort att outhyrda kvadratmeter har ökat (420 kvm).

Genomsnittlig hyra per kvadratmeter för interna lokaler har ökat pga. investeringar samt pga. en ökad internränta.

Fastighetsunderhållet har minskat med 26 kr/kvm från 2022 till 2023. Detta beror på att driftunderhållet har varit lägre till följd av sparåtgärder.

Energiförbrukningen har minskat med 1 kWh mellan år 2022 och 2023. Energioptimeringsåtgärder pågår och exempelvis har rörelsedetektorer monterats och utbyte till LED-belysning skett. Utvunnen energimängd från solceller har ökat med 65 943 kWh/år. Solceller har monterats på bland annat Öxnereds skola och mötessalen Bojorten vilket har fått helårseffekt under 2023.

Fastighet och service har 41 bostadstomter i tomtlager i slutet av 2023. Ytan uppgår till 57 979 kvm och har ett markvärde på ca 5,9 mnkr. Förändringen från 2022 beror på att sex bostadstomter såldes under 2023. Industritomterna är inte uppdelade i tomter. Ytan som återstår är 210 790 kvm och har ett markvärde på ca 17,0 mnkr.

Städytan har ökat med anledning av utökat uppdrag under 2023. Minskning av antal timmar vaktmästarservice består i att man i avtalet med socialförvaltningen minskat med en vaktmästartjänst.

Gatuenheten

Gatuenheten	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckling 22/23
Kommunala gator, antal km	184,2	183	+1,2
Gång- och cykelvägar, antal km	111	131	-20
Underhåll och drift			
Driftkostnad kommunala bil- och cykelvägar, kr/meter	90,44	79,85	+10,59
Driftkostnad vintervägh̊allning kommunala bil- och cykelvägar, kr/meter	34,17	22,95	+11,22
Beläggningsunderhåll, kostnad mnkr	13,6	8,9	+4,7
Beläggningsunderhåll kommunala bil- och cykelvägar, antal kvm	51 305	24 077	+37 128
Beläggningsunderhåll av kommunala bilvägar, andel kvm (%)	4,01	*	-
Beläggningsunderhåll av kommunala cykelvägar, andel kvm (%)	0,3	*	-
Energi			
Energianvändning per gatubelysning, kWh/ljuspunkt/år	498,2	504,4	-6,7
Belysningsarmaturer som består av led armaturer, andel (%)	24	22	+2

Park och natur			
Parker och naturmark, antal ha	407,5	407,5	0

**För året nya nyckeltal, uppgifter saknas för 2022*

Utökningen av kilometer kommunala gator består av bostadsgator på nya exploateringsområdet Skaven. Vad gäller antal kilometer gång- och cykelväg har ny inventering har gett oss nya utgångsvärden, vilket gör att totallängden är lägre än 2022. Inventering 2023 visar att vi 2022 hade 108 966 meter gång- och cykelväg. Gång- och cykelvägarna utökades år 2022 med 523 meter och år 2023 med 1 520 meter.

Den ökade kostnaden för beläggningsunderhåll mellan åren 2022 och 2023 beror på att budgeten för beläggningsunderhåll ökade med 7 mnkr från 2023.

Driftkostnaden för vinterväghållningen blev år 2023 högre då det föll mer snö än föregående år. 2022 föll det 82,1 cm och 2023 föll det 159,2 cm, vilket ger en skillnad på 77,1 cm. 2023 har merparten av snöfallet också inneburit blöt, tung snö som är svårare att hantera.

Vad gäller energiförbrukningen så har den minskat mot föregående år p.g.a. att utbyte till fler LED-armaturer och smart belysning har skett. Andelen LED-armaturer ökade år 2023 med 2 % i enlighet med nämnden förväntade resultat.

Totalyta för park- och naturmark är oförändrad.

Kostenheten

Kostenheten	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckling 22/23
Måltider skolor och fritids, antal 1 000 portioner/år	935	930	+0,5
Måltider förskolor, antal 1 000 portioner/år	371	337	+10,0
Måltider äldreomsorg + ASI, antal 1 000 portioner/år	181	174	+4,0
Måltider, antal 1 000 portioner/år	1 487	1 441	+3,1
Inköpta ekologiska livsmedel kostenheten, andel (%)	23,3	24,6	-5,3
Lokala producenter livsmedel, antal	2	*	-
Närproducenter livsmedel, antal	25	*	-
Högstadie- och gymnasieelever som besöker skolrestaurangerna, andel (%)	83,22	*	-

**För året nya nyckeltal, uppgifter saknas för 2022*

Uppgiften om andel högstadie- och gymnasieelever som besöker skolrestaurangen visar värdet för högstadieelever. Som hjälp för jämförelse finns infoMentor där tillgång till närvarande elever i skolan visas. Kostenheten har inte tillgång till något jämförbart instrument för Birger Sjöberggymnasiet så där får utvecklingen i stället följas av antal serverade portioner. Under höstterminen överträffade antal serverade portioner beställningen med 1 246 portioner. Totalt serverades 54 546 elevportioner vilket innebär 665 per dag att jämföra med vårterminen då det var 559 portioner per dag.

Enligt definitionen lokalproducenter har Vänersborgs kommun i dagsläget två producenter, Dahlbergs och Mariannes från Dalboslätten. Närproducenterna är Dalsjöfors, Signal och Andersson, Grebbestad sill, Lysekil, Klädesholmen, Merhav, Kalles, Feldts, Wästgöta kloster (Götene), Bregott (Götene), Hjordnära, Fam Dafgård, Triumfglass, Frebaco kvarn, herrljunga

cider, Rybergs, Torggummans, Fotegårdens potatis, Lundens Gård, Arla, HK Scan, Pågen AB, Abba seafood AB och Frebaco Kvarn AB.

Kretslopp & Vatten

Kretslopp & vatten	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Utveckling 22/23
Vatten och avlopp			
Producerad kvantitet renvatten, 1000 kbm	3 304	3 290	+14
Debiterad kvantitet renvatten, 1000 kbm	2 351	2 468	-117
Odebiterad renvatten, andel (%)	23,4	20,0	+3,4
Debiterad kvantitet spillvatten, 1000 kbm	2 099	2 181	-82
Debiterad kvantitet spillvatten, andel (%)	29,2	37,3	-8,1
Verklig renad kvantitet spillvatten, 1000 kbm	7 179	5 853	+1 326
Läckor va-nätet, antal/år	29	23	+6
Förnyelsetakt va-nätet, dagvatten, antal år (om 5 år)	*	230	-
Förnyelsetakt va-nätet, spillvatten, antal år (om 5 år)	*	97	-
Förnyelsetakt va-nätet, dricksvatten, antal år (om 5 år)	*	462	-
Va-taxan för en normalvilla, kr/år (typhus A)	6 858	6 595	+263
Avfall			
Insamlat hushållsavfall, antal ton	6 842	6 903	-61
Insamlat kommunalt hushållsavfall, kg/invånare	171	174	-3
Felsorterat hushållsavfall som hade kunnat återvinnas, andel (%)	**	**	-
Besök kretsloppsparken, antal/år	32 054	33 444	-1 390
Renhållningstaxan för en normalvilla, kr/år	1 974	1 974	-

*statistik för 2023 kan tidigast hämtas ut från Svenskt Vatten i juni 2024. Förnyelsetakten avser huvudledningar.
**Ingen plockanalys av felsorterat avfall skett under 2022 och 2023.

Vattenverken har under året producerat 3 303 828 kbm vatten. Det odebiterade vattnet uppgår i år till 23,4% vilket är en ökning från föregående års 20%. Ledningsnätet blir äldre för varje år och är en av verksamhetens stora utmaningar framöver. Ett ålderstiget ledningsnät som fått sättningar och fogförskjutningar, felkopplingar hos abonnenter samt höga grundvattennivåer och kustnära ledningsnät bidrar till tillskottsvattnet i verksamhetsmåttet verklig renad spillvattenmängd. Arbetet med att sanera dåliga ledningar fortsätter och saneringsramen har utökats under året. Förnyelsetakten i ledningsnätet har varit låg och risken för läckage ökat.

Driftkostnader på ledningsnätet orsakade av akuta vattenläckor har varit höga under 2023. Under året inträffade 29 stycken vattenläckor som åtgärdats. Ofta uppstår vattenläckor i samband med temperaturskiftningar. Vattenläckan på Pollaregatan som inträffade under slutet av året var den mest komplexa av dem.

Mängden insamlat hushållsavfall fortsätter att minska och orsaken förmodas vara en kombination av bättre sortering samt minskad konsumtion hos hushållen. Besöken på Torpa Kretsloppspark sjönk under 2023. Orsaken kan vara det kalla och snörika vintervädret i kombination med att Kretsloppsparken under hösten haft ett driftstopp på bomsystemet när det uppgraderades.

4 Övergripande ekonomisk analys

Resultaträkning

Resultaträkning för skattefinansierad verksamhet

Resultaträkning, tkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	16,2	9,2	9,8
Övriga intäkter	453,3	428,9	422,8
Summa intäkter	**469,6**	**438,2**	**432,6**
Personal	176,2	165,6	159,9
Omkostnader	244,7	239,7	239,7
Avskrivningar & internränta	128,3	101,9	93,1
Summa kostnader	**549,2**	**507,3**	**492,7**
Nettokostnad	79,6	69,1	60,1
Nettobudget	93,9	82,5	80,0
Resultat	**+14,3**	**+13,4**	**+19,9**

Samhällsbyggnadsnämnden redovisade ett överskott mot budget om totalt 8,3 mnkr för år 2023. Den skattefinansierade verksamheten redovisade 14,3 mnkr i överskott och den taxefinansierade verksamheten redovisade 6,0 mnkr i underskott. Överskottet beror främst på intäkter från elstöd, 10,5 mnkr, och besparingsåtgärder i verksamheterna.

Resultaträkning för taxefinansierad verksamhet, Va-verksamhet

Resultaträkning, tkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	80,4	77,5	71,7
Verksamhetens kostnader	52,8	51,6	48,7
Avskrivningar	18,4	15,7	14,9
Kostnader	71,2	67,3	63,6
Ränta	13,2	5,3	4,0
Årets resultat	**-4,0**	**+4,9**	**+4,1**
Nettobudget	0,0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**-4,0**	**+4,9**	**+4,1**

Va-verksamheten redovisade ett underskott mot budget om 4,0 mnkr. Överskottet beror framför allt på ökade räntekostnader som inte var kända när taxan för 2023 beslutades.

Resultaträkning för taxefinansierad verksamhet, Renhållningsverksamhet

Resultaträkning, tkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	36,1	35,6	35,1

Verksamhetens kostnader	32,5	31,0	30,7
Avskrivningar	4,5	4,2	3,7
Kostnader	36,9	35,2	34,4
Ränta	1,2	0,7	0,4
Årets resultat	**-2,0**	**-0,3**	**+0,3**
Nettobudget	0,0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**-2,0**	**-0,3**	**+0,3**

Renhållningsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 2 mnkr. Underskottet beror främst på ökade tippavgifter för hushållsavfall med 1 mnkr.

Anslagsredovisningsnivå

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Nämnd & Administration/gator & vägar, park m.m.	68,8	72,7	77,9	+16,0
Fastighetsenhet	3,2	-10,3	-18,5	+4,2
Städ/kost/serviceenheter	7,6	6,8	0,7	-5,9
Va-verksamhet	4,0	-4,9	-4,1	-4,0
Renhållningsverksamhet	2,0	0,3	-0,3	-2,0
Summa	**85,6**	**64,6**	**55,7**	**+8,3**

Tabellen ovan visar resultat per samhällsbyggnadsnämndens olika anslagsredovisningsnivåer. Samhällsbyggnadsnämnden redovisade ett överskott mot budget om totalt 8,3 mnkr för år 2023. Överskottet beror främst på intäkter från elstöd, 10,5 mnkr, och besparingsåtgärder i verksamheterna.

År 2023 har inneburit stora ekonomiska utmaningar och osäkerhetsfaktorer. Nämnden har påverkats av kraftiga prisökningar inom flera områden vilket har påverkat kostnadsbilden och inneburit osäkra prognoser. Värme och el, drivmedel, livsmedel samt kemikalier är några exempel där kraftiga prishöjningar har skett senaste tiden. I aprilprognosen befarades underskott i flera av nämndens verksamheter och åtgärder för budgetbalans vidtogs. Inköps- och anställningsrestriktioner infördes och underhållsåtgärder har setts över och minskats ned. Kostenheten har sett över livsmedelsinköp, menyer och salladsbufféer vilket har visat ge stor effekt på livsmedelskostnaderna. Det har även införts restriktioner vid ersättning av vikarier och ett antal medarbetare med upphöjd tjänstgöringsgrad har återgått till grundanställning. Trots att åtgärder beräknades prognostiserades ett underskott mot budget med 10,5 mnkr i aprilprognosen. I delårsrapporten per augusti förbättrades prognosen till budget i balans, främst av att elstöd inkom med 10,5 mnkr. Dock var läget fortsatt osäkert inom flera områden och arbete med åtgärder ansågs fortsatt vara nödvändigt för att undvika underskott.

En mer detaljerad beskrivning av verksamheternas resultat återfinns i avsnittet verksamhetsuppföljning.

Ekonomisk analys

Investeringar

Mnkr	Investeringsplan 2023	Utfall 2023	Budgetdiff. 2023
Nämnd & Administration	-	-	-
Gatuenheten/tekniska	62,5	47,4	15,1
Fastighet	220,2	187,0	33,2
Kost & Service	1,9	1,0	0,9
Va-verksamhet	174,4	155,8	18,6
Renhållningsverksamhet	6,5	3,5	3,0
Exploatering	69,9	38,2	31,7
Netto	**535,4**	**433,0**	**102,5**

Samhällsbyggnadsnämndens investeringar redovisades till 433 mnkr för helåret vilket följer helårsprognosen från augusti om 439,8 mnkr i stora drag. Utfallet är lägre i jämförelse mot år 2022 då utfallet uppgick till 494,1 mnkr, men det är fortfarande ett relativt högt utfall. Det är framför allt fastighet- och va-investeringarna som bidrar till störst volym år 2023.

Gatuenheten redovisade ett investeringsutfall om 47,4 mnkr. Ett av de större projekten var renovering av Dalbobrons kantbalkar med en budget för året om 33 mnkr och ett utfall om 25,3 mnkr. Projektet är nästintill färdigställt och slutbesiktigas i januari 2024. Gatuenheten redovisade totalt budgetöverskott om 15,1 mnkr vilket främst kan hänföras till Dalbobrons överskott om 7,7 mnkr pga. lägre kostnader än budgeterat. Gång- och cykelväg Vänersborg-Frändefors redovisade 1,6 mnkr i överskott. Projektet har fördröjts på grund av en rättsprocess men förväntas komma igång med anläggning under 2024.

Fastighetsinvesteringarna uppgick totalt till 187 mnkr. Främst bidragande till utfallet är Holmängen skola som redovisade 115,2 mnkr. Det innebär ett budgetöverskott om 6,3 mnkr för projektet 2023. Andra större investeringar är renovering och verksamhetsanpassning av Kulturhuset, 19 mnkr, och den gamla Flickskolan som köptes in under våren och pågår med renovering med ett utfall om 12,7 mnkr. Underhållsinvesteringarna 2023 budgeterades till 19,8 mnkr och uppgick till 19,7 mnkr. Totalt hade fastighetsinvesteringarna ett överskott mot budget med 33,2 mnkr.

Bland fastighetsinvesteringarna ingår även projekt för skredsäkring och förstärkning av Vargöns hamn. Projekten befinner sig i process hos mark- och miljödomstolen och har senarelagts mot ursprunglig plan. Projektet uppgår till 0,4 mnkr i år vilket innebär ett budgetöverskott om 0,9 mnkr.

Va-investeringarna redovisade 155,8 mnkr. Rörviks vattenverk har pågått med byggnation under året och redovisade 50,3 mnkr för 2023 vilket innebär ett budgetöverskott om 8,1 mnkr. Skräcklans vattenverk redovisade 31 mnkr för 2023 vilket innebär överskott om 9 mnkr för året. Avvikelserna i projekten beror på förändringar i tidsplanerna. Holmängens avloppsreningsverk redovisade 32,4 mnkr vilket innebär budgetunderskott om 3,4 mnkr för

2023. Orsak är fördyringar till följd av kriget i Ukraina. Va Vänersnäs färdigställdes med 10,7 mnkr för 2023 vilket innebär ett underskott om 2,2 mnkr, främst pga. översvämningar som drabbat projektet. Va-saneringarna redovisade totalt 19,6 mnkr vilket innebär ett underskott om 1,6 mnkr. Avvikelsen beror på att de senaste årens klimatrelaterade skador har varit omfattande och saneringarna har behövt prioriterats i drabbade områden, vilket blev dyrare än beräknat.

Exploateringsprojekten redovisade 38,2 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 31,7 mnkr. Förseningar av flera stora projekt bidrar till avvikelsen. Skaven/Öxnered etapp 2 har fördröjts utifrån ursprunglig tidsplan och redovisade 11,8 mnkr vilket innebär ett överskott om 10,9 mnkr. Projektet förväntas fortskrida under 2024. Trestad Center Västra budgeterades till 9,5 mnkr 2023 men utfallet uppgick till 4,8 mnkr då projektet i princip färdigställts men asfaltering har fördröjts till 2024. Projektet Brättevägen budgeterades till 5 mnkr för 2023 men redovisade endast 32 tkr för året. Naturvärdena i området har krävt omfattande utredningar och ställningstaganden inför val av vägsträcka, vilket fördröjt projektets framfart.

Exploatering vid Källeberg i Brålanda redovisade 17,4 mnkr för 2023 vilket innebär budgetunderskott om 5,1 mnkr. Projektet har tidigare tillfördelats extra 5,5 mnkr i budget under innevarande år för att täcka ökade kostnader, men under hösten har kostnaderna ökat ytterligare. Kostnadsökningen mot budget består delvis av transport- och maskinkostnader som beräknades för lågt i ursprungskalkylen, men även pga höga grundvattennivåer i området samt prisökningar som skett sedan 2019 då projektet beslutades. Projektet är fortsatt pågående och beräknas färdigställas 2024 och ärende om omfördelning av budget tas upp parallellt med årsbokslutet.

UTKAST

5 Verksamhetsuppföljning

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen styrs av Samhällsbyggnadsnämnden som ansvarar för kommunens gatu- och väghållning, parkverksamhet, enskild väghållning, trafikfrågor, bidrag med mera. Nämnden ansvarar vidare för teknik och utredning, för kommunens renhållningsverk, vatten- och avloppsverk samt fastighetsförvaltning. Under samhällsbyggnadsnämnden sorteras också intern service i form av lokalvård, måltidsproduktion, verksamhetsvaktmästeri, reception och kommunens bilpool. Under del av året har även tryckeri och telefonväxel tillhört nämndens ansvar. Från och med september hör dessa till kommunstyrelsen.

Administrativa enheten

Uppdrag

Den administrativa enheten är organiserad för att stödja samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter och förvaltningschef i såväl strategiska som operativa frågor. Huvudsakligen inom områdena personal, ekonomi, administrationsutredning, utveckling och webbkommunikation. Inom verksamheten handläggs och kvalitetssäkras förvaltningens nämnds- och ledningsadministration.

Året som gått

Under året har administrativa enheten arbetat utifrån sitt grunduppdrag med att stödja och ge service till politiken, våra verksamheter och chefer samt invånare. I början av 2023 bidrog administrationen i arbetet med att flytta Vänersborgs kommuns hemsida till en ny plattform. Administrationen har även fortsatt implementeringen av kommunens nya budget- och prognosmodul i ekonomisystemet. Alla ekonomer och chefer har övergått till att arbeta i systemet och fortsatt implementering sker fortlöpande för att nyttja systemet fullt ut.

När det kommer till personalförsörjningen har en medarbetare varit heltidssjukskriven under de första två tertialen och gick därefter i pension. Ej arbetsrelaterad sjukskrivning. Det har tillfälligt ökat belastningen på befintlig personal, men det har varit hanterbart. Efter pensionsavgången köptes stöd in från kultur- och fritidsförvaltningen om 40 %. En lösning som utvärderas under första halvåret 2024.

Medarbetarundersökningen på administrationen visade på bra resultat, och en höjning inom nästintill alla områden har gjorts, om än marginellt. HME (hållbart medarbetarengagemang) har höjts från 87 till 89. Förvaltningen i stort landar på 78, vilket också är en ökning med två enheter från föregående år.

Ekonomisk analys

Administration & nämnd	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Administration & nämnd	0,6	8,6	7,3	**+14,0**
Nettokostnader	**0,6**	**8,6**	**7,3**	**+14,0**

UTKAST

Nämnd och administration redovisade ett budgetöverskott om 14,0 mnkr. Överskottet beror till största del på intäkter från elstöd, 8,3 mnkr, och överskott från tomtförsäljning 4,7 mnkr. Överskottet från tomtförsäljningar har budgeterats som ett tillfälligt förfogandeanslag som placerats hos den centrala verksamheten. Fastighetsverksamheten har tidigare haft ett underskott på grund av lägre tomtförsäljning än budgeterat men detta har i slutet av året justerats med förfogandeanslaget som budgeterades centralt. Ca 1 mnkr av överskottet beror på besparingsåtgärder i verksamheten som vakanser och restriktivitet med inköp och beslut som leder till ökade kostnader.

Den administrativa enheten ett överskott mot budget om 0,8 mnkr 2023. Detta beror främst på lägre omkostnader för lokalhyror än budgeterat samt att en medarbetare varit sjukskriven på heltid under 2023. Någon ersättare har inte tagits in under den tiden. Vidare har verksamheten varit restriktiv med kurser, konferenser och resor vilket bidragit till överskottet mot budget. Ledningsverksamheten redovisade överskott med 0,2 mnkr, främst hänförligt till vakanshållning och återhållsamhet. Nämndsverksamheten redovisade underskott med 0,1 mnkr vilket främst beror på ökade kostnader för förlorad arbetsinkomst. I delårsrapporten prognostiserades underskott om 0,3 mnkr för nämnd, men under hösten har underskottet mot budget minskat.

Fastighet och service

Uppdrag

Fastighet och service består av enheterna Fastighetsdrift och förvaltning, Lokalvård och Projekt. Hos Fastighet och service finns kommunens mark- och exploateringsingenjörer som ansvarar för exploatering av nya bostads- och industriområden, liksom köp och försäljning av hela eller delar av fastigheter samt försäljning av tomter. Fastighet och service ansvarar för förvaltningen av kommunens fastigheter genom lokalvård, fastighetsdrift och vaktmästeri i skolor, förskolor, på särskilt boende, offentliga toaletter och i övriga förvaltningsbyggnader. Dessa omfattar ett drygt hundratal fastigheter på tillsammans nästan 200 000 m². Därtill kommer kommunens idrotts/fritidsanläggningar med bl.a. Arena Vänersborg. De utgör ytterligare ca 50 000 m². Fastighet och service är dessutom upphandlare och projektledare för ny- och ombyggnation av kommunens byggnader. Denna del omfattar cirka 20 projekt per år. Dessutom ansvarar verksamheten för reception och telefonväxel, samt uthyrning av lokaler. Inom verksamhetsområdet finns också kommuntryckeriet. Fastighet och service ansvarar vidare för bostadsanpassningsbidragen. Verksamheten utreder och beslutar om anpassningsbidrag i eget boende enligt lag (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag.

Året som gått

2023 har varit ett innehållsrikt år för fastighet & service vad gäller organisation och personal. Verksamheten har gjort flera större omorganisationer och personalomsättningen har varit högre än tidigare år. Under våren tillsattes ny verksamhetschef efter att tjänsten hade varit tillförordnad sedan årsskiftet 2022/2023. Verksamheten har fått ny upphandlare och ekonomiassistent under året och tjänsterna har varit obemannade en kortare period under rekryteringsprocessen. Under sommaren slutade enhetschef för projekt- och förvaltning, och i samband med detta genomfördes en konsekvensanalys som kom fram till en

omorganisation i verksamheten. Omorganisationen innebar att förvaltning som tidigare gått under projekt- och förvaltning istället går under samma enhetschef som ansvarar för fastighetsdrift. Enhet för förvaltning och drift har flyttat till gemensamma lokaler i Lindgården. Som ett led i detta rekryterades även ny enhetschef att ansvara för projekt och handläggare inom bostadsanpassning. Bostadsanpassning har tidigare tillhört staben och har under året varit lågt bemannad. Verksamheten ser behov av en robustare bemanning inom området. Omorganisationen innebär även att receptionen och bilpoolen har fått ny enhetschef. De har nu ett utökat naturligt samarbete med vaktmästeriet och har därigenom ökat sin robusthet.

Under året antogs styrdokumentet Hållbar byggnadsstrategi av kommunfullmäktige 2023-03-15 § 23. Syftet med strategin är att i byggnadsprocessen öka fokus på att välja mer hållbara och klimatsmarta processer och material. Strategin avser att ligga till grund för såväl nybyggnad, ombyggnad, tillbyggnad samt renoveringar.

Tryckeriet och växeln har enligt beslut gått över till kommunstyrelsen från september 2023. Växelpersonal har under hösten flyttat ut från den delade kontorsytan vid entrén, och finns nu samlade med kommunikationsavdelningen på plan 4.

Under året har styrdokument för användning av mötessalen Bojorten uppdaterats i syfte att förtydliga hyresförutsättningar för lokalen. Mycket tid och kraft har investerats under året i att få tekniken och logistiken runt de stora möten som hålls i Bojorten på plats för att allt ska fungera som förväntat. Sammanträdeslokalerna har redovisat underskott för år 2023 och verksamheten har höjt priserna inför 2024.

Mark- och exploateringsverksamheten har påverkats av det rådande världsläget med osäkra ekonomiska förutsättningar. Verksamheten har redovisat lägre exploateringsintäkter än budgeterat till följd av försvagning på marknaden. Förberedelse har gjorts under 2023 för när marknaden vänder. Mycket tid och kraft ligger i hantering av långa ärenden så som Vargön och Grunnebos industriområde, utveckling av Sikhall, samt Sanden. Ny skogspolicy har tagits fram och beslutades av kommunfullmäktige 2023-06-21 § 108. Därefter antog samhällsbyggnadsnämnden riktlinjer för kommunal skogshantering 2023-09-21 § 113.

Under våren kom krav på åtgärdsplaner vid prognostiserat underskott av budget från förvaltningen, och mycket tid och kraft lades på att ta fram besparingar för att minska kostnaderna under året. Till detta arbete lades även ansökan om statligt elstöd, vilket beviljades under sommaren.

Försäljning av boendet Eken till ABVB genomfördes under året, samt förberedelser för kommande försäljning av bostäder. Det är även ett fokus på att avyttra de tomställda lokalerna som finns i verksamhetens bestånd och i vår del ligger att ta fram underlag för konsekvensanalyser av dessa. Under hösten så lades mycket tid på utredningar och beräkning av de effekter som kommit efter att Kultur- och fritid la ner sin verksamhet på Hallevibadet i Vargön, samtidigt som badhusutredningen och fastighetsstrategi togs fram. Lokalutredningen av Norra skolans lokaler har medverkats till i många delar, bland annat vad gäller fastighetsteknik och budgetering. Under slutet av året gjordes beställningen av vårt uppdaterade fastighetssystem från leverantören Momentum, efter en grundlig analys av marknaden tillsammans med konsultstöd.

Ekonomisk analys

Fastighet & Service	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Fastighet	3,2	-10,3	-18,5	+4,2
Service	2,0	0,6	0,8	-0,8
Nettokostnader	**5,2**	**-9,7**	**-17,7**	**+3,4**

Fastighetsverksamheten redovisade ett budgetöverskott om 4,2 mnkr. Det är flera poster som balanserar, men underskottet beror till största del på besparings- och försiktighetsåtgärder inom fastighetsunderhåll och projekt. I början av året fanns tidiga indikationer på underskott inom flera verksamheter och åtgärdsplaner beslutades. För fastighet innebar detta framförallt besparingar inom underhåll där man fick i uppdrag att spara 5 mnkr för att balansera befarat underskott. En stor osäkerhetsfaktor under året var Hallevibadets framtid som vid eventuell nedläggning skulle innebära en nedskrivningskostnad om ca 4 mnkr vilket motsvarade fastighetens bokförda värde 2023. Dialog om badet har pågått under hösten och vid årets slut var utgången fortfarande osäker, därav tillkom ingen nedskrivningskostnad för 2023.

Fastighets överskott kan även sammanfattas av vakanser inom personal, intäkter från Trafikverket och lägre kostnader för bostadsanpassning. Kostnader för bostadsanpassning är svåra att bedöma då åtgärder kan uppstå oregelbundet under året och överskottet förutsågs därför inte i prognoserna. El, värme och vatten redovisade 0,9 mnkr i underskott vilket var en förbättring om 1,6 mnkr mot augustiprognosen.

Tomtförsäljningen uppgick till ett netto om 4,7 mnkr för 2023. Försäljningen har minskat drastiskt i jämförelse mot tidigare år vilket främst kan kopplas till det osäkra världsläget med pris- och räntehöjningar. Försäljningen består av 5 tomter på Skaven/Öxnered, 1 tomt på Östra Mariedal samt en intäkt för Önafors 5:3.

Verksamheten tilldelades 1,3 mnkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag för driftmedel avseende Sanden, Södra samt markmiljöutredning för fastigheten Frode 3. Sanden, Södra har fördröjts utifrån vad som prognostiserades och för Frode 3 hann ingen utredning genomföras. Totalt redovisades 0,4 mnkr vilket innebär överskott om 0,9 mnkr.

Serviceverksamheten redovisade ett underskott mot budget om 0,8 mnkr. Underskottet beror främst på lägre intäkter från uthyrning av sammanträdeslokalerna. Resultatet är en förbättring i jämförelse mot augustiprognosen med 0,7 mnkr vilket beror på att uthyrningsgraden ökat under hösten. Vaktmästeriet redovisade ett budgetöverskott om 0,1 mnkr och lokalvården redovisade budgetöverskott om 0,3 mnkr. Överskotten beror dels på återhållsamhet samt att lokalvården fått utökat uppdrag. Tryckeriet och växeln har enligt beslut gått över till Kommunstyrelsen från september 2023. Tryckeriet redovisade fram till dess ett underskott om 0,2 mnkr.

Gatuenheten

Uppdrag

Gatuenheten består av verksamheterna Trafik och planering, gatuunderhåll, skog och natur samt parkenheten. Verksamheten ansvarar för drift, underhåll och investeringar av detaljplanelagda ytor och områden som i planen benämns som allmän platsmark, i form av gatu-, park- och naturmark, samt behandlar trafik- och parkeringsfrågor. Hos gatuenhetens trafik och planeringsenhet finns verksamhetsstöd i form av administratörer, planeringsingenjörer, trafikingenjörer och ekonom. Till verksamheten hör också ett internförråd och en verkstad. Vidare hanteras kommunens övergripande biladministration av verksamheten.

Året som gått

Året som gått har präglats av större ekonomiskt fokus än andra år. Under våren beslutade förvaltningschef om besparingsåtgärder inom förvaltningen vilket innebar ett besparingskrav för gatuenheten på 1,5 mnkr. Anvisningen innebar också generellt inköpsstopp, behovsprövning vid anställning samt tillbakadragen delegation vid ändring av tilläggsarbeten (ÄTOR). För att nå besparingskravet tog verksamheten fram en åtgärdsplan som bestod av 4 åtgärdsblock. Det första handlade om resurser. Större delen av personalresurser som, av olika anledningar minskade, tillsattes inte utan ställdes vakanta. Andra åtgärden handlade om försäljning av fordon och maskiner som ersatts av nya. Tredje åtgärden handlade om inköpsstopp, utbildningsstopp och generell återhållsamhet. Den sista och fjärde åtgärden bestod av att verksamheten bytte drivmedel från HVO till diesel under sista kvartalet. Med följande åtgärder lyckades verksamheten nå uttalat besparingskrav.

Gatuenheten har arbetat med att anpassa sin verksamhet till de nya förutsättningarna. Detta genom nästan dagliga prioriteringar. Både för verksamheten och på individuell medarbetarnivå. Det har varit och är ett pågående arbete att kartlägga och analysera varje medarbetares arbetsuppgifter för att hitta balans i dess arbetsmiljö. Trots förändrade förutsättningar har gatuenheten till största delen fullföljt samtliga investeringar. Kvalitén på drift och underhåll har givetvis blivit lidande under året. Verksamhetens resultat av HME i medarbetarenkäten uttrycker framgång kring områdena ledning och styrning.

Enheten för gatuunderhåll har fortsatt köpa in och installera LED-belysning och smart belysning. Detta har bland annat installerats på Skavenvägens gång- och cykelväg och Ponnystigens gång- och cykelväg. Trots besparingskrav inom enheten så har gatuunderhålls grunduppdrag kunnat utföras i sin helhet där bland annat linjemålning, stensättning, skyltning, trafikomledningar, trafikavstängningar, sopning och däckbyte ingår, dock i mindre omfattning. Enheten har även bidragit med personal och maskiner till Tekniska för att stötta upp i deras projekt och exploateringar. Vinterväghållningen har haft en del utmaningar då det föll mer än dubbelt så mycket snö än 2022. Totalt fick kommunen ca 160 cm snö och merparten av det var blöt, tung snö som var svår att hantera.

Projektet Kommunvärdar har förlängts och pågått under 2023. Arbetsledarens anställning förlängdes under 2023 och arbetsmarknadsenheten bemannade arbetsgruppen med värdar. Som mest arbetade 10 värdar på samma gång. I samband med projektet har evenemang

UTKAST

anordnats på Torpaområdet, Sjövallen, Kastanjeparken, Brålanda och Vargön. Bland annat hyrdes hoppborgar och studsmattor in som attraktioner och evenemanget blev mycket lyckat och uppskattat. Sammanlagt var det ca 1 400 barn som besökte evenemangen. Liknande aktiviteter anordnades även vid invigningen av Kastanjeparken. Kommunvärdarna har även varit behjälpliga vid en rad evenemang som hållits i kommunens regi under året. Varje måndag och onsdag har värdarna stått på gågatan i vårt platsvarumärkestält. De har informerat om platsvarumärket och de evenemang som varit på gång i kommunen. Schemalagda turer på stan har varit återkommande. Likaså städning, skräpplockning och att finnas tillgängliga för att kunna bistå kommuninvånare och turister med efterfrågad service. Vintertid i Vänersborg som anordnats i Plantaget invigdes i samband med klappdagarna. Kommunvärdarna har bemannat vinterlandet och den karusell som var årets huvudattraktion. Antal besökare på Vinterland var nästintill 8 700 barn och vuxna. Skridskobanan som anordnades 2022 hade ca 6 000 besökare.

Skog och natur har under året hjälpt till inom många delar av kommunens verksamheter vilket har uppskattats. Tekniska verksamheten har fått stöttning i flera projekt och enheten har utvidgat gentemot parkavdelningen med personal till soprundor och yttre skötsel på skolorna. Gatuunderhåll har som tidigare år stöttats upp vid däckbyten, siktröjningar och snöskottning. Skolor och förskolor har fått hjälp med flytt av möbler och material samt upprustning av utemiljöer. Några lokaler på reningsverket har renoverats. På uppdrag av fastighet och service har återkommande arbeten med skräpdumpningar och bekämpning av invasiva arter genomförts under året, vilket har inneburit stora arbetsinsatser precis som tidigare år. Vid Lillån har en ny stig grusats upp för bättre tillgänglighet samt så har Dalbostigen underhållsgrusats. Enheten har varit behjälpliga på gemensamma evenemang såsom Aqua Blå och Vintertid i Vänersborg i Plantaget. Kultur- och fritidsförvaltningen får bidrag från Länsstyrelsen för skötsel av fornminnesområden och har tagit hjälp av skog och natur för genomförande av åtgärderna. I samarbete med miljö och hälsa har skog och natur beviljats bidrag av Länsstyrelsen för naturvårdsinsatser och arbetena är påbörjade.

Skogsverksamheten med ungskogsröjning och gallring av ca 30 ha har genererat björkved som innebar att enheten slog rekord i totalvolym. Under 2023 har det blivit en hel del vindfällen att röja undan vid vandringsleder och andra känsligare platser. I övrigt så har ett återvätningsprojekt inletts med Skogsstyrelsen och kommunens nya skogspolicy (KF 2023-06-21 § 108) samt riktlinjer för kommunal skogshantering (SBN 2023-09-21 § 113) har antagits.

Enheten för trafik och planering har som nybildad enhet till största del fokuserat på att sätta strukturer, rutiner, skapa god arbetsmiljö med en arbetsbelastning i balans men även för ny chef att lära känna medarbetarna och tillsammans arbeta för tillit/förtroende till varandra. Exempel på aktiviteter som genomförts är kartläggning och analys av varje medarbetares arbetsuppgifter och kvalitetssäkring för hantering av verksamhetens bränsletankar. Kvalitetssäkringen har inneburit att upprätta rutin för inventering av bränsletankarna samt utbyte av bränslepump i bulktanken för att minimera felkällor och få en säkrare mätbarhet. Med samma mängd personella resurser förväntas enheten täcka behovet av högre krav och efterfrågan på service och administration, vilket resulterar i att ned- och/eller bortprioriteringar av andra delar i verksamheten varit nödvändiga. I andra halvåret av 2023 har antal medarbetare varit färre av olika anledningar vilket har inneburit utmaningar i att prioritera arbetsuppgifter.

Ekonomisk analys

Gatuenheten	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Gatuenheten	65,9	62,5	69,7	**+1,8**
Nettokostnader	**65,9**	**62,5**	**69,7**	**+1,8**

Gatuenheten redovisade ett överskott mot budget om 1,8 mnkr för 2023. I början av året fanns tidiga indikationer på underskott inom flera verksamheter och åtgärdsplaner beslutades. För gatuenheten innebar detta ett besparingskrav om 1,5 mnkr för 2023.

Det är flera poster som balanserar men överskottet beror främst på vakanser, 2 mnkr, vilket har varit en av besparingsåtgärderna. Verksamheten har varit restriktiva och gjort besparingar inom underhåll men har däremot haft höga kostnader för snö- och halkbekämpning. Snömängden för 2023 var dubbelt så stor i jämförelse mot snittet för snömängd i Vänersborg, över en 10-årsperiod. Underskott för snö- och halkbekämpning uppgick till 2,7 mnkr. En annan åtgärd var övergång från HVO (hydrerad vegetabilisk olja) till dieselbränsle vilket innebar en besparing om 0,1 mnkr. Gatuenhetens överskott har även påverkats av intäkter från försäljning av fordon- och maskiner. Överskott balanseras också av en nedskrivningskostnad om 0,7 mnkr för felaktigt lagervärde i förrådet.

Projektet för kommunvärdar redovisade 0,7 mnkr för 2023 vilket innebär ett överskott om 0,1 mnkr. Projekt Vinterland redovisade hälften av de 0,1 mnkr som budgeterades 2023 vilket innebär ett överskott med motsvarande. Överskottet avser kostnader för drift och nedmontering som tillkommer först under 2024.

Genom att optimera personalresurser, anpassa underhållsutgifterna och byta bränsletyp från HVO till diesel har gatuenheten redovisat ett överskott trots utmaningar med snö, förrådsdifferens och andra kostnadsökningar i verksamheten.

Kostenheten

Uppdrag

Kostenheten svarar för produktion och distribution av måltider och råvaror till förskolor, grundskolor, daglig verksamhet, vård och omsorg, Kunskapsförbundet Väst och Vänersnäs Montessoriskola. Verksamheten finansieras av intäkter från kund. Avtal upprättas mellan Kostenheten och kund. Kostenheten producerar ca 1,4 miljoner måltider per år. Kostenheten packar och distribuerar också råvaror till drygt 50 enheter i kommunen.

Året som gått

För kostenheten har 2023 präglats av stor återhållsamhet precis som under 2022 då de höga livsmedelspriserna hållit i sig och underskott har prognosisterats till följd av kostnader för framtida kök och övriga prisökningar. Stora besparingsåtgärder har pågått. Menyerna har setts över löpande för att om möjligt kunna byta ut livsmedel i receptur. Dock har kostenheten ett ansvar att fortfarande tillaga och leverera måltider av god kvalitet som också lever upp till de krav på näringsriktiga måltider som ställs. En annan åtgärd för att minska livsmedelskostnaderna var att minska andelen ekologiska livsmedel. Utöver besparingsåtgärder på livsmedel har kostenheten infört restriktioner vid ersättning av

vikarier och ett antal medarbetare med upphöjd tjänstgöringsgrad har återgått till grundanställning.

Under året har kommunfullmäktige beslutat om ny Måltidspolicy (KF 2023-06-21 § 107). Kostenheten har varit delaktig i framtagandet av den tillsammans med representanter för kommunstyrelsen, socialförvaltningen och barn- och utbildnings-förvaltningen. Samhällsbyggnadsnämnden har beslutat om definitionen av lokalproducenter och närproducenter av livsmedel. Lokalproducenter är sådana som ligger inom kommunens gränser och närproducerat är produkter från Västra Götalandsregionen.

En applikation (App) för registrering av serverade måltider och matsvinn i skolor och förskolor har utarbetats i samarbete med IT-avdelningen under året och beräknas startas upp i januari 2024. Kostenheten deltog i början av 2023 i projektet Future Kitchen och tog emot fyra praktikanter. Odenköket har tagit emot studiebesök från Malmö stad, Strömstad och Kungsbacka.

Då stor återhållsamhet gällt har fortbildning och kompetensutveckling varit begränsat. Ändå har verksamheten genomfört HLR-utbildningar inklusive L-ABC för samtliga medarbetare. Repetitionsutbildning i livsmedelshygien, som är ett lagstadgat krav, har genomförts digitalt av arrangören Skolmatsakademin. Enheten har genomgått IT-utbildning med kommunens IT-pedagog, anpassad för kostenheten där alla medarbetare inom produktionskök förskolor deltagit. En intern workshop i e-handelssystemet Marknadsplatsen har genomförts för beställare. Enheten har också varit på studiebesök i Ljungskile för att testa nya livsmedelsprodukter inom kategorin blå proteiner dvs. produkter från havet framställda av sjöpung, musslor och sill.

2023 blev Vänersborgs utsedd till årets kökshjälte av Länsstyrelsen i Västra Götaland. Utmärkelsen motiverades utifrån en upphandling av livsmedel för en varukorg som möjliggjorde för lokala leverantörer att inkomma med anbud och som lett till fler närproducenter.

Ekonomisk analys

Kostenheten	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Kostenheten	5,6	6,2	-0,1	-5,1
Nettokostnader	5,6	**6,2**	**-0,1**	**-5,1**

Kostenheten redovisade ett budgetunderskott om 5,1 mnkr. Avvikelsen kan främst förklaras av kostnader kopplade till framtida kök, varav 2,9 mnkr beror på hyror och 1,3 mnkr beror prisökningar inom personal som inte har kunnat debiteras kund. Verksamheten redovisade underskott om 1 mnkr på grund av prisökningar varav 0,5 av dessa inom livsmedel. Trots underskottet har livsmedelskostnaderna har förbättrats utifrån prognos. Kostenheten har sett över livsmedelsinköp, menyer och salladsbufféer vilket har visat ge stor besparingseffekt på livsmedelskostnaderna. Resterande underskott för prisökningar beror främst på ökade kostnader för transporter.

Utöver besparingsåtgärder på livsmedel har kostenheten infört restriktioner vid ersättning av vikarier och ett antal medarbetare med upphöjd tjänstgöringsgrad har återgått till

grundanställning. Generell återhållsamhet med inköp och strikt vakansprövning har tillämpats.

Vänersborgs Kretslopp & Vatten

Uppdrag

Vänersborgs Kretslopp och vatten består av två balansräkningsenheter, Va-verksamheten och Renhållningsverket. Va-verksamheten sköter vattenförsörjning och avloppshantering inom kommunens tätorter. Ca 34 000 personer är anslutna till det kommunala Va-ledningsnätet. Ledningsnätet utgörs idag av ca 88 mil ledningar. Målet är att tillhandahålla vatten med jämn och hög kvalitet enligt Livsmedelsverkets normer samt att uppfylla krav från miljövårdande myndigheter. Renhållningsverket ansvarar för insamling av hushållsavfall och slamsugning av avloppsbrunnar samt fungerar som entreprenör vad avser insamling av visst återvinningsbart material.

Året som gått

Under året som gått så har byggnation pågått i två av kommunens vattenverk samt i avloppsreningsverket på Holmängen. Vattenverkens ombyggnationer befinner sig i en intensiv produktionsfas medan avloppsverket närmar sig idrifttagande.

Verksamheten har märkt av ett förändrat klimat. Det var väldigt torrt i början av sommaren och sen blev det väldigt blött. Detta har visat sig i betydande antal källaröversvämningar. Arbetet med klimatanpassning och hantering av klimatskador har intensifierats under året och lett till flertalet insatser på ledningsnätet.

Ett intensivt förvaltningsövergripande arbete har genomförts med anledning av revidering av lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. En ny vattentjänstplan har arbetats fram för samråd.

Med anledning av det ansträngda ekonomiska läget så har endast ordinarie drift i verken prioriterats. Reparation av bland annat havererad råvattenpump, vridspjällsventiler samt reservdelar till driftinventarier har belastat verkens driftbudget. En nödvändig renovering av en del av ett sandfilter har skett. I övrigt så har endast ordinarie drift prioriterats i verken.

Under året har va-driften lagat 29 vattenläckor, vilket är en ökning jämfört med året innan. I övrigt har VA-driften lagat servisventiler samt åtgärdat flertalet avloppsstopp under året.

Renhållningsverket har under året arbetat med att planera och informera kring det nya insamlingsdirektivet som träder i kraft 2024. Upphandlingar har skett för anpassade fordon och flerfackskärl till följd av insamlingsansvaret. Under året har arbetet med att optimera nytt installerat fordonssystem fortsatt. Systemet underlättar för chaufförer och administrativ personal avseende tömningsregistrering av kärl, container och slam. Bomsystemet på Torpa Kretsloppspark har vidareutvecklats och numera kan kunder få tillträde genom identifiering med körkort.

UTKAST

Ekonomisk analys

Kretslopp & Vatten	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Va-verksamhet	4,0	-4,9	-4,1	-4,0
Renhållning	2,0	0,3	-0,3	-2,0
Nettokostnader	**6,0**	**-4,6**	**-4,4**	**-6,0**

Inför 2023 höjdes brukningstaxan för VA med 4% och anläggningstaxan med 5%. Va-verksamheten redovisade ett budgetunderskott om 4 mnkr i enlighet med augustiprognosen. Underskottet beror främst på ökade räntekostnader och övriga kostnadsökningar, t.ex. för kemikalier. Verksamheten har även betalat ut skadestånd om ca 1 mnkr till följd av klimatskador kopplat till skyfall. På intäktssidan har konsumtionsintäkterna minskat mot budget med 1 mnkr. Dock har bidrag för elstöd erhållits med 2,2 mnkr vilket innebär att intäkterna totalt redovisade ett överskott mot budget. Va-verksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat överskott om 0,9 mnkr. Årets underskott överstiger tidigare års ackumulerade överskott.

Inför 2023 var renhållningstaxan oförändrad. Renhållningsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 2 mnkr, vilket är en ökning av underskottet från augustiprognosen med 0,5 mnkr. Underskottet beror främst på ökade kostnader för tippavgifter för hushållsavfall, 1 mnkr, samt ökade kostnader för framför allt drivmedel och reparationer. Under året höjdes också priset från entreprenören för slamtömning och kostnaderna ökade med 0,2 mnkr jämfört med budget. Under året har det enligt samhällsbyggnadsnämnden 2023-05-25 §89 beslutats att öka antalet fria besök på Kretsloppsparken till 8 besök i stället för 4 vilket medför minskade intäkter på ca 0,2 mnkr för 2023. Renhållningsverksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat överskott om 1,7 mnkr. Årets underskott överstiger tidigare års ackumulerade överskott.

Tekniska

Uppdrag

Tekniska verksamheten består av en projektering/utredningsavdelning samt en produktionsavdelning. Tekniska är även ansvariga för va-driften av ledningsnätet. Tekniska arbetar i huvudsak med beställningar från kretslopp och vatten, gatuenheten och fastighetsenheten och är att betrakta som en internkonsult/internentreprenör. Enheten deltar i kommunens planarbete och dess verkställighet samt utreder, projekterar, kostnadsberäknar och tidsplanerar mark- och va-anläggningar. Verksamheten är också utförare av mark- och va-investeringar.

Året som gått

De största utmaningarna under året har varit kopplat till det rådande världsläget med kraftiga prishöjningar. I flera större projekt har detta hanterats genom att material köpts in i tidigt skede för att säkra priserna. Verksamheten har även påverkats av de besparingsåtgärder som

beslutats inom förvaltningen genom att ha tillämpat generell återhållsamhet, vakanshållning, samt varit extra restriktiva med övertid.

Under året har flera stora investeringsprojekt fortlöpt. Den stora exploateringen vid Skaven/Öxnered har pågått med anläggning för etapp 2. Arbete med industriområdet Trestad Center Västra har nästintill färdigställts men på grund av den kalla vintern har asfaltering och färdigställande förskjutits till 2024. Källeberg har också pågått med anläggning under året och inneburit stora ekonomiska fördyringar som har behövt utredas och analyseras.

Arbetet med va-saneringar där man underhåller och reparerar ledningar har intensifierats under året. Saneringar har under året skett på Parallellgatan, Borgmästargatan, Börjessons väg och Tackjärnsvägen.

Ekonomisk analys

Tekniska	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021	Budgetdiff. 2023
Tekniska	2,3	1,6	0,9	+0,2
Nettokostnader	**2,3**	**1,6**	**0,9**	**+0,2**

Tekniska verksamheten redovisade ett överskott mot budget om 0,2 mnkr för helåret. Tekniska prognostiserades med underskott om 0,5 mnkr i delårsrapporten per augusti men resultatet har förbättrat sig under hösten pga. ökade intäkter, vakanser och återhållsamhet. Verksamheten har arbetat aktivt med att försöka minska övertid under hösten. En projekteringsingenjör har slutat sin tjänst under hösten och inte ersatts.

UTKAST

§ 17

Verksamhetsberättelse socialnämnden 2023

SOC 2023/233

Beslut

Socialnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2023 för socialnämnden med statistikbilaga och överlämnar redovisningen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Varje nämnd ska enligt ekonomikontorets anvisningar sammanställa en verksamhetsberättelse för varje verksamhetsår.

Verksamhetsberättelsen är en betydligt mer omfattande redovisning jämfört med bokslut och årsredovisning. Verksamhetsberättelsen för 2023 redovisar större händelser under året, resultatavstämning, ekonomisk analys, personal, kvalitetsanalys, verksamhetsuppföljning samt framtidsutsikter. Till verksamhetsberättelsen följer även en statistikbilaga över förvaltningens olika verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-12
- Verksamhetsberättelse socialnämnden 2023
- Statistikbilaga till Verksamhetsberättelse 2023

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Verksamhetsberättelse 2023

Socialnämnden

Socialnämnden 2023

Ordförande: Dan Nyberg (S)

1:e vice ordförande: Magnus Ekström (KD)

2:e vice ordförande: Henrik Josten(M)

Förvaltningschef: Karin Hallberg

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning verksamhet och större händelser under året 3

2 Resultatavstämning 7

3 Övergripande ekonomisk analys 12

4 Personal 12

5 Kvalitet 20

6 Verksamhetsuppföljning 28

1 Sammanfattning verksamhet och större händelser under året

Förvaltningschef ledde tillsammans med åtta verksamhetschefer och 56 enhetschefer förvaltningen under året på socialnämndens uppdrag. Ansvaret omfattade utifrån lagstiftning både förebyggande verksamhet som individuellt inriktat socialt stöd och service, vård och omsorg. Färdtjänst, riksfärdtjänst, kommunala aktivitetsansvaret och serveringstillstånd återfanns även det inom ansvarsområdet under 2023.

Förvaltningens inriktning är att forma verksamheten på bästa sätt utifrån kommuninvånarnas behov, vilket har varit vägledande för utvecklingen av verksamheten även under 2023. Utifrån dessa har förvaltningen utvecklat och anpassat verksamheten, så att vår organisation svarar upp mot de lagkrav som ställs på oss, kommuninvånarnas behov och deras rätt till insatser. Vi har också anpassat verksamheten efter Kommunfullmäktiges budgetramar, övergripande vision och inriktningsmål, socialnämndens förväntade resultat, samt förvaltningsledningens styrning och ledningsdokument med värdegrund, fokusområden och principer för chefsroll, stödroll, och medarbetare så långt som varit möjligt. Förvaltningen har också arbetat utifrån övriga övergripande styrdokument i förvaltningen och inom kommunen.

I förvaltningens verksamhetsplan för 2023 har särskilt gemensamt övergripande fokus varit på;

- Aktiviteter kopplat till verksamhetsanpassningar för att klara verksamheten inom budgetram.
- Implementering av det digitala kvalitetsledningssystemet.
- Värdegrundsarbete/det goda värdskapet.
- Fortsatt arbete gällande förvaltningens plan för digitalisering och välfärdsteknik.
- Fortsatt arbete för att stärka friskfaktorerna inom förvaltningens enheter i syfte att minska sjukfrånvaron.
- Implementera övergripande plan gällande personal och kompetensförsörjningsplan samt i det påbörja arbetet med breddad rekrytering.
- Ta fram en handlingsplan kopplat till det förväntade resultatet gällande våld i nära relation.

Förvaltningen bedömer att samtliga övergripande aktiviteter som vi föresatte oss att arbeta med har blivit genomförda och fortsatta kommer ske under 2024 för att stärka de olika delarna än mer och möjliggöra en varaktig implementering/utveckling.

Förvaltningen har under året fortsatt känt av ett högt tryck från NU-sjukvårdens slutenvård i form av att de personer som bedömts utskrivningsklara från sjukhus fortsatt haft stort behov av korttidsvård, vilket starkt påverkat flödet in till korttidsvårdsenheten för äldre samt till särskild boendeform för målgruppen. Förvaltningen har också känt av att NU-sjukvården del av veckans dagar haft slutenvårdsplatser inom psykiatrisk vård stängda vilket medfört att förvaltningen i några fall behövt lösa situationen för enskilda med stort vårdbehov på hemmaplan alternativt på externt köpt plats.

Under året har anmälningar gällande oro för barn och unga fortsatt öka i omfång vilket medfört en betydligt större mängd utredningar kopplat till målgruppen, samt också till ett ytterligare ökat antal placeringar på institution. Utifrån ökningen har förvaltningen utifrån rättssäkerhetsaspekter samt arbetsmiljöhänseenden utökat bemanningen av socialsekreterare i barn- och ungdomsvårdens myndighetsdel.

Behoven är fortsatt för flera av våra målgrupper komplexa och mångfacetterade. Vi har fortsatt känt av att fler resurser krävs för genomförande, samt att verksamhetsinriktningar fortsatt

behövt stärka samarbeta mellan varandra internt inom förvaltningen, med andra förvaltningar men också med externa aktörer.

Nämndens ekonomiska resultat för året är ett underskott om 3,6 mnkr, detta motsvarar 0,3 % av nettobudgeten. Trots underskott bedöms resultatet som gott i hänseende till förvaltningens totala omslutning och breda lagstadgade uppdrag. Resultatet hjälptes upp av erhållna statsbidrag.

Nämndens resultat gällande resultatuppfyllelse kopplat till de förväntade resultaten, och genom dem inriktningsmålen, bedömer vi som ett bra resultat för året då vi har uppfyllt eller delvis uppfyllt de förväntade resultaten till samtliga delar. När det gäller kvaliteten i verksamheten bedöms denna utifrån de resultat vi kan överblicka, på helheten som god och i denna verksamhetsberättelse ges en faktabeskrivning för varje driftverksamhetsinriktning och närmare analys gällande kvaliteten kommer till nämnden i kvalitets- och patientsäkerhetsberättelsen under mars månad.

När det gäller sjukfrånvaron har den minskat under 2023 jämfört med 2022, men bedöms fortsatt ligga på en hög nivå.

Förvaltningen har haft en god samverkan med fackliga parter utifrån vårt samverkansavtal.

Förvaltningen har genomfört flertalet övergripande processer under 2023 inom förvaltningen, i samarbete med andra förvaltningar samt med externa parter. Nedan följer en uppställning:

- Utifrån den ekonomiska utmaning som kommunen och genom det socialförvaltningen varit i under 2023 har mycket stort fokus lagts under året på hur vi kan anpassa vår verksamhet utifrån tilldelad ram. Här har förvaltningen genomfört samtliga förutom en av de beskrivna åtgärderna i MRP utifrån Kommunfullmäktiges beslut. Dessa processer har till del överskuggat andra processer och medfört att visst utvecklingsarbete fått avvaktas.
- Förvaltningen har slutfört den stora omorganisationen inom hemtjänst, färdigställt nytt äldreboende i Vargön samt anpassat sig utifrån förtydligandet gällande 11-timmars dygnsvila. Den senare påverkar förvaltningens olika roller och vi behöver säkerställa att varje medarbetare får ut sin dygns- och även veckovila. Omställningen har krävt mycket arbete av många roller.
- Förvaltningen har fortsatt utvecklingen av vårt digitala kvalitetsledningssystem och till det genomfört processkartläggningar gällande huvudprocesserna samt arbetat utifrån framtagen implementeringsplan. Förvaltningen har påbörjat översyn gällande stöd och ledningsprocesser och då b.la kopplat till ny beslutad riktlinje för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.
- Förvaltningen har genomfört upphandling och implementering av olika former av välfärdsteknik utifrån förvaltningens övergripande plan för metodutvecklingen.
- Förvaltningen har fortsatt implementering av Ledning och styrning 3.0 för chefer och stödroller i förvaltningen samt tillsammans med cheferna sett över hur vi kan förtydliga arbetssättet som ska genomsyra att vi lyckas med innehållet i värdegrund samt fokusområden.
- Det har genomförts revisionsgranskningar av revisionsbyrån KPMG på kommunrevisorernas uppdrag. Dessa har varit granskning av kommunens arbete med personal- och kompetensförsörjning, bemanning och kontinuitet inom äldreomsorgen, kommunala aktivitetsansvaret samt förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier.

Förvaltningen tillsammans med nämnden har mottagit rapportering kring och också yttrat sig över de förbättringar som rekommenderas och som kommer ske med bas av granskningens analyser. Förvaltningen kommer återkomma till nämnden i mars månad 2024 med förslag på yttrande gällande rapport avseende de två först beskrivna granskningarna.

- IVO´s granskning inom särskilt boende och tillgång till kommunal primärvård har fortsatt under året och förvaltningen har samarbetat kring granskningen genom intervjuer, enkäter samt skriftliga beskrivningar till myndigheten. Slutligt beslut från IVO inväntas.
- Verksamhetschefer för kvalitet och utveckling respektive administration har tillsammans med förvaltningens ledningsgrupp tagit fram målbild samt delmål kopplat till vår övergripande personal- och kompetensförsörjningsplan för förvaltningen och revidering av planens aktiviteter har utifrån det påbörjats.
- Förvaltningen har medverkat i det övergripande arbetet inom kommunen gällande det brottsförebyggande arbetet (BRÅ), i det övergripande arbetet gällande samverkan Vänersborg samt tillsammans med övriga förvaltningar och Kunskapsförbundet Väst sökt medel och genomfört aktiviteter utifrån rådet för hälsa och social hållbarhet utifrån det som beviljades.
- Förvaltningen har satt sig in i de lagförändringar som skett gällande att socialtjänsten fått ett ansvar för brottsförebyggande arbete, samt också gällande krisberedskap kopplat till hälso- och sjukvård respektive socialtjänst och lagt plan för vidare arbetet.
- Förvaltningen har inkluderat konsumentrådgivning samt budget och skuldrådgivning i organisationen.

Året i förvaltningen har präglats av högt engagemang i alla led och många processer har påbörjats, intensifierats eller slutförts trots ekonomisk utmaning.

I verksamhetsberättelsen används nedanstående förkortningar:

ADM – Administrativa avdelningen

KOU – Kvalitet och utveckling

VSU – Vård, stöd och utredning

VoO – Vård och omsorg hemtjänst respektive särskilt boende

IFO – Individ och familjeomsorgen

ASI – Arbete, sysselsättning och integration

PSO – Personligt stöd och omsorg

SoL – Socialtjänstlagen

LVM – Lag om vård av missbrukare i vissa fall

LVU – Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Förvaltningen har under 2023 arbetat med aktiviteter kopplat till socialnämndens förväntade resultat och genom de aktiviteterna har förvaltningen bidragit såväl till socialnämndens viljeinriktning samt de övergripande inriktningsmålen. Nedan tabell visar an sammanhållen bild över måluppfyllelse.

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Upplevelsen hos förvaltningens målgrupper av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska uppgå till minst rikssnitt i nationella brukarundersökningar.
	Invånarnas delaktighet i förvaltningens uppdrag ska öka.
	Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2023 jämfört med 2022.
	Antal hushåll 18–24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska med minst 20 procent 2023 jämfört med 2022.
	Förvaltningen ska ha fokus på att uppmärksamma våld i nära relationer för socialnämndens målgrupper i syfte att minska dess förekomst genom följsamhet till upprättad handlingsplan.
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	En ökad andel av ungdomar som varken arbetar eller studerar återgår i studier.
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Andelen inköp av miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska minst uppgå till 50 procent.
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag	Resultatet i nationella jämförelser och brukarundersökningar ska ligga på minst rikssnitt.
	En större självständighet för förvaltningens målgrupper ska uppnås genom ökad användning av digitalisering och välfärdsteknik.
	En högre effektivitet ska uppnås inom verksamheten genom ökad användning av digitalisering och välfärdsteknik.
Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv	Förvaltningens resultat gällande hållbart medarbetarindex ska uppgå till minst 79.
	Förvaltningens sjukfrånvaro ska minska 2023 jämfört med 2022

2 Resultatavstämning

Inriktningsmål: Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Upplevelsen hos förvaltningens målgrupper av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska uppgå till minst rikssnitt i nationella brukarundersökningar.

Måluppfyllelsen bedöms till delvis.

Inom VSU är brukaren delaktiga i utredning och genomförandeplan i både mål och innehåll. Hemtjänsten i sin helhet når inte målet då det totala resultatet var 81 jämfört med rikssnitt 84. På enhetsnivå inom hemtjänsten finns enheter som ligger mycket över rikssnitt genom resultat 100. Några enheter hamnar under rikssnitt och där det lägsta resultatet ligger på 68. Det är en stor spridning mellan enheterna, vilket strategiskt arbetas vidare med. Inom Säbo uppnås målet. PSO når delvis målet. I senaste brukarundersökningen inom IFO hösten 2022 uppgav 78% att de kunnat påverka vilken typ av hjälp de fått från IFO jämfört med 71% 2021. På vuxenenheten används formuläret UBÅT för uppföljning och brukarna har svarat att de kan påverka genomförandet och hela 94% anger att de i hög grad kunnat påverka. Resultaten av samtliga mätningar inom IFO för 2023 är generellt goda, dessa redovisas mer i detalj i vårt kvalitetsledningssystem utifrån vårt systematiska kvalitetsarbete samt i kommande verksamhetsrapport. ASI har måluppfyllelse.

Bakgrunden till resultatet bedöms vara metodiskt arbete med aktiviteter utifrån tidigare årsresultat. Inom hemtjänsten har en stor omorganisation genomförts vilken bedöms ha haft påverkan på hur brukarna under perioden upplevt kontakten. Fast omsorgskontakt och dess ansvar och roll har implementerats under året och samarbete med SAS sker för att öka kunskapen gällande arbete med genomförandeplanerna.

Invånarnas delaktighet i förvaltningens uppdrag ska öka.

Målet bedöms uppnås.

Fem av sju verksamhetsinriktningar har måluppfyllelse, en når inte målet baserat på att brukarna uppgett att de inte vet var man kan lämna synpunkter och klagomål och om man blir kontaktad i förväg vid tillfälliga förändringar (plan för förbättringar är framtagen) och en bedömer delvis måluppfyllelse utifrån avsaknad av genomförd brukarundersökning 2023.

Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2023 jämfört med 2022.

Resultatet nås för året.

* År 2020 var genomsnittet 515 hushåll per månad som uppbar försörjningsstöd.

* År 2021 var genomsnittet 520 hushåll.

* År 2022 var genomsnittet 404 hushåll.

* År 2023 är genomsnittet 401 hushåll.

Vi har därmed under året minskat antal hushåll som uppbär försörjningsstöd 2023 jämfört med

2022. Skillnaden mellan 2022–2023 är mer marginell än tidigare och en förklaring till det är att AME under 2023 har haft mer begränsade resurser i jmf med 2022. När det gäller antal minskade hushåll så skedde den främst i gruppen med långvarigt försörjningsstöd.

Antal hushåll 18–24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska med minst 20 procent 2023 jämfört med 2022.

Resultatet nås för 2023.

* År 2021 var genomsnittet 86,2 unga hushåll per månad som uppbar försörjningsstöd.

* År 2022 var genomsnittet 62,8 unga hushåll.

* År 2023 är genomsnittet 49 unga hushåll.

Vi har fortsatt haft en minskning av antal unga hushåll som uppbär försörjningsstöd jämfört med föregående år och då med en minskning på ca 22 %. Det förväntade resultatet har därmed uppnåtts.

God samverkan med AF, KFV och IFO, riktade satsningar och en god arbetsmarknad är faktorer som påverkat resultatet. Samtliga ungdomar som har arbets- och/eller studieförmåga har skrivits in på AME. Ungdomar motiveras i första hand till studier, men flertalet är i behov av andra insatser innan en återgång till studier kan bli aktuell. Språkstudier kombinerat med arbete bedöms vara en framgångsrik insats. Därför har en särskild satsning med stöd av statsbidrag gjorts där unga språksvaga har haft möjlighet att studera svenska för invandrare på halvtid och arbeta halvtid. Genomgående önskar deltagarna studera vidare och då till yrken såsom undersköterska och barnskötare.

Förvaltningen ska ha fokus på att uppmärksamma våld i nära relationer för socialnämndens målgrupper i syfte att minska dess förekomst genom följsamhet till upprättad handlingsplan.

Förvaltningen når målet för året.

Kvalitet och utveckling har samordnat förvaltningens övergripande arbete med VIN genom förvaltningsövergripande arbetsgrupp samt medverkan i den kommunövergripande arbetsgruppen som hålls samman av KS. Förvaltningens riktlinje med handlingsplan är reviderad under året och arbetsgruppen stödjer cheferna genom påminnelser om aktiviteter inför förvaltningens VIN månad i november. Samtliga verksamhetsinriktningar har arbetat aktivt med VIN under 2023, både genom förebyggande informationsarbete men även i aktiv handling. Alla medarbetare har fått till sig information under november och december enligt rutin via ledningsgrupper, stor-APM samt APM. Verksamheterna har format sina metoder utöver APM och medarbetarsamtal för att belysa frågan ex. vis framtagande av fysiska pärmar med information och telefonnummer som alltid ligger i enhetens lokal, utsedda samordnare som tillsammans med ledningen driver frågorna samt samarbete med SAS vid stor-APM. VIN har tydligt blivit ett prioriterat område där både kunskapsnivån och följsamheten förbättrats samt att handlingsplaner närmare verksamheterna tagits fram. Det finns framtagna rutiner och handlingsplaner för våld i nära relationer som samtalas om och följs på alla nivåer i förvaltningen.

Inriktningsmål: Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

En ökad andel av ungdomar som varken arbetar eller studerar återgår i studier.

Förvaltningen har delvis måluppfyllelse.

Andelen UVAS som har återgått till studier är densamma åren 2022 och 2023, dvs 20% av det totala antalet deltagare. Antalet som gick till studier var något högre 2023 med 66st i jämförelse med 62 föregående år, men så var också det totala antalet deltagare lägre. Det finns skillnader inom gruppen. Unga deltagare inom gruppuppdraget var ca 29% färre än föregående år, men antalet KAA ungdomar ökade med 18%. Bland unga med försörjningsstöd (20 år eller äldre) var det lika många individer som studerade SFI 2023 som 2022 (trots 29% färre deltagare). SFI räknas inte som studier inom definitionen av UVAS och är många gånger en förutsättning för just studier. 2022 var det 25% av deltagarna som läste SFI och 2023 var det 33% av deltagarna. Något fler KAA-ungdomar åtgick till studier 2023, men gruppen var också större. Återgången till studier var 22% i jämförelse med 23% 2022. Generellt sett så är det fler unga som har psykisk ohälsa och ofta dåliga erfarenheter av studier. Det finns ett stort behov av mer flexibla insatser, t ex "Sammanhållen utbildning". Det var betydligt färre KAA-ungdomar som kom in på denna insats 2023. 11 2022 i jämförelse med 4 2023.

Inriktningsmål: Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Andelen inköp av miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska minst uppgå till 50 procent.

Målet nås delvis under 2023.

2023 Hela socialförvaltningen

Miljöklassadevaror:3 662 582 kr
Totalt inköpta varor: 7 533 742 kr

Andel miljöklassade varor: **49%**

2022Helasocialförvaltningen

Miljöklassadevaror:2 988 416kr
Totaltinköptavaror:7 449 648kr
Andel miljöklassade varor: **40%**

Hög följsamhet gentemot rutin vilket gör att förvaltningen har en stegförflyttning framåt.

Inriktningsmål: Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Resultatet i nationella jämförelser och brukarundersökningar ska ligga på minst rikssnitt.

Måluppfyllelsen bedöms till delvis för året.

Förvaltningen har infört verksamhetsanalysmöten under 2023 där resultaten av b.la genomförda öppna jämförelser och brukarundersökningar funnits med för gemensam analys per verksamhetsinriktning. Varje verksamhetschef har utifrån analys av resultat beslutat om handlingsplaner. KoU har genomfört en kartläggning under året av hur förvaltningen arbetar med inlämning av statistik och data till olika instanser, och lagt plan för att samordna inlämnandet

och genom det säkerställa kvaliteten samt skapa mer effektiv hantering. Tillgängligheten av sjuksköterska på SäBo ligger idag på rikssnittet 72 %. Väntetid från beslut till erbjudande om SäBo ligger vi på 66 dagar och rikssnittet är 64 dagar. Hur nöjd eller missnöjd du är av den hemtjänst du har. Där når hemtjänsten totalt 82 och rikssnitt är 86. I mätningen av personalkontinuitet når vi inte rikssnitt utan har 20 och medel av svarande kommuner är 16. Inom Säbo ligger verksamheten högre än riket när det gäller att personalen på boendena bemöter vårdtagarna på ett bra sätt. Hela 93% av verksamhetens vårdtagare upplever detta. 90% av vårdtagarna upplever att de känner sig trygga på sitt äldreboende och 83 % av brukarna känner förtroende för personalen som jobbar på boendena. Även den upplevda tillgängligheten gällande kontakten med personal, kontakt med sjuksköterska och läkare ligger över rikssnitt i brukarundersökningen. Inom PSO har verksamheten över lag fina resultat men det som behöver förbättras framåt är området rörande dialog och kommunikation där PSO ligger under rikssnittet. nom daglig verksamhet genomförs årliga brukarundersökningar. Under året 2022 har daglig verksamhet bedrivit ett systematiskt förbättringsarbete för att brukarna ska uppleva ökad trygghet, bättre kommunikation och ökad delaktighet utifrån resultat i brukarenkät 2021. Andelen brukare som anser att man får bestämma över saker som är viktiga har ökat från 71,58% 2021 till 76 % 2022. Resultatet från den brukarundersökning som genomfördes under hösten 2023 visar att man har lyckats genom förbättring inom så gott som samtliga frågeområden. Inom IFO har följande brukarundersökningar genomförts, familjehemsplacerade barn, familjehem, kommuninvånare som besöker familjerådgivningen under perioden november. Resultaten var överlag mycket bra.

En större självständighet för förvaltningens målgrupper ska uppnås genom ökad användning av digitalisering och välfärdsteknik.

Resultatet nås för året.

Ett intensivt arbete har pågått i förvaltningen för att utveckla den datadrivna verksamheten inom organisationen och ett flertal aktiviteter som e-tjänster, olika tekniska metoder samt metodstöd har utvecklats. Samverkan har skett mellan verksamheter och kommunens IT enhet. I mars genomfördes en inspirationsmässa där förvaltningens verksamheter kunde visa upp digital verksamhetsutveckling samt leverantörer. Förvaltningen har ingått i regionens avtal gällande digitala hjälpmedel och har nu startat i gång arbetet på förvaltningen med att samordna oss för att kunna stå redo för framtida hantering av nya digitala hjälpmedel till våra brukare. Under hösten startades två projekt som syftar till ökad självständighet för förvaltningens målgrupper - fjärrtillsyn nattetid inom hemtjänst och korttids samt läkemedelsgivning via robot inom hemtjänst och boendestöd inom socialpsykiatrin. Samverkan med digital coach för seniorer på Biblioteket. Vägledande nivåer är reviderade med att grunden är verkställighet av tillsyn digitalt.

Förvaltningen bedömer att ett engagerat, tillåtande och nyfiket förhållningssätt hos medarbetare och chefer inom förvaltningen samt en tydlig samordning i frågorna och en struktur som möjliggör förändring är faktorer som möjliggjort måluppfyllelsen.

En högre effektivitet ska uppnås inom verksamheten genom ökad användning av digitalisering och välfärdsteknik.

Målet bedöms nås för året.

KoU har under året genomfört två större uppgraderingar av våra befintliga avtal för verksamhetssystem inom alla våra verksamhetsinriktningar i syfte att säkerställa en rättssäker,

modern och effektiv hantering, både inom myndighet och förvaltningens utförare. Flertalet e-tjänster har implementerats som effektiviserar administrativa arbetsuppgifter. Under året har KoU förberett för att starta projekt gällande utveckling av beslutsstöd genom power BI, för chefer och stödroller inom förvaltningen.

I utvecklingen av nya digitala metoder som ska leda till högre effektivitet och nya arbetssätt behöver förvaltningen mer nogsamt följa hur effektiviteten utvecklas och hur vi anpassar oss till att lämna de tidigare arbetssätten mot att infria de nya.

Inriktningsmål: Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Förvaltningens resultat gällande hållbart medarbetarindex ska uppgå till minst 79.

Målet uppnås delvis då det totala resultatet för förvaltningen avseende HME är 78, vilket är samma som vid förra årets mätning, men med bas att att fler verksamhetsinriktningar förbättrat sitt totala resultat jmf med de som antingen kvarstannat eller minskat i relation till 2022 års mätning bedöms förvaltningen stegförflyttat sig framåt. Förvaltningen har ökat svarsfrekvensen vilket var ett uttalat förbättringsområde. En tidig analys gällande resultaten är att förändringar som pågår inom organisationerna kan påverka resultatet såväl positivt som negativt. Resultatet kommer inom de olika nivåerna analyseras vidare och processas i arbetsgrupperna samt inom facklig samverkan.

Förvaltningens totala HME uppgår till 78 2023 jmf med 78 2022. Motivationen uppgår till 76 jmf med 77. Ledarskap kvarstår på 77 likt förra året, styrning uppgår till 80 jmf med 79 förra året. Fem verksamhetsinriktningar når målet gällande HME då de ligger mellan 79–86. Två verksamhetsinriktningar når delvis målet då de förbättrat HME sedan 2022 och då från 74-75 respektive 73-77. En verksamhetsinriktning når inte målet då resultatet backat från 78-77.

Flertalet aktiviteter utifrån framtagna handlingsplaner ses som grund för resultatet, exempelvis närmare chefskap och ett aktivt arbete för ett hållbart arbetsliv. Förvaltningen har under året arbetat med flertalet förändringar som kan upplevas negativa och belastande vilket kan påverka att resultatet inte når längre för året.

Förvaltningens sjukfrånvaro ska minska 2023 jämfört med 2022

Förvaltningen når målet 2023.

Förvaltningens sjukfrånvaron 2023 uppgår till 4,1procent avseende den korta, att jmf med 4,9 procent 2022. Detta är en minskning med cirka 20 procent. Den totala sjukfrånvaron uppgår till 11,1 procent att jmf med 2022 12.2 procent. En minskning med cirka 10 procent. Förutom positiva resultat för förvaltningen, verksamhetsinriktningarna samt enheterna gällande att en större andel medarbetare varit i tjänst ser vi en ekonomisk vinning där på 2.5 miljoner kronor lägre utbetald sjuklön samt bredvid det minskat köp av akut bemanning. Bedömningen görs att det är en besparing tillsammans på cirka 5–7 miljoner kronor.

Förvaltningen ser en positiv skillnad jmf med 2022, men bedömer att frånvaron fortsatt är för hög. Samtliga verksamhetsinriktningar har arbetat med friskfaktorer på arbetsplatserna samt repeterande genomgång av sjuk- och rehab processen. Samtliga chefer har ett nära samarbete med HR-partners och lagt plan för åtgärder för de som har risk för hög sjukfrånvaro. Helgtjänsterna har i utvärdering visat sig ge en trygghet och stabilitet vilket minskat sjukfrånvaron på några enheter.

3 Övergripande ekonomisk analys

Resultatbudget

RESULTATBUDGET, mnkr	2021	2022	2023	Budgetdiff 2023
Statsbidrag	101,7	114,6	108,1	63,0
Övriga intäkter	210,5	222,4	258,9	11,0
Summa intäkter	**312,2**	**337,0**	**367,0**	**74,0**
Personalkostnader	857,9	897,3	973,0	-37,2
Omkostnader	504,0	522,7	588,1	-40,4
Avskrivning/ränta	5,2	4,1	3,3	0,0
Summa kostnader	**1 367,1**	**1 424,1**	**1 564,4**	**-77,6**
Nettokostnader	**1 054,9**	**1 087,1**	**1 197,4**	**-3,6**
Nettobudget	**1 059,7**	**1 083,4**	**1 193,8**	
Årets resultat	**4,8**	**-3,7**	**-3,6**	**-3,6**

Årets resultat visade underskott med 3,6 mnkr, detta motsvarar ca 0,3 % av nettobudgeten. Intäkterna ökade med 8,9 %. Statsbidragen minskade med 6,5 mnkr. Övriga intäkter ökade med 36,5 mnkr och beror främst på ökad produktionsersättning inom hemtjänsten där motsvarande ökning av omkostnaderna också skett. Även omvårdnadsavgifterna och hyresintäkterna ökade under året. Båda ökningarna i sig beror på fler vårdtagare än föregående år samt höjda avgifter kopplade till inflation. Personalkostnaderna ökade med 8,4 %, vilket förklaras av att lönerevision skett mellan åren samt att personalomkostnadspålägget ökade från 39,25 % till 44,53 % mellan åren. Omkostnaderna ökade med 12,5 %, största ökningarna går att finna inom hemtjänsten för interna tjänsteköp (se intäkter ovan), hyror inom äldreomsorgen samt köpta platser inom IFO. Nettokostnadsökningen var 10,1 %. Siffrorna ovan innehåller socialförvaltningsinterna intäkter och kostnader uppgående till 153,1 mnkr.

Anslagsredovisningsnivå

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budgetdiff-
Nämnd och administration	6,2	69,3	63,1	-0,8
Äldreomsorg	275,5	845,8	570,3	41,2
Individ och familjeomsorg	18,2	226,8	208,6	-28,7
Personligt stöd och omsorg	42,3	328,0	285,7	-13,5
Arbete, sysselsättning och integration	24,8	94,5	69,7	-1,8
Summa	**367,0**	**1 564,4**	**1 197,4**	**-3,6**

Årets resultat och kommentarer per anslagsredovisningsnivå kommer nedan under de olika verksamhetsområdena.

Investeringar

Investeringar per anslagsredovisningsnivå, tkr	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetdiff 2023
Nämnd och administration	500	0	500
Äldreomsorg	4 500	4 900	-400
Individ och familjeomsorg	500	0	500
Personligt stöd och omsorg	500	100	400
Arbete, sysselsättning och integration	300	0	300
Summa	**6 300**	**5 000**	**1 300**

Investeringsbudget för 2023 var 6 300 tkr. Större delen av årets investeringar har skett i ombyggda/tillbyggda äldreboendet på Nordkroksvägen som startade upp under sommaren. Övriga investeringar gäller ny och återanskaffning av kontorsmöbler och andra inventarier.

Nämnd och administration

Nettokostnad, tkr	2021	2022	2023	Budgetdiff-2023
Socialnämnd	1 410	1 337	1 404	366
Gemensam administration	32 883	46 514	51 512	-1 222
Färdtjänst/omsorgsresor	4 154	8 237	10 109	77
Sysselsättningsåtgärder	213	0	0	0
Netto	**38 660**	**56 088**	**63 025**	**-779**

Verksamheten redovisade underskott på 779 tkr (+1 356 tkr 2022), resultatförsämringen beror på olika delar vilket förklaras nedan under respektive verksamhet.

Socialnämnden redovisade överskott på 366 tkr (+227 tkr 2022), överskottet beror främst på ändrade regler kring arvoden inför 2019 vilket innebär överskott på ersättningar och andra arvoden.

Gemensam administration redovisade underskott på 1 222 tkr (-1 421 tkr 2022). IT redovisade underskott med 5 300 tkr vilket är en förbättring jmf 2022, underskottet beror till största del på otillräcklig budget för licenskostnader för dom olika verksamhetssystemen. Överskott redovisas för förfogandemedel med 2 700 tkr samt för vakanta tjänster med 1 800 tkr.

Färdtjänst redovisade överskott på 77 tkr (+1 950 tkr 2022). Resultatförsämringen beror dels på ökade kostnader för färdtjänst med ca 700 tkr, förklaringen till detta är ett ökat resande efter pandemin. Under pandemin halverades resandet men under 2023 ökade resandet med ca 8 000 resor vilket medför ökade kostnader. Underskottet för omsorgsresor var 1 270 tkr vilket är en försämring med 900 tkr jmf 2022.

Äldreomsorg

Nettokostnad, tkr	2021	2022	2023	Budgetdiff-2023
Gemensam äldreomsorg	104	-12 102	-27 035	68 321
Särskilt boende	234 592	221 863	245 896	2 185
Hemtjänst	119 256	167 581	191 922	-27 550
Vård stöd och utredning	165 132	142 992	159 454	-1 793
Netto	**519 084**	**520 334**	**570 237**	**41 163**

Verksamheten redovisade ett överskott på 41 163 tkr (+2 954 tkr 2022).

Gemensam äldreomsorg redovisade ett överskott på 68 321 tkr (+12 102 tkr 2022). Överskottet består i sin helhet av statsbidrag. Riktade statsbidrag redovisar överskott med 27 035 tkr. Främst är det ”God vård och omsorg om äldre” 18 300 tkr, ”Återhämtningsbonus” 5 800 tkr samt ”Överenskommelse god och nära vård” 2 000 tkr som bidrar till överskottet inom riktade statsbidrag. Generella statsbidrag redovisar överskott på 40 300 tkr och gäller statsbidragen ”Minska andelen timanställda” samt ”Öka andelen sjuksköterskor” som socialnämnden fick som tilläggsbudget i december 2023.

Särskilt boende visade ett överskott på 2 185 tkr (+8 468 tkr 2022). Överskottet är kopplat till förfogandemedel, 6 500 tkr, samt vilande budget på ca 8 500 tkr för tidigare boendet Lunddala, som under året började användas till nya boendet på Nordkroksvägen.

Boendena redovisade ett underskott på 12 900 tkr. Underskottet förklaras delvis av åtta extra platser på Sörbygården mellan jan-sep, vilka beräknades kosta 3 300 tkr, samt de två avancerade vårdärenden som funnits i verksamheten under året, där ca 5 000 tkr legat utanför budget. Samlat underskott för boendena utöver detta uppgår till 4 600 tkr.

Hemtjänst redovisade ett underskott på 27 550 tkr (-20 830 tkr 2022). Resultatförsämringen beror främst på ökade volymer, antal utförda timmar ökade med ca 15 000 motsvarande +6,5 %. Underskottet beror på för höga personalkostnader kopplat till effektivitetsmålet samt att rutinen kring ”hållbara scheman” efterlevdes fram till juni vilket innebar högre grundbemanning och därmed högre personalkostnader. Vidare så bidrog ökade kostnader för bilarna till underskottet, detta är beror på högre leasingkostnader kopplat till ränta och inflation.

Vård stöd och utredning redovisade ett underskott på 1 793 tkr (+3 280 tkr 2022).

Gemensamt Vård, stöd och utredning, Biståndsenheten och Bemanningen visade ett överskott på 1 190 tkr. (+1 169 tkr, 2022) Överskott är kopplat till Bemanningen och Gemensamt VSU, men reduceras av ett underskott för Biståndsenheten med 1 079 tkr kopplat till överanställningar.

Kommunal primärvård redovisade ett överskott på 2 385 tkr. (+4 297 tkr 2022) Resultat är en följd av 1 370 tkr i högre intäkter än budgeterat, samt 1 013 tkr i lägre kostnader för personal och övriga verksamhetskostnader.

Korttidsverksamheten som innefattar korttidsboendet Nyhaga, samt växelvården visade underskott på 2 531 tkr (-1 221 tkr 2022). Underskottet är en följd av köpta externa korttidsplatser 1 520 tkr, men också ökade personalkostnader då verksamheten utökat beläggningen från 94 procent (2022) till 104 procent 2023. Detta har möjliggjorts genom dubbelrum och därmed 2 platser extra för att möta det stora behovet av korttidsboende efter sjukhusvård.

Biståndsbedömd dagverksamhet redovisade ett överskott på 691 tkr (+/-0 2022) som är kopplat till beviljade statsbidrag och ej ersatt personal vid frånvaro.

Utskrivningsklara visar ett underskott på 3 976 tkr (- 1 804 tkr 2022). Det ökade underskottet beror på ökat antal betaldagar som under året uppgick till 473 dagar. (196 dagar 2022)

Förebyggande verksamhet, vilken utgörs av anhörigstöd och träffpunkterna, har lämnat ett överskott på 461 tkr (+670 tkr 2022). Överskottet är kopplat till ej ersatt personal vid frånvaro.

Individ och familjeomsorg

Nettokostnad, tkr	2021	2022	2023	Budgetdiff-2023
Gemensam individ och familjeomsorg	11 764	9 423	11 838	-146
Barn och ungdomsvård	90 960	101 601	112 298	-21 295
Familjerätt & Familjerådgivning	3 517	3 355	3 955	-391
Vuxenvård	18 020	16 248	21 893	415
Ekonomiskt bistånd	63 879	59 539	58 602	-7 249
Netto	**188 140**	**190 166**	**208 586**	**-28 666**

Verksamheten visade underskott på 28 666 tkr (-3 759 tkr 2022). Det ökade underskottet beror till stor del på att det tillfälliga anslaget på 16 000 tkr för 2022 togs bort inför 2023, men även på det ökade underskottet för placerade barn och unga.

Gemensamt individ och familjeomsorg redovisade underskott på 146 tkr (+3 023 tkr 2022), kopplat till konsultkostnader.

Barn och ungdomsvård redovisade ett underskott på 21 295 tkr (-14 894 tkr 2022). Underskottet är kopplat till placeringskostnader för barn och ungdomar inom HVB med 21 369 tkr, (-17 293 tkr 2022) men vägs upp av ett överskott inom Familjehem med 2 353 tkr (+2 823 tkr 2022). Antalet vårddygn inom HVB har under året ökat med 1 1 581 dygn, vilket motsvarar en ökning på 35 procent. Antal vårddygn inom Familjehem har ökat med 6 procent vilket motsvarar 1 467 dygn.

Vuxenvården redovisar överskott på 415 tkr (2 313 tkr 2022) som är utfallet av ett överskott av ej ersatt personal med cirka 950 tkr, lägre kostnader för extern vård 1 000 tkr, samt underskott för kostnad för avveckling av akutlogin på Holmängen med 1 700 tkr.

Ekonomiskt bistånd redovisade ett underskott på 7 249 tkr (+5 154 tkr 2022). Försämringen är i huvudsak kopplad till borttagandet av den tillfälliga ramökning på 16 000 tkr som verksamheten hade under 2022, men även 1 400 tkr i lägre utbetalt ekonomiskt bistånd, vilket motsvarar en sänkning med 3 % sedan 2022. Antalet bidragshushåll minskade med 75 hushåll vilket är en minskning med 10 procent sedan 2022.

Personligt stöd och omsorg

Nettokostnad, tkr	2021	2022	2023	Budgetdiff-2023
Gemensam personligt stöd och omsorg	16 833	16 048	17 655	1 681
Insatser enligt LSS	168 317	178 744	196 192	-9 704
Socialpsykiatri (SoL)	45 777	45 039	48 725	-5 288
Utskrivningsklara	0	0	84	-84
Personlig assistans SFB (Fk)	19 950	19 859	23 128	-85
Netto	**250 877**	**259 690**	**285 784**	**-13 480**

Verksamheten redovisade underskott på 13 480 tkr (-5 055 tkr 2022). Resultatförsämringen beror främst på ökade kostnader för köpt plats och inom korttidsvistelse samt inom våra gruppbostäder.

Gemensam personligt stöd och omsorg redovisade överskott på 1 630 tkr (+ 1 884 tkr 2022). Överskottet förklaras av hyresbudget till förfogande som under 2024 ska finansiera hyresökning på Tomtevägen.

Insatser enligt LSS redovisade underskott på 9 704 tkr (- 4 766 tkr 2022). Underskott och överskott fördelas enligt nedan.

Personlig assistans LSS redovisade överskott på 957 tkr (+1 334 tkr 2022). Överskott minskar jmf med 2022 och beror på fler ärenden, både med privata utförare och kommunen som utförare.

Ledsagning och kontaktpersoner LSS redovisade överskott på 266 tkr (+ 1 447 tkr 2022). Utfallet är i linje med 2022 år med undantag för ökade kostnader för individuell ledsagning pga fler beslut. Inför 2023 gjordes en budgetflytt från kontaktpersoner till korttidsvistelse vilket påverkar verksamheternas budgetdiff.

Korttidsvistelse och korttidstillsyn för barn och ungdomar redovisade underskott på - 327 tkr (- 977 tkr 2022). Underskottet beror till största del av fortsatt ökade kostnader för korttids Lindbacken. Verksamheten har under hösten hanterat flera tunga ärenden samt hanterat ökat tryck på fritidsverksamheten som startades upp 2022. Verksamheten fick inför 2023 ett budgettillskott för att möta det ökade behovet. Överskott redovisas inom lägerverksamheten och inom korttidstillsyn på KFV då flertalet ungdomar tagit studenten.

Boende LSS redovisade underskott på 14 950 tkr (- 7 269 tkr 2022). Underskott som redovisas på köpta platser uppgick till 12 470 tkr (- 5 517 tkr 2022). Platsköp för vuxna beror på att lämpliga boendelösningar saknas i Vänersborg, förvaltningen arbetar kontinuerligt med att finna lämpliga boendeformer i Vänersborg. Boende LSS i egen regi redovisade underskott på 2 480 tkr (- 1 752 tkr 2022). Underskott kan förklaras av att verksamheten under hösten tog emot ett specialärende som kräver flertal personal dygnet runt samt svårigheter för verksamheten att arbeta ned underskottet utifrån nya regler kring 11 timmas dygnsvila. Den sammantagna kostnaden för övertid, sjuklön och lön till timanställda uppgick till 13 011 tkr vilket är en förbättring jmf med 2022 där kostnaden uppgick till 15 086 tkr. Däremot ökade kostnad för månadsavlönad personal med 2 943 tkr 2023 jmf med 2022.

Socialpsykiatri (SoL) redovisade underskott på 5 288 tkr (- 4 530 tkr 2022). Underskottet förklaras av köpta platser som överskrider budget med 7 651 tkr (- 6 068 tkr 2022). Anledningen till platsköpen är att lämpliga boenden och boendeformer saknas I Vänersborg. Boende SoL i egen regi redovisade överskott på 2 197 tkr (+ 873 tkr 2022). Boendestödet redovisade överskott på 209 tkr (504 tkr 2022) och övriga verksamheter inom socialpsykiatrin redovisade ett underskott på 159 tkr (+ 161 tkr 2022).

Utskrivningsklara visar ett underskott på 84 tkr (0 tkr 2022). Kostnad för utskrivningsklara patienter inom psykiatrin. Tidigare har man haft ett lågt antal betaldagar inom psykiatrin som under 2023 ökat.

Personlig assistans SFB (FK) visade underskott på 85 tkr (+2 261 tkr 2022). Underskottet beror på lägre intäkter från Försäkringskassan till följd av två färre beslut enligt SFB där kommunen är utförare. Underskottet förklaras också av att sjuklöner till privata utförare ökat och redovisade ett underskott på – 58 tkr jmf med + 608 tkr 2022.

Arbete, sysselsättning och integration

Nettokostnad, tkr	2021	2022	2023	Budgetdiff-2023
Gemensam AME	13 424	15 170	15 852	1 663
Konsument	0	0	-235	235
Uppdrag AME	6 522	5 341	8 029	-1 607
Daglig verksamhet LSS	37 543	39 016	43 734	-3 340
Flykting	725	1 235	2 378	1 251
Netto	**58 214**	**60 762**	**69 758**	**-1 798**

Verksamheten Arbete, sysselsättning och integration redovisade underskott på 1 798 tkr (+852 tkr 2022).

Gemensamt Arbetsmarknadsenheten redovisade ett överskott på 1 663 tkr (+268 tkr 2022). Överskottet är kopplat till vakanser och ej ersatt personal vid frånvaro.

Konsument och skuldrådgivning redovisade ett överskott 235 tkr som är kopplat till vakans i personalgrupp. Konsument som verksamhet övergick till Arbetsmarknad, Sysselsättning och Integration från Kommunstyrelsen under hösten 2023.

Uppdrag Arbetsmarknadsenheten redovisade ett överskott på – 1 607 tkr. (+776 tkr 2022) Underskottet är kopplat till fler arbetsmarknadsanställningar, en satsning som gjorts under 2023 för att minska ekonomiskt bistånd.

Daglig verksamhet redovisade ett underskott på 3 340 tkr (-3 012 tkr 2022). Underskottet är kopplat till fler personer med beslut, vilket ställer ökade krav på verksamheten samtidigt som sparbeting ligger och antal verksamheter minskade under 2023.

Flyktingverksamheten redovisade ett överskott på 1 252 tkr (+2 820 tkr 2022) Överskottet är kopplat till lägre kostnader för SFI (Svenska för invandrare) och Samhällsorientering och ej ersatt personal vid frånvaro samt intäkter kopplat till kriget i Ukraina. Underskott redovisas för Bostäder till nyanlända med – 323 tkr.

4 Medarbetare

Förvaltningens medarbetare

Förvaltningen hade den 1 november 2023, 1 768 personer anställda (tillsvidareanställda och visstidsanställda med månadslön). Fördelningen bland förvaltningens medarbetare var 1435 kvinnor och 333 män.

Antalet tillsvidareanställda och visstidsanställda med månadslön var 44 färre jämfört med 2022. Av de 1768 medarbetarna var 165 personer visstidsanställda. Motsvarande siffra för år 2022 var 163. Detta gör att den minskning av antalet anställda som kan konstateras härleds till förvaltningens tillsvidareanställda. 63 tidsbegränsade anställningar konverterades till tillsvidareanställningar enligt lagen om anställningsskydd, LAS.

Årsarbetare anger hur många anställda förvaltningens skulle ha haft om den faktiska sysselsättningsgraden utifrån anställningsbeslut skulle summeras till antal heltidsanställningar och antalet månadsanställda årsarbetare utifrån anställningsbeslut var totalt 1707.

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för tillsvidareanställd personal var 97 % vilket utgör en sänkning med en procentenhet. Motsvarande siffra för kvinnor var 97 % och för män 98 %.

89 % av förvaltningens tillsvidareanställda medarbetare innehade en heltidsanställning. I gruppen tillsvidareanställda män var det 93 % som innehade en heltidsanställning och i gruppen tillsvidareanställda kvinnor var det 88 % som innehade en heltidsanställning.

Medelåldern bland förvaltningens tillsvidareanställda medarbetare var den samma som föregående år, dvs. 44 år. Bland männen var motsvarande ålder 39 år och bland kvinnorna 45 år. Motsvarande siffra inom gruppen visstidsanställda var 35 år, 36 för kvinnor och 34 för män.

Medellönen bland de tillsvidareanställda var 31 133 kronor. 31 544 för kvinnor och 29 363 för män.

Sjukfrånvaro (i procent av tillgänglig arbetstid) var för förvaltningen totalt 11,2 %. Sammantaget innebar det en minskning från föregående år, både avseende såväl kort som lång sjukfrånvaro, med totalt 1,0 procentenheter. Den korta sjukfrånvaron stod för 4,1 procentenheter (jfr föregående år 4,9 procentenheter). För kvinnor var sjukfrånvaron 11,88 % för år 2023, dvs. drygt 1,0 procentenhet lägre än föregående år (12,9 %) och för män 8,37 % vilket ger en minskning med nästan 1,0 procentenheter (jfr med 2022 9,1 %).

Antalet övertidstimmar minskade från 2022 med 4145 timmar till totalt 22 090 timmar. Antalet mertidstimmar ökade med 763 timmar till totalt 22 286 timmar.

223 tillsvidare- och visstidsanställda avslutade sina anställningar under 2023 varav 158 slutat på egen begäran för att huvudsakligen gå vidare till anställning hos annan arbetsgivare. Företrädesvis till annan kommun eller landsting.

Antal rapporterade händelser i kommunens system för arbetsmiljöavvikelser, KIA, var totalt 1123 vilket var 108 fler jämfört med 2022. Antalet rapporterade arbetssjukdomar minskade, övriga händelsetyper ökade. Totalt rapporterades 254 arbetsskador (olycksfall, arbetssjukdom, färdolycksfall) fördelat i de olika verksamheterna: SÄBO 81, Hemtjänst 301, PSO 55, VSU 22, ASI 25 och IFO 6. Arbetsskadorna (olycksfall, färdolycksfall och arbetssjukdom) följde samma mönster som tidigare år. De vanligaste skadeorsakerna var fall från samma nivå vilket innebär att medarbetare snubblar eller halkar antingen på väg till, från eller hemma hos vårdtagaren/brukaren eller vid andra förflyttningar under arbetsdagen men också skador tillfogade av annan person/brukare.

Antalet inrapporterade tillbud har ökat och den största ökningen har skett inom hemtjänsten. Ökningen skedde framför allt under våren i samband med hemtjänstens omorganisation. Majoriteten av rapporteringarna handlade om hög arbetsbelastning och stressande situationer kring olika moment.

Antalet riskobservationer har även de ökat, många rapporteringar har haft samma orsaker som tillbuden, dvs. risk för stress och hög arbetsbelastning. Flera rapporteringar har handlat om teknik som inte fungerat och att system som införts till viss del orsakat dubbelarbete. De budgetanpassningar som verksamheterna arbetat med har även de visat sig skapa oro.

Från och med den 1 juli 2023 gäller skyddad yrkestitel för undersköterskor. Detta innebär att de som arbetar inom äldreomsorgen och är utbildade undersköterskor ska ta ut ett bevis från Socialstyrelsen för att få använda titeln undersköterska inom vård- och omsorg. Det yttersta syftet med den skyddade yrkestiteln är att säkra upp kvalitet och säkerhet inom verksamhetsområdet men också öka tryggheten för brukare och anhöriga.

Viss statistik finns i bifogad statistikbilaga och kommer också att kunna tas del utav i kommunens personalekonomiska redovisning (PEK).

5 Kvalitet

Förvaltningen kommer återkomma till socialnämnden med en samlad kvalitets- och patientsäkerhetsberättelse vid sammanträdet i mars månad där mer utförlig beskrivning ges gällande analys och åtgärdsplaner på förvaltnings- respektive verksamhetsinriktningsnivå. I kvalitetsberättelsen kommer också ett barnbokslut ingå kopplat till barnkonventionen. I denna verksamhetsberättelse ges en övergripande faktabeskrivning från varje driftsverksamhetsinriktning gällande kvalitetsaspekter som verksamheterna följer och styr mot.

Hemtjänst

Förväntade resultat gällande kvalitet handlar om aktiviteter kopplat till påverkan, delaktighet, kontinuitet och att nå upp till rikssnitt i nationella jämförelser. Det mätbara resultatet finns i svaren från brukarundersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen”, resultat i Senior Alert och i ÖJ. Den övergripande hemtjänsten når inte upp till rikssnitt 2023, men även här finns det stora variationer mellan enheterna. Det finns de som visar mycket bra resultat och som ligger över rikssnitt och de enheter som har sämre resultat än föregående år. Alla enheter har redan startat upp arbetet med att identifiera aktiviteter som krävs för att komma upp i eller vidmakthålla en god kvalitet.

Gällande Senior Alert har vi behov av att göra ett förbättringsarbete under 2024 och det kommer ske egenkontroll under året. Hemtjänsten har generellt tappat mycket i kvalitet inom samtliga stegen för vårdprevention och även unika personer som registrerats har minskat med nästan 80 personer. Analysen är att redan under pandemin Covid-19 fick arbetet sämre prioritet och åren därefter arbetade vi med omorganisationen. Nu har vi lagt grunden för att starta upp arbetet med ny kraft. Grund-utbildning i Senior Alert sker för chefer under januari och samverkan med MAS är inplanerat i början av februari.

VIN arbetet har detta år både hanterats förebyggande med tydliggörande av rutiner och information men verksamheterna har även arbetat konkret enligt rutin i olika ärenden. Hemtjänsten har tagit fram eget förtydligande material till medarbetarna och en handlingsplan för verksamhetsområdet hemtjänst. Genom åren har VIN arbetet blivit en självklar del i hemtjänsten och bedömningen är att medarbetare och chefer har bra kunskap om hur vi ska arbeta med frågorna.

En ny hantering av avvikelser har inneburit både positiva erfarenheter och utmaningar. Fler roller är inblandade och behöver göra sin del för att det ska bli klart och framför allt bra för brukaren ytterst. I kvalitetsuppföljningen i samband med tertial 2 såg verksamheten att många utredningar var vagt beskrivna, det var svårt att se vad de bakomliggandeorsak kan vara och det är mer en repetition av vad rapportören skrev. Det behövs en mer utförligare beskrivning:

- Om vad som inträffat
- Vilka konsekvenser fick avvikelsen
- Vad fanns det för bakomliggande orsakerna till att avvikelsen inträffat
- Vid åtgärder följa upp åtgärderna (datum)
- Att utföra en analys på en systemnivå (enhet och/eller kluster).

En utveckling i arbetet med avvikelser är att inte se varje avvikelse som en isolerad händelse, utan följa upp sina avvikelser kvartalsvis på en systemnivå (enhet/kluster). 2024 kommer egenkontroller genomföras innebär analys av inkomna avvikelser varje tertial, där observationer som sticker ut på verksamhetsnivå tas med. Avvikelsernas handläggningstid inom

hemtjänst är 29,95 dagar (28) och mottagningstid 11,79 dagar (2) och där är även sjuksköterskor, och arbetsterapeuter och fysioterapeuter involverade i resultatet.

Inkomna Lex Sarah har varierat i antal mellan enheterna. 10 enheter redovisar 0–1 inkomna Lex Sarah. På en enhet har 13 lex Sarah inkommit och där har enhetschef ett nära samarbete med SAS och MAS/MAR och arbetar utifrån framtagen handlingsplan. En Lex Sarah gick vidare till IVO gällande allvarliga brister i bemötande och brister i sekretess. IVO har beslutat att avsluta ärendet då man bedömt att enhetschef vidtagit åtgärder utan dröjsmål för att avhjälpa missförhållandet, utrett möjliga bakomliggande orsaker och vidtagit åtgärder för att förhindra att något liknande inträffar igen. Inkomna Lex Sarah berör i huvudsak stölder, hög omsättning på personal, brister i bemötande och utförande.

Synpunkter och klagomål har inkommit och glädjande får hemtjänsten även positiva omdömen genom detta. Det är viktigt att även lyfta det positiva, att anhöriga efter den äldres bortgång tackar för god omvårdnad, bidrag till glädje, hemtrevnad men också möjlighet att kunna bo kvar hemma. Enheterna har fått in 0–4 synpunkter via blanketten under året och detta är något som vi gärna ser fler av. Vi får möjlighet att förbättra oss och brukare och anhöriga får vara delaktiga och påverka. Synpunkterna rör mest bilkörning och parkeringar, bemötande, hög personalomsättning.

Hemtjänsten kommer mer systematiskt starta upp med egenkontroller i verksamhetssystemet Stratsys då vi är framme vid att ha genomfört processkartläggningar gällande huvudprocesserna. Egen-kontroller har under året genomförts av cheferna där de själva sett behov, tex genom kontroller i Life Care, dokumentation, planering, utförd tid, bommar mm. Hemtjänsten, med en målgrupp mot framför allt äldre, har kännedom om barnkonventionen men främst tar vi hänsyn till denna i rutiner som skapas på övergripande förvaltningsnivå.

SÄBO

Förvaltningens resultat gällande hållbart medarbetarindex ska uppgå till minst 79 når verksamheten ett medarbetarindex på 75 utifrån 2023 års medarbetarenkät att jmf med 74 2022. Verksamheten ser dock flera andra parametrar som ökar vilket är positivt och utgör en fin grund att arbeta vidare med för ytterligare förbättringar. Förvaltningens sjukfrånvaro ska minska 2023 jämfört med 2022. Här sjunker sjukfrånvaron jämfört med tidigare år men verksamheten har fortsatt en hög sjukfrånvaro och därför görs bedömningen att målet nås delvis.

När det gäller arbetet med Våld i nära relationer (VIN) har arbetet hanterats genom att samtliga medarbetare fått en genomgång av den övergripande riktlinjen/rutinen för socialförvaltningen samt genom att frågan lyfts vid APM för att prata om hur VIN-arbetet ska hanteras på respektive enhet. Detta är ett arbete som berör alla och verksamheten har ett uppdrag att arbeta med VIN för att skydda de brukare som finns hos oss.

Under 2023 har det inkommit 9 Lex Sarahrapporter och rapporterna har handlat om följande:

- Utebliven insats/åtgärd, 3
- Stöld/ekonomiskt övergrepp, 1
- Brister i utförande/verkställighet, 2
- Brister i bemötande gentemot vårdtagare/brukare/patient, 3

Verksamheten ser inkomna Lex Sarahrapporter som ett led i utvecklings- och förbättringsarbetet. När det gäller brister i bemötande är det en utmaning att möta alla och det är viktigt att man får till sig bristerna och pratar om dessa så att man inom verksamhetsområdet

har en möjlighet att arbeta vidare med frågan. Under 2023 har det inkommit 897 avvikelser. De flesta av avvikelserna har handlat om läkemedelshantering, fall utan skada samt fall med skada.

Under 2023 har digitala läkemedelsskåp införts på de äldreboenden som saknade varför alla nu har. Detta skapar en säkrare hantering och uppföljning. Registreringen av läkemedel som ges sker i McSS och de flesta av avvikelserna som inkommit 2023 har handlat om att man inte utfört registreringen av det givna läkemedlet inom ramen för den planerade tiden. Även fall och fall utan skada står för en stor del av avvikelserna. Under året har förvaltningen tagit beslut om att de med hög fallrisk ska ha en upprättad handlingsplan och hanteras utifrån rådande rutin och inte registreras som en avvikelse. Detta har inte implementerats fullt ut utan en del av avvikelserna kan vara dubbelrapporterade. Nämnas kan också att innan verksamheten fick ett digitalt system för hanteringen av avvikelser bedömdes avvikelsen av bland annat sjuksköterska som kunde se om det inkommit mer än en rapportering gällande samma avvikelse. Idag registreras alla avvikelser som unika.

Under året som gått har det inkommit 20 synpunkter och klagomål och dessa handlar främst om missnöje gällande olika frågor såsom klagomål på personaltäthet, informationsöverföring och att teknik som ska fungera på enheten inte fungerar. De synpunkter som inkommit utifrån positiv respons har främst handlat om förslag till att göra arbetet inom vård och omsorg mer attraktivt samt beröm till personal. Synpunkterna och klagomålen har i första hand gått till enhetscheferna som besvarat dem.

Kvalitetsregistret Senior Alert är ett verktyg för ett förebyggande arbete och ger möjlighet att jobba med personcentrerad vård. Här samlas information om risker och insatta vård- och omsorgsåtgärder gällande den enskilde brukaren. Registret är en kunskapskälla för ett gemensamt lärande om arbetssätt som identifierar, förebygger och förhindrar skador hos våra äldre. Under året har 394 unika personer registrerats i systemet vilket är fler unika personer än året innan. I verksamheten har man under året gjort riskbedömningar med risk, tittat på bakomliggande orsaker vid risk, upprättat åtgärdsplaner samt utfört åtgärder vid risk i högre grad än tidigare vilket leder till en kvalitetssäkring i verksamheten.

VSU

Kvalitetsledning

Flera huvudprocesser i kvalitetsledningssystemet har skapats eller uppdaterats för att planera och leda verksamheten. Kommunal primärvård har skapat flera processer och anvisningar och styrande dokument är under framtagande från MAS/MAR vilka ska leda till att verksamheten fortsätter att utveckla processer för patientsäkerhet och kvalitet. Verksamheten har sett över vägledande nivåer och arbetat fram nya som gäller från 2024. Handlingsplan är framtagen kopplat till barnkonventionen och kompetensutveckling för LSS-handläggarna.

Under året arbetade kommunal primärvård vidare med smärtskattning i livets slut kopplat till palliativ registret. Utvecklingssköterskorna tog fram en ny rutin för smärtskattnings skala, SÖS. Den har implementerats hos sjuksköterskor och omvårdnadspersonal. Vi har sett effekt i palliativ registret att under 2023 så skattades 41,7% av patienternas smärta vid något tillfälle under den sista veckan i livet. Att jämföras med att under 2022 skattades 23,3% av patienterna.

Arbetet med avvikelser pågår enligt rutin och det är svårt att se något mönster. Något som framkommit under året är fördelningen mellan enhetschef och medutredare som kan utvecklas. Vi kommer att se över det under 2024. Vi har några avvikelser under året kring läkemedelshantering och åtgärder har genomförts och vidare analys kan ses i patientsäkerhetsberättelsen.

Egenkontroller

Granskade genomförandeplaner visar på behov av tydligare dokumentation av brukarens delaktighet vid upprättande och hur insatser ges. Vid egenkontroll av mötestid för kvalitetsteam och samordningsteam så har det framkommit att tiden är värdefull och strukturen har setts över på flera enheter för att nå en bra kvalitet på möten. När alla professioner är förberedda inför möten så är det av stor vikt för en hög kvalitet.

Brukarundersökning

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen (Nationell enkät):

På frågan till brukare med hemtjänst -Är handläggarens beslut anpassat efter dina behov? Har vi ett resultat på 66 % vilket är mindre än riket som ligger på 71%. Analys pågår bland handläggare och i samordningsteamen. Under 2024 kommer vi att arbeta vidare med aktiviteter för ett ökat resultat.

På frågan till brukare på SäBO- Tillgänglighet av sjuksköterska ligger resultatet på rikssnitt 72% vilket är en ökning mot 2022 (70%).

Dagverksamhet: ”Vad tycker du om din dagverksamhet?” (Egen enkät) och grundar sig på det nationella enkätarbetet ”vad tycker de äldre om äldreomsorgen?”. De 12 frågor som bedömts relevanta för vår verksamhet har behållits och vid behov omformulerats något. Vi skickade ut 95 enkäter totalt. Utskicken gjordes i oktober och gick ut via post. 63 svar inkom, vilket ger en svarsfrekvens på 66%. Svaren är mycket positiva, som exempel så anger 98% av de svarande att personalen bemöter dem på ett bra sätt. 81% anger att de är mycket nöjda med den dagverksamhet de har, 19 % är ganska nöjda, ingen anger missnöje. Svaren har gåtts igenom och analyserats tillsammans med alla medarbetare. Där det är möjligt kommer också brukare att erbjudas ta del av sammanställningen.

Bedömningsteamet genomför egenkontroller av patienter med beslut om kommunal primärvård var 6:e månad för att säkerställa att vi arbetar med rätt patienter. Inga avvikelser har redovisats under året.

Sammanställningen av årets avvikelser i Life Care visar att det finns 245 avvikelserapporter inom VSU. Utfallet av avvikelser, lex Sarah, Lex Maria och annan statistik kommer att redovisas i förvaltningens kvalitet- och patientsäkerhetsberättelse.

PSO

Personligt stöd och omsorg har under året arbetat med flertalet aktiviteter kopplat till kvalitetsaspekter och verksamhetschef har genomfört analysmöten med stödroller från kvalitet och utveckling respektive administration och resultatet av dessa analyser arbetas vidare med utifrån framtagen handlingsplan där kvalitet blivit ett starkare fokus att följa upp.

- När det gäller arbetet med VIN (Våld i nära relation) har samtliga enheter arbetat enligt framtagen rutin och hade särskilt fokus på frågorna strategiskt under förvaltningens VIN-månad.
- Barnkonventionen arbetar först och främst verksamhetens enhet som arbetar med barn och ungdomar med. De har jobbat med barnkonventionen på APM och i de olika kontaktteamen. Metoden de haft för arbetat är att de har gått igenom framtaget stödmaterial och delat in sig i bikupor/grupper och skapat fokusområden kring exempelvis självbestämmande, trygghet mm och sedan kopplat det till arbetet med genomförandeplaner, övriga rutiner och handlingsplaner.

- Verksamheten har tagit till sig resultat från brukarundersökningar exempelvis ÖJ, Kolada, KKiK etc, och analyserat det för vidare arbete. När det gäller svar från vår senaste brukarundersökning så är vår övergripande analys att vi som verksamhet behöver jobba mer med kommunikation/dialog med våra brukare/personer. I övrigt så arbetar varje enhet med sina svar. Dessa områden har också lagts in i vårt ledningssystem som egenkontroll under 2024. Verksamhetschef har också inför regelbundna avstämningsmöten med respektive enhetschef för kvalitetsuppföljning för att övergripande följa utvecklingen.
- Avvikelser jobbar varje enhet med utifrån framtagen övergripande rutin. Avvikelser tas upp på APM och på verksamhetsmöten. Följsamheten utifrån rutin har också lagts in som egen kontroll vårt ledningssystem under 2024.
- Uppföljning av egenkontroller har inte arbetats med systematiskt under 2023 då arbetet koncentrerats till att skapa strukturen kring hur det ska göras. Utifrån detta påbörjas arbetet fullt ut med egenkontroller under 2024. PSO har tagit fram ett antal områden inför 2024 där vi skall göra riskanalyser, följa upp och utvärdera.

Lex Sarah, klagomål och avvikelser tas upp på enheternas APM/verksamhetsmöte enligt rutin. Klagomål har varit få under året. Lex Sarah har också varit få och ingen har gått vidare till IVO. När det gäller klagomål och synpunkter har ett fåtal inkommit och dessa har hanterats enligt framtagen rutin. Ärendena har handlat om individärende på boende. I vissa fall har det varit fysiska träffar med den person som har haft klagomål.

ASI

Kvalitetsledning

Implementering av det digitala kvalitetsledningssystemet har under året varit ett prioriterat målområde. Samtliga verksamheter har kartlagt sina huvudprocesser med tillhörande rutiner och lagt in dessa i Stratsys. Enhetscheferna inom Daglig verksamhet har gjort riskanalyser på sina respektive verksamheter och lagt in egenkontroller i Stratsys. Nästa steg är implementering fullt ut till alla medarbetare. Under 2024 kommer även AME efter riskanalys att lägga in områden där egenkontroll ska utföras i kvalitetsledningssystemet i Stratsys.

Avvikelser

Inom ASI har avvikelsehantering under 2023 skett inom daglig verksamhet. 151 avvikelser har rapporterats. Avvikelserapporteringen (92 st) har främst handlat om att verksamheterna inte fått vikarier vid behov och att det då rapporteras brister i utförande av insats alternativt utebliven insats. När det gäller avvikelser som handlar om att insatsen ej är utförd kommer ansvariga enhetschefer arbeta med att minska dessa avvikelser. Avvikelserna har främst skett på Holmängens dagliga verksamhet där man arbetar med en personal per brukare. Är någon sjuk så har det inte alltid varit möjligt att få in ersättare vilket har lett till att brukare fått vara hemma. Verksamhetens avvikelsearbete har lett till 30 dokumenterade åtgärder, vanligen samtal med medarbetare och genomgång av händelse på möte, men även uppdatering av genomförandeplaner och av verksamhetens rutiner och processer, samt översyn av hjälpmedel.

Lex Sarah

Under året har det inkommit två rapporter enligt Lex Sarah från verksamheterna som har utretts av social ansvarig samordnare. En av dess bedömdes som missförhållande och en som risk för allvarligt missförhållande och anmäldes till IVO. IVO beslutade att avsluta ärendet då utrednings-, avhjälpande- och anmälningsskyldigheten bedömdes fullgjord.

Synpunkter och klagomål

Det har under 2023 inkommit en anonym synpunkt och klagomål gällande daglig verksamhet. Det som går att utläsa är att brukaren i fråga är missnöjd över annans brukare beteende. Det handlade inte om några trakasserier eller övergrepp från brukare eller personal, utan ett allmänt missnöje över annan person.

Egenkontroll

För att säkra kvaliteten i verkställighetsprocessen har Daglig verksamhet under året fastställt olika områden för egenkontroll som har lagts in i kvalitetsledningssystemet i Stratsys. Egenkontroll har bland annat utförts på 20% av genomförandeplanerna. Kontrollen visar att genomförandeplanerna generellt håller god kvalitet, vad gäller målformulering, uppföljning och delaktighet från brukare.

AME påbörjades under 2022 ett arbete med egenkontroller, om än i mindre omfattning. Det gällde att deltagare har handlingsplaner och att det i handlingsplanerna finns en tydlig och begriplig planering som driver ärendet framåt. Dessa gjordes av verksamhetsledare, men i samråd med chef. I den uppdragsbeskrivning som gäller för verksamhetsledare from 2023 så kommer egenkontroller, metod- och ärendehandledning ha en mycket mer framträdande roll. I princip har samtliga ärenden gåtts igenom och samtliga medarbetare har haft samtal med verksamhetsledare kring vilken stöttning var och en behöver.

Brukarundersökning

Förvaltningsledningen har fattat beslut om att brukarenkät LSS ska genomföras vartannat år för att verksamheterna ska få mer tid att jobba med förbättringsområden utifrån resultaten. Detta innebar att ingen brukarundersökning genomfördes för daglig verksamhet hösten 2023. Ett undantag gjordes dock för sysselsättning inom socialpsykiatrin (Fisketorget) som var enda enhet inom ASI som genomförde brukarundersökningen 2023.

Daglig verksamhet

Under året 2023 har daglig verksamhet fortsatt och fördjupat det systematiska förbättringsarbete som inleddes utifrån resultaten från brukarenkäten som genomfördes 2022 med ambitionen att brukarna skulle uppleva ökad trygghet, bättre kommunikation och ökad delaktighet i sin sysselsättning. Förbättringsarbetet resulterade i resultaten förbättrades i 2022 års brukarundersökning, då andelen brukare som anser att man får bestämma över saker som är viktiga hade ökat från 71,58% 2021 till 76 % 2022.

Varje verksamhet har satt upp mål utifrån delaktighet, kommunikation och trygghet för att på så sätt få personerna delaktiga i sina egna liv. Personerna har utifrån sin genomförandeplan också mål som ska genomlysas av dialog och delaktighet. Verksamheterna har också som mål att få personerna så självständiga som möjligt, för att få personerna att växa och på så sätt känna delaktighet.

Sysselsättning SoL

Hösten 2023 utfördes brukarundersökningen på Fisketorgets deltagare för 4:e året i rad. Fisketorget hade förbättrat sina resultat jmf med föregående år i så gott som samtliga frågeområden. Resultat värt att nämna är att andelen brukare som anser att man får bestämma

över saker som är viktiga har ökat från 80% 2022 till 100% 2023 och om brukaren trivs på sin dagliga verksamhet har ökat från 75% 2022 till 95% 2023.

AME

Inom AME är det ej aktuellt med brukarundersökningar såsom de som genomförs på Fisketorget och Daglig verksamhet. Det har under året genomförts utvärderingar i samband med olika aktiviteter. En svårighet är vid dessa tillfällen är att många deltagare är språksvaga, vilket begränsar både möjligheten att förstå frågorna och deltagarnas möjlighet att svara självständigt. Fortsatt kommer tjänstedesign vara ett verktyg för både utveckling och utvärdering.

Våld i nära relation

Samtliga verksamheter har haft en följsamhet till rutin och anvisning för VIN-arbetet. Inom AME är det en integrerad del av den ordinarie verksamheten. Det finns rutiner och checklistor för samtliga verksamhetsinriktningar inom AME. Kompetenshöjande insatser har gjorts under året. FREDA-kortfrågor används vid varje uppföljningstillfälle och såväl medarbetare som deltagare är nu bekväma med detta. VIN arbetet fick särskild uppmärksamhet under november månad, både i arbetsgrupperna och bland deltagarna. Handlingsplan är framtagen för 2024 och som stöd till ledning finns två utsedda samordnare, som deltar i arbetet med driva frågorna framåt.

IFO

VIN (Våld i nära relation) - på samtliga IFO:s fem enheter finns upprättade handlingsplaner kring VIN. Behovet av till exempel screening för våld skiftar mellan enheterna beroende på verksamhet och målgrupp och därför krävs det enhetsspecifika handlingsplaner. Inom IFO finns stor erfarenhet och kunskap av att arbeta med, samt vara uppmärksam på om ev. våld kan förekomma. Det ingår också som en del i utredningsmallar för de flesta utredningar som genomförs inom IFO. Kommunens specialistverksamhet kring VIN är förlagd vid vår vuxenenhet som utreder och beviljar insatser för VIN. Information om Socialförvaltningens övergripande och IFO:s specifika arbete med VIN ingår även i IFO:s introduktionsmaterial för alla nya medarbetare.

Barnkonventionen - dialogen kring barnens rättigheter, delaktighet etc. är mer eller mindre ständigt pågående inom IFO på olika sätt. Vi rör oss mellan samtliga perspektiv; ***barnperspektiv***, ***barnets perspektiv*** samt ***barnrättsperspektiv*** beroende på verksamhet och situation. Under oktober 2022 gjordes ett större arbete på enheterna utifrån en ny framtagen handlingsplan och utbildningsmaterial för att stärka barns rättigheter inom socialförvaltningen. Vi följer denna handlingsplan och barnrättskonventionen ligger med i IFO:s årshjul för ledningsgruppen.

På de enheter som arbetar direkt med barn och deras familjer så blir barnets rätt en naturlig del i det dagliga arbetet. På våra två enheter som arbetar med vuxna blir det än viktigare med barnkonsekvensanalyser t.ex. utifrån på vilket sätt förälderns ekonomiska situation eller beroende/utsatthet påverkar barnen och vilka konsekvenser beslut och insatser har för barnen.

Systematiskt kvalitetsarbete - under 2022 har vi fortsatt att arbeta med att identifiera och kartlägga processer som förs in i vårt kvalitetsledningssystem. I början av 2023 påbörjade IFO arbetet med att riskbedöma, planera och följa upp åtgärder kopplat till kvalité i vårt nya digitala kvalitetssystem. Samtliga enheter inom IFO tar årligen fram enhetsspecifika verksamhetsplaner med aktiviteter baserat på identifierade behov utifrån bl.a. ny lagstiftning, inkomna avvikelser, socialnämndens förväntade resultat, resultat i brukarundersökningar, öppna jämförelser etc.

Under 2023 har 94 avvikelser rapporterats inom Individ- och familjeomsorgens område, fördelat enligt:

Barn och unga	36
Familjeenheten	7
Försörjningsstöd	16
Råd och stöd	15
Vuxenenheten	20

Av de inkomna rapporterna har 11 stycken rapporterats enligt lex Sarah, och ytterligare 8 (totalt 19**)** har av enhetschef klassificerats om till lex Sarah och utretts som sådana händelser. 18 av 19 lex Sarah-utredningar har skett inom Barn och unga, främst med koppling till flera rapporter avseende brister i arbetet som utfördes av två inhyra konsulter. Andelen lex Sarah-utredningar är alltså 20% av de inkomna rapporterna. De flesta avvikelserna är kopplade till brister i myndighetsutövningen samt brister i dokumentationen. Avvikelsearbetet har lett till 41 dokumenterade åtgärder i syfte att förebygga att liknande händelser sker på nytt, främst samtal med medarbetare och arbetsgrupp, men också revidering av verksamhetens rutiner och processer, organisatoriska åtgärder samt utbildningsinsats. I några fall har detta också lett till handlingsplaner för enskilda medarbetare som upprepat brustit i vissa delar.

Granskning (egenkontroller) - utförs av ärenden i syfte att säkerställa handläggningen inom samtliga enheter inom IFO:s verksamhet. Under 2023 har egenkontroll genomförts inom IFO:s verksamheter, med olika tidsintervall utifrån särskilda rutiner för varje enhet.

Synpunkter och klagomål - totalt har 20 synpunkter inkommit via synpunkter och klagomål. Huvuddelen av synpunkterna avser missnöje med handläggares agerande och beslut. Ett bestod av beröm för ett gott bemötande.

Öppna jämförelser - presenteras enhetsvis för IFO:s områden, senaste resultat som presenterades sommaren 2023 visade på generellt goda resultat. Resultatet tas om hand och analyseras på respektive enhet och blir en del av det systematiska kvalitetsarbetet på enheten.

Brukarundersökningar - nationella brukarundersökningar görs numera vartannat år inom IFO, därmed utfördes ingen för 2023 men kommer att utföras 2024. Vi har dock gjort ett flera egna brukarundersökningar som analyseras på enheterna och ingår liksom öppna jämförelser i det systematiska kvalitetsarbetet. Detta kan leda till särskilda handlingsplaner eller ingå i enhetens verksamhetsplaner för mål- och fokusområden. Generellt har vi goda resultat där majoriteten är nöjda, inga nationella jämförelser kan göras gällande våra egna framtagna brukarundersökningar.

6 Verksamhetsuppföljning

Verksamhetens grunduppdrag

Förvaltningen har ett stort och brett grunduppdrag kopplat till flertalet lagstiftningar. I det ska förvaltningen svara för service, upplysningar, råd, stöd, omsorg och vård, ekonomisk hjälp samt annat stöd och bistånd till barn/unga, familjer och enskilda som behöver det. Förvaltningen har också ansvar för verkställighet av arbetsmarknads- och integrationsfrågor. Nedan beskrivs varje verksamhetsinriktnings berättelse kopplat till dels den övergripande verksamhetsplanen för förvaltningen, men också utifrån varje inriktnings egna framtagna plan.

Nämnd och administration

Under 2023 har arbetet fortsatt med att utveckla och implementera förvaltningens digitala kvalitetsledningssystem genom att kartlägga alla processer kopplade till SOFS 2011:9, tillsammans med chefer och medarbetare i verksamheterna. Processerna har tydliggjorts och lagts in i vårt digitala system för kvalitetsuppföljning. Alla medarbetare kan nå sina arbetsprocesser via kommunens intranät. Där finns också riktlinjer, anvisningar och rutiner samlade. Ambitionen är att varje chef följer upp sin enhets kvalitet i uppföljningsmodulen i Stratsys kopplat till ovanstående beskrivning.

Under året har det påbörjats ett arbete med att se över administrativa processer i syfte att förenkla och modernisera förvaltningens administration.

Under året har fortsatt utveckling skett gällande förvaltningens SAS roll (social ansvarig samordnare). Förvaltningen ser positiva effekter av att rollen nu finns. Ett ökat samarbete har skett med förvaltningens MAS/MAR roll genom ett gemensamt arbete gällande kvalitets- och patientsäkerhetsberättelsen som årligen redovisas till socialnämnden.

Under 2023 har förvaltningen samverkat med IT enheten i kommunen i syfte att utveckla beslutsstöd med hjälp av power BI. Beslutsstöd ska ge förvaltningens chefer en ökad möjlighet att följa sin verksamhet i realtid, göra analyser och fatta beslut med rätt underlag. Arbetet kommer att pågå under 2024–2025.

Administrativa avdelningen och kvalitet och utveckling har under året format och startat upp en modell för verksamhetsanalyser där vi vävt ihop ekonomi, personal och kvalitetsfrågor inom varje verksamhetsinriktning. Varje verksamhetschef möter ett analysteam bestående av ekonom, HR partner, utvecklingsledare, MAS/MAR och SAS för att gemensamt analysera enheternas resultat gällande ekonomi, personal och kvalitet. Detta i syfte att ge stöd och underlag för varje verksamhetsinriktnings förbättringsåtgärder inför kommande period. Under 2024 fortsätter arbetet enligt framtagen modell.

Våren 2023 påbörjades en planering av en organisationsförändring gällande att flytta systemförvaltarrollerna till ansvarig enhetschef för Teknikenheten inom förvaltningen. Nya organisationen gäller från 1 januari 2024. Nya enheten benämns Digital utveckling och systemförvaltning, DUS.

Förvaltningen har följt framtagen handlingsplan för digital verksamhetsutveckling. Projekt gällande digital tillsyn och läkemedelsgivare är påbörjade under året. Utifrån ett konstaterat behov har en omvärldsbevakning skett gällande digitalt system för schemaläggning. Arbetet fortsätter under 2024.

Enhetschefen för Teknikenheten och verksamhetschefen för kvalitet och utveckling har ingått i kommunens övergripande beredningsgrupp för digitalisering som IT enheten samordnar.

Administrativa avdelningen har under året haft en HR-partner med inriktning mot rehabilitering projektanställd. Syftet har varit att med denna förstärkning möjliggöra ökat stöd till ledningsorganisationen samt förbättra kunskaper, strukturer och metoder inom ämnet med målsättning att få fler av våra sjukfrånvarande medarbetare åter i tjänst och härigenom minska sjukfrånvaron. Projektet har vid sitt slut resulterat i ett underlag för fortsatt dialog till förvaltningsledningen kring dessa frågor.

Under året har planering och hantering av ett stort antal statsbidrag genomförts inom verksamheterna. Exempel på statsbidrag är äldreomsorgslyftet, överenskommelse om en god och nära vård och minska andelen timavlönade inom äldreomsorgen.

Administrativa avdelningen och kvalitet och utveckling har haft gemensamma planeringsdagar samt APM i syfte att stärka teamkänsla och möjliggöra ökad samverkan mellan stödroller. Detta kommer att fortsätta under 2024.

Verksamhetsinriktning: Hemtjänst

Verksamhetsår 2023 har för hemtjänstens verksamhetsområde handlat om implementering av den nya organisationen där vi utökat med fyra hemtjänstenheter och med det fyra enhetschefer och gruppledare. Nu består hemtjänsten av 12 enheter där nära samarbete i kluster om 2 enheter ansvarar för att brukarna ska få tillgodosett sina behov av vård och omsorg över dygnet. Varje chef har ca 30–35 medarbetare vilket möjliggör ett närmre ledarskap och bättre förutsättningar att klara chefsuppdraget. Verksamheten har två intensiva år bakom sig där omorganiseringens förarbete, samverkan och implementering varit tongivande i det dagliga arbetet. Det har satt prov på olika rollers samarbetsförmåga och flexibilitet och det har i det mesta varit ett gott samarbetsklimat, handlingskraft och modiga beslut.

Parallellt med omorganisationen reviderades metoden för samordningsteamen och ny modell implementerades. Fast omsorgskontakt har fått en mer betydande roll i samband med hemtagning från sjukhus, vid kvalitetsmötena och vid uppföljning av brukarnas insatser.

Det svåra ekonomiska läget i kommunen, förvaltningen och däri hemtjänstens underskott har krävt åtgärder för att begränsa och minska den negativa trenden. Hemtjänstens komplexitet gör att det finns många delar som påverkar ekonomin och under 2023 har en grund lagts så att 2024 blir ett år där verksamheten kan göra bättre analyser och effektiviseringar. Det blir ett större fokus på klustrets förmåga att samverka och effektivisera för att begränsa de personella resurserna, men med strävan att bibehålla kvaliteten för brukaren.

Året har också präglats av att fyra nya enhetschefer rekryterats in till hemtjänsten med placering i Centrum och Vargön. Det har givit anledning till att mycket tid och engagemang har lagts på introduktion, ledningsgruppsutveckling och internt mentorskap.

Hållbart arbetsliv

Medarbetarundersökningen för den övergripande hemtjänsten uppnådde inte förväntat resultat med HME på 79. Däremot gjorde vi en mycket positiv utveckling där vi lyfte oss från 73 till 77 i HME totalt. Inom ledarskap höjde vi oss från 71 till 77 vilket kan vara ett resultat av att vi nu har närvarande chefer med tid för medarbetarna. Fem enheter når ett resultat över 80 i total HME vilket är mycket positivt. Två enheter ligger under 70 och där pågår arbete för att nå tillbaka till bra resultat. Det får nämnas att huvudskyddsombud för Kommunal i juni 2023 lade in en begäran enligt 6 kap 6 a § AML för hela hemtjänsten i Vänersborgs Kommun. Den har behandlats och samverkats under sommaren och i september förklarade

Kommunal/huvudskyddsombud sig nöjd med arbetsgivarens svar. Begäran om åtgärder enligt 6 kap 6 a § AML ansågs avslutad i och med de överenskomna åtgärderna och som vi arbetar vidare med.

Till hållbart arbetsliv hör även att sommarmånaderna planeras på ett sätt som möjliggör god arbetsmiljö och att man kan få stöd av kollegor med rätt kompetens. I takt med att det blivit svårare att rekrytera sommarvikarier och i kombination med alltmer avancerad vård och omsorg valde hemtjänsten att prova tre semesterperioder 2023. Det innebar att bara 1/3 av de tjänstgörande var sommarvikarier och 2/3 ordinarie personal. Utvärderingar visar att det upplevdes positivt med kontinuitet och trygghet i personalgruppen. I sommarschemat fanns två sårbara veckor och till 2024 kommer vi justera schemat så att det bara blir en vecka som är sårbar.

De s.k. 30-tjänsterna, dvs att medarbetare arbetar ständig helg, permanentades under våren 2023 och det har blivit en eftertraktad tjänst som gjort skillnad både i verksamheten och för de medarbetare som innehar tjänsterna. I början av 2023 hade 11 medarbetare 30-tjänst och i slutet av året arbetade 41 medarbetare ständig helg. Det är en mycket positiv utveckling och det kommer ändra vår syn på helgarbete och tidigare tanke om att det är något enbart negativt. Enhetschefer vittnar om att det är lätt att tillsätta tjänsterna, att det är fler som önskar än som kan få, att de ger stabilitet och kvalitet på helgerna och att det givit positiv effekt på sjukfrånvaron.

Sjukfrånvaron har, om man ser till genomsnitt över helår, minskat i den totala hemtjänsten från 2022 till 2023. Den korta sjukfrånvaron har gått från 6.14% till 5.59% och den totala sjukfrånvaron har gått från 14.53 till 13.69. Små förbättringar men ändå går det åt rätt håll. Enhetscheferna beskriver att det huvudsakligen är icke arbetsrelaterade orsaker som ger sjukfrånvaron. Infektion/förkylning, psykisk ohälsa och övriga fysiska sjukdomar är de vanligaste orsakerna. Att få ihop privatliv och arbetsliv är en annan utmaning som blir allt vanligare att hantera, både för medarbetare och chef. Ett nära samarbete i sjukprocessen sker med HR-partners och enhetscheferna jobbar bra med tidiga förebyggande insatser och anpassningar för att möjliggöra att vara kvar i arbete.

De KIOR som inkommit handlar främst om tillbud och risken för ohälsosam arbetsbelastning/stress. Det är en stor variation i antal KIOR som inkommer till hemtjänstens enheter. Vid tertial 2 hade en enhet fått in 47 KIOR på händelser och en annan enhet 3. Enhetscheferna hanterar KIOR skyndsamt och det finns goda exempel på hur man gör medarbetarna delaktiga i åtgärder och lösningar. KIOR på övergripande hemtjänstnivå har redovisats och samverkats på LSG enligt framtaget årshjul.

Verksamhetsutveckling

Hemtjänstens omorganisation har möjliggjort utveckling på många plan. Ett nära, tydligt ledarskap och insatsernas kvalitet har förbättrats vilket visat sig på flera enheter i både brukarenkäter och medarbetarundersökningar. Nattpatrullen och Larmmottagningen inkluderades i den ordinarie hemtjänsten. Det har givit ett närmre och bättre samarbete över dygnet och ”stuprören” har minskat. Trygghetslarmet har varit under ständig utveckling då vi varit i implementeringsfas. Arbetsuppgiften var ny för medarbetarna i hemtjänsten och vi har satsat på utbildningsinsatser som Kommunal primärvård ansvarat för och som varit mycket uppskattat. Vi har fått positiva synpunkter från brukare som upplever att de får hjälp snabbare när de använder trygghetslarmet.

Nattpatrullen är nu organiserad under den ordinarie hemtjänsten och i samband med omorganisationen ändrades biståndsbesluten och beslut ges nu över hela dygnet. Ett

medarbetarförslag behandlades under hösten och det gällde den s.k. resursbilen på natten som på prov bemannats med 1 personal i stället för 2. Det har fallit väl ut och inga KIOR eller avvikelser har inkommit. Arbetsgivaren har för avsikt att permanenta resursbilen med 1 personal från och med mars.

Fast omsorgskontakt ska bevaka och beskriva insatser som ska ske på natten i genomförandeplanen vilket är nytt och ger en bättre helhetsbild över brukarens behov. Detta är en positiv förändring då det blir en sammanhållen social dokumentation av hemtjänst, larm och natt.

Samordningsteamens arbetsmetod har reviderats med större fokus på de roller som är närmast brukaren men också att vi fått anpassa oss till befintliga resurser och med det klara att möta en ökad andel äldre i behov av hemtjänst och kommunal primärvård. Vi har påbörjat ett litet pilotprojekt med digital tillsyn på natten och det har varit uppskattat hos både brukare och anhöriga.

Hemtjänsten har fått ta del av många viktiga och uppskattade utbildningar som erbjudits av utvecklingssköterskor samt rehabutvecklare och det är ett nödvändigt stöd för att uppnå en lärande organisation och lärande under hela arbetslivet för att uppnå förväntad kvalitet. Introduktionen av ny personal och sommarvikarier har förbättrats och moment som basal omvårdnad har lagts till. Hemtjänsten har satsat på fast omsorgskontakt som genom SAS fått utbildning i lagstiftning och social dokumentation. Fast omsorgskontakt ska ansvara för att genomförandeplanerna är av hög kvalitet och att brukare upplever delaktighet i hur insatserna utförs.

Slutligen bedömer vi det som en stor utveckling att vi nu lagt till rätta vår hemtjänstprocess med stödprocesser. Det är en viktig kvalitetssäkring att vi följer samma rutiner och använder samma dokument.

Framtidsutsikter

2024 är ett år där vi kommer arbeta mycket med digital implementering. Med kort varsel får vi arbeta med ny upphandling och implementering av trygghetslarm då nuvarande leverantör inte längre är aktuell. Verksamheten planerar att starta upp införandet av digitala läkemedelsautomater samt breddinförande av e-tillsyn och en pilot med digitala nyckelskåp kommer igång under våren i Brålanda. Vi har stora förhoppningar att under hösten 2024 få ännu bättre analys och beslutsverktyg med Power BI i hemtjänsten. Ett prioriterat område är att kartlägga effektiviteten och uppgiftsfördelningen i larmbilarna.

MEA projektet går in i en ny fas där målgruppen blir brukare med hemgångsbeslut. Det huvudsakliga syftet är att uppnå ökad självständighet hos brukarna men det finns andra förväntade effekter. Förbättrade genomförandeplaner med fokus på rehabiliterande förhållningssätt, en lärande organisation och minskat antal hemtjänsttimmar är några av dem och detta ligger i linje med troliga förändringar i nya Socialtjänstlagen.

All personal i hemtjänsten behöver få utbildning i social dokumentation under 2024 för att säkerställa grundläggande krav. Introduktionsmomenten har förbättrats genom nya utbildningar men även i vilken ordning allt sker. Hemtjänsten behöver nu kvalitetssäkra introduktionen på arbetsplatserna och målet är att detta ska vara klart till sommarrekryteringen.

Det har visat sig allt viktigare att möjliggöra mötesforum för att säkerställa att brukarnas behov säkerställs. Fast omsorgskontakt men även kontaktteamen har ett stort ansvar gentemot brukare och anhöriga och det behöver ges bra förutsättningar för att klara av dessa uppdrag.

I sommar kommer fd Ekelidens lokaler på Tomtevägen vara renoverade och anpassade efter aktuella verksamheters behov, vilket blir ett nödvändigt och positivt lyft för hemtjänsten som då får ändamålsenliga lokaler. Planering för inflyttning sker tillsammans med andra verksamheter som också ska verka i huset, vilka är socialpsykiatrin, dagverksamheter samt korttids barn och unga.

Verksamhetsinriktning: Särskilda boende äldre

2023 har varit ett år som präglats av nystart och nyorientering efter de gångna pandemiåren. Det har funnits en drivkraft att få möjlighet att jobba med utvecklingsfrågor och samverkan mellan enheterna för att skapa förutsättningar för ett gemensamt särskilt boende inom Vänersborg kommun. Detta arbete har främst varit kopplat till den processkartläggning utifrån systematiskt kvalitetsarbete som genomförts och som handlat om brukarens väg/resa från inflyttning till avslut inom våra särskilt boenden. Här har det funnits en arbetsgrupp med processledare, enhetschefer och medarbetare inom området som har samlat in, gått igenom, gallrat och redigerat samtliga rutiner, riktlinjer och checklistor som finns som stöd för att bedriva ett bra arbete inom verksamhetsområdet. Dokumenten har lagts in i processkartläggningen och i kvalitetsledningssystemet, samtliga medarbetare har fått en övergripande information och systemet kommer fortsättningsvis att användas av alla medarbetare som ”en väg in” för att hitta de dokument som är styrande för verksamheten.

Den 1 februari 2023 tillträdde en ny enhetschef på Björkens äldreboende. Tjänsten var en utökning av enhetschefer i ledningsgruppen och berodde på en omorganisation av Björken. Boendet delades upp till två mindre enheter, Björken 1 och Björken 2, med var sin enhetschef. Den 11 april tillträdde en ny enhetschef sin tjänst på Solängen 1 efter att tidigare chef gått vidare till annat uppdrag.

Utifrån att förvaltningen tog beslut om att alla brukare skulle ha egna digitala läkemedelsskåp färdigställdes installationen av dessa under februari 2023. Det har medfört en kvalitetssäkring för de som bor och arbetar i verksamheten. Förändringen innebär att alla läkemedel ges inne hos den enskilde brukaren och att bara de med delegation kommer åt de läkemedel som ska ges. I samband med installationen köpte även verksamheten in fler mobiltelefoner till avdelningarna för att underlätta hanteringen av det nya arbetssättet. Varje medarbetare som arbetar vid det aktuella arbetspasset har en egen mobiltelefon för att kunna registrera läkemedelsgivningen i samband med läkemedlet ges.

Under augusti månad drabbades en av enheterna inom verksamhetsområdet av ett åsknedslag som slog ut trygghetslarmet, dörrlarmet och dörrklockor på enheten. Detta innebar att verksamheten snabb fick landa i en upphandling av nytt trygghetslarm till den berörda enheten. Verksamheten fick hjälp av leverantören med ett portabelt larm under tiden som upphandlingen pågick och installationen av det nya trygghetslarmet skedde skyndsamt när upphandlingen var klar.

Under hösten startade verksamheten upp sitt första ”egna” LSG (Lokal samverkansgrupp). Tidigare hade särskilda boende och hemtjänsten gemensamt LSG men under våren togs ett gemensamt beslut om att dela på denna mötesform för att mer kunna lägga fokus på de frågor som rör det egna verksamhetsområdet. Detta sågs som positivt och särskilda boendes LSG har idag tre representanter från de olika boendena, vilket är bra för samverkansfrågorna. En gång per höst och vår har särskilt boendes LSG ett gemensamt LSG tillsammans med hemtjänsten och vård, stöd och utredning (VSU) för att lyfta de frågor som är gemensamma för hela äldreomsorgen.

En av de största utmaningarna under året har varit det ekonomiska läget, vilket varit kännbart. Verksamheten och ekonomin påverkas av det som händer runt omkring och ett tydligt exempel på vad som påverkat verksamheten är pris- och räntehöjningar. Verksamheten redovisar dock ett överskott på 2,2 miljoner kronor vid årets slut, vilket redovisas mer under stycket ekonomi.

Under hösten togs ett övergripande beslut om att pausa heltid som norm. Detta gjorde att enhetscheferna mer kunde styra nya anställningar och vikariat utifrån verksamhetens behov. I kombination med detta anställdes också fler medarbetare på något som förvaltningen valt att kalla 30-timmars vecka. Detta tillsammans gjorde att verksamheten framför allt fick en bättre bemanning på helger. Parallellt med dessa två förändringar har verksamhetsområdet arbetat i samverkan med fackliga företrädare för att se över det flextidsavtal som alla medarbetare har. Arbetsgivaren har för avsikt att säga upp avtalet utifrån att rådande avtal inte är fullt kompatibelt med den nya överenskommelsen gällande dygnsvilan.

Under året har flera satsningar på olika former av internutbildningar för personal förekommit. Här kan nämnas att verksamheten startat upp något som kallas för Stor-APM, deltagit i ett projekt som handlar om säkra personförflyttningar, utformat interna utbildningar tillsammans med vår HSL-enhet mm. En mer detaljerad beskrivning om detta finns under stycket som handlar om verksamhetsutveckling.

Verksamheten har under 2023 ingått i ett projekt gällande Breddad rekrytering i samverkan med HR centralt och Arbetsmarknadsenheten (AME). Detta var ett projekt som startade upp under 2023 och som kommer att fortsätta under 2024 och 2025. Här var fokus under första året att sätta sig in i och skaffa sig kunskap gällande flera av de frågor som uppkommer i samband med ett projekt av detta slag. Enhetscheferna inom verksamhetsområdet har under ledning av AME genomfört en workshop där man tittat på vilka arbetsuppgifter som måste utföras av en utbildad undersköterska och vilka arbetsuppgifter som skulle kunna utföras av en annan profession. Verksamheten har också haft med en representant som varit med och tagit fram en arbetsbeskrivning för rollen som undersköterska och specialistundersköterska, vilket är positivt för projektet som handlar om Breddad rekrytering.

Positivt under 2023 har varit att flera av enheterna har kunnat starta upp och bjuda in anhöriga till olika former av anhörigträffar på våra äldreboenden. Det har under året förekommit caféverksamhet, grillkväll eller andra former av anhörigträffar runt om på våra äldreboenden. Dessa aktiviteter har skett tillsammans med brukare och tanken med träffarna har varit att förmedla information till anhöriga samt att skapa gemenskap mellan enheten, anhöriga/närstående och de som bor där. Ett annat syfte med träffarna har varit att lyssna av vilka frågor som funnits och kunna bemöta dessa. Varje enhet planerade för och bjöd in till sina egna anhörigträffar. En del av enhetscheferna hade också innan träffen stämt av med brukarna om vad de tyckte var viktigt att lyfta fram.

Nytt äldreboende i Vargön

Under våren 2023 fortsatte arbetet med att färdigställa om- och tillbyggnationen av verksamhetens nya äldreboende i Vargön. Det nya boendet är byggt på samma plats där tidigare Lunddala äldreboende låg och är en sammanslagning av de två tidigare boendena, Lunddala och Ekeliden. I samband med sammanslagningen bytte verksamheten namn till Nordkroksvägen 6 A-B. Det nya boendet är lika stort som de två tidigare boendena tillsammans och under våren skedde nyrekrytering av personal som kunde påbörja sina tjänster i samband med uppstarten.

De första brukarna flyttade in innan midsommar och bosatte sig på första våningen och i månadsskiftet augusti/september öppnades våning två upp. Där flyttade i första hand brukare in som väntade på särskilt boende på vår korttidsverksamhet och som bodde på de tillfälligt

öppnade platserna på Sörbygården i Brålanda. I samband med öppnandet av Nordkroksvägen 6 A-B stängde verksamheten ner de åtta tillfälliga platserna på Sörbygården i Brålanda. Dessa platser öppnade upp utifrån platsbrist 2022 under om- och tillbyggnationen av det nya boendet i Vargön. Redan vid öppningen av dessa platser togs beslut om att platserna skulle avvecklas när det nya boendet var klart.

I september när alla brukare flyttat in anordnades en fin invigning av det nya boendet där fokus var på dem som skulle bo och verka i huset. Det var flera inbjudna talare och en av talarna var en av de boende som också klippte det blå/gula bandet som formellt symboliserade invigningen av huset. Det bjöds på underhållning, rundvandring, kaffe och bakelse till alla som närvarande.

Hållbart arbetsliv

Att ha ett hållbart arbetsliv är en grunden för en fungerande verksamhet. Att vara hållbar handlar dock om många olika delar som att t ex få vara med att påverka sin vardag, delta i utvecklingsarbete samt att få livspusslet att gå ihop. När det gäller frånvaron under 2023 har den fortsatt varit hög men sjunkit i förhållande till tidigare år. Sjuktalen under 2023 har sett ut på följande vis:

- Korttidsfrånvaron har för alla enheter under 2023 varit 4,7% (5,5% 2022)
- Långtidsfrånvaron har för alla enheter under 2023 varit 9,56% (9,7% 2022)
- Den totala sjukfrånvaron (kort och lång) har under 2023 i verksamheten varit 14,26% (15,2% 2022)

Korttidsfrånvaron var framför allt hög under januari till mars samt i oktober och november. Under årets första månader var det många som var sjuka i influensa och i mars månad framför allt i vinterkräksjukan. Under hösten var många medarbetare åter drabbade av Covid-19. Här var flera medarbetare hemma under lång tid och enheternas personalsituation var påverkad. Under dessa månader hade verksamheten också högre kostnader för fyllnads- och övertid än övriga tiden på året. När det gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron har det fortgått under hela 2023 och enhetscheferna har jobbat vidare med omtanke- och rehabsamtal framför allt med de medarbetare som har hög sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron har varit och kommer fortsatt att vara ett prioriterat område även under 2024 och framåt. Viktigt är det fina samarbete som enhetscheferna har haft under året med HR och företagshälsovården i detta arbete.

Utöver sjuktalen följer verksamheten antalet inkomna KIA-rapporter. KIA är ett informationssystem för arbetsmiljön där man lättare kan överblicka skador, tillbud och incidenter som kan uppstå i verksamheten. Här kan man se olika mönster och hitta lösningar för att minska eller eliminera risken för att en händelse sker igen. Enhetschefen följer de inkomna riskobservationer, tillbud och olycksfall mm för att kunna lyfta dessa för samverkan i arbetsgruppen där man tillsammans kan se hur man kan utveckla arbetet runt ett hållbart arbetsliv.

I samband med detta arbetar enhetscheferna även aktivt med arbetet gällande OSA (organisatoriskt och social arbetsmiljö). Arbetet handlar om hur vi organiserar och samspelar med varandra för att skapa arbetsplatser där medarbetare kan trivas och må bra samtidigt som ett utvecklingsarbete sker. I samband med detta arbete har enheterna under 2023 jobbat med utvecklingsdagar för alla medarbetare. Utvecklingsdagarna skapar delaktighet och har fokus på kvalitet och samverkan. Dessa dagar har varit uppskattade av medarbetare.

När det gäller medarbetarnas hållbarhet följts detta också genom medarbetarsamtalen och den medarbetarundersökning som genomfördes under november månad. Verksamheten som helhet hade 2023 ett totalt HME på 75, jämfört med 2022 som hade ett totalt HME på 74. Det man kan se

i enkäten är att medarbetarna upplever en något högre arbetsbelastning gentemot 2022 men att det finns något bättre möjlighet för återhämtning och att det fungerar bra med den egna livssituationen. Detta är något som verksamheten även fortsatt behöver vidareutveckla för att få medarbetare att vilja arbeta kvar inom området särskilda boenden. Medarbetare upplever också att man blir bra bemött och får stöd av kollegor, att man vet vad som förväntas av en i arbetet samt hur man ska prioritera arbetsuppgifterna.

Verksamhetsutveckling

Under 2023 har verksamheten satsat på flera olika utvecklingsinsatser utifrån verksamhetsplanen. En av de största har varit satsningen och uppstarten av våra så kallade Stor-APM. Här samlades alla medarbetare vid fyra tillfällen på våren och vid fyra tillfällen på höst för gemensam övergripande information likt ett utbildningstillfälle. Temat för verksamhetens Stor-APM är att ”Vara en del av en större helhet” som är en av medarbetarprinciperna i Socialförvaltningens dokument ”Ledning och styrning 3.0”. Under de två första Stor-APM:en har medarbetare från kvalitet- och utvecklingsenheten samt medarbetare från administrativa enheten medverkat som föredragare. Ämnen som informerats om under året har varit följande:

- Genomgång av målstyrningen utifrån inriktningsmål, förväntade resultat och aktiviteter.
- Sjuk- och rehabiliteringsprocessen – vilka regler gäller vid sjukfrånvaro
- Vad gör en Socialt ansvarig samordnare (SAS) samt genomgång av Lex Sarah och avvikelsehanteringen.
- Våld i nära relationer – genomgång av övergripande rutin och vad innebär våld i nära relation
- Kvalitetsledningsprocessen för särskilt boende och användningen av systemet så man lätt kan hitta rutiner och riktlinjer som berör omvårdnadspersonalen.
- Ekonomi på kommun-, förvaltnings- och verksamhetsnivå

Varje tillfälle utvärderas genom en enkät som skickats ut till alla medarbetare för att ledningsgruppen ska få till sig vad som varit bra och vad som behöver utvecklas inför kommande.

Under 2023 har fyra enheter inom verksamhetsområdet deltagit i ett projekt som heter ”Säkra personförflyttningar”. Projektet genomförs av forskare vid Linköpings universitet och Vänersborgs kommun var en av flera som valde att delta i denna forskning. Det forskningen och verksamhetsområdet tillsammans ville följa var säkra för flyttningar för den enskilde brukaren och säkra förflyttningar för medarbetare som utför detta i sitt dagliga arbete. Enhetschefer, undersköterskor, sjuksköterskor och rehabpersonal har varit med som deltagare och har haft flera träffar under året där man jobbat med frågan utifrån ett specifikt arbetssätt. Projektet startades upp med en gemensam halvdag med de fyra enheterna, rehabutvecklare och verksamhetschef och en forskningsledarna och avslutas på samma sätt i februari 2024. Däremellan har verksamheten själva haft uppföljningar ute på enheterna samt en övergripande gemensam halvdagsavstämning med samtliga deltagare.

Parallellt med projektet ”Säkra personförflyttningar” har verksamheten genomfört stora satsningar på diverse interna utbildningar. Särskilda boendes ledningsgrupp tog beslut om att man ville satsa på att utbilda all personal i manuella förflyttningar, som numera kallas för säkra personförflytningar, samt hjärt- och lungräddning (HLR). Under 2023 har hälften av alla medarbetare gått utbildningen i säkra förflyttningar och hälften har gått HLR. Detta är en satsning som kommer att fortsätta även in i 2024 då de som gått HLR kommer att gå säkra förflyttningar och tvärt om.

Utbildningsinsatser med hjälp av våra utvecklingssjuksköterskor har genomförts under året för all personal inom verksamhetsområdet. De utbildningar som genomförts är basal omvårdnad, läkemedelsutbildning och palliativ vård. Utöver detta har flera enheter utbildat sina medarbetare i Demens ABC och Demens ABC plus med inriktning särskilt boende.

Satsningen på att utbilda språkombud på våra särskilda boenden har varit positiv. Under 2023 har ytterligare fyra enhetschefer och 8 undersköterskor gått utbildningen. Detta är ett koncept som ägs av Vård- och omsorgscollege och som innebär att medarbetaren som gått utbildningen har ett uppdrag att stödja kollegor när det gäller språkutveckling. Språkombuden arbetar med stöd av enhetschefen för att skapa en bättre kommunikation för alla på hela arbetsplatsen. Det handlar både om att stödja dem som har ett annat modersmål än svenska och att hjälpa kollegor i frågor om vardaglig språkanvändning. Detta för att skapa en arbetsplats där alla känner sig välkomna, förstådda och delaktigt

Verksamheten har också fortsatt utbilda undersköterskor med hjälp av Äldreomsorgslyftet (ÄO-lyftet) för att stärka kompetensen inom den kommunala vård och omsorgen. Utbildningen finansieras utifrån det statsbidrag som tillfaller kommunen och under 2023 har ytterligare ett 10-tal medarbetare avslutat sin utbildning till undersköterskor. Utbildningen möjliggörs för verksamheten och för medarbetarna genom att man studerar och arbetar på 50% vardera med bibehållen lön.

Framtidsutsikter

En fortsatt utmaning för verksamheten är att bibehålla en budget i balans. Verksamheten har ett fortsatt arbete att göra gällande schema och bemanning samt med planerad och utförd tid ute på enheterna. Verksamheten behöver jobba vidare med att använda personal som kan hjälpas åt mellan avdelningar och enheter. Vikten av att få till detta gränsöverskridande tänk både inom den egna enheten, men också mellan enheterna är en nödvändighet för att lyckas med att hålla en budget i balans samtidigt som hållbarhet för medarbetarna skapas. En planering finns också för att göra ett större analysarbete gällande personal i förhållande till ekonomi. Detta behov har framkommit i samband med de analysmöten som startats upp under 2023. Här behöver verksamheten göra en omvärldsanalys tillsammans med ekonom och HR-partner för att kunna möta den framtida utmaningen gällande just dessa två områden.

Något som också påverkar ekonomin är den vård som bedrivs runt de avancerade vårdärenden som finns inom verksamheten. När det gäller de avancerade vårdärendena är det svårt att veta vad dessa kommer att kosta i framtiden då vi inte vet hur många ärenden vi har att hantera eller när det blir aktuellt att bedriva denna typ av vård. För tillfället finns två avancerade vårdärende inom verksamheten samt ett ärende med trakeostomi utan hemventilator som man håller på att planera för. Här behöver också samtal föras om hur vi ska använda personalen med denna specialistkunskap när vi har färre ärenden.

Behovsinventering och organisering av antal boendeplatser kommer framöver vara av betydelse utifrån en framtida växande äldre befolkning vilket kan leda till utmaningar för verksamheten. Kedjan av förebyggande verksamhet, hemtjänst, korttidsverksamhet och särskilda boendeplatser är viktig att följa för att möta den demografiska utveckling vi ser i samhället. Samtidigt med detta vet man att en stor utmaning för hela vård- och omsorgssektorn är den framtida rekryteringen gällande personal. Bristen på utbildad personal kan bli kännbart i framtiden. Detta innebär att man inom äldreomsorgen strategiskt måste arbeta med att hitta personal samt fortsätta med satsningar för att kunna utbilda fler undersköterskor. Att höja kompetensen inom äldreomsorgen är viktig för att klara de framtida behoven.

En annan tanke när det gäller personalförsörjning är att påbörja samtal om vilka tjänster som behöver finnas inom vård- och omsorg. Från och med 2024 kan verksamheten anställa specialistundersköterskor utifrån den arbetsbeskrivning som tagits fram. Detta innebär att man skapar en ”ny” yrkeskategori som jobbar både som undersköterska, men också mer handledande för att stötta kollegor. Detta förstärker vikten av att se över att rätt person gör rätt sak.

Ett alternativ när det gäller frågan att se över en framtida personalförsörjning är Breddad rekrytering. Vi har ett projekt i gång tillsammans med HR-centralt och Arbetsmarknadsenheten (AME) som kan liknas vid detta. Vi ser idag positiva effekter av detta arbetssätt när vi kan få till det ute på enheterna. Även en fortsatt satsning på språkombud och språkutbildning är viktigt för att säkerställa och trygga medarbetare inom vård- och omsorg.

Digitalisering och frågor gällande teknik som underlättar det dagliga arbetet kommer framöver vara viktig i verksamheten. Att arbeta med att omvärldsbevaka och implementera välfärdsteknik som underlättar för medarbetaren i vardagen är en stor del i det framtida arbetet. Tankar runt implementering lyfts övergripande och i den digitaliseringsgrupp som finns inom förvaltningen. Några av dessa projekt skulle kunna vara att jobba med e-tillsyn, främst på nattetid samt att införa ett digitalt planeringssystem på särskilda boende. Detta är ett område där verksamhetsområdet behöver utveckla sig inom samt också satsa på för att möta de behov som finns inom äldreomsorgen i framtiden. Detta innebär också att man behöver öka förståelsen och kompetensen runt dessa frågor ute i personal-grupperna.

Verksamheten har fortsatt en hög frånvaro bland medarbetarna som beror på sjukdom, semester, vård av barn mm. Denna frånvaro innebär att det varje dag saknas många medarbetare som måste ersättas ute på enheterna. Detta gör att man som enhetschef måste jobba med rekrytering, vilket man lägger mycket tid på, eller betala ut fyllnadstid eller övertid till de som redan jobbar. Rekryteringar kostar och kräver mycket tid både för dem som rekryterats och för dem som ska lära upp den nyanställde ute på enheterna. Verksamheten behöver möta denna frånvaro och en viktig del i detta är att titta på vilka friskfaktorer som finns och behöver finnas för att få medarbetare att komma till jobbet.

Sjuktalen i verksamheten är fortsatt höga och en stor utmaning framöver kommer att vara det fortsatta arbetet med att sänka sjukfrånvaron. Här är det viktigt att enhetscheferna får bra förutsättningar att fånga och följa upp medarbetaren tidigt för att jobba förebyggande. När man tittar närmare på sjukfrånvaron ser man i många delar att frånvaron inte är arbetsrelaterad utan ofta handlar om privata orsaker. Psykisk ohälsa eller kroniska sjukdomar är också något cheferna har att hantera. Ett fortsatt nära samarbete med HR-partners och företagshälsovård är viktigt framför allt när det gäller det förebyggande arbetet då detta är ett arbete som kommer att pågå under en längre period.

Utifrån den processkartläggning som gjorts inom särskild boende behöver implementeringen av kvalitetsledningssystemet säkerställas så att alla medarbetare känner till vart rutiner och riktlinjer för verksamheten finns. Det finns delar som framkommit i processkartläggningen som framöver behöver tas om hand och en av dessa delar är att skapa och ta fram en gemensam välkomstfolder för ett gemensamt särskilt boende i Vänersborgs kommun. Verksamheten ser även flera delar som behöver genomarbetas utifrån det arbete som gjorts och som kommer att starta under 2024.

Verksamhetsinriktning: Vård stöd och utredning

Verksamhetsområde Vård, stöd och utredning (VSU) omfattar kommunens uppdrag gällande biståndsenhet, korttidsboende, växelvård, kommunal primärvård, dagverksamhet, förebyggande verksamheter och bemanningsenhet. Verksamheten utgår från grunduppdraget utifrån gällande lagstiftning och förväntade resultat från socialnämnd. God och nära vård ställer krav på samverkan internt och externt där varje aktör är viktig för helheten och alla insatser utgår ifrån personcentrerad vård och individens behov i centrum. Genom att möjliggöra den enskildes ansvar över vård, rehabilitering och stöd sätter vi grunden för en god och nära vård.

Under 2023 hade vi som mål att kvalitetssäkra vårt arbete genom att planera, leda, utvärdera och åtgärda utifrån kvalitetsledningssystemet. Alla processer med tillhörande rutiner som är utifrån lagstiftning skulle finnas i vårt kvalitetsledningssystem. Fortsätta att implementera god och nära vård och kommunal primärvård. Prioritera samverkan kring förebyggande insatser. Fortsätta att planera för en god personal och kompetensförsörjning.

Samordningsteamen med nya strukturer har förutom hemtjänsten även påverkat kommunal primärvård, bemanningsenheten och biståndsenheten. Under hela året har det pågått implementering med målet att uppnå en effektiv samverkan med brukaren/patienten i fokus som möjliggör för professionerna att flexibelt fördela resurserna. Förutom en styrgrupp för samordningsteam så har vi även startat en styrgrupp för central planering och arbetet kommer att fortsätta under 2024.

Samverkan vid hemtagning från slutenvården har gått via samordningsteam för de som ska till ordinärt boende. Övriga patienter har samordnats av platskoordinator för korttidsboende, bedömningsteam kommunal primärvård, boendesamordnare för boende för äldre, funktionshinder eller socialpsykiatri och biståndsenhetens handläggare. Biståndsenheten är ägare av huvudinkorgen i SAMSA och säkerställer att ingen patient/brukare hamnar mellan stolarna. Det har varit ett högt tryck på utskrivningsklara patienter som behövt samordnade insatser vid utskrivning. Antal utskrivningsklara patienter var 1343 att jämföra med 1264 patienter för år 2022. Betaldagarna på sjukhus har ökat till 473 dagar att jämföra med 196 för 2022.

Vårdsamverkan med Lokal samverkansgrupp för vuxna med sammansatta vård och omsorgsbehov har under 2023 haft ordförandeskap från Vargöns vårdcentral. Vi har samplanerat våra lokala samverkansgrupper till en gemensam eftermiddag med barn och unga, psykiatri och missbruk och sammansatta vård och omsorgsbehov. Flera arbetsgrupper har under året arbetat med olika utvecklingsfrågor, bland annat handlingsplan suicid, närområdesplan och handlingsplan barn och unga. En lokal arbetsgrupp för vårdövergångar har beslutats och kommer att genomföras under 2024. Under 2024 går ordförandeskapet till kommunen och där planerar vi vidare för handlingsplaner med tydlig koppling till nära vård.

Samarbetet mellan socialförvaltningen och barn och utbildningsförvaltningen har fortsatt utifrån våra två fokusområden ”Främjande arbete på hemmaplan fokus på barn och unga” och ”samverkan vid externa placeringar, fokus på barn och unga”. SIP-samordnare har rekryterats och har samverkat med handläggarna på biståndsenheten och anhörigsamordnare kring vidare implementering av SIP-processen.

Vänersborg ingår i certifierad samverkan mellan arbetsliv och utbildning ”Vård och omsorgscollege”. Under 2023 har det pågått ett arbete med åter certifiering och nya mål och aktivitetsplaner har tagits fram för 2024–2028. Lokalt college Fyrbodal Öst där Vänersborg ingår har arbetat vidare med mål och aktiviteter utifrån visionen ” *Vård-och omsorgscollege Fyrbodal Öst*

ska vara den bästa arenan för samverkan mellan arbetsliv och utbildning för tryggad kompetensförsörjning. Vi ska ha en aktiv samverkan med god kvalitet kring den strategiska kompetensförsörjningen med målsättning att öka intresset för vård- och omsorg" Ett arbete med att ta fram uppdragsbeskrivningar för undersköterska och specialistundersköterska har genomförts inom beredningsgrupp kompetens. Vidare arbete med kompetensmodellen Fyrbodal kommer att ske under 2024.

Senior i VBG når ut till kommunens seniorer via information med hälsofrämjande fokus på vår hemsida. Vi har under året haft återkommande medborgarkonsultationer för att efterhöra målgruppens behov och önskemål. Senior-i-Vbg-träffen var i Bojorten för medborgare som fyller 80 år. Utvärderingen visade att de 130 deltagarna var mycket nöjda med den information av i huvudsakligen förebyggande karaktär som gavs. Deltagarna fick också var sitt par broddar, som en del i att förebygga fallolyckor.

Antal beslut fattade 2023

Insatser	Totalt antal fattade beslut 2023	Bifall	Avslag	Totalt antal fattade beslut 2022
Hemtjänst	1510	1491	19	1483
Nattinsats	-	-	-	137
Dagverksamhet	93	93	0	68
Korttidsvård	434	406	28	401
Särskilt boende	204	190	14	193
Hemgångsbeslut	374	374	-	452
Trygghetslarm	408	407	1	393
Daglig verksamhet LSS	24	24	0	28
Boendestöd	90	89	1	93
Kontaktperson SoL	47	46	1	45
Kontaktperson LSS	31	31	0	34
Bostad med särskilt stöd och service SoL	4	3	1	4
Bostad med särskilt stöd och service LSS	17	17	0	15
Personlig assistans	29	29	0	14
Summa:	**3 265**	**3 200**	**65**	**3 360**

Totalt under 2023 har det fattats 3023 beslut inom äldreomsorgen, motsvarande förra året var 3127 beslut. 242 beslut inom funktionshinder och socialpsykiatri, motsvarande förra året var 233 beslut. En liten ökning av beslut om hemtjänst men inga beslut om nattinsats vilket redovisas under hemtjänst. Det innebär att vi totalt har färre beslut om hemtjänst och nattinsats än 2022. Även hemgångsbesluten har gått ned till 374 beslut från 452 år 2022. Vi har haft en liten ökning av beslut om dagverksamhet, korttidsboende och SäBO. En rejäl ökning av beslut om personlig assistans jämfört med 2022. Dessa utredningar är omfattande och tar mycket handläggningstid. Inkomna domar 2023 från förvaltnings-rätten var 23, kammarrätten 9, högsta förvaltningsdomstolen 5 och Vänersborgs tingsrätt 1. Utfallet av överklagade domar kommer att redovisas i socialförvaltningens kvalitetsberättelse.

Biståndsenheten

Planering för att införa nytt avgiftssystem har påbörjats under 2023. Ny handläggningsmodul i LifeCare för färdtjänst har införts under hösten 2023. Effektivisering av ansökningsvägar för olika typer av insatser har arbetats med under året i samverkan med IT-enheten. Möjlighet för anhöriga att vara behjälpliga med ansökan och inkomstförfrågan via bank-id har också skapats. Alla medarbetare har under året genomgått utbildning i Samsa och tagit ett så kallat Samsa-körkort. Arbetet med Möjliggöra egen aktivitet, MEA har fortsatt och under året har ändringar i förhållande till målgrupp justerats flera gånger. Under hösten har en arbetsgrupp bildat i samverkan och arbetet fortsätter under nästkommande år. Den informationstelefon som infördes under 2021 har under året haft cirka 700 inkommande samtal, och fortsätter finnas till hjälp för allmänhetens frågor under 2024. Under hösten har en SIP-samordnare för barn under 18 år anställts i samverkan mellan Socialförvaltningen och Barn och utbildningsförvaltningen. Under hösten har arbete med att implementera SIP-processen gjorts tillsammans med handläggare LSS.

Bemanningsenheten

Enheten har haft vikarierande enhetschef under året. De nya reglerna kring 11 timmars dygnsvila och veckovila som blev gällande oktober har medför förändringar för framför allt schemaläggare och bemanningsadministratörer. Bemanningsenheten har sålt totalt 150 530 timmar (151 185 antal timmar 2022) fördelat på äldreomsorg 111 785 timmar (110 382 totalt 2022) och personligt stöd och omsorg och daglig verksamhet 38 745 timmar (40 803 timmar 2022).

Positiv utveckling av tillsatta turer per verksamhetsområde: SäBo från 92 % till 93%, PSO/ASI från 78% till 85% och VSU från 89% till 95 %. Förutom för hemtjänsten som har backat från 83% till 82 %.

Sommarrekryteringen genomfördes bra och har utvärderats för att sedan göra vissa justeringar för 2024. Nya rutiner för rekrytering har tagits fram av enheten och ska implementeras under 2024. Bemanningsenheten har haft fortsatt samverkan med ledningsgrupperna och utveckling av bemanningsprocesser i dialog.

Under hösten gjordes ett omfattande arbete kopplat till att minska antal timvikarier för att nå det riktade statsbidraget för att minska andelen timanställningar inom Hemtjänst och SÄBO. För att nå vårt mål och erhålla statsbidraget begränsade vi antal timvikarier och i stället fick färre vikarier mer tid. Bemanningsenheten såg också att flera timvikarier månadsanställdes på vikariat på enheterna vilket medförde att inkomna beställningar minskade. Utvärdering av detta arbete kommer göras under 2024.

Förebyggande verksamheten inklusive dagverksamheter

En ökning har skett sedan tidigare år av utförda insatser och besök. Träffpunkt Torpa har haft 1645 besök vilket är 259 fler besök än 2022. Övriga träffpunkter har haft 9289 besök. 2022 gjordes 6519 besök, det har skett en markant ökning av antalet besök. Förklaringar till detta är dels att vi genom marknadsföring blivit mer kända av medborgarna och ett ökat behov av sociala mötesplatser hos seniorerna.

I Vänersborg fanns i december 83 personer registrerade som frivilliga. Tillsammans gav dessa personer av sin tid 2675 frivilligtimmar under året. Vi ser även en ökning av antal besök av frivilliga till 1115 besök att jämföras med 762 besök år 2022. De frivilliginsatser som genomförs avser att skapa ett mervärde både för mottagaren och för den frivillige som ger av sin tid och sitt engagemang. Frivilliginsatserna kan vara av mycket skiftande karaktär; det kan handla om att

vara ett sällskap vid promenader, sitta ner för ett samtal, följa med på en aktivitet, eller vara värd på någon av våra träffpunkter.

Anhörigstödet har även det haft fler besök, 816 besök och för 2022 var det 571. Anhörigsamordnarna har under året genomfört anhöriggrupper, studiecirklar och anhörigcafé där man får möjlighet att träffa andra i liknande situation för att utbyta tankar och dela erfarenheter med varandra, vilket är hälsofrämjande. Vi har också genomfört flera öppna föreläsningar på Mötesplats Norra Järnvägsgatan, de besöks både av anhöriga, seniorer och intresserad allmänhet. Under hösten har vi till exempel haft föreläsning med inriktning suicidprevention och även temat våld i nära relation.

Dagverksamheten har haft 7042 verkställda besök (7025 besök 2022). Beslut om dagverksam har ökat under 2023 och det pågår planering för hur det ska verkställas på bästa sätt. Två dagverksamheter i Vargön får renoverade lokaler och är under ombyggnationen i tillfälliga lokaler i Vargöns kyrka, planering av flytt tillbaka hösten 2024.

Kommunal primärvård

En omorganisation har genomförts inom den del av Kommunal primärvård som ansvarar för legitimerade sjuksköterskor. Kommunal primärvård SäBo och demens (här finns även sjuksköterskor som ansvarar för korttidsboende/växelvård), kommunal primärvård ordinärt boende och kommunal primärvård kväll, natt, PSO och utveckling. En ny enhetschef har rekryterats. Målet med omorganisationen är att patienterna ska uppleva samma stöd av sjuksköterska oavsett var man bor geografiskt i kommunen. Arbete har genomförts för en god samverkan internt och externt med fokus på nära vård. Det resulterade i att sjuksköterskor som var placerade ute på olika distrikt i kommunen fick flytta ihop till en enhet och en gemensam lokal där alla utgår från samma ställe. Under omorganisationen har man upptäckt att man jobbar olika i de sex områden som slagits ihop. För att man ska få ett arbetssätt till olika arbetsuppgifter har man satt ihop en arbetsgrupp, ”jobba samma” som ska ta fram arbetssätt som är samma oavsett i vilket område man jobbar vilket också kommer underlätta för kvällssjuksköterskorna i sitt arbete. Arbetet startade under hösten och kommer att följas upp under 2024.

1121 patienter har haft beslut om kommunal primärvård (motsvarande var 1078 patienter 2022). Antal ärende i samverkande sjukvård var 78 ärende (58 under 2022). Vaccinationerna ligger på 3000 och samma som 2022. Patientbesök från Kommunrehab var 11 755 (10 503 under 2022).

Ny uppdragsbeskrivning för sjuksköterskor har tagits fram som ska implementeras 2024. Beskrivningen är anpassad utifrån Nära vård, Hälso- och sjukvårdsavtalet och har en koppling till vår huvudprocess – omvårdnadsprocessen i kvalitetsledningen.

Pågående tillsyn från inspektionen för vård och omsorg, IVO avseende Medicinsk vård och behandling vid särskilda boende för Äldre (SÄBO).

För Kommunal primärvård ligger fokus på förbättringar inom dokumentation enligt regelverk, läkemedelshantering och vård i livets slutskede. Våra legitimerade sjuksköterskor har även tagit ett större ansvar för att utbilda omvårdnadspersonal. Åtgärder pågår löpande för att utveckla vården för äldre på SäBo. Vid journalgranskningen ser vi en ökad följsamhet till dokumentation enligt regelverk men det är fortsatt lågt med användandet av KVÅ-koder.

MEA- Möjliggöra egen aktivitet har tagit steget ut till de som söker hemtjänst för första gången. Vi har också erbjudit fallpreventiva hembesök för de som har återkommande fall. Vi har haft två uppskattade informationstillfällen om fallprevention i samband med SIV (Senior i VBG) - träffarna samt en föreläsning ”Hållbar vardag” och hjälpmedelscafé i samarbete med Mötesplats

Norra Järnvägsgatan. Arbetsterapeutiska insatser gör skillnad och vi möts av mycket tacksamhet från patienter över att få bättre förutsättningar att leva så aktivt som möjligt. Våra insatser har inneburit ADL-bedömning, aktivitetsträning, hjälpmedel, intyg för ansökan om bostadsanpassningsbidrag (BAB) samt fallprevention. Totalt har 140 hembesök genomförts av arbetsterapeut, varav 51 är riktade mot återkommande fall. Påbörjat ett arbete med att mäta effekter av minskade antal hemtjänsttimmar efter insats MEA. Detta kommer att fortsätta under 2024.

Många patienter i den Kommunala Primärvården lider av olika sår – främst bensår ofta kopplat till grundsjukdom. Sår är en stor del av sjuksköterskans arbetsuppgifter därav ett viktigt område. För att patienter ska minska sitt lidande, p.g.a. sår, och bli mer självständiga gick man 2018 med i ett Sår projekt via OneMed. Man har under tiden inte varit följsam i arbetet med Sår projektet.

Rätt behandling/åtgärder uteblev vilket gjorde att såren bland patienterna ökade. Våren 2023 beslutades om ett omtag kring sår, en handlingsplan upprättades. Sårprogrammet med OneMed har hela tiden funnits kvar så man bjöd in OneMeds sårsköterskorna för en omstart med grundutbildning i sår samt hjälp med struktur i materialförråden samt stöttning/hjälp med beställning av material. Uppföljning kommer att ske kontinuerligt under 2024.

Rehabutvecklare med syftet att öka kompetensen hos omvårdnadspersonalen i ett hälsofrämjande och rehabiliterande arbetssätt med fokus på patienten/brukaren. Under 2023 har vi lagt fokus på att utbilda all personal inom SÄBO i ett rehabiliterande förhållningssätt. Vi har tillsammans med utvecklingssköterskorna arbetat om utbildningen ”omvårdnadsintroduktion” Vi samverkar under utbildningstillfällena och kan därmed nu erbjuda en tvärprofessionell utbildning som visar att omvårdnad och rehabilitering går hand i hand. Workshops har genomförts ute på olika enheter både inom SÄBO och hemtjänst, ibland tillsammans med Utvecklingssköterskorna. Workshopen planeras tillsammans med enheterna utifrån deras behov och önskemål. Under 2024 övergår en del av dessa tjänster till ett utvecklingsteam med visst stöd av KOM-KR.

Under 2 års tid så har vi i den kommunala primärvården fått möjlighet att ha ett projekt med utvecklingssköterskor. Målet har varit att kompetensutveckla omvårdnadspersonalen och erbjuda praktiskt stöd för att utveckla helheten i omvårdnaden. Vi tog tidigt beslut om att skapa metodrum för att vår omvårdnadspersonal ska kunna få öva på olika moment upprepade gånger innan mötet med brukaren/patienten, samt bibehålla kompetenser. Vi har också haft möjligheten att träffa personal på plats då vi har arbetat flexibelt utifrån deras verksamheter och önskemål. Under projektet har vi hospiterat ute på enheterna samt erbjudit handledning för omvårdnadspersonal i specifika situationer eller där personal önskar stöd. I projektet har vi arbetat med att försöka hitta bra digitala hjälpmedel. Vi har tillsammans med rehabutvecklarna en Instagramsida med mycket tips och idéer. Vi har varit ute i hemtjänsten, på våra särskilda boende både inom äldreomsorgen och personligt stöd och omsorg, boendestöd och dag och dagliga verksamheter. Projektet har visat att det finns ett stort engagemang, erfarenhet och stolthet hos omvårdnadspersonalen. Det har varit fantastiskt att kunna få möjlighet att lyfta personal på individnivå. Under 2024 övergår en del av dessa tjänster till ett utvecklingsteam med visst stöd av KOM-KR.

Korttidsboende växelvård

Fler brukare/patienter har fått plats på korttidsboende och beläggningen har varit väl utnyttjad av de platser som finns och även beläggning av dubbelrum. Vi har prioriterat de patienter som är på sjukhus och har behov av korttidsboende efter att de är utskrivningsklara. Beläggningen har ökat över tid och även antalet brukare med insatserna korttidsboende och växelvård.

Genomfört utbildningar och planering kring genomförandeplaner för att säkerställa att brukarna får rätt insatser i rätt tid och att det möjliggör vad som är viktigt för individen. Mycket tid har lagts ned på schemaläggning kopplat till nya regler om 11 timmar dygnsvila och en budget i balans.

Hållbart arbetsliv

Verksamhetsområdets ledningsgrupp har varit pilot i Systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM i Stratsys. Vi har sett fördelar med att få ett samlat system för att följa det systematiska arbetsmiljöarbetet och alla riskbedömningar finns samlade. Vi har lämnat in förslag på förbättringar löpande under året till personalavdelningen. För verksamhetsområdet som helhet var sjukfrånvaron i genomsnitt 7,99% att jämföra med 9,1% för 2022. Korttidsfrånvaron låg på genomsnitt 2,88% och långtidsfrånvaro 5,22%. HME för verksamhetsområdet i medarbetarenkäten ligger på 80 och är en minskning från 82(2022). Vi ser en minskning av upplevelse av delaktighet på APM och det är ett område som Lokal samverkansgrupp valt att prioritera för att arbeta vidare med och hitta åtgärder för under 2024.

Verksamhetsutveckling

God nära vård

Senior i VBG är som koncept under ständig utveckling i dialog med målgruppen. Vi har fått förmånen att presentera det arbete som görs i Vänersborg för flera andra kommuner i Västra Götaland och även för ett nationellt nätverk kopplat till Nära vård. Det är roligt och hedrande att ha funnit ett arbetssätt som kan tjäna som modell för fler kommuner. Som en del i arbetssättet fortsätter vi med att medvetet skapa aktiviteter som uppmuntrar människor att röra sig över olika delar av staden och möta nya människor och nya sammanhang.

Vårt projekt med utvecklingssköterskor har blivit uppmärksammat och våra sjuksköterskor har träffat andra kommuner som är intresserade av vårt arbete. Enhetschef har varit inbjuden att berätta om projektet av Utvecklingsledare nära vård i Fyrbodal vid två tillfällen, ett för chefer i Fyrbodal och ett för chefer i Göteborgsregionen.

Kommunal primärvård har fortsatt arbetat med samverkande sjukvård. Enhetschef har under året deltagit som representant i den operativa samverkansgruppen. Under 2023 så sa alla kommuner upp avtalet med Samverkande sjukvård. I den operativa gruppen så har vi genomfört riskanalyser och arbetat fram ett förslag på avtal mellan VG-regionen och kommunerna. Beslut togs om fortsatt avtal från 2024.

Enhetschef kommunal primärvård har under året varit med i en grupp via vårdsamverkan för att se över vårdövergångar från sluten vården. I uppdraget så har vi lämnat fram ett material på vad vi ser för svårigheter i vårdövergångarna. Materialet kommer att arbetas vidare med i lokal arbetsgrupp Vänersborg.

Handlingsplan suicidprevention är under upprättande i en arbetsgrupp som bildats utifrån lokal samverkansgrupp psykiatri/missbruk.

En arbetsgrupp håller på att ta fram möjligheten att använda Läkemedelsautomater för patienter med läkemedelsövertag och kommunal primärvård. Samverkan sker inom lokal samverkansgrupp sammansatta behov vård och omsorg för läkarmedverkan.

Personal kompetensförsörjning

49 sjuksköterskestudenter, både specialister och studenter från grundutbildningen samt en utlandsstudent har haft VFU inom kommunal primärvård. Under året har vi samordnat att ta emot PRAO till verksamheterna vilket påbörjades under hösten och intresset visade sig vara stort

vilket gör att vi erbjuder fler platser 2024. Vi erbjuder de APL platser som behövs från våra utbildningsanordnare inom Vård- och omsorgscollege och det blev ca 270 APL platser under 2023.

Framtidsutsikter

Personal och kompetensförsörjning kommer att kräva mer stöd kring bemanningsbehov, kompetenskrav och schemaläggning. Ett system för schema och planering som svarar upp mot verksamheternas behov tillsammans med styrning och stöd till chefer och medarbetare är ett måste för vår förvaltning. Arbeta vidare med hur vi kan samordna kompetensutveckling inom förvaltningen utifrån vår personal och kompetensförsörjningsplan. Även se över hur vi utifrån nära vård kan ta fram ett utvecklingsteam tillsammans med regionen.

Fortsätta arbetet med God nära vård och stärka brukare och patienter till en ökad självständighet. Med en allt större andel seniorer i samhället så blir det förebyggande och hälsofrämjande arbetet än viktigare, för att kunna öka möjligheten till ett gott och självständigt liv – hela livet. Den omställning till Nära vård, vilken sker i hela landet innebär att vi utifrån SKR:s (Sveriges Kommuners och Regioner) målbild behöver utveckla vårt arbete så att det bygger än mer på relationer, är hälsofrämjande och förebyggande. Detta ligger också i linje med det vi nu tror oss veta om den nya socialtjänstlagen.

I april 2022 beslutade regeringen att en nationell Anhörigstrategi ska införas i Sverige. I den påtalas vikten av ett anhörigperspektiv. Under 2024 arbetar vi i nära samarbete med SAS, för att bryta ner strategin till en lokal anvisning och för att implementera denna anvisning i förvaltningen.

Ny lagstiftning och anpassningar efter det kommer att påverka hur vi planerar verksamhetsområdet framåt. Under 2024 får vi förbereda oss för ny socialtjänstlag och även kommande förändringar gällande huvudmannaskapet för personlig assistans.

Verksamhetsinriktning: personligt stöd och omsorg

2023 har varit ett ekonomiskt utmanade för verksamhetsområdet, likt för många andra varför samtal, analys och åtgärder gällande budget i balans upptagit stor del av året. Utifrån att verksamhetsområdet i början av 2023 hade ett flertal lediga boendeplatser inom LSS-boendeenheterna och att denna trend inte bedömdes positiv för det ekonomiska utfallet för 2023, togs beslut med stöd av kommunfullmäktiges beslut gällande MRP 2024–2026 om att avveckla ett LSS-boende om sex platser. Förändringen genomfördes till november 2023. Utifrån detta så ligger verksamheten idag i balans avseende boendeplatser inom personligt stöd och omsorg.

Parallellt med denna nedläggningsprocess påbörjades också ett internt arbete inom LSS-boendeenheterna med att förändra den uppbyggda boendestrukturen och då mellan de boendeenheter där det bedömda behovet fanns. Verksamheten såg över åldersstruktur samt enskildas vård och omsorgsbehov och med bas av den kunskapen analyserades och planerades för var varje enskilds behov bäst matchades. Detta arbete genomfördes i samtycke med den enskilde och dess företrädare. Arbetet slutfördes december 2023 och innebär att boendeenheterna idag är uppbyggda på att personer med mer lika ålder och behov bor inom samma enhet vilket skapar en mer sammansatt boendestruktur och schemaplaneringsstruktur.

Under 2023 har personligt stöd och omsorg tagit hem två personer från externt köpt plats. Inom socialpsykiatrin pågår ett planeringsarbete för att under hösten 2024 flytta in i nya lokaler på Tomtevägen i Vargön. Information kring dessa förändringar har varit uppe på APM och LSG med tillhörande risk/frisk beskrivningar. Förändringen möjliggör att AB Vänersborgsbostäder

kan utöka sitt bestånd av trygghetsboende i Vargön samt eventuellt också i Torpaområdet i de boendelokaler som verksamheten lämnar. Personligt stöd och omsorgs socialpsykiatri får också mer sammansatta boendeenheter där samarbete kan stärkas för brukarnas och medarbetarnas skull.

I oktober 2023 förstärktes Sveriges ansvar gällande EU´s beslutade regler gällande 11 timmars dygnsvila för den enskilde medarbetaren. Förändringen har varit utmanande för våra verksamheter och då utifrån ett schemaperspektiv. Vi har processat frågan tillsammans med fackliga företrädarna på enhetsnivå och även på LSG nivå. Konsekvensen fullt ut av detta arbete har vi inte kunnat se ännu, men vår bedömning idag är att det kan bli kostnadsdrivande på sikt och då avseende personal-kostnader. Vi kan också se att den enskilde personen på våra boende behöver planera sin tillvaro längre fram i tid då vi har blivit mindre flexibla utifrån enheternas schemaförutsättningar. Vi har svårt att lösa de spontana önskemålen om aktiviteter.

Under 2023 har verksamheten också planerat för en förändring i organisationsschemat inför 2024 i syfte är att minska antal medarbetare per chef. Personlig assistans kommer inkluderas i ett ansvar samt att ledsagarservice, avlösarservice och kontaktperson SoL/LSS till ett annat ansvar samt inkluderat ett mindre boende till nytt ansvar. Alla dessa förändringar har varit uppe för information på LSG samt APM på respektive enhet och risk/frisk är genomförda.

Personalförsörjningen har även 2023 varit en stor och viktig fråga inom verksamhetsområdet där fokus varit att arbeta med aktiviteter kring att vara en attraktiv arbetsgivare. Här har verksamheten varit ute i grundskolan och gymnasiet i syfte att marknadsföra verksamheterna.

Personligt stöd och omsorg har vi sänkt övertidstimmarna och korttidsfrånvaron 2023 jmf med 2022(nov 2022 4.57 till 2023 3.72), vilket påverkar enheterna positivt.

Hållbart arbetsliv

Verksamhetschef följer upp sjukfrånvaron varje månad inom enheterna tillsammans med HR-partner och enhetschef. PSO landade på en total sjukfrånvaro under 2023 på 10,62 %. Under 2022 hade PSO en total sjukfrånvaro om 11,12%. PSO når socialnämndens mål för 2023. Förklaring till den ändå relativt höga sjukfrånvaron så har hösten 2023 specifikt varit utmanande med magsjuka, influensa och andra virussjukdomar i våra verksamheter.

Vi jobbar med uppföljning i KIA avseende tillbud och arbetsskador enligt rutin. Detta arbete följs upp på våra kvalitets möten 3 ggr år. Vi tittar även på detta på en övergripande nivå genom LSG. Medarbetarenkäten gav ett bra resultat för verksamhetsinriktningen 2023 där det totala hållbara medarbetarindexet (HME) landade på 80. PSO nådde genom det socialnämndens mål och har ett bra utgångsläge inför 2024.

Verksamhetsutveckling

Verksamhetsinriktningen har under året jobbat med att utveckla det digitala kvalitets- och ledningssystemet. Det stora arbetet har varit att kartlägga grundprocesserna för att nu påbörja arbetet med implementeringen fullt ut i organisationen. Vi har fortsatt jobba med personalförsörjning och utbildning/kompetensfrågor inom PSO men också på ett övergripande plan inom socialförvaltningen. Vi fortsätter att jobba med små projekt. Till exempel håller vi på att ta fram en arbetsmanual inom boendestödet för personer/brukare som har samlarsyndrom.

Vi har tillsammans med ABVB tagit fram en rutin kring hur vi skall undvika vräkningar för de personer som idag har boendestöd eller personer som riskerar att vräkas utan ha någon initial kontakt med kommunen. PSO fortsätter med att ta fram material för våra brukare och nu jobbar vi med “vikten av att vara försiktig när man är ute på “nätet”.

Våra verksamhetsledare har fått en ledarutbildning och handledning under året. Syftet med detta är att de skall stärkas sin roll. Chefer har fortsatt handledning var 6:e vecka. Vi fortsätter med nätverksträffar för våra stödpedagoger och verksamhetsledare/

gruppledare. Vi har ändrat om lite i linjeorganisation i syfte att sänka antal medarbetare per chef. Detta verkställs nu under 2024. Inför 2024 är nu fokus på kvalitetsarbete ute i våra verksamheter och detta arbete följs upp 3ggr/år på verksamhetsnivå. Vi har även tagit fram egen kontrolls områden inom PSO. De områdena som har tagits fram är dokumentation, genomförandeplaner, senior alert och brukarundersökning.

Samverkan med externa och interna verksamheter ska fortsatt utvecklas genom de samverkansstrukturer som är upparbetade.

Vi behöver också säkerställa att den digitala infrastrukturen fungerar och uppdateras på våra boende. Vilket innebär att vi behöver ha en kontinuerlig dialog med IT-enheten för att klara av denna uppgift.

Personalförsörjning rent generellt är en fråga som kommer utmana oss under lång tid framåt. Vi behöver marknadsföra oss och vara en attraktiv arbetsgivare. Detta är naturligtvis ett långsiktigt arbete och vi bedömer att PSO har ett gott renommé i Fyrbodal som vi ska ta vara på. Vi skall fortsatt arbeta med vår personals arbetsmiljö i syfte att sänka sjukfrånvaron inom PSO samt också stärka arbetat med friskfaktorerna.

Verksamhetsinriktning: arbete, sysselsättning och integration

Inledning

Enligt verksamhetsplan för 2023 har verksamhetsinriktning arbete, sysselsättning och integration, utöver inriktningsmål och förväntade resultat, haft följande prioriterade fokusområden:

Implementering av det digitala kvalitetsledningssystemet, breddad rekrytering, implementering av rättighetsbaserat arbetssätt, ASI:s gemensamma mål gällande samordning och effektiv resursanvändning samt analysarbete och anpassningar för att klara budgetram. Inom samtliga fokusområden har det bedrivits ett aktivt arbete och goda resultat har uppnåtts. Under hösten genomfördes en kompetensutvecklingsdag för ASI:s samtliga medarbetare på temat samverkan som prioriterat mål och hur vi genom samverkan kan växla upp våra gemensamma resurser till bästa nytta för kommuninvånaren. Verksamheterna gav fina beskrivningar på hur man på individnivå ger brukarna/deltagarna möjligheten till personlig utveckling genom att göra stegförflyttningar mot uppsatta mål och hur man verkar för delaktighet och inkludering i insatserna genom att arbeta rättighetsbaserat.

Sedan 1 september 2023 ryms även konsumentkontoret inom ASI:s organisation då det organisatoriska ansvaret flyttades över till socialförvaltningen från KS.

Åtgärder utifrån ekonomi

Året 2023 har varit ett år då ekonomin har haft stor påverkan på ASI:s verksamhet. De olika verksamhetsinriktningarna har behövt genomföra verksamhetsanpassningar och ekonomisk återhållsamhet har rått i syfte att reducera budgetunderskott. Som ett led i detta arbete har två verksamheter inom daglig verksamhet avvecklats under året, Artfex och Torpen, och en förtätning har skett på övriga verksamheter. Bakgrunden till ekonomiskt underskott är volymökningar. Daglig verksamhet har fortsatt svårighet med en konstant ökning av antal personer som beviljas insatsen daglig verksamhet utan att medel tillförs budgetram. 2018 var antalet brukare inom daglig verksamhet 147 personer och 2023 är motsvarande siffra strax under 200 personer. Bara under 2023 har det tillkommit 24 nya beslut. Det har således skett en

ökning med 36% utan tillskott i ram. För att kunna verkställa nya beslut om daglig verksamhet behövdes det under 2022 startas upp nya verksamheter som medfört kostnader som ej rymts inom ram. Då daglig verksamhet ej tillfördes medel för volymökningar 2022 gick verksamheten in med ett prognosticerat underskott på dryga 6 000 tkr 2023. För Daglig verksamhet har detta inneburit att man behövt arbeta kostnadsdämpande. För att minska underskottet omfördelades då även en miljon kronor från AME:s budget till DV:s budget. Under 2023 har personalen intensifierat sitt arbete med stegvis förflyttning, för att ge möjlighet till fler brukare att ta steget till externa platser och/eller ut i reguljärt arbete. Utöver den vinst det ger för den enskilde har det även skapat luckor inom traditionell daglig verksamhet för att kunna möta volymökningar 2024. Chefer och medarbetare har gjort ett gott arbete i effektiv resursanvändning och samtidig som de har levererat insatser av god kvalitet.

Samverkan

Att etablera goda strukturer för samverkan har varit ett prioriterat område under året och kommer fortsatt vara under 2024. Ett exempel på en sådan struktur är den samverkansprocess mellan arbetsmarknadsenheten och försörjningsstöd som nu är fullt ut implementerad och som ger en tydlighet i ansvarsfördelning och riktning för det gemensamma arbetet kring individen i syfte att korta vägen till egenförsörjning. En fortsatt minskning av antal hushåll på försörjningsstöd kan till stor del förklaras av ovan nämnda samverkan.

Verksamhetsutveckling

Trots kärv ekonomi har ASI under året tagit stora kliv avseende verksamhetsutveckling gällande bland annat implementering av BIP, rättighetsbaserat arbetssätt, breddad rekrytering, uppstart av uppsökande och förebyggande verksamhet i Torpaområdet, utveckling och implementering av stegvis förflyttning som metod och en rad utbildningsinsatser främst riktad till medarbetare inom daglig verksamhet.

Samtliga arbetskonsulenter på AME har genomgått utbildning i BIP som har finansierats av Samordningsförbundet. BIP är en förkortning av Beskæftigelses Indikator Projektet (BIP) och är nationellt (Danmark) och internationellt den hittills mest omfattande progressionsmätnings-studie som har undersökt vad som faktiskt gör att individer med komplexa behov kommer i arbete. BIP har undersökt sambandet mellan utvalda indikatorer för anställningsbarhet och sannolikheten att få ett jobb. Inom BIP-studien finns metoden att genomföra progressionsmätningar genom ett dialog- och skattningsverktyg som samordningsförbunden utvecklat tillsammans med forskningscentret Växthuset. Deltagaren skattar sin enskilda utveckling på väg mot att bli så anställningsbar som möjligt. Verktyget hjälper deltagaren att värdera sina egna färdigheter inom ett antal områden som BIP-studien visat är avgörande. Det kan handla om samarbetsförmåga, hälsa, hantering av vardagen eller jobbsökningsbeteende.

Arbetsmarknadsenheten (AME)

AME:s uppdrag har fortsatt vara att rusta personer som inte har kommit in eller förlorat kontakten med arbetsmarknaden, och matcha dem mot ”rätt” arbetsgivare. Målet är att deltagarna ska nå egen försörjning genom arbete eller studier. Vid behov ska en utredning/bedömning göras, i syfte att klargöra individens förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart arbetsliv. Primär målgrupp är personer som uppbär försörjningsstöd.

Vägledningsuppdraget/etableringsuppdraget

Ekonomin har haft stor påverkan på verksamhetens fokus och inriktning under den första halvåret. Då en prioriterad arbetsuppgift var att säkerställa att så många deltagare som möjlig

fick chansen att fullfölja sina anställningar och samtidigt som verksamhetens sparkrav uppnåddes.

Samarbetet med försörjningsstöd har stärkts under året, vilket bidragit till att arbetet har effektiviserats och verksamheternas olika roller i samverkan har förtydligats. I vardagen har dialogen och samspelet mellan arbetskonsulent och socialsekreterare stärkts, samtidigt som utvecklingsområden har identifierats. Utvecklingsarbetet under 2023, men också framåt, har drivits av ledning tillsammans medarbetarrepresentanter.

När det gäller AME:s resultat 2023 så har det i jmf med 2022 skett en minskning när det gäller antal personer som gått till egenförsörjning genom arbete eller studier. Under 2023 gick 49 personer till arbete jmf med 110 (2022) och 15 personer gick till studier jmf med 21 (2022). Det finns två förklaringar till nedgången. Dels är det ett utslag av att målgruppen står allt längre ifrån arbete och behöver längre tid i de rustande insatser som AME erbjuder. Är man inskriven hos arbetsförmedlingen prövas man alltid mot AF:s egna tjänster först. Det är de personer som inte kvalificerar sig för dylika tjänster som kommer till AME. En annan orsak till att färre personer av målgruppen gått till arbete under 2023 är att vi i år har haft mindre ekonomiska resurser till att arbeta med anställningar som ett verktyg. Att arbeta med anställningar som verktyg har visat ha stor effekt på målgruppen långtidsarbetslösa som minskat med 25,4 % under det senaste året.

Verksamhetsutvecklingen tog verklig fart under det andra halvåret, när de ekonomiska förutsättningarna bedömdes vara under ”kontroll”. Nu finns tydliga utvecklingsspår som kommer vara över tid. Det gäller främst implementeringen av BIP och ett rättighetsbaserat arbetssätt. Likaså har fokus varit på att bygga upp en utåtriktad verksamhet i Torpa och på sätt bygga en relation till de som inte nås av den ordinarie verksamheten.

Revisionsgranskning av det kommunala aktivitetsansvaret kan tyckas vara en mindre och avgränsad händelse under verksamhetsåret, men den har varit betydelsefull för att säkerställa att arbetet utförs korrekt och med god kvalitet. Revisionen blev ett kvitto på ett gott arbete utförs, i ett mycket viktigt uppdrag.

Konsumentkontorets flytt från Kommunstyrelseförvaltningen till socialförvaltningen och AME gick i princip oproblematiskt och har inte på något sätt påverkat kontinuiteten i verksamheten. Det har varit en placering som har upplevts naturlig och något som på sikt kommer att ge synergieffekter. Flytten har också visat att det finns ett gott klimat och en god kultur på AME, som bidrar till en öppenhet för nya uppdrag och kollegor.

Flyktingmottagande/etableringsuppdraget

De senaste årens kraftiga nedgång i flyktingmottagandet med minskade statsbidrag och verksamhetsanpassningar som följd föranledde att ASI gjorde en översyn av hur det framtida flyktingmottagandet och integrationsarbetet skulle organiseras och finansieras. Resultatet av denna översyn blev att den tidigare flyktingmottagningen och integrationscentret år 2021 ersattes av ett etableringsuppdrag med hemvist inom AME. Inom etableringsuppdraget ligger dels ansvaret för det kommunala flyktingmottagandet dels ansvaret för att ge etableringsinsatser med en tydlig inriktning på arbetsmarknaden till den grupp arbetslösa med utomnordisk härkomst som inte fått tillräckligt med rustainsatser inom arbetsförmedlingens etableringsprogram.

Personalgruppen som arbetar i det kommunala flyktingmottagandet är dimensionerat utifrån storleken på mottagandet. Den består numera av en integrationssamordnare och två

arbetskonsulenter. Här inryms också hela etableringsuppdraget, t ex Språkfabriken, språkstöd, etableringsinsatser för Ukrainare m.m

Vänersborg har enligt bosättningslagen tilldelats ett kommuntal på 2 för 2023, vilket innebär att två personer har anvisats till kommunen under året. Kommunen har enligt ersättningsförordningen även tagit emot 18 egenbosatta personer till kommunen där flyktingmottagningen har till uppgift att erbjuda introduktionsinsatser av olika slag. Det finns ett 25-tal personer från Ukraina som anvisades till kommunen under 2022 som kommunen har ordnat boende för och som är aktuella för introduktions- och etableringsinsatser. Förberedelsearbete har initierats för att ordna boende till 11 personer från Ukraina enligt massflyktsdirektivet som kommer att anvisas till kommunen under 2024.

Utredningsuppdraget

Gruppen särskilt utsatta på arbetsmarknaden når upp på nivåer motsvarande 75–80% av de arbetssökande. Dessa individer befinner sig långt från arbetsmarknaden och många gånger finns ett behov av att klargöra förutsättningarna för ett långsiktigt och hållbart deltagande i arbetslivet. Då det inte finns någon statlig myndighet (FK /AF) som tar ansvar för att utreda och klargöra en individs arbetsförmåga är det nödvändigt att AME organiserar sig för att möta detta behov

Utredningsenheten ansvarar för att människor ska få möjlighet till praktik och arbetsutredning i olika arbetslika aktiviteter. Utredningen kan genomföras i olika nivåer och av olika arbetsroller såsom arbetsledare, socionom och arbetsterapeut.

Fördjupade utredningar och arbetsförmågebedömningar utförs av Spira, som är en sammanhållen insats för arbetslivsinriktad rehabilitering inom ramen för AME:s verksamhet. Målgrupp är personer i arbetsför ålder 20–65 år som idag har sin försörjning via försörjningsstöd och som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering. Fokus för teamet är att klargöra individens förutsättningar för arbete. Under året har det skett en omorganisation inom Spira efter att de gick från 4 anställda till 3 efter sommaren. Den tidigare organiseringen av Spira innebar att man jobbade med att ta in deltagarna i två olika moduler (1 och 2) vilket korrelerade med deltagarnas möjliga arbetsutbud och hur arbetsklara de bedömdes vara. Den nya omorganiseringen innebar att modulerna slopades och att man jobbar mer generellt för samtliga deltagare i Spira-enheten än tidigare och då även med ett mindre uppdelat ansvar för de anställda i Spira. Vilket föreföll vara en bra lösning. Inte minst ur det perspektiv att de har lättare att täcka upp för varandra då någon är frånvarande. Spira hade i början av året 8 deltagare i modul 1 (7 kvinnor, 1 man) och 15 deltagare i modul 2 (6 kvinnor, 9 män). Mot sommaren innan man omorganiserades hade 7 deltagare kommit ut i arbete (2 kvinnor och 5 män). och mot slutet av året 9 deltagare aktiverade i sin verksamhet (fördelat 66% kvinnor, 33% män).

Utöver utredningsdelen finns även Fisketorget som utgör en öppen socialpsykiatrisk aktivitetsbaserad verksamhet. Den drivs primärt av två grupphandledare och vänder sig till personer med psykisk ohälsa. Aktiviteterna är till för att främja hälsa och bryta isolering. Fisketorget flyttade sina verksamheter från Drottninggatan och in i Resurshuset under 2021. Flytten innebar ökade möjligheter för deltagarna på Fisketorget att ta del av det utbud av aktiviteter och sysselsättning som finns inom ramen för AME. Bland annat kom Lilla Hjälpen igång igen i Fisketorgets regi.

Under 2023 gjordes ca 3200 besök av cirka 60 olika deltagare på Fisketorget.

Fördelningen mellan män och kvinnor har varit cirka 65% män jämfört med cirka 35% kvinnor. Männen besökte även oftare i genomsnitt Fisketorget (2,7 besök i veckan) jämfört mot kvinnorna (1,9 besök/veckan). En del i den ökade besöksstatistiken utgörs av att Spira har samarbetat med Fisketorget genom att anvisa vissa av deras deltagare dit. Fisketorget har också haft ett utökat samarbete med övriga socialpsykiatrin i kommunen under året. En dialog inleddes om hur 3:ans verksamhet inom PSO och Fisketorget tillsammans skulle kunna erbjuda en större variation av aktiviteter och på så vis även tilltala en större målgrupp av människor med psykisk ohälsa. Slutsatsen blev att Fisketorget ska stå för en mer aktivitetsbaserad verksamhet än 3:an.

En annan del av samarbetet med socialpsykiatrin är att genomföra en gemensam brukardialog under 2024 med syfte att få information om vad som kan attrahera unga personer med psykisk ohälsa (18–25 år) att besöka de öppna verksamheterna inom socialpsykiatrins område. En grupp som man har svårt att nå idag.

I övrigt fokuserades arbetet på att jobba med inriktning på de frågor som uppstått från brukarenkäten om hur deltagarna på Fisketorget kunde bli mer delaktiga och trygga i sin sysselsättning. Ett arbete som gav resultat i årets brukarenkät där andelen som uppgett att de känner sig trygga med personalen har ökat från 88% 2022 till 94% 2023.

2023 inleddes med ett fokus på åtstramningar av ekonomin (även med sikte mot 2024). Utredningenhetens åtgärd blev att inte återanställa den administrativa personal som slutar under inledningen av 2024. Utöver det vidtogs åtgärder för att minska vissa inköp i verksamheterna och att öka kostnadsmedvetenheten bland personalen.

De ekonomiska förutsättningarna påverkade även frågan om huruvida nya större lokaler i det befintliga huset kunde bli tillgängliga för Remöblera samt även för mattvätt och AME produktion. Kraftiga höjning av hyran för Resurshuset bidrog till att dessa frågor lades på is under slutet av året.

I början av året var det ett högt tryck på platserna i de praktiska verksamheterna. Som mest var ca 45 personer inskrivna i verksamheterna. Denna siffra sjönk likt föregående år mot sommaren för att sedan stiga mot slutet av året igen. Fördelningen mellan könen var väldigt jämn (51% manliga deltagare och 49% kvinnliga deltagare).

Inom utredningsenheten ligger även ansvaret för Resurshusets reception med 1,5 tjänst.

Daglig verksamhet

Avsikten med att Daglig verksamhets har sin organisatoriska tillhörighet till ASI är att de ska innebära ökade möjligheter till variation och individanpassning av den dagliga verksamheten för målgruppen. Det ska även skapas förutsättningar för fler personer med funktionsvariationer att närma sig ordinarie arbetsmarknad genom matchning till externa platser med tillgång till individanpassat stöd. För att tillgodose detta finns en mottagningsfunktion som är kopplad till vägledningsteamet inom AME. Där mottas alla som fått beslut om daglig verksamhet enligt LSS, efter en fördjupad kartläggning matchas individerna mot lämplig verksamhet. Syftet med denna organisering är att i högre grad kunna erbjuda placeringar som matchar individens kapacitet och önskemål. Mottagningsfunktionen får också i ett vägledningsteam stöd av olika kompetenser och fler individer med olika funktionsvariationer kan närma sig den reguljära arbetsmarknaden. Uppföljning av matchningar sker kontinuerligt i dagligverksamhets ledningsgrupp.

Under året har man fortsatt att utveckla arbetet med att förverkliga en av ASI:s vägledande principer, stegvis förflyttning. Detta för att skapa fler möjligheter till personlig utveckling för deltagarna i daglig verksamhet och en ökad inkludering i samhället och arbetslivet. Modellen för hur personalen ska arbeta med stegvis förflyttning har under året förankrats hos samtliga medarbetare.

Ett intensifierat arbete med stegvis förflyttning kommer på sikt generera att fler personer tar steget till externa platser (företagsplatser) och/eller uti i reguljärt arbete. Under 2023 har två personer från daglig verksamhet fått ett reguljärt arbete. Detta frigör platser i ordinarie daglig verksamhet för att kunna emot nya brukare med beslut på insatsen daglig verksamhet enligt LSS.

Fokus har under 2023 legat på att personerna ska bli så självständiga som möjligt i alla verksamheter. Som ett led i detta arbete har det genomförts forum för kollegial kompetenshöjning då all personal sitter i mindre grupper och delger varandra kunskap och erfarenheter kring arbetet med ökad självständighet.

Ett annat prioriterat område är arbetet med ökad inkludering och delaktighet för brukaren. Ett kontinuerligt arbete där resultaten för varje individ ökar. Allt fler personer är delaktiga i sina genomförandeplaner och det har tagits fram olika modeller t.ex. teckenkommunikation, tydliggörande mm för att stärka delaktighet. Fler personer har rustats för Stegvis förflyttning vilket i sin tur bidrar ökad självkänsla hos individen.

Hållbart arbetsliv

Såväl långtidsfrånvaron som korttidsfrånvaron har minskat om än marginellt i jämförelse med föregående år. Den totala sjukfrånvaro för ASI för 2023 ligger på 9,12 % och är några procentenheter lägre än 2022 då den låg på 9,64 %. Korttidsfrånvaron har minskat något, från 6,88 % år 2022 till 6,09 % år 2023. Inom daglig verksamhet finns dock en hög frånvaro bestående av partiella ledigheter och VAB vilket inte framgår av sjukfrånvaro statistiken.

För att klara av vikarietillsättning vid ökad korttidsfrånvaro har Daglig verksamhet anställt fem poolpersonal, då det har varit svårigheter att få behovet tillgodosett via bemanningen. Poolerna arbetar främst med planerad frånvaro men går också in och täcker vid akuta behov. Poolarna har kunnat täcka en stor del av frånvaro men det har inte alltid räckt till vilket resulterat i att personalen fått gå kort. Under 2023 har också det tuffa ekonomiska läget medfört att korttidsfrånvaro inte alltid ersatts. Alla verksamheter inom Daglig verksamhet har arbetat fram en plan B som ska gälla då verksamheten har kort om personal. Det är ett sätt att prioritera rätt saker, anpassa aktiviteterna som vi erbjuder men samtidigt hålla en god kvalitet. Syftet är att skapa trygghet, hållbarhet och minska stress hos personalen.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet sker med hjälp av årshjul och under året har verksamheterna fortsatt arbetet från 2022 med att ha ett stort fokus på OSA-arbetet. Det sker ett strategiskt arbete med att involvera medarbetarna i arbetsmiljöarbetet genom att fokusera på friskfaktorer med bas av resultaten från medarbetarenkäten. Det huvudsakliga forumet för detta har varit APM. Inom AME ägnas en timma av tre på APM enbart till OSA-frågor. Teman som har behandlats under året har t ex varit transparant organisation, kommunikation och kränkande särbehandling. Under året har delvis den s k OSA-gruppen på AME bytts ut. Permanenta funktioner i gruppen är chef, verksamhetsledare och skyddsombud. Därtill finns fyra representanter från medarbetargruppen. Dessa byttes ut under året, genom val och beslut på APM.

På alla enheter sker kontinuerligt uppföljning av tillbud och arbetsskador. KIA-ärenden behandlas på APM med genomgång av anmälda ärenden och tillhörande åtgärder. Åtgärdsplaner och analyser görs i personalgrupperna och förebyggande åtgärder vidtas när det är möjligt. Samverkan med personalspecialist sker vid behov.

Inom AME har majoriteten av KIA-ärendena rört den fysiska arbetsmiljön i de praktiska verksamheterna. Rapporteringarna ledde bland annat till att en utbildning i bakgavelskunskap genomfördes för de som använder lastbilen.

I ett led att förhindra typiskt förekommande ”vinterolyckor” uppmanades personalen att tänka på och vidareförmedla till deltagare under hösten att använda reflexer samt tänka på att ha bra skor för att undvika halkolyckor.

Totalt skedde 13 arbetsolyckor (ingen av allvarligare art), 5 tillbud och 1 riskobservation. Olyckorna handlade om till allra största del fallolyckor eller handhavandefel med verktyg (t ex skärsår med kniv m m).

Inom daglig verksamhet har majoriteten av inkomna KIA-ärenden under 2023 gällt störningar på nätverket och andra IT-relaterade frågor som påverkat driften. Flera ärenden har handlat om hög arbetsbelastning och då har enhetschef haft möte med berörd person för dialog kring åtgärder för att minska belastning och för att uppnå balans och hållbarhet i arbetet.

Utredningsenheten har under året fokuserat på vidareutvecklingen av ett compassionfokuserat förhållningssätt. Detta var något som unisont lyftes fram av personalen som något de såg som positivt. Ett förhållningssätt som har till syfte att höja hållbarheten i arbetet. Detta hade haft sin inledning under föregående år och som ett led i detta köptes boken ”Compassioneffekten” in till personalen. Även en planeringsdag vigdes åt att fortsätta jobba vidare med detta tema.

Samtliga enheter har under i någon form arbetat med medarbetarprinciperna, på heldagar, APM och verksamhetsmöten. På några enheter har man valt att översätta medarbetarprinciperna till bedömningskriterier vid lönerevision och medarbetarsamtal. Ett sätt att tydliggöra för medarbetaren vilken och på vilket sätt de har en påverkan i vardagen och under hela året.

Verksamhetsutveckling
Arbetsmarknadsenheten

Under 2023 har betydande steg tagits avseende verksamhetsutveckling inom AME. Genomförd gemensam processkartläggning med försörjningsstöd har bidragit till ett förbättrat samarbete och en ökad effektivitet/effektfullhet. Andra viktiga områden att nämna är implementering av BIP, rättighetsbaserat arbetssätt, Breddad rekrytering och uppstart av verksamhet i Torpaområdet.

Under hösten fick samtliga medarbetare och chefer utbildning i BIP. Metoden/förhållningssättet kommer fortsättningsvis genomsyra verksamheten. Vilket bland annat har och kommer påverka samarbetet mellan arbetskonsulent, socialsekreterare och deltagare, men också aktiveter såsom kartläggningsprocessen, utformningen av handlingsplan, verktygslådan, mm. Denna utveckling ligger i linje med arbetet att implementera ett rättighetsbaserat arbetssätt, i syfte att stärka deltagarnas självständighet och egenmakt. I implementeringen har stöd funnits från extern aktör (Emerga), vilket har varit möjligt genom finansiering från samordningsförbundet. Under hösten har samtliga medarbetare fått utbildning, vissa av medarbetarna har fått coachning och i januari 2024 kommer verksamheten ha ett avslutningsseminarium. I det interna verksamhetsutvecklingsarbetet har fem områden identifierats som verksamheten kommer att arbeta vidare med under 2024 och framåt. Detta är och blir en del av verksamhetens ständiga

förbättringsresa. Av de som fick coachning, så finns ett par medarbetare som kommer fungera som ambassadörer och ”pådrivare” i den interna verksamhetsutvecklingen. Övriga som har fått coachning är involverade i den utåtriktade verksamheten på Torpa, där verksamheten utformas allteftersom deltagarna uttrycker sina behov och formulerar sina svårigheter. Den utåtriktade verksamheten har sin utgångspunkt i samarbetet med den öppna förskolan Sirius, men består i lika stor del av samarbetet med Råd och stöd samt Barnens Kastanj. I planeringen framåt finns bland annat CV-verkstad, ”hur skapar jag kontakt med arbetsgivare” och omvända studiebesök (företagare besöker deltagarna och inte tvärtom). Mycket kretsar också kring deltagarnas livssituation och behovet av ökad kunskap om och förståelse för samhället.

Genom deltagande i projektet Breddad rekrytering, så har verksamheten haft möjlighet att fortsätta utveckla sitt arbete med att stötta arbetsgivare att identifiera arbetsuppgifter som ligger utanför kärnuppdraget, men som är nödvändiga för en fungerande verksamhet. Metoden kan fungera såväl i offentlig som privat verksamhet. Förutom att det är ett stöd för AME-verksamheten i arbetet med att matcha deltagare till rätt arbetsgivare, så ger det ett underlag för arbetsgivaren att organisera sin verksamhet på ett mer resurseffektivt sätt och nyttja medarbetarnas kompetens mer effektivt, samtidigt som det sannolikt också kan innebära kostnadsbesparingar.

Verksamhetsutveckling daglig verksamhet

Daglig verksamhet arbetar kontinuerligt med att stärka personerna att göra egna val. Varje person inom daglig verksamhet har en genomförandeplan för hur insatsen ska genomföras och hur personen vill ha sitt stöd utformat. Under 2022 lade personalen extra fokus på att säkerställa att brukaren i möjligaste mån är delaktig i utförandet av insatsen daglig verksamhet. Detta arbete har fortsatt och fördjupats under 2023. Arbete med fokus på att stärka person och göra dem mer självständiga är ett pågående uppdrag som har intensifieras under 2023 och då man har tagit fram fler och bättre arbetsbeskrivningar inom välfärdstekniken IPAD, mobiler men också genom bilder och tydliggörande scheman.

Inventering och utvecklande av kommunikationsmetoder är ett pågående arbete. Fler personer har blivit delaktiga i sina genomförandeplaner, genom användandet av olika kommunikationsmetoder och tydliggörande genom material som tagits fram. Ett strategiskt utvecklingsarbete gällande stegvis förflyttning har skett under året. Fokus har lagts på förankring av metoden hos personal samt tydliggörande av modell för brukarna så att den blir lättare att förstå,

Framtidsutsikter

Arbetsmarknaden har hittills visat sig vara förvånansvärt god trots den sjunkande konjunkturen. Andelen arbetslösa i Vänersborg har minskat med 2,2 procentenheter på 2 år vilket innebär en minskning med 441 personer.

I december 2023 hade Vänersborg en arbetslöshet på 7,3 %.

Enligt Arbetsförmedlingens prognoser kommer arbetslösheten stiga under 2024 för att sedan falla tillbaka något under 2025. Med en försämrad arbetsmarknad ökar avståndet till arbete/egenförsörjning för de deltagare som kommer till AME. Den målgrupp som AME arbetar med idag står generellt längre från arbetsmarknaden än vad den gjorde för 1-2 år sedan.

Det betyder att det blir än viktigare att ha en komplett verktygslåda med arbetsmarknadsinsatser för individer som befinner sig långt från arbetsmarknaden, samtidigt som behovet av samverkan ökar ytterligare. Detta får till följd att AME:s funktion kommer att variera beroende

på individens behov. Ibland är verksamheten språngbrädan ut i reguljär arbetsmarknad och ibland ett steg på vägen, och där en annan aktör tar vid.

Ekonomin kan komma att vara en utmaning för AME:s verksamhet ,men samtidigt så har den goda samverkan med försörjningsstöd lett till att en ny ekonomisk modell kommer att prövas där ett eventuellt underskott på AME balanseras mot minskat behov av försörjningsstöd. Vid ett positivt utfall av detta så kan en sådan modell utvecklas ytterligare. Vidare kommer samverkan med försörjningsstöd vara central för att verksamheten ska vara så effektfull som möjligt. Flera steg har tagits framåt, men arbete kvarstår.

Viktigt kommer även vara att hålla i den verksamhetsutveckling som har påbörjats under 2023, t ex BIP och rättighetsbaserat arbetssätt. Det finns idag en övertygelse hos ledning och medarbetare att detta är ett utvecklingsarbete som kommer på sikt ge goda resultat. Det är inte bara en fråga om implementering av metod utan också att skapa en kultur och/eller ett förhållningssätt till såväl uppdraget som till deltagarna.

När det gäller daglig verksamhet kommer ekonomin fortsatt vara en stor utmaning. Det är svårt att få ekvationen att gå ihop. Det är med andra ord svårt att få en budget i balans när vi har en verksamhet som ständigt ökar i antal brukare och behov utan att vi får tillskott i ram. En utmaning framöver är att bibehålla kvalitén i verksamheten med minskade personella resurser. Personalen; stödassistenter, stödpedagoger och verksamhetsledare sätter brukaren och dess behov i fokus med ambitionen att erbjuda en daglig verksamhet med hög kvalité. Men att erbjuda hög kvalité under rådande omständigheter innebär en stor påverkar på personalen. Daglig verksamhet får allt fler personer, alla ska ha ett individuellt anpassat stöd, en genomförandeplan med mål och personerna ska stärkas i att gå vidare i en stegvis förflyttning. Det blir en hög arbetsbelastning på personalen och personalen vill så mycket men kan behöva prioritera och detta upplevs ibland som svårt.

Enligt Socialstyrelsen är psykisk ohälsa en stigande trend hos målgruppen som har uppmärksammats på nationell nivå. Även verksamheterna inom daglig verksamhet har uppmärksammat att det finns tendens till ökad psykisk ohälsa hos målgruppen. Personer med neuropsykiatriska diagnoser har blivit fler till antalet, vilket kommer att kräva kompetensutveckling och förstärkning av personalresurs på sikt. Det finns också behov av att se över hur vi kan vi kan arbeta för personerna med omfattande behov och som också kan ha behov av en lugnare verksamhet. I dagsläget finns det brist på verksamheter som är fysiskt anpassade/tillgängliga för denna målgrupp.

Verksamhetsinriktning: Individ och familjeomsorg

Inledning

Sammanfattningsvis har året utifrån verksamhetsplanen präglats av stort engagemang med många utmaningar, lagförändringar samt ett antal nya lagförslag som kräver förberedelser och kompetenshöjningar. Arbetet med ledning och styrning kopplat till kvalitet och arbetsmiljö har det fortsatt varit ett högt fokus på och detsamma gäller samverkan både internt och externt. Vi har också intensifierat det förebyggande arbetet för barn och unga med stort fokus på föräldrastöd samt det brottsförebyggande arbetet då kraven och ansvaret för kommunerna ökat inom detta område.

Särskilda statsbidrag har utdelats för utvecklande av föräldrastöd till kommunerna och målet är bl.a. att föräldrar ska ha tillgång till likvärdigt föräldrastöd oavsett var i landet man bor. I Vänersborg har vi inrättat en ny tjänst inom IFO ”Föräldrastödssamordnare” som tillsattes i april 2023.

Mini-Maria Fyrbodal startade upp våren 2023, med mottagningar för unga med riskbruk, skadligt bruk och beroende. Huvudmottagningarna ligger i Trollhättan och Uddevalla. Vänersborgs kommuns invånare får i nuläget vända sig till mottagningen i Trollhättan, då man inte lyckats hitta ändamålsenliga lokaler i Vänersborg. Att mottagningen endast ska bemannas cirka en dag per vecka komplicerar framtagandet av lokal i Vänersborg.

Under 2023 har vi intensifierat ledningsarbetet kring barn- och unga och skapat en särskild ledningsgrupp med enbart detta fokus där verksamhetschef och berörda enhetschefer ingår. Syftet är att förbättra samarbetet och processerna mellan våra enheter och därigenom kvaliteten på stödet och insatserna för de mest utsatta barnens familjer i vår kommun. Antalet barn och familjer som är i behov av våra insatser har fortsatt öka under året vilket lett till att vi även behövt öka bemanningen i viss omfattning.

Vi har också fortsatt vårt intensifierade samarbete med skolan på uppdrag av våra förvaltningschefer. Utsedda arbetsgrupper med representanter från båda förvaltningarna har arbetat med att ta fram förbättrade rutiner för samverkan etc. Under året har en SIP-samordnare rekryterats för barn och unga i Vänersborgs kommun med uppdraget att stödja implementeringen av de senaste riktlinjerna. Tjänsten finansieras via medel från vårdsamverkan som tilldelats kommunerna i Fyrbodal i detta syfte. Tjänsten är organiserad under BUN:s elevhälsa.

Vi har under året planerat för att starta upp SSPF (Skola, socialtjänst, polis, fritid) i samverkan med berörda parter. SSPF är en metod för ett brotts- och drogförebyggande arbete som utgår från samverkan kring grupper och individer. Under hösten intensifierades planeringsarbetet med stöd från en personal från BRÅ (brottsförebyggande rådet). Metoden kommer att starta upp i början av 2024.

Ytterligare en viktig händelse under 2023 var att socialförvaltningen startade upp en ny akutlogi genom avtal enligt IOP (idéburet offentligt partnerskap) med föreningen SonRise i början av året. Detta ledde till att behovet av tidigare akutlogi på Kyrkängen helt uteblev under hösten i samband med att nya akutlogin var i full drift 7 kvällar/nätter i veckan. Kyrkängen stängdes därför helt 23-12-31.

Socialförvaltningen har under 2023 ingått ett avtal med Kriminalvården samt skapat en rutin för *Inslussning*, en modell för samverkan som ska underlätta dömdas förutsättningar att slussas in i samhället efter ett fängelsestraff. Vuxenenheten är den enhet inom förvaltningen där den inledande kontakten sker. Rutinen och modellen ska bidra till ett större kunskapsutbyte och en mer utvecklad samverkan med Frivårdsmyndigheten.

Personalförsörjningen har i vissa delar varit en stor utmaning under året, inte bara i Vänersborg, utan även i vårt närområde och nationellt. Här arbetar vi kontinuerligt med att vara en attraktiv arbetsgivare, men konkurrensen är mycket stor mellan kommunerna både av erfaren personal och nyutexaminerade socionomer. De flesta kommuner inom Fyrbodal utökar/har utökat personalstyrkan inom barn- och unga p.g.a. ökade volymer vilket lett till ännu större konkurrens. Inom barnavården har vi under året fått ta hjälp av inhyrda socionomkonsulter i viss omfattning för att klara av att omhänderta den ökade arbetsmängden. Det är endast på försörjningsstödsenheten som det under ett antal år varit stabilt med mycket erfaren personal, där vi inte haft behov av att rekrytera under året.

Vi har fortsatt haft ett gott samarbete med berörda fackliga parter under året och engagemanget på våra LSG-möten är högt med delaktighet från samtliga enheter.

Totalt har 13 medarbetare inom IFO slutat sin anställning under året, i huvudsak socialsekreterare. Detta innebär en personalomsättning på totalt 10,7%

Försörjningsstödsenheten

Enheten har under året fortsatt att arbeta intensivt för att verksamheten ska genomsyras av och syfta till självförsörjning och ett självständigt liv för individen. På individuell nivå, gentemot brukare, har detta skett genom fortsatt strukturerat arbete i handläggningen kopplat till våra två huvudspår – arbetsspåret för de brukare som bedöms ha arbetsförmåga samt sjuk/rehabspåret för brukare med hög ohälsa, ofta kopplat till sjukskrivning.

Även om faktorer som konjunktur, arbetslöshet och ekonomisk situation styr lägesbilden av utbetalt försörjningsstöd, så bedöms de områden vi arbetat strategiskt med på enheten under året vara starka orsaker till minskat försörjningsstöd. Mycket glädjande är det också att antalet barn i familjer som någon gång under året erhållit försörjningsstöd minskat kraftigt de senaste åren. Under 2020 var det 731 barn att jämföras med 451 barn 2023.

Samverkan AME - fortsatt fokus på samarbetet med AME och vi har under året arbetat fram en samverkansprocess som en del i kvalitetsledningsarbetet, som bidragit till bättre strukturer och tydligare vägar för våra brukare, som bedöms ha arbetsförmåga i processen mot självförsörjning.

Brukare med hög ohälsa med ingen eller oklar arbetsförmåga - Ett av målen på enheten inom detta område för året var att arbeta för att fler personer än föregående år skulle erhålla aktivitets- eller sjukersättning. Under 2022 var det 8 personer som fick sjukersättning och 10 personer som fick aktivitetsersättning. Under året 2023 har 16 personer erhållit sjukersättning och 4 personer erhållit aktivitetsersättning. Detta får anses vara ett mycket gott resultat och målet för året om att fler personer än föregående år skulle få sjuk- och aktivitetsersättning har uppnåtts.

Samverkan - ytterligare ett mål har varit att samverkan med Försäkringskassan, hälso- och sjukvård skulle förbättras. Det sker kontinuerligt samverkansmöten i individärenden, främst med hälso- och sjukvården, dessa möten är ofta helt avgörande för att komma vidare i individens planering mot självförsörjning. Via Samordningsförbundet södra Vänern har det, under året, startats en projektgrupp för målgruppen SGI-0 (sjukskrivna utan sjukpenninggrundande inkomst) som vi aktivt ingår i med två representanter från enheten. Syftet är att förbättra samarbetet mellan myndigheter för denna målgrupp som ofta faller mellan stolarna avseende ansvar för rehabilitering etc. och de löper stor risk för att bli mycket långvarigt beroende av försörjningsstöd.

FUT-handläggning (felaktiga utbetalningar – välfärdsbedrägeri) - under 2023 har en specifik socialsekreterare fått uppdraget att utreda misstanke om felaktiga utbetalningar på 50 %, tidigare utfördes detta av samtliga handläggare vid behov. Rutiner och handläggning inom området har reviderats och stärkts. FUT-handläggaren ingår tillsammans med en 1:e socialsekreterare i ett nätverk inom Fyrbodal för dessa frågor. Under 2023 har 16 utredningar om felaktiga utbetalningar genomförts. För 2022 var motsvarande siffra 7. Av utredningarna för 2023 resulterade 10 i polisanmälan och 6 avslutades utan åtgärd. Under året har det skett en revision kring kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier beställd av kommunens revisorer. Granskningen utfördes av företaget KPMG. I revisionsrapporten framkom att enheten har tydliga, välkända och etablerade rutiner kring vilka åtgärder som kan och ska vidtas vid misstanke om välfärdsbedrägerier.

Målgruppsanalyser - Årligen genomförs sedan 2022 en målgruppsanalys på enheten. Syftet med att göra målgruppsanalys är att bättre kunna beskriva målgruppen - hur många vi har inom olika grupper och vad de har för olika förutsättningar och behov för att nå självförsörjning. Det kan

t.ex. handla om antal kvinnor med inte avklarad SFI samt avsaknad av grundskoleutbildning, hur många vi har inom Kramis målgrupp eller hur många med tidigare missbruk som är aktuella för försörjningsstöd m.m. Målgruppsanalysen ligger sedan som en del av planerandet av kvalitet- och utvecklingsarbetet och framtagande av insatser utifrån behov, bl.a. tillsammans med AME.

Antal hushåll -från slutet av 2019 ökade antal hushåll som uppbar försörjningsstöd, från att tidigare varit på en nivå av i genomsnitt lite drygt ca 400 hushåll per månad till att som mest under en period 2021 handla om ca 550 hushåll per månad. Därefter har en kontinuerlig minskning skett och enheten har nu återigen ett genomsnitt på c:a 400 hushåll per månad, detta innebär en minskning med 179 hushåll under denna treårsperiod (c:a 33%).

Kostnader för försörjningsstödet - har minskat trots att riksnormen höjdes med hela 8,6% inför 2023 utifrån hög inflation. Jämförelse med nationell statistik visar att vi minskat utbetalt försörjningsstöd något mer än riket i övrigt de senaste två åren. För riket var minskningen av utbetalt försörjningsstöd 3,3% år 2023 (januari – oktober) jämfört med år 2022 (januari – december). För Vänersborgs kommun var minskningen för samma period 4,1%. (Statistik hämtad från Socialstyrelsens statistikdatabas). Kostnaderna för försörjningsstöd för gruppen utrikes födda hushåll har minskat med 23% medan kostnaderna för de inrikes födda hushållen har ökat med 4,6% under perioden 2020 – 2023. Detta följer också arbetslöshetsstatistiken nationellt, där arbetslösheten minskat för utrikes födda, men ökat för inrikes födda.

Avslutade hushåll - Det totala antalet avslutade hushåll på Försörjningsstödsenheten under 2023 var 252 st. Det kan jämföras med antal nya hushåll som var 270 st.

Orsaker till avslut - 35% erhöll arbete, 14% erhöll annan ersättning/bidrag, 13% ej avhörda, 11% började studera, 13% flyttade, 8% annan orsak, 5% ändrad familjesituation, 1% ersättning på grund av arbetslöshet.

Orsaker till avslut unga hushåll (18–25 år) - Under 2023 var antalet unga hushåll som uppbar försörjningsstöd i snitt 49 per månad att jämföras med 2022; 63 hushåll och 2021; 86 hushåll. Vi ser alltså en kraftig minskning under de senaste två åren med 44%. Totalt avslutades 63 hushåll i åldersgruppen under 2023. 41% erhöll arbete, 14% började studera, 8% erhöll annan ersättning/bidrag, 13% flyttade, 14% ej avhörda, 5% förändrad familjesituation och 5% annan orsak. (statistiken ingår även i den totala statistiken i stycket ovan).

Långvarigt försörjningsstöd - Antalet hushåll som uppbär långvarigt bistånd mer än 10 månader har fortsatt minska sedan 2021. Under 2022 var det i genomsnitt 356 hushåll per månad att jämföras med 307 hushåll för 2023, således en minskning med totalt 49 hushåll.

Avslagsbeslut - Under 2023 fattades totalt 3096 beslut om avslag varav 596 var avslag på ansökan i sin helhet och 2500 var avslag på del av ansökan.

Utfallet i domar från rätten efter överklagande av beslut kommer att redovisas i kommande kvalitetsrapport från förvaltningen.

Dödsboutredningar och ekonomiskt bistånd till begravningskostnader - Under 2023 har 68 dödsboutredningar öppnats och handlagts av enhetens två utredningsassistenter. År 2022 var motsvarande siffra 59 dödsboutredningar.

Utbetalt Ekonomiskt bistånd för begravningskostnader - år 2023; 263 626 kr. (2022; 195 276 kr).

Krami - är en verksamhet i samverkan mellan Kriminalvården, Arbetsförmedlingen, Trollhättans stad och Vänersborgs kommun, förlagd i Trollhättan. Krami riktar sig till kvinnor och män över 18 år som på grund av kriminalitet och social bakgrund har svårt att finna, få och behålla arbete. Personalen, som är från Kriminalvården, Arbetsförmedlingen och kommunen

stöttar och hjälper de aktuella brukarna att hitta en fungerande väg till arbete och självförsörjning. Under 2023 har sammantaget 44 personer varit inskrivna på Krami. Av samtliga inskrivna under året var 18 personer från Trollhättan och 25 personer från Vänersborg samt 1 person från Tanums kommun (köpt plats). Under året har 15 deltagare gått i egenförsörjning, 6 deltagare i anställning utan stöd och 6 deltagare i anställning med lönestöd samt 3 deltagare till studier.

Vuxenenheten

Under 2023 har Vuxenenheten bestått av tre team, tre 1:e socialsekreterare samt en enhetschef. Utredningsteamet (socialsekreterare) har ansvarat för utredning och myndighetshandläggning medan stöd- och behandlingsteamet (behandlingssekreterare) samt stöd- och boendeteamet (behandlingssekreterare) har utgjort vårt utförarled som arbetat med olika former av kvalificerade och specialiserade öppenvårdsinsatser. Enhetens målgrupp är vuxna personer från 18 år med olika former av missbruks-/beroendeproblematik inkl. spelproblematik samt våld i nära relation/brottsoffer och avhoppare.

Fokus och mål i verksamhetsplan 2023 – utveckla dokumentationen av de professionella bedömningarna i utredningar, utöka den brukarinriktade gruppverksamheten ytterligare, utveckla det metodiska arbetet genom samverkan/samarbetet mellan teamen i enhetens utförarled för att gynna det kollektiva lärandet och kompetensutbytet med ett tydligt brokarfokus samt utöka det förebyggande och uppsökande arbetet.

Ärenden per månad - under 2023 har Vuxenenheten hanterat mellan 93 - 117 aktiva/pågående ärenden per månad (jmf. 2022: 98 - 106/månad) varav 13 - 21st./månad har avsett VIN (2022: 6 - 11/månad). Aktuella ärenden gällande unga vuxna i åldern 18 - 20 år har varierat mellan 4 - 19/månad (2022: 6 - 11/månad).

Antal personer och ålder- 365 personer (2022: 376 personer) har varit aktuella på enheten (137 kvinnor; 227 män). Sammantaget har 131 personer (61 kvinnor; 69 män) haft någon form av pågående ärende (2022: 210st.). Den yngsta personen som varit aktuell på enheten under året var 18 år och den äldsta personen 82 år, så vi har fortsatt liksom tidigare år, haft ett brett åldersspann.

Insatser - 124 personer (2022: 97st.) har under året beviljats någon form av insats/åtgärd utifrån missbruks-/beroendeproblematik och 35st. (2022: 37st., 2021: 34 st.) med anledning av våld i nära relation (varav 2 män). En utredning har genomförts gällande avhoppare från kriminell verksamhet och tre utredningar avseende brottsoffer.

Skyddat boende - 8 kvinnor (2022: 5st.) har, utifrån vårt upprättade direktavtal med Trollhättans skyddade boende, haft insats där och fem av dessa har haft minderåriga barn (totalt 10 barn) som har följt med sin mamma till skyddat boende. Två (2) kvinnor (2022: 2st.) har varit beviljade skyddat boende på annan ort genom extern aktör enligt ramavtal (inkl. sammanlagt fem barn). De beviljade insatserna i form av skyddat boende på annan ort har båda en grund i hedersrelaterat våld. Den yngsta, inom Vuxenenhetens verksamhet, som varit aktuell för någon form av insats avseende våld i nära relation har varit 18 år och den äldsta 64 år.

HVB- institutionsvård - under 2023 har en person beviljats behandlingshem enligt SoL avseende missbruksproblematik och tre personer har vårdats enl. LVM. Totalt 11 - 15 brukare per månad (22 unika personer, 59% män 41% kvinnor) har varit beviljade Strandviken-insatsen.

Öppenvårdsinsatser på hemmaplan - sammanlagt har 94 personer (2022: 7st; 2021: 108st.) varit aktuella för öppenvårdsinsats avseende missbruk/beroende. Vidare har 7 personer (2022: 7st.;

2021: 2st.) i målgrupperna våld i nära relation alt. avhoppare/våldsutövare beviljats insats, varav en av dessa även haft samtidiga insatser för missbruksproblematik. Antalet personer aktuella i vår öppenvård har ökat med 22% jämfört med 2022.

Sociala serviceinsatser - totalt har 64 sociala service-insatser genomförts under 2023 fördelat enligt följande: Råd- och stödsamtal 38, Strandvikens boende 4, anhörigstöd individuellt 11, anhörigstödsgrupp en gruppomgång med 5 deltagare, återfallspreventionsgrupp en gruppomgång med 3 deltagare samt Klivet och aktivitetsgrupp Nöjet, med en gruppomgång vardera med totalt 8 deltagare.

Förändring av utförarverksamheten

På uppdrag av IFO-chef genomfördes en genomlysning av enhetens verksamhet med start våren 2023. Detta gällande kostnader, personalresurser/vakanser, ärenden/insatser, ärendefördelning/team samt brukarnas behov. Vidare skulle interna jämförelser inom IFO/andra enheter samt omvärldsbevakning göras. En analys av verksamhetens behov bl.a. utifrån nuläge och framtidsutsikter, förslagen i samsjuklighetsutredningen samt vid ev. fler ensamhushåll alt. satellitboenden inom vår verksamhet skulle sammanställas.

Utifrån resultatet av genomlysningen av verksamheten, den faktiska ekonomiska situationen samt med utgångspunkt i de tankar och förslag som bl.a. inkommit från enhetens medarbetare, påbörjades ett aktivt arbete med en verksamhetsutvecklande förändring i enhetens utförarled. Detta med fokus på sammanslagning av båda teamen i Vuxenenhetens utförarled till ett utförarteam, där alla behandlingssekreterare ingår och arbetar på schemalagd arbetstid.

I och med denna verksamhetsutvecklande förändring kommer enheten, förutom att behålla samtliga befintliga personalresurser, bl.a. kunna möjliggöra en jämnare arbets- och ärendefördelning och flexibilitet att ta emot ärenden i hela utförarledet. På sikt ska vi även kunna erbjuda ett än mer fördelaktigt arbetsschema för vissa av medarbetarna, i syfte att bidra till ett hållbart arbetsliv. Detta samtidigt som vår enhet kommer att öka tillgängligheten för en alltmer komplex målgrupp och i god tid kunna påbörja omställningen till en än mer behovsanpassad socialtjänst. Förändringen kommer att gälla från 24-01-01.

Barn- och ungdomsenheten

Enheten vänder sig till barn och unga och deras föräldrar och är uppdelade i fyra team; mottagningsteam, barnteam (0 - 12 år), ungdomsteam (13 - 20 år) samt ett våldsteam.

Enhetens mål- och fokusområden har de senaste åren haft fokus på att fortsätta utveckla och förbättra utredningsarbetet, barnets delaktighet och rättigheter samt samverkan överlag, med särskilt fokus på samverkansprocessen med vårt eget utförarled på råd- och stödenheten.

Orosanmälningar/ansökningar - för hela enheten inkom det under året 2546 orosanmälningar/information avseende barn och unga 0 - 20 år som riskerar att fara illa och 87 ansökningar. År 2022 inkom 2314 orosanmälningar/information och 87 ansökningar, 2021 inkom 1703 orosanmålningar/information och 57 ansökningar. Av anmälningar, inkommen information och ansökningar 2023 rörde 306 våldsutsatta barn, för 2022 var det 263 barn. Det är således en ökning från 2022 vad gäller ärenden som aktualiseras utifrån våld. Vi kan också konstatera att det är fler riktigt allvarliga anmälningar som inkommit under 2023 i jämförelse med 2022 även i många orosanmälningar som inte innehåller våld.

Utredningar - under 2023 öppnades totalt 685 utredningar, mängden utredningar har ökat med c:a 110 st. jämfört med 2020 då det öppnades 574 utredningar.

Denna kraftiga ökning senaste åren har inneburit behov av inhyrda konsulter samt vissa överanställningar för att klara uppdraget.

*Orosanmälningar missbruk av alkohol/narkotika ungdomar - o*rosanmälningar gällande unga 13 - 20 år avseende missbruk av alkohol/narkotika har minskat jämfört med 2022. Under 2023 inkom totalt 51 orosanmälningar, 2022; 66 st., 2021; 37 st., 2020; 59 st.

Av totalt 51 orosanmälningar avser 29 flickor och 22 pojkar. 69% av orosanmälningarna avser åldersgruppen 15 - 17 år och dessa är i princip helt jämnt fördelat mellan flickor och pojkar. Den vanligaste orsaken till orosanmälan i samtliga åldersgrupper är missbruk av narkotika (53%) och dessa avser 59% pojkar och 41% flickor. Vad gäller orosanmälningar avseende missbruk av tabletter är det 100% flickor (4 st.).

*Placeringar Institution / HVB - a*ntalet unga placerade på HVB (hem för vård eller boende) eller på statens institutioner har ökat kraftigt under de senaste åren. Antalet vårddygn under 2023 har ökat med 35% jämfört med 2022 och med s:a114% jämfört med 2021. Bedömningen är att placeringarna varit oundvikliga utifrån socialtjänstens ansvar att skydda barn och unga och det speglar också det ökade inflödet av orosanmälningar. Under året har totalt 20 ungdomar i åldrarna 13 - 20 år varit placerade på HVB eller SIS någon gång under året (9 flickor och 11 pojkar). Utöver detta har 14 yngre barn har varit placerade på HVB under året, huvuddelen av dem tillsammans med förälder (7 flickor 7 pojkar).

Under våren 2023 genomfördes en genomlysning av samtliga placeringar på HVB och SIS och det konstaterades att för samtliga placerade var det rätt insats utifrån behov och juridiska grunder.

Råd- och stödenheten

Enhetens verksamhet består av två större team med familjebehandlare samt fältsekreterare och utöver det två tjänster med specifik inriktning mot föräldrastöd, föräldrarådgivare vid Sirius familjecentral samt samordnare föräldrastöd. Enheten har också två tjänster med inriktning arbetsledning, utveckling och kvalitetsuppföljning i form av 1:e behandlingssekreterare.

Under 2023 har hela enhetens kontor/arbetsplats flyttat från befintlig lokal som var uppsagd av fastighetsägare till en evakueringslokal på Lindgården under maj 2023. Verksamheten kommer att flytta till permanenta lokaler i gamla flickskolan beräknas till mars 2024.

*Team familjebehandlare - t*eamet familjebehandlare har under året gått från att ha tre inriktningar till att vara två olika inriktningar barn -och ungdomsteam med sammanlagt 11 tjänster. Våldsteam som specifik inriktning valde enheten att ta bort under 2023 av flera olika anledningar men framför allt då det är en problematik som ofta återfinns i många ärenden och på många olika sätt. Därav är det viktigt att alla enhetens familjebehandlare är uppdaterade och utbildade i att hantera våld i olika former och på olika sätt samt också med olika typer av metodik. Familjebehandlare har under 2023 haft ett genomsnitt per månad på c: a 70 familjer i biståndsbedömda insatser (94 barn).

Enhetsspecifika mål i verksamhetsplanen 2023; Mål och fokusområden för året har bl.a haft fokus på att utveckla yrkesrollen, tydliggöra barnets röst och delaktighet i både handling och dokumentation samt utveckla dokumentationsarbetet i stort. Målen har följts upp och vissa delar kommer att ingå i det fortsatta utvecklingsarbetet under 2024.

*Verksamhetens biståndslösa insatser – Serviceinsatser - v*erksamhetens biståndslösa utförande i form av rådgivning och stödgrupper har under året i genomsnitt haft ca 30 personer pågående per månad och har getts inom följande områden:

- **Råd och stödsamtal** (47)
- **Brottsofferstöd** (3)
- **Medling** (0)
- **Föräldrarådgivningssamtal** (51)
- **Hela Barn** (6) (barnfokuserad samtalsserie för föräldrar i konflikt som har svårt att samtala om frågor som rör det gemensamma barnet.
- **Komet** (19) (föräldrastödsprogram för föräldrar till barn med utagerande beteende, som upplever att de ofta hamnar i konflikt med sina barn.
- **Kaktus** (8) (stödgrupp för barn och ungdomar som växer/växt upp i en familj med känslomässiga sjukdomar t.ex psykisk ohälsa/beroende.
- **Skilda världar** (7) (stödgruppverksamhet som vänder sig till barn i åldrarna 7-12 år med skilda/separerade föräldrar)
- **BIFF** (3) (Barn I Föräldrars Fokus - föräldragrupp till föräldrar som separerat och inte kommer överens om frågor som rör barnen)

Den individuella rådgivningen har mestadels bestått av föräldrarådgivningssamtal och råd och stödsamtal och gruppverksamheten har flest deltagare i KOMET.

Team Fältsekreterare - fältsekreterarnas uppdrag och mål är bland annat att arbeta förebyggande mot ungdomar genom uppsökande arbete på fältet. Det görs genom de fyra olika kärnuppgifter (uppsökande arbete, kartläggning och analys, sociala förebyggande insatser samt dokumentation, uppföljning och kunskapsförmedling). Det genomförs många olika sociala fältinsatser av fältsekreterarteamet samt också i samverkan med andra verksamheter och förvaltningar i kommunen. Fältverksamheten har en väl genomarbetad verksamhetsplan att arbeta utifrån vad gäller verksamhetens arbetsområden mål och aktiviteter samt enhetsspecifika fokusområden. Följande enhetsspecifika mål/områden har vi haft fokus på 2023:

- Utveckla och tydliggöra yrkesrollen fältsekreterare samt samsyn i begreppet socialt fältarbete.
- Utveckla dokumentation och analys av det sociala fältarbetet med fokus på vad är ungdomarnas behov (universellt och selektivt och indikerat) som störst i kommunen för att där kunna sätta in rätt insatser.
- Utveckla ett systematiskt arbetssätt för socialt fältarbete på indikerad nivå för att dokumentera, analysera och utvärdera i syfte att tydliggöra och få samsyn kring risk och skyddsfaktorer och följa utvecklingen på individnivå för att säkerställa att ev behov av insatser är tillgodosett.

Teamet har arbetat med alla tre områdena på olika sätt under 2023 och har kommit en bra bit på väg inom alla områden.

Fältverksamheten har under 2023 analyserat verksamhetens dokumentation kvartalsvis för att kartlägga olika mönster, risker och trender på selektiv samt universell nivå. Analysen har även syftat till att följa upp fältverksamhetens arbete och identifiera behov av insatser för att förebygga social problematik hos ungdomar i Vänersborg. Analysen har exempelvis resulterat i att fältverksamheten har utvecklat nya insatser som exempelvis klassinsatsen Språkbruk och rastaktiviteter med tema om psykisk ohälsa. Fältverksamheten har dessutom genom sin analys till exempel identifierat behov av att nå mer flickor vilket lett till en insats i samarbete med skola och fritidsgårdsverksamhet där 92 flickor deltog. Fältverksamheten har under 2023 även upprättat ett nytt arbetssätt i form av en systematisk dokumentation kring enskilda ungdomar utifrån tre orosnivåer. Syfte med arbetssättet är att kartlägga, fånga upp, sätta in insatser och följa upp ungdomar med social utsatthet/problematik.

Under 2023 har fältverksamheten tillsammans med högstadieskolorna tagit fram ett samverkansdokument vars syfte är att klargöra roller och förväntningar från de olika verksamheterna och på så vis underlätta samverkan samt nå högre måluppfyllelse utifrån våra uppdrag gentemot ungdomar/elev. I samverkansdokumentet framgår bland annat att fältsekreterare ska delta på EHT-möte på samtliga högstadieskolor två gånger per termin för övergripande informationsutbyte om målgruppen kring exempelvis behov, problemområden och hur vi kan öka friskfaktorer. Vidare framgår i samverkansdokumentet att Fältsekreterare även ska vara tillgängliga efter bedömning av verksamhetens behov och resurser för samarbete kring projekt, insatser eller specifika behov på en skola. Flera förfrågningar har lett till specifika insatser under året.

Nedanstående sociala fältinsatser har genomförts under året:

*Socialt uppsökande fältarbete - g*enomförs genom att arbeta uppsökande och förebyggande ute på fältet i kommunen och i olika miljöer där ungdomar vistas. Detta är framför allt på högstadieskolorna samt på andra kända samlingspunkter vilka varierar utifrån årstid och behov. Fältsekreterare utför minst ett besök per vecka på varje högstadieskola samt gymnasiet i Vänersborg. Upplevelsen av det generella fältarbetet med uppsökande verksamhet är att det är positivt och fältsekreterare får en god kontakt och bra relation med de ungdomar som de möter.

*Sommargrupp - g*enomfördes under fyra veckors tid i juni 2023 med sammanlagt 12 ungdomar. Ett flertal aktiviteter med en tydlig plan och syfte genomfördes för dessa ungdomar tillsammans med olika teman, studiebesök och trevliga inslag såsom mat, dryck, fika och lek. Utvärderingen påvisade mycket goda resultat. Samtliga ungdomar kan tänka sig att rekommendera sommargrupp till andra ungdomar. Sammanfattningsvis framkommer i utvärderingen att många av ungdomar upplever att de lärt sig något nytt kring bl.a. framtid och psykisk hälsa, kärlek och relationer, framtid samt hänsyn och bemötande. Även besök av polis samt studiebesök på fritidsgården var uppskattat. Dessa sommargrupper kommer att genomföras även 2024.

Sociala fältinsatser i skolan;

Drogsmart - ett förebyggande program som omfattar tre tillfällen. Syftet med drogsmart är att senarelägga alkoholdebuten hos unga samt ge unga ökad kunskap för att avstå bruk av narkotiska preparat. Programmet genomfördes tidigare i årskurs 9 på samtliga grundskolor i Vänersborg. Fältverksamheten har dock utifrån kartläggning av ungdomssituationen i Vänersborg och genom omvärldsbevakning bedömt att programmet skulle kunna ge en ökad förebyggande effekt i en tidigare årskurs. Fältverksamheten har därför tillsammans med drogförebyggande samordnare under 2023 genomfört drogsmart i årskurs 8.

Språkbruk - uppmärksamma och öka förståelsen för språkbrukets påverkan på elevernas mående samt skolmiljö och på så sätt minska elevernas negativa språkbruk gentemot varandra.

Våld och ungas relationer - information om våld i nära relation och vilken hjälp som finns att få. Denna insats utfördes på Fridaskolan i åk 9.

Nätvett - öka medvetenhet kring den påverkan som nätet/sociala medier har på ungdomar.

Fördomssmart - öka medvetenhet kring fördomar och bidra till ett normkritiskt förhållningssätt.

Unga relationer - rastaktivitet med tema relationer.

Hälsovecka - rastaktivitet med tema psykisk hälsa (friskfaktorer).

En annan skolinsats innebär att presentera sig själva och verksamheten för åk 6. Detta genomförs för samtliga åk 6-klasser inför sommarlovet.

Under året har också *schools out* och *schools in* genomförts likt tidigare år i samverkan med bl.a. skola och fritid i samband med skolstart och skolavslutning. Även i år anordnade fältteamet ett eget schools in för Fridaskolan.

Att vara aktiv på sociala medier genom Instagram och Tiktok intervjuer är en mycket viktig aktivitet för fältteamet. Syftet är att marknadsföra vår verksamhet och sprida kunskap, underlätta för ungdomar att ta kontakt med andra professionella och framföra ungdomars röst. På Instagram har fältteamet genomfört temaveckor om olika områden, exempelvis våld i nära relation, heder, relationer, tystnadskultur osv.

Samordnare föräldrastöd

Under 2023 i april tillsattes tjänsten samordnare Föräldrastöd. Syftet med tjänsten var att i första hand samordna föräldrastödet inom vår förvaltning IFO, men också se till att det föräldraskapsstöd vi erbjuder är väl utvecklat, organiserat samt tillgodoser föräldrars behov av stöd i vår kommun. En annan stor del är att marknadsföra, samverka med kommunens övriga verksamheter samt genom ett operativt arbete leda stödgrupper.

Samordnaren har också på olika sätt marknadsfört enhetens föräldraskapsstöd, genom att informera på föräldramöten, lägga ut information på olika kanaler såsom till exempel hemsida och infomentor men också varit ute och informerat på olika verksamheter till exempel familjerådgivning, rektorsträffar, elevhälsa, UPH (Ungas psykiska hälsa Torpa vårdcentral) samt andra verksamheter. Samordnaren deltar även på nätverksträffar och andra samverkansformer, där också polis ingår. En grupp som vi genom åren sett att vi inte når ut till är utrikesfödda föräldrar därav har ett samarbete startats upp mellan samordnare föräldrastöd, ASI och Familjecentralen Sirius som är verksamheter som riktar sig till och till stor del träffar denna målgrupp. Under året har samordnare varit ute på Barnens Kastanj (fritidsklubb) i syfte att samtala med föräldrarna på Torpaområdet och undersöka vilka behov av stöd som de har, men också för att bygga relation och nå ut med budskapet att socialtjänsten i första hand arbetar för att stötta och hjälpa föräldrar i sitt föräldraskap. Detta arbete resulterade i att ett Café, Kastanjens Café som nu har verksamhet varje fredag i Barnens Kastanjs lokaler, caféet är riktat till vuxna. Caféet skall ses som en träffpunkt med utgångspunkt i att prata svenska, samtala om föräldraskap, guidas vidare inom ASI:s områden samt lyssna in deras frågeställningar och behov av stöd i bland annat sitt föräldraskap. Detta är ett samarbete mellan alla tre verksamheterna och har varit ett lyckat koncept, mellan 12 - 20 deltagare varje tillfälle.

Samordnare har också dialog med andra verksamheter utifrån att möta t.ex nya lagförslag såsom stöttning till vårdnadshavare till placerade barn, hur kan vi på Råd och stödenheten utveckla vårt föräldrastöd till denna målgrupp. Samordnare har även lyssnat in behov av stöd för föräldrar till barn med problematisk skolfrånvaro. Dialog förs med rektorerna hur vi tillsammans kan hjälpas åt och stötta dessa föräldrar.

Familjeenheten

Familjeenheten består av familjerådgivningen, familjerätten, barnsekreterare för barn och unga placerade i familjehem och familjehemssekreterare.

Familjerådgivningen - en verksamhet med erfaren personal som i hög grad driver verksamheten självständigt. På grund av uppsägning av lokaler bestod en stor del av året inledningsvis av att hantera flytt av verksamheten till nya lokaler. Under samma period valde Dalslandskommunerna att säga upp sitt avtal som de haft med vår kommun under många år. Dalsland övergår till att själva bedriva verksamheten i samverkan för att ge sina

kommuninvånare service mer lokalt. Tyvärr drabbades också verksamheten av en långvarig sjukskrivning som sedan övergick till att medarbetaren efter många år i tjänsten valde att gå i pension. Bortfallet på tjänsten under flera månader innebar att köerna växte sig långa. En rekrytering kunde ske under hösten 2023 och för närvarande har vi fokus på planen för att komma i kapp med köerna som bildats.

Antal besökande personer 2023; 174 personer.

Antal genomförda samtal 2023; 387 samtal

Brukarundersökning genomförs årligen, senast hösten 2023 med mycket goda resultat. Däremot fanns det detta år synpunkter från vissa brukare på långa väntetider vilket var förväntat.

Familjerätten - familjerätten har under många år varit en stabil verksamhet med hög kompetens. Under året har även denna verksamhet påverkats av sjukskrivningar samt även en längre föräldraledighet. Ordinarie personal har arbetat hårt under året men det blev till slut inte hållbart utan hjälp från inhyrd konsult med den särskilda kompetens som krävs för att få arbeta inom detta specialiserade område.

Under året har chef tillsammans med samordnare för gruppen, skapat processer i kvalitetsledningsarbetet inom alla de områden som rör familjerätten. Vi har också under året digitaliserat egenkontrollerna i Forms bl.a för att underlätta analysarbetet.

Arbetsmängden har ökat kraftigt under 2023 jämfört med 2022;

	2023	2022
Utredning vårdnad/boende /umgänge	51	34
Umgängesstöd yttrande	18	16
Umgängesstöd enligt Dom	12	8
Upplysningar enligt FB 6:20	49	42
Samarbetssamtal	94	61
Yttrande adoption	3	0
Avtal	8	9
Namn/pass yttrande	0	1
Informationssamtal	55	44

Familjehemssekreterare - fyra handläggare har fokus på att följa, stötta och handleda familjehem och två handläggare har fokus på att rekrytera och utreda nya familjehem samt följa, stötta och handleda jourhem. Bland familjehemssekreterarna har vi haft en viss personalomsättning vilket innebär flera nya medarbetare så en stor del av tiden detta år har till stor del bestått av rekrytering och introduktion. Då många är nya har vi behövt genomföra kompetensutveckling både internt och externt för att säkra kvalitén. Vi har haft en tydlig plan för processen för att öka kvalitén och kunskapen på enheten. 1:e socialsekreterare och administratör går tillsammans igenom alla ärenden med alla handläggare i grupp för att säkerställa att beslut etc. är hanterat rättssäkert.

Barnsekreterare - under året har vi bl.a arbetat med ”Livsboken” för att öka barnens känsla av sammanhang. Detta har varit ett roligt och berikande arbete för socialsekreterarna. Känslan av att verkligen kunna ge våra placerade barn det de behöver har ökat och det i sin tur ger en ökad tillfredsställelse i yrket.

Familjehemsplacerade barn och unga - ökade kraftigt med 64% under åren 2017 - 2021. Under 2022 och 2023 har antalet legat ganska stabilt på 97 - 98 st. Totalt för 2023 har 97 barn och unga varit föremål för familjehemsplacering någon gång under året, utav dessa var 57 flickor och 40 pojkar. Under 2023 genomfördes 27 nya familjehemsplaceringar, 17 flickor och 10 pojkar. Största anledningen till att antalet är stabilt (trots många nya placeringar) beror framför allt på

ett intensivt arbete med vårdnadsöverflyttningar från föräldrar till familjehemsföräldrarna. 62% av barnen är placerade i våra egna familjehem och resterande ca 38% är placerade i familjehem som har uppdrag via konsultföretag.

Totalt har 15 barn varit föremål för vårdnadsöverflytt under de senaste två åren.

Hållbart arbetsliv

Den totala sjukfrånvaron för IFO 2023 är 9,92% i snitt jämfört med 10,72% 2022. Korttidsfrånvaron är i snitt 2,62% jämfört med 2,84% 2022. Således har sjuktalen sänkts under året både vad gäller långtids- och korttidsfrånvaro.

Vi arbetar vi aktivt för att personal ska vara i arbete och för att uppmärksamma signaler på ohälsa i ett tidigt skede och vi följer kommunens rutiner för sjukfrånvaro och rehabilitering.

Alla enheter arbetar med personalen och dess arbetssituation och mående på olika sätt. Samtliga enheter har frågan levande på APM och i övrigt förekommande mötesforum och frågan lyfts på varje enskilt medarbetarsamtal. På IFO använder vi "mätstickan" som ett verktyg att skatta arbetsbelastning och mående utifrån arbetssituationen kontinuerligt under året. Resultatet av dessa presenteras också med kontinuitet på IFO:s LSG för information och dialog. Alla enheter arbetar också med arbetsmiljön enligt OSA (Organisatoriskt och systematiskt arbetsmiljöarbete). Vissa sektioner har också hälsoinspiratörer som ett led i att uppmärksamma och arbeta med den psykosociala arbetsmiljön. Merparten av medarbetarna inom IFO arbetar mot de mest utsatta i samhället och löper enligt forskningen en högre risk än de flesta andra yrkesgrupper att utveckla psykisk ohälsa i form av utmattningssyndrom, ställföreträdande och sekundära trauma utifrån att kontinuerligt möta en utsatt målgrupp som ofta har problematiska livsberättelser, tidigare trauman och psykisk ohälsa kombinerat med vår skarpa myndighetsutövning. Inom IFO finns sedan 22-08-01 en överenskommelse som upprättas i samverkan med skyddsombud och fackliga parter. All berörd personal inom IFO har möjlighet att använda fyra dagar under året av sin arbetstid till återhämtning och reflektion utifrån behov. Syftet är att förebygga psykisk ohälsa och att detta ska bidra till hållbarhet på sikt. Detta följs upp kontinuerligt på olika sätt, bland annat i dialog på LSG.

Medarbetarenkäten totalt för IFO:s personal visade på att 50% (57% 2022) är ambassadörer och rekommenderar sin arbetsplats till andra. HME (hållbart medarbetarengagemang) för verksamhetsområdet ligger på 79 jämfört med HME 80 för 2022. Resultatet för varje enhet kommer att analyseras och tas upp på respektive enhets APM och vid behov kommer handlingsplaner att upprättas.

Verksamhetens enhetschefer har under året haft en mycket hög arbetsbelastning men, trots detta bedöms resultatet i medarbetarenkäten vara mycket bra. Här visade medarbetarenkäten att 100% av cheferna är ambassadörer rekommenderar sin arbetsplats till andra vilket är samma resultat som 2021. HME ligger på 96 vilket är något högre än 2022 då resultatet var 89.

Sammantaget görs bedömningen att de flesta inom IFO upplever att de har ett hållbart arbetsliv.

Verksamhetsutveckling

Under första kvartalet 2023 påbörjades ett aktivt och enhetsövergripande arbete med verksamhetsplanering utifrån mål- och fokusområden, resurser, övriga förutsättningar samt gällande och kommande lagförändringar/föreskrifter. De fem enheternas verksamheter vilar på olika lagstiftningar och föreskrifter, vilket kräver att varje enhet upprättar sina egna verksamhetsplaner utifrån sitt specifika område och utvecklingsbehov. I flera av enheterna upprättas flera verksamhetsplaner för de olika verksamheterna inom enheten.

Arbetet med att förbättra och utveckla verksamheterna inom IFO pågår ständigt på alla enheter och är ett högt prioriterat område. Vi arbetar kontinuerligt med revidering och utveckling av olika rutiner och riktlinjer, hitta nya arbetsmetoder och strävar efter att ha en flexibel organisation så att vi kan ställa om utifrån ändrade förutsättningar och behov. Utvecklingsarbete pågår även kontinuerligt avseende digitalisering på olika sätt inom de olika verksamhetsgrenarna.

Framtidsutsikter

Kommuninvånarnas behov av individ- och familjeomsorgens insatser är fortsatt hög. Det handlar inte bara om fler barn i behov av stöd och insatser, utan även om alltmer komplexa behov inom samtliga områden som ställer krav på hög kompetens och ett brett samarbete både internt och externt. En fortsatt stor oro inför framtiden finns, när man nationellt men även i Vänersborg, fortsatt ser en ständigt ökande arbetsmängd inom verksamheter för barn och unga.

Arbetet med omställning till en ny socialtjänstlag påbörjas nu under 2024 och kommer att påverka verksamheten i hög grad. En socialtjänst som ska finnas till för de med störst behov och samtidigt ska driva ett mer omfattande långsiktigt och förbyggande arbete med tidiga insatser är också mer resurskrävande än dagens uppdrag. Detta i kombination med den höga arbetsbelastningen samt svårigheter att rekrytera personal kommer att innebära en stor utmaning inte minst för IFO. I dagsläget finns det också ett stort antal övriga nya lagförslag vid sidan av nya socialtjänstlagen som kommer att påverka vår verksamhet inom barn- och unga samt missbruk/beroende. Ständigt nya lagkrav och skärpta föreskrifter samt rekryteringssvårigheter medför stora utmaningar i att planera och få en stabilitet och kontinuitet både i det dagliga arbetet och utvecklingsarbetet.

Bemanning och rekrytering av personal är en nationell utmaning även för IFO:s område. I nuläget har vi mycket svårt att rekrytera behörig personal. Antalet utbildningsplatser på landets högskolor och universitet har kontinuerligt ökats utifrån behov, men tyvärr är inte socialtjänstens områden särskilt attraktivt för många socionomer och de väljer andra yrkesområden. Särskilt svårt är det inom området för barn och unga och i dag är väldigt många kommuner fortsatt tvingade att ta in konsulter för att klara uppdraget, så även i Vänersborg. Den desinformationskampanj som startade på sociala medier i början av 2022 avseende att Sveriges myndigheter kidnappar barn är fortsatt pågående, det gör arbetet än mer utsatt vilket också påverkar attraktiviteten för yrket.

Kostnaderna för försörjningsstöd påverkas av omvärldsfaktorer som vi i låg grad kan påverka och är svåra att förutse. Här finns definitivt en risk att pågående lågkonjunktur kan medföra att fler kommer vara i behov att söka och vara berättigade försörjningsstöd under 2024.

En särskild utmaning för IFO i Vänersborg är fortsatt att vi har Nordens största flyktingförläggning i vår kommun. Detta innebär dels en ökad arbetsbelastning, dels svåra juridiska bedömningar i många fall, inte minst utifrån barnrättskonventionen då många barn vistas där under väldigt lång tid, vissa under många år. Betonas bör också att detta också är kostnadskrävande då staten inte ersätter personalens arbetsinsats för denna målgrupp, enbart placeringskostnader om det blir aktuellt.

Administrativa avdelningen och Kvalité och utveckling

Personalstatistik	**2021**	**2022**	**2023**
Antal anställda, st	1 707	1 812	1 768
varav män	296	338	333
Sysselsättningsgrad - kvinnor %	97	98	96
Nämnd och administration	100	99	99
Hemtjänst	95	97	96
Särskilda boenden	97	95	94
Vård stöd och utredning	96	96	98
Personligt stöd och omsorg	97	97	97
Individ och familjeomsorg	98	99	99
Arbete, sysselsättning och integration	99	99	99
Sysselsättningsgrad - män %	97	98	97
Nämnd och administration	100	97	98
Hemtjänst	95	97	97
Särskilda boenden	95	90	91
Vård stöd och utredning	94	97	99
Personligt stöd och omsorg	98	99	99
Individ och familjeomsorg	100	100	100
Arbete, sysselsättning och integration	98	98	97
Medellön - kvinnor, kr			
Nämnd och administration	48 586	46 898	49 281
Hemtjänst	26 700	27 307	28 908
Särskilda boenden	27 649	28 161	29 238
Vård stöd och utredning	33 075	34 232	36 309
Personligt stöd och omsorg	29 177	29 547	30 562
Individ och familjeomsorg	37 484	38 699	39 522
Arbete, sysselsättning och integration	31 141	31 500	32 848
Medellön - män, kr			
Nämnd och administration	51 400	49 850	42 190
Hemtjänst	24 764	25 120	26 809
Särskilda boenden	25 463	25 444	26 681
Vård stöd och utredning	30 729	31 777	34 402
Personligt stöd och omsorg	27 385	27 945	29 460
Individ och familjeomsorg	37 345	38 326	39 638
Arbete, sysselsättning och integration	30 661	30 757	31 685

Färdtjänst	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med beviljad färdtjänst 31/12	1 436	1 631	1 320
Antal arbetsresor	2 432	2 313	1 790
Antal övriga resor	14 591	20 307	22 793
Nettokostnad per resa, kr	272	259	259
Antal avslag	36	40	24

Riksfärdtjänst	**2021**	**2022**	**2023**
Antal utförda enkelresor	30	16	21
- varav flyg	2	0	0
- varav tåg	8	6	8
- varav bil	20	10	13
Genomsnittlig kostnad per resa, kr	3 522	3 639	1 168

Äldreomsorg

Särskilt boende

Allvårdsboende och demensboende	**2021**	**2022**	**2023**
Totalt antal platser 31/12	339	347	362
Varav:			
- Ringhem	27	27	27
- Niklasbergsvägen 9	24	24	24
- Solängen	66	66	66
- Ekeliden	21	21	0
- Lunddala / Nordkroksvägen	0	0	44
- Björken	45	45	45
- Eken	36	36	36
- Linden	36	36	36
- Solhaga	24	24	24
- Sörbygården	24	32	24
- Niklasbergsvägen 1	36	36	36
Personalkostnad per plats/dag, kr	1 573	1 549	1 598
Nettokostnad per plats/dag, kr	1 729	1 753	1 851
Genomsnittlig beläggning	90	99	100

Hemtjänst

Hemtjänst	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med utförd hemtjänstinsats	684	710	712
Totalt antal utförda timmar	221 052	235 215	250 592
- Varav utförda timmar/insatser av annan utförare	20 608	20 324	22 514
- Varav utförda timmar/larm	i.u	i.u	4 696
- Varv utförda timmar/natt	i.u	i.u	10 070
Personalkostnad per utförd timma, kr	715	750	761

Från och med februari 2023 utförs larm och natt av ”ordinarie” hemtjänstgrupper. Fram tills februari 2023 utfördes detta av larm respektive nattenheten. Därav går det inte att ta fram nyckeltal för 2021-2022. Kostnaderna för larm respektive natt kommer att kunna följas separat from 2024.

Vård, Stöd och Utredning

Kommunal primärvård	**2021**	**2022**	**2023**
Antal inskrivna i hemsjukvård (31/12)	1 055	1 078	1 121
Antal ärenden Samverkande sjukvård	101	58	78
Antal genomförda vaccinationer	4 300	3 000	3 000
Antal patientbesök Kommunrehab	8 896	10 503	11 755

Korttidsvård och växelvård	**2021**	**2022**	**2023**
Antal inskrivna under året	503	650	712
Antal platser	24	26	26
Antal vårddagar	6 191	8 230	8 927
Beläggning i %	70	94	102
Personalkostnad per vårddag	2 363	1 916	1 845
Total nettokostnad per vårddag	2 480	2 025	1 964

Utskrivningsklara	**2021**	**2022**	**2023**
Antal patienter (ej unika)	1 459	1 264	1 343
Antal betaldagar	31	196	473
Kostnad per vårddag, i kr	8 900	9 300	10 500

Dagverksamhet - Biståndsbedömd	**2021**	**2022**	**2023**
Antal besök på dagverksamhet	6 537	7 025	7 042
Personalkostnad per besök, i kr	1 285	1 288	1 286

Förebyggande verksamhet – Antal besök	**2021**	**2022**	**2023**
Torpa träffpunkt	1 007	1 386	1 645
Övriga träffpunkter	2 777	6 519	9 289
Anhörigstöd	397	571	816
Frivilligverksamhet	669	762	1 115

Bemanningsenheten	**2021**	**2022**	**2023**
Sålda timmar totalt	156 642	151 185	150 530
- varav Äldreomsorg	119 748	110 382	111 785
- varav Personligt Stöd & Omsorg	36 894	40 803	38 745

Biståndsenheten	**2021**	**2022**	**2023**
Totalt antal fattade beslut	3 106	3 360	3 265
- varav Bifall	3 032	3 315	3 200
- varav Avslag	74	45	65

Individ- och Familjeomsorg

Barn & Unga	**2021**	**2022**	**2023**
Antal pågående utredningar under året	768	843	952
Antal ansökningar om vård enligt LVU	16	14	12
Antal beslut om vårdnadsöverflytt	3	10	5

Barn & Unga – HVB/SIS (0–21 år)	**2021**	**2022**	**2023**
Antal placerade totalt under året	18	28	34
Antal vårddagar totalt under året	2 854	4 520	6 101
Genomsnittlig nettokostnad/dygn, i kr	5 843	5 668	4 788

Barn & Unga – Familjehem (0–21 år)	**2021**	**2022**	**2023**
Antal placerade totalt under året	102	98	97
Antal vårddagar totalt under året	27 820	24 339	25 806
Genomsnittlig nettokostnad/dygn, i kr	1 167	1 145	1 133

Barn & Unga – Öppenvårdsinsatser	**2021**	**2022**	**2023**
Antal öppenvårdsinsatser under året	243	252	278
Antal med stöd av kontaktperson	6	4	4
Antal med stöd av kontaktfamilj	22	16	21

Familjerätt	**2021**	**2022**	**2023**
Antal utredningar (Vårdnad, boende, umgänge)	45	34	51
Antal samarbetssamtal	94	66	80
Antal informationssamtal	i.u.	44	55

Familjerådgivning	**2021**	**2022**	**2023**
Antal besökande personer	227	243	174
Antal genomförda samtal	398	493	386

Vuxenvård	**2021**	**2022**	**2023**
Antal utredningar under året - SoL	157	112	115
Antal utredningar under året - LVM	5	8	17

Vuxenvård – Externt köpt vård - Missbruk	**2021**	**2022**	**2023**
Antal placeringar under året - SoL	2	0	2
Antal placeringar under året - LVM	3	3	3
Antal vårddygn under året – SoL	142	0	99
Antal vårddygn under året – LVM	240	293	414
Genomsnittlig nettokostnad/dygn	3 577	3 976	4 323

Skyddat boende – Våld i nära relation & Avhoppare	**2021**	**2022**	**2023**
Antal köpta platser under året - ViN	4	2	2
Antal köpta platser under året - Avhoppare	1	1	0
Antal vårddygn under året – ViN	926	399	260
Antal vårddygn under året – Avhoppare	31	304	0
Genomsnittlig nettokostnad/dygn	1 967	2 547	2 673
Antal insatser i skyddat boende, THN enligt avtal	13	5	8

Vuxenvård - akutlogi	**2021**	**2022**	**2023**
Antal belagda platser under året	1 788	1 354	465

Vuxenvård – öppenvårdsinsatser	**2021**	**2022**	**2023**
Antal öppenvårdsinsatser under året	114	104	109

Ekonomiskt bistånd	**2021**	**2022**	**2023**
Antal bidragshushåll totalt under året	855	735	660
Antal bidragsmånader/hushåll (Snitt)	7,3	7,2	7,3
Antal personer med förmedlade medel under året	40	35	32
Utbetalt ekonomiskt bistånd, i tkr	51 311	46 101	44 551

Personligt stöd och omsorg

Personlig assistans LSS under 20 timmar/vecka	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med verkställt beslut den 31/12	19	14	14
Antal personer med kommunen som utförare	10	6	8
Antal beslutade timmar/månad i **egen** regi per 31/12	1 162	1 162	941
Antal beslutade timmar/månad i **privat** regi per 31/12	1 726	1 759	1 869
Antal utförda timmar under året i **egen** regi	10 479	10 742	9 727
Antal utförda timmar under året i **priva**t regi	19 828	18 256	16 547
Nettokostnad per utförd timma i **egen** regi, kr	293	303	311
Nettokostnad per utförd timma i **privat** regi, kr	283	290	296

Personlig assistans SFB över 20 timmar/vecka	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med verkställt beslut den 31/12	45	43	48
Antal personer med kommunen som utförare	10	8	8
Antal beslutade timmar/månad i egen regi per 31/12	4 664	3 897	3 905
Antal utförda timmar under året i egen regi	52 644	52 212	45 305
Nettokostnad per utförd timma i kommunal regi, kr	470	461	484
Ersättning från Försäkringskassan, kr/tim	315	320	324,5

Ledsagarservice LSS	**2021**	**2022**	**2023**
Antal ärenden i verkställighet den 1/10	24	23	21
Antal beviljade timmar per månad den 1/10	476	452	409

Avlösning LSS	**2021**	**2022**	**2023**
Antal ärenden i verkställighet den 1/10	23	24	28
Antal beviljade timmar per månad den 1/10	428	361	413

Kontaktpersoner LSS, SoL	**2021**	**2022**	**2023**
Antal ärenden i verkställighet den 1/10, **LSS**	72	57	54
Antal ärenden i verkställighet den 1/10, **SoL**	47	54	59

Korttidsvistelse LSS	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med korttidsplats 1/10	44	45	48
Antal beviljade dygn per månad per den 1/10	240	230	228
Antal externa placeringar per 31/12	2	1	1
Nettokostnad för externa placeringar, kr	539 293	846 488	801 128

Korttidstillsyn LSS	**2021**	**2022**	**2023**
Antal verkställda beslut i egen regi	11	12	13
Köpta platser 31/12	8	4	1
Kostnad per köpt plats, kr/år	96 200	96 200	96 200

Boendestöd - Stödteam	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med insatsen den 31/12	97	113	115
Antal beviljade timmar/mån per 31/12	528	578	556
Antal besök under året	24 683	29 648	29 670

Aktivitetshus, Niklasbergsvägen 3 – Psykiatrin	**2021**	**2022**	**2023**
Antal besök	3 120	3 486	3 750
Antal deltagare, snitt	32	32	33
Nettokostnad/besök, kr	387	357	368

Bostad med särskild service LSS	**2021**	**2022**	**2023**
Totalt antal brukare	139	137	136
Totalt antal lägenheter	147	147	140
Varav servicebostäder			
- Karlslundsgatan	9	9	9
- Bangatan	9	9	9
- Nordkroksvägen	7	7	7
- Enebacksgatan	10	10	10
- Idrottsgatan	19	19	19
Varav gruppbostäder			
- Flottning-/Forbondegatan	12	12	6
- Tagelgatan	12	12	12
- Ankargatan	12	12	12
- Tegelbruksvägen	12	12	11
- Brinkebo	7	7	7
- Bladvägen	6	6	6
- Mörtvägen	4	4	4
- Snödroppsvägen	12	12	12
- Rapsvägen, Brålanda	6	6	6
- Edsgatan	6	6	6
- Niklasbergsvägen	4	4	4
Nettokostnad per brukare/dygn, kr (exkl. köp)	2 359	2 473	2 831
Köpt plats, vuxen, 31/12	2	5	4
Genomsnittlig dygnskostnad vid köp, kr	5 204	6 462	9 432
Köpt plats, barn & unga, 31/12	9	6	6
Genomsnittlig dygnskostnad vid köp, kr	2 782	2 919	2 207

Boende för personer med psykiska funktionshinder	**2021**	**2022**	**2023**
Totalt antal brukare	45	44	44
Totalt antal lägenheter	49	49	49
Varav			
- Edsvägen	15	15	15
- Storegårdsvägen	9	9	9
- Kastanjevägen	10	10	10
- Regementsgatan	7	7	7
- Niklasbergsvägen	8	8	8
Nettokostnad per plats/dag (exkl. köpt plats), kr	1 657	1 710	1 755
Köpt plats den 31/12	5	4	6
genomsnittlig dygnskostnad köpt plats, kr	3 927	4 018	4 064

Arbete, Sysselsättning & Integration

Totalt antal anvisade personer under året (unika)	602	603	631

Beställare	**2021**	**2022**	**2023**
Försörjningsstöd	271	319	242
Arbetsförmedlingen	i.u	i.u	43

Antal insatser - arbetsmarknadspolitiska åtgärder	**2021**	**2022**	**2023**
OSA-platser	0	3	9
Trygghet- och utvecklingsanställningar	7	6	9
Lönebidrag	2	4	1
Nystartsjobb	44	64	71
Introjobb	i.u	i.u	21
Arbetsprövning	8	14	18
Spira	i.u	49	35
Kommunalt uppföljnings- och aktivitetsansvar	260	219	268
Integration/Samhällsinformation	8	6	8
Arbetsträning/Arbetspraktik	135	190	159

Övriga ungdomsinsatser	**2021**	**2022**	**2023**
Feriearbetande ungdomar år 9	27	83	81
Feriearbetande ungdomar gymnasiet	131	90	80
Feriearbeten statsbidrag	48	0	24

Aktivitetshus – Psykiatri	**2021**	**2022**	**2023**
Antal besök Fisketorget	2 529	2 849	3 200
Antal deltagare Fisketorget	27	26	60
Personalkostnad/besök	391	342	318

Daglig verksamhet LSS	**2021**	**2022**	**2023**
Antal personer med verkställt beslut	**190**	**191**	**197**
Hagaparken	25	18	27
Torpen	10	10	3
Slåttergatan	26	28	30
Gyllenheimsgatan	19	16	23
Lyckan Secondhand	12	11	11
Fredrikslunds Landeri – Hunddagis	15	12	13
Klappteatern	12	11	11
Holmängen	17	15	8
Transporten	8	9	10
Gränden	-	10	13
Öppenheten – Vänerparken	15	13	12
Företags**platser,** heltid	13	10	8
Företags**grupp**	18	18	21
Mottagningen	-	9	7
Nettokostnad per brukare/dag, i kr	904	899	978

Flykting	**2021**	**2022**	**2023**
Kommunmottagna flyktingar under året	22	23	21
Varav ensamkommande barn	0	0	3
Skyddsbehövande från Ukraina	-	25	0
Varav ensamkommande barn	-	5	0

§ 2

Bokslut för överförmyndarnämnden 2023

ÖFN 2024/8

Beslut

Överförmyndarnämnden godkänner och överlämnar upprättat bokslut och årsredovisning för år 2023 till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Varje kommunal nämnd ska enligt ekonomikontorets anvisningar sammanställa bokslut och årsredovisning. Dessa kommer att ingå som en del i kommunens externa årsredovisning för år 2023. Här redovisas verksamheternas resultat gentemot uppställda förväntningar samt en kortfattad ekonomisk analys över det gångna året.

Beslutsunderlag

- Förvaltningens tjänsteskrivelse, 2024-02-13
- Bokslut och årsredovisning för överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämndens behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att nämnden bifallit förslaget.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret

Överförmyndarnämnden

Ordförande: Madelaine Karlsson (S)
Vice ordförande: Bibbi Henriksson (L)

Verksamhetsbeskrivning

I varje kommun måste det enligt lag finnas en överförmyndare eller överförmyndarnämnd. I Vänersborgs kommun finns en överförmyndarnämnd, vilken är en kommunal tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Nämnden ska motverka rättsförluster för de svagaste i samhället, d.v.s. underåriga (barn under 18 år), samt de som på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande har en god man eller förvaltare förordnad för sig.

Resultatavstämning

Nedan redovisas överförmyndarnämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Antalet nya ställföreträdare ska öka

Uppnås

Antalet nya ställföreträdare år 2023 var 42 st (27 st år 2022). Det är positivt att vi lyckats rekrytera fler numerärer än föregående år. Det är emellertid ett allt jämt efterfrågat behov av nya ställföreträdare i verksamheten.
Möjligen har våra försök att synliggöra oss mer givit visst resultat. Vi deltog på kommunens födelsedag, har tryckt upp ny informationsfolder kring uppdraget som ställföreträdare som vi placerat ut på strategiska platser i kommunen samt uppdaterat viss information på kommunens hemsida.

Överförmyndarnämndens pappersförbrukning ska minska

Uppnås

Kostanden är den samma som föregående år och noteras ett ökat ärendeinflöde liksom ökat antal ställföreträdare. Vi har ett miljömedvetet arbetssätt men har samtidigt en handläggning som utgår från pappershantering via fysiska akter. På sikt kommer denna hantering att övergå till en helt digital hantering och via digitala akter.

Andelen ställföreträdare som genomgått utbildningen för årsräkning ska öka.

Uppnås

Andelen ställföreträdare som genomgått utbildning för årsräkningar under år 2023 var 20 st (0 st år 2022), vilket är en ökning. Under 2023 har vi erbjudit och genomfört tre utbildningstillfällen gällande årsredovisning. Utöver detta har även introduktionsutbildning genomförts.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Statsbidrag	0,0	0,0	0,1
Övriga Intäkter	0,1	0,0	0,0
S:a Intäkter	**0,1**	**0,0**	**0,1**
Personal	4,3	4,2	43
Omkostnader	1,6	0,5	0,4
Avskrivning & int. ränta	0,0	0,0	0,0
S:a Kostnad	**5,9**	**4,7**	**4,7**
Nettokostnad	5,8	4,7	4,6
Nettobudget	6,3	5,9	5,5
Budgetdiff	**0,5**	**1,2**	**0,9**

Överförmyndarnämnden redovisade vid årets slut ett överskott mot budget om 0,4 mnkr, en avvikelse mot budget på 6 %.

Överförmyndarverksamheten redovisar lägre personalkostnader än budgeterat på grund av vakanta tjänster under året.

Kostnaderna för ställföreträdare visade ett överskott på ca 0,3 mnkr, vilket beror på att arvodekostnader för ställföreträdare minskade då nämnden under året fick in färre redovisningshandlingar och fler huvudmän fick bekosta ställföreträdarnas arvoden.

Åtgärder för budgetbalans

Budget är i balans.

§ 24

Kommunstyrelsens budgetunderlag till MRP 2025-2027

KS 2024/177

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förvaltningens förslag till Mål- och resursplan samt upprättad konsekvensbeskrivning med tillhörande effektiviserings- och åtgärdsförslag och överlämnar materialet till budgetberedningen.

Bilaga/bilagor

- Budgetunderlag enl anvisningsmall 2025
- Konsekvensbeskrivning Kommunstyrelseförvaltningen ny version 240311

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Anders Strand (SD), Henrik Harlitz (M) och Lena Eckerbom Wendel (M) deltog inte i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett förslag på budget 2025 med planeringshorisont 2027. Förslaget omfattar kommunstyrelsens totala ansvarsområde enligt anvisad mall för Mål- och resursplanen. I en fördjupad bilaga har förvaltningen redovisat förslag på effektiviseringsåtgärder och förslag på utvecklingsinsatser för att svara mot de utmaningar som vi står inför. Denna konsekvensbeskrivning avser kommunstyrelseförvaltningens egen verksamhet som motsvarar ca 20% av kommunstyrelsens budget.

Sammanfattningsvis redovisar förvaltningen effektiviseringsförslag på ca 3,7 mkr för 2025. Utvecklingsförslagen summeras till ca 4,5 mkr för planperioden 2025-2027.

Kommungemensamma behov inom verksamhetsområdet IT, som är köp och sälj-verksamhet summeras till 3,350 mkr. I överenskommelse med förvaltningscheferna presenterar kommunstyrelseförvaltningen det samlade behovet, även om kostnaderna hänförs till förvaltningarna.

Ledningsgruppens bedömning är att presenterade satsningar 2025 inom digitalisering, kompetensutveckling och websäkerhet bidrar till ökad måluppfyllelse.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse Kommunstyrelsens budgetunderlag till MRP 2025-2027 ny version från 240311
- Budgetunderlag enl anvisningsmall 2025
- Konsekvensbeskrivning Kommunstyrelseförvaltningen ny version 240311

Godkännande

Dnr: KS 2024/177

Handläggare
Lena Tegenfeldt
lena.tegenfeldt@vanersborg.se
0521-72 23 80

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens budgetunderlag till MRP 2025-2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förvaltningens förslag till Mål- och resursplan samt upprättad konsekvensbeskrivning med tillhörande effektiviserings- och åtgärdsförslag och överlämnar materialet till budgetberedningen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett förslag på budget 2025 med planeringshorisont 2027. Förslaget omfattar kommunstyrelsens totala ansvarsområde enligt anvisad mall för Mål- och resursplanen. I en fördjupad bilaga har förvaltningen redovisat förslag på effektiviseringsåtgärder och förslag på utvecklingsinsatser för att svara mot de utmaningar som vi står inför. Konsekvensbeskrivningen avser kommunstyrelseförvaltningens egen verksamhet, dvs ca 20% av kommunstyrelsens budget.

Sammanfattningsvis redovisar förvaltningen satsningar inom utmanande områden om ca 2,5 mkr för planperiodens första år 2025 samt motsvarande summa i effektiviseringar.

Kommungemensamma behov inom verksamhetsområdet IT, som är köp och sälj-verksamhet summeras till 3,350 mkr. I överenskommelse med förvaltningscheferna presenterar kommunstyrelseförvaltningen det samlade behovet, även om kostnaderna hänförs till förvaltningarna.

Ledningsgruppens bedömning är att presenterade satsningar 2025 inom digitalisering, kompetensutveckling och websäkerhet bidrar till ökad måluppfyllelse.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

Budgetunderlag enl anvisningsmall

Konsekvensbeskrivning kommunstyrelseförvaltningen

Sändlista

Budgetberedningen, Samtliga nämnder

Kommunstyrelsen

1. Verksamhetsbeskrivning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder, planerar och samordnar kommunens ekonomi och verksamheter.

Kommunstyrelsen har tillsyn över nämnder, kommunala bolag och kommunalförbund. Budgeten innefattar bland annat förbundsbidrag till Kunskapsförbundet Väst och Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

2. Inriktningsmål

Nämnderna konkretiserar den övergripande styrningen med egna förväntade resultat som speglar nämndens reglemente och visar nämndens ambitioner avseende kvalitet och utveckling. Nämnderna fastställer sina förväntade resultat i respektive verksamhetsplan.

3. Ekonomiska resurser

3.1 Driftbudget

Anvisad budgetram

I anvisningarna fastställdes kommunstyrelsens budgetram 2025 till 468 739 tkr. Jämfört med budget 2024 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökade ramen med 5 232 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillfördes 19 tkr. Ramen tillfördes 1 157 tkr för utökade verksamheter inom Kunskapsförbundets ansvarsområde, till följd av statens justeringar i de generella statsbidragen/statsbidragspåsen. För finansiering av Vänersborgs del i GEO-park tillfördes 155 tkr. För finansiering av seniorkort i kollektivtrafiken, s.k. 70+ kort, tillfördes 800 tkr. Mot bakgrund av pågående arbete med ett utökat räddningstjänstförbund tillfördes kommunstyrelsen 1 000 tkr.

Kommunfullmäktiges beslut:

Resultaträkning, mnkr

Resultaträkning mnkr	Budget 2025	Budget 2024	Bokslut 2023
Statsbidrag	5,3	6,5	9,8
Övriga intäkter	64,4	62,2	61,2
Summa intäkter	**69,7**	**68,7**	**71,0**
Personalkostnader	90,3	89,4	85,7
Omkostnader	445,8	436,5	412,2
Avskrivning/internränta	2,3	2,3	2,0
Summa kostnader	**538,4**	**528,2**	**499,9**
Nettokostnader	**468,7**	**459,5**	**428,9**

Anslagsredovisning, mnkr

Anslagsredovisning mnkr	Netto 2025	Intäkt 2025	Kostnad 2025
Styrelse	26,1	0,0	26,1
Kommunledning	133,9	66,6	200,5
Räddningstjänst/Säkerhet	46,0	2,1	48,1
Gymnasieverksamhet	222,9	0,5	223,4
Vuxenutbildning	39,8	0,5	40,3
Summa	**468,7**	**69,7**	**538,4**

3.2 Investeringsbudget

Inventarier

Planerade investeringar avser inventarier, utrustning TiB sambandsrum samt digitala utomhusskärmar för kommuninformation. Driftskostnader som följer av investeringar, finansieras inom förvaltningens budgetram.

Investeringar inom IT verksamheten avser stärkt infrastruktur, utbyte av föråldrad utrustning. Genom detta stärks IT säkerheten i kommunen.

Driftskostnader som uppstår här debiteras förvaltningarna ut inom Tjänstekatalogen

För närvarande pågår konsekvensutredning om kommunen ska övergå från att leasa datorer till att köpa in dem. Det medför behov av ökat investeringsutrymme under planperioden.

Kommunstyrelsen

Inventarier

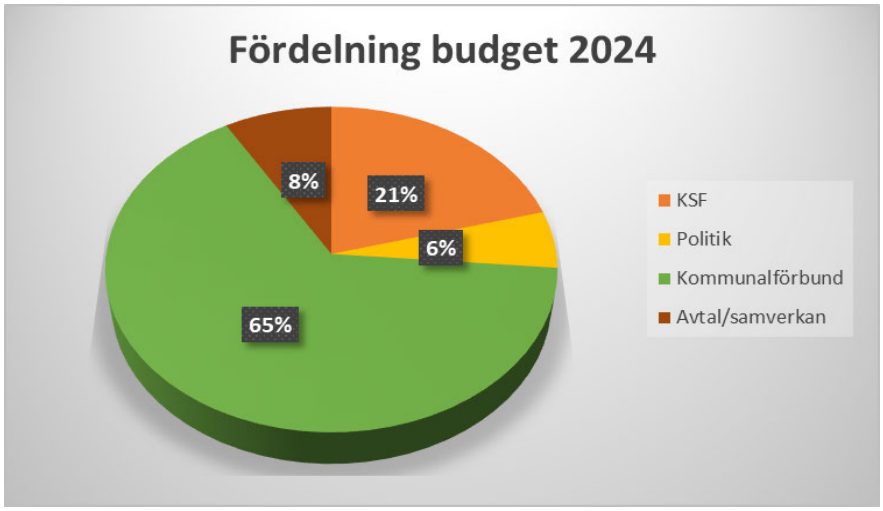
mnkr		2025	2026	2027	S:a
Utgifter	Datanät/IT	8,6	4,0	4,0	**16,6**
	Inventarier	1,1	0,6	1,1	**2,8**
S:a Utgifter inventarier		**9,7**	**4,6**	**5,1**	**19,4**

Konsekvensbeskrivning kommunstyrelseförvaltningen

Förutsättningar som konsekvensbeskrivningen är baserad på

Ram 2024

Av kommunstyrelsens totala tilldelade ram om 452 mkr (inkl. tilläggsbudget i november om 4 mkr) står kommunstyrelseförvaltningens egen verksamhet för ca 20%.

Inför år 2024 justerades kommunstyrelsens ram med 6,1 mkr för inflationskompensation. Totalt utfördelades 6,3 mkr i inflationskompensation till kommunstyrelsens verksamheter, såsom kommunalförbund/räddningstjänstförbund/samverkansavtal. Detta innebar att kommunstyrelseförvaltningens egen verksamhet inte fick någon inflationstäckning, vilket skulle ha motsvarat ca 1,8 mkr. Differensen om 0,2 mkr belastar kommunstyrelse-förvaltningen som därmed har ett besparingsbeting om 2,0 mkr 2024. Därutöver finns ytterligare en obalans om 0,5 mkr bestående av nytt personalsystem och intäktsbortfall för vissa köp och säljtjänster.

Anvisningar 2025

Kommunstyrelsens fastställda ram, enligt anvisningarna för 2025, är 469 mkr. En justering om ca 8,3 mkr jämfört 2024. Av dessa är 3,1 mkr destinerade till kommunalförbund/räddningstjänstförbund, kollektivtrafik och samverkansprojekt. 5,2 mkr är inflationskompensation och utgångspunkten i konsekvensbeskrivningen är att kommunstyrelseförvaltningen för år 2025 erhåller sin andel av denna kompensation.

Budgetförslag inom ram för kommunstyrelseförvaltningen

Utgångsläget för kommunstyrelseförvaltningen år 2025 är således att under 2024 finna åtgärder för 2,5 mkr (p 1-4) och därutöver identifiera åtgärder för att möta nya utmaningar (5-11) nämnda under budgetdagen i februari.

Åtgärdsförslag

I sammanställningstabellen listas förslag på åtgärder för att frigöra medel med bedömning av påverkan på ambitioner och måluppfyllelse. Förslagen utgår från faktorer som pensionsavgångar, efterfrågestyrda tjänster och införande av nya arbetssätt/ny teknik. Där personalresurser beskrivs minskas, så avses i samtliga fall naturlig avgång i form av pensionsavgångar. Om samtliga åtgärdsförslag genomförs bedöms 2,5 mkr frigöras för 2025 att användas för satsningar.

	Budget i balans 2024	Frigjorda medel 2025	Potential i åtgärdsförslag	Ändrad ambitionsnivå	Påverkan mål/målvärden 2025 (2027)
1	1 300		Vakanshållning 2024		
2	300		Utvecklingsmedel personalkontoret		
3	500		Utrednings-/utvecklingsmedel centralt		
4	400		Oidentifierat sparbeting fördelat		
5		50	Övergång till digial post/kommunikation		
6		800	Nya arbetssätt/ny teknik, effektivare administration		
7		900	Översyn av växel/samordnat kontaktcenter		
8		200	Översyn köp/sälj tryckeri/foto film		
9		175	Översyn köp/sälj Ung i VBG		
10		200	Internationella medfinansieringsmedel		
11		150	Administration samordning Vänerparken		
	2500	2475			

- röd färg anger att åtgärdsförslaget sänker ambitionsnivån inom området. Grön färg anger att ambitionsnivån ökar inom området. Kolumnen påverkan målområden avser bedömning av hur ambitionsnivån påverkar mål och målvärden, där gul anger ingen påverkan och grön anger positiv påverkan.*

För 2024:

1. Vakanshållning som innebär att flera vakanser hålls på viss tid inom juridik- och säkerhet, ekonomi- och personalkontoret. För kortare period bedöms dessa påverka i ringa grad med undantag för juristtjänst som förvaltningarna signalerar oro för.

2. Avser minskning av centrala medel för bl a chefsforum, arbetsmiljödagar och karriärprogram. Färre tillfällen men bibehållen kvalitetsnivå.

3. Avser minskning av centrala utvecklings-/utredningsmedel. Exempel på sådana har varit utredningar om överförmyndarverksamhet, Halle- och Hunneberg, bolagsbildning, kostens prismodell m fl. Begränsar möjligheterna för att utreda utvecklingsinsatser och effektiviseringar för förvaltningen.

4. Avser återstående, ej av andra åtgärder täckt summa, för budget i balans till följd av utebliven inflationskompensation. Denna summa fördelas mellan kontor/avdelningar, exkluderat Näringslivsavdelningen som bedöms behöva bibehålla sin ambitionsnivå för önskad måluppfyllelse.

För 2025-2026:

5. Avser övergång till digitala postutskick. Besparing i material, porto, hantering och miljö. Bör efter kommunövergripande översyn också ge effekter för förvaltningarna.

6. Avser minskning personalresurser för effektivare administration med hjälp av utvecklat digitalt handläggarstöd/ny dokumentationsteknik. Resursbesparande för handläggare och chefer.

7. Avser minskning av personalresurser och minskning köp av tjänst vid övergång till ny upphandlad växellösning. Översyn gemensamt med Samhällsbyggnads-förvaltningen. Inkommande samtal fortsätter minska, vilket ger utrymme för att istället höja kvaliteten på första linjens service.

8. Avser översyn av verksamhet tryckeri/foto/film som är köp och sälj-verksamhet som idag går med underskott. Efterfrågan är lägre än utbudet och kostymen behöver anpassas. Trycksaker minskar överlag. Förvaltningar köper billigare externt eller skriver ut på dagens högpresterande skrivare.

9. Avser översyn av konceptet Ung i VBG som är köp-/sälj-verksamhet, ansvar på kultur- och fritid. Idag läggs lika mycket tid/resurs på Ung i VBGs hemsida, som på kommunens hela webbplats centralt, en halvtid på vardera. Konceptet bedöms behöva utvecklas och har effektiviseringspotential. Förslaget utgår från att ansvaret flyttas till kommunstyrelseförvaltningen för synergier.

10. Avser minskning av budgeten för medfinansiering internationella projekt, vilken idag är 1 mkr. Utfall varierar över år. Projekten beslutas av KS och binds upp genom beslut. Områden som sammanfaller med öronmärkta projektmedel under KS oförutsett kan användas i ansökningsförfarandet om behov uppstår.

11. Avser en köpt tjänst lokalsamordning av Samhällsbyggnadsförvaltningen, där arbetsuppgiften nu överförs till Ekonomiavdelningen.

Ofinansierade utmaningar och utvecklingsförslag

Sammantaget landar förvaltningens specificerade utmaningar för planperioden om ca 4,5 mkr, enligt prognos. Upphandlingar är svåra att prognosticera och innefattar osäkerheter. Alla listade utmaningar och utvecklingsförslag är idag ofinansierade, utom en som löses med externa medel. Kostnaderna är i förslaget fördelade över 2025 och 2026.

			Behov 2025	Behov 2026	Utvecklingsförslag	Ändrad ambitionsnivå	Påverkan mål/målvärden 2025 (2027)
13	Centralt ansvar		0		E-arkiv upphandling		
14	Centralt ansvar		-100		Funktionalitet/säkerhet web		
15	Centralt ansvar		-1000	-500	Utvecklingspott digitaliseringsprojekt		
16	*Centralt ansvar*			*-800*	*Avtalscontroller (2026)*		
17	Centralt ansvar		-400	-400	Direktupphandlare (6 månader)		
18	Centralt ansvar		-1 000	-1 100	Kompetensutveckling medarbetare/ledare		
19	Centralt ansvar		0		Samordningstjänst civilt försvar		
			-2 500	-2 000			

- gul färg anger att utvecklingsförslaget anger bibehållen ambitionsnivå inom området. Grön färg anger att ambitionsnivån ökar inom området. Kolumnen påverkan målområden avser bedömning av hur ambitionsnivån påverkar mål och målvärden, där gul anger ingen påverkan och grön anger positiv påverkan.*

13. Avser ny upphandling av E-arkiv – lagstadgat. Prognos från Fyrbodals styrgrupp är i dagsläget ingen fördyring för central hantering utifrån att flera kommuner bedöms ingå i E-arkivorganisationen dela på kostnaden. Förvaltningarna behöver, likt idag, göra egna bedömningar av behov utifrån de verksamhetssystem som berörs.

14. Avser övergång till Sitevision Cloud för ökad driftsäkerhet för webben. Dagens lösning är sårbar där hemsidan emellanåt går ner.

15. Avser utvecklingsmedel för digitaliseringsprojekt för innovationer och för att möjliggöra samverkansprojekt, t ex utifrån SKRs erbjudanden.

16. Avser upphandlare med ansvar för avtalsuppföljning, avtalstrohet mm. Revisionsgranskning har påtalat brister. Bedömningen är att ett förbättrat stöd kring avtalsuppföljning på sikt kan ge stora besparingar, dels genom att eventuella felaktigheter i avtalstillämpningen upptäcks oftare, dels genom att upphandlade leverantörer blir noggrannare med att efterleva avtalade åtaganden. Revisionsgranskning har påtalat brister. Effekter av denna tjänst förväntas ge kostnadseffektivare inköp och upphandlingar och högre affärsmässighet. Effekthemtagning av en sådan tjänst sker hos förvaltningarna. Bedöms inte kunna prioriteras första året i planperioden.

17. Avser upphandlare som bistår förvaltningarna med direktupphandlingar. Revisionsgranskning påtalar brister. Idag tillhandahåller ekonomiavdelningen ett direktupphandlingssystem och skriftliga anvisningar men har mycket att begränsade möjligheter att ge stöd till förvaltningarna i direkta upphandlingssituationer. En utökning med en upphandlare med inriktning mot direktupphanslingsstöd bedöms ge lägre kostnader genom bättre upphandlingar, bättre stöd till kommunens chefer, samt minska risken för att lagar och riktlinjer inte följs. Effekthemtagning av en sådan tjänst sker hos förvaltningarna. I tabellförslaget tas halvårskostnad upp, resterande bedöms kunna finansieras 2026 genom pensionsavgång alternativt övervägas att finansieras från förvaltningarna som gör effekthemtagning.

18. Avser upphandlad kompetensutveckling för alla medarbetare och chefer – utvecklande ledarskap och medarbetarskap. Bygger på ett paket med externa utbildare samt egna utbildande handledare för långsiktighet. Kostnaden fördelas över två år och därefter bedöms budgeterat behov om 100 tkr för kontinuitet för nyanställda.

19. Avser en årsarbetskraft centralt civilt försvar. Fokus arbete med civilsamhället. Ryms inom medel finansierade av MSB.

Kommungemensamma behov inom IT

I samråd med förvaltningscheferna tas, likt föregående år, de samlade IT-investeringarna och driftskostnaderna, inkl. avskrivningar upp av kommunstyrelseförvaltningen.
Bakgrunden är att vi, enligt uppdrag i verksamhetsplanen går över till en så kallad Tjänstekatalog. IT-kontoret tar över förvaltningarnas ansvar för aktiva komponenter, servrar mm för hela kommunens nät. Omfördelning av ramar skrivs fram i särskilt ärende av Ekonomikontoret.

Syftet med Tjänstekatalogen är ett samlat kontinuitetstänk för att genomföra gemensamma investeringar och styra driftskostnader för att säkra upp vår IT-miljö över tid. Prissättningen sker utifrån kategorisering av användare och med en fördelningsnyckel, vilket också minskar administrationen avsevärt.

	Behov 2024		Behov 2025-27 (budget 2025)	**Gemensamma utvecklingsförslag**	Ändrad ambitionsnivå	Påverkan mål/målvärden 2025 (2027)
	-2300	*Köp och sälj*		*IT - Införande av tjänstekatalog*		
		Köp och sälj	**-3350**	Avskrivningar IT-investeringar, licenser		

Verksamheterna ska, enligt god redovisningssed, bära sina egna kostnader och kommunstyrelseförvaltningen tar, likt förvaltningarna, sin del av denna årliga kostnad. Kostnaden för 2024, som ej täcktes in i föregående års tilläggsbeslut, är 2 300 tkr och faktureras enligt fördelningsnyckeln till förvaltningarna, vilka således tar detta inom sina ramar i år.

Det samlade kommungemensamma behovet 2025 bedöms till 3 350 tkr. Avser årliga avskrivningar av gjorda investeringar i nätverk, spridnings-, distributions- och coreswitchar, accesspunkter. Häri ligger också prognos om ökade licenskostnader för 1 250 tkr för MS 365 licenser där SKR, varifrån vi avropar går in i ny avtalsperiod 1 juli 2025. Licensbeloppet är halvårseffekt 2025, vilket ger för 2026 och 2027 motsvarande 1 250 mkr till.

Summariskt så gäller således att nämnderna (inkl kommunstyrelsen) för 2024 finansierar sin andel av 2 300 tkr inom ram och att det kommungemensamma behovet för 2025 om 3 350 tkr återstår att finansiera.

Bidrag till inriktningsmål och målvärden

Kommunstyrelseförvaltningen har ansvarsområden inom ramen för kommunstyrelsens reglemente som rör samtliga övergripande inriktningsmål men som i olika hög grad bidrar till satta målvärden.

Av tidigare 11 presenterade åtgärdsförslag för att frigöra budgetmedel bedöms åtta kunna genomföras utan större påverkan (gul färg i tabell) på mål och målvärden. Tre åtgärdsförslag bedöms ha positiv effekt. Samtliga utvecklingsförslag bedöms ha positiv inverkan (grön färg i tabell). Ambitionerna i utvecklingsförslaget bedöms ha störst påverkan på målen om "God service och hög effektivitet" samt "Attraktiv arbetsgivare".

De mål och målvärden som kommunstyrelseförvaltningen bedömer bidra till mest genom sin verksamhet anges nedan. Under varje mål finns särskilt viktiga områden för bidrag till måluppfyllnad.

Mål	Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Målvärden 2025	Målvärden 2027
Jämställda och jämlika förutsättningar	Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel	33,3 (2022)	31 (gul 2022)	28,2 (rikssnitt 2022)
	Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel	68,3 (2022)	70	72,2 (grön 2022)
	Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel av befolkningen	1,5 (2022)	1,3	1,09 (2016 års nivå)

- BRÅ-arbetet växlar upp med externa medel och strukturerad modell
- Folkhälsoarbetet i god samverkan med civilsamhälle, myndigheter och organisationer
- Samordningsansvar för breddad rekrytering

Mål	Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Målvärden 2025	Målvärden 2027
Fullföljda studier	Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter slutförd gymnasieutbildning	82,6 (2021)	83,1 (rikssnitt 2021)	85,1 (grön 2021)

- Näringslivsavdelningen bibehåller dagens ambitionsnivå med aktiviteter riktade för att inspirera unga, tex genom jobbmässa och ungt entreprenörskap.
- Hållbar utveckling bibehåller ambitionsnivån i sitt samordnings/beställaransvar för arbetsmarknadsfrågor.

Mål	Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Målvärden 2025	Målvärden 2027
Ekologiskt hållbar och minskad klimatpåverkan	Utfall på mätbara indikatorer vad gäller årliga mål för transport, el och uppvärmning i Strategi för fossilfritt Vänersborg 2030	12 av 20 indikatorer uppnådda enligt årets målvärde (2022)	Minst hälften av indikatorerna ska uppvisa en förbättring jämfört med utgångsläge	Minst två tredjedelar av indikatorerna ska uppvisa en förbättring jämfört med utgångsläget
	Antal genomförda eller påbörjade klimatlöften för kommunen	24 st är antagna år 2023	Samtliga antagna klimatlöften är påbörjade eller uppfyllda	Samtliga klimatlöften är uppfyllda

- Samordningsansvar för miljöarbetet.

Mål	Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Målvärden 2025	Målvärden 2027
God service och hög effektivitet	Företagsklimat enl. (Insikt) - Totalt, Index, %	75 (2022)	76 (2021 års nivå)	78 (grön 2022)
	Svenskt näringsliv: Mätning av företagsklimatet, Sammanfattande omdöme	3,58 (2023)	3,6	3,65

- Fortsatt stark satsning inom Näringslivsområdet med allt bättre tillsammansarbete i förvaltningarna.
- Stärkta satsningar på grunduppdraget i IT-infrastruktur, IT-säkerhet och utveckling av plattform, kompetens och pedagogik är nödvändig för att våra medarbetare ska kunna hålla god service och hög effektivitet som kommer våra medborgare tillgodo.
- Utveckling av arbetssätt med hjälp av ny teknik.

Mål	Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Målvärden 2025	Målvärden 2027
Attraktiv arbetsgivare	Hållbart medarbetarengagemang (HME) totalindex	79 (2023)	80	82
	Sjukfrånvaro	9,3	8,7	8,1 (rikssnitt 2022)

- Kommungemensam långsiktig satsning på ledarskap och medarbetarskap.
- Fortsatt utveckling av rehabiliteringsprocessen samt utbildningsinsatser kring friskfaktorers betydelse.
- Hålla ihop arbetet med medarbetarundersökningen där hela kommunen mäter, följer upp och åtgärdar utifrån behov.

//

§ 25

Regler för företagskort

KS 2024/133

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer regelverk för företagskort enligt upprättat förslag från kommunstyrelseförvaltningen.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 3: Regler för företagskort

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningarna har via kommundirektörens ledningsgrupp framfört behov av tillgång till kreditkort där Vänersborgs kommun står som betalningsansvarig, så kallade företagskort. Bakgrunden till behovet är att det i vissa fall vid internetköp endast är möjligt att betala via kreditkort.

Vänersborgs kommun erbjuder idag endast möjlighet till så kallade privatkort, där fakturan för inköp tillställs och betalas av kortinnehavaren och där genomförda utlägg i efterhand redovisas och regleras via lön. Dessa var i första hand avsedda att användas för personliga utlägg i anslutning till tjänsteresor. Regler för betalkort är beslutade av kommunstyrelsen 2015-03-04, §42 och medger inte s.k. företagskort där fakturan tillställs kommunen.

Mot bakgrund av den behovsbild som beskrivs av förvaltningarna och att behovet borde vara begränsat så föreslås nu nya kompletterande regler kring användning av betalkort som möjliggör s.k. företagskort där kommunen står som betalningsansvarig. Med hänsyn till administration och intern kontroll bedömer kommunstyrelseförvaltningen det nödvändigt att begränsa antalet utfärdade kort. Utifrån den bedömningen så begränsas personkretsen som kan erhålla företagskort till endast förvaltningschefer. Korten ska användas för nödvändiga internetköp i tjänsten där beställning via upphandlade avtal och betalning via faktura inte är möjlig.

För tjänstepersoner som har behov av kreditkort för hantering av utlägg i samband med tjänsteresor kvarstår möjligheten att ansöka om ett s.k. privatkort i enlighet med de regler som fastställdes av kommunstyrelsen 2015-03-04.

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat förslag till regler för företagskort enligt bilaga.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-15 Förslag om regler för företagskort
- Regler för företagskort

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr:

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Regler för företagskort

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer regelverk för företagskort enligt upprättat förslag från kommunstyrelseförvaltningen.

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningarna har via kommundirektörens ledningsgrupp framfört behov av tillgång till kreditkort där Vänersborgs kommun står som betalningsansvarig, så kallade företagskort. Bakgrunden till behovet är att det i vissa fall vid internetköp endast är möjligt att betala via kreditkort.

Vänersborgs kommun erbjuder idag endast möjlighet till så kallade privatkort, där fakturan för inköp tillställs och betalas av kortinnehavaren och där genomförda utlägg i efterhand redovisas och regleras via lön. Dessa var i första hand avsedda att användas för personliga utlägg i anslutning till tjänsteresor. Regler för betalkort är beslutade av kommunstyrelsen 2015-03-04, §42 och medger inte s.k. företagskort där fakturan tillställs kommunen.

Mot bakgrund av den behovsbild som beskrivs av förvaltningarna och att behovet borde vara begränsat så föreslås nu nya kompletterande regler kring användning av betalkort som möjliggör s.k. företagskort där kommunen står som betalningsansvarig. Med hänsyn till administration och intern kontroll bedömer kommunstyrelseförvaltningen det nödvändigt att begränsa antalet utfärdade kort. Utifrån den bedömningen så begränsas personkretsen som kan erhålla företagskort till endast förvaltningschefer. Korten ska användas för nödvändiga internetköp i tjänsten där beställning via upphandlade avtal och betalning via faktura inte är möjlig.

För tjänstepersoner som har behov av kreditkort för hantering av utlägg i samband med tjänsteresor kvarstår möjligheten att ansöka om ett s.k. privatkort i enlighet med de regler som fastställdes av kommunstyrelsen 2015-03-04.

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat förslag till regler för företagskort enligt bilaga.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

Regler för företagskort

Sändlista

Ekonomikontoret
Kommundirektör
Förvaltningschefer

Vänersborgs kommun

Regler för företagskort

Antagen av kommunstyrelsen XXX-MM-DD § X

Innehållsförteckning

§ 1 Användning 1
§ 2 Beslut om tilldelning 1
§ 3 Ansvar och redovisning 1
§ 4 Upphandling, kreditgränser och tillämpningsanvisningar 1

Dokumentinformation Regler för beslut och användning av företagskort där kommunens står som betalningsansvarig		**Dokumentansvarig** Ekonomichef	
Antagen Ange beslutsdatum och ev §	**Antagen av** Kommunstyrelsen	**Reviderad** Ange beslutsdatum och § för senaste revidering	**Giltighet** Tills vidare
Aktualisering Ange datumet för dokumentets senaste aktualisering	**Diarienummer** KS 2024/133	**Intranät** ☒	**Hemsida** ☐
Uppföljning Aktualitetsprövning ska minst ske en gång per mandatperiod, så länge inget annat framgår av det styrande dokumentet. Uppföljning och revidering utförs vid behov.			
Andra regelverk som omnämns Regler för privatkort (KS 2015-03-04 §42)			

§ 1 Användning

Företagskorten ska, inom ramen för gällande regler för direktupphandling, användas restriktivt för förvaltningens nödvändiga internetköp i tjänsten där beställning via upphandlade avtal och betalning via faktura inte är möjlig.

Samtliga kortinköp ska utföras av kortinnehavaren som ansvar för att företagskortet förvaras på ett betryggande sätt. Kontantuttag från företagskortet är inte tillåtet.

Vid behov av betalkort för användning vid övrig tjänsteförrättning och tjänsteresor hänvisas till kommunens regler för s.k. privatkort.

§ 2 Beslut om tilldelning

Anställd kan erhålla företagskort enligt följande:

- Kommundirektör, efter beslut av kommunstyrelsens ordförande
- Förvaltningschef, efter beslut av kommundirektör

Beslutet ska dokumenteras i kommunens ärendehanteringssystem. I samband med att kortinnehavaren avslutar sin anställning eller om den anställde inte efterföljer beslutat regelverk, så ansvarar kortinnehavarens chef för att kortet återtas och makuleras samt att ekonomikontoret underrättas.

§ 3 Ansvar, redovisning och beslutsattest

Inköp via företagskort faktureras kommunen. Kortinnehavaren ansvarar för att korrekta underlag och kvitton för gjorda köp bifogas kortfakturan, att syftet med inköpet framgår och att kostnaderna i redovisningen fördelas på korrekt ansvar, verksamhet och konto.

Årsavgifter för företagskort debiteras den förvaltning där kortinnehavaren är anställd. Den befattning som ansvarar för beslut om tilldelning av kortinnehav enligt ovan skall även beslutsattestera samtliga utställda fakturor från kortföretaget.

§ 4 Upphandling, kreditgränser och tillämpningsanvisningar

Ekonomikontoret ansvarar för upphandling av kortlösning och fastställande av kreditgränser upp till maximalt 50 000 kr per kort. Ekonomikontoret har att vid behov utfärda kompletterande tillämpningsanvisningar kring kortens användning och administration.

§ 26

Svar på medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+

KS 2021/370

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorkort i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2021-10-04 in av Kristina och Peter Fabó med förslaget om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-23 Svar på medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+
- Medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+

2024-02-23 Dnr: KS 2021/370

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorkort i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2021-10-04 in av Kristina och Peter Fabó med förslaget om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Ärendet avgörs i Kommunfullmäktige med hänsyn till beslut om ändring av tidigare beslut att samtliga till dags dato inlämnade medborgarförslag rörande seniorbiljett eller sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken ska avgöras av kommunfullmäktige, KF 2023-05-17 § 95.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Beslut KF 2023-05-17 § 95 Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+, KS 2021.3836

Sändlista

Kristina Fabó
Peter Fabó

Till Vänersborgs kommun, Juridiska avdelningen

MEDBORGARFÖRSLAG

Seniorkort bör ges redan vid 65+

Vi hade bekanta från Lidköping och Åmål på besök hemma hos oss häromdagen. Som 65+ hade de alla seniorkort som gällde för kollektivtrafiken i hela regionen ända upp till Strömstad. Även boende i Trollhättans och Melleruds kommuner har denna förmån. Det känns diskriminerande att vi som bor i Vänersborgs kommun måste vara 10 år äldre för att kunna resa gratis inom samma område.

Man kan dra vissa paralleller med att länder där pensionärer får resa gratis med kollektivtrafik (t.ex. i Ungern) av EU har tvingats ge samma förmån till samtliga EU-medborgarna av likabehandlingsskäl, oavsett att kostnaden bara belastar skattebetalarna i det land som infört gratis resor med kollektivtrafik för pensionärer.

Detta visar att enligt EU:s rättsuppfattning skulle det vara diskriminerande om inte samma reseförmåner skulle gälla för pensionärers resor inom ett land, oavsett var man bor inom hela EU. Då torde det vara ännu mer diskriminerande att Vänersborgare som är 65+ måste betala för sina resor medan Trollhättebor, Mellerudsbor, Åmålsbor och Lidköpingsbor får resa gratis inom t.o.m. samma region!

Förslag: Vänersborgs kommun bör snarast också ge seniorkort 65+ till sina kommuninvånare som fyllt 65 år.

[redacted]

Kristina Fabó

[redacted]

Peter Fabó

Adress för båda: [redacted]

§ 27

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun

KS 2021/312

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorkort i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2021-06-24 in av Lennart Strömvall med förslaget om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-23 Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för invånarna i Vänersborgs kommun
- Medborgarförslag om sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun

2024-02-23 Dnr: KS 2021/312

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för invånarna i Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorkort i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2021-06-24 in av Lennart Strömvall med förslaget om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Ärendet avgörs i kommunfullmäktige med hänsyn till beslut om ändring av tidigare beslut att samtliga till dags dato inlämnade medborgarförslag rörande seniorbiljett eller sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken ska avgöras av kommunfullmäktige, KF 2023-05-17 § 95.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Beslut KF 2023-05-17 § 95 Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun, KS 2021.3374

Sändlista

Lennart Strömvall

2021-06-21

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2021 -06- 24

Vänersborgs Kommun
Juridiska avdelningen

462 85 VÄNERSBORG

MEDBORGARFÖRSLAG

Ärende:
Sänkt ålder för Seniorkort/biljett på Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun

Nulägesbeskrivning:

Västtrafiks Seniorkort för boende i Vänersborgs kommun gäller från 75 års ålder, medan det i flera andra kommuner gäller från 65 års ålder.

I och med att Västtrafiks taxesystem nyligen ändrades från "kommunzoner" till "områdeszoner A, B, C", har det uppstått en till synes orättvisa för seniorer (pensionärer) i Vänersborgs kommun jämfört med andra närliggande kommuner, som har giltighet från 65 års ålder exempelvis Trollhättan och från hösten 2021 även Mellerud (efter medborgarförslag).

Seniorbiljetter gäller i Västtrafiks områdeszonsystem i hela zon C, som omfattar hela norra Västragötalandsregionen (norr om en linje Orust – Lilla Edet – Alingsås – Borås) för fri resa.

Orättvisan gör sig gällande (och tydlig) när två seniorer, en boende i Trollhättan och är 65+, den andra boende i Vänersborg vars ålder är *under* 75 år.
Senioren boende i Trollhättan åker på Seniorbiljett (65+), medan en resa för senioren boende i Vänersborg (och är *under 75 år*) får betala "ordinarie" vuxenbiljett som kostar 34 kronor, enkel resa. En resa för Vänersborgssenioren fram och åter ("tur och returresa") kostar alltså hela 68 kronor. Som exempel kostar en resa till NÄL alternativt Överby 68 kronor för Vänersborgaren, medan samma resa för Trollhätte- resp. Mellerudsbon är kostnadsfri.

Förslag till ändring (Medborgarförslaget):

Sänk åldersgränsen för Seniorkort för medborgarna i Vänersborgs kommun till 65 år, och erbjud därmed medborgarna i Vänersborgs kommun samma villkor för Seniorbiljetter som grannkommunerna Trollhättan och Mellerud.

[redacted]

Lennart Strömvall

[redacted]

§ 28

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för seniorkort/biljett för boende i Vänersborg

KS 2021/425

Beslut

Kommunfullmäktige anser medborgarförslaget besvarat med hänvisning till beslut om förändrad åldersgräns för seniorerbjudandet, KF 2024-02-07 § 12.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2021-11-09 in av Birgitta Karlsson med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-05 Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för seniorkort/biljett för boende i Vänersborg
- Medborgarförslag om sänkt ålder för seniorkort/biljett för boende i Vänersborg

2024-03-05 Dnr: KS 2021/425

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för seniorkort/biljett för boende i Vänersborg

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige anser medborgarförslaget besvarat med hänvisning till beslut om förändrad åldersgräns för seniorerbjudandet, KF 2024-02-07 § 12.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2021-11-09 in av Birgitta Karlsson med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.
Ärendet avgörs i Kommunfullmäktige med hänsyn till beslut om ändring av tidigare beslut att samtliga till dags dato inlämnade medborgarförslag rörande seniorbiljett eller

sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken ska avgöras av kommunfullmäktige, KF 2023-05-17 § 95.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Beslut KF 2023-05-17 § 95 Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om sänkt ålder för seniorkort/biljett för boende i Vänersborg, KS 2021.4340

Sändlista

Birgitta Karlsson

Vänersborg 9 nov 2021

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2021 -11- 09
Dnr: 2021/425

MEDBORGARFÖRSLAG

Undertecknad föreslår sänkt ålder för seniorkort/biljett för oss boende i Vänersborgs kommun. Kringliggande kommuner, Trollhättan och nu även Mellerud kommun har denna förmån.

Med vänlig hälsning

[redacted]

§ 29

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratisresor hos Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun

KS 2022/97

Beslut

Kommunfullmäktige anser medborgarförslaget besvarat med hänvisning till beslut om förändrad åldersgräns för seniorerbjudandet, KF 2024-02-07 § 12.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2022-02-11 in av Ingalill Lindberg med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-05 Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratisresor hos Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun
- Medborgarförslag om sänkt ålder för gratisresor hos Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun

2024-03-05 Dnr: KS 2022/97

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratisresor hos Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige anser medborgarförslaget besvarat med hänvisning till beslut om förändrad åldersgräns för seniorerbjudandet, KF 2024-02-07 § 12.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2022-02-11 in av Ingalill Lindberg med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Ärendet avgörs i Kommunfullmäktige med hänsyn till beslut om ändring av tidigare beslut att samtliga till dags dato inlämnade medborgarförslag rörande seniorbiljett eller sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken ska avgöras av kommunfullmäktige, KF 2023-05-17 § 95.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Beslut KF 2023-05-17 § 95 Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om sänkt ålder för gratisresor hos Västtrafik för innevånarna i Vänersborgs kommun, KS 2022.357

Sändlista

Ingalill Lindberg

Till Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2022 -02- 11
Dnr: 2022/97

Medborgarförslag

- att åldern för pensionärer sänks för gratis resor med kollektivtrafiken.

Ingalill Lindberg

[redacted]

§ 30

Svar på medborgarförslag om sänkning av åldersgräns av fria resor för pensionärer

KS 2022/114

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorbiljett i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2022-02-21 in av Margareta Lönn med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-23 Svar på medborgarförslag om sänkning av åldersgräns av fria resor för pensionärer
- Medborgarförslag om sänkning av åldersgräns av fria resor för pensionärer

2024-02-23 Dnr: KS 2022/114

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om sänkning av åldersgräns av fria resor för pensionärer

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorbiljett i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2022-02-21 in av Margareta Lönn med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Ärendet avgörs i Kommunfullmäktige med hänsyn till beslut om ändring av tidigare beslut att samtliga till dags dato inlämnade medborgarförslag rörande seniorbiljett eller sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken ska avgöras av kommunfullmäktige, KF 2023-05-17 § 95.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Beslut KF 2023-05-17 § 95 Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om sänkning av åldersgräns av fria resor för pensionärer, KS 2022.501

Sändlista

Margareta Lönn

VÄNERSBORG 220221

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2022 -02- 21
Dnr: 2022/114

MEDBORGARFÖRSLAG

VILL LÄMNA MEDBORGARFÖRSLAG ANG ÄNDRING AV FRIA RESOR MED VÄSTTRAFIK FÖR PENSIONÄRER.
FÖRESLÅR EN SÄNKNING AV NUVARANDE ÅLDERSGRÄNS (75 ÅR) TILL 65 ÅR.
EN MAJORITET AV DE 44 KOMMUNERNA I REGIONEN HAR EN 65-ÅRSGRÄNS, DÄRIBLAND GÖTEBORG, BORÅS, TROLLHÄTTAN OCH ALINGSÅS.
DET ÄR VI YNGRE PENSIONÄRER SOM FÖRHOPPNINGSVIS FORTFARANDE HAR HÄLSAN OCH ORKEN ATT UTNYTTJA KOLLEKTIVTRAFIKEN.

DET PARTI SOM STÄLLER SIG BAKOM DETTA FÖRSLAG KAN RÄKNA MED MIN OCH SÄKERT MÅNGA ANDRA YNGRE PENSIONÄRERS RÖST I VALET I HÖST.
DET ÄR ANGELÄGET ATT KOMMUNEN ÄVEN SATSAR PÅ OSS ÄLDRE. HUR MYCKET KOSTAR EXEMPELVIS INTE SORGEBARNET ARENAN I ÅRLIGA KOSTNADER?

[redacted]
/ MARGARETA LÖNN
[redacted]

§ 31

Svar på medborgarförslag om sänka åldersgränsen för seniorbiljett

KS 2023/175

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorbiljett i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2023-01-23 in av Leena Pakarinen med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-23 Svar på medborgarförslag om sänka åldersgränsen för seniorbiljett
- Medborgarförslag om sänka åldersgränsen för seniorbiljett

2024-02-23 Dnr: KS 2023/175

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om sänka åldersgränsen för seniorbiljett

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorbiljett i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2023-01-23 in av Leena Pakarinen med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om sänka åldersgränsen för seniorbiljett _Bortredigerad, KS 2023.2382

Sändlista

Leena Pakarinen

Lämna medborgarförslag

1. Lämna medborgarförslag till fullmäktige

Ange hur du vill lämna in ditt medborgarförslag
Här anger du om du vill skriva ditt medborgarförslag direkt i e-tjänsten eller ladda upp en fil.

Jag vill skriva mitt medborgarförslag i E-tjänsten

Här skriver du ditt medborgarförslag
Här skriver du ditt medborgarförslag.

Hej vill ha sänkning på åldergräns för västtrafiks seniorbiljett från nuvarande 75 år till 65 år. kan inte förstå varför Vänersborgs kommun kan inte erbjuda sina invånare som har arbetat och betalat skatt till kommunen en miljövänligare alternativ som grannkommunen gör.

2. Ange dina kontaktuppgifter

Ange dina kontaktuppgifter
Du måste vara ledamot eller tjänstgörande ersättare för att kunna lämna in en motion, interpellation eller fråga.

Personnummer
[redacted]

För- och efternamn
LEENA PAKARINEN

Adress
[redacted]

Postnummer och ort
[redacted]

Telefon
-

E-postadress
[redacted]

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Signering
Följande parter har signerat detta ärende.
Namn: LEENA PAKARINEN
Person ID: [redacted]
Datum: 2023-01-23 15:32
Signerad checksumma: AB5B9BCCFD4A1253E6972685ACB35D4209862BD9

§ 32

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

KS 2023/716

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorbiljett i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2023-05-16 in av Ann-Sofi Brunberg med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-23 Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken
- Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

2024-02-23 Dnr: KS 2023/716

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget om sänkt åldersgräns till 65 år för seniorbiljett i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2023-05-16 in av Ann-Sofi Brunberg med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 65 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om sänkt ålder för gratis resor i kollektivtrafiken, KS 2023.3983

Sändlista

Ann-Sofi Brunberg

Lämna medborgarförslag

1. Lämna medborgarförslag till fullmäktige

Ange hur du vill lämna in ditt medborgarförslag
Här anger du om du vill skriva ditt medborgarförslag direkt i e-tjänsten eller ladda upp en fil.

Jag vill skriva mitt medborgarförslag i E-tjänsten

Här skriver du ditt medborgarförslag
Här skriver du ditt medborgarförslag.

Hej.
Jag undrar varför man måste vara 75 år i Vänersborgs kommun för att få åka gratis med kollektivtrafiken. Inom Trollhättans och Lilla Edets kommuner är det 65 år som gäller. Jag vill att det samma ska gälla i Vänerborgs kommun.

2. Ange dina kontaktuppgifter

Ange dina kontaktuppgifter
Du måste vara ledamot eller tjänstgörande ersättare för att kunna lämna in en motion, interpellation eller fråga.

Personnummer

För- och efternamn
Ann-Sofi Brunberg

Adress

Postnummer och ort
[redacted]

Telefon

E-postadress

Mobiltelefon

Notifieringar
E-post

§ 33

Svar på medborgarförslag om gratis kollektivtrafik för 70 +

KS 2023/1095

Beslut

Kommunfullmäktige anser medborgarförslaget besvarat med hänvisning till beslut om förändrad åldersgräns för seniorerbjudandet, KF 2024-02-07 § 12.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2023-12-27 in av Jan-Erik Myrén med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 70 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-05 Svar på medborgarförslag om gratis kollektivtrafik för 70 +
- Medborgarförslag om gratis kollektivtrafik för 70 - maskad version

2024-03-05 Dnr: KS 2023/1095

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om gratis kollektivtrafik för 70 +

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige anser medborgarförslaget besvarat med hänvisning till beslut om förändrad åldersgräns för seniorerbjudandet, KF 2024-02-07 § 12.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades 2023-12-27 in av Jan-Erik Myrén med förslag om att sänka åldersgränsen för kommunens seniorerbjudande till 70 år.

Västtrafik har på uppdrag av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett en ny utformning av seniorerbjudandet. Seniorerbjudandet är en tilläggstjänst som kommunerna i Västra Götaland har möjlighet att köpa från Västtrafik och kommunen betalar själv för de resor som görs med seniorkorten som finns utdelade i kommunen.

Den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023. Kommunerna har möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstiden är antingen under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Nästa steg är att kommunen och Västtrafik tillsammans tar fram ett avtal för seniorerbjudandet, när avtalet skrivs under beslutas också när de nya villkoren ska börja gälla. Ambitionen är att förändringen ska ske under sommaren 2024.

Några veckor innan de nya villkoren börjar gälla kommer alla kommunens invånare som uppfyller den nya åldersgränsen få ett informationsutskick från Västtrafik. De som omfattas av det nya seniorerbjudandet kan beställa en seniorbiljett när de fått informationsutskicket.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat kommunfullmäktiges beslut om nytt tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter, KF 2024-02-07 § 12.

Underlag

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om gratis kollektivtrafik för 70 - maskad version, KS 2024.597

Sändlista

Jan-Erik Myrén

Lämna medborgarförslag

1. Lämna medborgarförslag till fullmäktige

Ange hur du vill lämna in ditt medborgarförslag
Här anger du om du vill skriva ditt medborgarförslag direkt i e-tjänsten eller ladda upp en fil.

Jag vill skriva mitt medborgarförslag i E-tjänsten

Här skriver du ditt medborgarförslag
Här skriver du ditt medborgarförslag.

Ärende : Gratis kolletivtrafik för 70+.
Västtrafik har nyligen ändrat möjligheterna för anslutna kommuner att ge invånare från 70 års ålder fritt seniortrafikkort.
Tidigare gällde antingen 65 år eller 75 år som ålder för att få sådana kort beviljade hos Västtrafik om respektive kommun medgav detta.
Nu har flera kommuner i Västsverige, Tanum och Dals-Ed, beslutat att 70+ kort skall gälla i dessa kommuner.
Mitt förslag är att Vänersborgs kommun/kommunfullmäktige nu skall införa/besluta denna typ av seniorkort även i Vänersborgs kommun för 70+ omgående.

Önskar du att hålla en kortare presentation av ditt medborgarförslag på kommunfullmäktiges sammanträde?
Nej

2. Ange dina kontaktuppgifter

Ange dina kontaktuppgifter
Du måste vara ledamot eller tjänstgörande ersättare för att kunna lämna in en motion, interpellation eller fråga.

Personnummer

För- och efternamn
JAN-ERIK MYRÉN

Adress

Postnummer och ort

E-postadress

Telefon

Mobiltelefon

Notifieringar
E-post

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: JAN-ERIK MYRÉN
Person ID:
Datum: 2023-12-23 15:20
Signerad checksumma:

§ 34

Svar på motion om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+

KS 2021/429

Beslut

Kommunfullmäktige avslår motion om tillköp av Västtrafiks seniorkort 65+.

Sammanfattning av ärendet

En motion skickades 2021-11-12 in av Lutz Rininsland (V) med följande yrkande:

- Kommunfullmäktige beslutar att överenskommelsen om tillköp hos Västtrafik av Seniorkortet ändras snarast efter årsskiftet så att 65+ kortet erbjuds i stället för det nu gällande 75+ kortet.

Västtrafik har sedan våren 2021 utrett utformningen av seniorerbjudandet, vilket även inkluderar principerna för tillköpet där kalkylmodellen ingår. Principerna för den nya kalkylmodellen beslutades av Västra Götalandsregionens Kollektivtrafiknämnd den 7 december 2022 och den nya utformningen beslutades av Västra Götalandsregionens Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023.

Utifrån den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutade kommunfullmäktige 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-23 Svar på motion om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+
- Motion om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+

2024-02-23 Dnr: KS 2021/429

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på motion om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motion om tillköp av Västtrafiks seniorkort 65+.

Sammanfattning av ärendet

En motion skickades 2021-11-12 in av Lutz Rininsland (V) med följande yrkande:

- Kommunfullmäktige beslutar att överenskommelsen om tillköp hos Västtrafik av Seniorkortet ändras snarast efter årsskiftet så att 65+ kortet erbjuds i stället för det nu gällande 75+ kortet.

Västtrafik har sedan våren 2021 utrett utformningen av seniorerbjudandet, vilket även inkluderar principerna för tillköpet där kalkylmodellen ingår. Principerna för den nya kalkylmodellen beslutades av Västra Götalandsregionens Kollektivtrafiknämnd den 7 december 2022 och den nya utformningen beslutades av Västra Götalandsregionens Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd den 18 oktober 2023.

Utifrån den nya utformningen av seniorerbjudandet beslutade kommunfullmäktige 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år.

Fördjupad beskrivning av ärendet

En motion skickades 2021-11-12 in av Lutz Rininsland (V) med följande yrkande:

- Kommunfullmäktige beslutar att överenskommelsen om tillköp hos Västtrafik av Seniorkortet ändras snarast efter årsskiftet så att 65+ kortet erbjuds i stället för det nu gällande 75+ kortet.

Västtrafik har på uppdrag av infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden utrett utformningen av seniorerbjudandet, vilket även inkluderar principerna för tillköpet där kalkylmodellen ingår. Utredningen har pågått sedan våren 2021. Beslut om förändrade villkor för Vänersborgs kommuns seniorerbjudande har avvaktat utredningens färdigställande med hänvisning till ändringen av kalkylmodellen som förändrar prisbilden för tillköpet.

Principerna för den nya kalkylmodellen och den framtida prissättningen för seniorerbjudandet beslutades av Västra Götalandsregionens Kollektivtrafiknämnd den 7 december 2022. Den 18 oktober 2023 beslutade Västra Götalandsregionens Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd även om en ny utformning av seniorerbjudandet.

Vänersborgs kommun har i den nya utformningen möjlighet att välja åldersvillkor för erbjudandet samt vilken tid på dygnet som seniorkortet ska vara giltigt. Åldersgränserna som finns att välja mellan är 65, 70 och 75 år, giltighetstid under lågtrafik eller dygnet runt.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-02-07, §12 att införa avgiftsfria kollektivtrafikresor dygnet runt i zon C för invånare från 70 år samt att uppdra Kommunstyrelsen att tillsammans med Västtrafik ta fram ett nytt tilläggsavtal med dessa villkor.

Beredning

Handläggningen av ärendet har avvaktat Västra Götalandsregionens beslut om ändring av seniorkortets utformning.

Underlag

Bilaga 1 Statusrapport projekt nytt seniorerbjudande, KS 2023.3177

Beslut KF 2024-02-07 § 12 Tillköpsavtal med Västtrafik gällande seniorbiljetter

Uppsägning av uppdragsavtal avseende tillköp av seniorbiljett, KS 2023.6498

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Motion om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+, KS 2021.4356

Sändlista

Lutz Rininsland
Stefan Kärvling

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2021 -11- 12
Dnr: 2021/429

Motion till kommunfullmäktige

Beslut om tillköp av Västtrafiks Seniorkort 65+

Det är en uppskattad förmån att i efterhand kunna avlyssna fullmäktiges förhandlingar inför ett beslut. Argumenten till förmån för huvudförslaget och för avvikande förslag blir tydliga och underlättar förståelsen för innebörden av fattade beslut.

Vid mötet 2021-10-20 föreslog kommunfullmäktiges ordförande i ärendet "Medborgarförslag om att seniorkort bör ges redan vid 65+" [KS 2021/370, § 137 i protokollet] att ärendet skulle överlämnas till kommunstyrelsen för avgörande.

Vänsterpartiets företrädare yrkade att medborgarförslaget skulle remitteras till kommunfullmäktige.

Ordföranden motiverade sitt förslag med en hänvisning till att medborgarförslaget skulle bli avgjort snabbare genom ett beslut i kommunstyrelsen.

Ordföranden fick stöd av ledamoten Dan Nyberg. Han hänvisade även till pågående överläggningar i regionens kollektivtrafiknämnd.

Motförslaget motiverades med en hänvisning till medborgarförslagets dignitet, underförstått att förslaget ännu en gång framförde samma önskemål som hade funnits i ett antal motioner och medborgarförslag som samtliga fick avslag.

Vänsterpartiets förtroendevalda har efter fullmäktige i oktober inhämtat information och besked från kollektivtrafiknämnden i Västra Götaland och från styrelsen för Västtrafik om hur frågan om seniorkort mm ligger till.

Bilden som framkommer är tämligen klar:

- I första hand arbetar man med inriktningen att Seniorkort 65+ skall vara huvuderbjudandet för kommunernas tilläggsköp.
- Åtminstone ett alternativ för tilläggsköp gällande 75+ finns dock fortfarande med vid pågående arbete.
- Nu och ett litet tag framöver är det fortfarande möjligt att kommunerna gentemot Västtrafik kan ändra tidigare överenskommelser om tilläggsköp. För Vänersborgs del alltså om att övergå från 75+ till 65+.
- Beslut om det nya seniorerbjudande väntas i juni 2022 och när det finns en tidplan för implementeringen av det nya erbjudandet införs ett förändringsstopp på 6 månader som innebär att inga avtal kan ändras 6 månader i förhållande till att det nya seniorerbjudandet införs.

Slutsatsen blir därmed följande: Antingen byter Vänersborgs kommun till Seniorkort 65+ inom den närmaste framtiden – eller också kan denna övergång till 65+ först ske tidigast någon gång första halvåret 2023

I bokslutet 2020 gjorde Vänersborgs kommun ett resultat på 161 miljoner, prognosen för 2021 tyder på att resultatet landar på samma nivå. Det har aldrig funnits resultat i denna storlek tidigare, överskottet är en följd av statens agerande för att motverka befarade obalanser i pandemins spår.

Västtrafik har också fått tillskott, men aldrig motsvarande de verkliga förlusterna genom utebliven biljettförsäljning.

Vänsterpartiet delar kommunens inställning att en välfungerande och återställd kollektivtrafik är av stor nytta, för enskilda och för hela samhället.

Mot bakgrund av ovan beskrivna läge vill vi ge oss och hela fullmäktige en möjlighet att få en förändring på plats som efterfrågas av så många av kommunens invånare. Och att detta sker "nu" när tid fortfarande finns och inte behöver anstå till 2023.

Vänsterpartiet yrkar att

- **kommunfullmäktige beslutar att överenskommelsen om tillköp hos Västtrafik av Seniorkortet ändras snarast efter årsskiftet så att 65+ kortet erbjuds i stället för det nu gällande 75+ kortet.**

[redacted]

Lutz Rimnsland

2021-11-12

[redacted]

Stefan Kärvling

§ 35

Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023

KS 2024/55

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen och fastställer Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023 mellan Delregional nämnd norra och Vänersborgs kommun.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 4: Uppföljning insatser 2023 samverkansavtal folkhälsa Vänersborgs kommun signerad

Sammanfattning av ärendet

Enligt det samverkansavtal som undertecknats av Delregional nämnd norra och Vänersborgs kommun 2020-2023 ska folkhälsoarbetet följas upp varje år. Det är enbart de insatser som genomförts med folkhälsomedel som redovisas.

Uppföljningen avser tre olika delar; samverkansavtalet, Hälso- och sjukvårdsnämndens mål och inriktningsdokument (den del som avser folkhälsorådet) samt Rådet för hälsa och social hållbarhets prioriterade områden.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-05 Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023
- Uppföljning insatser 2023 samverkansavtal folkhälsa Vänersborgs kommun signerad
- Uppföljning ekonomi 2023 samverkansavtal folkhälsa Vänersborgs kommun

2024-03-05 Dnr: KS 2024/55

Handläggare
Anne Ekstedt
anne.ekstedt@vanersborg.se
0521-72 13 91

Mottagare
Kommunstyrelsen

Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen och fastställer Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023 mellan Delregional nämnd norra och Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Enligt det samverkansavtal som undertecknats av Delregional nämnd norra och Vänersborgs kommun 2020-2023 ska folkhälsoarbetet följas upp varje år. Det är enbart de insatser som genomförts med folkhälsomedel som redovisas.

Uppföljningen avser tre olika delar; samverkansavtalet, Hälso- och sjukvårdsnämndens mål och inriktningsdokument (den del som avser folkhälsorådet) samt Rådet för hälsa och social hållbarhets prioriterade områden.

Jenny Broberg Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

- Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023 mellan Delregional nämnd norra och Vänersborgs kommun
- Uppföljning ekonomi 2023 samverkansavtal folkhälsa Vänersborgs kommun

Maj 2023

Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2023

mellan delregional nämnd norra och Vänersborgs kommun

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

2

Om uppföljningen

Enligt gällande samverkansavtal för folkhälsoinsatser som upprättats mellan Västra Götalandsregionen och kommunen ska folkhälsoarbetet följas upp varje år.

I den här uppföljningen är det enbart de insatser som genomförts med gemensamma medel med beslut av folkhälsorådet som ska redovisas.

Besvara frågorna kortfattat och hänvisa inte till eventuellt medsänt material. Om det finns dokumentationer som genomförts inom ramen för samverkansavtalet t. ex. utvärderingar, så kan dessa skickas in tillsammans med uppföljningen.

Uppföljningen ska godkännas av folkhälsorådet och undertecknas av dess ordförande. Därefter skickas uppföljningen till Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen via mail till agneta.eriksson@vgregion.se senast den 25 januari 2024.

Den ekonomiska redovisningen redovisas i en separat excel-bilaga.
Om den inte är helt klar 25 januari kan den mailas separat till samma adress, dock senast den 15 februari.

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

1. Samverkansavtal folkhälsa

	Helt uppfyllt	Delvis uppfyllt	Inlett processen	Möjlighet att motivera svaret
Folkhälsoarbetet ska utgå från befolkningens behov, vara systematiskt och långsiktigt	☒	☐	☐	Klicka här för att ange text.
Folkhälsoarbetet ska ha tydliga mål och en tydlig uppföljning	☒	☐	☐	Klicka här för att ange text.
Barn och ungas behov och rättigheter ska särskilt uppmärksammas	☒	☐	☐	Klicka här för att ange text.
Folkhälsoperspektivet ska integreras i de olika aktörernas ordinarie verksamhet	☐	☒	☐	Sedan dialogerna startades med nämndspresidier, kommunala bolag och vårdaktörer har folkhälsoperspektivet integrerats mer i ordinarie verksamhet. Varje år märker vi skillnad, att det går åt rätt håll både via de folkhälsoinsatser som görs samt under dialogerna.
Folkhälsorådets planeringsprocess ska synkroniseras med den kommunala planerings- och budgetprocessen	☐	☒	☐	Klicka här för att ange text.
Prioriterade målgrupper ska ges möjlighet till inflytande och delaktighet i de insatser som görs	☐	☒	☐	Klicka här för att ange text.

Vårdaktörernas samverkan

Vårdaktörernas samverkan i det lokala folkhälsoarbetet.
(Markera genom att stryka under vald siffra)

	Stor delaktighet		Mindre delaktighet	
Primärvård	**4**	3	2	1
Tandvård	4	3	**2**	1
Mödravårdscentral	4	**3**	2	1
Barnavårdscentral	4	**3**	2	1
Ungdomsmottagning	**4**	3	2	1
Annan vårdaktör	4	3	**2**	1

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

Möjlighet att motivera svaren
Folkhälsosamordnaren har kontaktat tandvården vid ett flertal tillfällen med endast liten respons.

2. Nämndens mål- och inriktning

Dåvarande norra hälso- och sjukvårdsnämndens Mål- och Inriktningsdokument var vägledande för vilka hälsofrämjande insatser som folkhälsoråden skulle prioritera i budget för 2023.

De uppdrag/aktiviteter som gällde var att skapa förutsättningar för:
- tidiga insatser
- insatser till barn och unga i syfte att främja fullföljda studier
- främja utveckling av språkförståelse för barn i tidig ålder
- främja goda kost och fysisk aktivitet samt tandhälsa (i alla åldrar)
- arbeta i enlighet med den nationella ANDTS-strategin

3. Folkhälsorådets prioriterade arbete

a) Beskriv kortfattat utgångspunkterna för folkhälsorådets arbete t.ex. planer, prioriteringar m.m.
Rådet för hälsa och social hållbarhets prioriterade inriktningsområde är ”Jämlikhet i hälsa”.

Utifrån Samverkansavtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser i Vänersborg för perioden 2020-2023 har Rådet för hälsa och social hållbarhet fyra utvecklingsområden;
- att synkronisera planeringsprocessen med den kommunala planerings- och budget processen
- att integrera folkhälsoperspektivet i de olika aktörernas ordinarie verksamhet
- att styra mot insatser för att främja jämlik hälsa för befolkningen
- att främja och utveckla prioriterade gruppers inflytande och delaktighet i de insatser som görs.

Rådet för hälsa och social hållbarhets fokusområden är:
- Social inkludering
- Fullföljda studier
- Samverkan

Vänersborgs kommuns vision ”Attraktiv och hållbar i alla delar hela livet” gör att de mänskliga rättigheterna ligger till grund för rådets arbete med fokus på att inga grupper ska missgynnas strukturellt. Det innebär att alla oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder ska få tillgång till lika förutsättningar och samma service. Barn och ungas behov och rättigheter beaktas särskilt där Barnkonventionen är vägledande

b) Beskriv kortfattat rådets insatser **inom ramen för samverkansavtal folkhälsa** för respektive mål under året. (Kopiera och använd nedanstående per mål)

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

5

Mål:

Jämlikhet i hälsa
Bestämningsfaktorer för hälsa, Socioekonomiskt perspektiv, Social hållbarhet

Insatser:

Samverkansprojekt rastaktivitet

Vi anställde en rastaktivist, som hade ansvaret för projektet. Han har arbetat med att vara bussvärd (både morgon och eftermiddag) och morgonansvarig för eleverna in i skolan. Sedan har han erbjudit arrangerade rastaktiviteter både på förmiddags- och lunchrast. Han har också ansvarat för att låna ut material som eleverna kunde aktivera sig med på rasterna.

På eftermiddagarna fokuserade han på att ta kontakt med externa aktörer som skulle vara den andra delen av samverkan. När det inte har funnits behov har han i stället lagt sin tid på fritidshemmet och de äldre eleverna där, fritidsklubben.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?
Det är många positiva effekter av projektet!
Vi fick en trygghet för såväl elever som vårdnadshavare i att det var samma person som tog emot och lämnade vid bussen. Han kunde vara en länk mellan chaufför och skola om det fanns behov av det också, vilket det har funnits.

Vi ser att antalet kränkningar har minskat avsevärt på skolan som helhet.

Vi ser att fler och fler elever är i en aktivitet och elever som förut haft svårt att hitta något att göra på rasterna har det nu. Vi ser att man leker över åldersgränserna på ett annat sätt än tidigare för nu är aktiviteten viktigare än årskurs och vi ser också ett fint samspel mellan killar och tjejer, troligen av samma anledning som ovan.

Vi har kunnat följa upp saker mellan skoltid och rast då rastaktivisten uppmärksammat saker på rasten och samverkat med pedagogerna kring det, eller har vi använt honom som trygghetsperson i skolans ordinarie verksamhet så som lunch och mellanmål när det funnits behov av det. Han har också kunnat finnas med som en extra vuxen under kortare perioder när elev eller grupp haft behov av detta. Det har varit en stor lyhördhet och flexibilitet kring detta.

Det som inte har fungerat är kopplingen till föreningslivet. Deras verksamhet baseras till största delen av ideella krafter som inte är tillgängliga under den tid som vi har verksamhet, så antalet föreningar vi samverkat med är betydligt färre än vår ambition inför projektstart.

Medverkande aktörer:
Föreningslivet i Vänersborg och närområdet.

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

6

Mål:

Jämlikhet i hälsa
Bestämningsfaktorer för hälsa, Socioekonomiskt perspektiv, Social hållbarhet

Insatser:

Bryt tystnaden

Arbetsgruppen och olika samarbetspartners för insatsen bestämde vilken form av aktivitet som skulle bli aktuell inom projektet. Förslag på aktiviteter var tex en föreläsning för elever och vårdnadshavare samt utskick med information till allmänheten.

Då den som var ansvarig för projektet har slutat och tjänsten har tillträtts av en ny drogförebyggande samordnare har endast en aktivitet genomförts, vilket genomfördes under tidigare drogförebyggares anställning.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?
Att vuxna genom information i form av föreläsning har fått kunskap och ökad förståelse inom området, vilket på sikt gynnar arbetet med barn och unga.

Medverkande aktörer:
Arbetsgruppen för det ANDTS-förebyggande arbetet, samt folkhälsosamordnare

Mål:

Jämlikhet i hälsa
Bestämningsfaktorer för hälsa, Socioekonomiskt perspektiv, Social hållbarhet

Insatser:

Digital inkludering

IT-pedagogen har åkt till olika mötesplatser inom Kultur- och fritidsförvaltningen och Socialförvaltningen för att visa digitala resurser och vilka möjligheter som finns samt tagit emot frågor som invånarna har. Han har hittills åkt till t.ex. senior-träffpunkter och bibliotek runt om i kommunen.

På Vänersborgs bibliotek hjälper IT-pedagogen till då biblioteket har drop-in IT-hjälp på måndagar och han bokar även in personer som får skräddarsydd IT-hjälp under de måndagar och tisdagar som han är på plats på Vänersborgs bibliotek.

Han har även haft temadagar inom IT-området för biblioteksbesökare under hösten. IT-pedagogen kommer även att fortsätta sitt arbete och åka ut till träffpunkter på t.ex. Torpaområdet för att nå ytterligare målgrupper som inte kommer till de andra träffpunkterna/biblioteken.

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

7

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☐	☒
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?
De viktigaste lärdomarna är att det är många som behöver hjälp med frågor rörande IT i både stort och smått. Att stödet behövs kontinuerligt då tekniken hela tiden utvecklar sig är något som vi märkt av. Även de äldre som har anhöriga som må vara IT-kunniga, vill ofta inte besvära dem med frågor utan går hellre och får hjälp på en neutral plats som t.ex. biblioteken eller seniorträffpunkterna. Biblioteken är en bra utgångspunkt för den här typen av insatser eftersom de just är neutrala och allmänt kända av invånarna. Det är av vikt att arbeta uppsökande också för att nå ut så brett som möjligt.

Medverkande aktörer:
Biblioteken i Vänersborg (Kultur- och fritidsförvaltningen).
Träffpunkter för seniorer (Senior i Vbg/Vård, Stöd och Utredning, Socialförvaltningen).

I evenemanget ”Digitalidag” har samarbete även skett med Konsumentvägledningen (Kommunkansliet), kommunpolis, informationssäkerhetsspecialist (Kommunstyrelseförvaltningen) och Handelsbanken (även fler banker inbjöds men kom ej).

Mål:
Jämlikhet i hälsa

Insatser:
Barn- och ungdomsinflytande
På uppdrag från Samverkan Vänersborgs ledningsgrupp och Rådet för hälsa och social hållbarhet startades projektarbetet med barn- och ungdomsinflytande i Vänersborgs kommun under hösten 2021. Projektledare tillhörande Kommunstyrelseförvaltningen, Avdelningen för hållbar utveckling, utsågs att driva detta arbete och bilda en kommunövergripande arbetsgrupp. Uppdraget gick ut på att arbeta tillsammans med olika nämnder, enheter och aktörer inom kommunen, för att undersöka framtida insatser för ökat barn- och ungdomsinflytande. Målgrupp har varit 13-25 år, men störst fokus har kommit att landa på de i åldrarna 16-20 år.

Under projekttiden har vi varit i kontakt med eller besökt andra verksamheter runt om i landet, vi har träffat flera ungdomar i kommunen på skolor, fritidsgårdar, bibliotek eller kreativa mötesplatser. Att platsen känns trygg och kreativ, samt att det är en plats för möten och samtal är viktigt.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

8

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?
Enligt de unga som projektledaren kommit i kontakt med så är det allra viktigaste med att skapa inflytande:
- Att det finns tid och kontinuitet
- Att vuxna som lyssnar
- Att leta efter redan fungerande trygga arenor för att tillsammans skapa något nytt

Det verkar samtidigt finnas ett stort behov av att hitta olika forum online för fler unga. Trygga rum med möjlighet att ställa frågor kring sex- och samlevnad, utanförskap och mobbning eller forum som diskuterar klimatpolitiska eller värdegrundsfrågor. Tendenser online på olika sociala plattformar och hur de formar vår uppfattning kring trender, politik och vår syn på kroppen är återkommande frågor som berör.

Vänersborgs kommun gör mycket redan inom barn- och ungdomsinflytande men behöver stärka det kommunövergripande arbetet och våga bryta de stuprör som ibland upplevs mellan förvaltningar och verksamheter.

Medverkande aktörer:
Kommunala nämnder, enheter och aktörer inom kommunen, Kunskapsförbundet väst, andra kommuner i Sverige.

Mål:
Jämlikhet i hälsa

Insatser:
Rörelse och bättre mående
Projektet har inneburit följande aktiviteter:

- Regelbunden fysisk aktivitet. De fysiska övningarna har anpassats efter individernas förmåga och haft ett fokus som inneburit att språkträning varit en integrerad del av aktiviteten.
- Coachande samtal. Läraren har genomfört samtal, i grupp och individuellt, i syfte att medvetandegöra deltagarna om hälsofrämjande faktorer. Exempelvis har sömn, stress, ergonomi och kostens betydelse behandlats.
- Undervisning inom ramen för kursen Hälsopedagogik. Vi har genom projektet haft möjlighet att bredda kursutbudet på vår Sammanhållna utbildning. Elever har kunnat läsa Hälsopedagogik som är en kurs som finns på bl. a. Barn- och fritidsprogrammet vilket ger möjlighet att korta studietiden för elever som senare läser mot en sådan examen. Kursens centrala innehåll behandlar många delar av hälsofrämjande aspekter som kan leda till insikt hos elever om vad som möjliggör deltagande i arbets- och samhällsliv.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?
Insatserna har lett till, hos deltagarna, en större förståelse för hur olika hälsofrämjande faktorer samspelar samt, i många fall, en ökad självinsikt och kroppskontroll. Lärarna vittnar om att deltagarna har fått mer energi och aktivitetsnivån i andra sammanhang har ökat.

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

9

Medverkande aktörer:
Samverkansaktörer har fram för allt varit Kunskapsförbundets medlemskommuner, Trollhättans stad och Vänersborgs kommun. Kortare samarbeten har också genomförts genom studiebesök och föreläsningar.

Mål:
Jämlikhet i hälsa

Insatser:
Suicidprevention – information och utbildning

Målgrupp	**Utbildning**	**Organisation**
Allmänheten	Psykisk livräddning allmänhet	SPIV
Skolpersonal	Stör döden – det räddar liv	Suicide zero
Elever	Psykisk livräddning ungdom (åk 9 och gymnasiet) inkl Fridaskolan, Fridagymnasiet och Birger Sjöbergsgymnasiet	SPIV
Vårdnadshavare	Livsviktiga snack	Suicide Zero
Miljö- och byggnadsförvaltningen personal	Psykisk livräddning BAS	SPIV
Kultur & Fritidsförvaltningen personal	Psykisk livräddning BAS	SPIV
Kommunstyrelseförvaltningen personal	Psykisk livräddning Allmänhet	SPIV
Idrottsföreningar	Psykisk livräddning idrottsförening	SPIV
Ta fram informationsmaterial		Samverkan internt

Vänersborgs kommun har via ett flertal olika kanaler också spridit information om sitt suicidpreventiva arbete både lokalt, regionalt och nationellt.

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?
Det finns ett behov och en efterfrågan om mer kunskap i ämnet samt hur man kan förebygga suicid både i den fysiska miljön men också på samhällsnivå, gruppnivå och på individnivå.

Med suicidpreventiva åtgärder så som utbildningar för personal, föreläsningar för elever, allmänhet och idrottsföreningar har medvetenheten och kunskapen bland kommunens anställda och invånarna ökat.

Medverkande aktörer:
Kommunala förvaltningar, Kunskapsförbundet Väst, civilsamhället och andra kommuner i Fyrbodal.

4. Ekonomisk redovisning

Den ekonomiska uppföljningen redovisas i separat excel-bilaga.

5. Avslutande kommentarer

a) Om ni har något ytterligare som ni vill förmedla, kopplat till folkhälsorådet och som inte har redovisats under rubrik 1 – 5 kan det skrivas här.
Rådet för hälsa och social hållbarhet har ett tydligt ursprung i Kommunstyrelsen vilket har visat sig bidra till ett större engagemang för folkhälsofrågorna i Kommunstyrelsen. Ledamöter i Rådet har utökats under 2023 och nu representeras även socialnämnden, kultur och fritidsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden i Rådet.

Arbetssättet med dialogmöten mellan råd, presidier, ledningsgrupper, kommunala bolag, vårdaktörer och civilsamhället innebär att det skapas relationer som är viktiga för utvecklingen.

Under hösten 2023 genomfördes dialogerna på både tjänstepersonnivå med aktörernas ledningsgrupper och på politikernivå med presidier.

Genom dialogmötena kommer folkhälsofrågorna upp på både den politiska agendan och på tjänstemannanivå. Dialogmötena skapar engagemang för folkhälsofrågorna vilket visade sig under det folkhälsoforum som anordnades efter att alla dialoger genomförts. Då möttes alla aktörer och nya samverkansmöjligheter skapades inför 2024. Engagemanget för folkhälsofrågorna har också resulterat i betydligt fler ansökningar inför 2024. En annan bidragande faktor till fler ansökningar kan vara en effekt av det ekonomiska läget i samhället.

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

11

Rådet för hälsa och social hållbarhet kommer under våren att fundera på upplägget för dialogerna 2024 då det behöver utvecklas och göras mer effektivt och mindre tidskrävande.

6. Underskrift

_____ den / 202

_____

Ordförande i folkhälsorådet

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

Vänersborgs kommun

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: MATS ANDERSSON
Date: 2024-01-29 07:41:38
BankID refno: 77b47dd7-7c61-420c-b3fd-b9326825cc30

Ordförande Rådet för hälsa och social hållbarhet: Mats Andersson

Signature reference: 955fd037-dfd6-4fe5-ad95-a81afb0cb329

Avser år 2023							
Avser kommun:							
Redovisningen är antingen:	**Ja**						
Slutlig	Ja						
Preliminär*							
	Budget			**Utfall**			
	DRNN	**Kommun**	**Övrigt**	**DRNN**	**Kommun**	**Övrigt**	**Till 2024**
Intäkter							
Ingående saldo från föregående år	459747	459747		459747	459747		
Årets medel enl. samverkansavtal folkhälsa	1 850 000	1 853 000		1 850 000	1 853 000		
SUMMA INTÄKTER FÖR ÅRETS INSTASER	**2309747**	**2312747**	**0**	**2309747**	**2312747**	**0**	
Kostnader							
Folkhälsostrateg, fördelas enligt följande:							
Lön (inkl. lönebikostnader)	325000	325000		325000	325000		
Överskott för vakant tjänst (återbetalas till respektive avtalspart)							
Omkostnader (ex. administration, utbildning, resor m.m.)	148000	148000		148 000	148 000		
SUMMA KOSTNADER FÖR FOLKHÄLSOSTRATEG	**473000**	**473 000**	**0**	**473 000**	**473 000**	**0**	**0**
Folkhälsoinsatser, fördelas enligt följande:							
Pågående insatser med medel över från föregående år ** (planerade som 1-åriga 2019, 2020, 2021 och/eller 2022)							
Utbildning suicidprevention	48850	48850		48850	48850		0
Ekonomiinformation till 18-åringar	44000	44000		44000	44000		0
Social inkludering	38600	38600		38600	38600		0
Dansa utan krav	64947	64947		64947	64947		0

Förfogaranslag	111350	111350		111350	111350		0
Pågående fleråriga insatser med medel från tidigare år **							
Barn- och ungdomsinflytande	200000	200000		200000	200000		0
Insatser med överskott från föregående år, godkänt av HSNN **							
Nya ettåriga insatser med medel från 2023 **							
Samverkansprojekt rastaktivitet	270000	270000		245000	245000		50000
Bryt tystnaden	80000	80000		44000	44000		72000
Digital inkludering	300000	300000		230000	230000		140000
Rörelse och bättre mående	130000	130000		130000	130000		0
Suicidprevention - information och utbildning	297000	300000		275000	275000		47000
Barn- och ungdomsinflytande	300000	300000		255000	255000		90000
Nya fleråriga insatser med medel från 2023 **							
Överskott som understiger 10 % av budgeterade kostnader för instaser som överförs till nästa år							
SUMMA KOSTNADER TOTALT	**2 357 747**	**2 360 747**	**0**	**2 159 747**	**2 159 747**	**0**	**399000**
SUMMA TOTALT (INTÄKTER - KOSTNADER)	**-48 000**	**-48 000**	**0**	**150 000**	**153 000**	**0**	

* 15 februari - sista datum förslutlig redovisning.
** Planerade insatser redovisas under budget och slutförda insatser redovisas under utfall.

Eventuella kommentarer kring den ekonomiska uppföljningen.

Den ekonomiska uppföljningen mailas till:
Agneta Eriksson, agneta.eriksson@vgregion.se

§ 36

Konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun

KS 2023/1047

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 5: Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-14 Konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-11-16, § 154, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Morkullan 29, Marierovägen 19.

Marierovägen 19 är ett flerfamiljshus med åtta lägenheter som Vänersborgs kommun äger där det inte längre finns någon hyresgäst. Då Fastighet och service inte ser någon kommunal verksamhet som skulle kunna bedriva verksamhet i lokalerna önskas fastigheten säljas. AB Vänersborgsbostäder är intresserade av att köpa fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen beskrivs att det inte finns ett behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under den nuvarande planeringsperioden 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 180 tkr/år, en kostnad som belastar samhällsbyggnadsnämndens budget.

Sammantaget delar kommunstyrelseförvaltningen Fastighet och service uppfattning om att lokalerna inte fyller ett behov för kommunens verksamheter.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-14 Konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-11-16 Förslag till försäljning av bostadsfastigheten Morkullan 29 i Vänersborgs kommun och

Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-11-08 försäljning fastigheter

Dnr: KS 2023/1047

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Mottagare
Kommunstyrelsen

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 12 25

Konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Morkullan 29, Vänersborgs kommun, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-11-16, § 154, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Morkullan 29, Marierovägen 19.

Marierovägen 19 är ett flerfamiljshus med åtta lägenheter som Vänersborgs kommun äger där det inte längre finns någon hyresgäst. Då Fastighet och service inte ser någon kommunal verksamhet som skulle kunna bedriva verksamhet i lokalerna önskas fastigheten säljas. AB Vänersborgsbostäder är intresserade av att köpa fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen beskrivs att det inte finns ett behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under den nuvarande planeringsperioden 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 180 tkr/år, en kostnad som belastar samhällsbyggnadsnämndens budget.

Sammantaget delar kommunstyrelseförvaltningen Fastighet och service uppfattning om att lokalerna inte fyller ett behov för kommunens verksamheter.

Konsekvensbedömning

För att beskriva eventuella konsekvenser för framtida lokalförsörjning vid avyttring av föreliggande fastighet har utgångpunkt tagits i nämndernas behovsinventeringar för perioden 2025-2034. Utifrån behovsinventeringarna identifierades socialnämnden som eventuell nyttjare av lokalerna. Socialnämndens behovsinventering uppvisar behov av lägenheter kopplat till Individ- och familjeomsorgen och insatserna som bedrivs vid

boendet Sandviken. Föreliggande lokaler anses dock inte vara aktuella för ändamålet på grund av att behovet är en eller två lägenheter, medan flerfamiljhuset på Marierovägen 19 har åtta lägenheter.

Inom gällande tidsperiod ser vidare Personligt stöd och omsorg ett beräknat behov av en gruppbostad med sex lägenheter år 2030. Lokalerna på Marierovägen 19 bedöms inte vara aktuella för att hantera behovet på grund av hur lokalerna behöver vara utformade för att vara ändamålsenliga och var gruppbostaden önskas vara placerad.

Ett ytterligare eventuellt behov som identifierats av socialförvaltningen är kopplat till Arbete, sysselsättning och integrations verksamhet kopplat till flyktingmottagande. Socialförvaltningen konstaterade efter att ha undersökt situationen närmare att de inte har ett behov av Marierovägen 19 i nämnda avseende och därför inte ser något behov av lokalerna i närtid. Sammantaget ses därför inte ett nuvarande eller långsiktigt behov av lokalerna för kommunens verksamheter.

I ekonomisk synpunkt belastar tomställda lokaler samhällsbyggnadsnämndens budget. En tomställd lokal ger ingen intäkt men bär fortfarande kostnader i form av kapitalkostnader och vissa driftkostnader. Konsekvensen av detta blir att dessa kostnader får täckas av befintlig budget, vilket i sin tur kan leda till att underhåll kan utföras i mindre utsträckning och att lokalernas skick försämras. Marierovägen 19 beräknas kosta ca. 180 tkr/år att ha tomställd.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen och behandlats av lokalstyrgruppen (KDL). I ärendet har dialog förts med socialförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen.

Underlag

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2023-11-16 § 154

Riktlinjer för lokalförsörjning (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56)

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Fastighetsförvaltare
Ekonomikontoret

§ 154

Förslag till försäljning av bostadsfastighet

SBN 2023/152

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Morkullan 29, Marierovägen 19.

Protokollsanteckningar

Samhällsbyggnadsnämnden uppmanar samhällsbyggnadsförvaltningen att göra en redaktionell ändring och ändra rubriken för beslutet från ”Försäljning fastigheter” till ”Förslag till försäljning av bostadsfastighet”.

Sammanfattning av ärendet

Marierovägen 19 är ett flerfamiljshus som Vänersborgs kommun äger och där det inte längre finns någon hyresgäst så man önskar sälja fastigheten.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-11-08
- Bilaga Marierovägen 19

Sändlista

Kommunstyrelsen
Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

2023-11-08

Dnr: SBN 2023/152

Handläggare
Rebecca Salbom
rebecca.salbom@vanersborg.se
0521-72 25 25

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Försäljning fastigheter

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Morkullan 29, Marierovägen 19.

Sammanfattning av ärendet

Marierovägen 19 är ett flerfamiljshus som Vänersborgs kommun äger och där det inte längre finns någon hyresgäst så man önskar sälja fastigheten.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Marierovägen 19 är ett flerfamiljshus med 8 lägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett område med andra flerfamiljshus.

Socialförvaltningen har tidigare hyrt bostadshuset på Marierovägen 19 men har sagt upp detta då de inte längre hade behov för det.

Då fastighet och Service inte ser att någon annan kommunal verksamhet skulle kunna bedriva verksamhet i bostadshuset önskar vi nu sälja denna fastighet.

AB Vänersborgs bostäder är intresserade av att köpa fastigheten.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning KS 2020/87 antagen 2020-03-25 § 56.

Hans Larsson

Verksamhetschef Fastighet och Service

Bilagor

- Bilaga Marierovägen 19

Sändlista

Kommunstyrelsen
Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

Marierovägen 19

Fakta

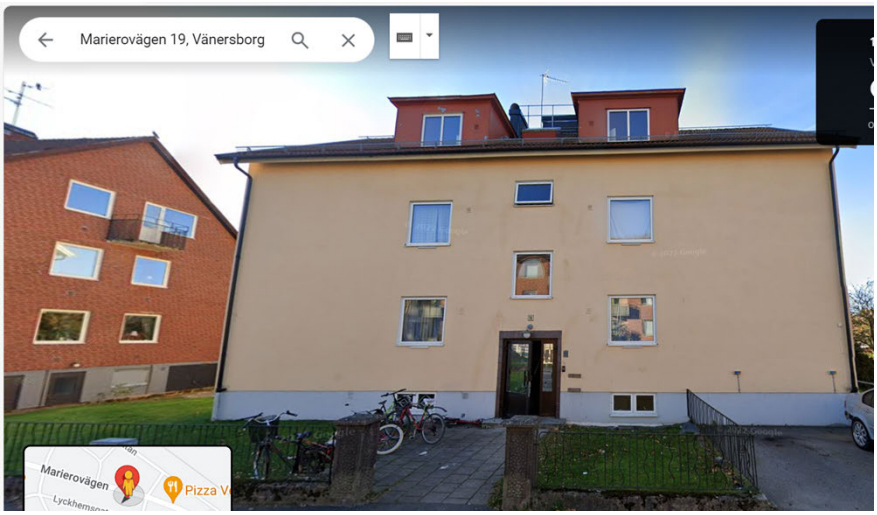
Tomt: 817 kvm

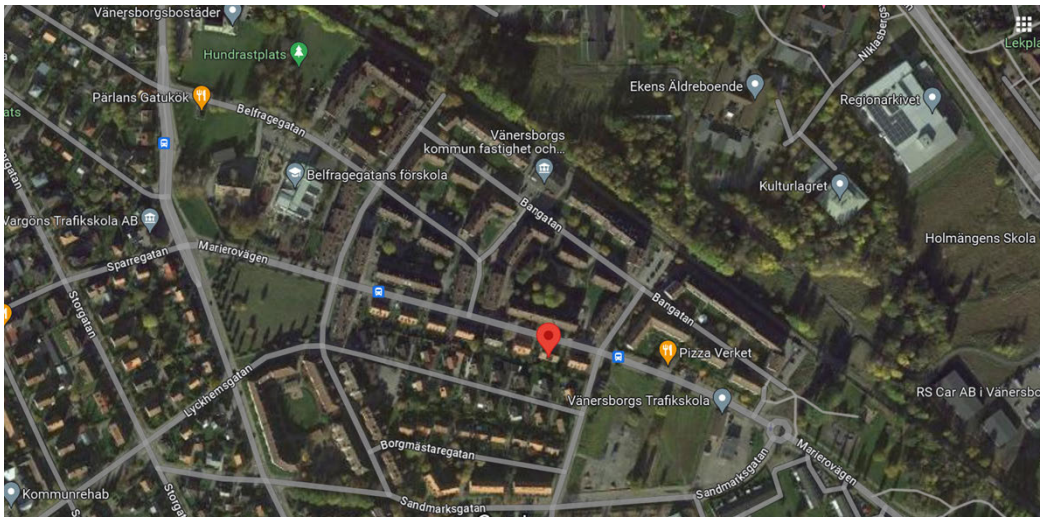
Byggnad: 330 kvm

Lägenheter: 8 st

Lokal: 1 st (källaren)

Byggår: 1953

§ 37

Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedbonden 4, Vänersborgs kommun

KS 2023/1088

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Vänersborgs kommun, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 6: Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-27 Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedbonden 4, Vänersborgs kommun

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-12-07, § 164, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Forbondegatan 33.

Forbondegatan 33 är en före detta LSS-bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö. Socialförvaltningen har tidigare hyrt lokalerna men sagt upp avtalet. Fastighet och service bedömer att fastigheten inte är anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och önskar därmed sälja fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen identifieras ett behov år 2030 där fastigheten kan vara ett möjligt lösningsalternativ, detta behov är dock osäkert och prognosen kan komma att förändras. I övrigt beskrivs inga behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under den nuvarande planeringsperioden 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 300 tkr/år, en kostnad som belastar samhällsbyggnadsnämndens budget.

Sammantaget ser inte kommunstyrelseförvaltningen ett nuvarande behov av lokalen för kommunens verksamhet. Ett eventuellt framtida behov av lokalen bedöms vara förknippad med för stor osäkerhet och för stora kostnader för tomhyra för att utgöra ett hinder för försäljning.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-27 Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedbonden 4, Vänersborgs kommun
- Samhällsbyggnadsnämnden beslut 2023-12-07 Förslag till försäljning av bostadsfastighet och Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-11-13 Förslag till försäljning av bostadsfastighet

Dnr: KS 2023/1088

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Mottagare
Kommunstyrelsen

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 12 25

Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedbonden 4, Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Vänersborgs kommun, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-12-07, § 164, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Forbondegatan 33.

Forbondegatan 33 är en före detta LSS-bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö. Socialförvaltningen har tidigare hyrt lokalerna men sagt upp avtalet. Fastighet och service bedömer att fastigheten inte är anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och önskar därmed sälja fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen identifieras ett behov år 2030 där fastigheten kan vara ett möjligt lösningsalternativ, detta behov är dock osäkert och prognosen kan komma att förändras. I övrigt beskrivs inga behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under den nuvarande planeringsperioden 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 300 tkr/år, en kostnad som belastar samhällsbyggnadsnämndens budget.

Sammantaget ser inte kommunstyrelseförvaltningen ett nuvarande behov av lokalen för kommunens verksamhet. Ett eventuellt framtida behov av lokalen bedöms vara förknippad med för stor osäkerhet och för stora kostnader för tomhyra för att utgöra ett hinder för försäljning.

Konsekvensbedömning

För att beskriva eventuella konsekvenser för framtida lokalförsörjning vid avyttring av föreliggande fastighet har utgångpunkt tagits i nämndernas behovsinventeringar för perioden 2025-2034. Utifrån behovsinventeringarna identifierades socialnämnden som eventuell nyttjare av lokalerna. Socialnämndens behovsinventering (boendeplan) uppvisar behov av tio nya boendeplatser med inriktning socialpsykiatri år 2028 samt tio nya boendeplatser i servicebostad (LSS) senast år 2028. För dessa behov genomförs under slutet av 2023 och början av 2024 förstudier. Socialförvaltningen bedömer att fastigheten inte är aktuell för att lösa behoven.

Enligt socialnämndens boendeplan finns det vidare ett beräknat behov av en gruppbostad LSS med sex lägenheter år 2030. Beräkningen av detta är dock osäker då påverkande faktorer är svåra att förutse, och det är därför svårt att prognostisera hur många, och när, personer eventuellt behöver bostad. Då boendena ligger längre fram i tiden kan prognosen komma att förändras. Socialförvaltningen kommer följa upp bedömningar årligen i revidering av boendeplanen.

Sammantaget ses inte ett nuvarande behov av lokalen för kommunens verksamheter och lokalen som potentiellt lösningsalternativ för behovet gruppbostad LSS år 2030 kan inte fastställas då prognoser och behov kan komma att förändras. I lokalstyrgruppen diskuterades möjligheten att hålla fastigheten i beredskap för framtida behov, men att bedöma behovet av föreliggande lokal är i dagsläget förknippad med stor osäkerhet.

I ekonomisk synpunkt belastar tomställda lokaler samhällsbyggnadsnämndens budget. En tomställd lokal ger ingen intäkt men bär fortfarande kostnader i form av kapitalkostnader och vissa driftkostnader. Konsekvensen av detta blir att dessa kostnader får täckas av befintlig budget, vilket i sin tur kan leda till att underhåll kan utföras i mindre utsträckning och att lokalernas skick försämras. Forbondegatan 33 beräknas kosta ca. 300 tkr/år att ha tomställd.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen och behandlats av lokalstyrgruppen (KDL). I ärendet har dialog förts med socialförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen.

Underlag

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2023-12-07 § 164

Riktlinjer för lokalförsörjning (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56)

Nämndernas behovsinventeringar för åren 2025-2034

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Fastighetsförvaltare
Ekonomikontoret

§ 164

Förslag till försäljning av bostadsfastighet

SBN 2023/152

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Forbondegatan 33.

Bilaga

Bilaga Forbondegatan 33

Sammanfattning av ärendet

Forbondegatan 33 är en före detta LSS bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö.

Socialförvaltningen har tidigare hyrt LSS bostaden på Forbondegatan 33 men har sagt upp avtalet som går ut Maj 2024, byggnaden står tom sedan i oktober 2023.

Fastigheten är inte anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och fastighet och service önskar därmed sälja denna fastighet.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-11-13

Sändlista

Kommunstyrelsen
Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

2023-11-13

Dnr: SBN 2023/152

Handläggare
Rebecca Salbom
rebecca.salbom@vanersborg.se
0521-72 25 25

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag till försäljning av bostadsfastighet

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Forbondegatan 33.

Sammanfattning av ärendet

Forbondegatan 33 är en f.d LSS bostad som Vänersborgs kommun äger och där det inte längre finns någon hyresgäst så man önskar sälja fastigheten.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Forbondegatan 33 är en f.d LSS bostad med 6 st boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö.

Socialförvaltningen har tidigare hyrt LSS bostaden på Forbondegatan 33 men har sagt upp avtalet som går ut Maj 2024, byggnaden står tom sedan i Oktober 2023.

Fastigheten är inte anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och Fastighet och Service önskar därmed sälja denna fastighet.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning KS 2020/87 antagen 2020-03-25 § 56.

Hans Larsson

Verksamhetschef Fastighet och Service

Bilagor

- Bilaga Forbondegatan 33

Sändlista

Kommunstyrelsen

Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

Forbondegatan 33

Fakta

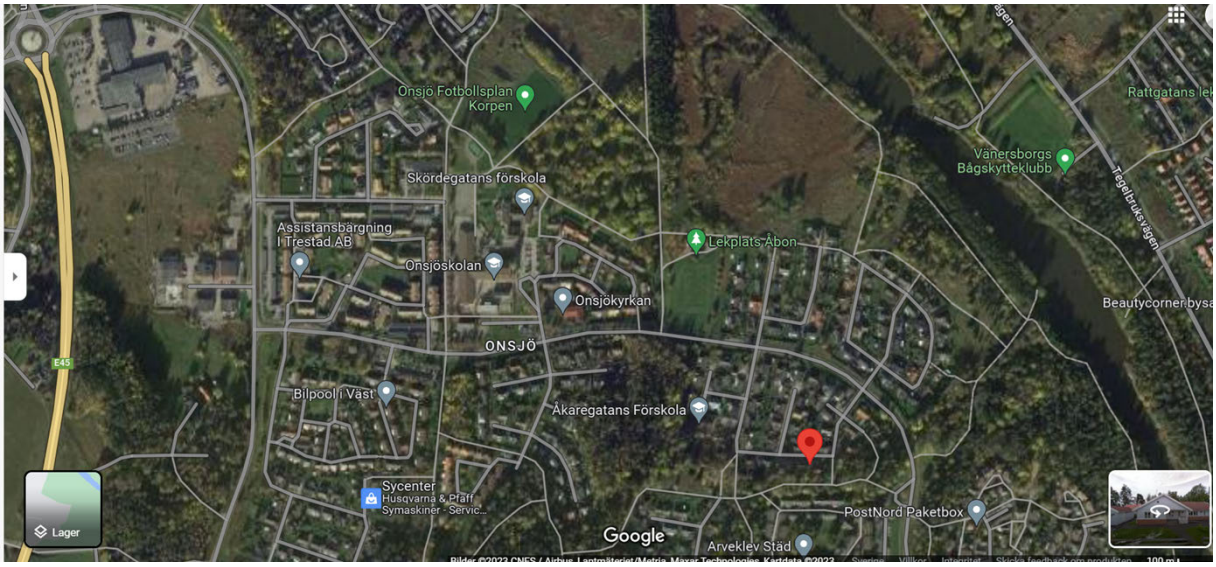
Tomt: 1 740 kvm

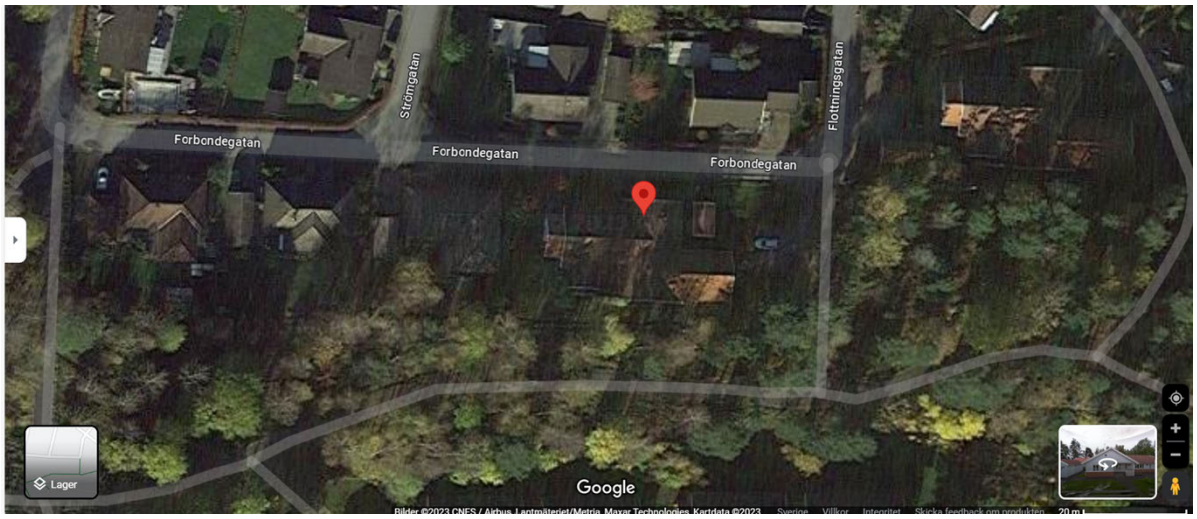
Byggnad: 296 kvm

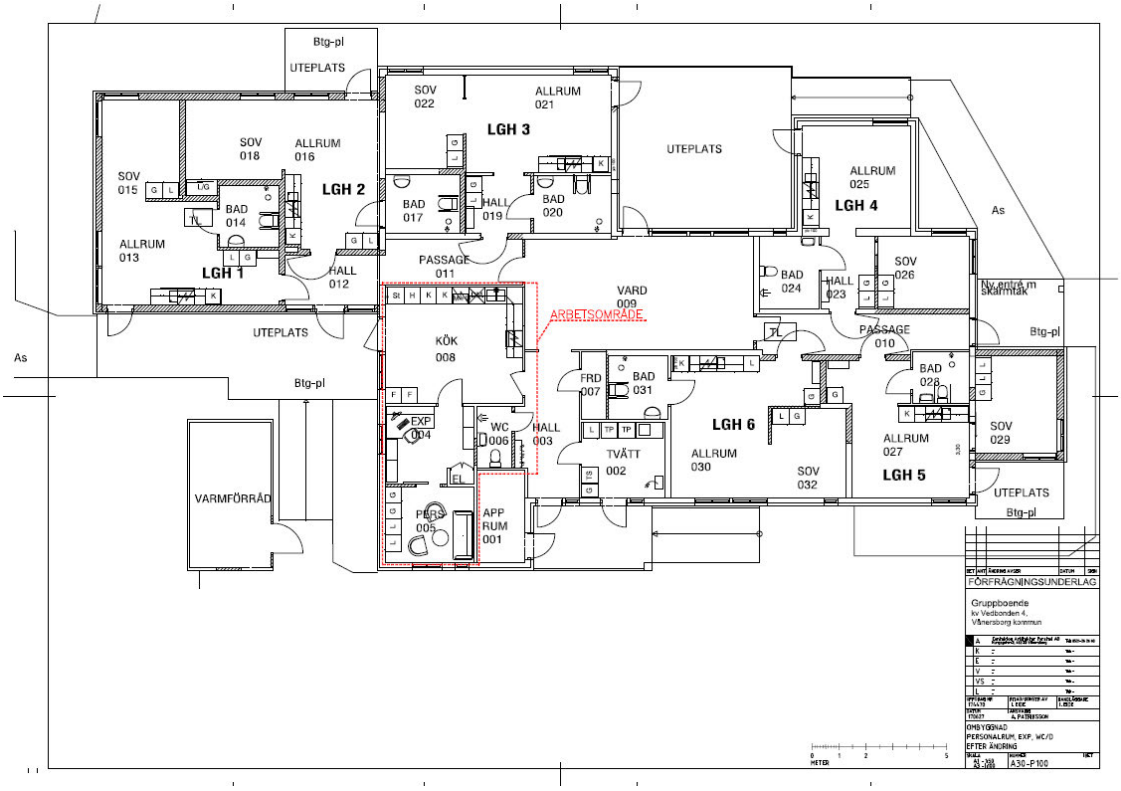
Lägenheter: 6 st

Byggår: 1986

Forbondegatan
Strömgatan
Forbondegatan
Flottningsgatan
Forbondegatan
Lager
Google

Btg-pl
UTEPLATS
SOV 022
ALLRUM 021
LGH 3
SOV 018
ALLRUM 016
SOV 015
LGH 2
BAD 014
BAD 017
HALL 019
BAD 020
UTEPLATS
ALLRUM 025
LGH 4
As
ALLRUM 013
LGH 1
HALL 012
PASSAGE 011
BAD 024
HALL 023
SOV 026
Ny entré m skärmtak
VARD 009
ARBETSOMRÅDE
UTEPLATS
KÖK 008
PASSAGE 010
Btg-pl
As
Btg-pl
FRD 007
BAD 031
BAD 028
EXP 004
WC 006
HALL 003
LGH 6
SOV 029
TVÄTT 002
ALLRUM 030
SOV 032
ALLRUM 027
LGH 5
VARMFÖRRÅD
PERS 005
APP RUM 001
UTEPLATS
Btg-pl
FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG
Gruppboende
Vännersborg kommun
OMBYGGNAD
PERSONALRUM, EXP, WC/D
EFTER ÄNDRING
A30-P100

§ 38

Konsekvensbedömning gällande försäljning av kontorsfastighet Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18

KS 2024/112

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av byggnaden Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 7: Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-27 Konsekvensbedömning gällande försäljning av kontorsfastighet Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2024-01-25, § 2, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av byggnaden Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18.

Kyrkogatan 22/Teatergränd 9 är en byggnad i centrala Vänersborg som Vänersborgs kommun äger. I dagsläget finns tre hyresgäster i huset varav en sagt upp sina lokaler. Kvar i huset finns då två hyresgäster som hyr 96 kvm respektive 6 kvm av totalt 1033 kvm. Då samhällsbyggnadsförvaltningen inte ser att någon kommunal verksamhet skulle kunna bedrivas i byggnaden föreslår man att byggnaden säljs.

Byggnaden ligger på fastigheten Näckrosen 18, vilket även kulturhuset gör. Vid en försäljning behöver fastigheten styckas av. För att stycka av fastigheten krävs en planändring för att ta bort en fastighetsindelningsbestämmelse.

Byggnaden omnämns i *Program för bevarande och utveckling – Vänersborgs innerstad* (KF 2020-03-18 § 30) som en byggnad med högt kulturhistoriskt värde. Byggnaden är klassad som Blå, vilket bland annat innebär att den bör hanteras som särskilt värdefull i enlighet med PBL 8 kap 13 § som förbjuder förvanskning.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen beskrivs att det inte finns ett behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under nuvarande planeringsperiod 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 280 tkr/år, en kostnad som belastar

samhällsbyggnadsnämndens budget. Sammantaget delar kommunstyrelseförvaltningen samhällsbyggnadsförvaltningens uppfattning om att lokalerna inte fyller ett behov för kommunens verksamhet i ett lokalförsörjningsperspektiv.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-27 Konsekvensbedömning gällande försäljning av kontorsfastighet Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-01-25 Försäljning av kontorsfastighet och Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-12-22 Förslag till försäljning av kontorsfastighet

Dnr: KS 2024/112

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Mottagare
Kommunstyrelsen

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 12 25

Konsekvensbedömning gällande försäljning av kontorsfastighet Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av byggnaden Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2024-01-25, § 2, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av byggnaden Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18.

Kyrkogatan 22/Teatergränd 9 är en byggnad i centrala Vänersborg som Vänersborgs kommun äger. I dagsläget finns tre hyresgäster i huset varav en sagt upp sina lokaler. Kvar i huset finns då två hyresgäster som hyr 96 kvm respektive 6 kvm av totalt 1033 kvm. Då samhällsbyggnadsförvaltningen inte ser att någon kommunal verksamhet skulle kunna bedrivas i byggnaden föreslår man att byggnaden säljs.

Byggnaden ligger på fastigheten Näckrosen 18, vilket även kulturhuset gör. Vid en försäljning behöver fastigheten styckas av. För att stycka av fastigheten krävs en planändring för att ta bort en fastighetsindelningsbestämmelse.

Byggnaden omnämns i *Program för bevarande och utveckling – Vänersborgs innerstad* (KF 2020-03-18 § 30) som en byggnad med högt kulturhistoriskt värde. Byggnaden är klassad som Blå, vilket bland annat innebär att den bör hanteras som särskilt värdefull i enlighet med PBL 8 kap 13 § som förbjuder förvanskning.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen beskrivs att det inte finns ett behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under nuvarande planeringsperiod 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 280 tkr/år, en kostnad som belastar

samhällsbyggnadsnämndens budget. Sammantaget delar kommunstyrelseförvaltningen samhällsbyggnadsförvaltningens uppfattning om att lokalerna inte fyller ett behov för kommunens verksamhet i ett lokalförsörjningsperspektiv.

Konsekvensbedömning

Med utgångspunkt i nämndernas behovsinventeringar för perioden 2025-2034 har inga lokalbehov identifierats där byggnaden anses vara aktuell som lösningsalternativ.

I ekonomisk synpunkt belastar tomställda lokaler samhällsbyggnadsnämndens budget. En tomställd lokal ger ingen intäkt men bär fortfarande kostnader i form av kapitalkostnader och vissa driftkostnader. Konsekvensen av detta blir att dessa kostnader får täckas av befintlig budget, vilket i sin tur kan leda till att underhåll kan utföras i mindre utsträckning och att lokalernas skick försämras. Idag uppgår kapitaltjänstkostnad och driftkostnad till ca. 310 tkr/år för hela byggnaden. När en av de nuvarande hyresgästerna lämnar lokalerna beräknas kostnaden för de tomställda lokalerna uppgå till 280 tkr/år.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen och behandlats i lokalförsörjningsgruppen. I ärendet har dialog förts med samhällsbyggnadsförvaltningen och miljö- och byggnadsförvaltningen.

Underlag

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden sammanträde 2024-01-25 § 2

Riktlinjer för lokalförsörjning (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56)

Nämndernas behovsinventeringar för åren 2025-2034

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Fastighetsförvaltare
Ekonomikontoret

§ 2

Förslag till försäljning av kontorsfastighet

SBN 2023/152

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av byggnaden Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18

Sammanfattning av ärendet

Kyrkogatan 22/Teatergränd 9 är en byggnad i centrala Vänersborg som Vänersborgs kommun äger. Stora delar av byggnaden är tomställd och står utan hyresgäst. Förvaltningen föreslår därför att man säljer byggnaden.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-12-22
- Beskrivning Kyrkogatan 22-Teatergränd 9

Sändlista

Kommunstyrelsen
Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

2023-12-22

Dnr: SBN 2023/152

Handläggare
Rebecca Salbom
rebecca.salbom@vanersborg.se
0521-72 25 25

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag till försäljning av kontorsfastighet

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av byggnaden Kyrkogatan 22/Teatergränd 9, del av Näckrosen 18

Sammanfattning av ärendet

Kyrkogatan 22/Teatergränd 9 är en byggnad i centrala Vänersborg som Vänersborgs kommun äger. Stora delar av byggnaden är tomställd och står utan hyresgäst. Förvaltningen föreslår därför att man säljer byggnaden.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kyrkogatan 22/Teatergränd 9 är en byggnad i centrala Vänersborg som Vänersborgs kommun äger. Stora delar av byggnaden är tomställd och står utan hyresgäst. Förvaltningen föreslår därför att man säljer byggnaden.

Byggnaden ligger på fastigheten Näckrosen 18 vilket även kulturhuset gör, så vid en försäljning behöver man stycka av fastigheten.

I dagsläget finns tre hyresgäster i huset varav en av dem, föreningen Luft i Väst sagt upp sina lokaler, detta avtal löper ut i augusti 2024. Kvar i huset finns då Rädda barnen som hyr 96 kvm och en privatperson som hyr ett förråd på 6 kvm av totalt 1 033 kvm.

Då förvaltningen inte ser att någon kommunal verksamhet skulle kunna bedrivas i byggnaden föreslår man att byggnaden säljs.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning KS 2020/87 antagen 2020-03-25 § 56.

Beskrivning Kyrkogatan 22-Teatergränd 9

Hans Larsson

Verksamhetschef Fastighet och service

Sändlista

Kommunstyrelsen
Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

Kyrkogatan 22/Teatergränd 9

Fakta

Tomt: 2 745 kvm

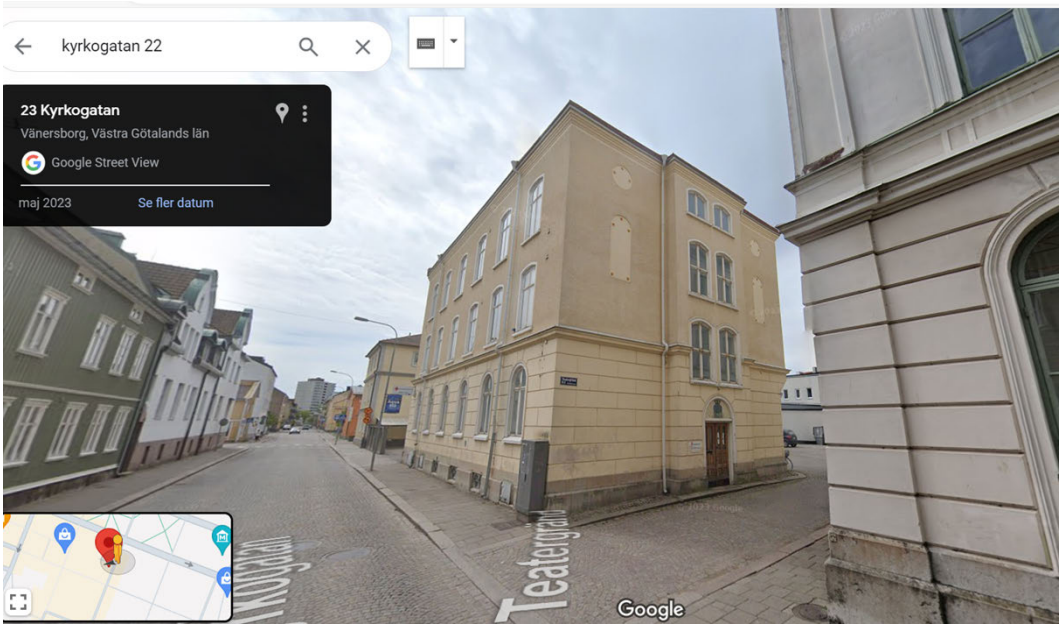
Del av Näckrosen 18

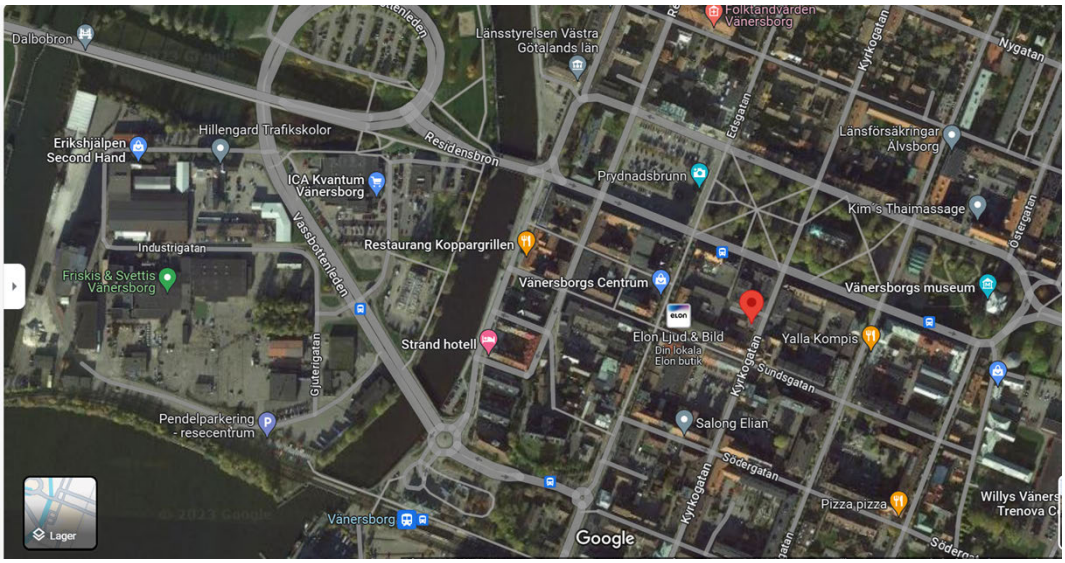
Byggnad: 1 033 kvm

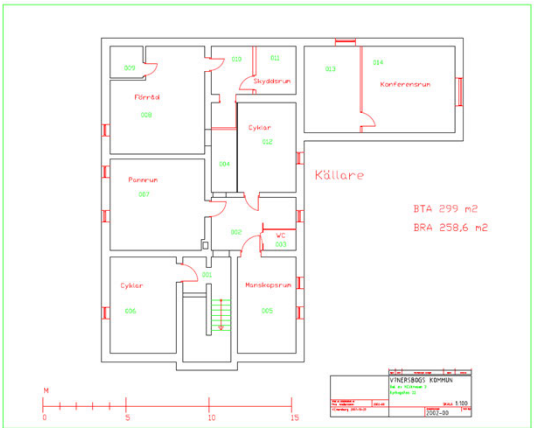
Byggår: 1900

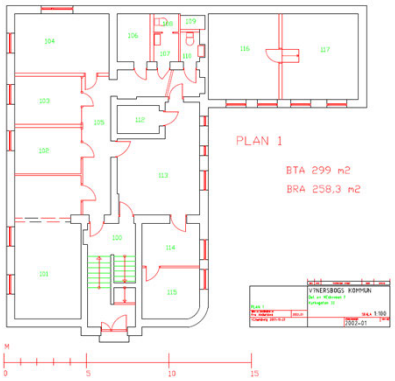
Ombyggnadsår: 1985

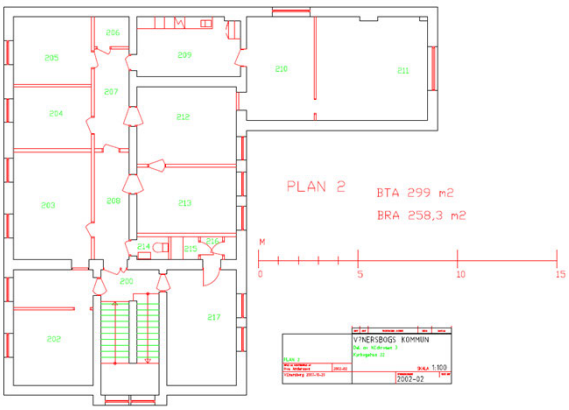

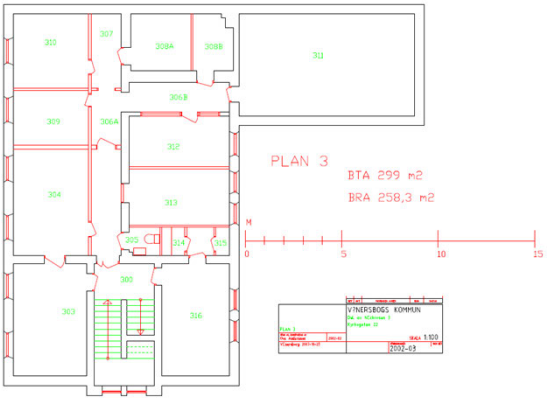

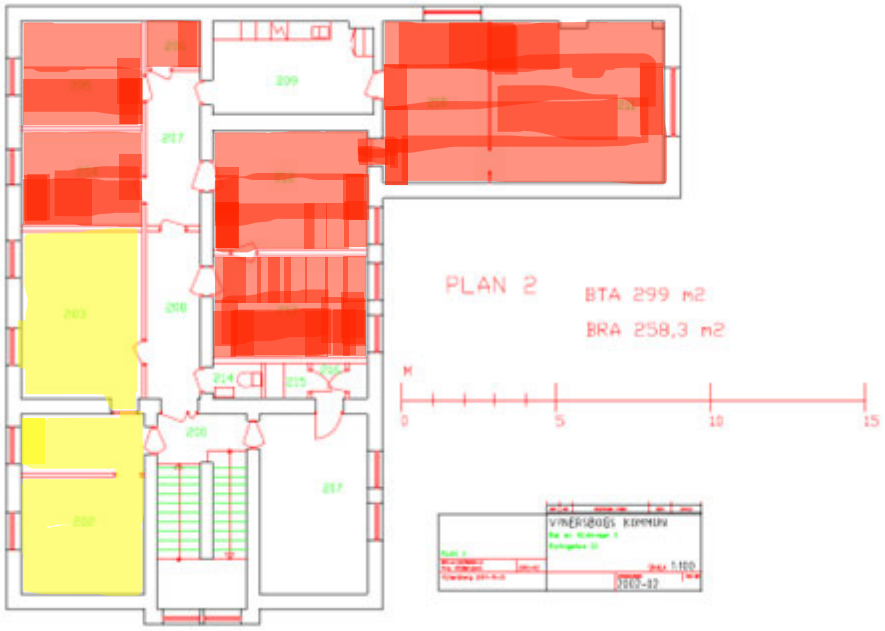

Dalbobron
Länsstyrelsen Västra Götalands län
Folklandvarden Vänersborg
Kyrkogatan
Nygatan
Residensbron
Edsgatan
Hillengard Trafikskolar
Erikshjälpen Second Hand
ICA Kvantum Vänersborg
Prydnadsbrunn
Länsförsäkringar Älvsborg
Kim's Thaimassage
Östergatan
Vassbottenleden
Industrigatan
Restaurang Koppargrillen
Friskis & Svettis Vänersborg
Vänersborgs Centrum
Vänersborgs museum
Elon Ljud & Bild
Din lokala Elon butik
Yalla Kompis
Strand hotell
Gluterigatan
Sundsgatan
Pendelparkering - resecentrum
Salong Elian
Södergatan
Pizza pizza
Vänersborg
Lager
Google

Källare
BTA 299 m2
BRA 258,6 m2
Skyddsrum
Konferensrum
Förråd
Cyklar
Pannrum
Munskopsrum
VÄNERSBORGS KOMMUN

PLAN 1
BTA 299 m2
BRA 258,3 m2
VÄNERSBORGS KOMMUN

PLAN 2
BTA 299 m2
BRA 258,3 m2
VÄNERSBORGS KOMMUN

PLAN 3
BTA 299 m2
BRA 258,3 m2
VÄNERSBORGS KOMMUN

Gulmarkerat område är de lokaler som Luft i Väst tidigare hyrt och nu sagt upp.

Rödmarkerat område är de lokaler som hyrs ut till Rädda Barnen.

§ 39

Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda

KS 2024/129

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 8: Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket har skickat en remiss för en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 173, Frändefors-Färgelanda, till berörda kommuner, myndigheter och organisationer. Remissen inkom till kommunen 2024-01-29.

Trafikverket har under 2022 och 2023 genomfört en åtgärdsvalsstudie för väg 173, Frändefors-Färgelanda. Utredningens fokus är trafiksäkerhet och framkomlighet. Representanter från Vänersborgs kommun har deltagit i utredningsprocessen och gett inspel under workshops, avstämningar och presentationer.

I bilagt yttrande framför kommunen synpunkter på beskrivningen av kommunens översiktsplan, att tågstopp Frändefors inte nämns i studien, resonemanget kopplat till biologisk mångfald och åtgärd *Breddning av väg 173* samt formuleringarna rörande och prioriteringen av den föreslagna gång- och cykelvägen mellan Forsane och Dykälla. Vänersborgs kommun är generellt positiva till de åtgärder som föreslås inom kommunen, särskilt prioriteringen av trafiksäkerheten i korning Torp.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-28 Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda
- Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda
- Följebrev till remiss för ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda
- Remiss - Väg 173, Frändefors-Färgelanda (åtgärdsvalsstudie - ÅVS)

2024-02-28 Dnr: KS 2024/129

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande.

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket har skickat en remiss för en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 173, Frändefors-Färgelanda, till berörda kommuner, myndigheter och organisationer. Remissen inkom till kommunen 2024-01-29.

Trafikverket har under 2022 och 2023 genomfört en åtgärdsvalsstudie för väg 173, Frändefors-Färgelanda. Utredningens fokus är trafiksäkerhet och framkomlighet. Representanter från Vänersborgs kommun har deltagit i utredningsprocessen och gett inspel under workshops, avstämningar och presentationer.

I bilagt yttrande framför kommunen synpunkter på beskrivningen av kommunens översiktsplan, att tågstopp Frändefors inte nämns i studien, resonemanget kopplat till biologisk mångfald och åtgärd *Breddning av väg 173* samt formuleringarna rörande och prioriteringen av den föreslagna gång- och cykelvägen mellan Forsane och Dykälla. Vänersborgs kommun är generellt positiva till de åtgärder som föreslås inom kommunen, särskilt prioriteringen av trafiksäkerheten i korning Torp.

Beredning

Ärendet har beretts i samverkan Gatuenheten.

Underlag

Remiss - Väg 173, Frändefors-Färgelanda (åtgärdsvalsstudie - ÅVS)

Följebrev till remiss för ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda

Sändlista

Trafikverket
Samhällsbyggnadsnämnden

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Trafikverket

Yttrande ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda

Bakgrund

En remiss för den åtgärdsvalsstudie (ÅVS) som Trafikverket har tagit fram för väg 173, Frändefors-Färgelanda, inkom till kommunen 2024-01-29.

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun är generellt positiva till de åtgärder som föreslås inom kommunen. Några korrigeringar i texten som rör Vänersborgs översiktsplan bör göras och de förändrade förutsättningar som tågstopp Frändefors ger bör lyftas i studien. Möjligheten att lyfta in gång- och cykelvägen mellan Dykälla och Forsane i ett paket bör hållas öppet i studien och gång- och cykelvägen bör dessutom klassas med hög prioritering.

Yttrande

Vänersborgs kommun är generellt positiva till de åtgärder som föreslås inom kommunen. Särskilt att trafiksäkerheten i korsning Torp lyfts och har hög prioritet, det är en viktig fråga för kommunen då korsningen upplevs som osäker och har genererat olyckor och tillbud.

På sidan 13 står följande: Kommunen antog översiktsplanen 2017 och har som mål att befolkningen ska öka till 50 000 invånare till år 2030. Det är inkorrekt, kommunen tog bort sitt befolkningsmål 2017. I samma stycke står även att översiktsplanen sträcker sig över perioden år 2017–2030. Även detta är inkorrekt, Vänersborgs översiktsplan har ingen definierad tidsperiod. Detta behöver justeras innan åtgärdsvalsstudien beslutas.

Åtgärdsvalsstudien innehåller flera delar som berör kollektivtrafiken, bland annat på sidan 27. I dessa avsnitt vore det lämpligt att det framtida utpekade tågstoppet i Frändefors (Västtågsutredningen, VGR) omnämns. Framtagandet av en fördjupad översiktsplan för Frändefors med syftet att utreda möjligheterna till ett framtida stationssamhälle pekas ut som åtgärd i kommunens översiktsplan. Ett nytt tågstopp i Frändefors kommer ändra förutsättningarna för väg 173 och generera nya sätt att resa för invånarna i området. Detta bör inkluderas i analysen och lyftas som en framtida förändrad förutsättning i studien.

Kopplat till föreslagen åtgärd om Breddning av väg 173, på sidan 52, finns ett resonemang gällande projektmålet ”främja den biologiska mångfalden genom att visa hänsyn till djurliv och grönområden”. Resonemanget är att den biologiska mångfalden bedöms främjas när trafiksäkerheten ökar då risken för viltolyckor minskar. Det framgår inte huruvida man har ställt minskade viltolyckor i relation till det ingrepp som en breddning och kurvrätning kommer göra i miljön.

I beskrivningen av åtgärd *Ny gång- och cykelväg mellan Dykälla och Forsane* står följande: *För att genomföra åtgärden inom vägområdet krävs att Vänersborgs kommun lyfter objektet till den regionala cykelplanen, alternativt projekterar, bygger och bekostar*

det själva. Alternativet att åtgärden finansieras via regional plan genom ett paket borde hållas öppet i utredningen. Eftersom åtgärden skulle innebära kraftigt höjd trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter och stödja omställningen till ett hållbart resande, bör åtgärden även klassas med en hög prioritering.

Kommunen har i övrigt inget att erinra mot förslaget.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

TRAFIKVERKET

Ärendenummer
TRV 2023/54150
Motpartens ärendenummer

Dokumentdatum
2024-01-29

Konfidentialitetsnivå
1 Ej känslig

Mottagare
Enligt sändlista

Kopia till
diariet

ÅVS väg 173, Frändefors-Färgelanda, remiss

Trafikverket har under 2022 och 2023 genomfört en åtgärdsvalsstudie för väg 173, Frändefors-Färgelanda. Utredningens fokus är trafiksäkerhet och framkomlighet.

Åtgärdsvalsstudier är det tidigaste steget i planeringen av infrastruktur, före den lagstadgade planprocessen. Studien är därför av övergripande karaktär, och fokuserar på problem och behov, och på att välja rätt åtgärd. Detaljutformning av åtgärder hanteras senare i planprocessen.

I åtgärdsvalsstudien finns förslag till åtgärder i tre åtgärdsgrupper. Åtgärder inom varje grupp kan genomföras oberoende av varandra, dvs det är inte traditionella ”åtgärdspaket”.

För närvarande finns inga medel avsatta för åtgärder på sträckan. Förslaget ”Vägbreddning” är en kandidat till kommande revidering av regional infrastrukturplan, där förslaget ”Vägbreddning” kan komma att spelas in. Åtgärdsförslaget ”Vägbreddning” innebär en breddning och kurvrätning av den del av vägen som av samtliga aktörer pekats ut som den sämsta. Vidare finns åtgärdspaket för samhället Stigen, för korsningar och för små åtgärder längs vägen. Det är Västra Götalandsregionen som har att besluta om prioriteringar inom regional infrastrukturplan, i samband med revidering av denna. Fyrbodals kommunalförbund deltar och samordnar kommunernas inspel och prioriteringar. En SEB, samlad effektbedömning, tas fram för åtgärdsförslaget” vägbreddning”, och kommer att fogas till rapportens slutversion. När det gäller mindre åtgärder är avsikten att finansiering för dessa ska sökas från s k pottåtgärder inom regional plan.

Innan slutrapporten fastställs skickas den nu ut på remiss för synpunkter enligt bifogad sändlista, rapportförslaget bifogas detta brev.

Svar på remissen skickas till boel.olin@trafikverket.se senast 2024-03-31.

Ring mig gärna om något är oklart!

TMALL 0422 Brev 4.0

Boel Olin

Trafikverket
Box 24
462 21 Trollhättan
Besöksadress: Kungsgartan 32

Texttelefon: 010-123 50 50
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Boel Olin
PLvru
Direkt: 010-123 61 45
Mobil: 070-3423423
boel.olin@trafikverket.se

Ärendenummer
TRV 2023/54150
Motpartens ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

Dokumentdatum
2024-01-29

Sändlista:

Färgelanda kommun
Stigens vägförening
Vänersborgs kommun
Fyrbodals kommunalförbund
Västra Götalandsregionen
Västtrafik
LRF
NÄRF
Försvarsmakten

Dokumentegenskaper, Ärendenummer *TRV 2023/54150*, Motpartens ärendenummer *[Motpartens ärendenummer]*, Dokumentdatum *2024-01-29*, Dokumenttyp *BREV*. Konfidentialitetsnivå.1 Ej känslig

TMALL 0422 Brev 4.0

Trafikverket
Box 24
462 21 Trollhättan
Besöksadress: Kungsgartan 32

Texttelefon: 010-123 50 50
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Boel Olin
PLvru
Direkt: 010-123 61 45
Mobil: 070-3423423
boel.olin@trafikverket.se

Åtgärdsvalsstudie väg 173, Frändefors-Färgelanda

Ärendenummer: TRV 2023/54150

Remissversion

TRAFIKVERKET

Remissversion

Dokumenttitel: Åtgärdsvalsstudie väg 173, Frändefors-Färgelanda

Författare: Sheraz Iqbal, Sara Nilsson, Malin Svensson, Alma Jolby, Petra Weckner Lidh och Johannes Lundgren (Ramboll)

Ansvarig för genomförande: Boel Olin och Johan Larsson (Trafikverket)

Organisation: Trafikverket region väst, enhet utredning, Plväu

Datum - start: 2022-03-01

Datum - avslut: 2024-xx-xx

Dokumentdatum: 2024-01-29

Ärendenummer: Ärendenummer TRV 2023/54150

Fastställt av: Johan Kustfolk, Plvru

Kontaktperson Boel Olin, Plvru

Trafikverket
Postadress: Box 24
46221 Trollhättan
E-post: trafikverket@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING **4**

1. BAKGRUND **6**

1.1. VARFÖR GENOMFÖRS ÅTGÄRDSVALSSTUDIEN? 6
1.2. ARBETSPROCESSEN OCH ORGANISERING AV ARBETET 6
1.3. TIDIGARE ARBETEN 8
1.4. INTRESSENTER 8

2. MÅL **9**

2.1. AGENDA 2030 9
2.2. NATIONELLA MÅL 9
2.3. REGIONALA MÅL OCH VISIONER 11
2.4. KOMMUNALA MÅL OCH VISIONER 11
2.5. MÅL FÖR ÅTGÄRDSVALSSTUDIEN 12

3. AVGRÄNSNINGAR **14**

3.1. GEOGRAFISK AVGRÄNSNING 14
3.2. AVGRÄNSNING AV INNEHÅLL OCH OMFATTNING 15
3.3. TIDSHORISONT FÖR ÅTGÄRDERS GENOMFÖRANDE 15
3.4. FINANSIERING 15

4. NULÄGESBESKRIVNING **16**

4.1. BEFOLKNING, PENDLING OCH SYSSELSÄTTNING 16
4.2. BEBYGGELSE OCH MÅLPUNKTER 16
4.3. LANDSKAPETS KARAKTÄR 17
4.4. VATTENMILJÖ 18
4.5. KULTURMILJÖ 18
4.6. VÄGENS FUNKTION OCH UTFORMNING 19
4.7. TRAFIK LÄNGS VÄG 173 23
4.8. TRAFIKSÄKERHET 28

5. PROBLEMBESKRIVNING **38**

5.1. VÄGENS FUNKTION OCH UTFORMNING 38
5.2. GÅNG- OCH CYKELTRAFIK 39
5.3. KOLLEKTIVTRAFIK 39
5.4. TRAFIKSÄKERHET 40
5.5. SYNPUNKTER FRÅN BERÖRDA AKTÖRER 41

6. ALTERNATIVA LÖSNINGAR **42**

6.1. ÅTGÄRDSFÖRSLAG OCH SYNPUNKTER FRÅN BERÖRDA AKTÖRER 42
6.2. ÅTGÄRDER OCH DESS POTENTIELLA EFFEKTER OCH KONSEKVENSER 45
6.3. BORTVALDA ÅTGÄRDER 54
6.4. SAMLAD BEDÖMNING INFÖR FORTSATT ARBETE 56

7. FRAMTIDA INRIKTNING OCH REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER **58**

7.1. BESKRIVNING AV ÖVERGRIPANDE INRIKTNING 58
7.2. REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER 58
7.3. BEDÖMD SAMHÄLLSEKONOMISK NYTTA AV ALTERNATIVEN 63

Remissversion

7.4. FÖRSLAG TILL BESLUT OM FORTSATT HANTERING 63

Remissversion

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen har gett Trafikverket i uppdrag att genomföra en åtgärdsvalsstudie för sträckan Färgelanda – Brändefors. Sträckan består av väg 173. Studien omfattar en problemanalys av väg 173 med förslag på rekommenderade åtgärder genom fyra åtgärdsgrupper: Stigen, Korsningar, Vägbreddning och Små åtgärder. En samlad effektbedömning, SEB, har genomförts för sträckan.

Identifierade brister längs sträckan är framförallt relaterade till trafiksäkerhet och sikt. Vid väg 173 har flera olyckor och viltolyckor förekommit. Hela vägen är utpekad som en del av det funktionellt prioriterade vägnätet (FPV) för både godstransporter och dagliga personresor. Det förekommer därmed en del tung trafik längs sträckan då vägen även utgör en viktig förbindelse för timmertransporter och verksamheten IAC i Stigen. För åtgärdsvalsstudien har även sex olika projektmål tagits fram som anger vad åtgärderna förväntas resultera i. Projektmålen lyder:

1. Säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur
2. Säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173
3. Främja den biologiska mångfalden genom att visa hänsyn till djurliv och grönområden
4. Säkerställa att riktvärden för buller och luftkvalitet inte överskrids
5. Stärka näringslivets konkurrenskraft genom kapacitetsstarka och tillförlitliga transportlösningar
6. Hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll

Inom de rekommenderade åtgärdsgrupperna har ett antal åtgärder tagits fram. I Stigen föreslås fem åtgärder och omfattas av ombyggnation av korsningen väg 173/väg 2084, omdisponering av ytor vid hållplats Stigen centrum, trafiksäkra passager med hastighetssänkning, breddning av gångbana samt vägräcke vid bostäder. Åtgärdsförslagen i Stigen är högt prioriterade.

Tabell 1. Åtgärdsgrupp Stigen.

Åtgärdsgrupp Stigen	Nummer	Kostnad (Mkr)	Ansvarig	Prioritering
Ombyggnation av korsning väg 173/väg 2084	1	2-4	Trafikverket	Hög
Omdisponering av ytor vid hållplats Stigen centrum	2	2-3	Färgelanda kommun och Västtrafik	Hög
Trafiksäkra passager med hastighetssäkring	3	1-3	Trafikverket	Hög
Breddning av gångbana i Stigen	4	9-18	Trafikverket	Hög
Vägräcke vid bostäder	5	1-2	Trafikverket	Hög

Remissversion

För åtgärdsgruppen Korsningar har två åtgärder tagits fram. Dessa omfattar att öka trafiksäkerheten i korsning Torp och Kärsrud. Åtgärdernas prioriteringsordning varierar mellan medel till hög.

Tabell 2. Åtgärdsgrupp Korsningar.

Åtgärdsgrupp Korsningar	Nummer	Kostnad (Mkr)	Ansvarig	Prioritering
Öka trafiksäkerheten i korsning Torp	6	11-20	Trafikverket	Hög
Öka trafiksäkerheten vid korsning Kärsrud	7	4-7	Trafikverket	Medel

Åtgärdsgruppen Vägbreddning innefattar en åtgärd, delad på två etapper. Detta rör vägbreddning av en del av väg 173. Åtgärden bedöms ha hög prioritet, och kan utgöra en kandidat vid revidering av regional infrastrukturplan.

Tabell 3. Åtgärdsgrupp Vägbreddning.

Åtgärdsgrupp Vägbreddning	Nummer	Kostnad (Mkr)	Ansvarig	Prioritering
Breddning av väg 173	8	101-187	Trafikverket	Hög

Den sista åtgärdsgruppen Små åtgärder omfattar tre åtgärdsförslag som syftar till att utöka pendelparkering i Dykälla, anlägga GC-väg mellan Dykälla och Forsane samt ITS-lösning, geofencing. Åtgärderna har en prioriteringsordning mellan medel till hög.

Tabell 4. Åtgärdsgrupp Små åtgärder.

Åtgärdsgrupp Små åtgärder	Nummer	Kostnad (Mkr)	Ansvarig	Prioritering
Utöka pendelparkering i Dykälla	9	1-2	Västtrafik	Hög
Ny gång- och cykelväg mellan Dykälla och Forsane	10	6-11	Vänersborgs kommun	Medel
ITS-lösning, geofencing	11	0,2-0,4	Fyrbodals kommunal-förbund	Medel

Utöver åtgärdsgrupperna har även en grov bedömning av kostnaden för att åtgärda hela sträckan så att målstandarden ”god 80-standard” uppnås. Detta bedöms totalt uppgå till ca 600 Mnkr, prisnivå 2020-06, på en mycket översiktlig nivå. De i denna rapport preciserade åtgärderna är inkluderade i denna siffra.

Remissversion

1. Bakgrund

1.1. Varför genomförs åtgärdsvalsstudien?

Västra Götalandsregionen har i regional plan för transportsystemet gett Trafikverket i uppdrag att analysera brister i det regionala vägnätet. För sträckan mellan Färgelanda och Brändefors genomförs analysen via en åtgärdsvalsstudie (ÅVS). Åtgärdsvalsstudien syftar till att ta fram förslag på åtgärder som bidrar till ökad trafiksäkerhet och förbättrad framkomlighet längs aktuell sträcka. Åtgärdsvalsstudien ska beakta de brister som finns för person- och godstransporter, men också kollektivtrafik, gång och cykel. Avsikten är att föreslagna åtgärder ska utgöra underlag vid nästa revidering av den regionala infrastrukturplanen, vilket sker år 2026.

Denna åtgärdsvalsstudie behandlar vägsträckan mellan Färgelanda och Brändefors som utgörs av väg 173 och är cirka 22 kilometer lång. Sträckan består främst av äldre landsväg. Den del av väg 173 som ligger i Vänersborgs kommun åtgärdades under tidigt 2000-tal och har en högre standard än delen som ligger i Färgelanda kommun. Den skyltade hastigheten längs sträckan varierar från lägre hastigheter inom samhällen till mellan 70–80 km/h utanför. Vägen karaktäriseras av en relativt smal vägbredd, flertalet kurvor och en backig profil, vilket skapar problem med sikt och trafiksäkerhet. På många ställen finns även branta bergskärningar i omedelbar närhet av vägen. Vägbredden varierar mellan sex och åtta meter. Vägen är inte mötesseparerad. Årsdygnstrafiken (ÅDT) varierar mellan 1 300 till 2 700 fordon med högre trafikflöde österut som avtar västerut. Ungefär 5 procent av den totala trafiken utgörs av tung trafik.

Väg 173 är utpekad av Västra Götalandsregionen som ett stråk. Stråken utgör de vägar i Västra Götalandsregionen som knyter an till viktiga målpunkter, på kortare och längre avstånd. Stråken definieras av Västra Götalandsregionens trafkförsörjningsprogram och godstransportstrategi samt Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät.

1.2. Arbetsprocessen och organisering av arbetet

Åtgärdsvalsstudien genomförs enligt Trafikverkets metod för åtgärdsvalsstudier. Arbetet delas in i fyra olika faser som presenteras i Figur 1.

Fas 1 – Initiera
Fas 2 – Förstå situationen
Fas 3 – Pröva tänkbara lösningar
Fas 4 – Forma en inriktning och rekommendera åtgärder

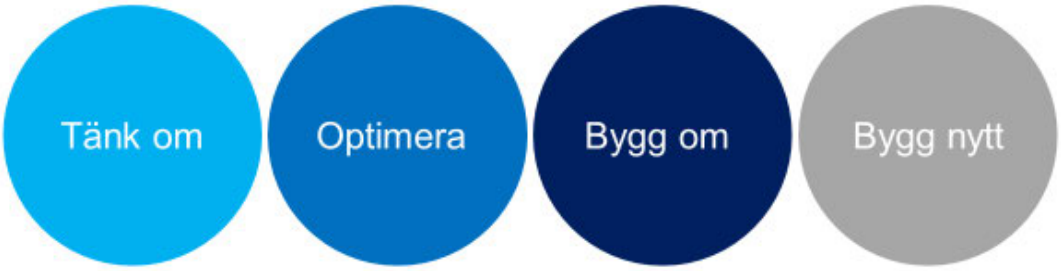
Remissversion

Figur 1. Åtgärdsvalsstudiers fyra olika genomförandefaser.

Vid framtagandet av åtgärdsförslag i studien tillämpas fyrstegsprincipen. Varje åtgärdsförslag placeras i något av de fyra nedan presenterade stegen, se Figur 2.

Steg 1 – Tänk om
Steg 2 – Optimera
Steg 3 – Bygg om
Steg 4 – Bygg nytt

Figur 2. Fyrstegsprincipen.

En viktig del i arbetet med en åtgärdsvalsstudie är att det material som framkommit förankras med berörda aktörer. Arbetet behöver under studiens gång förankras och legitimeras hos berörda aktörer för att kunna beakta deras åsikter och för att säkerställa att de står bakom de beslut som tagits med i studien som beslutsunderlag.

Trafikverket och Ramboll ansvarar för arbetet. Allt material, underlag och rapporter tas fram av Trafikverket tillsammans med Ramboll.

Åtgärdsvalsstudien har förankrats hos berörda kommuner bland tjänstemän och politiker. Berörda aktörer har deltagit under workshops, arbetsmöten och avstämningsmöten under processens gång

De berörda aktörer som deltagit i denna åtgärdsvalsstudie är Färgelanda kommun, Stigens vägförening, Vänersborgs kommun, Trafikverket, Västtrafik, Räddningstjänsten, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Kommunalförbundet Fyrbodal. Aktörer från näringslivet har deltagit på workshops.

Remissversion

Under våren och hösten 2022 kallades berörda kommuner till projektpresentation. Syftet med presentationerna var att delge kommunerna information om den aktuella trafiksituationen längs sträckan. Under en månads tid under augusti och september samlades synpunkter in från berörda kommuner och näringslivet. Synpunkterna handlade dels om vilka problem som hade uppmärksammats längs sträckan och dels förslag på åtgärder. Synpunkterna samlades in via två interaktiva webb-kartor. De insamlade synpunkterna från kommuner och näringsliv presenteras med text och figurer i slutet av kapitel 5 och början av kapitel 6. Insamlade synpunkter har kompletterats med ytterligare problem och åtgärder som identifierats i samband med workshops under projektets gång. Åtgärdsförslagen har setts som lösningar till identifierade behov och brister.

1.3. Tidigare arbeten

En vägutredning med miljökonsekvensbeskrivning är framtagen av Trafikverket, dåvarande Vägverket, slutrapport oktober 1996, för väg 173 på delen Stigen – Västra Bodane. Utredningen tog fram ett förslag på en ny sträckning av väg 173, föreslagen genom Rådanefors. Utredningen har dock bedömts vara inaktuell dels på grund av dess ålder men även för att utredningen hade huvudfokus på ny vägsträckning. Den del av väg 173 som ligger i Vänersborgs kommun åtgärdades under tidigt 2000-tal, och har en högre standard än delen i Färgelanda kommun.

1.4. Intressenter

I början av åtgärdsvalsstudien gjordes en sammanställning av olika intressenter i området. Intressenterna har fått ta del av den interaktiva kartan och givits möjlighet att lämna sina synpunkter angående problem och förslag på åtgärder längs sträckan. De intressenter som identifierats för åtgärdsvalsstudien är:

- Västra Götalandsregionen
- Västtrafik
- Räddningstjänsten
- Fyrbodals Kommunalförbund
- Färgelanda kommun
- Vänersborgs kommun
- Näringslivet i området
- Stigens vägförening
- LRF

Remissversion

2. Mål

2.1. Agenda 2030

Hösten år 2015 skrev Sverige tillsammans med FN:s medlemsstater under Agenda 2030, som är en global handlingsplan för en hållbar samhällsutveckling. Agenda 2030 innehåller globala målsättningar som inkluderarar samtliga hållbarhetsdimensioner, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Agenda 2030 innehåller 17 globala hållbarhetsmål med 169 delmål som ska uppnås senast år 2030. Målen i Agenda 2030 är inte alla kopplade till transportsektorn, men transportsektorn har en viktig roll att bidra till genomförandet av många av de uppsatta målsättningarna. Relevanta aspekter, för transportsektorn, relaterar till sociala värden som rättvis tillgång, tillgänglighet, hälsa, trafiksäkerhet, jämställdhet och jämlikhet. Ytterligare aspekter som har hög relevans för transportsystemet är energieffektivitet och minskade klimatutsläpp samt bevarandet av ekosystem och biologisk mångfald.

2.2. Nationella mål

Trafikverkets övergripande transportpolitiska mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Utöver det övergripande målet finns det på nationell nivå ytterligare två transportpolitiska mål, funktionsmålet och hänsynsmålet. Funktionsmålet syftar till att transportsystemets utformning, funktion och användning ska vara jämställd och medverka till en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Hänsynsmålet syftar till att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas så att ingen omkommer eller skadas allvarligt i transportsystemet. Vidare ska målet bidra till att uppnå generationsmålet för miljö och miljökvalitetsmålen samt bidra till ökad hälsa.

Nollvisionen beslutades av riksdagen år 1997. Visionen syftar till att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Trafikverket ansvarar för att bidra till att visionen uppnås genom att skapa trafiksäkra vägmiljöer både vid nybyggnation, ombyggnation och vid drift av det statliga vägnätet.

Sveriges klimatmål, klimatlag och klimatråd utgör Sveriges klimatpolitiska ramverk och antogs år 2017. Sveriges klimatmål innefattar ett långsiktigt mål fram till år 2045 och flera etappmål. Klimatlagen trädde i kraft 1 januari år 2018 och ålägger ansvar på nuvarande och kommande regeringar att föra en politik som är i linje med Sveriges klimatmål. Lagen understryker att regeringens arbete ska bedrivas på sätt som gör att klimatpolitik och budgetpolitik samverkar med varandra. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Trafikverket har tagit fram ett målstyrande dokument, *Mål för transportsystemet år 2030,* som är en konkretisering av delmålen i Agenda 2030 som berör transportsystemet. Förutom att målen har koppling till Agenda 2030 samverkar de även för uppfyllnad av bland annat funktionsmålet, hänsynsmålet samt Sveriges klimatmål. Mål för transportsystemet år 2030 innehåller 10 prioriterade

Remissversion

hållbarhetsaspekter med 14 tillhörande mål, vilka är kvantifierade där det är relevant. Målens inriktning kan sammanfattas till ett inkluderande och tillgängligt transportsystem. Därutöver ett fossilfritt transportsystem med en minimal miljöpåverkan. Dessutom ska transportsystemet vara säkert, ingen ska dödas eller skadas allvarligt i transportsystemet, varken i olyckor eller av luftföroreningar och buller.

Figur 3. Tio prioriterade hållbarhetsaspekter för transportsystemet.

Utöver Målbild 2030 består även Trafikverkets strategiska inriktning av 19 långsiktiga mål. Dessa ska utgöra en grund för arbetet i att få transportsystemet att bidra till ett hållbart samhälle genom att beskriva utvecklingsmöjligheter och förändringspunkter inom den egna verksamheten. De 19 målen är uppdelade i tre kategorier: smidigt, grönt och tryggt, se Figur 4.

SMIDIGT

1. Möjliggör överflyttning av mer gods från väg till järnväg och sjöfart.
2. Bidrar till utveckling i hela landet genom att sträva efter förstoring av arbetsmarknadsregioner.
3. Gör det lättare att ta sig till regionala och nationella målpunkter.
4. Prioriterar transportlösningar som förbättrar tillgängligheten och minskar bilberoendet.
5. Utvecklar yteffektiva person- och gods-transportlösningar i tätort.
6. Prioriterar transportlösningar som fungerar för grupper med olika förutsättningar.
7. Minskar infrastrukturens barriäreffekter.
8. Säkerställer att trafikinformationen är pålitlig, koordinerad och nås via olika kanaler för att passa olika behov.

GRÖNT

1. Bygger infrastruktur som bidrar till eller passar in i ett transporteffektivt samhälle.
2. Utvecklar elektrifiering längs viktiga vägar.
3. Bygger landskapsanpassad infrastruktur och anpassar en stor andel av den befintliga infrastrukturen.
4. Genomför insatser så att infrastrukturen inte motverkar en god vattenkvalitet.
5. Upphör med användningen av särskilt farliga ämnen.

TRYGGT

1. Samverkar med andra för att nå Nollvisionens etappmål, både för skyddade och oskyddade trafikanter.
2. Åtgärdar brister i infrastrukturen så att väsentligt färre ska dö eller skadas allvarligt inom statlig väg och järnväg.
3. Genomför åtgärder så att väsentligt färre personer utsätts för dålig luftkvalitet.
4. Genomför åtgärder så att väsentligt färre personer utsätts för buller.
5. Bygger ut och möjliggör sammanhängande stråk för ökad och säker gång och cykling samt underhåller dem så att de kan användas året om.
6. Bidrar till att bytespunkter, rastplatser samt gång- och cykelvägar upplevs som attraktiva och trygga.

Figur 4. Trafikverkets 19 långsiktiga mål.

2.3. Regionala mål och visioner

Regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen antog år 2022 *Regional plan för transportinfrastruktur*. Planen gäller 2022-2033 och behandlar åtgärder på statliga regionala vägar för samtliga trafikslag. Dessutom innehåller planen åtgärder för kollektivtrafik samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder, som medfinansieras av staten. Den övergripande inriktningen för planen, med bland annat klimatlagen, Agenda 2030 och nollvisionen som utgångspunkt, är att uppnå ett fossiloberoende transportsystem med förbättrad tillgänglighet och möjlighet till goda livsmiljöer i städer och på landsbygd. Handlingen innehåller information om vilka investeringar som regionen planerar att göra med avseende på transportbehoven i regionen. I planen nämns att väg 173 har brister och att en åtgärdsvalsstudie ska genomföras.

År 2017 antogs *Regionalt handlingsprogram för hållbara transporter* vilket är ett samverkansprogram för regional tillväxt och utveckling inom fordon och transporter. Programmet sträcker sig till 2020 men ska bidra till det regionala målet att nå en fossiloberoende region 2030. I programmet beskrivs tendenser som förväntad ökning av person- och godstransporter, ökade utsläpp från transporter och hur andelen förnybar energi i drivmedel behöver öka.

Under 2016 antog Västra Götalandsregionen en *Regional Godstransportstrategi* med målbild 2030. Enligt strategidokumentet kommer godstransporterna öka med cirka 50 procent fram till 2030. Ökningen av godstransporter kommer att innebära ytterligare påfrestningar på ett redan hårt belastat transportsystem. Strategin syftar till att ge ledning om hur målbilder kan vägas samman och hur pågående trender kan vändas till en mer hållbar riktning.

Regional cykelstrategi antogs 2016 och konkretiserar regional plan för transportinfrastruktur gällande cykelåtgärder. Cykelstrategin ska vara ett stöd för prioritering och planering av cykelåtgärder längs det statliga regionala vägnätet. I cykelstrategin har mål och prioriteringsprinciper formulerats. Målsättningen är att skapa förutsättningar för ökad och säker cykling.

Regionalt trafikförsörjningsprogram antogs 2016 av regionfullmäktige och beskriver hur kollektivtrafiken ska utvecklas och var fokus för kollektivtrafiksatsningar ska ligga. Målet är en fördubbling av kollektivtrafiken till år 2035.

2.4. Kommunala mål och visioner

2.4.1. Översiktsplaner

Färgelanda kommun

Färgelanda kommuns översiktsplan är från år 2014 och kommunen arbetar idag med att ta fram en ny översiktsplan med utblick till år 2040. I aktuell översiktsplan betonas kommunens ambition om att service- och boendeutveckla i hela kommunen, vilket förväntas ge incitament till att förbättra kollektivtrafiken och resultera i ett minskat bilberoende. Ambitionen om att stärka kollektivtrafiken förstärks av faktumet att Färgelanda kommun har en relativt stor utpendling till närliggande kommuner. Därutöver framhålls att väg 173 tillsammans med väg 172 är kommunens huvudvägar mot bakgrunden att dessa är viktiga länkar till övriga delar av Dalsland och Fyrstadsområdet. Vägarna förbinder även Färgelanda med väg E6 och väg E45. Framtida trafikökningar förväntas främst förekomma på väg 173 och väg 172.

Remissversion

Kommunen har i översiktsplanen påtalat ett behov av en ombyggnation av norra infarten till Färgelanda, korsningen mellan väg 173 och 172.

I översiktsplanen finns det ambitioner om att stärka Färgelanda som kommuncentrum och serviceort. Trafiksystemet i Färgelanda lyfts fram som välfungerande med undantag för det påtalade behovet av en ombyggnation av norra infarten till Färgelanda, korsningen mellan väg 173 och 172. Ytterligare framhålls i översiktsplanen att samhället Stigen påverkas av genomfartstrafik på väg 173. En vägutredning för väg 173, delen Stigen – Västra Bodane, har belyst en förbifart sydväst om samhället som ett alternativ. Detta förväntas kunna öppna upp för bostadsutveckling i området.

Väg 173 passerar genom bebyggelsen i Rådanefors och har därmed en viktig funktion för samhället. I översiktsplanen påtalas att en ny sträckning av väg 173 är en central planeringsfråga när det gäller Rådanefors. Områdets attraktivitet och bebyggelseutveckling förväntas att i hög grad påverkas av hur väg 173 utvecklas. Kommunen har som ambition att i Rådanefors skapa sjönära bostäder och även att hänsyn tas till, de för naturvården, värdefulla områdena i Rådanefors. Bland annat finns Dalslandseken lokaliserad vid väg 173, vilken är klassificerad som naturminne. Det pågår en detaljplan för Rådanefors, del av Mellområdane, med syfte att boendeutveckla i området. Lokalisering av detaljplanen syftar till att möjliggöra förtätning av befintlig bebyggelse.

Vänersborgs kommun
Kommunen antog översiktsplanen 2017 och har som mål att befolkningen ska öka till 50 000 invånare till år 2030. I översiktsplanen vill kommunen stations- och tätortsutveckla samhällena Frändefors och Brålanda. Vänersborgs generella planeringsstrategi är att planera bostadsområden med närhet till kollektivtrafik, god infrastruktur och kommunal service. Det påtalas en ambition om att stärka mindre noder genom att utveckla landsbygdens infrastruktur, service, fritidsaktiviteter och arbetstillfällen. Vad gäller den del av väg 173 som omsluts av Vänersborgs kommun påtalas inga särskilda planer för områdena omkring vägen. Översiktsplanen sträcker sig över perioden år 2017–2030.

Enligt Vänersborgs cykelplan som togs fram år 2017 ska gång- och cykelvägar byggas säkra, trygga och snabba med god tillgänglighet och komfort. Det finns ett förslag om att bygga en gång- och cykelväg på cirka 700 meter utmed väg 173 mellan Forsane och E45. Detta beräknas kosta mellan 1 400 000 – 3 500 000 kronor.

2.5. Mål för åtgärdsvalsstudien

Under våren 2022 togs en rad projektmål fram för åtgärdsvalsstudien. Projektmålen är resultatstyrda och påvisar vad rekommenderade åtgärder förväntas resultera i. Därutöver fokuserar projektmålen även på vad inblandade aktörer ska försöka uppnå under arbetet med studien.

Remissversion

Projektmålen är att:

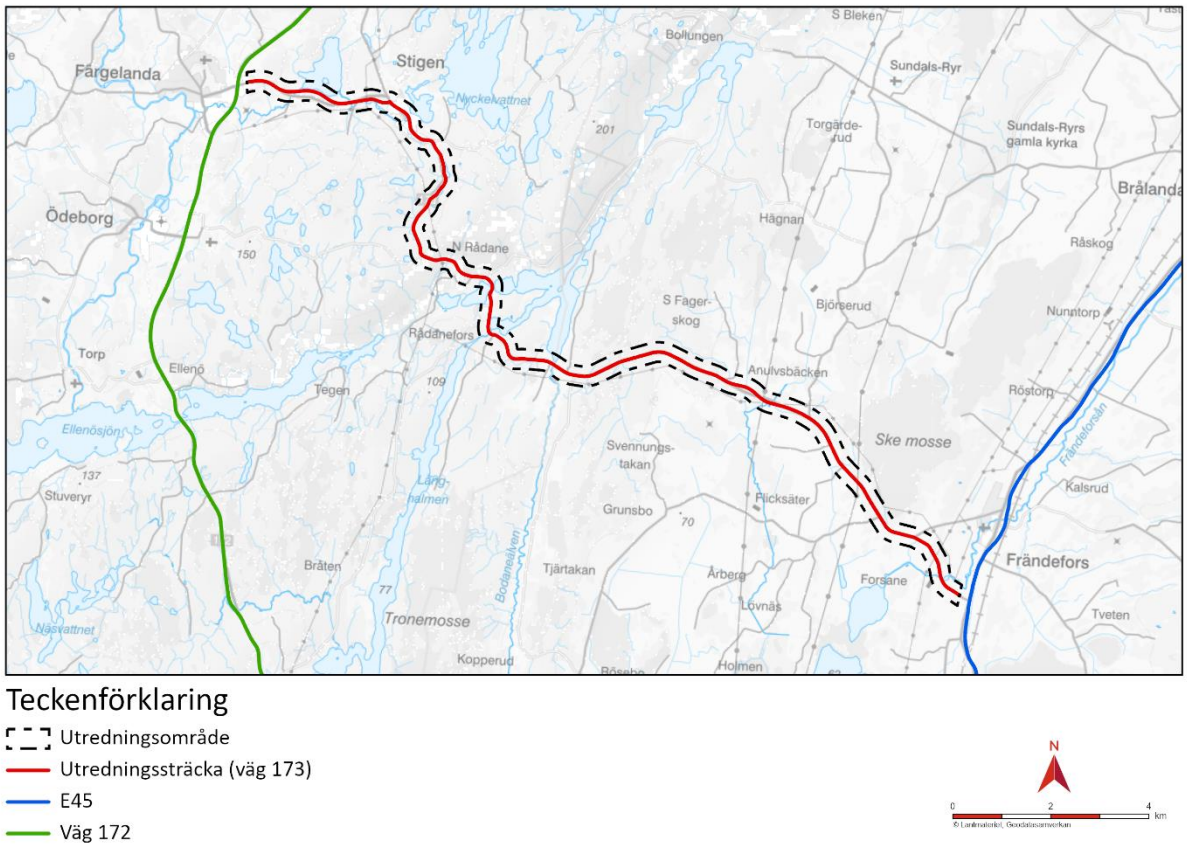
1. Säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur
2. Säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173
3. Främja den biologiska mångfalden genom att visa hänsyn till djurliv och grönområden
4. Säkerställa att riktvärden för buller och luftkvalitet inte överskrids
5. Stärka näringslivets konkurrenskraft genom kapacitetsstarka och tillförlitliga transportlösningar
6. Hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll

Remissversion

3. Avgränsningar

3.1. Geografisk avgränsning

Åtgärdsvalsstudien omfattar en 22 kilometer lång vägsträcka mellan Frändefors och Färgelanda, väg 173. Vägsträckningen ligger inom Färgelanda kommun från Färgelanda till Rådanefors, därefter ligger den inom Vänersborg kommun. Den geografiska avgränsningen för utredningsområdet redovisas i Figur 5. Korsningarna med E45 respektive väg 172 ingår inte i studien.

Figur 5. Åtgärdsvalsstudiens geografiska avgränsning.

3.2. Avgränsning av innehåll och omfattning

Studien genomförs enligt Trafikverkets metod för åtgärdsvalsstudier. Den aktuella sträckan studeras utifrån vilka åtgärder som behöver vidtas för att vägen ska bidra till en förbättrad trafiksäkerhet och framkomlighet. Samlad effektbedömning (SEB) genomförs separat och kommer att tillkomma till rapporten i ett senare skede. Åtgärdsförslag tas inte fram för hela sträckan längs med utredningsområdet utan avgränsas till ett antal utvalda så kallade hot spots som är områden med stora brister och behov. Orsaken till detta tillvägagångssätt är att de samlade behoven bedöms som mycket stora, och att de inte kan inrymmas i den regionala infrastrukturplanen. Den samlade kostnaden för att vägen ska uppnå målstandarden ”god 80-standard” har mycket översiktligt bedömts till 600 mnkr.

3.3. Tidshorisont för åtgärders genomförande

Åtgärdsvalsstudiens tidshorisont är år 2040. Mindre åtgärder bedöms kunna genomföras tidigare och uppskattas kunna finansieras med hjälp av de tre potterna inom åtgärdsområdet ”Trimning och effektivisering i stråk” enligt regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2022-2033. Åtgärder inom de tre potterna kollektivtrafik-, cykel- och mindre vägåtgärder bedöms kunna ske inom tidshorisont 2022-2033.

3.4. Finansiering

Inom den regionala planen finns inga medel avsatta för sträckan. Medel som kan vara möjliga att nyttja för mindre åtgärder på kort sikt finns dock inom åtgärdsområdet ”Trimning och effektivisering i stråk”. Det finns tre potter för finansiering av åtgärder avseende ”trimning och effektivisering i stråk”, dessa är kollektivtrafik-, cykel- och mindre vägåtgärder. Potterna kan finansiera åtgärder av mindre karaktär med en investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor. Val av åtgärder ska utgå från åtgärdsvalsstudier och de vägledande principerna. Generellt är åtgärderna för de första 4-6 åren av den regionala infrastrukturplanen redan bundna till objekt. Resterande medel är inte bundna till specifika objekt. Sträckan är också en kandidat till namngivet objekt vid nästkommande revidering av regional infrastrukturplan, och finansiering för namngivet objekt som tagits fram kan ske genom regional infrastrukturplan. Det är Västra Götalandsregionen som beslutar om eventuell tilldelning av medel för namngivet objekt.

Remissversion

4. Nulägesbeskrivning

Väg 173 sträcker sig genom två kommuner, Färgelanda och Vänersborg.

4.1. Befolkning, pendling och sysselsättning

4.1.1. Färgelanda kommun

Färgelanda kommun hade år 2021 en befolkning på cirka 6 600 personer. Befolkningen i kommunen har minskat med ungefär 6,2 procent sedan år 2000 (SCB, 2021). I Färgelanda översiktsplan, från år 2014, framhålls att den nedåtgående trenden vad gäller befolkningsminskning förväntas fortsätta framöver. Ungefär 56 procent av kommunens befolkning bor i tätorter och cirka 44 procent bor på landsbygden (SCB, 2020). Sysselsättningsgraden i kommunen är 80 procent. Tillverkningsindustri, offentliga tjänster, jord- och skogsbruk och handel svarar för merparten av arbetstillfällena i kommunen. Färgelanda kommun är en del av en större arbetsmarknad vilket är tydligt med tanke på kommunens in- och utpendling. Inpendling till Färgelanda var år 2018 ungefär 700 personer. Uddevalla var den kommun med störst arbetspendling till Färgelanda, med ungefär 250 personer (SCB, 2018). Utpendling från Färgelanda till andra kommuner var år 2018 ungefär 1 500 personer, med störst antal pendlare till Uddevalla (SCB, 2018).

4.1.2. Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun har en positiv befolkningstillväxt på strax under 1 procent per år. År 2021 hade Vänersborgs kommun cirka 39 600 invånare. Mellan åren 2000–2021 har befolkningsmängden i kommunen ökat med cirka 3 000 invånare, det vill säga ungefär 8 procent (SCB, 2021). Ungefär 81 procent av befolkningen bor i tätort och cirka 18 procent av befolkningen bor på landsbygden. I kommunen är sysselsättningsgraden 80 procent. Merparten av arbetstillfällena finns inom tillverkningsindustri, handel, byggindustri och offentliga tjänster. Inpendlingen till Vänersborgs kommun var år 2018 ungefär 5 100 personer. Trollhättan var den kommun med störst arbetspendling till Vänersborgs kommun, ungefär 2 413 personer. Utpendling från Vänersborgs kommun var ungefär 8 600 personer år 2018, med störst antal pendlare till Trollhättan.

4.2. Bebyggelse och målpunkter

Bebyggelsen längs sträckan är framförallt koncentrerad till tätorterna Färgelanda och Frändefors, men även samhällena Stigen och Rådanefors med omnejd omfattas av sammanhållen bebyggelse. Mellan Rådane och Frändefors förekommer det villor och ett mindre antal gårdar i anslutning till vägen. En utmärkande målpunkt i området är verksamheten IAC Group, belägen i Färgelanda. IAC Group är en underleverantör till bilindustrin och är en av Färgelandas största arbetsgivare. I Färgelanda finns en grundskola för årskurs 7-9. I Stigen finns en förskola och grundskola, som har klasser upp till årskurs 6. Andra platser som kan pekas ut som målpunkter i området är naturområdena Kroppefjäll och Ödeborgsfjället. Det finns inga uppgifter om hur många besökare naturområdena har idag, men i Färgelanda kommuns översiktsplan från 2014 finns en ambition om att utveckla attraktiviteten i områdena ytterligare för att locka besökare till platserna. Rådanesjö, Långhalmen och Nyckelvattnet är målpunkter för fiske och bad. De närmsta städerna är Vänersborg och Uddevalla.

Remissversion

4.3. Landskapets karaktär

Landskapet i och omkring utredningsområdet präglas främst av barr- och blandskog. Utredningsområdet för väg 173 passerar både igenom jordbrukslandskap i öst och skogslandskap i väst. Längs sträckan finns tre områden som omfattas av riksintresse för naturmiljövård; Ske mosse, Dyremossen och Kroppefjäll. Väg 173 passerar vattenmiljöerna Långhalmen och Rådanesjö. Bebyggelsen kring utredningsområdet koncentrerar sig till tätorterna Färgelanda, Frändefors och Ödeborg. Sankmark förekommer i anslutning till väg 173, strax väster om Frändefors. Vid sjöområdena finns det bergskärning i närheten av vägen. Figur 6 redovisar landskapets karaktär kring utredningsområdet.

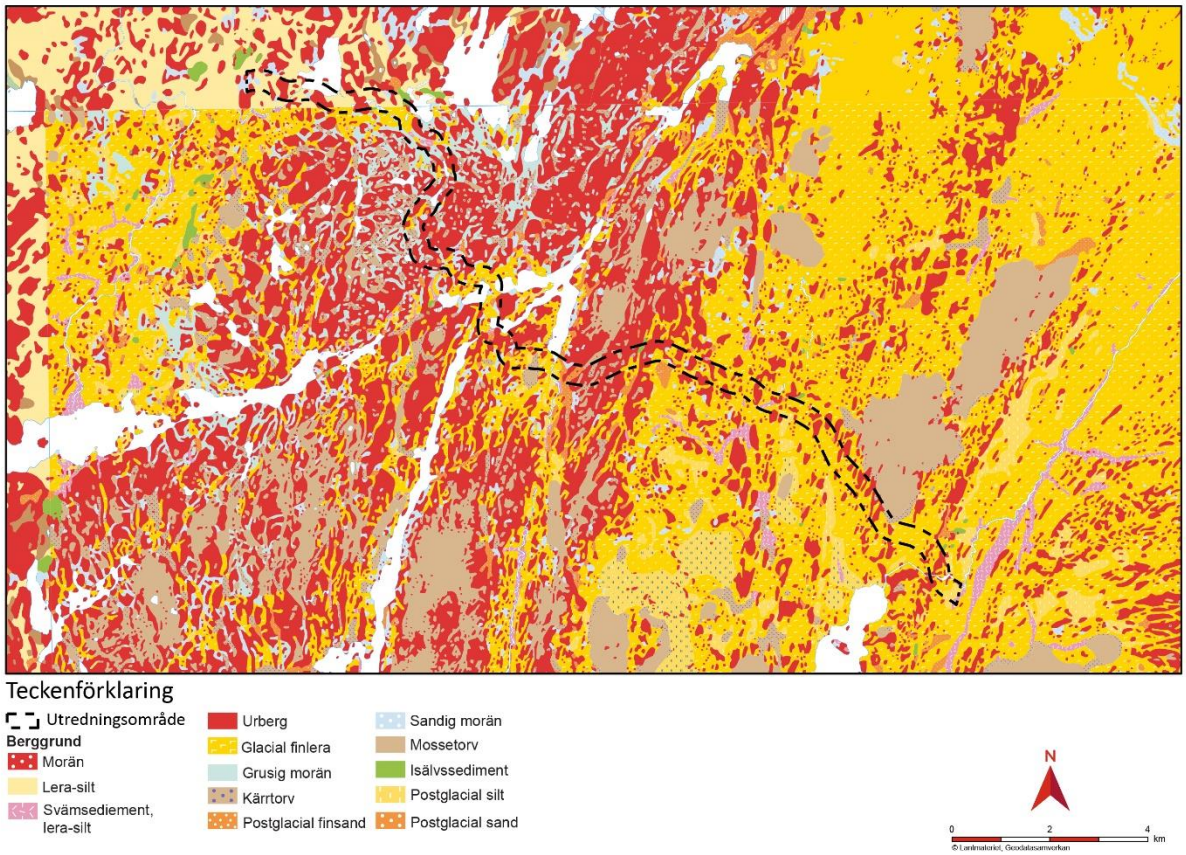
Figur 6. Naturmiljö vid utredningsområdet.

Jordarterna vid utredningsområdet varierar men består främst av urberg och glacial finlera. Det förekommer även jordarter såsom sandig och grusig morän, postglacial finsand, postglacial sand, postglacial silt samt ett mindre område av isälvssediment.

I utredningsområdets norra del vid Stigen återfinns stora mängder av glacial finlera samt lera-silt och svämsediment ler-silt. Glacial finlera förekommer också i höjd med Svarte Myrar, Kuserud, Norra Rådane, Västra Bodane samt mellan Gråttetorp och Frändefors i utredningsområdets sydöstra del. Mellan Kuserud och Rådanefors samt mellan Gråttetorp och Frändefors återfinns också en del svämsediment ler-silt.

Längs sträckan förekommer även torv vid ett flertal platser. Kärrtorv återfinns bland annat mellan Bäckefors och Kuserud samt vid ett mindre område intill Kuserudssjön. I höjd med Västra Bodane förekommer en betydande mängd kärrtorv samt mossetorv. Öster om Västra Bodande består marken främst utav kärrtorv. Vid Torp i

utredningsområdets södra del förekommer även en mindre yta av kärrtorv. Nedan i Figur 7 redovisas jordarter kring utredningsområdet.

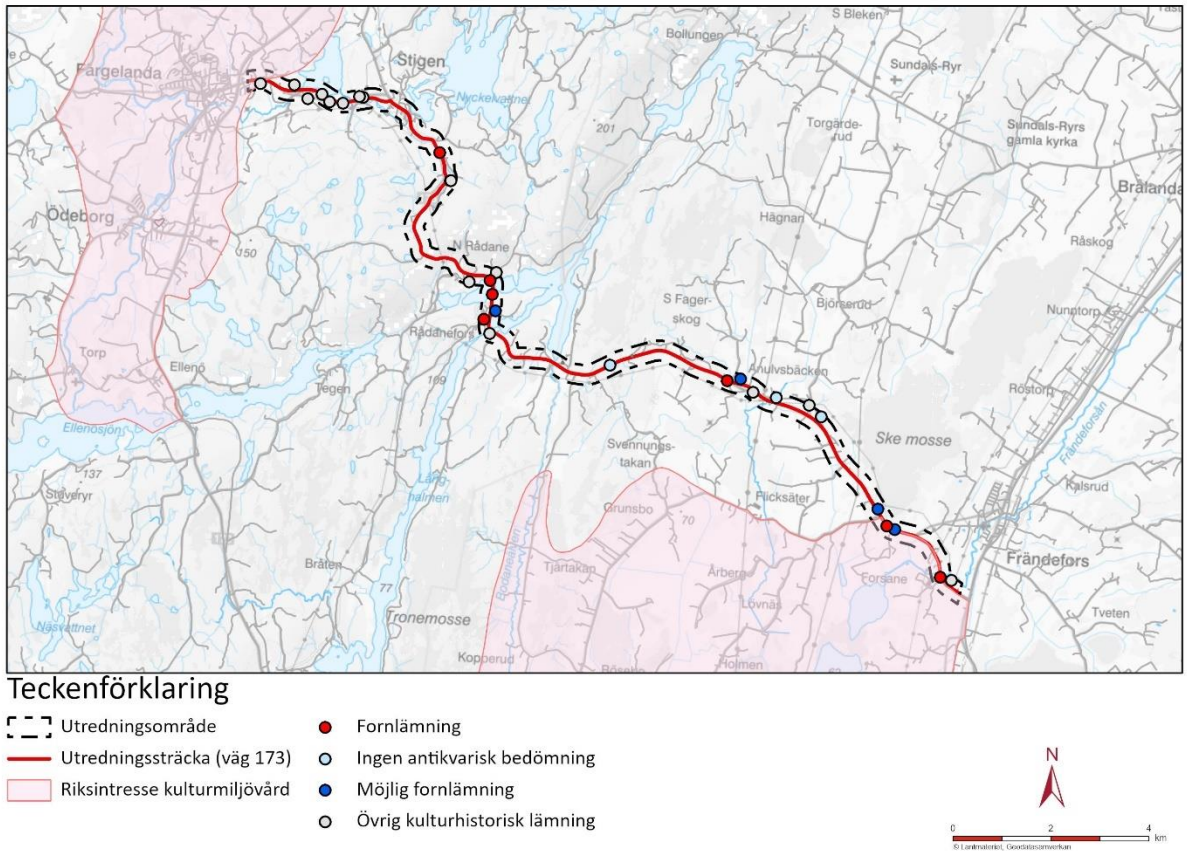
Figur 7. Jordarter vid utredningsområdet.

4.4. Vattenmiljö

Väg 173 är belägen med närhet till sjöarna Rådanesjön, Kuserudssjön, Svarje-Myresjön, Stegesjön, Bovattnet och Björvattnet. Delar av Rådanesjön och Bovattnet utgör vattenskyddsområde. På sträckan mellan Rådanefors och Frändefors passerar väg 173 över Frändeforsån, Hakerudsälven och Bodaneälven.

4.5. Kulturmiljö

Längs sträckan finns ett antal idag kända fornlämningar vilka innehar olika klassificeringar, se Figur 8. Det förekommer sex bekräftade fornlämningar. Därutöver omfattas kortare delar av sträckan av riksintresse för kulturmiljövård. I nordväst innefattar detta Valbodalen som nyttjats sedan stenåldern och utmärker sig bland annat genom fornlämningsmiljöer med anknytande småbyar och ensamgårdar. Riksintresset i sydost kännetecknas av området Hästefjorden med fornlämningsmiljöer som utgörs av boplatser från äldre och yngre stenåldern och har ett högt vetenskapligt värde.

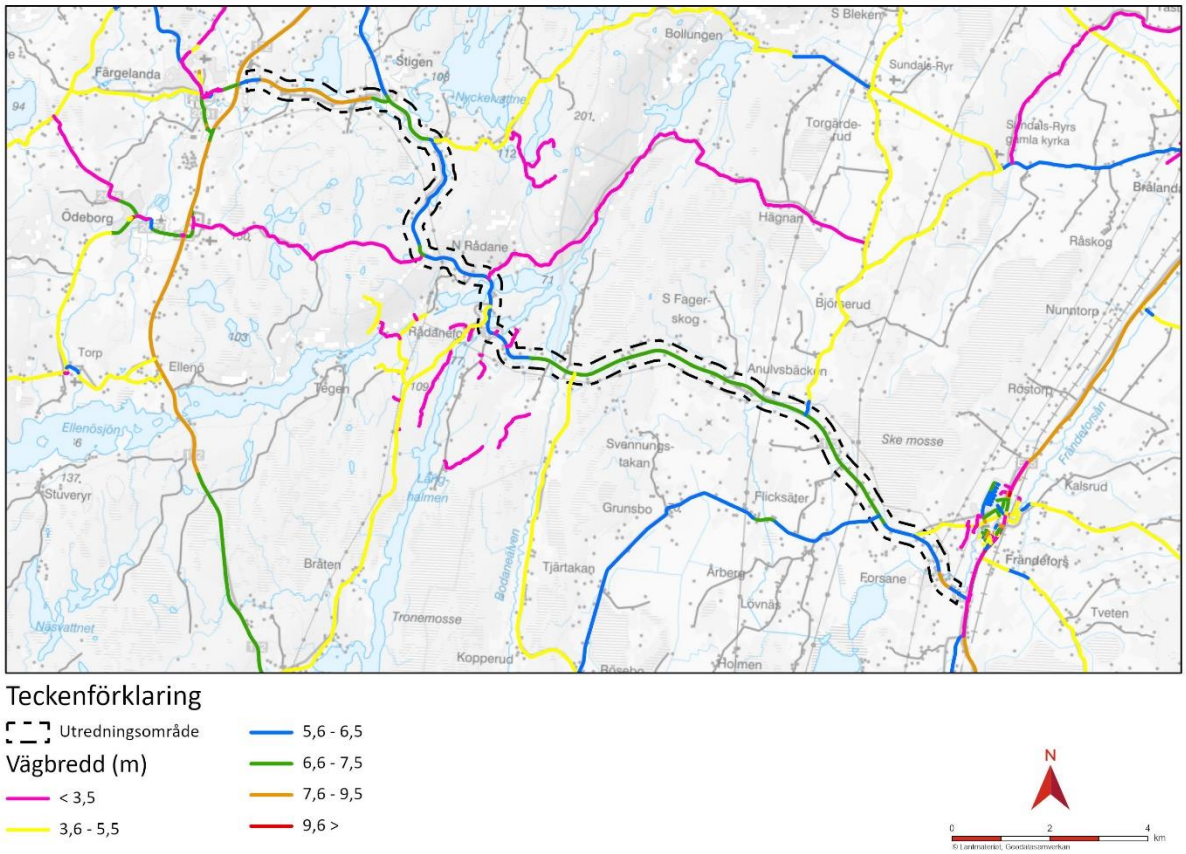
Figur 8. Fornminnen och riksintresse för kulturmiljövård i anslutning till väg 173.

4.6. Vägens funktion och utformning

Väg 173 är en del av det regionala vägnätet i Västra Götalandsregionen och förbinder väg E45 och länsväg 172. Väg 173 är utpekad som en av de statliga regionala vägarna som ingår i stråken. Stråken utgör de vägar i regionen som knyter an till viktiga målpunkter, på kortare och längre avstånd. Stråken definieras av Västra Götalandsregionens trafkförsörjningsprogram och godstransportstrategi samt Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät (FPV). Det funktionellt prioriterade vägnätet definieras av de vägar som är väsentliga för regional och statlig tillgänglighet, där väg 173 ingår i kategorin Kompletterande regionalt viktiga vägar.

Väg 173 är en viktig förbindelse för boende på och omkring sträckan, bland annat för samhällena Rådanefors, Stigen och Färgelanda som via väg 173 och väg E45 kan ta sig till bland annat Vänersborg och Mellerud. Dessutom förbinds väg 173 till väg 172 och därmed också till bland annat Uddevalla. Hela sträckan är utpekad som en del av det funktionellt prioriterade vägnätet för dagliga personresor samt godstransporter. Väg 173 fyller även en viktig funktion för skogsnäringen. Vägen är inte mötesseparerad.

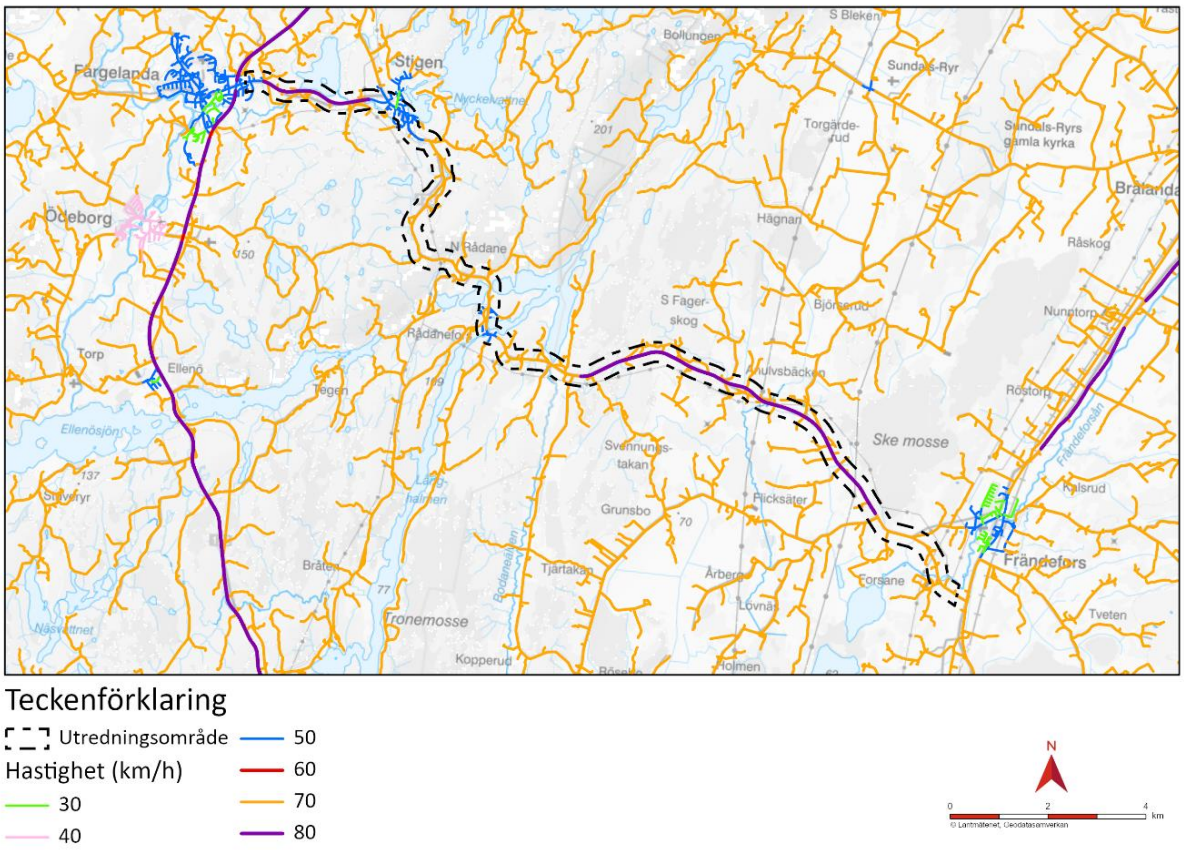
Största delen av sträckan har en vägbredd mellan 6-7,5 meter och på några platser är vägen 8 meter bred. Figur 9 redovisar förekommande vägbredder på väg 173.

Figur 9. Redovisar vägbredd för Väg 173.

Staten är väghållare för hela väg 173 och även för många av de omkringliggande vägarna. Enskilda vägar förekommer utanför samt i samhällena och tätorterna, vilka utgör det finmaskiga nätet mellan de statliga vägarna. Enbart ett fåtal av vägarna är kommunala. Stigens vägförening är väghållare för flera enskilda vägar i Stigen och är därmed en viktig deltagare i studien.

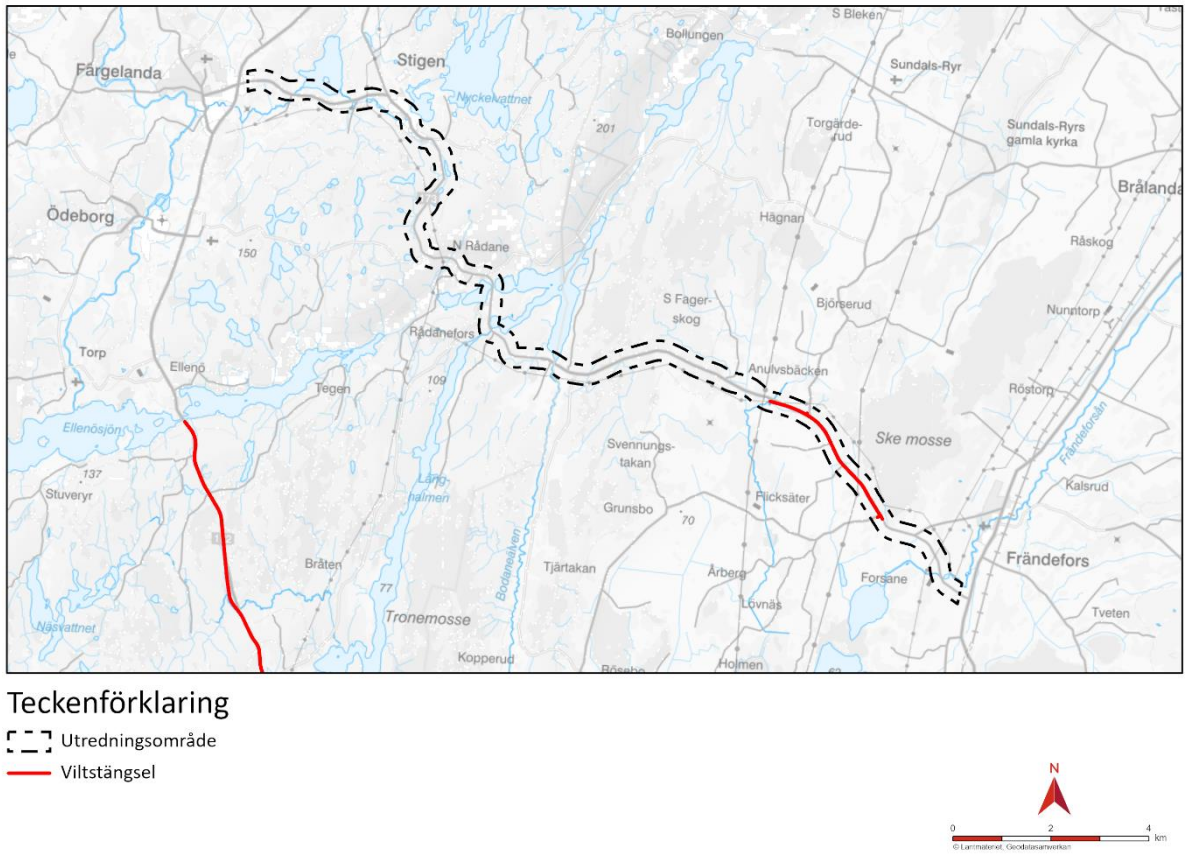
Figur 10 redovisar hastighetsgräns för väg 173. Generellt är den skyltade hastigheten mellan 70-80 km/h. Den del av vägen som är belägen i Färgelanda kommun har till största del en skyltad hastighet på 70 km/h medan större delen inom Vänersborgs kommun har 80 km/h. Dock har vissa partier (vid Stigen och Rådanefors) hastighetsgräns på 50 km/h.

Figur 10. Hastighetsgräns för väg 173 och omkringliggande vägnät.

Ungefär 3,5 kilometer av sträckan är sedan år 1995 försedd med viltstängsel, se Figur 11.

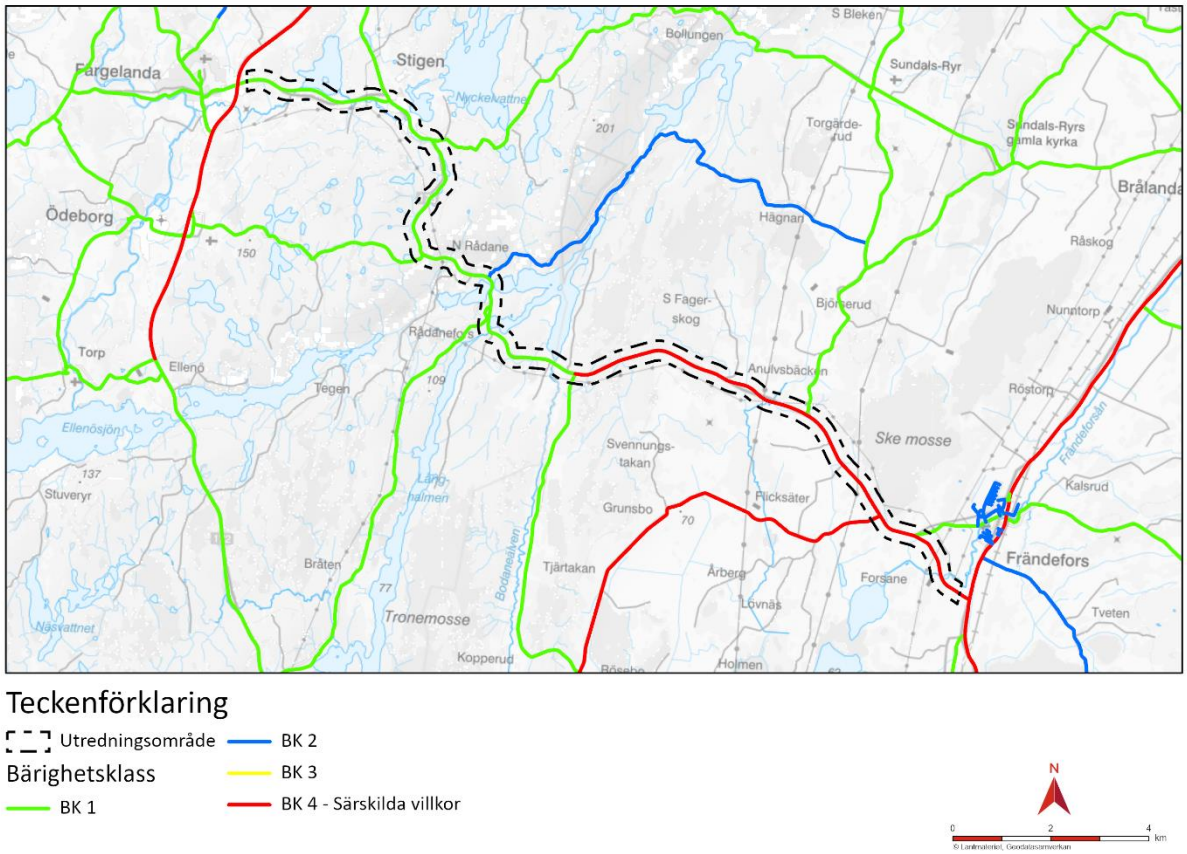
Remiss

Figur 11. Viltstängsel längs sträckan.

Väg 173 har på delsträckan mellan Färgelanda och strax efter Rådanefors bärighetsklass 1 (BK1), se Figur 12. Bärighetsklass 1 innebär att fordon med max 64 tons bruttovikt tillåts på vägen. Resterande del av sträckan, mot Frändefors, är bärighetsklass 4 (BK4). BK4 tillåter fordonskombinationer med max 74 tons bruttovikt, men beroende på fordonets axelavstånd kan tillåten bruttovikt vara lägre. För vägar klassificerade som BK4 tillkommer särskilda villkor vad gäller fordonets utformning. Det är kravställt att fordon som kör på BK4 ska uppfylla både Transportstyrelsens krav på fordonskombinationer och Trafikverkets villkor. På kommungränsen mellan Vänersborgs kommun och Färgelanda kommun förekommer en bro vid inloppet till Bodanesjön som inte klarar kraven på BK4.

Remiss

Figur 12. Bärighetsklass för väg 173 och omkringliggande vägnät.

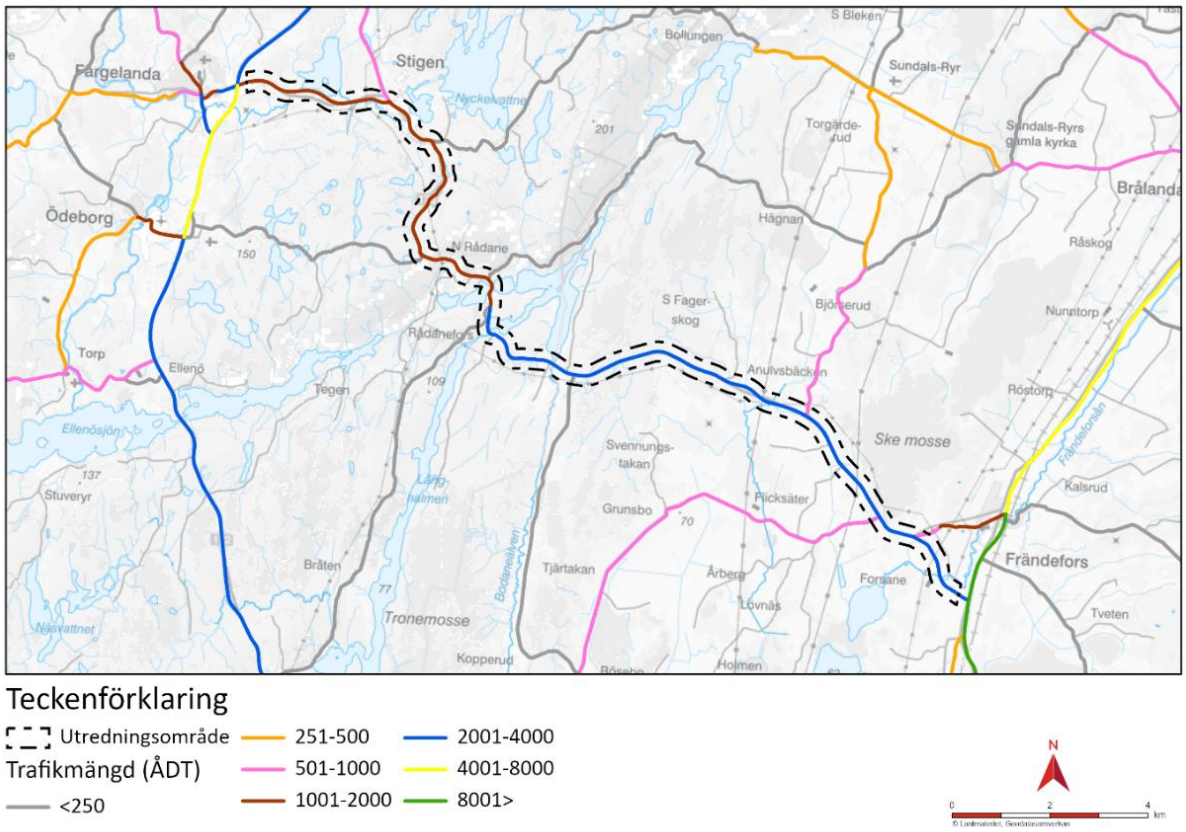
Inom utredningsområdet för väg 173 finns tio broar (byggnadsverk). På delsträckan mellan Frändefors och Rådandefors finns sex broar. Resterande fyra är lokaliserade på delsträckan mellan Stigen och Färgelanda. I Stigen finns även en stödmur som under utredningens gång har lagts till i Trafikverkets förvaltningssystem för byggnadsverk (BaTMan).

4.7. Trafik längs väg 173

4.7.1. Trafikflöde

Årsdygnstrafiken (ÅDT) på aktuell sträcka varierar mellan 1 300 – 2 700 fordon per dygn. På sträckan mellan Rådanefors och Frändefors varierar årsdygnstrafiken mellan 2 000 – 2 700 fordon, medan sträckan mellan Rådanefors och Färgelanda har en något lägre årsdygnstrafik på ungefär 1 300-1 900 fordon. Statistiken är hämtad från Trafikverkets vägtrafikflödeskarta och avser år 2021. Figur 13 redovisar total trafikmängd (ÅDT) för väg 173 och omkringliggande vägnät.

Remiss

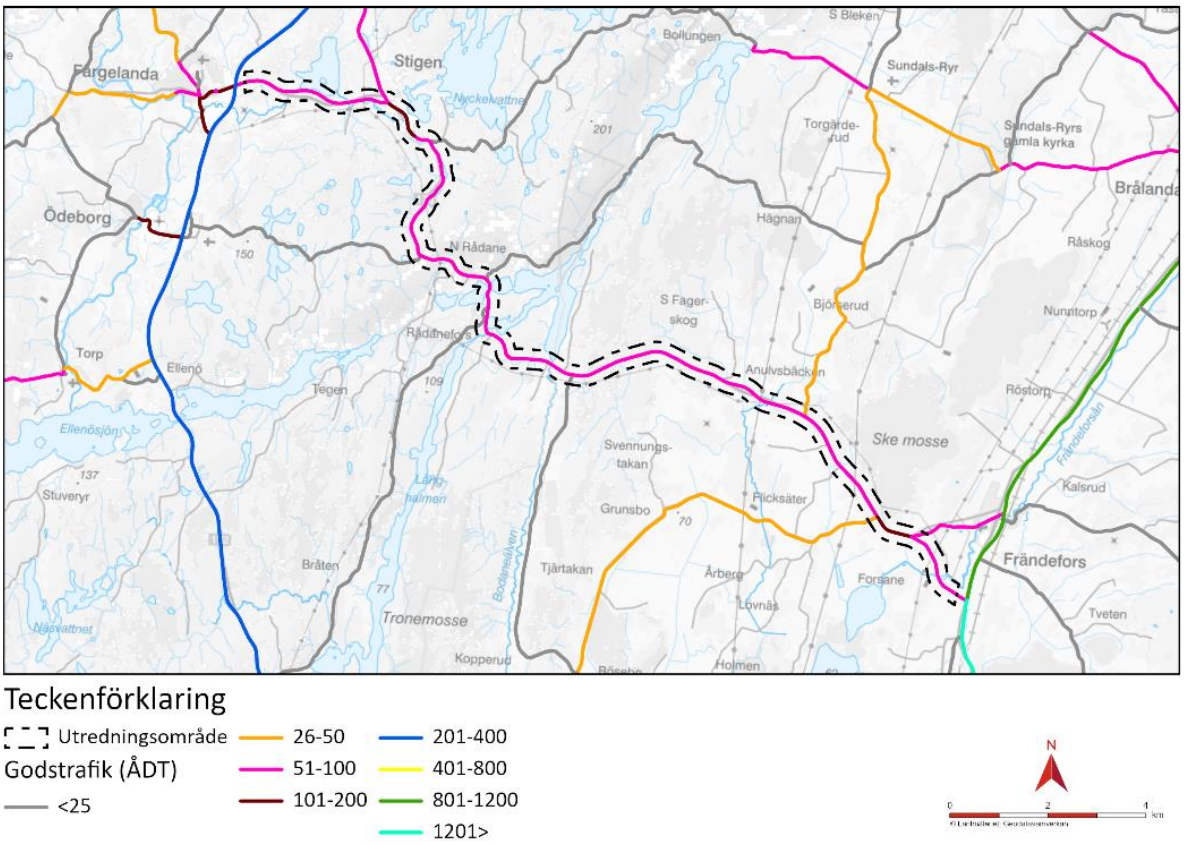

Figur 13. Redovisar årsdygnstrafiken (ÅDT) totaltrafik för år 2021.

4.7.2. Godstrafik

Årsdygnstrafiken (ÅDT) för godstrafik varierar generellt mellan 75 – 100 på sträckan. Detta med undantag för två mindre partier, vid Stigen och Ske Mosse, med en ÅDT mellan 110 – 120. Figur 14 redovisar godstrafikmängd (ÅDT) för väg 173 och omkringliggande vägnät. Statistiken är hämtad från Trafikverkets vägtrafikflödeskarta och avser år 2021.

Remissv

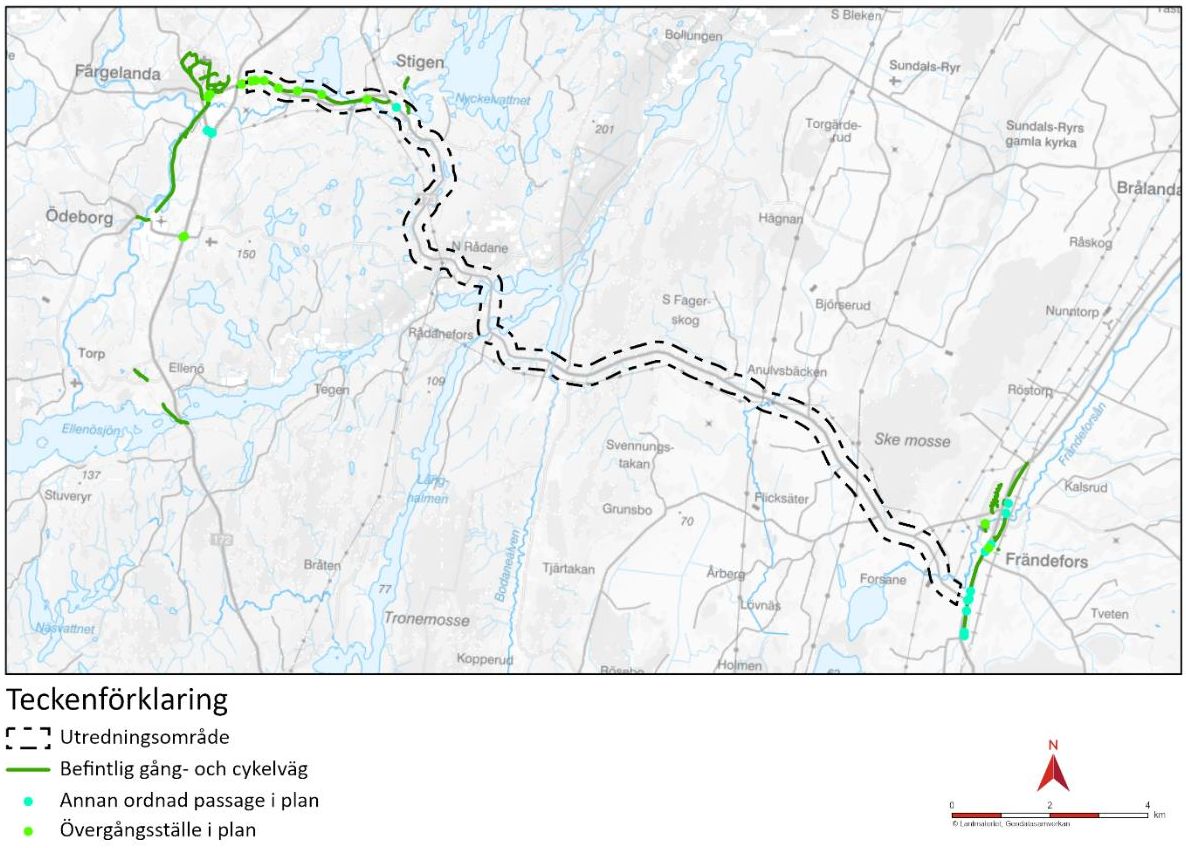

Figur 14. Redovisar årsdygnstrafiken (ÅDT) för godstrafik.

4.7.3. Gång- och cykeltrafik

På sträckan mellan Stigen och Färgelanda på väg 173 finns det tillsammans nio övergångsställen och passager i plan, varav 8 är lokaliserade inom utredningsområdet. Utöver det finns även en anordnad gång- och cykelväg längs delsträckan. Mellan Stigen och Frändefors saknas gång- och cykelväg samt anordnade passager över vägen. Figur 15 redovisar befintliga gång- och cykelvägar samt övergångställen och passager.

Remissversion

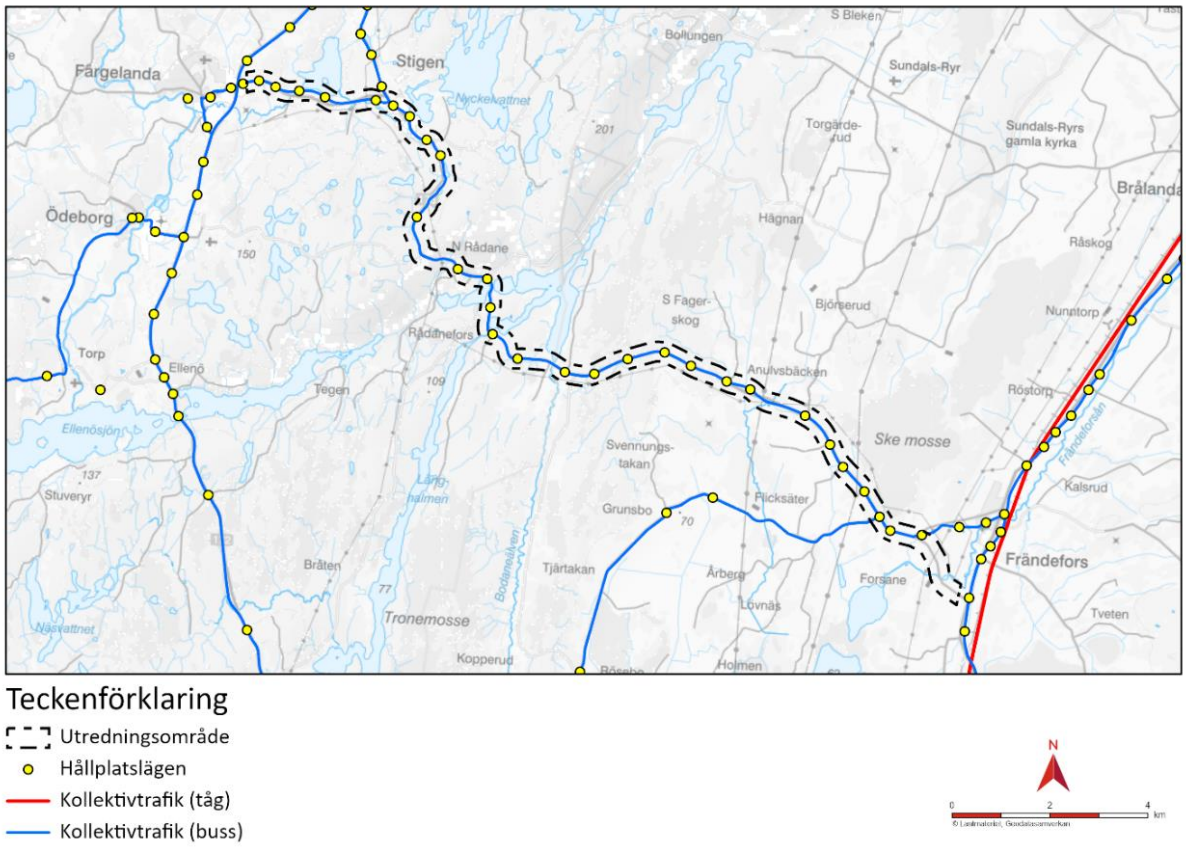

Figur 15. Redovisar befintliga gång- och cykelvägar, passager och övergångsställen i närhet till och i utredningsområdet.

4.7.4. Kollektivtrafik

Kollektivtrafik längs den 22 kilometer långa sträckan utgörs av buss och sträckan är försedd med runt 30 hållplatser. Figur 16 redovisar hållplatslägen på väg 173. Sträckan trafikeras av busslinje 714 Färgelanda–Frändefors–Vänersborg, med åtta turer per vardag. Busslinje 714 trafikerar inte sträckan på helgdagar. Därutöver trafikerar busslinje 737 och 738 väg 173, som båda trafikerar mellan Högsäter–Uddevalla, men kör enbart via Stigen på sträckan. Linje 737 trafikerar med fyra turer per vardag och går inte helgdagar. Linje 738 trafikerar med fler turer på vardagar, i dagsläget går nio turer via Stigen. Även linje 711 Frändefors–Vänersborg trafikerar väg 173, men enbart en kortare sträcka. Västtrafik planerar att minska trafikeringen längs sträckan.

Remissversion

Figur 16. Redovisar kollektivtrafikstråk för buss, tåg samt lägen för hållplats.

Statistik från Västtrafik visar att Färgelanda centrum utgör en viktig knutpunkt för kollektivtrafikresenärer som använder linje 714 och 738. Antal påstigande under en genomsnittlig dag vid Färgelanda centrum är strax över 100 resenärer. Tätorter med högt kollektivtrafikresande är Frändefors, Stigen och Dykälla. Rådenefors har en låg andel kollektivtrafikresande.

Tabell 5. Antal stämplingar per hållplats en genomsnittlig dag under perioden september-oktober 2022.

Tätort	Antal påstigande
Frändefors (3 hållplatser)	40
Stigen (4 hållplatser)	24
Dykälla (1 hållplats)	9
Rådanefors och Västra Bodane (6 hållplatser)	7

4.7.5. Trafikprognos 2040

Trafikflödet längs aktuell sträcka bedöms i framtiden öka avseende både personbilstrafik och lastbilstrafik. Trafikverket har tagit fram trafikuppräkningstal för olika områden i landet för perioden år 2017 till år 2040. Mellan år 2017 och år 2040 räknar Trafikverket med att personbilstrafiken i området kommer öka med 20 procent. Vad gäller lastbilstrafiken, för år 2040, förväntas ökningen vara 48 procent. För att göra en trafikprognos används därför Trafikverkets estimerade trafikuppräkningstal.

Personbilstrafiken förväntas öka med 20 procent på sträckan jämfört med år 2017, vilket innebär att den årliga procentuella ökningen är ungefär 0,8. Motsvarande förväntas godstrafik öka med 48 procent, vilket är en årlig procentuell ökning med ungefär 1,7.

Med trafikuppräkningstalen ovan som bakgrund kan årsdygnstrafiken för personbil förväntas bli mellan cirka 1 580-3 200 år 2040. Vad gäller lastbilstrafik kan årsdygnstrafiken förväntas bli mellan ungefär 100-160 år 2040.abell 6. Trafikflöden uppmätta år 2021 och beräknad prognos för år 2040 (PB: Personbil, LB: Lastbil).

Sträcka	PB (2021)	LB (2021)	PB (2040)	LB (2040)
Färgelanda-Brändefors*	1 361	75	1 582	98
Färgelanda-Brändefors**	2 749	120	3 196	158

*Lägsta uppmätta/förväntade ÅDT, **högsta uppmätta/förväntade ÅDT

4.8. Trafiksäkerhet

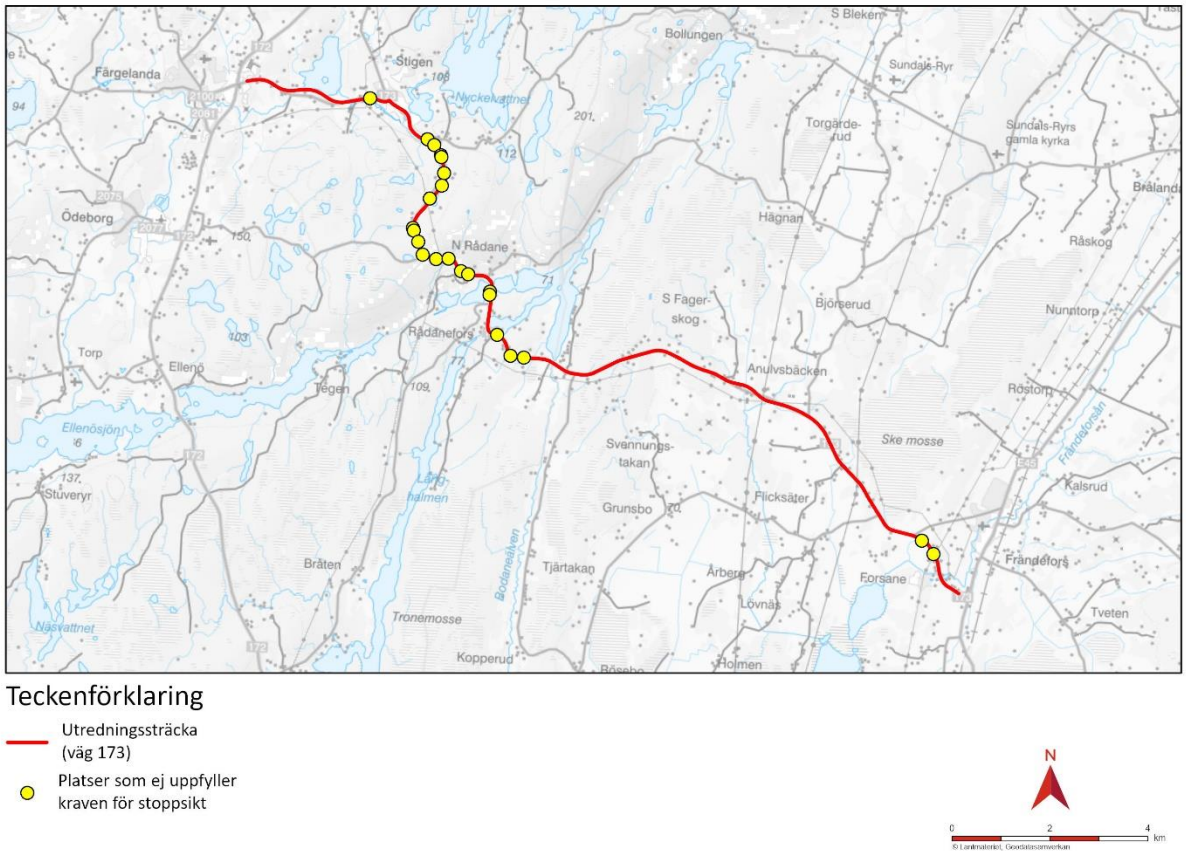
För att bedöma trafiksäkerheten längs sträckan har en siktanalys genomförts för att identifiera platsers siktförhållanden längs vägsträckor och i korsningar. Trafiksäkerhet har även analyserats utifrån statistik från STRADA, 2012-2021, vilket redovisas i ett avsnitt nedan. Uttag av statistiken gjordes 2022-06-10. Utöver detta används även statistik från det nationella viltolycksrådet för perioden 2012-2021.

4.8.1. Sikt

Siktförhållanden på sträckan skiljer sig betydligt beroende på vilken del av sträckan som undersöks. En anledning till att platser ej uppfyller krav på sikt är vegetation och skarpa kurvor, som i kombination skapar problem med sikt i förhållande till vägens hastighetsgränser. På några platser förekommer det dessutom berg i dagen nära vägen vilket riskerar att skapa trafikosäkra situationer.

I VGU (Vägars och gators utformning) anges bland annat riktlinjer för siktförhållanden på vägsträckor (VGU Krav 2022:001). *Stoppsikt* är den sträcka som ett fordon behöver för att stanna i tid innan ett hinder. Stoppsikten är ett mått i meter som bestäms i förhållande till fordonstyp och vägens hastighetsgräns. För bussar är kraven på stoppsikt högre än för bilar. På många platser uppfylls inte kraven på stoppsikt och större delen av de platser som ej uppfyller kraven vad gäller sikt finns längs den del av vägen som är belägen i Färgelanda kommun. Figur 17 redovisar översiktligt de utpekade platser, som enligt måtten på stoppsikt i VGU, inte bemöter kraven på sikt.

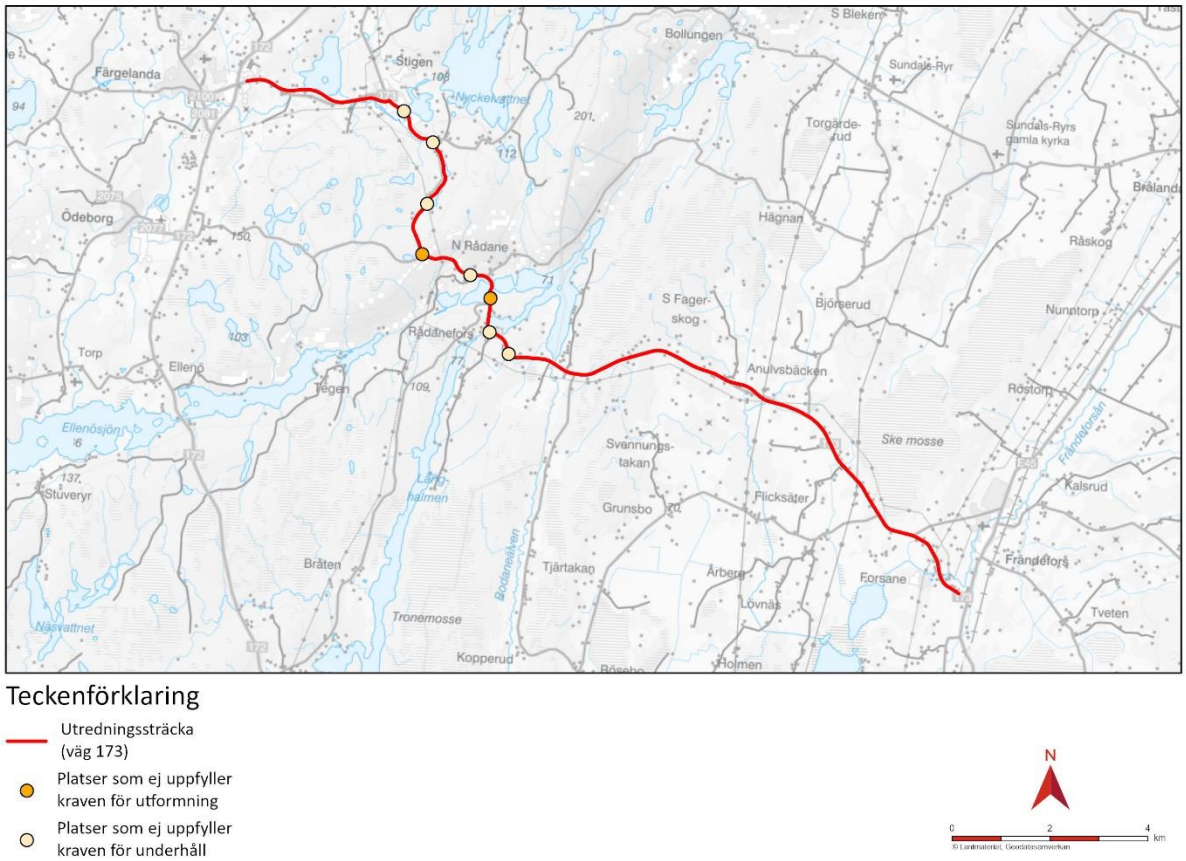
Remissversion

Figur 17 Platser som identifierats ej möter kraven på stoppsikt.

I VGU anges även riktlinjer för siktförhållanden i korsning (VGU Krav 2022:001). Siktområdet i korsning bestäms utifrån den korsande vägens hastighet. Den yta som utgör siktområde ska vara fritt från objekt som skymmer sikten. Figur 18 redovisar platser där korsningar inte uppfyller kraven för sikt i VGU (2022:001). Majoriteten av de korsningar som identifierats ha siktproblem beror på vegetation och kan åtgärdas med underhållsåtgärder.

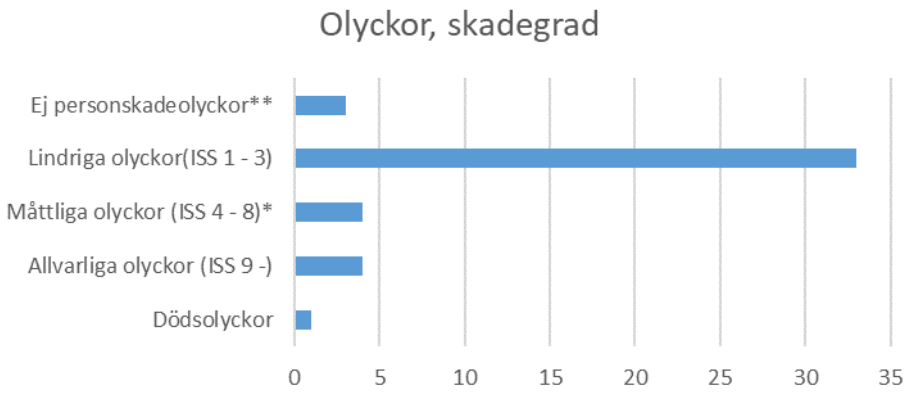
Remiss

Figur 18. Korsningar som kan ha svårigheter att uppfylla kraven för sikt i enlighet med VGU 2022:001.

4.8.2. Olycks- och skadestatistik

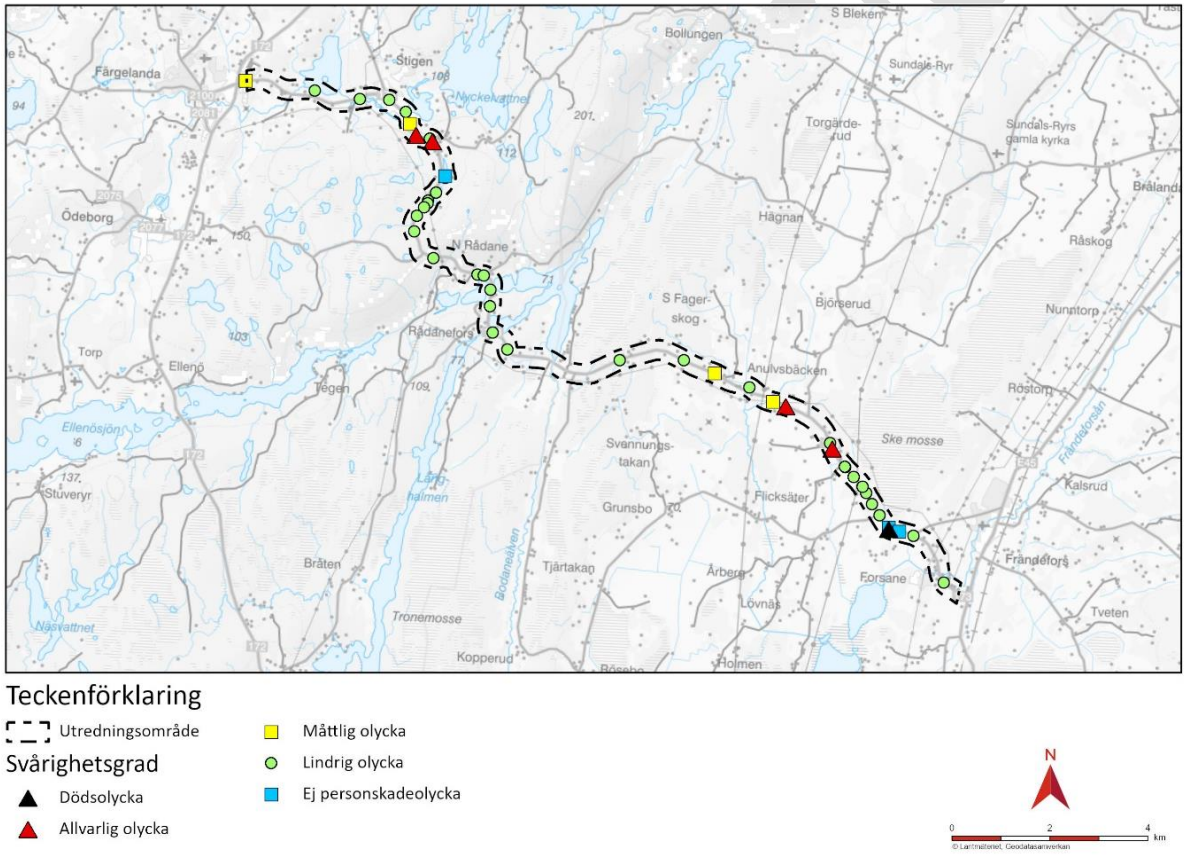
Mellan år 2012 och år 2021 har det inrapporterats totalt 42 olyckor för berörd sträcka till STRADA-registret. Av dessa var majoriteten, totalt 33 av olyckorna, klassificerade som lindriga olyckor. Allvarliga olyckor under perioden var fyra och en av olyckorna resulterade i dödsfall. Utöver det har fyra olyckor klassificerats som måttliga olyckor. Tre av olyckorna resulterade inte i någon personskada. Figur 19 redovisar skadegrad för de inrapporterade olyckorna.

Figur 19. Skadegrad för samtliga inrapporterade trafikolyckor längs aktuell sträcka under perioden 2012 och 2021.

Figur 20 redovisar platsen för inträffade olyckor på väg 173 samt vilken svårighetsgrad olyckorna har haft, under perioden 2012-2021. Utifrån olyckornas geografiska position går det att konstatera att det finns specifika delar av sträckan som är mer olycksdrabbade än andra. Majoriteten av olyckorna är av lindrigare karaktär. Delsträckan strax innan där väg 173 ansluter till väg E45 utmärker sig som särskilt olycksdrabbad och majoriteten av dessa olyckor har klassificerats som lindriga eller att ingen personskada har inträffat. Däremot har två allvarliga olyckor förekommit på delsträckan, vilka inträffat i närheten av korsningen vid Hakerud i anslutning till området Ske mosse.

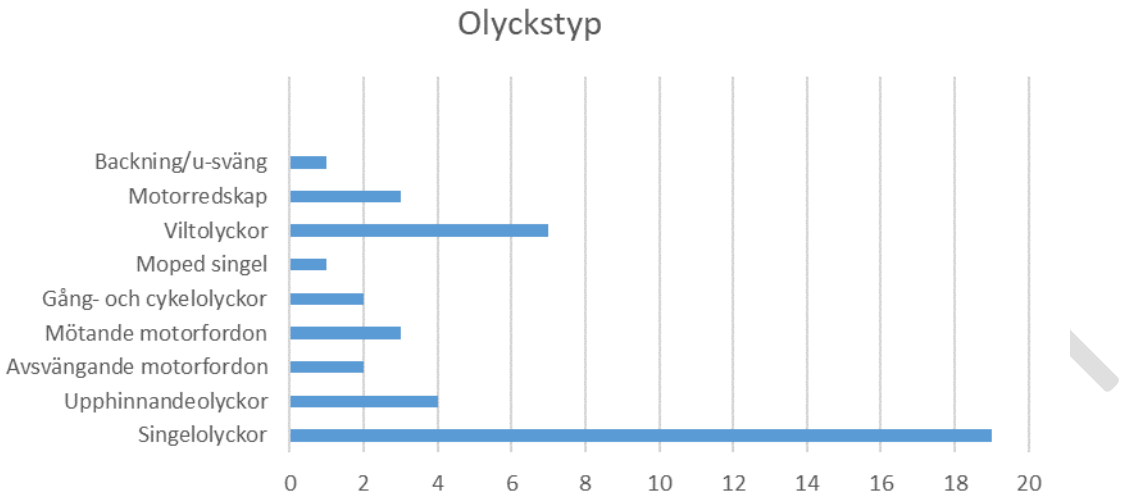
Delsträckan genom Rådanefors mot Stigen är även den utmärkande vad gäller koncentration av förekommande olyckor. På delsträckan var majoriteten av olyckor klassificerade som lindriga olyckor. Närmare Stigen förekom två allvarliga olyckor och en måttlig olycka. En måttlig olycka förekom även i närheten av korsningen mellan väg 173 och väg 172.

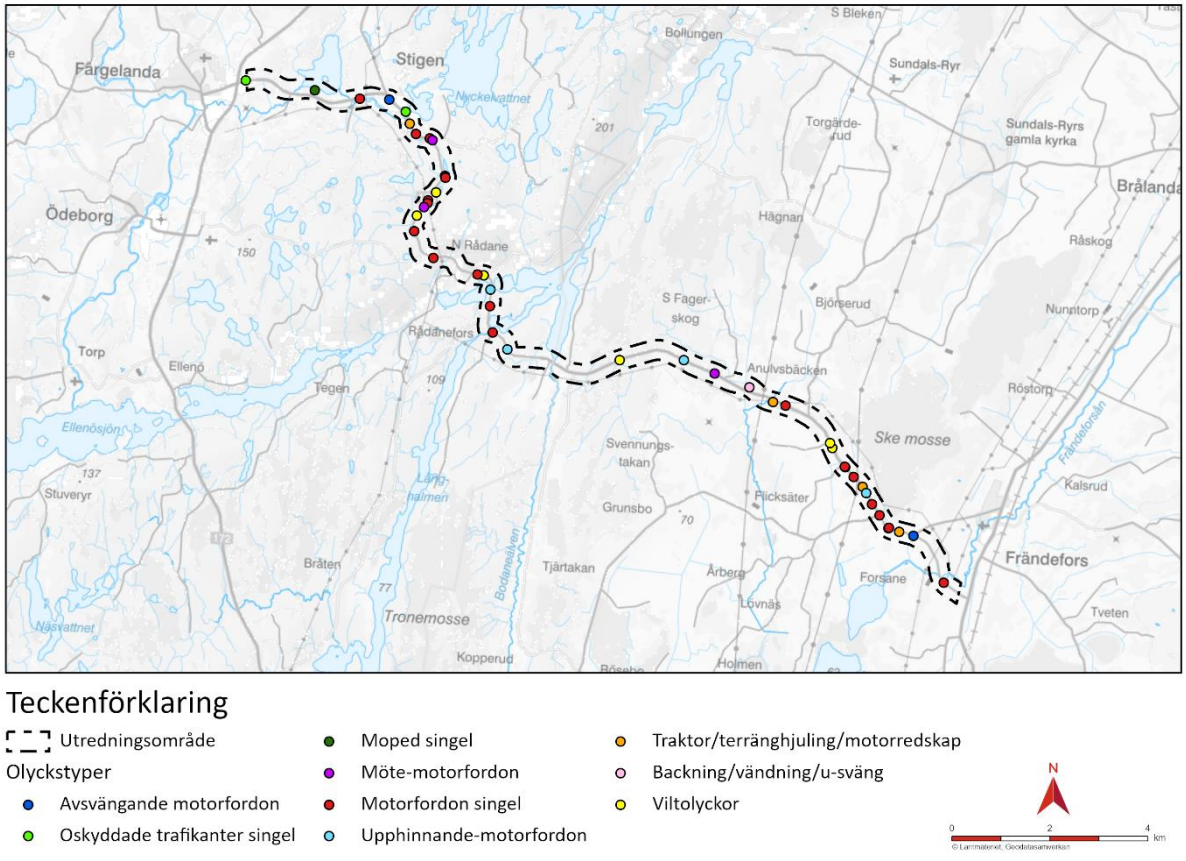
Figur 20. Redovisning av lokalisering för inrapporterade olyckor, avser perioden 2012-2021.

I Figur 21 redovisas i diagram olyckstypen för de inrapporterade olyckorna och Figur 22 redovisar geografisk position för samtliga inrapporterade olyckstyper. Lite mindre än hälften av de inrapporterade olyckorna längs sträckan var singelolyckor, varav en resulterade i dödsfall. Bland övriga olyckor resulterade fyra i allvarliga skador, fyra i måttliga skador och 33 i lindrigare skador. De näst mest förekommande olyckstyperna var upphinnandeolyckor och viltolyckor. Det förekom även tre olyckor

där personbilar har kolliderat med mötande fordon. Mellan år 2012-2021 inrapporterades det totalt 7 viltolyckor till STRADA-registret.

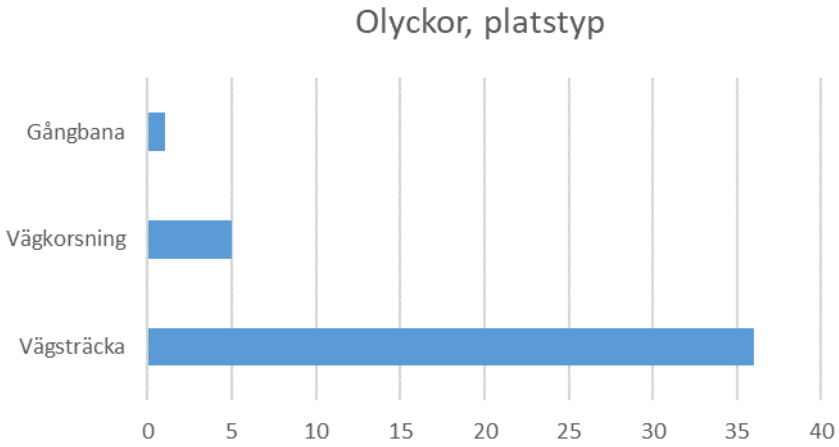

Figur 21. Olyckstyp för samtliga inrapporterade trafikolyckor längs aktuell sträcka under perioden 2012-2021.

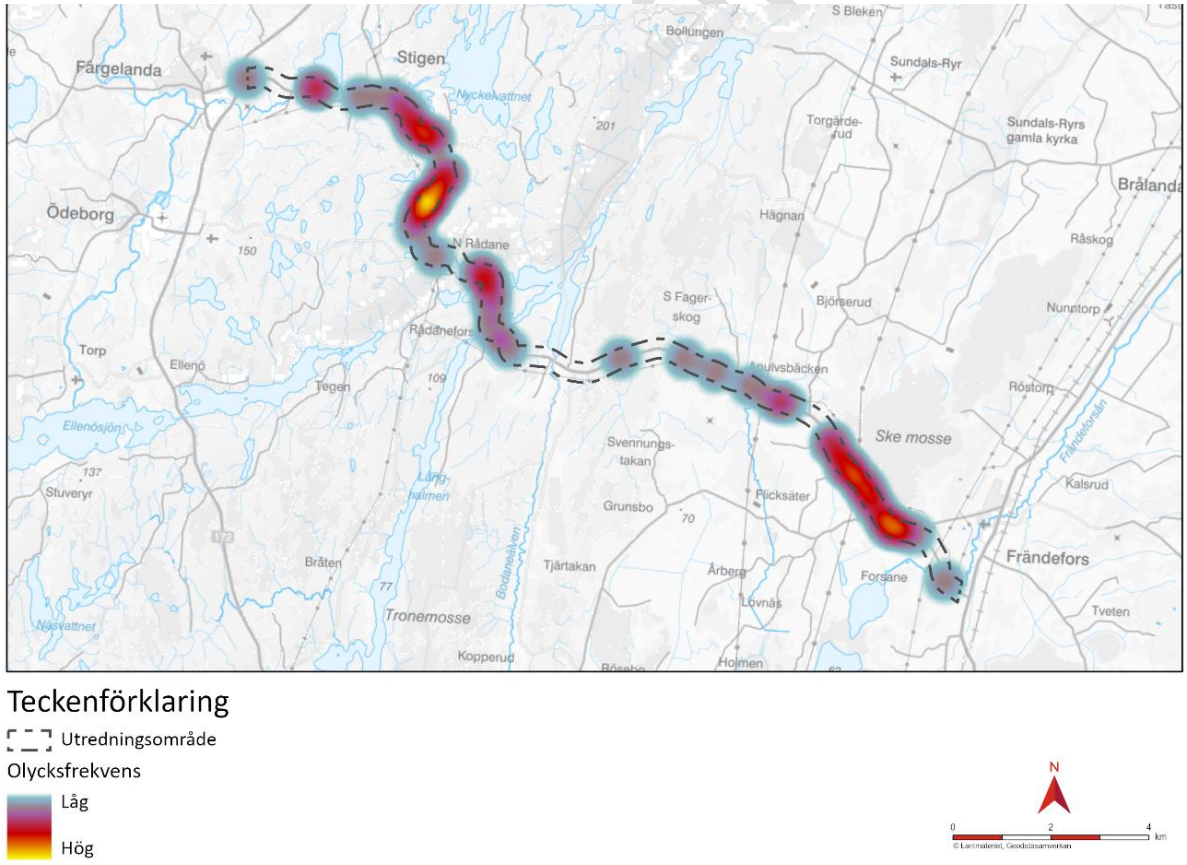
Figur 22. Lokalisering av olyckstyp på väg 173, avser perioden 2012-2021.

Platstyp för inrapporterade olyckor redovisas i Figur 23. Majoriteten av olyckorna förekom på vägsträckan, fem förekom i vägkorsning och en på gångbana. Med bakgrund av att det längs den större delen av sträckan saknas gång- och cykelvägar, är det inte oväntat att majoriteten av olyckorna förekommer på vägsträckan.

Figur 23. Platstyp för förekomna olyckor, mellan åren 2012 och 2022.

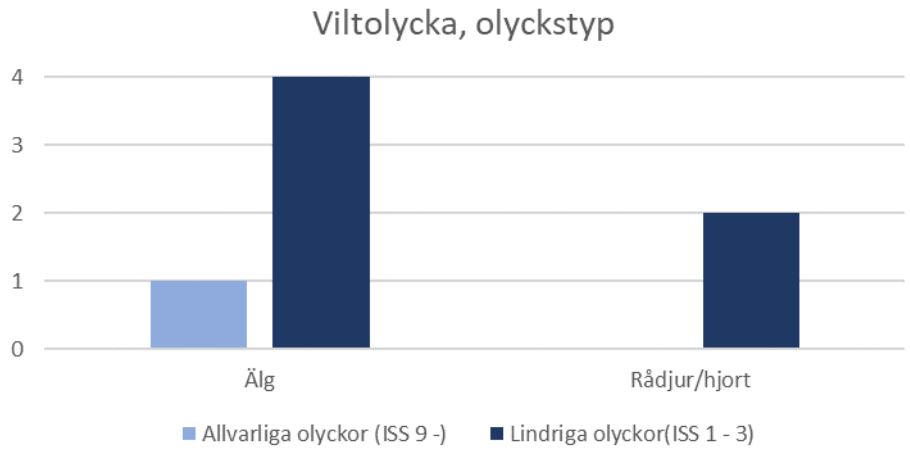
Figur 24 redovisar olycksfrekvens på väg 173. Partier markerade med hög frekvens avser de partier där flest olyckor inträffat under åren 2012-2021. Utifrån den tidigare presenterade olycksstatistiken går det att konstatera att vissa partier på väg 173 utmärker sig vad gäller frekvens av olyckor.

Figur 24. Redovisar olycksfrekvens i värmeskala, avser perioden 2012-2021. En hög olycksfrekvens pekar ut områden där många olyckor har skett under perioden.

4.8.3. Viltolyckor

Utifrån det inhämtade statistiska underlaget från STRADA har det under perioden 2012-2021 inträffat totalt sju viltolyckor, varav en har klassificerats som allvarlig olycka. Viltolyckorna förekommer på olika platser av sträckan. Tre viltolyckor har inträffat i närhet av varandra på sträckan mellan Rådanefors och Stigen. Tre har inträffat på sträckan mellan Frändefors och Rådanefors, varav två har inträffat på platser nära varandra.

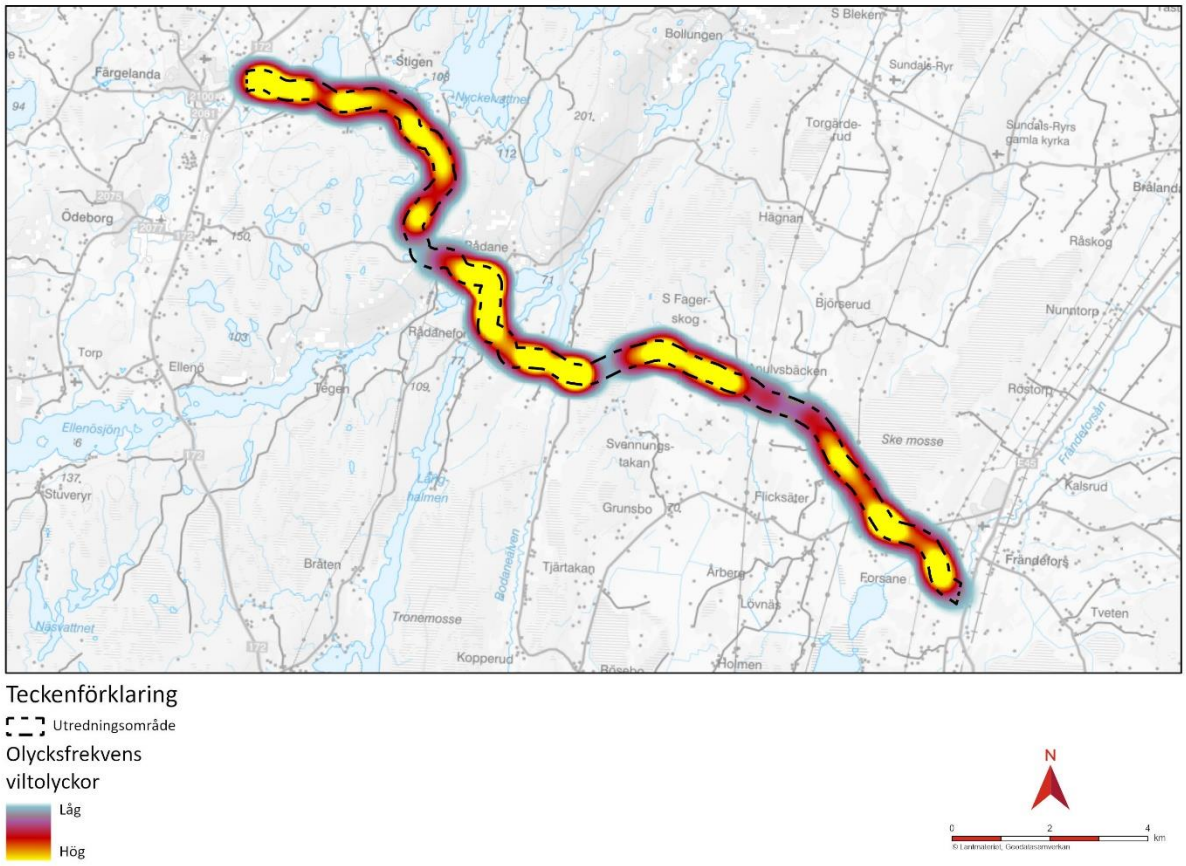
Figur 25. Viltolyckor och olyckstyp under perioden 2012-2021 (STRADA).

För att komplettera det statistiska underlaget från STRADA inkluderas även statistik från det nationella viltolycksrådet. Det nationella viltolycksrådet har statistik över inrapporterade viltolyckor för samma period, 2012-2021. Statistiken omfattar de olyckor som framgår i Jaktförordning § 40, där det anges att djur inblandade i en sammanstötning med ett motorfordon ska anmälas till Polismyndigheten. Detta är förklaringen till varför statistiken från STRADA skiljer sig från statistiken från det nationella viltolycksrådet, då STRADA enbart hanterar statistik om olyckor med personskada. Statistiken från det nationella viltolycksrådet informerar enbart om vilket djur olyckan omfattar, men inte vilken svårighetsgrad olyckan haft. Figur 26 redovisar samtliga viltolyckor som inrapporterats till det nationella viltolycksrådet. Totalt förekom 301 viltolyckor längs väg 173 mellan år 2012-2021. Vanligast förekommande olyckor är kollision med rådjur.

Figur 26. Viltolyckor inrapporterade till nationella viltolycksrådet, avser perioden 2012-2021.

Figur 27 redovisar var viltolyckor längs sträckan förekommer utifrån statistiken från det nationella viltolycksrådet. Viltolyckor förekommer längs med hela sträckan, däremot framstår sträckan genom Rådanefors som särskilt olycksdrabbad. Under perioden 2012-2021 förekom 39 viltolyckor med älg. Viltolyckor med älg förekommer längs hela sträckan och har liknande spridning som för samtliga viltolyckor som redovisas i Figur 27.

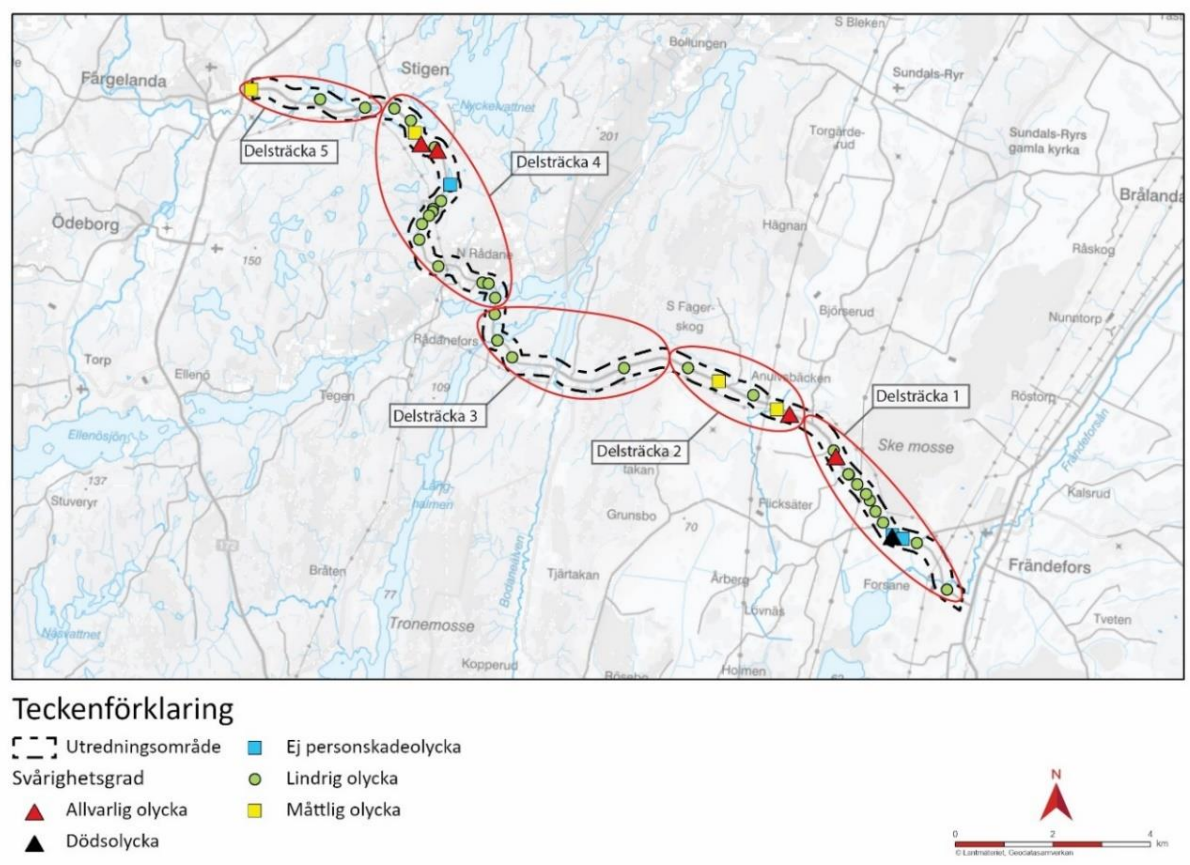

Figur 27. Viltolyckor inrapporterade till nationella viltolycksrådet, avser perioden 2012-2021.

4.8.4. Analys av skadestatistik

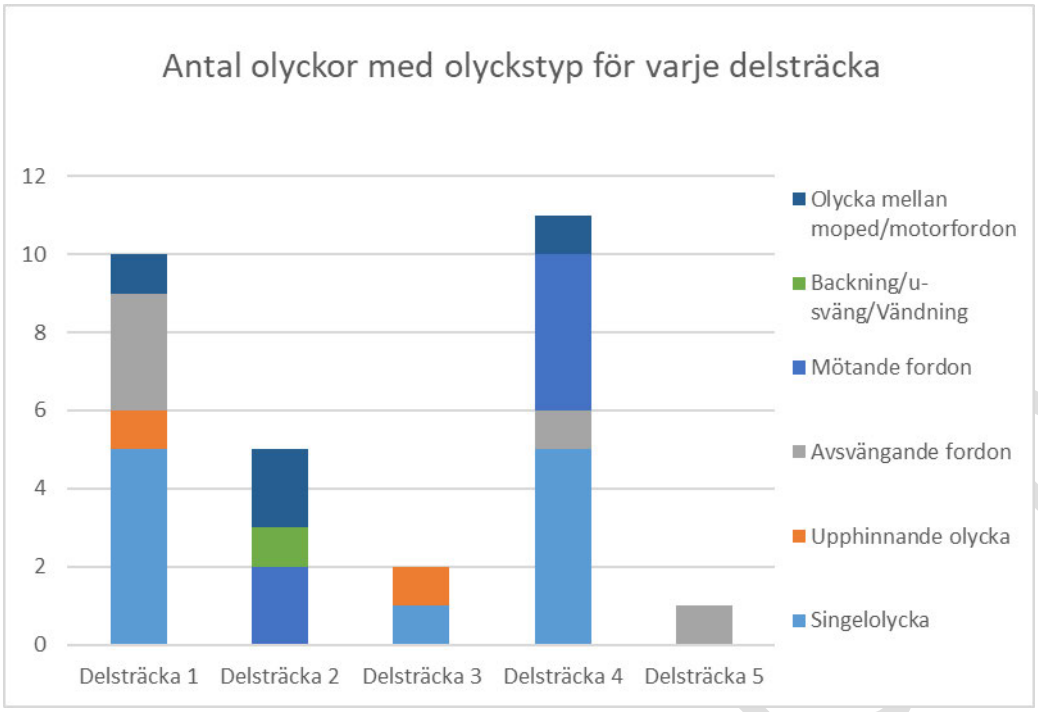
För att undersöka hur olycksutfallet längs sträckan är jämfört med sträckor med liknande förutsättningar har Trafikverkets verktyg Trafiksäkerhetseffektberäkningar vid väganalyser (TS-EVA) använts. TS-EVA är en modell för beräkning av trafiksäkerhetseffekter i vägtransportsystemet och används för att studera olyckseffekter. Baserat på vägsträckans skyltade hastighet, vägbredd och trafikflöde beräknas en genomsnittlig olycksrisk. Verktyget beräknar därefter antalet omkomna, svårt skadade och lindrigt skadade uppdelat på polisrapporterade olyckor mellan cykel/moped, motorfordon och mellan fotgängare och motorfordon. Viltolyckor, singelolyckor med cykel och moped samt olyckor som inte rapporterats in till polis ingår inte i studien. Analysen genererar referenssiffror som motsvarar det genomsnittliga antalet olyckor som jämförs med det faktiska utfallet på den aktuella vägsträckan.

För att få ett rättvist resultat bör vägsträckan ha liknande förutsättningar vilket innebär att vägsträckan har delats upp i fem delsträckor där varje delsträcka har liknade skyltad hastighet, vägbredd och trafikflöde, se Figur .

Figur 28. Uppdelningen av delsträckor med liknande förutsättningar längs aktuell sträcka.

Utifrån de olyckor som inrapporterats till polisen är delsträcka 4 följt av delsträcka 1 den som har högst olycksfrekvens. Figur 29 redovisar antal olyckor samt vilken olyckstyp som förekommit på delsträckorna. De vanligaste olyckstyperna är singelolyckor, mötande fordon och avsvängandeolyckor.

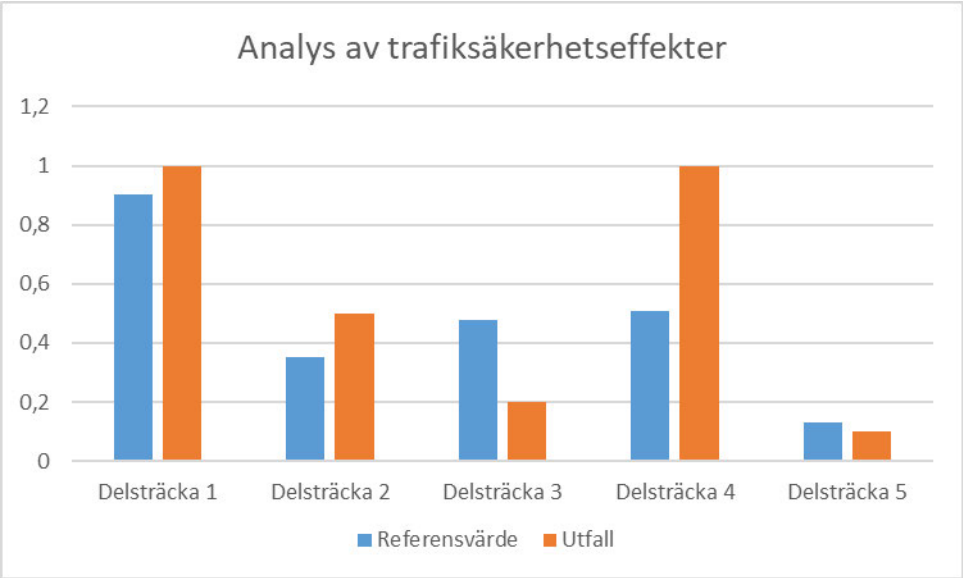
Figur 2917. Uppdelningen av delsträckor med liknande förutsättningar längs aktuell sträcka.

Analysen visar att utfallet av antalet olyckor inrapporterade till polis är högre än genomsnittet på delsträcka 1, 2 och 4, se Figur 30. På delsträcka 3 och 5 är antalet olyckor lägre än genomsnittet. Detta innebär att majoriteten av vägsträckan har en högre olycksfrekvens än genomsnittet för vägar med liknande förutsättningar. Delsträcka 4 är mest olycksdrabbad i förhållande till genomsnittet. Gemensamt för delsträcka 1 och 4 är att den skyltade hastigheten förändras. Delsträcka 1 har en skyltad hastighet på 70-80 km/h och delsträcka 4 har en skyltad hastighet på 70 km/h som närmare Stigen skiftas till 50 km/h. Delsträcka 2 har en skyltad hastighet på 80 km/h.

På delsträcka 4 har det de senaste 10 åren inrapporterats 11 olyckor till polisen. Singelolyckor är mest förekommande på delsträckan, men även mötesolyckor, avsvängande fordon och olycka mellan moped och motorfordon har förekommit. På delsträcka 4 förekommer olyckor där fordon har fått sladd och kört av vägen eller kolliderat med andra fordon.

Vad gäller delsträcka 1, som är näst mest olycksdrabbad, har 10 olyckor inrapporterats till polis de senaste 10 åren. Även på denna sträcka är en stor del av olyckorna singelolyckor, men avsvängningsolyckor och upphinnandeolyckor förekommer också. Även en olycka mellan moped och motorfordon har förekommit. Flera olyckor förekommer när förare ska korsa körfältet vid vänstersväng.

På delsträcka 2 har mötesolyckor, olycka mellan moped och motorfordon samt backningsolyckor förekommit. Det har inrapporterats fem olyckor till polis de senaste tio åren. Olyckorna handlar om kolliderande fordon samt vid möte och vid U-sväng.

Figur 3018. Delsträckornas olycksstatistik jämfört med liknade vägar i Sverige.

5. Problembeskrivning

I inledningen av kapitlet presenteras de av arbetsgruppen identifierade problem och brister längs den aktuella sträckan. I denna del inkluderas även brister som uppmärksammats under nulägesbeskrivningen. I kapitlets sista avsnitt presenteras de problem och brister som övriga inblandade parter lämnat under den workshop som hölls i augusti år 2022.

5.1. Vägens funktion och utformning

Hela sträckan är utpekad som en del av det funktionellt prioriterade vägnätet (FPV) för dagliga personresor samt godstransporter. Väg 173 utgör en viktig väg för bland annat timmertransporter samt verksamheten IAC i Stigen. Det innebär att en del tung trafik förekommer på vägen, vilket kan innebära konsekvenser om en olycka skulle inträffa. Olycksrisken förstärks för att sträckan på många platser har låg standard.

Ytterligare problem som identifierats är andelen vänstersvängande fordon vid korsningar. Fordon riskerar att vid vänstersväng i korsning bli stående på huvudvägen i väntan på mötande trafik, då många korsningar saknar vänstersvängkörfält. Det skapar dels framkomlighetsproblem, dels en ökad risk att bli påkörd bakifrån. Detta visas i olycksstatistiken, då upphinnandeolyckor och avsvängande fordon är bland de vanligare olyckstyperna.

Olycksfrekvensen är hög där hastigheten ändras från 70 km/h till 80 km/h vilket ökar incitamentet att upprätta en enhetlig hastighetsbegränsning. Ett sätt att genomföra detta kan vara att möjliggöra för 80 km/h genomgående i hela utredningsområdet. Enligt VGU finns ett antal krav för att uppnå 80-standard. Längs utredningsområdet förekommer trafikflöden över 1 500 ÅDT. Vid nybyggnation av vägar med sådana förutsättningar bör körbanans bredd uppgå till minst 6,5 meter och helst ett minimum om 7 meter.

Remissversion

Vid minst 80 km/h på nybyggda tvåfältsvägar på landsbygden bör även vägen tillhandahålla omkörningsmöjligheter för att undvika efterliggandetid. För att uppnå 80-standard uppmanas dessutom vägbanan att förses med mitträffling. Gällande kollektivtrafik är rekommendationen att nyttja fickhållplatser vid hastigheter från 80 km/h och högre. Undantag råder om endast få bussar trafikerar området eller om det förekommer låga trafikflöden. Förses vägen med bred vägren kan även vägrenshållplatser användas.

5.2. Gång- och cykeltrafik

Avsaknaden av gång- och cykelvägar medför att oskyddade trafikanter färdas längs vägrenen med övrig trafik utmed sträckan. Vilket leder till en hög olycksrisk. Gång- och cykelnät är inte enbart betydelsefullt för att minska bilberoende, utan är viktigt för exempelvis barn som tar sig till och från busshållplatser. En god infrastruktur för fotgängare och cyklister gynnar barn och ungas rörelsefrihet och möjlighet att resa på egen hand.

Avsaknad av gång- och cykelnät innebär samtidigt att kollektiva resor för personer med funktionsnedsättning försvåras, när det inte finns gångbanor för att ta sig till och från hållplatser. Gång- och cykelnät kan även vara av vikt för ökad tillgänglighet och att underlätta för friluftsliv och rekreation. Andelen oskyddade trafikanter är dock låg på denna sträcka då målpunkter och större bebyggelsesamlingar saknas, bortsett från Stigen. En bedömning kan vara att fler oskyddade trafikanter rör sig i närhet av de större tätorterna inom utredningsområdet.

Möjligheter för gång- och cykeltrafikanter att färdas längs sträckan är idag begränsade. Utöver en gång- och cykelkoppling mellan Stigen och Färgelanda saknas gång- och cykelnät på sträckan.

Det finns cirka åtta passager för gång- och cykeltrafik som är lokaliserade mellan Stigen och Färgelanda, längs gång- och cykelvägen. I övriga delar av utredningsområdet saknas passager över väg 173. Detta bidrar till en barriäreffekt och miljöer som inte är trafiksäkra när oskyddade trafikanter behöver korsa vägen till och från busshållplatser eller andra målpunkter.

5.3. Kollektivtrafik

Kollektivtrafikutbudet är begränsat med låg turtäthet vilket försvårar kollektivtrafikresandet. Längs sträckan finns många hållplatser och upptagningsområdena för hållplatserna visar att många invånare har närhet till hållplatser. Det är däremot få resande längs sträckan. Ett utökat utbud av hållplatser kan därför inte antas ge önskade effekter för ökat resande. Istället har infrastrukturen till de hållplatser som har flest resenärer bedömts som bristfälliga och kan därför behöva förbättras. En efterfrågan på ökad turtäthet skulle även kunna bidra med positiva effekter.

Vid hållplats Stigen centrum skulle närmiljön och gestaltning med fördel kunna förbättras för att skapa en attraktiv knutpunkt med god tillgänglighet till pendelparkering och cykelparkering. Vid Dykälla finns pendelparkering som kan utökas genom fler parkeringsplatser. Här finns även behov av cykelparkering för att kunna attrahera fler kollektivtrafikresenärer. I Rådanefors finns en pendelparkering

Remissversion

som skulle kunna upprustas samt en hållplats som skulle kunna ges god standard och cykelparkering för att attrahera fler kollektivtrafikresenärer.

Då det råder osäkerhet om antal kollektivtrafikresenärer på samtliga busslinjer som trafikerar väg 173 är det svårt att veta huruvida turtäthet och linjeföring möter behovet som finns längs sträckan. Samtidigt kan det konstateras att en ökad turtäthet jämfört med idag skulle kunna göra kollektivtrafiken mer konkurrenskraftig mot privatbilen. Med tanke på att Färgelanda och Vänersborgs kommun har en relativt stor pendling inom och utanför kommungränserna är en attraktiv kollektivtrafik angeläget.

Hållplatserna längs sträckan saknar generellt plattform, vilket kan försvåra för resenärer med särskilda behov och förutsättningar. Gång- och cykelnätet samt övergångsställen saknas på den större delen av sträckan och tvingar resenärer att gå i körbanan för att ta sig till hållplatser. Om gång- och cykelnätet byggs ut kan det göra kollektivtrafikresandet trafiksäkrare och tillgängligare.

5.4. Trafiksäkerhet

Delar av sträckan har en slingrande linjeföring tillsammans med skarpa kurvor. Detta skapar en problematik ur många aspekter. Bland annat finns flertalet platser som inte uppfyller kraven på sikt och stoppsikt. Flera platser utmärker sig även sett till olycksstatistik.

5.4.1. Sikt

Den mest kritiska sträckan där linjeföring är problematisk är mellan Stigen-Rådanefors. Vägbredden på denna del av väg 173 är 6-7 meter och det förekommer skarpa kurvor. Skarpa kurvor tillsammans med delsträckans hastighetsbegränsning, 70 km/h, innebär risker ur ett trafiksäkerhetsperspektiv.

5.4.2. Olycksstatistik

Delsträckan som går parallellt med Ske mosse utmärker sig som särskilt olycksdrabbad. Majoriteten av olyckorna på delsträckan är singelolyckor, men två viltolyckor har förekommit. En upphinnandeolycka och en avsvängningsolycka har inträffat på sträckan. Att sträckan har en högre olycksfrekvens kan ha olika orsaksförklaringar. Olycksfrekvensen är som högst där vägen kröker sig samtidigt som sträckan byter hastighet från 70 km/h till 80 km/h. Dessutom har sträckan flertalet anslutande fastighetsutfarter längs vägen och även två större anslutande vägar, sydväst från Uddevalla och vägen från Frändefors. En bit av påtalad delsträcka är försedd med viltstängsel, men viltolyckor har trots det förekommit.

Delsträckan genom Rådanefors mot Stigen är även den utmärkande vad gäller koncentration av förekommande olyckor. På sträckan mellan samhällena förekommer den högsta olycksfrekvensen där vägen är krökt. Genom Rådanefors sänks hastigheten till 50 km/h och på denna sträcka har även två upphinnandeolyckor förekommit. En viltolycka har även förekommit på sträckan genom Rådanefors, en sträcka som inte är försedd med viltstängsel.

Remissversion

I olycksstatistiken påvisas ett stort antal viltolyckor i området, även där viltstängsel finns. Då det förekommer mycket vilt innebär det således risker för olyckor längs sträckan.

5.5. Synpunkter från berörda aktörer

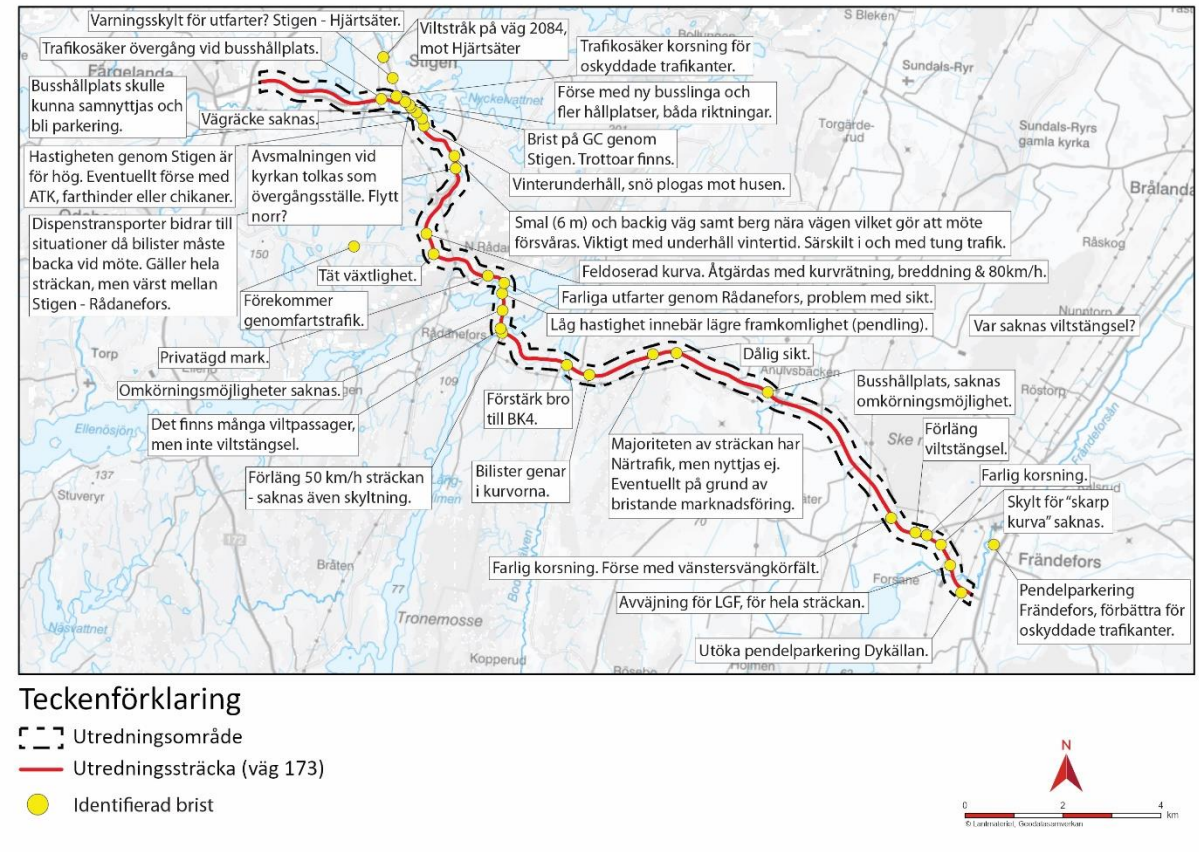
I augusti år 2022 hölls en workshop tillsammans med berörda aktörer för att gemensamt peka ut och identifiera brister längs väg 173. I detta avsnitt presenteras de insamlade synpunkterna gällande problem och brister. Majoriteten av de platser som aktörerna har identifierat som problemfyllda är platser med bristande framkomlighet och trafiksäkerhet. En del av de brister som pekats ut är låg trafiksäkerhet på grund av smal vägbredd, dålig sikt och flertalet skarpa kurvor.

I Stigen koncentreras utpekade brister till att handla om utformning och lokalisering av korsningar. Dessutom anmärks att det idag råder en problematik med att hastighetsgränsen inte hålls genom samhället. Därutöver utpekas även brister för oskyddade trafikanter. Slutligen påtalades det att busshållplatsen vid Stigen Livs har en problematisk utformning och att förbättringar eller flytt av hållplats önskas.

På sträckan mellan Stigen och Rådanefors lyfts synpunkterna att vegetation som leder till försämrad sikt, skarpa kurvor och smal vägbredd skapar situationer som inte är trafiksäkra. Därutöver belyses att det under vintertid behövs mer underhåll för att hålla vägen trafiksäker. I Rådanefors påpekas att utfarter mot väg 173 upplevs farliga och har problematiska siktförhållanden, att omkörningsmöjligheter saknas och att en låg hastighetsgräns påverkar framkomligheten för pendling.

På den delen av sträckan som tillhör Vänersborgs kommun, det vill säga ungefär 2 kilometer längs väg 173 efter Rådanefors mot Frändefors, belyser en synpunkt att bron vid kommungränsen bör förstärkas till bärighetsklass 4. Närmare Frändefors förekommer synpunkter som berör korsningars utformning kopplat till trafiksäkerhet. Se Figur 31 för den fullständiga sammanställningen av synpunkter från workshop ”problem och brister”.

Remissversion

Figur 31. Sammanställning av identifierade brister under workshop i augusti 2022.

6. Alternativa lösningar

Mot bakgrund av de problem och projektmål som har identifierats och som har arbetats fram tillsammans med berörda aktörer, har resultatet lett till ett antal åtgärdsförslag. Målsättningen har varit att identifiera åtgärder som är genomförbara på kort, medellång eller lång sikt. Med kort sikt menas åtgärder som startas mellan 2024 och 2028. Medellång sikt innebär ett tidsspann mellan 2028-2032. Åtgärder på lång sikt startas från 2032 och framåt.

Åtgärder identifieras även inom fyrstegsprincipens samtliga steg: Steg 1 – Tänk om, Steg 2 – Optimera, Steg 3 – Bygg om och Steg 4 – Bygg nytt. Dessa åtgärdsförslag har utvärderats grovt med avseende på bedömda effekter, konsekvenser och genomförbarhet. Därefter bortsorteras några av åtgärderna, av olika skäl.

Kapitlet inleds med åtgärdsförslag från berörda aktörer. Därefter presenteras de åtgärder som åtgärdsvalsstudien går vidare med följt av en sammanställning av de åtgärder som valts bort.

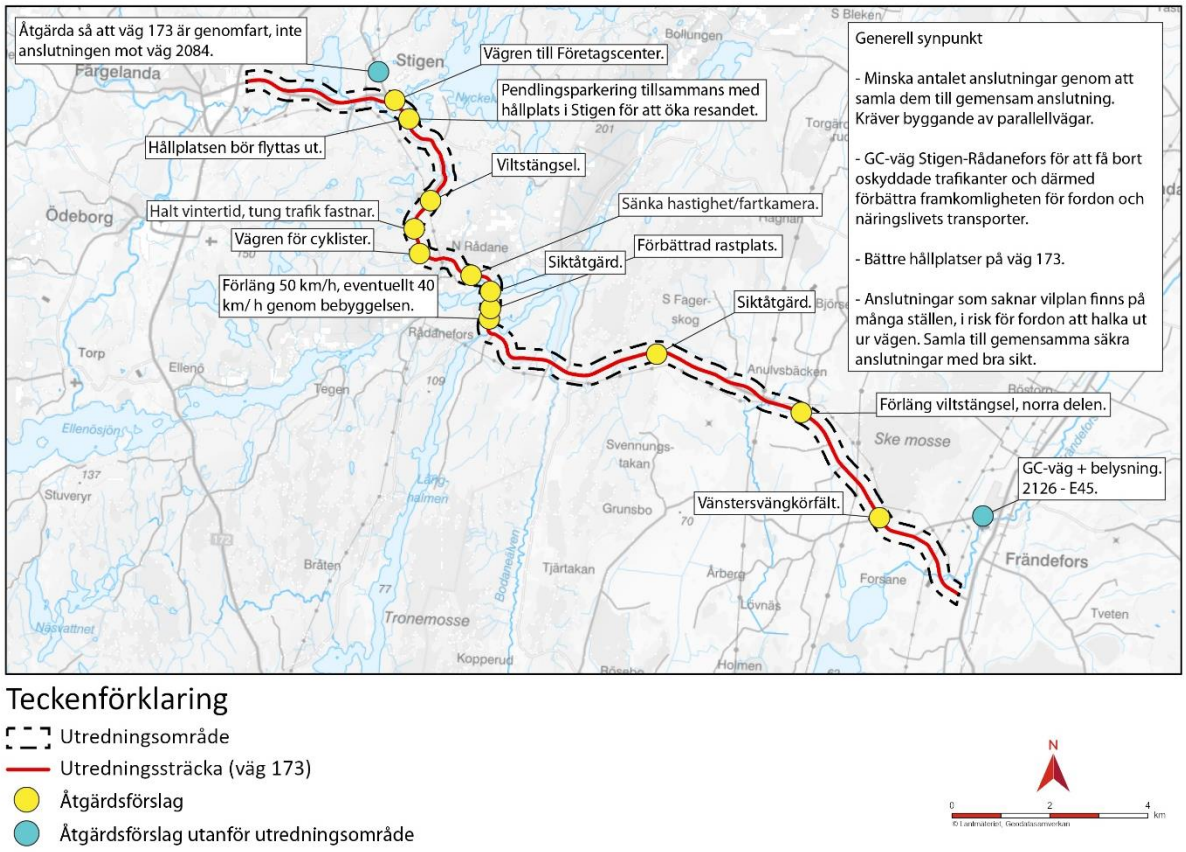
6.1. Åtgärdsförslag och synpunkter från berörda aktörer

Nedan presenteras de synpunkter som framkommit under den workshop som behandlade åtgärdsförslag längs sträckan. Workshopen hölls i Färgelanda i

november 2022. Dessutom fanns tillfälle för berörda aktörer att skicka in synpunkter efter workshoptillfället, via en digital interaktiv karta.

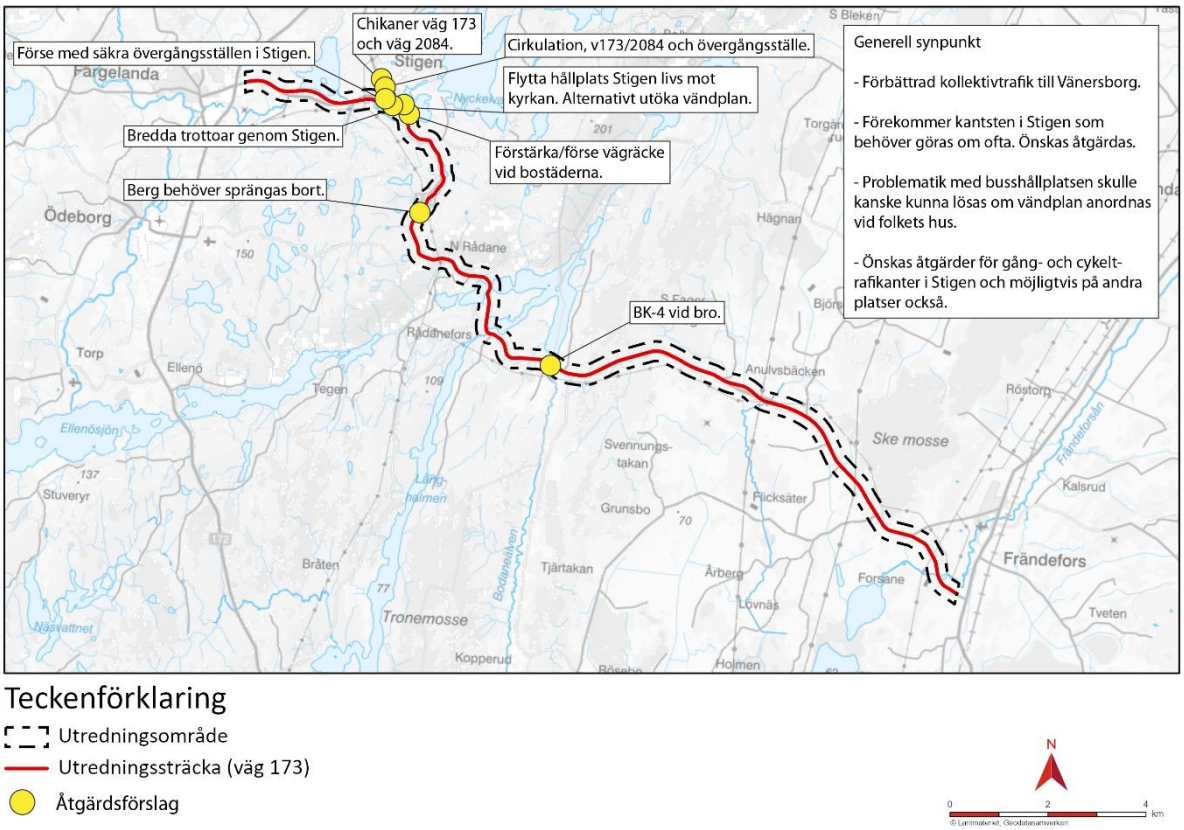
Syftet med workshopen var att berörda aktörer, som använder och har kännedom om vägen, skulle få tillfälle att tycka till och komma med förslag om åtgärder. De inkomna åtgärdsförslagen har därefter tillsammans med arbetsgruppen kategoriserats och givits en prioritet (låg, medel eller hög). Prioriteringen har bestämts utifrån vad som bedömts brådskande och görbart utifrån ramen av denna åtgärdsvalsstudie. De prioriterade åtgärderna har utgjort underlag för de åtgärder som förordas inom åtgärdsvalsstudien och presenteras i sin helhet i avsnitt 6.2.

Figur 321932 redovisar åtgärder vars prioritet bedömts som låg. Åtgärderna avser bland annat utformning av korsningar, cykelåtgärder och kollektivtrafikåtgärder. Dessutom framkom önskemål om att anlägga parallellvägar och minska antalet anslutningar mot väg 173.

Figur 3219. Åtgärdsförslag med låg prioritet, sammanställt vid workshop i augusti 2022.

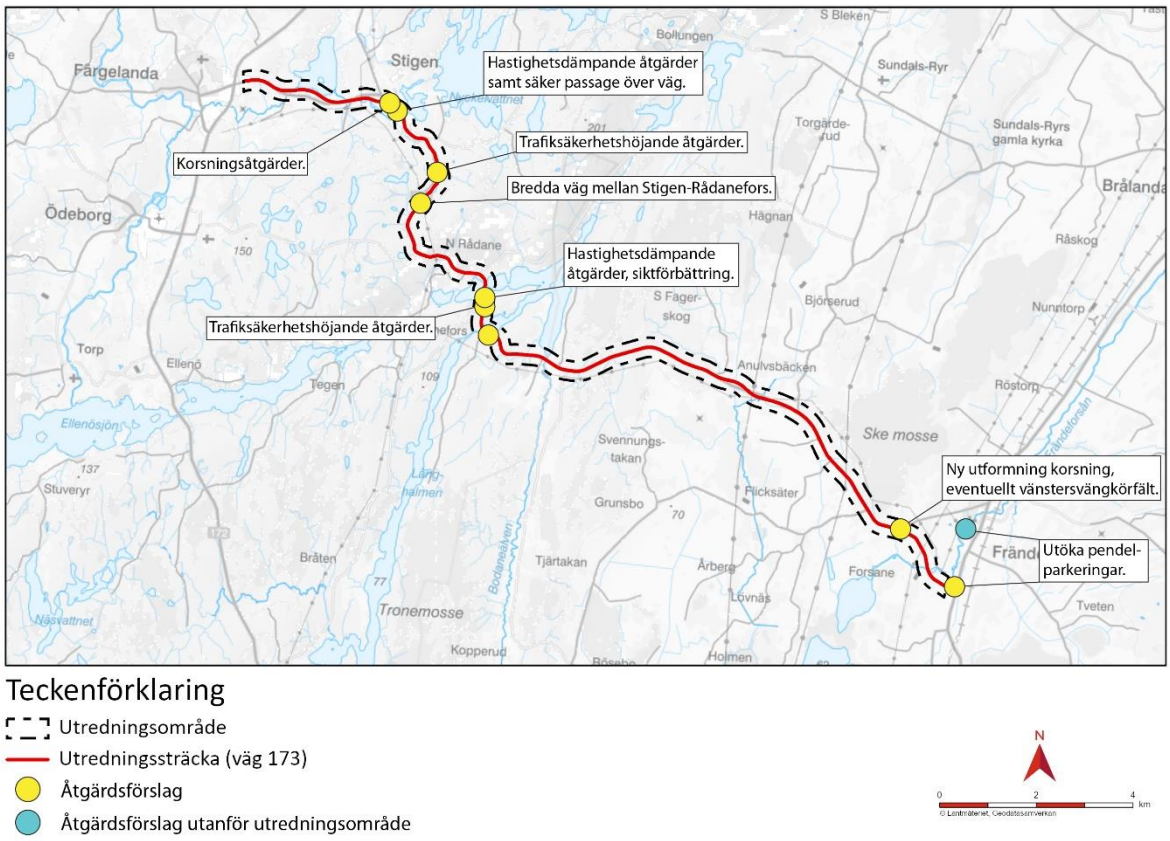
Figur 33 redovisar åtgärdsförslag med medelprioritet. Dessa inkluderar bland annat förslag om hastighetsdämpande åtgärder samt säkra passager i Stigen. Dessutom önskas även att busshållplatsen vid Stigen livs förbättras eller flyttas. Mellan Stigen och Rådanefors framkom förslag om att spränga bort berg som agerar störande för sikten längs sträckan.

Figur 33 Åtgärdsförslag med medel prioritet, sammanställt vid workshop i augusti 2022.

Figur 34 redovisar vilka åtgärder som kategoriserats som hög prioritet. Generellt avser dessa åtgärder utformning av korsning, trafiksäkerhetshöjande åtgärder samt hastighetsdämpande åtgärder.

Remissv

Figur 34. Åtgärdsförslag med hög prioritet, sammanställt vid workshop i augusti 2022.

6.2. Åtgärder och dess potentiella effekter och konsekvenser

6.2.1. Steg 1-åtgärder

ITS-lösning, geofencing (11)

Kort sikt

Som en kompletterande åtgärd till att bidra till dämpade hastigheter genom Stigen föreslås genomförande av en förstudie utifrån geofencing. Detta är en del av Intelligenta transportsystem (ITS) och används för att informera, styra och begränsa exempelvis fordonsrörelser genom ett område.

Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173 samt att hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll.

6.2.2. Steg 2-åtgärder

Vägräcke vid bostäder i Stigen (5)

Kort sikt

För att öka trafiksäkerheten och tryggheten i Stigen föreslås ett förstärkt vägräcke vid ett antal bostäder då det befintliga vägräcket har bedömts som för klent. Genom att förstärka med vägräcke ökar trafiksäkerheten på sträckan, vilket är särskilt fördelaktigt vid halt väglag. Vägräcke hindrar fordon från att köra av vägen och skyddar objekt och oskyddade trafikanter vid en eventuell olycka. Om en trafikolycka

Remissv

skulle inträffa kan olyckans svårighetsgrad antas reduceras. Tillhörande stödmur behöver även underhållas.

Åtgärden bidrar till projektmålet att säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173.

Figur 20. Befintligt vägräcke längs väg 173.

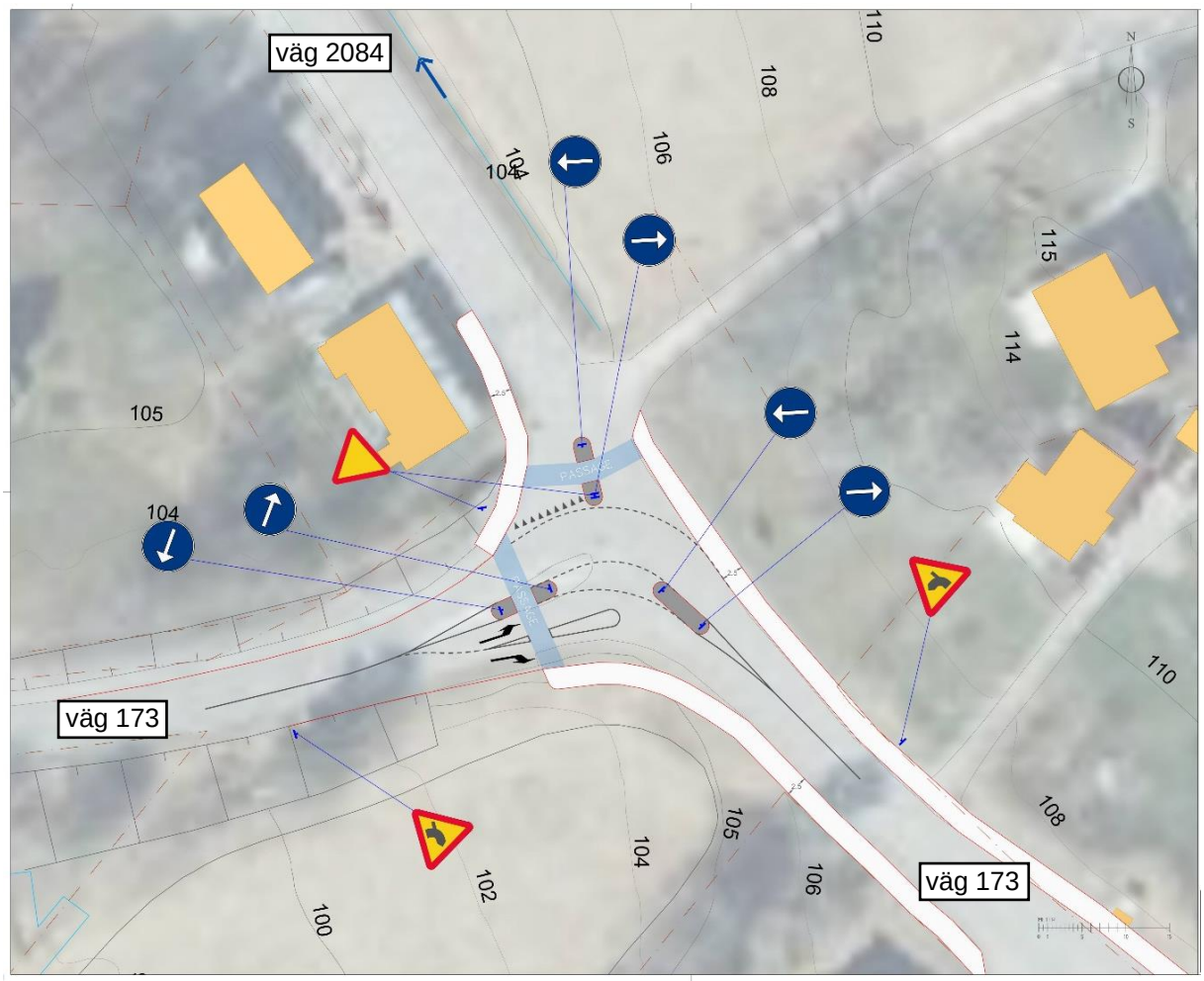
6.2.3. Steg 3-åtgärder

Ombyggnation av korsning väg 173/väg 2084 (1)

Kort-medel sikt

En ny säker passage för gång- och cykeltrafikanter föreslås i korsningen för att koppla ihop gång- och cykelstråket till Färgelanda med gångbanan genom Stigen. Åtgärden kan bidra till att förbättra tillgängligheten för alla målgrupper till lokala målpunkter, vilken idag kan ses som begränsad. Korsningen föreslås även omdisponeras med ny linjeföring så att stråket längs väg 173 utgör huvudstråket genom korsningen och att väg 2084 har väjningsplikt mot övrig trafik. Detta medför att utformningen behöver vara tydlig för att undvika missförstånd. Åtgärden bedöms underlätta för gods- och persontrafik som ska till och från Färgelanda. Korsningen ska även kompletteras med vägvisning, vilket saknas idag.

Åtgärden bidrar till projektmålet att säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur, säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173, stärka näringslivets konkurrenskraft genom kapacitetsstarka och tillförlitliga transportlösningar samt hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll.

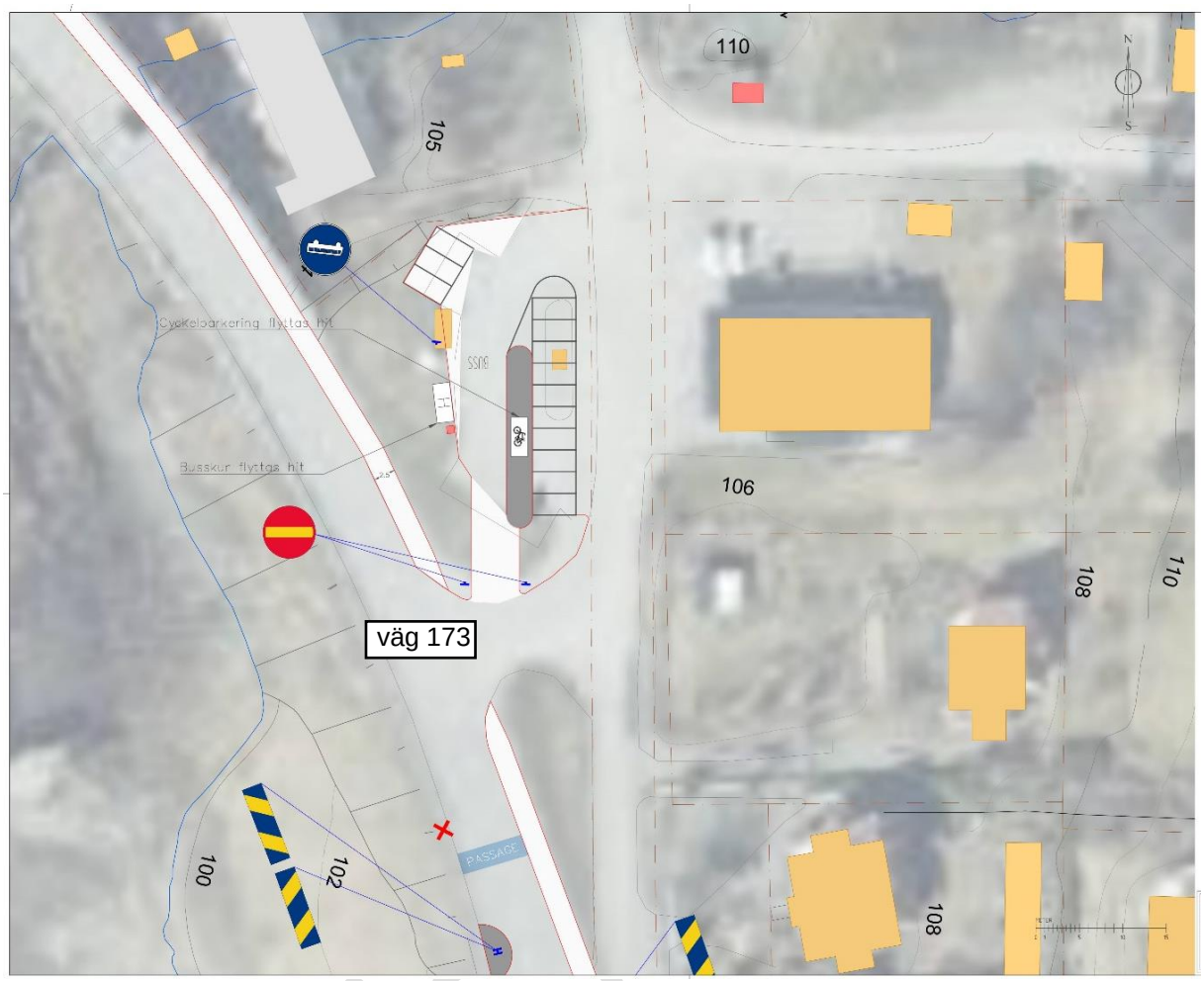

Figur 36. Ombyggnation av korsning väg 173/väg 2084.

Omdisponering av ytor vid hållplats Stigen centrum (2)
Medellång sikt

Hållplatsen Stigen centrum behöver ses över vad gäller bussens vändmöjligheter, parkeringsplatser och väntyta. Hållplatsen föreslås få en tydligare vändplats för bussen samt fler pendelparkeringsplatser för bil och cykel. Hållplatsläget föreslås flyttas till mitten av ytan. Åtgärden bidrar till högre trafiksäkerhet då konflikter mellan bussen och trafiken till badplatsen eller Stigen Livs minskar. Optimeringen innebär att det finns yta för fler pendelparkeringsplatser för bil och cykel. Körspårsanalyser visar att bussen kan använda vändytan oavsett vilket håll den kommer ifrån. Det är möjligt att addera kantsten för att minska risken för felparkering. Åtgärden innebär ett mindre intrång i den gräsyta som finns väster om hållplatsen.

Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur, säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173 samt hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll. Ansvarig för åtgärden är Färgelanda kommun.

Figur 37. Åtgärdsförslag vid hållplats Stigen centrum.

Breddning av gångbana i Stigen (4)

Lång sikt

Åtgärden innebär att den gångbana som idag finns breddas till 2,5 meter genom hela Stigen för att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. Den mest prioriterade sträckan är mellan korsning väg 173 och väg 2084 fram till bron eftersom det längs denna sträcka finns flest målpunkter och boendemiljöer. Åtgärden innebär att privat mark behöver lösas in. Åtgärden bör kombineras med åtgärd Trafiksäkra passager med hastighetssäkring. Det är möjligt att i denna lösning använda antingen målade refuger och nedborrade X1:or eller kantsten.

Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur samt säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173. Åtgärden kräver frivillig markåtkomst för att vara genomförbar.

Remiss

Öka trafiksäkerheten i korsning Torp (6)
Medellång sikt

Korsningen mellan väg 173 och Ödsmålavägen är idag utformad på ett sätt som kan skapa situationer som inte är trafiksäkra. Linjeföringen av korsningen medför att hög hastighet kan hållas genom korsningen. Genom detta har korsningen utmärkt sig som en olycksdrabbad plats i olycksstatistiken.

Korsningen föreslås byggas om för att bli trafiksäker genom att flytta korsningen. Anläggning av ett vänstersvängkörfält på väg 173 ses även över i samband med flytt av anslutningen. Åtgärder som vänstersvängkörfält bidrar till en förbättrad trafiksäkerhet, framkomlighet och minskning av störningar utmed sträckan. En av effekterna är en reducering av trafikolyckor, bland annat genom att motortrafikanter inte behöver bli stående på vägen vid inväntan av mötande trafik. Detta medför också siktförbättring vilket kan antas bidra till en reducerad olycksrisk längs sträckan. Åtgärden innebär att privat mark behöver lösas in och frivillig markåtkomst krävs för att åtgärden ska vara genomförbar. Åtgärden bidrar till projektmålet att säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173.

Figur 21. Åtgärdsförslag vid korsning Torp.

Öka trafiksäkerheten vid korsning Kärsrud (7)
Medellång sikt

I korsningen Kärsrud föreslås trafiksäkerhetsshöjande åtgärder. Korsningen är högt trafikerad och utmärker sig som en olycksdrabbad plats i olycksstatistiken. Ett vänstersvängkörfält bedöms bidra till en förbättrad trafiksäkerhet, framkomlighet och minskning av störningar utmed sträckan. I samband med ombyggnation förslås att tillgängligheten till hållplatserna förbättras. Detta bidrar även till siktförbättrande åtgärder där en reducerad olycksrisk längs sträckan kan förväntas. Åtgärden bidrar till projektmålet att säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173. Förslaget förutsätter frivillig markåtkomst.

Figur 22. Åtgärdsförslag vid korsning Kärsrud.

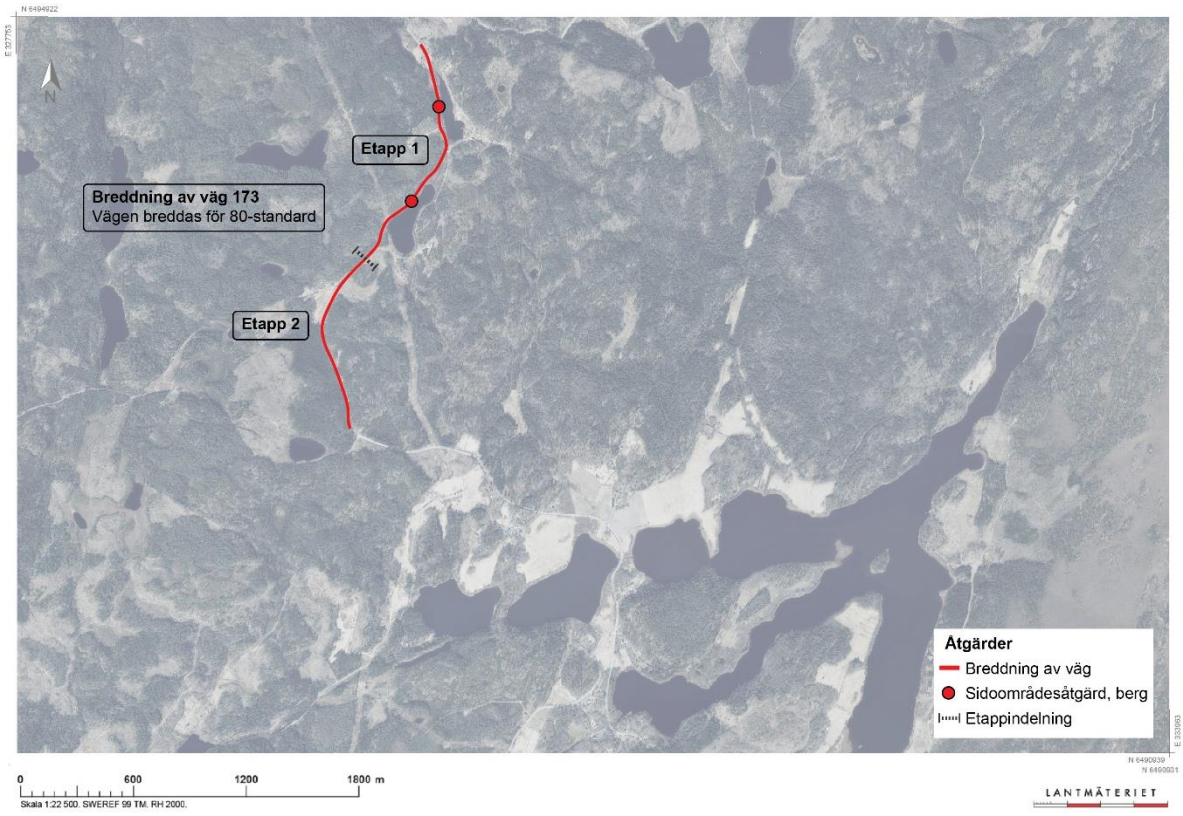
Breddning av väg 173 (8)
Lång sikt

För att öka trafiksäkerheten och siktförhållandena på vägsträckan föreslås att vägen breddas på en cirka 2 kilometer lång sträcka norr om Stegesjön och till korsning Kuserud. I samband med åtgärden genomförs kurvrätningar. Sträckan har identifierats som problematisk i siktanalysen, olycksstatistik och utifrån berörda aktörers synpunkter. En av effekterna är en reducering av trafikolyckor, bland annat

genom att förarna inte tar onödiga risker såsom att gena vid kurvor eller köra om vid dåliga siktförhållanden. Därutöver kan trafikolyckans svårighetsgrad minskas genom att ta bort berg nära vägbanor.

Åtgärden medför bättre kapacitet och framkomlighet för godstrafik. Vägen ska uppfylla krav för 80-standard. Åtgärden innebär sprängning av berg, miljöåtgärder och inlösen av mark. Åtgärden riskerar att påverka kulturmiljön. Genom att bredda delar av utredningssträckan antas en jämnare trafikrytm kunna uppnås. Till följd av att få sträckan att uppfylla krav för 80-standard skulle hastighetsbegränsningen kunna ändras till från 70 km/h till 80 km/h längs hela sträckan och på så vis bli mer enhetlig. Konsekvenser av åtgärden är att värdefulla naturmiljöer som ligger i anslutning till sträckan kan komma att påverkas i samband med ianspråktagande av mark. Åtgärden föreslås ingå i en etappindelning där etapp 1 utgör den norra delen av sträckan och etapp 2 omfattar den södra delen av sträckan, se Figur 40230.

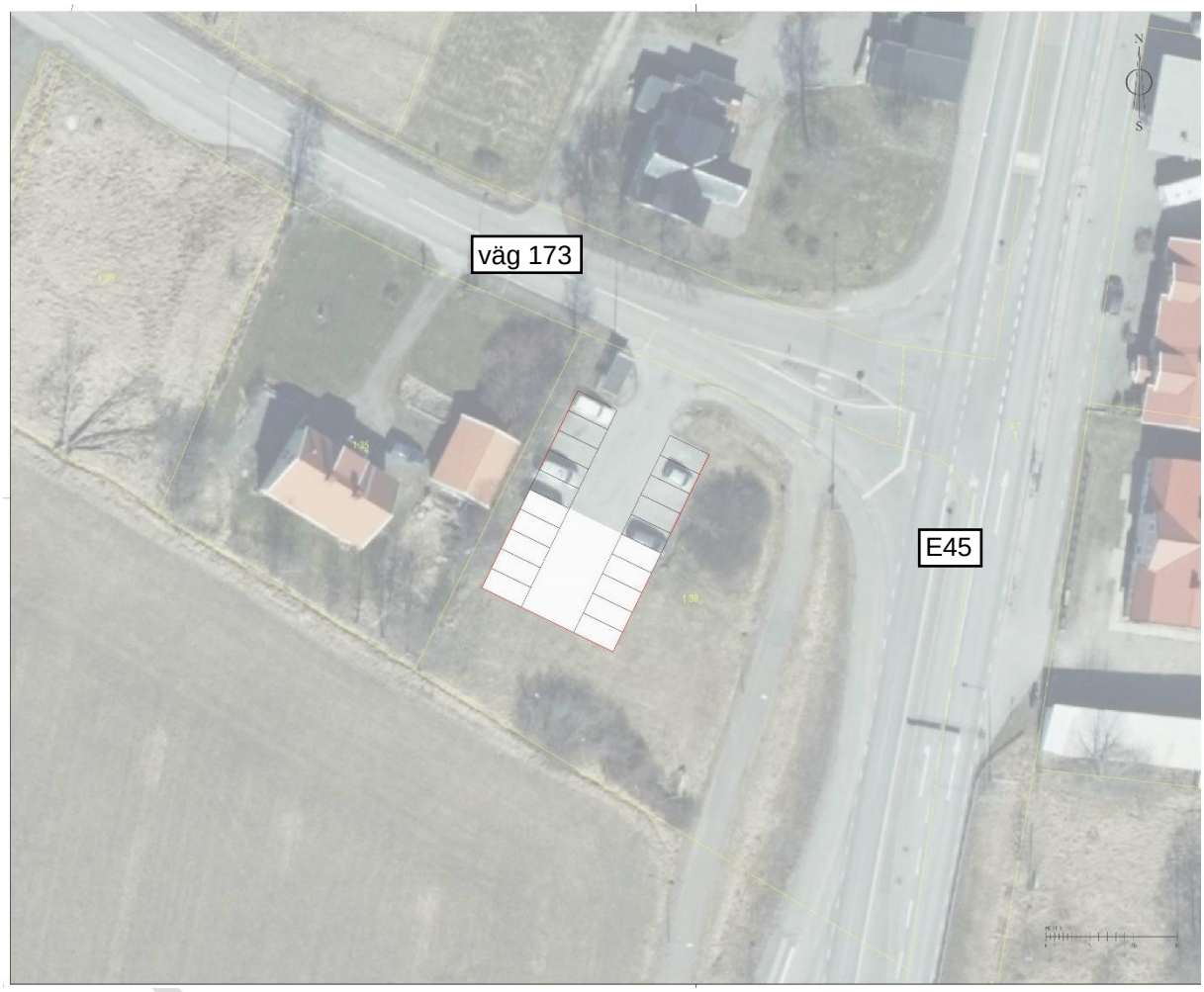
Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173, främja den biologiska mångfalden genom att visa hänsyn till djurliv och grönområden, stärka näringslivets konkurrenskraft genom kapacitetsstarka och tillförlitliga transportlösningar samt att hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll. Den biologiska mångfalden bedöms främjas när trafiksäkerheten ökar då risken för viltolyckor minskar. Eftersom området föreslås breddas krävs att ny mark tas i anspråk. För att genomföra åtgärden krävs även upprättande av vägplan.

Figur 4023. Breddning av väg 173.

Utöka pendelparkeringar i Dykälla (9)
Kort sikt

Hållplats Dykälla är en kollektivtrafikknutpunkt för kollektivtrafikresor på väg E45 och väg 173. För att främja hållbart resande ytterligare föreslås att pendelparkeringen i Dykälla utökas med 10 platser för bilar. Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur samt att hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll.

Figur 24. Åtgärdsförslag vid pendelparkering i Dykälla.

6.2.4. Steg 4-åtgärder

Trafiksäkra passager med hastighetssäkring (3)
Lång sikt

För att bemöta problematiken med höga hastigheter genom Stigens samhälle samt för att förbättra trafikmiljön för fotgängare och säkerställa tillgänglighet till lokala målpunkter och kollektivtrafik, föreslås trafiksäkra passager kombinerade med avsmalningar. Detta skulle bidra till att trafiksäkerheten höjs då fordon behöver sakta

in och hålla hastighetsgränsen för att passera avsmalningarna. Detta kan antas bidra till att reducera antalet olyckor på sträckan samt öka tryggheten för oskyddade trafikanter. Genom att anlägga nya gång- och cykelpassager medförs även en ökad trygghet och trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter. En positiv effekt av detta är minskade barriäreffekter.

De hastighetssäkrade passagerna föreslås norr om bron och söder om infarten till hållplats Stigen centrum. Åtgärden bör kombineras med åtgärd Breddning av gångbana genom Stigen. Vid projektering bör hänsyn tas till befintliga hållplatsfickor för att säkerställa att sektionen inte blir för bred. Lägre hastigheter kan medföra minskad bullerpåverkan.

Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur, säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173, säkerställa att riktvärden för buller och luftkvalitet inte överskrids samt att hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll.

Ny gång- och cykelväg mellan Dykälla och Forsane (10)
Lång sikt

Åtgärden innebär att en ny gång- och cykelväg anläggs bredvid väg 173 mellan Dykälla och Frändefors. Då det saknas gång- och cykelväg i området idag skulle åtgärden främja tillgängligheten till kollektivtrafik och till boendemiljöer i Forsane. Åtgärden innebär att mark behöver lösas in.

Åtgärden bidrar till projektmålen att säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur samt säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173. För att genomföra åtgärden inom vägområdet krävs att Vänersborgs kommun lyfter objektet till den regionala cykelplanen, alternativt projekterar, bygger och bekostar det själva.

Remissversion

Figur 25. Åtgärdsförslag ny gång- och cykelväg.

6.3. Bortvalda åtgärder

För de bortvalda alternativen har inga kostnadsuppskattningar eller bedömningar av den samhällsekonomiska nyttan av åtgärder gjorts, eftersom de har bedömts som ej genomförbara. I Tabell 7 presenteras de åtgärder som valts bort samt anledning till att de bortsorterats.

Tabell 7. Bortvalda åtgärder med motivering.

Bortvalda åtgärder	Motivering
BK4 vid bro	Den bro som är belägen på kommungränsen och som föreslagits förstärkas till BK4 tas vidare i en annan utredning och hanteras därför inte av åtgärdsvalsstudien.
Sänkt hastighet	Målet om att uppnå god 80-standard längs sträckan medför att åtgärden inte längre är relevant.
Röjning i sidoområde hela väg 173	Bedöms inte ekonomiskt görbart inom ramen för åtgärdsvalsstudien. Andra förslag har prioriterats som hanterar problematiken med sikt.
Mötesfri landsväg, 2+1 väg, längs hela sträckan	Bedöms inte vara ekonomiskt försvarbart i förhållande till samhällsnyttan. Den samhällsekonomiska nyttan väger inte upp investerings- och underhållskostnaderna under given kalkylperiod.

Remissv

Bortvalda åtgärder	Motivering
Avlägsna farthinder och avsmalning i Stigen	Bedöms inte vara försvarbart mot bakgrund av att hastighetsgränsen genom Stigen i dagsläget generellt inte hålls. Passagen ligger lämpligt för kollektivtrafikresenärer på grund av närhet till hållplats.
Sänka hastighet med fartkamera	För låga trafikmängder. Hastighetskameror (ATK) bedöms inte vara en relevant lösning på de problem som uppmärksammats längs sträckan. ATK används främst på vägavsnitt med hastigheter över 70 km/h.
Viltstängsel	Ej kostnadseffektivt då det kräver faunapassager. Breddning av väg förväntas höja trafiksäkerheten och minska viltolyckor.
Flytta hållplats Stigen centrum mot Stigen kyrka	Annan åtgärd har förordats.
Gång- och cykelväg mellan Stigen-Rådanefors	Bedöms inte som ekonomiskt försvarbart i förhållande till samhällsnyttan. Få cyklister.
Minska antalet anslutningar och byggande av parallellvägar	Bedöms inte ekonomiskt försvarbart i förhållande till samhällsnyttan.
Gång- och cykelväg med belysning på väg 2126	Åtgärdsvalsstudien omfattar inte väg 2126.
Vägren till Företagscenter	Bedöms inte finnas något behov för detta. Åtgärden skulle istället kunna öka hastigheten genom Stigen.
Vändplan för buss vid Folkets hus i Stigen	Annan åtgärd har förordats.
Förbättrad kantsten i Stigen	Svårt att åtgärda med kostnadseffektiva medel.
Utöka pendelparkering i Frändefors	Åtgärdsvalsstudien omfattar inte området och kan därför inte finansiera åtgärden.
Minska halka på vintern	Svårt att åtgärda med kostnadseffektiva medel.
Förbättra rastplatser	Bedöms inte finnas ett behov som indikerar att det behöver förbättras.
Siktåtgärder	Kräver underhåll och inlösen för vägområde.
Vägren för cyklister	Ej en trafiksäker lösning och är inte kostnadseffektiv då det är få cyklister.
Förläng 50 km/h, ev 40 km/h genom Rådanefors	Ej relevant.
GC längs Ödesmålavägen	Utanför utredningsområdet.
Bättre hållplatser	Inte kostnadseffektivt då det är få på- och avstigande. Hållplats Stigen centrum, Fröviksvägen och Stadsängen får dock bättre standard.
Vilplan på anslutande vägar	Svårt att åtgärda med kostnadseffektiva medel.
Cirkulationsplats väg 173/2084	Ej kostnadseffektivt. Andra åtgärder förordas.
Flytta ut hållplats Stigen centrum till vägen	Annan åtgärd har förordats.
Förbättrad kollektivtrafik till Vänersborg	Hanteras av Västtrafik. Standard och tillgänglighet till hållplatser förordas istället.
Ytterligare korsningsåtgärd i Stigen	Bedömts som ej relevant.

Remissversion

Bortvalda åtgärder	Motivering
Hastighetsdämpande och trafiksäkerhetshöjande åtgärder i norra Rådanefors	Andra sträckor har prioriterats.
Minska antalet anslutningar och byggande av parallellvägar	Bedöms inte ekonomiskt försvarbart i förhållande till samhällsnyttan.
Fattigmanslösning korsning Torp	Ej trafiksäkert. Kan dock vara ett kostnadseffektivare alternativ till vänstersvängkörfält.
Fattigmanslösning korsning Kärsrud	Ej trafiksäkert. Kan dock vara ett kostnadseffektivare alternativ till vänstersvängkörfält, påverkan på hållplats behöver i så fall utredas.
Bergskärning	Ingår i åtgärden för vägbreddning.
Öka standard på pendelparkering i Rådanefors	Åtgärden förutsätter frivillig markåtkomst, som kan inte påräknas.
Öka trafiksäkerheten i korsning Kuserud	Finansiering saknas, kan inte prioriteras i nuläge.
Öka trafiksäkerheten i korsning vid hållplats Fröviksvägen	Finansiering saknas, kan inte prioriteras i nuläge.
Cykelparkering vid busshållplats Fröviksvägen	Finansiering saknas, kan inte prioriteras i nuläge.

6.4. Samlad bedömning inför fortsatt arbete

En samlad bedömning utifrån åtgärdernas måluppfyllelse har genomförts. Tabell 9 visar hur åtgärderna förhåller sig till projektmålen och tabell 8 redovisar teckenförklaringen till tabell 9.

Tabell 8. Teckenförklaring till tabell 9.

Beskrivning	Bedömning
Ingen koppling till måluppfyllelse	
Motverkar måluppfyllelse	
Medverkar i begränsad omfattning till måluppfyllelse	
Medverkar i viss omfattning till måluppfyllelse	
Medverkar till god måluppfyllelse	

Remissversion

Tabell 9. Färgtabell som beskriver åtgärdernas måluppfyllelse. Teckenförklaring finns i tabell 8.

Åtgärd	Fyrstegsprincipen	Hitta ekonomiskt hållbara åtgärder som bidrar till resurseffektiv åtgärdsplanering med vägens drift och underhåll	Stärka näringslivets konkurrenskraft genom kapacitetsstarka och tillförlitliga transportlösningar	Säkerställa att riktvärden för buller och luftkvalitet inte överskrids	Främja den biologiska mångfalden genom att visa hänsyn till djurliv och grönområden	Säkerställa hög trafiksäkerhet och trygghet för samtliga trafikanter längs väg 173	Säkerställa tillgängligheten och framkomligheten längs väg 173 och till lokala målpunkter, särskilt genom att främja aktivt resande och skapa en inkluderande transportinfrastruktur
ITS-lösning, geofencing	1						
Vägräcke vid bostäder i Stigen	2						
Ombyggnation av korsning väg 173/väg 2084	3						
Omdisponering av ytor vid hållplats Stigen centrum	3						
Breddning av gångbana i Stigen	3						
Öka trafiksäkerheten i korsning Torp	3						
Öka trafiksäkerheten i korsning Kärsrud	3						
Breddning av väg 173	3						
Utöka pendelparkeringar i Dykälla	3						

Remiss

Trafiksäkra passager med hastighetssäkring	4						
Ny gång- och cykelväg mellan Dykälla och Forsane	4						

7. Framtida inriktning och rekommenderade åtgärder

7.1. Beskrivning av övergripande inriktning

Som övergripande framtida inriktning rekommenderas att åtgärder i Stigen prioriteras. Området bedöms ha trafiksäkerhetsbrister, inte minst utformningsmässigt. Det finns en problematik med bristfällig trafikmiljö för oskyddade trafikanter, och hastigheten genom samhället är för hög.

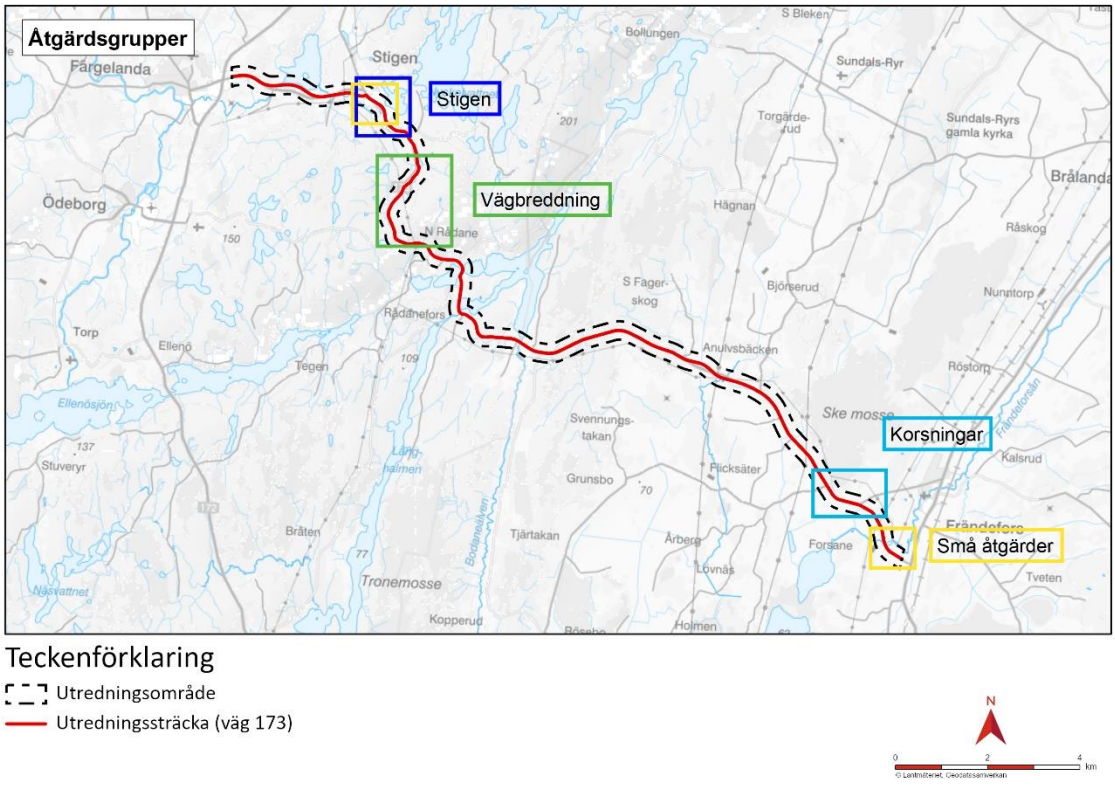
7.2. Rekommenderade åtgärder

I detta avsnitt presenteras de åtgärder som föreslås inom ramen för åtgärdsvalsstudien. De rekommenderade åtgärderna är utvärderade och bedömda baserat utifrån samhällsnyttan/måluppfyllelse samt konsekvens- och kostnadsbedömningarna. I studien har förutsatts att åtgärderna kan genomföras som så kallade so-åtgärder, det vill säga med frivillig markåtkomst. Åtgärderna har sammanställts i fyra åtgärdsgrupper:

- Stigen
- Korsningar
- Vägbreddning
- Små åtgärder

Det finns inte åtgärdsgrupper för hela sträckan längs väg 173, istället fokuserar åtgärdsförslagen på så kallade hot spots som är områden med stora behov och brister. Däremot har en grov kostnadsuppskattning genomförts för att bedöma det samlade åtgärdsbehovet för att hela sträckan ska uppnå målstandarden ”god 80-standard”. Kostnaden har bedömts mycket översiktligt och uppgår till 600 mnkr i prisnivå 2020-06.

Remissversion

Figur 26. Rekommenderade åtgärdsgrupper och dess lokalisering längs utredningsområdet.

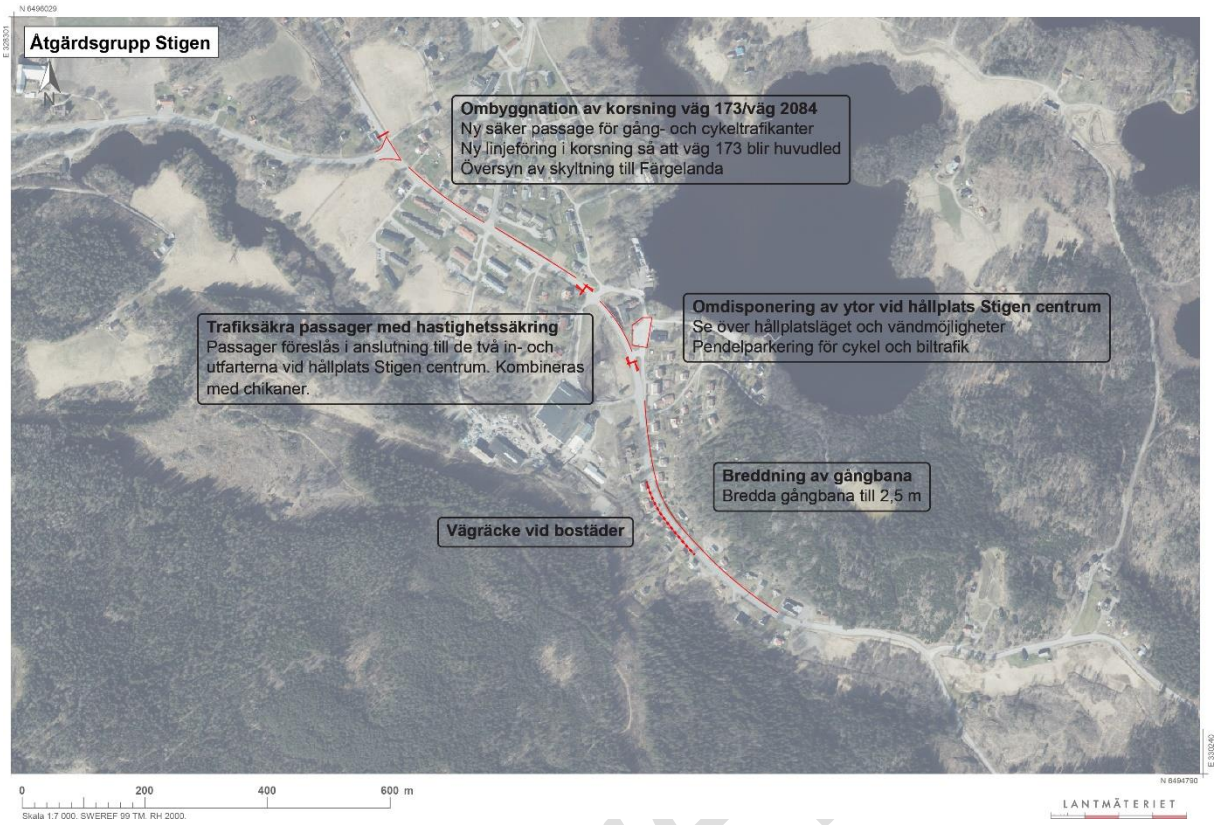
7.2.1. Åtgärdsgrupp Stigen

Åtgärdsgrupp Stigen omfattas av fem åtgärder. Kostnaden utgår ifrån prisnivå 2020-06 och redovisas i miljoner kronor. Åtgärderna kan genomföras oberoende av varandra.

Tabell 10. Åtgärdsgrupp Stigen.

Åtgärdsgrupp Stigen	Nummer	Kostnad (Mnkr)	Ansvarig	Prioritering
Ombyggnation av korsning väg 173/väg 2084	1	2-4	Trafikverket	Hög
Omdisponering av ytor vid hållplats Stigen centrum	2	2-3	Färgelanda kommun och Västtrafik	Hög
Trafiksäkra passager med hastighetssänkning	3	1-3	Trafikverket	Hög
Breddning av gångbana i Stigen	4	9-18	Trafikverket	Hög
Vägräcke vid bostäder	5	1-2	Trafikverket	Hög

Remissversion

Figur 27. Platser för åtgärder inom åtgärdsgrupp Stigen.

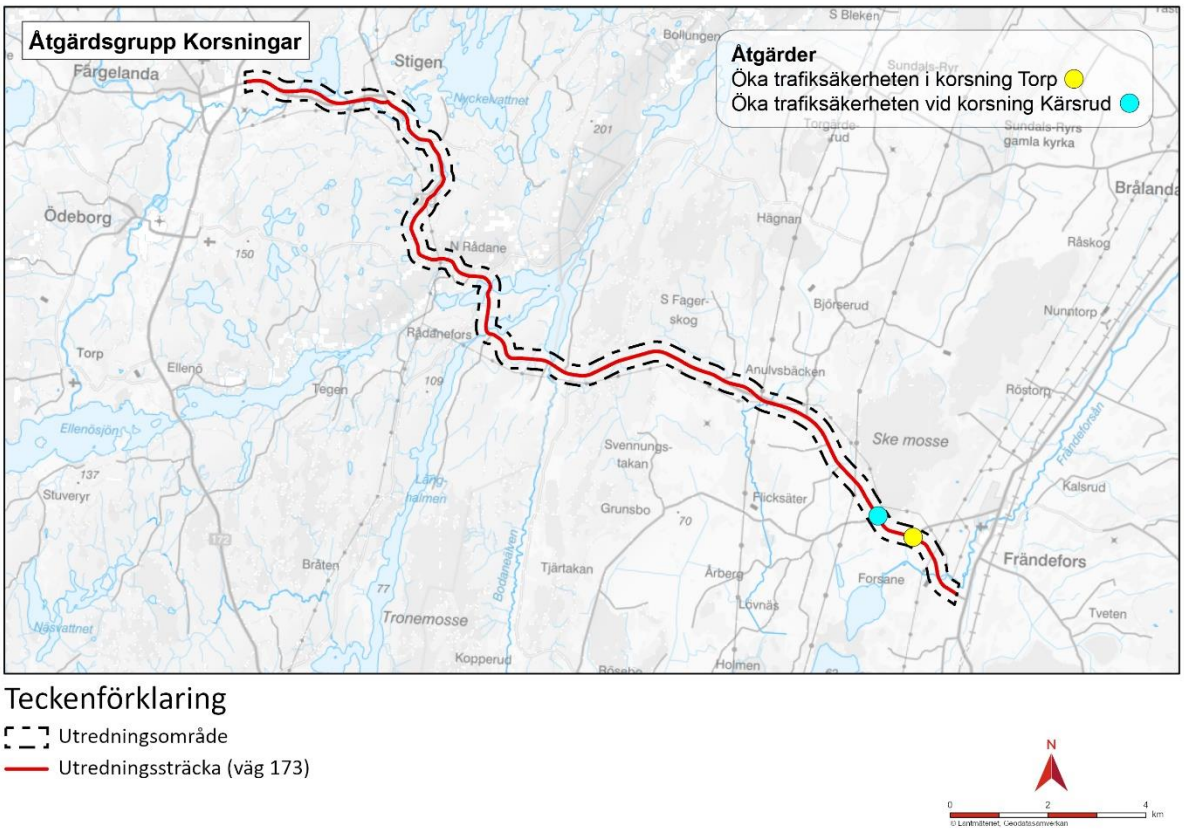
7.2.2. Åtgärdsgrupp Korsningar

Åtgärdsgruppen som omfattas av Korsningar består av två åtgärder. Kostnaden utgår ifrån prisnivå 2020-06 och redovisas i miljoner kronor.

Tabell 11. Åtgärdsgrupp Korsningar.

Åtgärdsgrupp Korsningar	Nummer	Kostnad (Mnkr)	Ansvarig	Prioritering
Öka trafiksäkerheten i korsning Torp	6	11-20	Trafikverket	Hög
Öka trafiksäkerheten vid korsning Kärsrud	7	4-7	Trafikverket	Medel

REMISSVE

Figur 28. Platser för åtgärder inom åtgärdsgrupp Korsningar.

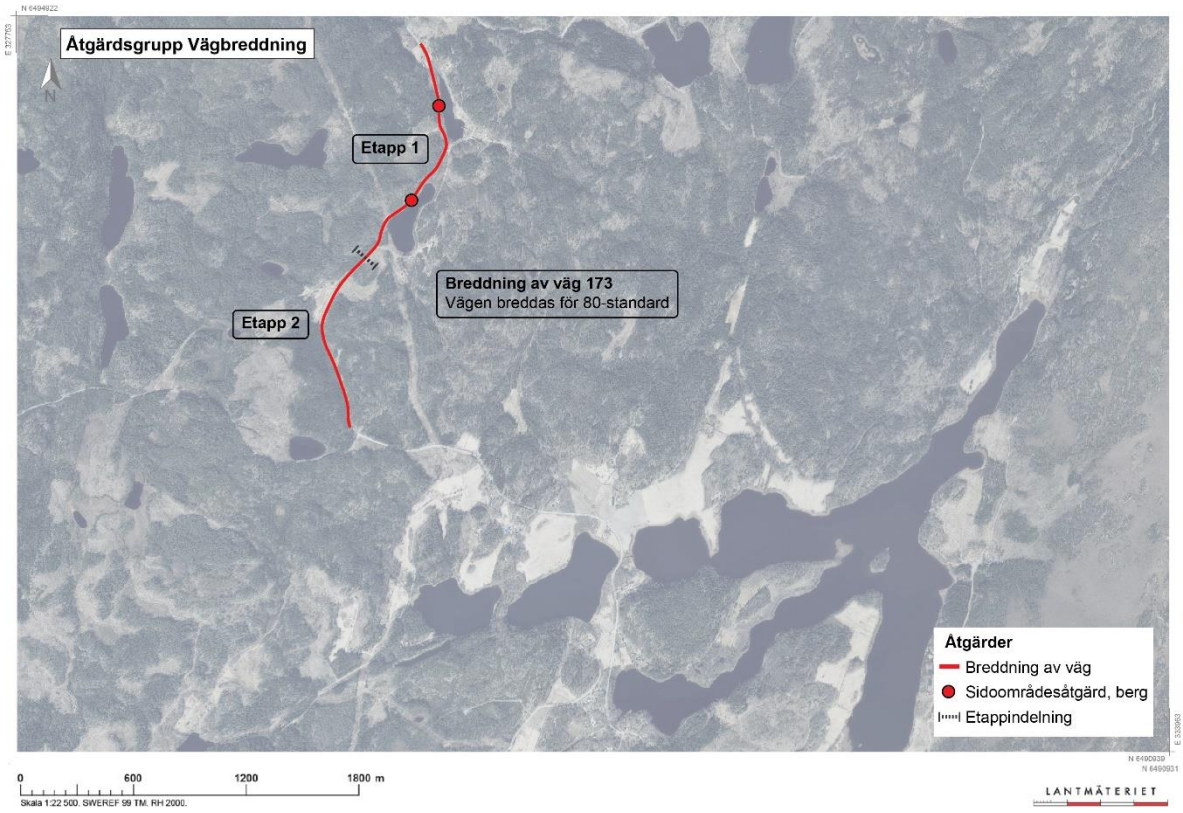
7.2.3. Åtgärdsgrupp Vägbreddning

Åtgärdsgrupp Vägbreddning består av en åtgärd uppdelad i två etapper, se Figur 29. Kostnaden utgår ifrån prisnivå 2020-06 och redovisas i miljoner kronor.

Tabell 12. Åtgärdsgrupp Vägbreddning.

Åtgärd Vägbreddning	Nummer	Kostnad (Mnkr)	Ansvarig	Prioritering
Breddning av väg 173	8	101-187	Trafikverket	Hög

Remissv

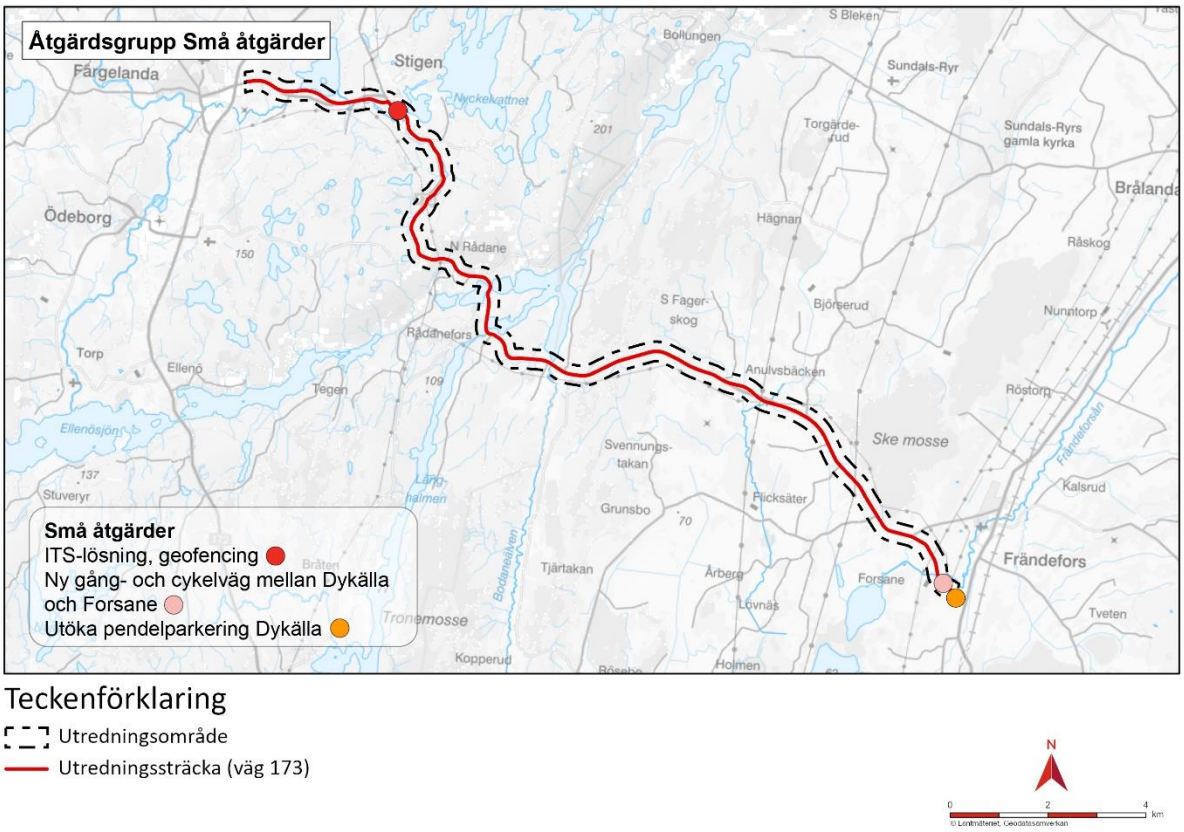
Figur 29. Platser för åtgärder inom åtgärdsgrupp Vägbreddning, etapp 1 och etapp 2.

7.2.4. Åtgärdsgrupp Små åtgärder

Åtgärdsgrupp Små åtgärder omfattas av tre åtgärder. Dessa kan genomföras var för sig oberoende av varandra. Kostnaden utgår ifrån prisnivå 2020-06 och redovisas i miljoner kronor.

Tabell 13. Åtgärdsgrupp Små åtgärder.

Åtgärdsgrupp Små åtgärder	Nummer	Kostnad (Mkr)	Ansvarig	Prioritering
Utöka pendelparkering i Dykälla	9	1-2	Västtrafik	Hög
Ny gång- och cykelväg mellan Dykälla och Forsane	10	6-11	Vänersborgs kommun	Medel
ITS-lösning, geofencing	11	0,2-0,4	Fyrbodals kommunalförbund	Medel

Figur 307. Platser för åtgärder inom åtgärdsgrupp Små åtgärder.

7.3. Bedömd samhällsekonomisk nytta av alternativen

En samlade effektbedömningar, SEB, har genomförts för åtgärdsförslaget vägbreddning på sträckan. SEB:en kommer att fogas till studien.

7.4. Förslag till beslut om fortsatt hantering

Prisnivå 2020-06. Kostnadsbedömningar är gjorda utifrån att åtgärden kan genomföras utan vägplan. Åtgärder inom en åtgärdsgrupp kan genomföras oberoende av varandra. Finansiering saknas för närvarande och kommer att sökas

Remissv

genom regional plan, trimning och effektivisering i stråk, där prioriteringar mot andra objekt och tidplaner kan bli nödvändiga.

Tabell 14. Trafikverkets inriktning – fortsatt arbete.

Nr	Åtgärdsgrupp	Åtgärd	Kostnad Mnkr	Ansvarig	Finans	Tids-aspekt start
1	Stigen	Ombyggnation av korsning väg 173/2084	2-4	PLvråv	Reg plan	2026
2	Stigen	Omdisponering av ytor vid hållplats Stigen centrum	2-3	Färgelanda kommun och Västtrafik		
3	Stigen	Trafiksäkra passager med hastighetssänkning	1-3	Plvråv	Reg plan	2026
4	Stigen	Breddning av gångbana	9-18	Plvråv	Reg plan	2032
5	Stigen	Vägräcke vid bostäder	1-2	Plvråv	Reg plan	2032
6	Korsningar	Ökad trafiksäkerhet korsning Torp, 173/Ödsmålavägen	11-20	PLvråv	Reg plan	2026
7	Korsningar	Ökad trafiksäkerhet i korsning Kärsrud, 173/2060	4-7	PLvråv	Reg plan	2032
8	Vägbreddning	Breddning av väg 173, 2 km, Stegesjön – Väg 2065	101-187	VGR	Reg plan	
9	Små åtgärder	Utöka pendelparkering Dykälla	1-2	Västtrafik	Reg plan	2026
10	Små åtgärder	GC-väg mellan Dykälla och Forsane	6-11	Vänersborgs kommun		
11	Små åtgärder	Förstudie ITS-lösning, geofencing	0,2-0,4	Fyrbodals kommunal-förbund		

Remissversion

Bilagor

Kvalitetsgranskning

Genomförd:	Ja ☐ Nej ☐ Datum: Klicka här för att ange datum.
Utförd av:	

……
Elektroniskt signerat 2024- Elsa Andersson, Plvru

Elektroniskt signerat 2024-

Avslut av studie

……
2024- Boel Olin, Plvru, ansvarig för studien

……
Godkänt – 2024- Johan Kustfolk, chef PLvru

Elektroniskt signerat 2024-

Remissversion

Remissversion

§ 40

Direktupphandling – Rådgivning och stöd vid start av näringsverksamhet.

KS 2023/699

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att finansiera 100 000 kr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för att direktupphandla tjänsten nyföretagarrådgivning för perioden 2024- 04-01 – 2025-03-31. Ospecificerade medel i förfogandeslaget 2024 är för närvarande 7 642 691 tkr.

Sammanfattning av ärendet

Upphandlingen för "Distribuerad affärsutveckling" genom Fyrbodals Kommunalförbund/ALMI, där Nyföretagarcentrum Väst (NFC) agerade som underleverantör, avslutades i december 2022. Ingen ny upphandling har utlysts vilket innebär att personer som överväger att bli entreprenörer inte längre kan få kostnadsfri nystartsrådgivning genom NFC eller annan aktör, och det finns därmed ingen möjlighet för Vänersborgs kommun att erbjuda kostnadsfritt stöd och rådgivning till dem som vill starta eget företag för närvarande.

Idag finns det ett behov av personlig affärsrådgivning för dem som överväger att starta eget företag. Många blivande företagare står inför utmaningar då de saknar den nödvändiga kunskapen, etablerade nätverk eller till och med modet att ta det stora steget in i företagsvärlden. De personer som söker hjälp vid uppstarten är ofta de som saknar tidigare erfarenhet av företagsverksamhet. Dessa individer behöver stöd och vägledning, särskilt under den kritiska uppstartsfasen. Individer med utländsk bakgrund behöver ofta extra stöd och kunskap om det svenska företagssystemet innan företagsstart.

Siffror från Nyföretagarcentrum visar att stödet som erbjudits under perioden 2020 till 2023-11-28 har haft en betydande påverkan. Det har genomförts 185 timmar rådgivning till invånare i Vänersborgs kommun, vilket har resulterat i 82 nya företagsstarter. Denna statistik understryker det faktum att möjligheten att erbjuda stöd till blivande entreprenörer i Vänersborg är av stor vikt och har haft konkreta positiva resultat.

Mot bakgrund av den nuvarande situationen föreslår Näringslivsavdelningen att alternativa möjligheter undersöks för att fortsätta erbjuda kostnadsfri rådgivning och stöd vid start av näringsverksamhet att främja entreprenörskap i kommunen. En direktupphandling föreslås med en budget på 100 000 kr för fortsatt stöd under 2024- 04-01 – 2025-03-31. Beloppet beräknas utifrån det totala antalet timmar av rådgivning som Vänersborgs kommun har utnyttjat genom Nyföretagarcentrum per år under perioden 2020 till 2023.

Detta kommer inte bara att ge stöd till de som söker rådgivning, utan också främja en positiv företagsmiljö inom Vänersborgs kommunen och därigenom bidra till ökad ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-08 Direktupphandling – Rådgivning och stöd vid start av näringsverksamhet.

2024-03-08 Dnr: KS 2023/699

Handläggare
Patrik Jatko
patrik.jatko@vanersborg.se
0521-72 22 42

Mottagare
Ärendets kontakt

Direktupphandling – Rådgivning och stöd vid start av näringsverksamhet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att finansiera 100 000 kr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för att direktupphandla tjänsten nyföretagarrådgivning för perioden 2024- 04-01 – 2025-03-31. Ospecificerade medel i förfogandeslaget 2024 är för närvarande 7 642 691 tkr.

Sammanfattning av ärendet

Upphandlingen för "Distribuerad affärsutveckling" genom Fyrbodals Kommunalförbund/ALMI, där Nyföretagarcentrum Väst (NFC) agerade som underleverantör, avslutades i december 2022. Ingen ny upphandling har utlysts vilket innebär att personer som överväger att bli entreprenörer inte längre kan få kostnadsfri nystartsrådgivning genom NFC eller annan aktör, och det finns därmed ingen möjlighet för Vänersborgs kommun att erbjuda kostnadsfritt stöd och rådgivning till dem som vill starta eget företag för närvarande.

Idag finns det ett behov av personlig affärsrådgivning för dem som överväger att starta eget företag. Många blivande företagare står inför utmaningar då de saknar den nödvändiga kunskapen, etablerade nätverk eller till och med modet att ta det stora steget in i företagsvärlden. De personer som söker hjälp vid uppstarten är ofta de som saknar tidigare erfarenhet av företagsverksamhet. Dessa individer behöver stöd och vägledning, särskilt under den kritiska uppstartsfasen. Individer med utländsk bakgrund behöver ofta extra stöd och kunskap om det svenska företagssystemet innan företagsstart.

Siffror från Nyföretagarcentrum visar att stödet som erbjudits under perioden 2020 till 2023-11-28 har haft en betydande påverkan. Det har genomförts 185 timmar rådgivning till invånare i Vänersborgs kommun, vilket har resulterat i 82 nya företagsstarter. Denna statistik understryker det faktum att möjligheten att erbjuda stöd till blivande entreprenörer i Vänersborg är av stor vikt och har haft konkreta positiva resultat.

Mot bakgrund av den nuvarande situationen föreslår Näringslivsavdelningen att alternativa möjligheter undersöks för att fortsätta erbjuda kostnadsfri rådgivning och stöd vid start av näringsverksamhet att främja entreprenörskap i kommunen. En direktupphandling föreslås med en budget på 100 000 kr för fortsatt stöd under 2024-04-01 – 2025-03-31. Beloppet beräknas utifrån det totala antalet timmar av rådgivning

som Vänersborgs kommun har utnyttjat genom Nyföretagarcentrum per år under perioden 2020 till 2023.

Detta kommer inte bara att ge stöd till de som söker rådgivning, utan också främja en positiv företagsmiljö inom Vänersborgs kommunen och därigenom bidra till ökad ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling.

Underlag

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Näringslivsavdelningen

§ 41

Godkännande av yttrande över Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassning

KS 2023/1092

Beslut

Kommunstyrelsen antar bilagt yttrande som sitt eget och översänder det till Socialdepartementet.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 9: Vänersborgs kommuns yttrande över Boverkets utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har utsett Vänersborgs kommun till remissinstans för att yttra sig över Boverkets rapport Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag. Remissen inkom till Vänersborgs kommun 23-12-20 och yttrandet ska vara Socialdepartementet tillhanda senast 24-04-03.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Vänersborgs kommun ser huvudsakligen positivt på de förslag som Boverket har presenterat angående ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dock en del förslag som saknar en tydlig orsaks- och/eller konsekvensanalys samt att tänkbara scenarier vid eventuell verkställighet inte har belysts tillräckligt.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-01 Godkännande av yttrande över Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassning
- Vänersborgs kommuns yttrande över Boverkets utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-02-29 Godkännande av synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-07 Godkännande

av synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

- Socialnämndens beslut 2024-02-29 Svar på remiss - Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222)
- Remiss - Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222)

2024-03-11 Dnr: KS 2023/1092

Handläggare
Erika Johansson
erika.johansson@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Godkännande av yttrande över Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar bilagt yttrande som sitt eget och översänder det till Socialdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har utsett Vänersborgs kommun till remissinstans för att yttra sig över Boverkets rapport Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag. Remissen inkom till Vänersborgs kommun 23-12-20 och yttrandet ska vara Socialdepartementet tillhanda senast 24-04-03.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Vänersborgs kommun ser huvudsakligen positivt på de förslag som Boverket har presenterat angående ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dock en del förslag som saknar en tydlig orsaks- och/eller konsekvensanalys samt att tänkbara scenarier vid eventuell verkställighet inte har belysts tillräckligt.

Beredning

Kommunstyrelsen har berett yttrandet genom remittering till samhällsbyggnadsnämnden och socialnämnden.

Underlag

Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Samhällsbyggnadsnämndens svar på remiss – utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2108:222)

Socialnämndens svar på remiss – utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2108:222)

Jenny Broberg Kudryk

Avdelningschef Hållbar utveckling

Bilagor

Vänersborgs kommuns yttrande över Boverkets utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Sändlista

Socialdepartementet
Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden

Handläggare
Erika Johansson
erika.johansson@vanersborg.se

Mottagare
Socialdepartementet

Vänersborgs kommuns yttrande över Boverkets utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Bakgrund

Socialdepartementet har utsett Vänersborgs kommun till remissinstans för att yttra sig över Boverkets rapport Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag. Yttrandet ska vara Socialdepartementet tillhanda senast 3 april.

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun ser huvudsakligen positivt på de förslag som Boverket har presenterat angående ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dock en del förslag som saknar en tydlig orsaks- och/eller konsekvensanalys samt att tänkbara scenarier vid eventuell verkställighet inte har belysts tillräckligt.

Yttrande

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Nedan följer en redogörelse för Boverkets förslag, med efterföljande synpunkter från Vänersborgs kommun. Kommunens synpunkter markeras med blått och det skrivs ut om de kommer från samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden eller kommunstyrelsen, då respektive nämnd kan ha olika ingångar i frågan.

Synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

3 §

Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person med funktionsnedsättning under 18 år söks dock av och lämnas till den som har

uppdraget som familjehem. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden. Bidraget söks av och lämnas till den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.

Om sökanden är under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet.

Innan bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för åtgärder i anslutning till en lägenhet i ett flerbostadshus som innehas med hyres- eller bostadsrätt ***måste*** *sökanden ha erbjudit ägaren av huset att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §.*

- Samhällsbyggnadsnämnden ser positivt på de föreslagna tilläggen från Boverket och har inga invändningar.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att vid andrahandsuthyrning samt boende i familjehem kan det uppstå svårigheter med att bedöma hyrestidens längd, varför meningen bör förtydligas.

4 §

Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser.

- Socialnämnden anser att Boverkets förslag till lagförändring kan leda till en ökad allmän tillgänglighet vilket är gynnande för kommunens invånare med en bättre anpassad miljö. Exempelvis att trapphissen eller dörröppnaren i flerbostadshuset kan användas av fler än av den som sökte bostadsanpassningsbidraget.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att den borttagna lydelsen i Boverkets förslag ”*om sökanden och ägaren är överens om det* ” är viktig och bör behållas, eftersom överenskommelse mellan sökanden och fastighetsägaren alltid bör ske vid överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att Boverkets förslag innebär att anpassningar i flerbostadshus kan bli en allmän anpassning, vilket strider mot 1§ lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Enligt denna paragraf har lagen till syfte att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv **i eget boende.**

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att Boverkets förslag avseende äganderätten vid överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag till fastighetsägare strider mot de grundläggande värderingarna vår demokrati bygger på, nämligen att alla ska behandlas lika inför lagen, enligt likställighetsprincipen.

En person med funktionsnedsättning som innehar äganderätt av sin bostad och som beviljats bostadsanpassningsbidrag blir ägare till anordningen. Medan personer som bor i ett flerbostadshus blir, enligt det nya förslaget, tvungna att erbjuda överlåtelse av bostadsanpassning till fastighetsägare som i sin tur blir ägare till anordningen. Samhällsbyggnadsnämnden anser att hanteringen av dessa två fall inte blir lika inför lagen.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att ansvarsfrågan och rollfördelningen blir otydlig om förslaget verkställs och ser risker med detta. Nämnden framhäver några möjliga scenarier som Boverket inte har belyst i sin utvärdering:

1. Scenario 1. X har fått bostadsanpassningsbidrag för en trapphiss och har överlåtit den till fastighetsägare, som bli ägare till anordningen. Fastighetsägare bestämmer vilka andra som kan samnyttja trapphissen utan att besitta kompetens och befogenhet att fatta beslut, vilket strider mot 2 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Fastighetsägaren besitter inte kompetensen att bedöma vem som har behov av bostadsanpassningsbidrag utan detta ligger på respektive handläggare inom bostadsanpassning.

Samhällsbyggnadsnämnden ser risker med att det beslutsfattandeansvaret att avgöra vem som är berättigad bostadsanpassningsbidrag delvis kan övergå till fastighetsägaren om det här förslaget verkställs.

Samhällsbyggnadsnämnden önskar en komplettering där Boverket betonar att det alltid är handläggare inom bostadsanpassning som beslutar om användning av anpassningar, även när de överlåtits till fastighetsägaren.

2. Scenario 2. Vad händer om X flyttar eller avlider och behovet av bostadsanpassning upphör? Ska någon annan som inte har en funktionsnedsättning kunna söka bostadsanpassningsbidrag för att reparera den trasiga anordningen? Vem ska ta kostnader om X inte bor kvar? Exempelvis service- och besiktningskostnader? Samhällsbyggnadsnämnden önskar ett förtydligande här.

3. Scenario 3. Till varje ansökan krävs ett intyg från medicinsks sakkunnig som styrker behov av bostadsanpassningsbidrag. Samhällsbyggnadsnämnden anser att behov av intyg ska krävas även för övriga boende som nyttjar anordningen som har överlåtits till fastighetsägare. Samhällsbyggnadsnämnden anser att hanteringen av detta saknas i Boverkets utvärdering.

4. Scenario 4. Ska övriga boende som önskar nyttja anpassningen söka bostadsanpassningsbidrag hos kommunen eller är det fastighetsägaren som ska avgöra vem som får använda anpassningen? Samhällsbyggnadsnämnden anser att misstolkningar kan uppstå i och med det förslaget. Samhällsbyggnadsnämnden vill därför ha ett förtydligande här.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att alla tänkbara scenarier som kan uppstå på grund av detta förslag inte har utvärderats tillräckligt i Boverkets utvärdering och behöver belysas mer detaljerat och tydligt.

§ 5

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning. Vid denna prövning ska behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av regionen eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Lag (2019:983).

- Socialnämnden noterar att förslaget kommer, för den enskilde med funktionsnedsättning, möjliggöra användning av elrullstol och förvaring av denna, vilket leder till ökad självständighet i sin dagliga livsföring och mindre behov av kommunala insatser som till exempel inköp och ledsagning. Det kan också fördröja behov av kommunal primärvård då det kan möjliggöra självständig förflyttning utanför hemmet till exempelvis vårdcentral och rehabmottagning. Ekonomiskt beräknas denna förändring bli kostsam gällande utbetalning av bostadsanpassningsbidrag men fördelaktig för den enskildes självständighet och delaktighet i samhället. Idag kan inte elrullstol förskrivas i Västra Götalandsregionen om inte lämplig förvaringsplats finns.

- Samhällsbyggnadsnämnden noterar att det finns bristande tydlighet i de föreslagna orden i lagen, såsom ”byta” och ”flytta”, vilket lämnar utrymme för tolkning. Nämnden önskar att Boverket klargör innebörden av dessa ord samt vilka konsekvenser det medför.

- **Byta:** Om sökanden till exempel har fått en trapphiss som sedan inte visar sig göra bostaden ändamålsenlig och/eller sökanden mer självständig, får sökanden ansöka om en ramp i stället?

- **Flytta:** Vad innebär ordet flytta, flytta inom bostaden, till annan bostad och/eller till annan bostad flera gånger?

- **Lös och fast installation:** Förslaget att göra lätt flyttbara rullstolsgarage bidragsberättigade öppnar för diskussioner om gränsen mellan fasta installationer och lös egendom.

- Särskilt gällande rullstollgarage: Om boverkets förslag på ändring i 5 § antas önskar kommunen ett tillägg där undantag kring förvaring av hjälpmedel i form av lätt flyttbart rullstollsgarage tydligt framgår. En tänkbar fråga som kan uppstå är, ska undantaget endast gälla **lätt flyttbart rullstolsgarage?** Eller även andra typer av förvaring av hjälpmedel och/eller andra typer av lösa inventarier.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att entreprenören anpassar benämningen på det lätt flyttbara rullstolsgaraget för att ”passa in” i lagens definition av fast installation. Denna ändring innebär att tidigare lätt flyttbara enheter nu klassificeras som fasta installationer.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att branschorganisationerna inte ska ges möjlighet att lämna synpunkter eller påverka lagstiftarens intentioner angående bostadsanpassningsbidrag. Deras syfte är främst vinstdrivande.

Beslutsfattande och ansvarsfördelning:

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att beslut om bostadsanpassningsbidrag utgör myndighetsutövning och är enbart kommunens ansvar som inte kan delegeras till någon annan myndighet eller huvudman.

- Enligt Samhällsbyggnadsnämnden innebär Boverkets förslag att de sakkunniga som förskriver hjälpmedel inom region och kommun i form av elrullstolar i praktiken ställer krav på att kommunen beviljar förvaring av hjälpmedel i form av rullstollsgarage.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att rullstollgarage bör göras förskrivningsbara och ingå som en del av paketet med elrullstol. Enligt Boverkets utvärdering har redan 12 kommuner infört förskrivningsbara rullstolsgarage och överfört ansvaret till hjälpmedelscentralen. Samhällsbyggnadsnämnden undrar varför denna modell inte kan implementeras i alla kommuner.

Enligt *Högsta förvaltningsdomstolen* (mål 4637-19) var rullstolsgaraget både fristående och funktionellt i sig. Det kunde därför inte anses ha en sådan tydlig fysisk och funktionell koppling till källarförrådet som krävdes för att utgöra ett komplement till det och därmed till en fast funktion i anslutning till bostaden.

” Boverket har i ett av Högsta förvaltningsdomstolen (mål 4637-19) inhämtat yttrande anfört följande. Ett elrullstolsgarage av den typ som är aktuell i målet är förhållandevis lätt att flytta och skulle troligtvis tas med vid en flytt. Föremål som vanligtvis tas med vid en flytt ska betraktas som lösa inventarier, även om de är fast anbringade i bostaden. För att bostadsanpassningsbidrag ska kunna utgå för komplettering av en fast funktion krävs att det finns en tydlig fysisk och funktionell koppling till den fasta

funktionen. Det är inte visat att garaget har en tydlig koppling till en fast funktion. Garaget utgör ett sådant löst inventarium för vilket bostadsanpassningsbidrag inte lämnas."

- Samhällsbyggnadsnämnden undrar varför Boverket har ändrat sin synpunkt i frågan. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen definieras rullstollsgarage som löst inventarier. Boverkets förslag innebär att bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas för lösa inventarier. Samhällsbyggnadsnämnden undrar om Boverkets förslag innebär att även andra typer av lösa inventarier ska kunna bli bidragsberättigade? I sådana fall måste 5 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag gällande fasta funktionen ses över.

- Samhällsbyggnadsnämnden ser risker med att rullstollsgarage säljs på den privata marknaden när behovet av den upphör.

6 §

Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) eller i 9 § 8 i fråga om bostad med särskild service för barn eller ungdomar eller 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

- Socialnämnden ser att behoven för personer som bor i särskilda boenden ser olika ut och det är omöjligt att bygga rätt för alla. Risken finns att möjligheten till en ändamålsenlig bostad minskar då anpassningar av dessa slag inte ryms i verksamhetens budget. Konsekvensen blir att personen med funktionsnedsättning inte får den tillgängliga bostad den behöver/har rätt till. Exempelvis kan den enskilde ha fått spol- och blåsfunktion på sin toalett i ordinarie boende som är sällsynt i särskilt boende.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att denna paragraf bör förtydligas. Vissa kommuner utfärdar biståndsbeslut för andra boendeformer enligt paragrafer i SOL och LSS, som nu inte faller inom ramen för 6 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

- För övrigt anser Samhällsbyggnadsnämnden att förslaget till ändring i 6 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag är en bra förtydligande.

7 §

Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av

1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för personen med funktionsnedsättning, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och

2. åtgärder som gör det möjligt för personen med funktionsnedsättning att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att förslaget bör förtydligas genom att inkludera ordalydelsen ”varaktig funktionsnedsättning”. Tillfälliga funktionsnedsättningar, såsom ett brutet ben som förväntas läka utan bestående effekter, bör inte berättiga till bostadsanpassningsbidrag.

§ 8

Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna skulle innebära ett avhjälpande av:

1. byggnadstekniska brister,

2. eftersatt underhåll,

3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller

4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Bedömningen av om det finns byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.

- Socialnämnden ställer sig positiv till ett förtydligande av lagen eftersom intygsskrivare till sökande av bostadsanpassningsbidrag i Vänersborgs kommun uppger att sökande återkommande får avslag på grund av ”eftersatt underhåll”.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att Boverkets förslag till ändring av lydelsen ”***ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för***” är otydlig. Denna formulering kan tolkas på olika sätt och bör därför ses över och förtydligas.

- I prop. 2017/18:80 står att ”Regeringen bedömer att en skyldighet att åtgärda byggnadstekniska brister skulle utöka kommunernas åtaganden mer än vad som är rimligt. Offentliga medel ska inte heller användas för täcka upp för eftersatt underhåll eller för grundläggande bostadsfunktioner.

GVK (golvbranschens våtrumskontroll) rekommenderar: *Att installera duschkabin förmildrar ej kravet på tätskikt i ett våtutrymme. Går duschkabinen sönder eller om den av andra skäl lyfts bort ska det uppfylla krav på tätskikt. Vi råder därför till att betrakta duschkabin som en möbel då det placeras i ett utrymme där golv och väggar normalt utsätts för vattenspolning, vattenspill eller utläckande vatten och därmed har krav på*

vattentätt skikt. Att frångå att detta kan få konsekvenser vid eventuell försäljning av bostad, om duschkabinen lyfts bort eller dylikt, då utrymmet inte uppfyller BBR, 6:5331.

- Samhällsbyggnadsnämnden påpekar att Boverkets förslag skulle innebära att skattefinansierade medel används för att åtgärda eftersatt underhåll och grundläggande bostadsfunktioner i äldre bostadsbestånd.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser vidare att alla äldre badrum kan ha ett renoverings/underhållsbehov även för en person som inte har någon funktionsnedsättning och kan således inte åtgärdas med bostadsanpassningsbidrag utan ligger på fastighetsägarens ansvar att åtgärda.

9 §

Vid byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, hur utrymmena är fördelade och belägna, antal våningsplan eller andra nivåskillnader i eller i anslutning till bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. Bestämmelsen tillämpas inte om den nya bostaden är beviljad eller anvisad av en myndighet.

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Bestämmelserna i första stycket, första meningen, och andra stycket ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga vid tiden för bytet av bostaden.

- Socialnämnden anser det önskvärt att kommunen har en generös handläggning gällande bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad. Tillgången av tillgängliga bostäder är ytterst begränsad och valfriheten låg, därför måste anpassningar i rimlig omfattning kunna göras även vid byte av bostad då det främjar självständighet.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser inte att Boverkets förslag på att ta bort ”*planlösning*” och ersätta med hur ”*utrymmena är fördelade och belägna*” gör att paragrafen blir tydligare. Denna lydelse kan tolkas på olika sätt och bör ses över och förtydligas.

- Enligt lag 1992:1574 skulle kommunen vid ansökningstillfället göra en bedömning av bostaden som helhet, och ta hänsyn till alla de åtgärder som vid en bedömning framstår som nödvändiga vid ansökningstillfället med hänsyn till funktionsnedsättningen.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att detta ska återinföras i den nya lagen. Ny bostad ska väljas med omsorg utifrån sökandens funktionsnedsättning.

10 §

Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och

2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna. Medgivande och utfästelse enligt första stycket behöver inte inhämtas av upplåtare av tomträtt.

Om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bidrag enligt 4 § behöver medgivande och utfästelse enligt första stycket inte inhämtas.

- Kommunstyrelsen saknar en risk- och konsekvensanalys av innebörden av att bostadsanpassningsbidrag endast kan beviljas om nyttjanderättsinnehavaren har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas. Personer med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för våld i nära relation och ett sätt att utöva våldet är att undanhålla personen som har funktionsnedsättningen personens hjälpmedel och stöd. Därför vore det önskvärt att utredningen undersökte om ägandeskap/nyttjanderätt av bostaden kan ha negativa konsekvenser för personen som behöver stödet utifrån en beroenderelation.

- Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

11 §

Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om

1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag,

2. anordningen eller inredningen främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, eller

3. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation. Ansökan görs av den som enligt 3 § ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag eller av den som äger ett flerbostadshus och har övertagit en rätt till bostadsanpassningsbidrag för anordningen eller inredningen enligt 4 §.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för en person med funktionsnedsättning. Bidrag lämnas inte till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad som avses i 6 §.

- Socialnämnden ser att reparationsbidrag även för anordning som inte är av tekniskt slag borde leda till mer hållbara bostadsanpassningar med ökad tillgänglighet på lång sikt.

- Samhällsbyggnadsnämnden har lämnat synpunkter under 4 § som hänger ihop med 11 §.

§ 12

Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts

1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut,

2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt, eller

3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

- Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

14 §

Återställningsbidrag lämnas endast till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om

1. ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och

2. kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.

- Boverket föreslår att upphäva denna paragraf och Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

16 §

Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll enligt 11 § lämnas med ett belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll lämnas som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att tredje stycket i 16 § ska tas bort. Med hänsyn till miljön och ekonomiska perspektiv ska en begagnad anordning kunna användas utan att kommunen och sökanden behöver vara överens. Detta i enlighet med att: *I kravet på att åtgärden ska vara nödvändig ligger, enligt propositionen till lagen att om behovet kan tillgodoses genom olika typer av anpassningar så ska det billigaste och minst omfattande alternativet väljas (prop. 2017/18:80 sid. 69).*

Samhällsbyggnadsnämnden bedömer att sökanden alltid har en valmöjlighet mellan ny och begagnad anordning, detta genererar oftast att sökanden väljer en ny anordning. Samhällsbyggnadsnämnden ser risker med att marknaden för de begagnade anordningar minskar, medan miljöpåverkan ökar då begagnade anordningar kasseras.

18 §

I beslut om bidrag ska det anges:

1. de åtgärder som bidraget avser,

2. det högsta belopp som kan utbetalas om bidrag lämnas i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket,

3. om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §,

4. om bidrag lämnas som ett kommunalt åtagande enligt 16 § andra stycket, och

5. om bidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas enligt 16 § tredje stycket.

- Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända

Nedsatt förmåga att söka bostadsanpassningsbidrag

Socialnämnden önskar lämna synpunkter på de slutsatser Boverket gör utifrån de hinder man identifierat kan uppstå om personen saknar förmåga att själv göra en ansökan liksom om personen inte har möjlighet att efter ett positivt beslut genomföra anpassningen. Utredning drar slutsatsen att korrekt tillämpning av nuvarande bestämmelser i förvaltningslagen kan vara tillräckligt för att säkerställa att en sökande av bidrag får den hjälp han eller hon behöver, och att det inte finns något som hindrar att en kommun väljer att ge service utöver denna nivå. Boverket anser att åtgärder behöver vidtas för att öka förutsättningarna för att kommunerna totalt sett lever upp till sitt service- och utredningsansvar, liksom en rättssäker handläggning och hantering av bidraget.

- Socialnämndens önskar förmedla att intygsskrivare i Vänersborgs kommun beskriver att nedsatt förmåga att söka bostadsanpassningsbidrag är ett stort hinder hos den enskilde. Att driva en bostadsanpassning kräver hög kognitiv- och kommunikationsförmåga samt ork då den sökande förväntas inhämta offerter, ta kontakt med hantverkare med mera. Vi har sett att personer väljer att inte ansöka om bostadsanpassning då kraven blir för höga. Kommunen bör vara den enskilde mer behjälplig då minskade genomförda bostadsanpassningar drabbar kommunen ekonomiskt på så vis att personen behöver ökat stöd i form av hemtjänst, kommunal primärvård eller flytt till särskilt boende.

Faktainsamling 2022

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att såväl antalet ansökningar som antalet beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit under senare år. Regeringens uppdrag till Boverket är att belysa vad som hänt samt att redovisa orsaker till nedgången. Boverket ska även redovisa om förändringen av lagstiftningen 2018 har inneburit svårigheter för sökande att få till stånd bostadsanpassningar.

- Kommunstyrelsen saknar en intersektionell analys under denna rubrik, för att ytterligare belysa orsakerna till nedgången av bostadsanpassningsbidrag och hade med fördel sett en analys av vilka grupper som är mer eller mindre benägna att ansöka, beviljas och använda bostadsanpassningsbidraget kopplat till exempelvis socioekonomi och segregation.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

§ 24

Godkännande av synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

SBN 2023/169

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag enligt bilaga 1.

Omedelbar justering

Paragrafen noterades omedelbart justerad.

Bilaga

Bilaga 1-Synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att såväl antalet ansökningar som antalet beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit under senare år. Regeringens uppdrag till Boverket har varit att belysa vad som hänt samt redovisa orsaker till nedgången inom bostadsanpassningsbidraget. Boverket har kommit fram till att lagändringen år 2018 knappt har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Boverket har vidare kunnat konstatera att det idag finns hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar. Boverket har lämnat förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser huvudsakligen positivt på de förslag som Boverket har presenterat på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dessvärre en del förslag som saknar en tydlig konsekvensanalys samt tänkbara scenarier som kan uppstå om ändringarna går i verkställighet. Samhällsbyggnadsförvaltningen lämnar därför synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag till Regeringskansliet att ta ställning till. Dessa synpunkter presenteras i bilaga 1.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-07

Sändlista

Förvaltningschef
Verksamhetschef Fastighet och Service
Enhetschef Projekt och BAB
Samhällsbyggnadsnämnden
Regeringskansliet

2024-02-07 Dnr: SBN 2023/169

Handläggare
Sadaf Moheb
sadaf.moheb@vanersborg.se
0521- 72 11 07

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Godkännande av synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag enligt bilaga 1.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att såväl antalet ansökningar som antalet beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit under senare år. Regeringens uppdrag till Boverket har varit att belysa vad som hänt samt redovisa orsaker till nedgången inom bostadsanpassningsbidraget. Boverket har kommit fram till att lagändringen år 2018 knappt har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Boverket har vidare kunnat konstatera att det idag finns hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar. Boverket har lämnat förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser huvudsakligen positivt på de förslag som Boverket har presenterat på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dessvärre en del förslag som saknar en tydlig konsekvensanalys samt tänkbara scenarier som kan uppstå om ändringarna går i verkställighet. Samhällsbyggnadsförvaltningen lämnar därför synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag till Regeringskansliet att ta ställning till. Dessa synpunkter presenteras i bilaga 1.

Beredning

1. Ärendet har beretts i samråd med nätverksgruppen för bostadsanpassningsbidrag. Nätverksgruppen består av nio kommuner: Vänersborgs kommun, Uddevalla kommun, Stenungsunds kommun, Lilla Edets kommun, Tanums kommun, Strömstads kommun, Kungälvs kommun, Lysekils kommun och Trollhättans stad.
2. Boverket har presenterat sin utvärdering på FKBO (Föreningen Kommunal Bostadsanpassning) - konferens i Göteborg den 27 april 2023.
3. Boverket har uppmuntrat alla kommuner att inkomma med synpunkter på deras förslag på ändring i lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Synpunkterna skulle skickas direkt till Regeringskansliet via mejladress.
4. Bostadsanpassningshandläggare från Vänersborgs kommun har stämt av med Regeringskansliet om synpunkterna behöver först gå via Samhällsbyggnadsnämnden. Regeringskansliet föreslog att frågan skulle ställas direkt till Samhällsbyggnadsnämnden.
5. Lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.
6. Ny lag om bostadsanpassningsbidrag (Proposition 2017/18:80)

Underlag

Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Eric Bönström

Enhetschef Projekt och BAB

Bilagor

Bilaga 1-Synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Sändlista

Förvaltningschef
Verksamhetschef Fastighet och Service
Enhetschef Projekt och BAB
Samhällsbyggnadsnämnden
Regeringskansliet

Synpunkter på Boverkets förslag på ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Samhällsbyggnadsnämnden ser huvudsakligen positivt på de förslag som Boverket har presenterat angående ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dessvärre en del förslag som saknar en tydlig konsekvensanalys samt att tänkbara scenarier vid eventuell verkställighet inte har tillräckligt belysts. Nedan följer en redogörelse för Boverkets förslag, med efterföljande synpunkter från Samhällsbyggnadsnämnden markerade med blått och Boverkets förslag markerade med rött.

3 §
Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person med funktionsnedsättning under 18 år söks dock av och lämnas till den som har uppdraget som familjehem. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden. Bidraget söks av och lämnas till den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.

Om sökanden är under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet.

Innan bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för åtgärder i anslutning till en lägenhet i ett flerbostadshus som innehas med hyres- eller bostadsrätt ***måste*** *sökanden ha erbjudit ägaren av huset att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §.*

- Samhällsbyggnadsnämnden ser positivt på de föreslagna tilläggen från Boverket och har inga invändningar.
- Samhällsbyggnadsnämnden anser att vid andrahandsuthyrning samt boende i familjehem kan det uppstå svårigheter med att bedöma hyrestidens längd, varför meningen bör förtydligas.

4 §
Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att den borttagna lydelsen i Boverkets förslag ”*om sökanden och ägaren är överens om det* ” är viktig och bör behållas, eftersom överenskommelse mellan sökanden och fastighetsägaren alltid bör ske vid överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att Boverkets förslag innebär att anpassningar i flerbostadshus kan bli en allmän anpassning, vilket strider mot 1§ lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Enligt denna paragraf har lagen till syfte att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv **i eget boende.**

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att Boverkets förslag avseende äganderätten vid överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag till fastighetsägare strider mot de grundläggande värderingarna vår demokrati bygger på, nämligen att alla ska behandlas lika inför lagen, enligt likställighetsprincipen.

  En person med funktionsnedsättning som innehar äganderätt av sin bostad och som beviljats bostadsanpassningsbidrag blir ägare till anordningen. Medan personer som bor i ett flerbostadshus blir, enligt det nya förslaget, tvungna att erbjuda överlåtelse av bostadsanpassning till fastighetsägare som i sin tur blir ägare till anordningen. Samhällsbyggnadsnämnden anser att hanteringen av dessa två fall inte blir lika inför lagen.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att ansvarsfrågan och rollfördelningen blir otydlig om förslaget verkställs och ser risker med detta. Nämnden framhäver några möjliga scenarier som Boverket inte har belyst i sin utvärdering:

  1. Scenario 1. X har fått bostadsanpassningsbidrag för en trapphiss och har överlåtit den till fastighetsägare, som bli ägare till anordningen. Fastighetsägare bestämmer vilka andra som kan samnyttja trapphissen utan att besitta kompetens och befogenhet att fatta beslut, vilket strider mot 2 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Fastighetsägaren besitter inte kompetensen att bedöma vem som har behov av bostadsanpassningsbidrag utan detta ligger på respektive handläggare inom bostadsanpassning.

     Samhällsbyggnadsnämnden ser risker med att det beslutsfattandeansvaret att avgöra vem som är berättigad bostadsanpassningsbidrag delvis kan övergå till fastighetsägaren om det här förslaget verkställs.

     Samhällsbyggnadsnämnden önskar en komplettering där Boverket betonar att det alltid är handläggare inom bostadsanpassning som beslutar om användning av anpassningar, även när de överlåtits till fastighetsägaren.

  2. Scenario 2. Vad händer om X flyttar eller avlider och behovet av bostadsanpassning upphör? Ska någon annan som inte har en funktionsnedsättning kunna söka bostadsanpassningsbidrag för att reparera den trasiga anordningen? Vem ska ta kostnader om X inte bor kvar? Exempelvis service- och besiktningskostnader? Samhällsbyggnadsnämnden önskar ett förtydligande här.

3. Scenario 3. Till varje ansökan krävs ett intyg från medicinsks sakkunnig som styrker behov av bostadsanpassningsbidrag. Samhällsbyggnadsnämnden anser att behov av intyg ska krävas även för övriga boende som nyttjar anordningen som har överlåtits till fastighetsägare. Samhällsbyggnadsnämnden anser att hanteringen av detta saknas i Boverkets utvärdering.

4. Scenario 4. Ska övriga boende som önskar nyttja anpassningen söka bostadsanpassningsbidrag hos kommunen eller är det fastighetsägaren som ska avgöra vem som får använda anpassningen? Samhällsbyggnadsnämnden anser att misstolkningar kan uppstå i och med det förslaget. Samhällsbyggnadsnämnden vill därför ha ett förtydligande här.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att alla tänkbara scenarier som kan uppstå på grund av detta förslag inte har utvärderats tillräckligt i Boverkets utvärdering och behöver belysas mer detaljerat och tydligt.

§ 5

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning. Vid denna prövning ska behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av regionen eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Lag (2019:983).

- Samhällsbyggnadsnämnden noterar att det finns bristande tydlighet i de föreslagna orden i lagen, såsom ”byta” och ”flytta”, vilket lämnar utrymme för tolkning. Nämnden önskar att Boverket klargör innebörden av dessa ord samt vilka konsekvenser det medför.

- **Byta:** Om sökanden till exempel har fått en trapphiss som sedan inte visar sig göra bostaden ändamålsenlig och/eller sökanden mer självständig, får sökanden ansöka om en ramp i stället?

- **Flytta:** Vad innebär ordet flytta, flytta inom bostaden, till annan bostad och/eller till annan bostad flera gånger?

- **Lös och fast installation:** Förslaget att göra lätt flyttbara rullstolsgarage bidragsberättigade öppnar för diskussioner om gränsen mellan fasta installationer och lös egendom.

- Särskilt gällande rullstollgarage: Om boverkets förslag på ändring i 5 § antas önskar kommunen ett tillägg där undantag kring förvaring av hjälpmedel i form av lätt flyttbart rullstollsgarage tydligt framgår. En tänkbar fråga som kan uppstå är, ska undantaget endast gälla **lätt flyttbart rullstolsgarage?** Eller även andra typer av förvaring av hjälpmedel och/eller andra typer av lösa inventarier.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att entreprenören anpassar benämningen på det lätt flyttbara rullstolsgaraget för att ”passa in” i lagens definition av fast installation. Denna ändring innebär att tidigare lätt flyttbara enheter nu klassificeras som fasta installationer.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att branschorganisationerna inte ska ges möjlighet att lämna synpunkter eller påverka lagstiftarens intentioner angående bostadsanpassningsbidrag. Deras syfte är främst vinstdrivande.

Beslutsfattande och ansvarsfördelning:

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att beslut om bostadsanpassningsbidrag utgör myndighetsutövning och är enbart kommunens ansvar som inte kan delegeras till någon annan myndighet eller huvudman.

- Enligt Samhällsbyggnadsnämnden innebär Boverkets förslag att de sakkunniga som förskriver hjälpmedel inom region och kommun i form av elrullstolar i praktiken ställer krav på att kommunen beviljar förvaring av hjälpmedel i form av rullstollsgarage.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att rullstollgarage bör göras förskrivningsbara och ingå som en del av paketet med elrullstol. Enligt Boverkets utvärdering har redan 12 kommuner infört förskrivningsbara rullstolsgarage och överfört ansvaret till hjälpmedelscentralen. Samhällsbyggnadsnämnden undrar varför denna modell inte kan implementeras i alla kommuner.

Enligt *Högsta förvaltningsdomstolen* (mål 4637-19) var rullstolsgaraget både fristående och funktionellt i sig. Det kunde därför inte anses ha en sådan tydlig fysisk och funktionell koppling till källarförrådet som krävdes för att utgöra ett komplement till det och därmed till en fast funktion i anslutning till bostaden.

” Boverket har i ett av Högsta förvaltningsdomstolen (mål 4637-19) inhämtat yttrande anfört följande. Ett elrullstolsgarage av den typ som är aktuell i målet är förhållandevis lätt att flytta och skulle troligtvis tas med vid en flytt. Föremål som vanligtvis tas med vid en flytt ska betraktas som lösa inventarier, även om de är fast anbringade i bostaden. För att bostadsanpassningsbidrag ska kunna utgå för komplettering av en fast funktion krävs att det finns en tydlig fysisk och funktionell koppling till den fasta funktionen. Det är inte visat att garaget har en tydlig koppling till en fast funktion. Garaget utgör ett sådant löst inventarium för vilket bostadsanpassningsbidrag inte lämnas.”

- Samhällsbyggnadsnämnden undrar varför Boverket har ändrat sin synpunkt i frågan. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen definieras rullstollsgarage som löst inventarier. Boverkets förslag innebär att bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas för lösa inventarier. Samhällsbyggnadsnämnden undrar om Boverkets förslag innebär att även andra typer av lösa inventarier ska kunna bli bidragsberättigade? I sådana fall måste 5 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag gällande fasta funktionen ses över.

- Samhällsbyggnadsnämnden ser risker med att rullstollsgarage säljs på den privata marknaden när behovet av den upphör.

6 §
Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) eller i 9 § 8 i fråga om bostad med särskild service för barn eller ungdomar eller 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att denna paragraf bör förtydligas. Vissa kommuner utfärdar biståndsbeslut för andra boendeformer enligt paragrafer i SOL och LSS, som nu inte faller inom ramen för 6 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

- För övrigt anser Samhällsbyggnadsnämnden att förslaget till ändring i 6 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag är en bra förtydligande.

7 §
Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av
1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för personen med funktionsnedsättning, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och
2. åtgärder som gör det möjligt för personen med funktionsnedsättning att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att förslaget bör förtydligas genom att inkludera ordalydelsen ”varaktig funktionsnedsättning”. Tillfälliga funktionsnedsättningar, såsom ett brutet ben som förväntas läka utan bestående effekter, bör inte berättiga till bostadsanpassningsbidrag.

§ 8
Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna skulle innebära ett avhjälpande av:
1. byggnadstekniska brister,
2. eftersatt underhåll,
3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller
4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Bedömningen av om det finns byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att Boverkets förslag till ändring av lydelsen ”***ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för***” är otydlig. Denna formulering kan tolkas på olika sätt och bör därför ses över och förtydligas.

- I prop. 2017/18:80 står att ”Regeringen bedömer att en skyldighet att åtgärda byggnadstekniska brister skulle utöka kommunernas åtaganden mer än vad som är rimligt. Offentliga medel ska inte heller användas för täcka upp för eftersatt underhåll eller för grundläggande bostadsfunktioner.

  GVK (golvbranschens våtrumskontroll) rekommenderar: *Att installera duschkabin förmildrar ej kravet på tätskikt i ett våtutrymme. Går duschkabinen sönder eller om den av andra skäl lyfts bort ska det uppfylla krav på tätskikt. Vi råder därför till att betrakta duschkabin som en möbel då det placeras i ett utrymme där golv och väggar normalt utsätts för vattenspolning, vattenspill eller utläckande vatten och därmed har krav på vattentätt skikt. Att frångå att detta kan få konsekvenser vid eventuell försäljning av bostad, om duschkabinen lyfts bort eller dylikt, då utrymmet inte uppfyller BBR, 6:5331.*

- Samhällsbyggnadsnämnden påpekar att Boverkets förslag skulle innebära att skattefinansierade medel används för att åtgärda eftersatt underhåll och grundläggande bostadsfunktioner i äldre bostadsbestånd.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser vidare att alla äldre badrum kan ha ett renoverings/underhållsbehov även för en person som inte har någon funktionsnedsättning och kan således inte åtgärdas med bostadsanpassningsbidrag utan ligger på fastighetsägarens ansvar att åtgärda.

9 §
Vid byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, hur utrymmena är fördelade och belägna, antal våningsplan eller andra nivåskillnader i eller i anslutning till bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. Bestämmelsen tillämpas inte om den nya bostaden är beviljad eller anvisad av en myndighet.

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.
Bestämmelserna i första stycket, första meningen, och andra stycket ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga vid tiden för bytet av bostaden.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser inte att Boverkets förslag på att ta bort ”*planlösning*” och ersätta med hur ”*utrymmena är fördelade och belägna*” gör att paragrafen blir tydligare. Denna lydelse kan tolkas på olika sätt och bör ses över och förtydligas.

- Enligt lag 1992:1574 skulle kommunen vid ansökningstillfället göra en bedömning av bostaden som helhet, och ta hänsyn till alla de åtgärder som vid en bedömning framstår som nödvändiga vid ansökningstillfället med hänsyn till funktionsnedsättningen. Samhällsbyggnadsnämnden anser att detta ska återinföras i den nya lagen. Ny bostad ska väljas med omsorg utifrån sökandens funktionsnedsättning.

10 §
Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om
1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och
2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna. Medgivande och utfästelse enligt första stycket behöver inte inhämtas av upplåtare av tomträtt.

Om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bidrag enligt 4 § behöver medgivande och utfästelse enligt första stycket inte inhämtas.

- Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

11 §
Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om
1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag,
2. anordningen eller inredningen främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, eller
3. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation. Ansökan görs av den som enligt 3 § ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag eller av den som äger ett flerbostadshus och har övertagit en rätt till bostadsanpassningsbidrag för anordningen eller inredningen enligt 4 §.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för en person med funktionsnedsättning. Bidrag lämnas inte till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad som avses i 6 §.

- Samhällsbyggnadsnämnden har lämnat synpunkter under 4 § som hänger ihop med 11 §.

§ 12
Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts
1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut,
2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt, eller
3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

- Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

14 §
Återställningsbidrag lämnas endast till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om
1. ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och
2. kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.

- Boverket föreslår att upphäva denna paragraf och Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

16 §
Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll enligt 11 § lämnas med ett belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll lämnas som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas.

- Samhällsbyggnadsnämnden anser att tredje stycket i 16 § ska tas bort. Med hänsyn till miljön och ekonomiska perspektiv ska en begagnad anordning kunna användas utan att kommunen och sökanden behöver vara överens. Detta i enlighet med att: *I kravet på att åtgärden ska vara nödvändig ligger, enligt propositionen till lagen att om behovet kan tillgodoses genom olika typer av anpassningar så ska det billigaste och minst omfattande alternativet väljas (prop. 2017/18:80 sid. 69).*

  Samhällsbyggnadsnämnden bedömer att sökanden alltid har en valmöjlighet mellan ny och begagnad anordning, detta genererar oftast att sökanden väljer en ny anordning. Samhällsbyggnadsnämnden ser risker med att marknaden för de begagnade anordningar minskar, medan miljöpåverkan ökar då begagnade anordningar kasseras.

18 §
I beslut om bidrag ska det anges:
1. de åtgärder som bidraget avser,
2. det högsta belopp som kan utbetalas om bidrag lämnas i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket,
3. om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §,
4. om bidrag lämnas som ett kommunalt åtagande enligt 16 § andra stycket, och
5. om bidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas enligt 16 § tredje stycket.

- Samhällsbyggnadsnämnden har inget att invända.

§ 23

Svar på remiss - Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222)

SOC 2023/303

Beslut

1. Socialnämnden översänder yttrande, enligt bilaga, till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Bilaga

Bilaga: Yttrande remiss Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag

Sammanfattning av ärendet

Remiss har inkommit till kommunstyrelsen från Socialdepartementet avseende Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222). Kommunstyrelsen har vidareremitterat ärendet till socialnämnden. Remissvar ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast 2024-02-29. Yttrande föreligger med anledning av remissen.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-12

Sändlista

Kommunstyrelsen
Enhetschef kommunrehab

Handläggare
Nathalie Höglander
Lisa Norehed
Maria Melcker

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande avseende Remiss Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222)

Bakgrund

Remiss har inkommit till kommunstyrelsen från Socialdepartementet och rör Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222).

Kommunstyrelsen har vidareremitterat ärendet till socialnämnden.

Sammanfattning av yttrande

Lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222) har till syfte att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. En allt större andel av befolkningen kommer att vara äldre framöver enligt befolkningsprognoserna. Äldre bor i allt högre utsträckning kvar i sina bostäder. Vänersborgs kommun förespråkar kvarboendeprincipen. Kvarboendeprincipen är lönsam genom kostnadsbesparingar för kommunen jämfört med särskilt boende. Det leder till bättre resursutnyttjande av personal, ökad självständighet och livskvalitet för äldre och personer med funktionsnedsättning. Kvarboendeprincipen kräver tillgängliga bostäder.

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att antalet ansökningar, beviljade bidrag samt bidragssummor har minskat. Boverket kommer med förslag på åtgärder för att minska de hinder som finns för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i sin bostad. Boverkets förslag till förändring och förtydligande av lagen om bostadsanpassningsbidrag ses som gynnsamt för Socialförvaltningens målgrupp. En tillgänglig bostad ger ökade möjligheter till självständighet och ökad livskvalitet. Det kan leda till minskade kommunala insatser i form av hemtjänst och/eller hemsjukvård.

Boverket står fast vid att bostadsanpassningsbidrag fortsatt inte ska gälla i särskilt boende. Risken finns att möjligheten till en ändamålsenlig bostad minskar då anpassningar av dessa slag inte ryms i verksamhetens budget. Konsekvensen blir att personen med funktionsnedsättning inte får den tillgängliga bostad den behöver/har rätt till.

Yttrande

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att antalet ansökningar, beviljade bidrag samt bidragssummor har minskat. Boverket har inte funnit något som visar att lagändringen år 2018 skulle ha påverkat möjligheten att ansöka om bidrag eller att

bevilja bidrag från kommunernas sida. Boverket kommer med förslag på åtgärder för att minska de hinder som finns för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i sin bostad.

Elrullstolsgarage
Boverket föreslår åtgärder för att åter göra rullstolsgarage bidragsberättigade. 5 § första stycket skrivs om så att det framgår att bostadsanpassningsbidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad.

Socialnämndens synpunkter
Förslaget kommer för den enskilde med funktionsnedsättning möjliggöra användning av elrullstol och förvaring av denna. Vilket leder till ökad självständighet i sin dagliga livsföring och mindre behov av kommunala insatser som till exempel inköp och ledsagning. Det kan också fördröja behov av kommunal primärvård då det kan möjliggöra självständig förflyttning utanför hemmet till exempelvis vårdcentral och rehabmottagning. Ekonomiskt beräknas denna förändring bli kostsam gällande utbetalning av bostadsanpassningsbidrag men fördelaktig för den enskildes självständighet och delaktighet i samhället. Idag kan inte elrullstol förskrivas i Västra Götalandsregionen om inte lämplig förvaringsplats finns.

Fastighetsägarens möjlighet till övertagande av bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag
Boverket vill ge ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag samt möjliggöra för reparationsbidrag efter ett övertagande. För fastighetsägaren kan förslaget innebära en möjlighet att använda bidraget som en delfinansiering av en mer generell tillgänglighetsskapande åtgärd. Då fastighetsägaren också kan ta del av reparationsbidrag och underhåll bör fastighetsägarens intresse att ta över anpassningen öka. Det blir också lättare för andra boende i huset att använda anpassningen och tydligare angående skötsel av exempelvis ramper och hissar. Den ekonomiska konsekvensen bör ej märkas, reparationsbidrag som tidigare gått till enskilda får nu förutsättas i större utsträckning gå till fastighetsägaren.

Socialnämndens synpunkter
Boverkets förslag till lagförändring kan leda till en ökad allmän tillgänglighet vilket är gynnande för kommunens innevånare med en bättre anpassad miljö. Exempelvis att trapphissen eller dörröppnaren i flerbostadshuset kan användas av fler än av den som sökte bostadsanpassningsbidraget.

Brister i bostadens skick
Bestämmelsen om när en ansökan avslås på grund av brister i bostadens skick behöver kompletteras enligt Boverket. Det förtydligas att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i

grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder söks för.

Det förekommer att kommuner avslår ansökningar enbart med hänvisning till inredningens ålder. En ansökan kan inte avslås enbart för att en funktion är omodern och/eller mycket gammal, så länge den fungerar och är hel. Vidare förekommer att kommuner avslår ansökningar efter en bedömning av om skicket på den befintliga inredningen fungerar för den förändrande användning som ansökan avser. Boverket menar att den rimliga tolkningen av bestämmelsen är att skicket ska sättas i relation till förhållandena före anpassningen och inte bedömas med hänsyn till de åtgärder som bidrag söks för. Boverkets förslag är endast ett förtydligande för att lagstiftarens ursprungliga intentioner ska framgå tydligare.

Socialnämnden synpunkter
Intygsskrivare till sökande av bostadsanpassningsbidrag i Vänersborg uppger att sökande återkommande får avslag på grund av ”eftersatt underhåll” och ställer sig positiv till ett förtydligande av lagen.

Ändringar i 9 § som innehåller särskilda villkor för bidrag vid byte av bostad
Boverket föreslår att ordet ”planlösning” tas bort i 9 § lagen om bostadsanpassningsbidrag och förtydligas med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Samt att det inte gäller när personen beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet. Konsekvenserna av denna förändring bedöms små i fråga om antalet ansökningar och kommunernas beslut.

Socialnämndens synpunkter
Det är önskvärt att kommunen bör ha en generös handläggning gällande bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad. Tillgången av tillgängliga bostäder är ytterst begränsad och valfriheten låg, därför måste anpassningar i rimlig omfattning kunna göras även vid byte av bostad då det främjar självständighet.

Reparationsbidrag även för anordning som inte är av tekniskt slag
Boverket föreslår att reparationsbidrag ska lämnas även för anordning eller inredning som inte är av tekniskt slag. Samma sökandekrets ska gälla för reparationsbidraget som för bostadsanpassningsbidraget, med det tillägget att reparationsbidrag även kan sökas av ägare av flerbostadshus efter ett övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag.

Socialnämndens synpunkter
Reparationsbidrag även för anordning som inte är av tekniskt slag borde leda till mer hållbara bostadsanpassningar med ökad tillgänglighet på lång sikt.

Bostadsanpassningsbidrag gäller fortsatt ej i särskilt boende
I och med införandet av 2018 års lag togs möjligheten att få bostadsanpassningar i särskilt boende bort. Det kan ha medfört en minskning i ansökningar om bostadsanpassningar. Bostaden och tjänsten som kommunen tillhandahåller ska genom kommunen vara anpassad för de personer som bor där. Syftet med bestämmelsen är att den som beviljats ett boende efter en särskild biståndsprövning inte ska behöva ansöka om bidrag för att få ett fungerande boende. Medboende som inte omfattas av ett formellt beslut ska däremot kunna söka bostadsanpassningsbidrag.

Socialnämndens synpunkter
Behoven för personer som bor i särskilda boenden ser olika ut och det är omöjligt att bygga rätt för alla. Risken finns att möjligheten till en ändamålsenlig bostad minskar då anpassningar av dessa slag inte ryms i verksamhetens budget. Konsekvensen blir att personen med funktionsnedsättning inte får den tillgängliga bostad den behöver/har rätt till. Exempelvis kan den enskilde ha fått spol-och blåsfunktion på sin toalett i ordinarie boende som är sällsynt i särskilt boende.

Nedsatt förmåga att söka bostadsanpassningsbidrag
Boverket identifierar att hinder kan uppstå om personen saknar förmåga att själv göra en ansökan liksom om personen inte har möjlighet att efter ett positivt beslut genomföra anpassningen. Utredning drar slutsatsen att korrekt tillämpning av nuvarande bestämmelser i förvaltningslagen kan vara tillräckligt för att säkerställa att en sökande av bidrag får den hjälp han eller hon behöver. Det finns inget som hindrar att en kommun väljer att ge service utöver denna nivå. Boverket anser att åtgärder behöver vidtas för att öka förutsättningarna för att kommunerna totalt sett lever upp till sitt service- och utredningsansvar, liksom en rättssäker handläggning och hantering av bidraget.

Socialnämndens synpunkter
Intygsskrivare i Vänersborgs kommun beskriver att nedsatt förmåga att söka bostadsanpassningsbidrag är ett stort hinder hos den enskilde. Att driva en bostadsanpassning kräver hög kognitiv- och kommunikationsförmåga samt ork då den sökande förväntas inhämta offerter, ta kontakt med hantverkare med mera. Vi har sett att personer väljer att inte ansöka om bostadsanpassning då kraven blir för höga. Kommunen bör vara den enskilde mer behjälplig då minskade genomförda bostadsanpassningar drabbar kommunen ekonomiskt på så vis att personen behöver ökat stöd i form av hemtjänst, kommunal primärvård eller flytt till särskilt boende.

Dan Nyberg
Socialnämndens ordförande

Karin Hallberg
Förvaltningschef

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende

RAPPORT 2023:11

Utvärdering av lagen (2018:222) om bostads-anpassningsbidrag

www.boverket.se

Titel: Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag
Rapportnummer: 2023:11
Utgivare: Boverket, februari, 2023
ISBN pdf: 978-91-89581-28-9
Processnummer: 3.4.1
Diarienummer: 4180/2021

Förord

Denna rapport utgör Boverkets slutrapportering av uppdraget om bostadsanpassningsbidrag (S2020/07392, S2021/00592, S2021/00738, S2021/00817 och S2021/06045 [delvis]).

Rapporten har tagits fram av en projektgrupp bestående av juristerna Johan Kjellberg, Carl-Magnus Oredsson och Ylva Storm, nationalekonom Roger Gustafsson och projektledare Maria Pleiborn.

Karlskrona februari 2023

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 6
2 Inledning och läsanvisningar 8
2.1 Bakgrund 8
2.2 Uppdraget 8
2.3 Arbetets bedrivande 8
2.4 Läsanvisningar 9
3 Författningsförslag 11
3.1 Lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag 11
4 Nuvarande bestämmelser med historik 22
4.1 2018-års lag 22
4.2 Förhållandet mellan bostadsanpassningsbidrag och hjälpmedel 25
5 Redovisning av faktainsamling 29
5.1 Inledning 29
5.2 Tidigare analyser av bostadsanpassningsbidraget 29
5.3 Faktainsamling 2022 29
5.4 Utveckling av bostadsanpassningsbidraget 31
6 Överväganden 46
6.1 Boverkets förslag 46
6.2 Ändringar i fråga om vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans och delvis ändrad sökandekrets 47
6.3 Ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag samt reparationsbidrag efter ett övertagande 51
6.4 Rullstolsgarage 5 § 58
6.5 Ändringar i 6 § som undantar vissa boendeformer från bostadsanpassningsbidrag, bland annat familjehem enligt LSS 63
6.6 Bestämmelserna i 8 § om avslag på grund av vissa brister i bostaden förtydligas 70
6.7 Ändringar i 9 § som innehåller särskilda villkor för bidrag vid byte av bostad 73
6.8 Reparationsbidrag till fler åtgärder och medboende till personer med biståndsbedömt boende ska kunna få detta bidrag 76
6.9 Minskade krav för att få återställningsbidrag 78
6.10 Övergångsbestämmelser 85
7 Övriga överväganden 86
7.1 Svårigheter att söka och genomföra bostadsanpassningar samt kommunernas serviceskyldighet och utredningsansvar 86
7.2 Tillämpning av kraven i 8 § andra stycket respektive 9 § andra stycket då någon annan än sökanden avvikit från tillgänglighets-kraven eller låtit bygga ny bostad 93
8 Konsekvensbeskrivning 95
8.1 Bakgrund 95
8.2 Berörda aktörer 95
8.3 Boverkets förslag till förändringar i lag om bostadsanpassningsbidrag 96
8.4 En samlad bedömning 103
8.5 Statsstödsregler 104

8.6 Övriga konsekvenser 105
9 Författningskommentar 106
10 Bilagor 116

1 Sammanfattning

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att såväl antalet ansökningar som antalet beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit under senare år. Regeringens uppdrag till Boverket har varit att belysa vad som hänt samt att redovisa orsaker till nedgången. Boverket har inte funnit något som pekar på att lagändringen år 2018 skulle ha påverkat möjligheten att vare sig ansöka om bidrag eller att bevilja bidrag från kommunernas sida. Förändringen har pågått en längre tid och påverkats av en mängd faktorer, bland annat demografi och bostadsbestånd.

I uppdraget ingår att lämna förslag på åtgärder om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. I uppdraget påtalas särskilt en dom där Högsta förvaltningsdomstolen funnit att ett lätt flyttbart rullstolsgarage inte var en komplettering av en fast funktion enligt 5 § lagen om bostadsanpassningsbidrag. Rullstolsgaraget ansågs därmed inte vara bidragsberättigade (HFD 2020 referat 70).

Efter Högsta förvaltningsdomstolens dom om rullstolsgarage så har det varit ett markant mindre antal beviljade bostadsanpassningar i form av rullstolsgarage. Boverket föreslår därför åtgärder för att åter göra rullstolsgarage bidragsberättigade. Boverket har vidare funnit behov av att se över lagstiftningen i andra delar. Det gäller till exempel vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans och ändrad sökandekrets i vissa fall. Boverket ser också ett behov av att ge ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag samt möjliggöra för reparationsbidrag efter ett övertagande.

Boverket anser vidare att de som bor i familjehem för barn eller ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) åter ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag och att det tydligare ska framgå att en medboende till en person som beviljats ett biståndsbedömt boende ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag.

Boverket anser att bestämmelsen om när en ansökan kan avslås på grund av brister i bostadens skick behöver kompletteras. Det ska framgå att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.

Boverket anser att begreppet ”planlösning” bör tas bort i 9 § lagen om bostadsanpassningsbidrag, som handlar om de särskilda villkoren vid byte av bostad, och att begreppet bör ersättas med skrivningen ”hur

utrymmena är fördelade och belägna”. Dessutom anser Boverket att det behöver tydliggöras att de särskilda villkoren inte gäller när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet.

Boverket anser vidare att reparationsbidrag ska lämnas också för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag. Medboende till en person med biståndsbedömt boende ska kunna beviljas reparationsbidrag. Samma sökandekrets ska gälla för reparationsbidraget som för bostadsanpassningsbidraget, med det tillägget att reparationsbidraget även kan sökas av ägare av flerbostadshus efter ett övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag.

Slutligen anser Boverket att bestämmelserna om den så kallade anvisningsrätten i 14 § lagen om bostadsanpassningsbidrag bör upphävas och att återställningsbidrag ska kunna beviljas för åtgärder i anslutning till bostadsrättslägenheter även om lägenheten inte finns i ett flerbostadshus.

2 Inledning och läsanvisningar

2.1 Bakgrund

Den nuvarande lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag trädde i kraft den 1 juli 2018. Lagens syfte är att genom bidrag till anpassning av bostäder kunna ge personer med funktionsnedsättning en möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

I propositionen till lagen framhålls att bostadsanpassningsbidraget är en del av svensk funktionshinderspolitik. Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund (proposition 2016/17:188, betänkande 2017/18:SoU5, riksdagsskrivelse 2017/18:86).

Förutom bostadsanpassningsbidraget finns även plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som påverkar möjligheten för personer med funktionsnedsättning att bo i eget boende. PBL ställer krav på att den fysiska miljön, inklusive bostäder, ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det innebär att nya eller ombyggda bostäder ska ha en god generell tillgänglighet. Men en stor del av bostadsbeståndet finns i äldre fastigheter och därför behöver många bostäder anpassas särskilt för att bli tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. (Proposition 2017/18:80 sidorna 18–19.)

2.2 Uppdraget

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Vid genomförandet av uppdraget ska Boverket på lämpligt sätt tillvarata de kunskaper och den erfarenhet som finns hos Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Sveriges Kommuner och Regioner och andra relevanta aktörer. (Bilaga 1.)

2.3 Arbetets bedrivande

Boverket får i sin löpande verksamhet som tillsynsmyndighet för bostadsanpassningsbidrag insyn i hur bostadsanpassningsbidraget handläggs i kommunerna. Boverket följer också i mån av resurser avgörandena i förvaltningsrätter, kammarrätter och Högsta förvaltningsdomstolen som berör bostadsanpassning. I utvärderingen har, förutom de jurister som ingår

i projektgruppen med erfarenhet av lagen om bostadsanpassningsbidrag, även andra sakkunniga på Boverket medverkat, exempelvis avseende brandrisk, barnkonsekvenser, Boverkets byggregler och samhällsekonomi.

Utvärderingen har genomfört flera enkätundersökningar. Boverket har samlat in information via enkäter från handläggare av bostadsanpassningsbidrag i kommunerna, arbetsterapeuter som arbetar med intygsgivning samt ett antal brukarorganisationer. Utvärderingen har även fört samtal med enskilda kommunala handläggare, myndigheter, organisationer och företag som på ett eller annat sätt berörs av bostadsanpassningar i sin verksamhet. Utvärderingen har via sin digitala funktionsbrevlåda på Boverket även mottagit information och synpunkter kopplade till utvärderingen från olika intressenter.

Under utvärderingen har Boverket varit i kontakt med flera sakkunniga på andra myndigheter. Boverket har varit i kontakt med Socialstyrelsen i frågor om socialtjänstlagen samt om hjälpmedel och statistik. Boverket har haft kontakt med Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Kemikalieinspektionen samt Myndigheten för delaktighet (MFD). Boverket har också haft kontakt med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Fastighetsägarna, Sveriges Allmännytta, Bostadsrätterna, Hyresgästföreningen, Föreningen för kommunala handläggare av bostadsanpassningsbidrag (FKBo), Branschföreningen svensk bostadsanpassning (BSBA) samt med BOSSE – Råd, Stöd & Kunskapscenter.

Boverket har även anlitat externa juridiska experter för särskilda utredningar. En utredning har berört äganderätt i allmänna utrymmen i flerbostadshus, ansvarsfördelning för skötsel samt försäkringsfrågor. En annan har berört kommunernas serviceskyldighet kopplat till förvaltningslagen och ytterligare en har bland annat berört socialtjänstlagens tillämplighet för att stödja sökande som själva har svårighet att sköta ansökningen och få till stånd utförandet av bostadsanpassningen.

2.4 Läsanvisningar

Rapporten inleds med förord och sammanfattning (kapitel 1).

Därefter kommer inledning som berör uppdraget och dess bedrivande samt dessa läsanvisningar (kapitel 2).

Kapitel 3 innehåller författningsförslaget.

Kapitel 4 ger en bakgrund samt information om den nuvarande lagstiftningen. Kapitlet redogör även för förhållandet mellan bostadsanpassning och hjälpmedel.

Kapitel 5 innehåller en statistisk genomgång av bostadsanpassningsbidragets utveckling och redogör också för resultat från de enkätundersökningar som utvärderingen genomfört. I kapitlet analyseras även tänkbara orsaker till att kommunernas kostnader för bostadsanpassningsbidrag minskat över tid.

Kapitel 6 innehåller Boverkets förslag till lagförändringar samt de överväganden Boverket gjort.

I kapitel 7 återfinns övriga överväganden som Boverket inte föreslår ska leda till förändringar i lagen.

I kapitel 8 genomförs en konsekvensanalys av lagförändringarna och hur de påverkar olika aktörer.

I kapitel 9 återfinns författningskommentarerna.

Rapporten avslutas med bilagor (kapitel 10).

Samtliga webblänkar är hämtade den 22 februari 2023.

Förekommande förkortningar i rapporten:
FKBo – Föreningen Kommunal Bostadsanpassning
LSS – Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
LVU – Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
MFD – Myndigheten för delaktighet
PBL – Plan- och bygglag (2010:900)
SCB – Statistiska Centralbyrån
SKR – Sveriges Kommuner och Regioner
SPF – SPF Seniorerna

3 Författningsförslag

3.1 Lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Inledande bestämmelser

1 §

Denna lag har till syfte att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

2 §

Kommunerna ansvarar för bidrag enligt denna lag.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Bostadsanpassningsbidrag	
Bidragstagare	
3 §	
Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.	Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. *Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person med funktionsnedsättning under 18 år söks dock av och lämnas till den som har uppdraget som familjehem.* Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.
Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden.	Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden. *Bidraget söks av och lämnas till den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.* *Om sökanden är under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet.* *Innan bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för åtgärder i anslutning till en lägenhet i ett flerbostadshus som innehas med hyres- eller bostadsrätt måste sökanden ha erbjudit ägaren av huset att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt, *om sökanden och ägaren är överens om det*. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser.	Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser.
Åtgärder som bostadsanpassningsbidrag lämnas för	
5 §	
Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad.	Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att *byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna* i och i anslutning till en bostad.
Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av regionen eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Lag (2019:983).	Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för *personen med funktionsnedsättning*. *Vid denna prövning ska behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas*. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av regionen eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Lag (2019:983).

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) och i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.	Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte *till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad* som avses i 5 kap. 5 § andra stycket *eller* 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) *eller* i 9 § 8 *i fråga om bostad med särskild service för barn eller ungdomar eller* 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
7 §	
Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av 1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för sökanden, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och 2. åtgärder som gör det möjligt för sökanden att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.	Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av 1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för *personen med funktionsnedsättning*, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och 2. åtgärder som gör det möjligt för *personen med funktionsnedsättning* att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §	
Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna behöver utföras av följande orsaker: 1. byggnadstekniska brister, 2. eftersatt underhåll, 3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller 4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.	Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna *skulle innebära ett avhjälpande av*: 1. byggnadstekniska brister, 2. eftersatt underhåll, 3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller 4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. *Bedömningen av om det finns byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.*

Första stycket 4 tillämpas endast när ansökan gäller
1. ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av,
2. en lägenhet som innehas med bostadsrätt och som sökanden har låtit utföra ändringar i, eller
3. en ägarlägenhetsfastighet som sökanden har låtit utföra ändringar i.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §	
Vid byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåskillnader i eller i anslutning till bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.	Vid byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, *hur utrymmena är fördelade och belägna*, antal våningsplan eller andra nivåskillnader i eller i anslutning till bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. *Bestämmelsen tillämpas inte om den nya bostaden är beviljad eller anvisad av en myndighet.*

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Bestämmelserna i första och andra styckena ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga vid tiden för bytet av bostaden.	Bestämmelserna i första *stycket, första meningen,* och andra *stycket* ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga vid tiden för bytet av bostaden.

Medgivande

10 §

Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och
2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna.

Medgivande och utfästelse enligt första stycket behöver inte inhämtas av upplåtare av tomträtt.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bidrag enligt 4 § behöver medgivande och utfästelse enligt första stycket inte inhämtas.

Bidrag till reparationer

11 §

Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om 1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag, eller 2. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.	Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om 1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag, *2. anordningen eller inredningen främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning,* eller *3. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.*

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation.

	Ansökan görs av den som enligt 3 § ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag eller av den som äger ett flerbostadshus och har övertagit en rätt till bostadsanpassningsbidrag för anordningen eller inredningen enligt 4 §.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Bidrag lämnas inte om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §. Bidrag lämnas inte heller om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådan bostad som avses i 6 §.	Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för *en person med funktionsnedsättning.* Bidrag lämnas inte *till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor* i sådan bostad som avses i 6 §.

Återställningsbidrag

12 §

Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts 1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut, 2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt *i ett flerbostadshus*, eller 3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.	Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts 1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut, 2. i anslutning till en lägenhet som innehas med *bostadsrätt, eller* 3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

13 §

Återställningsbidrag lämnas under förutsättning att

1. återställningen avser en åtgärd som har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, och
2. anpassningsåtgärden på grund av ändrade förhållanden inte längre utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende.

Återställningsbidrag lämnas inte om anpassningsåtgärderna har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
14 §	
Återställningsbidrag lämnas endast till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om *1. ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och* *2. kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.*	*Har upphävts genom lag (xxxx:xx).*

Övertagande av begagnad anordning

15 §

En kommun får avtala om övertagande av en anordning som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser och lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande.

Bidragens storlek och utformning

16 §

Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll enligt 11 § lämnas med ett belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll lämnas som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas.

Handläggning av bidragsärenden

Ansökan

17 §

Ansökan om bidrag prövas av den kommun där den bostad som avses med ansökan är belägen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Beslut om bidrag **18 §**	
I beslut om bidrag ska det anges *vilka åtgärder bidraget avser. Om bidrag lämnas i form av kontantbidrag, ska även det högsta belopp som kan utbetalas anges.* *Om bidrag lämnas enligt 16 § andra eller tredje stycket, ska detta anges i beslutet*	I beslut om bidrag ska det anges*:* *1. de åtgärder som bidraget avser,* *2. det högsta belopp som kan utbetalas om bidrag lämnas i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket,* *3. om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §,* *4. om bidrag lämnas som ett kommunalt åtagande enligt 16 § andra stycket, och* *5. om bidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas enligt 16 § tredje stycket.*

Återkallelse av beslut

19 §

Före utbetalningen av kontantbidrag eller verkställighet av bidrag som beviljats enligt 16 § andra eller tredje stycket får den kommun som har beviljat bidraget återkalla beslutet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre finns.

Utbetalning av kontantbidrag

20 §

Kontantbidrag betalas ut sedan de åtgärder som bidraget avser har utförts och kostnaderna har redovisats.

Återbetalning

21 §

Kommunen får besluta om återbetalning av kontantbidrag helt eller delvis

1. om mottagaren av bidraget genom oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidrag felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp, eller
2. om bidrag i annat fall felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta.

Kommunen får helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Tillsyn och föreskrifter

22 §

Tillsyn över tillämpningen av denna lag utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

23 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

Överklagande

24 §

Kommunens beslut enligt denna lag eller enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den xx xx 20xx.
2. Äldre förskrifter gäller fortfarande för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet.

4 Nuvarande bestämmelser med historik

4.1 2018-års lag

Den 1 juli 2018 trädde den nuvarande lagen om bostadsanpassningsbidrag i kraft – lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Lagen ersatte den tidigare lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. Den nuvarande lagen innehåller i likhet med 1992 års lag även bestämmelser om reparationsbidrag (i 1992 års lag kallades även bidrag till reparationer för bostadsanpassningsbidrag) och återställningsbidrag.

Det är kommunen som ansvarar för alla tre bidragen (2 §). Lagen innehåller gemensamma bestämmelser om handläggning av bidragsärenden. Det gäller vilken kommun som prövar ansökan (17 §), beslut om bidrag (18 §), återkallelse av beslut (19 §), utbetalning av kontantbidrag (20 §) och återbetalning (21 §).

Lagen innehåller vidare bestämmelser om tillsyn och bemyndigande (22 och 23 §§). Boverket har tillsyn över tillämpningen av lagen enligt 1 § förordningen (2018:224) om bostadsanpassningsbidrag. Boverket har också skrivit verkställighetsföreskrifter till lagen: Boverkets föreskrifter (2018:12) om bostadsanpassningsbidrag.

Kommunens beslut överklagas hos förvaltningsrätten (24 §).

Flera av bestämmelserna i den nuvarande lagen om bostadsanpassningsbidrag överensstämmer med den förra lagen, frånsett språkliga och redaktionella ändringar.

4.1.1 Bostadsanpassningsbidraget

Syftet med bidraget är att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende (1 §).

Det är alltid personen med funktionsnedsättning som ansöker om bostadsanpassningsbidraget, och bidraget ges för att anpassa personens permanentbostad (3 § första stycket).

Hyrs bostaden i andra hand gäller särskilda villkor (3 § första stycket).

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden (3 § andra stycket).

En sökande som bor i ett flerbostadshus och som beviljats bidrag för anpassningar i allmänna utrymmen kan överlåta sin rätt till bidrag till hyresvärden eller bostadsrättsföreningen (4 §). I så fall blir hyresvärden eller

bostadsrättsföreningen ägare till anpassningen. På så sätt kan oklarheter kring bland annat skötsel, försäkring och reparationer undvikas.

Bidraget lämnas för att anpassa och komplettera bostadens fasta funktioner i och i anslutning till bostaden (5 §). I 1992 års lag angavs endast anpassningar, inte kompletteringar. Som även gällt tidigare lämnas bostadsanpassningsbidrag bara om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad (5 §). Till skillnad från 1992 års lag står det uttryckligen att bidrag endast lämnas om behovet inte kan tillgodoses med hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) (5 §).

Personer som bor i vissa bostäder som har beviljats efter en särskild biståndsprövning enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan inte, till skillnad från 1992 års lag, beviljas bostadsanpassningsbidrag (6 §).

Bidrag kan lämnas för åtgärder som har samband med sökandens behov av rehabilitering, funktionsträning och sjukvård, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt. Dessutom kan bidrag lämnas för åtgärder som gör det möjligt för sökanden att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden. (7 §).

Bidrag lämnas inte om åtgärderna behöver utföras på grund av följande brister i bostaden (8 §):

- byggnadstekniska brister
- eftersatt underhåll
- avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner eller
- avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Det är dock möjligt för en sökande att få bidrag trots avvikelser från bygglagstiftningens tillgänglighetskrav, om det inte är sökanden själv som avvikit från kraven (8 § andra stycket).

Vid byte av bostad lämnas inte bidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåskillnader är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. Villkoren för den som bygger nytt är i princip oförändrade (9 § andra stycket). Skillnaden är att rättspraxis kommit till uttryck i lagtext.

Är sökanden inte ensam ägare eller ensam nyttjanderättshavare till bostaden kan bidrag inte beviljas utan samtycke från annan ägare eller nyttjanderättshavare. Ägaren ska också utfästa sig att inte kräva någon ersättning för att återställa anpassningsåtgärderna. (10 §.)

Bostadsanpassningsbidrag kan lämnas som kontantbidrag, kommunalt åtagande eller med begagnad anordning. De två sistnämnda bidragsformerna förutsätter dock att både sökanden och kommunen vill använda dessa bidragsformer. Kontantbidraget ska motsvara en skälig kostnad för åtgärderna. (16 §.)

För att kommunen ska kunna erbjuda begagnade produkter möjliggör lagen att en kommun får avtala om att ta över en anordning som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Kommunen får också lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande. (15 §.)

I kommunens beslut att bevilja bidrag ska det anges vilka åtgärder bidraget avser. Om bidrag lämnas i form av kontantbidrag, ska även det högsta belopp som kan utbetalas anges. Om bidrag lämnas som kommunalt åtagande eller med begagnad produkt så ska det framgå av beslutet. (18 §.)

Kontantbidrag betalas ut efter att de bidragsberättigade åtgärderna har utförts och kostnaderna har redovisats (20 §).

4.1.2 Reparationsbidraget

Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt samma lag eller motsvarande äldre bestämmelser. Det förutsätter att anordningen eller inredningen är av tekniskt slag eller att den har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen. I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation.

Reparationsbidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Vidare lämnas inte bidrag om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §. Och som en följd av att bostadsanpassningsbidrag enligt 2018 års lag inte beviljas för åtgärder i särskilda boendeformer (6 §) lämnas inte heller reparationsbidrag om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådan bostad som avses i 6 §.

Bidraget kan lämnas som kontantbidrag eller som kommunalt åtagande. Kontantbidraget ska motsvara en skälig kostnad för åtgärderna. (16 §).

4.1.3 Återställningsbidraget

Bidraget lämnas till ägare av bostadshus för att återställa anpassningsåtgärder som utförts med bostadsanpassningsbidrag. Återställningsbidrag ges bara om bidragstagaren hyrde sin bostad eller var bostadsrättshavare i ett flerbostadshus eller bodde i en ägarlägenhetsfastighet. I de båda sistnämnda fallen lämnas bidrag enbart för att återställa åtgärder utanför lägenheten. (12 §.)

Syftet med återställningsbidraget är att motivera husägaren att samtycka till att anpassningar utförs. Ett av villkoren för bidraget är att anordningen inte längre kan användas för sitt ändamål och att åtgärden är till nackdel för andra boende (13 §).

För hyresvärdar tillkommer kravet att hyresvärden ska ha gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och att kommunen när lägenheten blev ledig inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning (14 §).

Bidraget ska motsvara skälig kostnad för åtgärderna (16 §).

4.2 Förhållandet mellan bostadsanpassningsbidrag och hjälpmedel

Enligt regeringsuppdraget ska särskilt förhållandet mellan bostadsanpassningsbidrag och förskrivning av hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) belysas.

4.2.1 Hjälpmedel i första hand

Enligt 5 § andra stycket lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag lämnas bidrag inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av regionen eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Hälso- och sjukvårdslagen ger inte enskilda någon rätt till hjälpmedel och anger inte heller vilka hjälpmedel som ska finnas att tillgå hos sjukvårdshuvudmannen. Det kan därför variera över landet vilka hjälpmedel som erbjuds. Avgifterna för hjälpmedel kan också variera.

Socialstyrelsen har haft ett regeringsuppdrag att utreda om det finns skäl att införa nationella riktlinjer för hjälpmedel, men kommer fram till att detta inte är lämpligt[1]. Uppdraget hade sitt ursprung i ny statistik som

[1] Nationellt stöd för rehabilitering, habilitering och hjälpmedel, Förutsättningar för nationella riktlinjer för områdena rehabilitering, habilitering och hjälpmedel, Socialstyrelsen 2023-2-8373.

Socialstyrelsen tagit fram där det framkom stora skillnader i regionernas hjälpmedelsutbud och prissättning[2].

Lagen om bostadsanpassningsbidrag är å sin sida en rättighetslag, vilket innebär att enskilda, så länge som de uppfyller villkoren, garanteras att få sina behov tillgodosedda och får en möjlighet till överprövning i domstol vid ett avslagsbeslut.

Utredningen har under våren 2022 genomfört en enkätundersökning bland Sveriges Arbetsterapeuter. Enligt de svarande i undersökningen tar hälften inte betalt för sin intygsskrivning, en tredjedel tar besöksavgift och 15 procent tar en särskild avgift för intyget.

63 procent av arbetsterapeuterna anger att hemmiljön utreds genom hembesök vid intygsskrivning för hjälpmedel medan 30 procent anger att man oftast bara ställer frågor till sökanden. Motsvarande siffror för intygsskrivning av bostadsanpassning är 67 procent respektive 27 procent, det vill säga ingen större skillnad, men det är lite vanligare med hembesök för bostadsanpassning än för hjälpmedel.

37 procent säger att den vanligaste anpassningen som avslås är förvaring (möjligheter att förvara skrymmande hjälpmedel i eller i direkt anslutning till bostaden). Ingen annan orsak till avslag är vanligare.

De flesta (72 procent) säger att hjälpmedelsutbudet i regionen/kommunen är oförändrat de senaste fem åren. 17 procent säger att det ökat, 11 procent att det minskat.

43 procent säger att det kan vara ett problem att ersätta bostadsanpassningar med hjälpmedel. 40 procent anser att det finns en gränsdragningsproblematik mellan anpassningar och hjälpmedel. 76 procent anser att det finns situationer där man inte uppnår en ändamålsenlig bostad med hjälp av hjälpmedel.

90 procent anger att elrullstolar inte lämnas ut förrän mottagaren visat att det finns en förvaring som uppfyller hjälpmedelscentralens krav (som kanske kommer från tillverkaren). 53 procent anger att hjälpmedel tas tillbaka om inte godtagbar förvaring finns.

4.2.2 Bostadsanpassning som förutsättning för hjälpmedel

Det finns fall då en bostadsanpassning är en förutsättning för att sökanden ska kunna få ett hjälpmedel. Om sökanden nekas bidrag till en bostadsanpassning som behövs för att få hjälpmedlet innebär det att sökanden inte får det hjälpmedel som sökanden är i behov av om personen inte

[2] Socialstyrelsens statistik om hjälpmedel, Statistik om hjälpmedel - Socialstyrelsen. Hämtad 2023-02-23.

kan betala själv. Det gäller till exempel förvaring för elrullstolar, där elrullstolar skrivs ut som hjälpmedel, men där det också ställs krav på förvaring av hjälpmedel för att det ska förskrivas.

4.2.2.1 Dom om rullstolsgarage

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har ansett att ett lätt flyttbart rullstolsgarage inte var en komplettering av en fast funktion enligt 5 § lagen om bostadsanpassningsbidrag. Garaget ansågs därmed inte vara bidragsberättigande. (HFD 2020 ref. 70)

Sökanden bodde i en lägenhet, och det fanns ett förråd i källaren. Sökanden kunde inte ta sig självständigt till vare sig lägenheten eller källarförrådet med elrullstolen och ansökte därför om ett rullstolsgarage på gården. Garaget vägde cirka 200 kilo, skulle förankras i marken och var flyttbart.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolen visade exemplen i propositionen till lagen och skrivningarna där om krav på tydlig koppling att lagstiftarens avsikt har varit att tillämpningsområdet ska vara begränsat. De exempel som anges i propositionen är, framförde domstolen, kompletteringar som är rent fysiskt anslutna till den fasta funktionen eller finns i dess omedelbara närhet och som inte är funktionella i sig utan endast tillsammans med den fasta funktion som de kompletterar. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen var rullstolsgaraget både fristående och funktionellt i sig. Det kunde därför inte anses ha en sådan tydlig fysisk och funktionell koppling till källarförrådet som krävdes för att utgöra ett komplement till det och därmed till en fast funktion i anslutning till bostaden.

Möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag för rullstolsgarage hade dock redan före domen från Högsta förvaltningsdomstolen blivit alltmer begränsade, oavsett frågan om fast funktion eller komplettering av fast funktion. Det finns domar där kommunens uppfattning att en elrullstol kan förvaras utomhus eller inne i bostaden fått stöd. Till exempel i en kammarrättsdom, där 1992 års lag om bostadsanpassningsbidrag tillämpades. Sökanden bodde ensam i en tvårumslägenhet och kammarrätten bedömde att sökanden kunde förvara elrullstolen i vardagsrummet.[3]

Ett annat exempel prövades utifrån 2018 år lag. Domen gällde en person som bodde med sitt barn i en lägenhet på 47 kvadratmeter och som ville ha möjlighet att förvara sin elrullstol inomhus, men inte i själva bostaden. Personen ansågs kunna förvara den i lägenheten.[4]

[3] Kammarrätten i Göteborg den 28 december 2016 (målnummer 1546-16).
[4] Kammarrätten i Göteborg den 6 april 2022 (målnummer 375-22).

4.2.2.2 Alternativa lösningar

Boverket har uppmärksammat att vissa kommuner möjliggör tillhandahållande av flyttbara rullstolsgarage på andra sätt än genom bostadsanpassningsbidrag. Det finns kommuner som har möjlighet att låna ut rullstolsgarage till dem som behöver. Ett annat exempel är en kommun som börjat bevilja rullstolsgarage enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453).

5 Redovisning av faktainsamling

5.1 Inledning

I uppdraget från regeringen ombads Boverket att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bidraget. Boverket ska vidare lyfta fram andra faktorer som påverkar utvecklingen samt identifiera hinder för den enskilde att få bostadsanpassningsbidrag. I detta kapitel redovisas utvärderingens faktainsamling.

5.2 Tidigare analyser av bostadsanpassningsbidraget

Boverket genomför numera årligen en enkätundersökning där handläggare i alla Sveriges kommuner ombeds svara på frågor om hur utvecklingen har varit avseende bidragsgivning under det senaste året. Enkätundersökningen samordnas med den så kallade Bostadsmarknadsenkäten till Sveriges kommuner. Vartannat år utkommer Boverket med en analysrapport över resultaten och vartannat år med en statistiksammanställning. Den senaste statistiksammanställningen avsåg utvecklingen under helåret 2020. För åren 2017 och 2018 genomfördes ingen undersökning och för år 2016 var den endast översiktlig.

Innan den nuvarande lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag trädde i kraft den 1 juli 2018 hade Boverket i uppdrag att under 2013–2014 se över den tidigare lagstiftningen. Arbetet mynnade ut i ett förslag till en ny lag.[5]

5.3 Faktainsamling 2022

5.3.1 Kommunerna

Den årliga enkät som Boverket skickat ut till kommunerna i anslutning till Boverkets utskick av Bostadsmarknadsenkäten (BME) genomfördes med anledning av utvärderingen i särskild ordning detta år. Enkäten skickades direkt till handläggarna av bostadsanpassningsbidrag i samtliga kommuner i landet. Insamlingsperioden var från mitten av december 2021 till mitten av februari 2022. Insamlingen sammanföll med omikronutbrottet och blev därför förlängd då såväl frånvaron som arbetsbelastningen var hög i kommunerna. Påminnelser skickades ut vid tre tillfällen till de kommuner som inte svarat. Ett antal enkätsvar kom in långt fram på våren. Totalt svarade 276 kommuner (på de mest centrala frågorna), vilket innebär ett bortfall på 4,8 procent. Föregående år inkom svar från alla kommuner utom 5 (av totalt 290). Bortfallet består huvudsakligen av

[5] Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m., Boverkets rapport 2014:38.

små landsbygdskommuner. Enkäten till kommunernas handläggare av bostadsanpassningsbidrag är omfattande och finns i sin helhet i bilaga 3.

Årets enkät kom också att innehålla kompletterade frågor om åren 2016 och 2017, då frågor om bostadsanpassningsbidraget inte fanns med i bostadsmarknadsenkäten under de åren. Kommunerna använder olika system för redovisning av bostadsanpassningsbidragen vilket gör att de har olika stora möjligheter att besvara frågorna, särskilt om det rör uppgifter längre bak i tiden. För vissa innebär det en stor arbetsinsats att få fram underlaget. Boverket har genom statistiska analyser dock kunnat beräkna en tidsserie som täcker den senaste tioårsperioden.

5.3.1.1 Intervjuer med enskilda kommuner

Sist i kommunenkäten ställdes en fråga om handläggaren var intresserad av att bidra ytterligare till utvärderingen. Under sommaren och hösten 2022 har därför vissa kommuner intervjuats via telefon avseende vissa specifika frågeställningar.

5.3.2 Arbetsterapeuter

Under våren 2022 genomfördes en enkätundersökning bland Sveriges Arbetsterapeuter. Enkäten publicerades på Sveriges Arbetsterapeuters hemsida och Facebooksida den 4 april 2022 och togs ner den 19 april 2022. Totalt inkom 403 svar (alla besvarade inte samtliga frågor). Det var inte ett slumpmässigt urval utan de som såg enkäten först och ville svara gjorde det under den begränsade insamlingsperioden. Totalt har Sveriges Arbetsterapeuter cirka 10 000 medlemmar. (Hela enkäten finns i bilaga 4.)

5.3.3 Brukarundersökning

Under maj månad 2022 genomfördes en enkätundersökning till brukarorganisationer. Enkäten skickades ut genom kontaktpersoner på organisationerna Funktionsrätt Sverige, Synskadades Riksförbund, Hörselskadades Riksförbund, De Handikappades Riksförbund (DHR), Pensionärernas Riksorganisation (PRO) och SPF-seniorerna. Totalt svarade 30 organisationer på enkäten. En del av de svarande tillhör gruppen elöverkänsliga. Elsanering anses inte vara en stödberättigande åtgärd, så dessa förbund är av naturliga skäl mycket negativa till lagen om bostadsanpassningsbidrag. Boverket har dock tagit hänsyn till deras kommentarer när dessa är relevanta för andra frågor än de som rör möjligheten att få bidrag för elsanering.

I enkäten efterfrågades organisationernas allmänna synpunkter på hur lagen om bostadsanpassningsbidrag fungerar ur brukarnas perspektiv. (Hela enkäten finns i bilaga 5.)

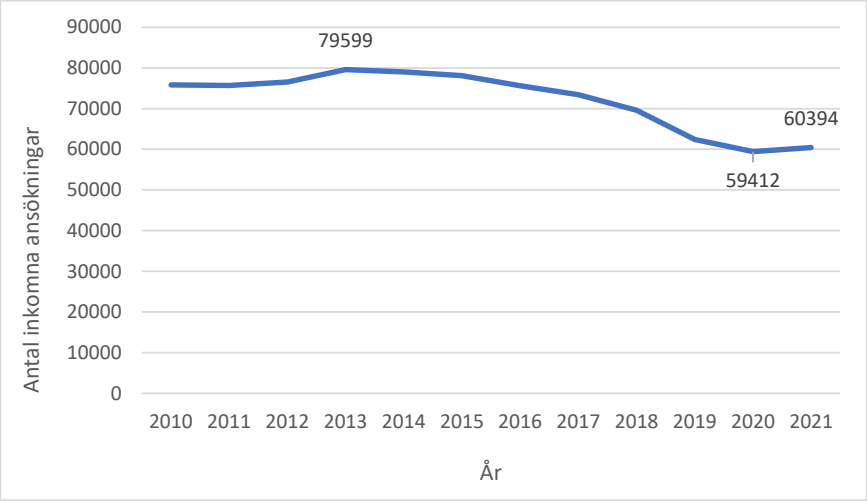
5.4 Utveckling av bostadsanpassningsbidraget

Bakgrunden till Boverkets utvärderingsuppdrag är att såväl antalet ansökningar som antalet beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit under senare år. Regeringens uppdrag till Boverket är att belysa vad som hänt samt att redovisa orsaker till nedgången. Boverket ska även redovisa om förändringen av lagstiftningen 2018 har inneburit svårigheter för sökande att få till stånd bostadsanpassningar.

5.4.1 Antalet ansökningar

Antalet inkommande ansökningar var som högst år 2013 och har efter det sjunkit fram till år 2020, varefter en liten uppgång skedde under 2021. 2020 var ett speciellt år med coronapandemi. Nästan två tredjedelar av kommunerna uppger att den gjorde att antalet ansökningar under året minskade (15 procent uppgav att antalet ansökningar minskat påtagligt och 47 procent att antalet minskat något). Kommunerna upplever att sökandena velat skjuta upp ärendena, då de till exempel inte har velat ha något hembesök för bedömning av bostaden eller för att få åtgärderna utförda under den aktuella perioden. Det kan dock konstateras att den brantare nedgången i antal inkommande ansökningar som skedde före år 2020 avtagit.

Figur 1. Antalet inkomna ansökningar 2010–2021

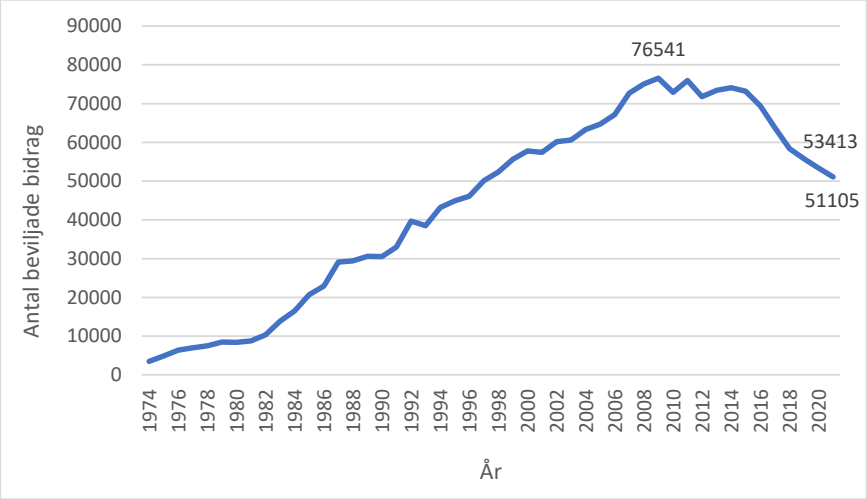
Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag.

Intygsskrivningen kan också påverka antalet inkomna ansökningar. Arbetsterapeuten (eller annan sakkunnig) ska bedöma behovet av åtgärder men inte ta ställning till om en viss åtgärd är bidragsberättigande. I Boverkets enkät ställdes frågan hur arbetsterapeuterna gör om en person med funktionsnedsättning vill ha intyg för att ansöka om en åtgärd som arbetsterapeuten bedömer helt klart inte är bidragsberättigande. De flesta (81 procent) uppgav att de skriver intyg åt personen i ett sådant fall, men förklarar att åtgärden inte är eller högst osannolikt är bidragsberättigande. 6 procent skriver intyg utan kommentarer. Medan 13 procent låter bli att skriva intyg i ett sådant fall och förklarar varför.

5.4.2 Antalet beviljade bidrag

Antalet beviljade bidrag var som allra högst år 2009, stod sedan stilla ett antal år och började sedan falla brantare efter år 2014. Detta samtidigt som antalet ansökningar började minska – och har sedan minskat varje år. År 2021 är beviljandet nere på samma nivå som i slutet av 1990-talet.

Figur 2. Antalet beviljade bidrag 1974–2021

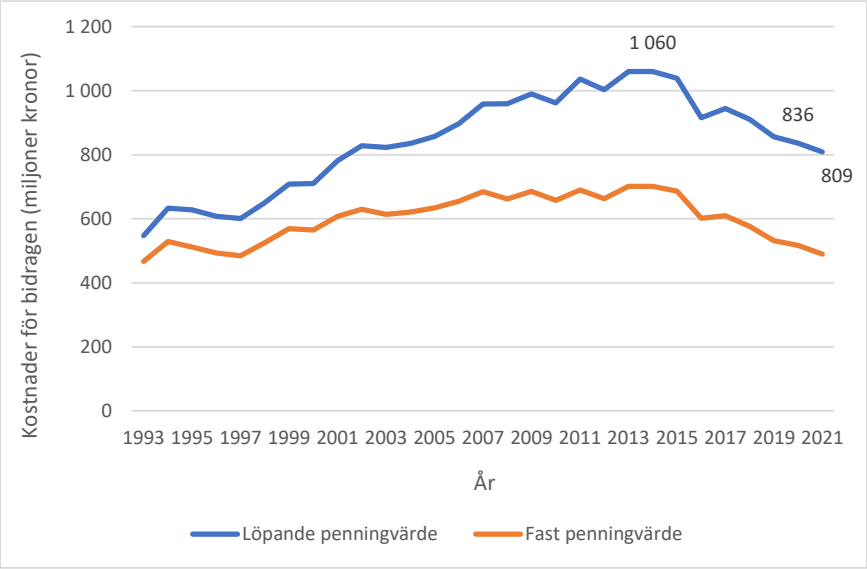
Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser helt eller delvis beviljade bostadsanpassnings- och reparations-bidrag.

5.4.3 Kostnadsutveckling

Summan av utbetalda bidragsbelopp följer samma mönster och var som högst år 2013 och har sedan fallit varje år såväl i fasta som i löpande priser (differensen åren 2016–2017 kan ha att göra med beräkningsmetoden för bortfallskompensation[6]). Även vad gäller utbetalade belopp så framgår av diagrammet nedan att beloppen är nere i samma nivåer som för 25 år sedan.

[6] Utvärderingen har beräknat beloppen i de kommuner som inte har svarat som ett genomsnitt av beloppssvaren året innan och året efter – om ett sådant funnits – och som en utveckling lik typkommuners utveckling, om svar från flera år saknats.

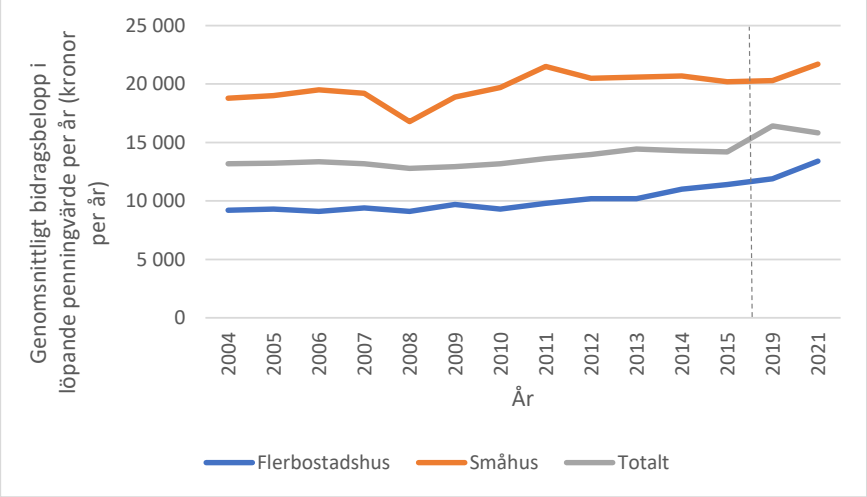
Figur 3. Summa utbetalade bidrag 1993–2021

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag.

Bidragsbeloppen per genomsnittligt bidrag har inte förändrats så mycket över tid. (Mätningar för åren 2016–2018 genomfördes inte.) De har stigit något de senaste åren för såväl småhus som för flerbostadshus. Eftersom andelen anpassningar i flerbostadshus är lägre och har ökat mer på senare år har det summerade genomsnittliga bidragsbeloppet minskat något efter år 2019.

Figur 4. Genomsnittliga bidragsbelopp 2004–2015, 2019–2021

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag.

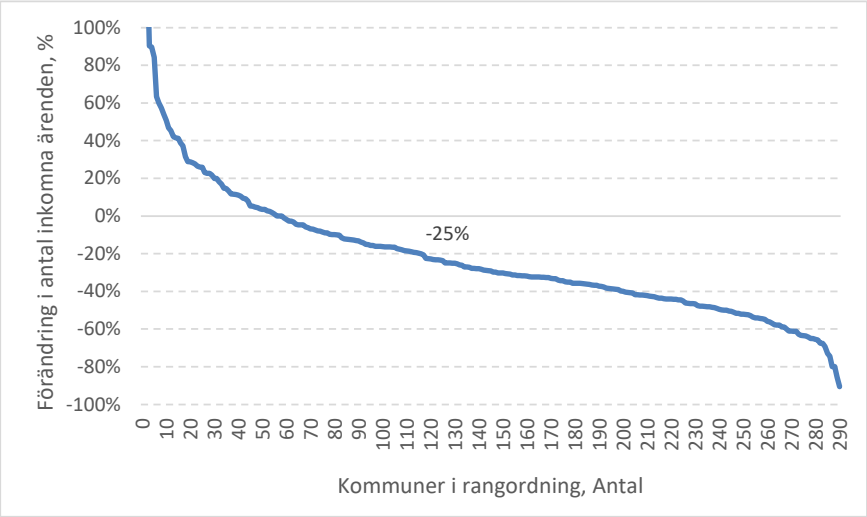
5.4.4 Övrig utveckling

5.4.4.1 Skillnader mellan kommuner och kommungrupper

Det finns stora skillnader i utveckling mellan kommunerna i såväl inkomna ansökningar som bidragsgivningen. I vissa kommuner har antalet ansökningar ökat kraftigt, medan de i andra har minskat kraftigt. Samma

mönster återfinns avseende bifallna ansökningar och utbetalade bidragssummor.

Figur 5. Inkomna ansökningar 2014–2021, rangordning av kommuner efter förändring av antal inkomna ansökningar

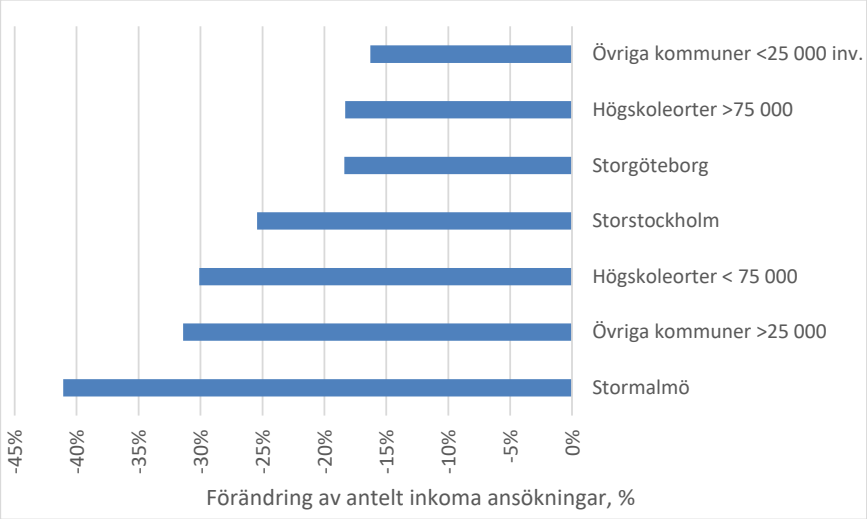

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag.

I små kommuner har antalet ansökningar minskat i lägre utsträckning än i övriga kommuntyper. I Stormalmö[7] har antalet inkomna ansökningar minskat med hela 41 procent. Observera att detta inte säger något om antalet ansökningar i relation till befolkningen eller antalet äldre.

[7] Med Stormalmö avses SCB:s kommungruppsindelning, Malmö kommun och dess kringkommuner (Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Skurup, Staffanstorp, Svedala, Trelleborg, Vellinge), Funktionella regioner och kommungrupper (scb.se).

Figur 6. Utveckling av inkomna ansökningar 2014–2021, procentuell förändring per kommuntyp (Boverkets indelning)

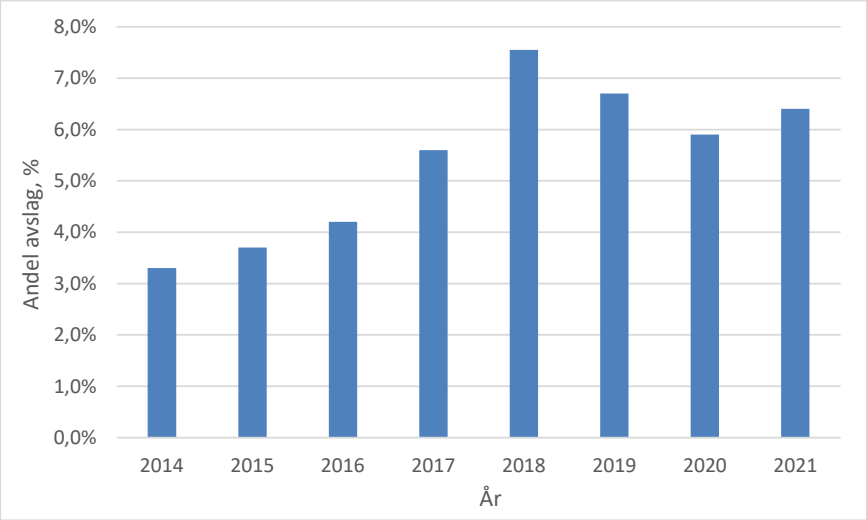

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag.

5.4.4.2 Avslag

Andelen avslag (beräknat som andel avslag under ett kalenderår i relation till antalet beslutade ärenden under samma kalenderår och ej hänsyn tagen till vilket år ansökningen inkom) var som högst år 2018. Vissa handläggare anser att ärendena idag i större utsträckning slås ihop, andra uppger att ärendena splittras upp mer.

Figur 7. Andel avslag 2014–2021 (avser summan av bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag)

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag, delvis avslagna bidrag är ej inkluderade.

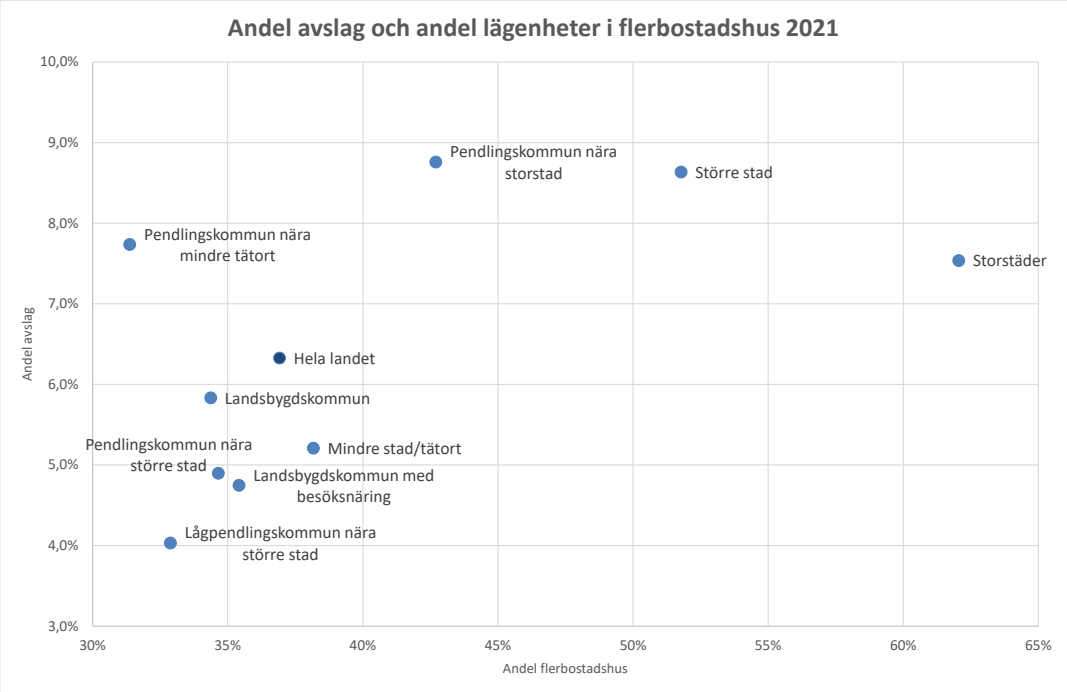
Även avslagen är ojämnt fördelade mellan olika kommuntyper. Men något särskilt mönster är svårt att urskilja. Störst andel avslag har storstäderna, men därefter kommer landsbygdskommunerna så någon trend från större till mindre kommuner finns inte.

Tabell 1. Genomsnittlig avslagsfrekvens för olika kommuntyper 2014–2021

Typ av kommun	Genomsnittlig avslags-frekvens 2014–2021
Storstäder	15 %
Landsbygdskommuner	14
Pendlingskommun nära storstad	14
Landsbygdskommun med besöksnäring	12
Större stad	12
Pendlingskommun nära större stad	10
Pendlingskommun nära mindre tätort	9
Mindre stad/tätort	9
Lågpendlingskommun nära större stad	0
Hela landet	**10 %**

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag, SKR:s kommunindelning[8] 2021.

Figur 8. Relation mellan andel avslag och bostäder i flerbostadshus 2021

Källa: Boverket, Kommunernas svar på Bostadsmarknadsenkäten respektive år.
Anm. Avser bostadsanpassnings- och reparationsbidrag.

Det ser dock ut att finnas ett visst samband mellan avslagsfrekvens och vilken typ av bostäder som är vanligast i kommunerna år 2021. Kommuner med en hög andel bostäder i flerbostadshus har ofta en högre avslagsfrekvens än kommuner med huvudsakligen småhus.

[8] Kommungruppsindelning | SKR

Anledningen till avslag varierar. Nedan listas de vanligaste svaren från kommunerna på frågan ”Uppskatta vilka de tre vanligaste skälen var till avslag avseende bostadsanpassningsbidrag (avser ej reparationsbidrag eller återställande) under 2021” i rangordning:

1. Åtgärden var inte nödvändig med hänsyn till funktionsnedsättningen.
2. Bostaden kunde anses ändamålsenlig utan den sökta åtgärden.
3. (8 §) Byggnadstekniska brister/eftersatt underhåll/brister i grundläggande bostadsfunktioner/avvikelser från bygglagstiftningens krav.
4. Behovet kunde tillgodoses med hjälpmedel.
5. Ansökan avsåg inte anpassning eller komplettering av fast funktion.
6. (10 §) Medgivande från fastighetsägare och/eller nyttjanderättshavare saknades.
7. (9 §) Ansökan avsåg byte till bostad som uppenbart var olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

5.4.5 Ansats till förklaringsmodell – hypoteser kring orsaker till utvecklingen

Det kan finnas många orsaker till att såväl ansökningar som beviljade bidrag och bidragssummor har sjunkit i antal på senare år. Eftersom de allra flesta anpassningar görs i bostäder där den sökande är äldre har antalet äldre och deras boendesituation och flyttmönster betydelse. Antalet och andelen äldre i befolkningen har ökat[9] och därmed borde antalet anpassningar också öka. Men de äldre idag är också friskare och rörligare än tidigare[10]. Och om de äldre i större utsträckning bor i redan anpassade bostäder så behövs färre anpassningar. Bostäder byggda på senare år har högre krav på tillgänglighet enligt byggreglerna[11]. Efter år 2007 har dock flyttfrekvenserna bland äldre minskat och det är idag en något större andel som bor kvar i sina småhus än före år 2007[12]. Det borde innebära att fler anpassningar sker i småhus och att de som utförs där genomsnittligt har en högre kostnad än anpassningar i flerbostadshus. Samtidigt visar statistiken ovan att en allt större andel anpassningar sker i flerbostadshus. Detta kan bero på att äldre i småhus i lägre utsträckning utnyttjar bidraget för att göra anpassningar i sin egen fastighet.

5.4.5.1 Andel äldre

I hela landet har antalet personer som är 85 år och äldre vuxit med 4,7 procent mellan 2014 och 2021. Mest har gruppen vuxit i högskoleorterna, det vill säga i större och medelstora städer och minst har den vuxit i små kommuner och i Storstockholmsområdet. Det ser inte ut att finnas ett direkt samband med utvecklingen av antalet inkomna ansökningar, mer än möjligen i de allra minsta kommunerna. Dessa har både en relativt liten

[9] SCB:s statistikdatabas.
[10] Centrum för Åldrande och Hälsa, AgeCap, vid Göteborgs Universitet.
[11] Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR.
[12] SCB:s statistikdatabas.

minskning av antalet inkomna ansökningar och en relativt låg tillväxt i befolkningen 85 år och äldre. Dessa kommuner har dock en betydligt högre andel äldre i den totala befolkningen.

Tabell 2. Tillväxt av antalet personer 85 år och äldre mellan 2014 och 2021

Typ av kommun	Tillväxt av antalet personer 85 år och äldre mellan 2014 och 2021, %
Högskoleorter < 75 000 invånare	8,2 %
Högskoleorter > 75 000 invånare	6,6
Storgöteborg	5,9
Övriga kommuner > 25 000 invånare	5,0
Stormalmö	4,5
Storstockholm	3,0
Övriga kommuner < 25 000 invånare	2,8
Hela landet	**4,7**

Källa: SCB, Beräkning av Boverket.

5.4.5.2 Äldres boendeformer och flyttmönster

I och med införandet av 2018 års lag togs möjligheten att få bostadsanpassningar i särskilt boende bort. Det kan ha medfört en minskning i ansökningar om bostadsanpassningar. De motsvarade dock en mycket låg andel av de totala kostnaderna. Kommunerna, som ofta betonar vikten av de äldres möjligheter att bo kvar hemma, utökar helst hemtjänstens verksamhet framför att erbjuda särskilt boende till höga kostnader.

Både antalet och andelen äldre som bor i särskilt boende har minskat mellan 2013 och 2021, vilket delvis kan vara en följd av coronapandemin. Men andelen har gått ner över flera år och var lägre även 2018 än 2013[13].

En allt större andel av befolkningen kommer att vara äldre framöver enligt befolkningsprognoserna. Ett problem som uppmärksammats på senare tid är ofrivillig ensamhet bland äldre. I november 2022 föreslog regeringen en treårig gemensamhetssatsning för att förebygga och bryta ofrivillig ensamhet[14]. Under 2023 tilldelas kommunerna öronmärkta pengar för att arbeta med frågan[15]. Ofrivillig ensamhet leder till försämrad hälsa och lägre livskvalitet och välbefinnande hos äldre. Kvarboende är ofta önskvärt bland äldre, men inte alltid. Det kan även förknippas med ensamhet och otrygghet. Få kommuner har idag en plan för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre.

[13] SCB:s statistikdatabas.
[14] Regeringen satsar på att förebygga och bryta ofrivillig ensamhet - Regeringen.se. Hämtad 2023-02-23.
[15] Uppdrag att betala ut statsbidrag till kommunerna för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer genom hälsosamtal - Regeringen.se. Hämtad 2023-02-23.

Äldre bor i allt högre utsträckning kvar i sina bostäder. Andelen äldre äldre (80 år och äldre) som bor i småhus har ökat med fem procentenheter (från 37 procent till 42 procent) mellan 2013 och 2021. Idag bor över hälften av pensionärerna (65 år och äldre) i småhus. Flyttintensiteten bland äldre har minskat de senaste femton åren[16]. Det gäller såväl åldersgruppen unga seniorer (55–74 år) som äldre äldre (80 år och äldre). Detta borde öka antalet ansökningar av bostadsanpassningsbidrag. Men i åldersgruppen 60–65 år bor en större andel i flerbostadshus år 2021 än år 2013. Nedan undersöks sambandet mellan äldres boende och utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget.

Statistiska analyser har genomförts för att studera sambandet mellan nivå på och förändringar av bostadsanpassningsbidraget på kommunnivå och ett antal variabler som skulle kunna förklara skillnader mellan kommunerna och nedgången i antal beviljade bostadsanpassningsbidrag 2014–2021. Bostadsbeståndets struktur och äldres boende har studerats i olika typkommuner. En utförlig beskrivning av data, metod och resultat återfinns i bilaga 2.

Mellan 2013 och 2021 ökade andelen äldre (70 år och äldre) som bor i nyare bostäder med moderna tillgänglighetskrav (beräknat på hus byggda 2010 eller senare). Nästan 51 000 fler bor i nyare flerbostadshus och över 12 000 fler bor i nyare småhus. Detta faktum borde minska antalet ansökningar, men det finns inte något samband mellan andel som bor i nyare flerbostadshus och utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget i kommunerna. Det är dock i början av den undersökta perioden ytterst få som bor i nyare bostäder, vilket gör beräkningarna mer osäkra.

Men det finns ett positivt samband mellan antal bifallna ansökningar i relation till antal äldre (över 70 år) som bor i flerbostadshus. Vilken typ av kommun (enligt SKR:s kommungruppsindelning 2021[17]) det gäller har ingen betydelse. Det är andelen flerbostadshus som har betydelse.

I analysen av sambandet mellan utvecklingen av bidraget och andel äldre i flerbostadshus över tid blir sambandet tydligare. I kommuner där antal äldre i flerbostadshus ökar över tid har bostadsanpassningsbidraget minskat mer än i kommuner där äldre i flerbostadshus inte ökar lika mycket. Det gäller även när analysen kontrollerar för typ av kommun, det vill säga att utvecklingen inte beror på kommuntyp.

Frågan är om det är flerbostadshus i sig som har lägre behov av anpassningar än småhus. Eller om de som äger småhus själva anpassar sina bostäder efter sina behov utan att ansöka om bostadsanpassningsbidrag. Eller om äldre som flyttar till flerbostadshus ser till att flytta in i det som

[16] SCB:s statistikdatabas.
[17] Kommungruppsindelning | SKR. Hämtad 2023-02-23.

redan är anpassat. Vid analysen av hur andel äldre i nybyggda bostäder hänger ihop med förändringen av bostadsanpassningsbidraget är det snarast antalet äldre i äldre flerbostadshus som driver utvecklingen. Boverkets slutsats är att när äldre flyttar till flerbostadshus – oavsett produktionstidpunkt – så minskar behovet av bostadsanpassning. En annan förklaring kan vara att boende i flerbostadshus generellt är mindre benägna att söka och/eller att beviljas bostadsanpassning. Något som skulle kunna förklaras av varierande möjligheter att få medgivande från fastighetsägare.

5.4.5.3 Äldres hälsa

Medellivslängden fortsätter att öka i Sverige och vid pensionsåldern lever kvinnor idag i genomsnitt 22 år ytterligare och män i 20 år ytterligare. Vid uppnådda 80 års ålder lever kvinnor i genomsnitt ytterligare i 10 år till medan männen lever i knappt 8 år till[18]. Andelen äldre med hemtjänstbeslut har minskat något mellan 2014 och 2021, men antalet ökar nu[19]. Äldre i dag är friskare än de var tidigare. Detta faktum borde minska ansökningarna om bostadsanpassning.

”Allt fler och friskare äldre personer är en stor global framgång, men också en stor samhällsutmaning eftersom det bland annat innebär att fler pensionärer behöver försörjas och att antalet personer med demens kommer att öka” skriver forskare vid Forskningen inom Centrum för Åldrande och Hälsa, AgeCap, vid Göteborgs Universitet. ”Dagens 70-åringar är oerhört mycket mer aktiva än på 1970-talet, man är fysiskt och intellektuellt i bättre skick. Många 70-åringar har en hälsa som motsvarar den som en 50-åring hade för 40 år sedan. Tidigare var fler kroppsarbetare, vilket innebar att de var utslitna när de gick i pension. Äldre personers rörlighet har förbättrats på många plan tack vare nya behandlingsmöjligheter.”[20]

I rapporten ”70 är det nya 50” av Ingemar Skoog[21] konstateras att ”70-åringar idag har betydligt bättra kognitiv och spatial förmåga och att det beror på flera saker, bland annat på bättre livsstil – vi vet mer och mer om bra kost, hälsa och fysisk träning.”

5.4.5.4 Resurser hos kommuner och intygsskrivare

I kommunenkäten påpekar många handläggare att den nya lagen har inneburit en större tydlighet och att man därför har enklare och snabbare rutiner för att avgöra ärenden idag än man hade tidigare. Men det finns också de handläggare som påpekar att kommunen blivit mer restriktiv i sin bidragsgivning och i sin handläggning. Några få kommuner påpekar att

[18] SCB:s statistikdatabas.
[19] Statistik från Socialstyrelsen.
[20] Ingmar Skoog, professor i psykiatri, artikel i Vård och Hälsa, den 15 mars 2017, om ”Friskare äldre”
[21] Delegationen för senior arbetskraft, rapport 21, SOU, S 2018:10, Rapport 21 70 är det nya 50 (regeringen.se).

besparingar inom kommunerna också påverkar villigheten att bevilja bidrag. 12 procent av kommunerna svarar att kommunens kostnader har minskat till följd av den nya lagstiftningen och 5 procent uppger att kostnaderna ökat.

I kommunenkäten svarar 16 procent av kommunerna att handläggningstiderna har ökat på senare år och 14 procent uppger att den minskat. 44 procent svarar att det inte är någon skillnad och resten (relativt många – flera är nya som handläggare) vet inte.

Drygt 10 procent av kommunerna svarar att antalet handläggare på kommunen minskat de senaste åren (efter 2014), men lika många kommuner uppger att antalet tjänster har ökat. Under coronapandemin såg ungefär hälften av kommunerna en minskning i antalet ansökningar.

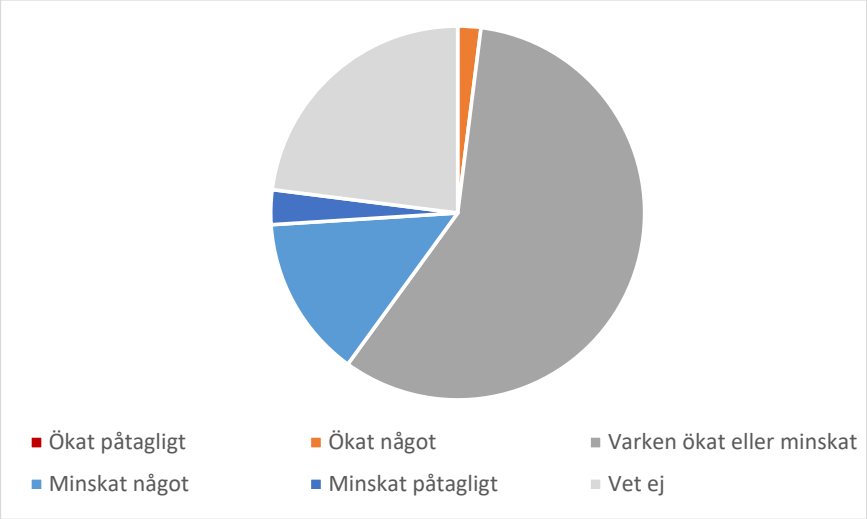
I enkäten till arbetsterapeuterna ställdes frågan om vad som kan begränsa intygsskrivningen. Bristen på arbetsterapeuter uppges som ett skäl. Över hälften av de svarande uppger att det finns en brist inom den egna verksamheten. På regional nivå svarar hela 61 procent att det finns en brist. 29 procent anser inte att det finns någon brist. 24 procent anger att det är bristande resurser för intygsskrivning – även detta en större andel inom regional och privat verksamhet än inom kommunal. De flesta säger att det påverkar väntetiderna (61 procent) för sökanden. 16 procent uppger att det påverkar antalet hembesök och därmed intygens kvalitet medan 11 procent uppger att det blir färre hembesök men inte nödvändigtvis sämre kvalitet.

5.4.5.5 Påverkade den nya lagen utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget?

Analyser har också gjorts för att studera om minskningen av beviljade bostadsanpassningsbidrag beror på 2018 års lag. Boverket har sedan tidigare kännedom om att nedgången i såväl ansökningar som bifallna ansökningar och utbetalade bidrag har sjunkit sedan 2014. Men kan det påvisas att den nya lagen skyndade på utvecklingen?

Boverket bad handläggarna i kommunerna att svara på frågan om den nya lagen påverkat antalet inkomna ärenden till kommunen. Nedan visas svaren:

Figur 9. Har den nya lagen påverkat antalet inkomna ärenden till kommunen? Andel, % av svarande

Källa: Boverket, Enkät till kommunerna 2022.

De allra flesta (58 procent) svarar att lagändringen varken ökat eller minskat antalet inkomna ärenden. 17 procent uppger dock att lagen minskat antalet inkomna ärenden, medan bara 2 procent uppger att lagen ökat (något) antalet bidragsansökningar.

7–8 procent av de svarande uppger att den nya lagen ökat de sökandes möjligheter att få bidrag. Ungefär lika många uppger att möjligheterna minskat. En majoritet svarar dock att den varken ökat eller minskat möjligheterna att få bidrag.

Utredningen har delat in kommunerna i två grupper – de som innan lagändringen hade få bifallna ansökningar per äldre (restriktiva kommuner) och de som hade fler bifallna ansökningar per äldre (mindre restriktiva kommuner). Resultatet visar att det är de mindre restriktiva kommunerna som blir mer restriktiva i sin bidragsgivning efter 2018. Resultatet beror inte på vilken typ av kommungrupp som kommunen tillhör. Det är dessutom så att förändringen, att de restriktiva kommunerna blev mindre restriktiva, skedde redan år 2017, vilket ytterligare tyder på att just lagändringen 2018 inte påverkade utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Det vi kan se är snarare en trendmässig minskning av antal beviljade ansökningar om bostadsanpassningsbidrag under en längre tidsperiod. Detta beror, som framgår ovan, delvis på att antalet äldre i flerbostadshus ökat. (Bilaga 2.)

5.4.5.6 Vad har påverkat kommunernas avslag över tid?

I detta avsnitt undersöks andel avslagna ansökningar i stället för att analysera andel bifall. Då bekräftas resultatet att nedgången inte kan kopplas till lagändringen 2018. De kommuner som varit mindre restriktiva – det vill säga haft en låg andel avslag innan 2018 – ökar sin andel avslag relativt sett efter 2018 gentemot den restriktiva gruppen av kommuner som

hade en hög andel avslag i perioden innan. Alltså tvärtemot vad som borde vara fallet om de restriktiva kommunerna tilläts bli ännu mer restriktiva efter 2018 (se bilaga 2). Resultatet kvarstår även när hänsyn tas till vilken kommuntyp som kommunerna tillhör. Detta resultat innebär att det inte är troligt att något hände med avslagsfrekvensen i och med 2018 års lagändring.

När arbetsterapeuterna bedömde vad de tror att nedgången i antalet beviljade bostadsanpassningsbidrag beror på fördelar sig svaren så här av de alternativ de hade att välja på i enkäten:

23 %	Hjälpmedel ersätter bostadsanpassning, till exempel tröskelkilar i gummi
20 %	För hårda villkor i lagen om bostadsanpassningsbidrag
19 %	Sökanden får inte hjälp med sin ansökan
15 %	Sökanden får inte hjälp med att välja entreprenör och att låta utföra anpassningen efter ett positivt bidragsbeslut
10 %	Sökande flyttar i högre utsträckning, hög nyproduktion av bostäder
3 %	Svårt att få tag på intygsgivare
7 %	Annan förklaring

5.4.5.7 Nyheter i 2018 års lag

Det finns nyheter i 2018 års lag som kan ha påverkat sökandes möjligheter att få bostadsanpassningsbidrag. Kommunerna fick svara i vilken omfattning de trodde att förändringarna kan ha påverkat.

Tabell 3. ”Hur bedömer ni att lag 2018:222 om bostadsanpassningsbidrag har påverkat sökandes möjligheter att få bostadsanpassningsbidrag jämfört med lag 1992:1574 om bostadsanpassningsbidrag med hänsyn tagen till nedanstående förändringar:” Svarsprocent, %

Fråga	Ökat	Minskat	Ingen skillnad	Vet ej
§ 5 bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel	1 %	25 %	54 %	20 %
§ 5 bidrag lämnas även för komplettering av fasta funktioner	6	5	66	23
§ 8 ansökan kan avslås med hänvisning till bostadens skick	13	18	41	28
§ 9 möjligheten att få bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad	32	18	22	28
§ 10 krav på fastighetsägarens medgivande	4	29	48	20
§ 3 det är alltid personen med funktionsnedsättning som ska vara den formella parten i ärendet	3	1	72	24

Källa: Boverket, Kommunernas svar på enkät 2021.

Störst andel svarande, 29 procent, anger att det är fastighetsägarens medgivande som påverkat den sökandes möjligheter att få bidrag jämfört med tidigare.

Därefter kommer kravet att bidrag inte ges om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel. Här har det betydelse att hjälpmedelsutbudet ökat i många regioner på senare år. 27 procent av kommunerna uppger att utbudet ökat medan 13 procent uppger att det minskat. 53 procent av kommunerna avslår vanligtvis ansökan om bostadsanpassningsbidrag med hänvisning till att det står klart att hjälpmedel kan tillgodose behovet och 36 procent avslår för att hjälpmedel bör kunna tillgodose behovet.

5.4.5.8 Slutsatser

Det är många faktorer som ändrats avseende äldres boendesituation och hälsa på senare år. Boverket har inte funnit något som pekar på att den nya lagen år 2018 som sådan skulle ha påverkat möjligheten att vare sig ansöka om bidrag eller att bevilja bidrag från kommunernas sida. Nedgången i antalet ansökningar och minskningen av kommunernas kostnader har pågått en länge tid och påverkats av en mängd faktorer – en del som borde påverka ansökningarna i positiv riktning, andra i negativ

En nyhet i lagen som dock skulle ha kunnat minska kostnaderna är kravet på medgivande och utfästelse från bostadens ägare enligt 10 §. Något sådant krav fanns inte i 1992 års lag men däremot i Boverkets föreskrifter (1992:64) till den lagen fram till den 1 januari 2015. Då togs kravet bort efter en dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2014 referat 81) som ansåg att föreskriften var ogiltig. Under de år då det alltså saknades ett krav på medgivande och utfästelse från bostadens ägare informerade dock kommunerna sökandena om riskerna med att utföra åtgärder utan medgivande. Det borde därför inte varit vanligt förekommande att bidrag utbetalades vid avsaknad av sådant medgivande. Därmed har detta att kravet på medgivande infördes i 2018 års lag sannolikt inte påverkat kostnaderna i någon väsentlig omfattning.

En av nyheterna i 2018 års lag var att särskilda boendeformer undantas från bidraget, men den sammanlagda kostnaden för anpassningar i sådana boendeformer brukade uppgå till cirka 1 procent av den totala kostnaden för bostadsanpassningsbidraget.

Vad gäller minskningen av beviljade ansökningar om rullstolsgarage så kan Boverket se en effekt efter domen från Högsta förvaltningsdomstolen. När Boverket frågar om när arbetsterapeuterna anser att nedgången i antalet beviljade bidrag började uppger de allra flesta att det pågått i många år, medan andra (ofta de som inte arbetat så länge med intygsskrivning) nämner årtalen 2018–2020. Men de allra flesta (42 procent) uppger att de är osäkra på om de upplever försämringar i livsmiljön för

personer med funktionsnedsättningar kopplat till minskat bostadsanpassningsbidrag.

Det framgår vidare att kommunerna anser att den ändrade sökandekretsen, det vill säga att det alltid är personen med funktionsnedsättning som ska vara sökande, inte påverkat möjligheten att få bidrag.

5.4.6 Bostadsanpassningsbidrag till kvinnor och män

I undersökningen till kommunerna om utfallet av utbetalda bidrag under 2021 var det, liksom tidigare år, fler kvinnor som beviljats bidrag (60 procent), medan de genomsnittliga bidragssummorna för män var högre. Männen fick 45 procent av bidragssumman och i genomsnitt drygt 17 000 kronor per bidrag i jämförelse med kvinnornas 14 000 kronor.

Brukarorganisationerna påtalar i utvärderingens enkät att det förefaller som om män har lättare att få anpassningar och att det särskilt gäller dyrare åtgärder.

5.4.7 Bostadsanpassningar till barn

De allra flesta bostadsanpassningsbidrag går till äldre personer med funktionsnedsättningar som beror på åldrandet. Under 2021 gick 2,7 procent av bidragen till personer under 18 år. I 26 procent av de svarande kommunerna betalades inte något enda bidrag ut till en person under 18 år. Men summorna som betalas ut till barn och unga är i genomsnitt drygt tre gånger så höga som de som betalas ut till vuxna och stod för drygt åtta procent av bidragssumman under 2021.

I enkäten till brukarorganisationerna svarar samtliga organisationer att de inte tror att barnkonventionen påverkat ärendena av bostadsanpassningsbidrag. Organisationerna påtalar okunskap och att hänvisning sker till assistans och anhöriga i stället för att genom anpassningar öka barnets självständighet.

6 Överväganden

6.1 Boverkets förslag

Regeringsuppdraget omfattar att identifiera eventuella hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar och att lämna förslag på lösningar.

Hinder kan uppstå om personen saknar förmåga att själv göra en ansökan liksom om personen inte har möjlighet att efter ett positivt beslut genomföra anpassningen. Boverket behandlar dessa frågor i avsnitt 7.1.

I detta kapitel presentar Boverket förslag kopplade till de olika villkoren för bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag. Dessutom lämnas förslag riktade till ägare av bostadshus, framför allt hyresvärdar och bostadsrättsföreningar.

Lagens villkor för bidrag utgör förstås hinder för dem som inte uppfyller dessa. Boverket har dock riktat in sig på hinder till följd av att tillämpningen av villkoren avviker från lagstiftarens uttalade eller troliga avsikt och föreslår förtydliganden av vissa bestämmelser för att syftet med lagstiftningen ska få ökat genomslag. Det gäller till exempel förslaget om bostadens skick (avsnitt 6.6) och förslaget att de särskilda villkoren för bidrag vid byte av bostad inte ska gälla när den nya bostaden är beslutad eller anvisad av en myndighet (avsnitt 6.7).

Ett annat förslag är en följd av en dom från Högsta förvaltningsdomstolen som pekas ut särskilt i regeringsuppdraget (HFD 2020 referat 70). Domstolen fann att ett lätt flyttbart rullstolsgarage inte var en komplettering av en fast funktion i bostaden och därför inte var bidragsberättigande. Efter domen så har det varit ett markant mindre antal beviljade bostadsanpassningar i form av rullstolsgarage. Boverket föreslår därför ändringar för att göra lätt flyttbara rullstolsgarage bidragsberättigande (avsnitt 6.4).

För att motverka problem som kan uppstå när anpassningar har beviljats i allmänna utrymmen i flerbostadshus föreslår Boverket att ägare av flerbostadshus ska få ökade möjligheter att överta bostadsanpassningsbidrag och dessutom kunna beviljas reparationsbidrag efter ett övertagande (avsnitt 6.3). Ändringar i förutsättningarna för det så kallade återställningsbidraget föreslås också. Detta bidrag ska uppmuntra till exempel hyresvärdar och bostadsrättsföreningar att gå med på att de boende får genomföra anpassningar. (Avsnitt 6.9.)

Boverket föreslår ändringar även i vissa andra delar. Det gäller bland annat vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans och ändrad sökandekrets i vissa fall (avsnitt 6.2). Dessutom återförs familjehem för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om

stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) till lagen om bostadsanpassningsbidrag (avsnitt 6.5). Reparationsbidraget utvidgas för att omfatta anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag (avsnitt 6.8).

6.2 Ändringar i fråga om vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans och delvis ändrad sökandekrets

Boverkets förslag: Det införs en särskild bestämmelse i lagen om bostadsanpassningsbidrag som avviker från föräldrabalken i fråga om vårdnadshavares ställföreträdarskap. Är sökanden under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet enbart av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet. Det gäller även om den föräldern inte är vårdnadshavare för barnet. Förslaget är ett alternativ till att göra ändringar i föräldrabalken. Det görs vidare två undantag från att det är personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bidrag. Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person under 18 år ska sökas av och lämnas till den som har uppdraget som familjehem. Ansökan vid så kallat periodiskt boende ska göras av den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.

6.2.1 Bakgrund

Enligt den nuvarande lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag är det personen med funktionsnedsättning som ansöker om bidraget (3 § första stycket). Det gäller även vid så kallat periodiskt boende. Det vill säga när anpassning ska göras hos en person som åtagit sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av person med funktionsnedsättning i sin bostad (3 § andra stycket). Här avses bland annat situationen där barn med funktionsnedsättning bor växelvis hos sina föräldrar. (Proposition 2017/18:80 sidan 68.)

Nuvarande ordning i fråga om vem som ska ansöka om och beviljas bidraget var en nyhet i 2018 års lag om bostadsanpassningsbidrag. Enligt 1992 års lag var det den som ägde en bostad för permanent bruk eller som innehade en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt som ansökte om bidraget för egen eller hushållsmedlems räkning. Under Boverkets översyn av 1992 års lag kom myndigheten fram till att den ordningen borde bestå. Regeringen höll inte med och framförde i propositionen till den nuvarande lagen att samhällets ansvar för att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att vara fullt delaktiga och leva självständigt var det mer överordnade argumentet. För att uppfylla målet med funktionshinderspolitiken ansåg regeringen att all diskussion om hur och när en anpassning ska utföras ska föras med den person vars behov ska tillgodoses med bostadsanpassningsbidrag. Om personen med funktionsnedsättning alltid är part i ärendet, så ges vederbörande även rätt att överklaga beslut

och att själv besluta om installerandet respektive bortmonteringen av anpassningen. Regeringen hänvisade också till att det var mycket angeläget att enskildas integritet skyddades och åberopade artikel 22 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Socialstyrelsen hade i sitt remissvar framfört att det kunde uppstå svårigheter vid hanteringen av barnärenden om vårdnadshavarna inte bor tillsammans och den ena vårdnadshavaren motsatte sig bostadsanpassningen. Regeringen menade dock att det i de fall där åtgärden bedömdes nödvändig fanns andra alternativ, exempelvis bistånd genom socialtjänstlagen (2001:453) där alla ärenden ska behandlas med hänsyn till barnets bästa. (Proposition 2017/18:80 sidorna 23–24.)

Personen med funktionsnedsättning är alltså alltid part i ärenden om bostadsanpassningsbidrag. Den som är under 18 år företräds normalt av vårdnadshavare. Vanligen är båda föräldrarna vårdnadshavare.[22] Det gäller även när föräldrarna inte bor tillsammans,[23] vilket medför att båda ska underteckna ansökan och att till exempel kommunicering enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900) ska göras med båda föräldrarna. Det är alltså inte tillräckligt att den vårdnadshavare vars bostad ska anpassas undertecknar ansökan och i övrigt företräder barnet under ansökningsprocessen.

Nämnas kan att även barnet självt, utifrån ålder och mognad, ska ges möjlighet att höras under handläggningen. Det följer av artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter som numera gäller som svensk lag.[24]

Under 2021 gick 2,7 procent av antalet beviljade bostadsanpassningsbidrag till personer under 18 år.

Föreningen Kommunal Bostadsanpassning (FKBo) har under utredningen framfört att det förekommer att handläggningen fördröjs på grund av svårigheter att nå en vårdnadshavare eller för att det råder meningsskiljaktigheter mellan vårdnadshavarna och den ene därför förhalar ansökan. Även i kommunenkäten nämns detta som ett problem och att det till och med medfört att bidrag inte kunnat beviljas.

I föräldrabalken ges vissa möjligheter att frångå kravet på båda vårdnadshavares medverkan.

Enligt 6 kapitlet 13 § andra stycket föräldrabalken kan den ena av två vårdnadshavare ensam bestämma i vissa situationer som inte kan uppskjutas utan olägenhet. Men bara om den andra är sjuk, frånvarande eller

[22] 10 kap 2 § föräldrabalken.
[23] Se Statistikmyndighetens, SCB, webbplats: Vårdnadshavare för hemmaboende barn 0-17 år, antal efter kön, vårdnadshavare, familjetyp och år. PxWeb (scb.se).
[24] Se 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter samt den allmänna kommentaren till artikeln, till exempel punkten 32.

av annan orsak förhindrad. Bestämmelsen erbjuder alltså ingen lösning vid osämja mellan vårdnadshavarna.

I 6 kapitlet 13 a § föräldrabalken ges en annan lösning som kan användas även vid oenighet mellan två vårdnadshavare. Socialnämnden ges möjlighet att i vissa fall besluta att en åtgärd av det slag som räknas upp i bestämmelsen och som bara den ena vårdnadshavaren samtycker till får utföras ändå. Åtgärder enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag nämns inte.

6.2.2 Överväganden

6.2.2.1 Företrädare för barnet när föräldrarna inte bor tillsammans och anpassning ska göras hos den ena föräldern

Boverket har ingen statistik över hur vanligt det är att anpassningar för barn inte kommer till stånd överhuvudtaget eller försenas på grund av att en vårdnadshavare inte kan eller vill medverka till en ansökan om anpassning i den andra förälderns bostad. Det är dock svårt att se att en vårdnadshavare som inte bor i bostaden som ska anpassas kan ha goda skäl för att hindra en anpassning för barnet hos den andra föräldern. Och detta oavsett om den andra föräldern, vars bostad ska anpassas, är vårdnadshavare eller inte. Sverige har genom barnkonventionen förbundit sig att i allt se till barnets bästa (artikel 3) och att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen (artikel 4), till exempel de särskilda rättigheterna för barn med funktionsnedsättning (artikel 23) och barns rätt till sådan levnadsstandard som krävs för barnets utveckling (artikel 27). Att anpassningen blir till det bästa för barnet borde säkerställas av att behovet ska styrkas av intyg från sakkunnig, kommunens utredningsansvar enligt förvaltningslagen (2017:900) samt att barn själva, som redan nämnts ovan, kan ha rätt att komma till tals i enlighet med barnkonventionen.

För att lösa problemet med att en vårdnadshavare kan förhindra en anpassning hos den andra föräldern vore det möjligen lämpligt att i första hand finna en lösning genom kompletteringar i föräldrabalken. I så fall företrädesvis en reglering vid sidan av de ovannämnda lagrummen i föräldrabalkens sjätte kapitel vilka är skrivna för situationen där barnet har två vårdnadshavare. I ett ärende om bostadsanpassningsbidrag kan problem uppstå inte bara vid gemensam vårdnad utan också när den ena föräldern har ensam vårdnad och inte kan eller vill medverka till att den andra förälderns bostad anpassas för barnet.

Boverket lämnar inget förslag på hur en ändring i föräldrabalken skulle kunna se ut. Som en alternativ lösning föreslår Boverket en ändring i lagen om bostadsanpassningsbidrag genom en komplettering av 3 §. Det

vill säga en specialreglering, vilket finns inom andra områden.[25] Är sökanden under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans ska barnet företrädas enbart av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet. Det gäller även om den föräldern inte är vårdnadshavare för barnet.

Om den förälder som inte bor i bostaden som ska anpassas är ägare till eller har nyttjanderätt till bostaden krävs ett medgivande enligt lagens 10 §. Kravet kan medföra att en förälder, trots en eventuell ändring i ställföreträdarskap enligt förslaget ovan, fortfarande kan förhindra en anpassning. Boverket ser dock ingen lösning på detta problem, eftersom kravet på medgivande svårligen kan inskränkas. Å andra sidan borde problemet vara mycket begränsat, även om det förekommer att bodelningar drar ut på tiden.

Boverket föreslår även andra ändringar i 3 § som framgår under nästa rubrik.

6.2.2.2 Ansökan när anpassning ska göras för barn i familjehem eller i ett periodiskt boende hos någon annan än förälder

Som framgått ovan är bestämmelsen om periodiskt boende i 3 § andra stycket tillämplig när ett barn bor växelvis hos sina föräldrar. Bidrag enligt bestämmelserna om så kallat periodiskt boende kan bli aktuellt också när barnet behöver anpassningar hos någon annan person än förälder. Det kan också finnas behov av anpassningar för barn i familjehem. Som framgår av avsnitt 6.5 föreslår Boverket att den som bor i ett familjehem enligt LSS inte längre ska undantas från lagens tillämpningsområde. Den som bor i ett familjehem enligt socialtjänstlagen, eventuellt i kombination med lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), omfattas redan i dag av bidraget. För bidrag krävs att familjehemmet kan anses utgöra barnets permanenta boende eller att villkoren för periodiskt boende är uppfyllda (se mer om detta i avsnitt 6.5).

Är båda föräldrarna vårdnadshavare krävs bådas medverkan redan vid ett beslut om familjehemsplacering, såvida placeringen inte görs enligt LVU. Bådas medverkan krävs också om ett barn ska vistas periodiskt hos till exempel en stödfamilj. Det borde då inte uppkomma många situationer där vårdnadshavarna därefter inte kan samverka för att företräda barnet vid en ansökan om bostadsanpassningsbidrag. Det kan dock inte uteslutas helt, samtidigt som det är svårt att lösa detta genom att i lagen om bostadsanpassningsbidrag ange vem av vårdnadshavarna som i ett sådant fall ska företräda barnet. Det förekommer att vårdnaden överflyttas på den eller de som har uppdraget som familjehem och för ett sådant fall borde rådande lösning kunna fungera, det vill säga att barnet är sökanden och att talan förs av familjehemsföräldrarna. Boverket föreslår dock en

[25] Till exempel i brottsskadelagen (2014:322), folkbokföringslagen (1991:481), passlagen (1978:302) och skollagen (2010:800).

generell lösning för anpassningar för barn vid periodiskt boende hos annan än förälder och i familjehem. Ansökan ska då göras av och bidraget lämnas till den vars bostad ska anpassas. Boverkets förslag begränsas till de ärenden där barnet är under 18 år när ansökan görs. I ett sådant fall behöver barnet ändå företrädas av en vuxen person. De möjligheter till inflytande som barnkonventionen erbjuder i till exempel artikel 12 kan göras gällande också när barnet inte är formell part i ärendet. Det räcker att barnet berörs. Eventuellt känsliga uppgifter i intyg som styrker behovet av anpassning borde sannolikt ändå bli kända för familjehemmet eller den som gör ett åtagande om periodiskt boende. Det finns dessutom praktiska fördelar med att låta den eller de som har uppdraget som familjehem eller gör åtagandet för periodiskt boende att ansöka om bidraget. Ansökan ska göras hos kommunen där bostaden är belägen. Personen med funktionsnedsättning, liksom ställföreträdare, kan befinna sig långt från bostaden som ska anpassas, vilket kan vara opraktiskt vid kontakter med hantverkare och kommunens handläggare av bostadsanpassningsbidrag. Trots dessa praktiska fördelar begränsar sig dock Boverkets förslag till personer som ännu inte fyllt 18 år när ansökan görs. Huvudregeln ska förbli att personen med funktionsnedsättning ska vara sökande. Undantagen ska begränsas i möjligaste mån.

6.2.2.3 Reparationsbidrag

Motsvarande ändringar som föreslås ovan för bostadsanpassningsbidraget ska gälla vid ansökan om reparationsbidrag (avsnitt 6.8).

6.2.2.4 Språkliga ändringar i 5, 7 och 11 §§

Om förslaget om en delvis ändrad sökandekrets går igenom behöver ”sökanden” ersättas med ”personen med funktionsnedsättning” i 5 och 7 §§ och med ”en person med funktionsnedsättning” i 11 §.

6.3 Ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag samt reparationsbidrag efter ett övertagande

Boverkets förslag: I de fall en ansökan om bostadsanpassningsbidrag avser åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt i ett flerbostadshus måste sökanden, innan kommunen kan bevilja bidrag, ha erbjudit ägaren av bostadshuset att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag. Vidare blir det möjligt med reparationsbidrag efter ett övertagande.

6.3.1 Bakgrund

Av 4 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag framgår att ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt, om sökanden och ägaren är överens om det. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget

har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser.

Enligt 11 § samma lag följer att reparationsbidrag inte lämnas om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §.

Möjligheten till övertagande av bostadsanpassningsbidrag tillkom genom 2018 års lag om bostadsanpassningsbidrag och motiverades bland annat med att ett övertagande förenklar processen för anpassningsärenden i allmänna utrymmen, och innebär en möjlighet att undanröja oklarheter om äganderätten med mera för de åtgärder som tillkommit i sådana utrymmen genom bostadsanpassningsbidrag.

Av statistik framgår att övertagande har utnyttjats i en liten omfattning sedan tillkomsten av den nya lagen 2018. Likaså erfar Boverket att det råder olikheter i landet över hur möjligheten till övertagande hanteras. En del kommuner arbetar mer aktivt för övertaganden medan andra kommuner ännu inte uppmärksammar denna möjlighet i samma omfattning. År 2021 förekom till exempel totalt cirka 240 fall av övertagande av anpassningsåtgärder i anslutning till lägenheter i flerbostadshus. Motsvarande siffra för år 2020 uppgick till endast 194 fall. Samtidigt beviljades år 2020 totalt 7 669 ärenden om bostadsanpassningsbidrag för åtgärderna hiss eller annan lyftanordning, dörrautomatik och ramp till entré i flerbostadshus.[26] För år 2019 är motsvarande siffror 7074 ärenden om bostadsanpassningsbidrag för nämnda åtgärder i flerbostadshus och 263 fall av övertagande av bostadsanpassningsbidrag.[27] Till dessa uppgifter tillkommer ett okänt antal anpassningar i anslutning till lägenheter i flerbostadshus som till exempel tvättstugor och förråd. Antalet fall av övertagande är alltså påtagligt litet i förhållande till de fall där ett övertagande skulle vara möjligt.

6.3.1.1 Bostadsanpassningar i allmänna utrymmen

Boverket har låtit utreda vissa frågor som kan uppstå i samband med att en enskild sökande beviljas bidrag i eller i anslutning till sin bostad och bostaden ägs av annan än den bidragsberättigade. Frågorna berör äganderätt, ansvarsfrågor efter anpassningar och avskiljande av egendom som installerats i eller i anslutning till den bidragsberättigades bostad.

I utredningen framförs bland annat att om ingen särskild överenskommelse har skett mellan en hyresgäst och en flerbostadshusägare så utgör till exempel hissar, dörrautomatik och ramper lös egendom till dess att de har kommit i samma ägares hand, i enlighet med bestämmelserna i

[26] Statistiksammanställning - Bostadsanpassningsbidraget - Boverket
[27] Bostadsanpassningsbidragen 2019 (boverket.se)

jordabalken (1970:994). Därmed är det sökandens privata egendom och inget ansvar torde kunna påföras ägaren av bostadshuset för underhåll, reparation och försäkring i förhållande till egendomens ägare. I strikt mening har inte heller bostadsägaren rätt att vidta åtgärder på den enskildes egendom, utan dennes medgivande.

Emellertid kan en hyresvärd ha skyldigheter gentemot övriga hyresgäster och därmed anses skyldig att agera i vissa situationer. I enlighet med jordabalkens regler innefattas gemensamma utrymmen i hyresavtalet och ansvaret för att hålla dessa i vårdat skick åvilar hyresvärden. Det medför att hyresvärden har ett avtalsrättsligt ansvar i förhållande till övriga hyresgäster att anordningar i gemensamma utrymmen inte utgör en fara för hyresgästerna eller deras besökare.

Genom att tillåta installation av viss utrustning torde hyresvärden ha ett tillsynsansvar för att utrustningen inte utgör en fara för övriga hyresgäster eller besökare. Utifrån ett skadeståndsansvar torde såväl egendomens ägare som ägaren av bostadshuset ha en plikt att undvika att egendom i gemensamma utrymmen förorsakar skada på person och sak. Med beaktande av att ägaren av bostadshuset går med på anpassningen och i samband därmed kan styra hur en åtgärd vidtas eller placeras, samt att det i allmänhet torde kunna ställas ett högre krav på riskbedömning av en ägare av bostadshuset än en privatperson torde ett tämligen stort ansvar falla på denne.

Härvid ska beaktas att andra boende eller besökande till fastigheten inte kan veta om det är utrustning för gemensamt bruk eller om det utgör privat egendom om det inte tydligt märks ut. Om en ägare av ett bostadshus vill undgå ansvar för egendom bör denne tillse att det klargörs för övriga boende och besökare att till exempel hiss och lyftanordningar utgör privat egendom och inte får användas av övriga som har tillgång till det gemensamma utrymmet. Om till exempel någon halkar på en ramp kan det också bli fråga om ett solidariskt ansvar mellan ägaren av rampen och ägaren av bostadshuset. En försiktig bostadsägare bör märka ut att det utgör privat egendom om denne vill försöka undgå ansvar.

Bostadsägarens ansvar innebär dock inte att denne är ansvarig för att laga egendomen åt den enskilde utan att förhindra att den skadar person eller sak. Denne bör se till att den privata egendomen inte görs tillgänglig för andra, exempelvis åtgärda en olämplig ramp etcetera. En ramp som behöver sandas vintertid bör därför antingen stängas av för andra boende (om det är tekniskt möjligt) eller sandas främst med hänsyn till andra hyresgäster och besökande än egendomens ägare.

Vad som ovan nämnts om anpassningar i allmänna utrymmen torde enligt Boverkets uppfattning inte vara allmänt känt bland alla ägare av flerbostadshus och bidragssökande. Vidare känner Boverket sedan tidigare till att frågor och problem kan uppstå i de fall anpassningar har beviljats i

allmänna utrymmen, till exempel en dörrautomatik med en handsändare, där sökanden som äger anpassningen inte vill låta andra personer använda själva dörrautomatiken. Övriga personer i flerbostadshuset som också har behov av dörrautomatik kan då få problem att få till stånd en anpassning. För det krävs att ägaren av dörrautomatiken (den som sökt om bostadsanpassningsbidrag från början), förutom ägaren av bostadshuset, måste godkänna att grannen använder anordningen. Enligt uppgift till Boverket finns det kommuner som ställer detta krav.

En rad olika fråge- och problemställningar kan alltså uppstå i samband med enskilt ägande i allmänna utrymmen. Starka argument talar enligt Boverkets uppfattning för att äganderätten till anpassningar i anslutning till lägenheter i flerbostadshus i så stor utsträckning som möjligt bör komma i samma hand som den som äger bostadshuset. Detta har också påtalats i tidigare rapporter från Boverket, bland annat i rapporten Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. (2014:38). På sätt som framhålls i propositionen 2017/18:80, sidan 25, är en fastighetsägare inte alltid ägare av det bostadshus i vilket anpassningen görs. Exempelvis kan en bostadsrättsförening äga ett bostadshus och inneha fastigheten dit byggnaden hör med tomträtt, och fastighetsägaren har då ingen rätt till byggnaden. Detsamma gäller en fastighetsägare som arrenderar ut jord till en arrendator som äger det hus där en anpassning kan göras. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att det var lämpligare att i lagen om bostadsanpassningsbidrag ange att det är ägaren av bostadshuset och inte fastighetsägaren, i den mening som avses i jordabalken, som kan överta en rätt till bostadsanpassningsbidrag i enlighet med 4 § i lagen.

6.3.1.2 Övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag

Anledning till att endast så få fall av övertagande har skett sedan tillkomsten av lagen 2018 är inte klarlagd men Boverket noterar bland annat att information om denna möjlighet saknas på många kommuners hemsidor där övrig information om bostadsanpassningsbidrag lämnas. Anmärkas kan i detta sammanhang att Boverket i rapporten 2014:38 påtalade vikten av att relativt omfattande informationsinsatser genomfördes vid införandet av en ny lag och att sådana insatser borde involvera såväl Boverket som tillsynsmyndighet som kommunerna och SKR. Sådana insatser kräver dock särskilda resurser. Boverket kan konstatera att några relativt omfattande informationsinsatser, som Boverket i egenskap av tillsynsmyndighet hade ansvaret att initiera, om till exempel möjligheterna till övertagande ännu inte har kommit till stånd. Avsaknad av kännedom om möjligheten till övertagande torde enligt Boverkets uppfattning starkt påverka antalet potentiella övertaganden, liksom naturligtvis hur aktivt kommunerna arbetar med denna fråga.

Boverket har under utvärderingens gång varit i kontakt med ett antal kommuner för att få ta del av deras erfarenheter om övertagande av bidrag. Bland annat framkommer av dessa intervjuer att vissa kommuner

arbetar mer aktivt för att få till stånd övertagande, och själva har tagit fram blanketter som kan användas, samt utarbetat rutiner för hanteringen. I några fall framkommer att kommunerna hjälper till med utförandet via fullmakt då flerbostadshusägarna inte vill ombesörja projekt själva. Viljan bland dessa att överta bidrag uppges variera, och någon kommun uppger att övertagande än så länge bara handlat om automatiska dörröppnare. Vidare framförs från kommunhåll att flerbostadshusägarna inte är intresserade av att ta kostnader för reparationer och underhåll och att reparationsbidrag borde kunna beviljas också efter övertagande, men då bara så länge som den ursprungliga sökanden bor kvar.

Vid underhandskontakt med styrelserepresentanter för Föreningen kommunal bostadsanpassning, FKBo, har bilden förstärkts av att det är svårt att motivera ägare av flerbostadshus att överta rätten till bidrag. Detta gäller såväl stora som små hyresvärdar och bostadsrättsföreningar. Likaså har det framförts synpunkter på att det är olämpligt med enskilt ägande i allmänna utrymmen och att en möjlighet till att täcka kostnader för underhåll och reparation torde inverka på viljan att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag.

6.3.1.3 Reparationsbidrag vid övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag

Av 11 § i lagen om bostadsanpassningsbidrag följer att det inte är möjligt att bevilja reparationsbidrag i de fall där en överlåtelse av bidraget har skett enligt 4 § i lagen. Samtidigt utesluter lagtextens ordalydelse inte möjligheten till ett reparationsbidrag i andra fall där äganderätten till anpassningen kommit i en flerbostadshusägares hand. Till exempel i det fall en sökande låtit utföra en anpassning och efter det att bidraget utbetalats överlåter äganderätten till anpassningsåtgärden till bostadsägaren. Detta gäller också för det fall där en sökande av bidraget efter utförd anpassning lämnar sin bostad, till exempel vid avflyttning, och låter anpassningen bli kvar. Efter en tid övergår då äganderätten till hyresvärden enligt bestämmelser i jordabalken. Boverket har inte hittat någon klarläggande rättspraxis men bestämmelserna i 11 § utesluter alltså inte att ett reparationsbidrag kan lämnas i dessa fall. Enligt Boverkets uppfattning är det ologiskt att en åtgärd som tillkommit genom en överlåtelse enligt 4 § inte kan repareras och underhållas med reparationsbidrag, medan det alltså inte är uteslutet i andra fall där en övergång av äganderätten har skett. Nämnas kan att av författningskommentaren till 11 § i proposition 2017/18:80 framgår att om reparationsbidrag söks av en annan person än den som ursprungligen beviljats bostadsanpassningsbidrag för åtgärden ska kommunen göra en ny prövning enligt 5 §.

Samtidigt kan nämnas att bestämmelserna om reparationsbidrag inte har någon tydligt uttalad bidragsmottagarkrets, men av 11 § 3 stycket framgår att bidrag endast lämnas om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Detta torde innebära att en

hyresvärd eller en bostadsrättsförening inte har möjlighet att få ett bidrag men att en boende i ett flerbostadshus kan få bidrag. Detta gäller även om denne själv inte har beviljats bidraget från början. Det är tillräckligt att anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt nuvarande lag eller motsvarande äldre bestämmelser och att övriga villkor är uppfyllda.

6.3.2 Överväganden

6.3.2.1 Reparationsbidrag också vid övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag

Från fastighetsägarhåll har tidigare framförts att intresset att överta vissa anpassningar enligt 4 § är lågt bland annat på grund av att möjlighet till reparationsbidrag inte finns. I förarbetena till nuvarande lag framför regeringen att i de fall då ägaren av flerbostadshuset övertagit rätten till bostadsanpassningsbidraget och själv låtit utföra åtgärden så har kopplingen till den som ansökt om bidraget upphört, varför det inte finns skäl att låta den som övertagit rätten till bidraget kunna få bidrag för reparationskostnader (proposition 2017/18:80 sidan 44).

Det var ursprungligen Boverkets förslag att ägare av flerbostadshus inte skulle kunna beviljas reparationsbidrag efter ett övertagande, och Boverket har förståelse för de skäl som framförs i propositionen. Mot bakgrund av det låga antalet överlåtelser som skett sedan tillkomsten av denna möjlighet anser Boverket dock att åtgärder behöver vidtas. Boverket menar att en möjlighet till ett reparationsbidrag också i de fall ett övertagande har skett är av stor vikt i strävan att öka flerbostadshusägares vilja att överta en rätt till bostadsanpassningsbidrag. Boverket föreslår därför att reglerna i 11 § ändras så att reparationsbidrag blir möjligt även i de fall ett övertagande av ett bidrag har skett enligt 4 §.

Beträffande frågan om vem som ska kunna söka reparationsbidrag efter en överlåtelse av ett bidrag anser Boverket att även en ägare av ett flerbostadshus bör kunna göra det. Då blir denne ägare av anpassningsåtgärden och det är då lämpligt att denne får full kontroll över de arbeten som krävs för att reparera och, i fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag, underhålla funktioner i huset.

Boverkets föreslår därför att även ägaren av flerbostadshuset enligt 4 § ges en möjlighet att få reparationsbidrag. Denna möjlighet bör dock inte utesluta att även andra personer ska kunna söka reparationsbidrag. Enligt Boverkets mening bör därvid möjligheten att söka reparationsbidrag inte bara vara förbehållet den person som först har erhållit bidraget och överlåtit det på ägaren av flerbostadshuset enligt 4 §, på sätt som framförts av vissa kommuner. Även andra personer i ett flerbostadshus bör kunna söka reparationsbidrag. Denna möjlighet för andra att söka reparationsbidrag bör gälla för att kunna få till stånd reparationer i de fall som en ägare av bostadshuset av olika anledningar inte inleder ett reparationsbidrags-

ärende. Reparationsbidrag efter ett övertagande utgör inget undantag från prövningen av övriga villkor enligt 11 §. Till exempel beviljas bidrag endast om åtgärden är nödvändig för att bostaden ska vara ändamålsenlig för en person med funktionsnedsättning. För Boverkets förslag och överväganden om sökandekretsen vid reparationsbidrag se avsnitt 6.2 och 6.8.

Av bestämmelserna om reparationsbidrag framgår bland annat att bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Detta torde innebära att just bara sådana åtgärder som har tillkommit genom bidraget kan få stöd för reparation. Bestämmelsen i 4 § om övertagande utesluter inte att en flerbostadshusägare själv skjuter till medel för att åstadkomma en annan utformning på anpassningen än den som kommunen beslutat om. I förarbetena anges som exempel att bidrag lämnats för en aluminiumramp men att ägaren av bostaden väljer att tillgodose tillgängligheten med markarbeten och hårdgörning. Mot bakgrund av bestämmelserna om reparationsbidrag torde bidrag inte kunna lämnas i de fall där bostadsägaren valt att frångå den åtgärd eller inredning som bidrag ursprungligen lämnats för. Enligt Boverket bör i anslutning till nya regler om reparationsbidrag ett klarläggande om detta göras i ett motivuttalande i en kommande proposition.

6.3.2.2 Nya bestämmelser om övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag

Förutom nya bestämmelser för reparationsbidraget anser Boverket även att bestämmelserna om övertagande av bidrag i 4 § bör ändras. Enligt nu gällande regler råder full frihet både för sökanden och ägaren av huset att avtala om ett övertagande. En bostadsägare kan, av naturliga skäl, inte påtvingas en äganderätt till något som denne inte anser sig vilja ha och en sökande måste vilja överlåta sin rätt till bidrag för att ett övertagande ska komma till stånd. Boverket anser dock att det finns skäl för att en sökandes intresse av ett enskilt ägande av åtgärder i anslutning till en lägenhet bör få stå tillbaka i det fall en ägare av huset förklarar sig villig att överta rätten till bidraget. På så sätt torde fler övertaganden kunna komma till stånd. För den sökande torde detta inte innebära några större problem då ägaren måste åta sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser för att kunna överta ett bidrag. Enligt vad Boverket erfar är intresset för en sökande att själv äga sin anpassning i allmänna utrymmen inte heller stort.

Boverket anser därför att det i lagen om bostadsanpassningsbidrag bör införas en bestämmelse, om att i de fall en ansökan om bidrag avser åtgärder i anslutning till en lägenhet i ett flerbostadshus som innehas med hyres- eller bostadsrätt, måste sökanden först höra med ägaren av bostadshuset om denne önskar överta rätten till bidrag innan bidrag kan beviljas. Om ägaren av flerbostadshuset vill överta rätten till bidrag får en sökandes intresse av ett enskilt ägande stå tillbaka i dessa fall. Genom att lagstadga om en sådan rutin, där sökanden måste visa för kommunen att

ett erbjudande om övertagande gjorts, skulle ett tydligt moment tillkomma i handläggningen av bidraget. Boverkets förslag innebär ingen inskränkning av rätten till bidrag i de fall en flerbostadshusägare inte vill överta rätten till bidrag.

Av 10 § i lagen om bostadsanpassningsbidrag följer bland annat att för att bidrag ska kunna beviljas, måste den som äger bostaden lämna ett medgivande och en utfästelse om att återställning inte krävs. Enligt Boverkets föreskrifter till lagen ska en sökande före kommunens beslut visa att dessa förutsättningar är uppfyllda genom ett skriftligt underlag till kommunen. För de sökande som önskar att få till stånd en anpassningsåtgärd i anslutning till sin lägenhet finns således redan ett moment i handläggningen som aktualiserar en kontakt med bostadsägaren. Det framstår därför som lämpligt att ägaren i samband med detta ges en möjlighet att uttrycka sin vilja om ett övertagande. Om ett avtal om övertagande kommer till stånd redan vid detta moment behöver medgivande och utfästelse enligt 10 § inte inhämtas. Detta förhållande bör framgå direkt paragrafen.

Enligt Boverkets förslag ska sökanden visa att ett erbjudande om övertagande har lämnats innan beslut om att bevilja bidrag kan fattas. Kommunen kan då ta hänsyn till denna information i sin fortsatta handläggning, och av kommande beslut om bidrag ska framgå om ägaren övertar rätten till bidraget. Ett krav på en sådan upplysning i beslutet bör framgå direkt av kommande lag. Ett övertagande enligt 4 § förutsätter att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser. Enligt Boverket bör detta även gälla fortsättningsvis och säkerställer därmed att sökandens behov av en ändamålsenlig anpassning tillgodoses.

6.4 Rullstolsgarage 5 §

Boverkets förslag: I lagen preciseras att bidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad. Det tydliggörs även att vid prövning av om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning så ska även behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas.

6.4.1 Bakgrund

En av nyheterna i den nuvarande lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag är att det uttryckligen framgår att bidrag inte bara lämnas för att anpassa fasta funktioner utan också för att komplettera sådana funktioner.

Boverket skrev i rapporten 2014:38 ”Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.” att mindre vikt borde läggas vid hur man monterar en åtgärd som det söks bidrag för eller om den är av sådant slag att den normalt tas med när man flyttar (sidan 69). I propositionen till 1992 års

lag om bostadsanpassningsbidrag uttalas om gränsdragningen mellan fasta och lösa inventarier att man som allmän vägledning kunde utgå ifrån att fasta inventarier är sådana som normalt inte tas med vid flytt (proposition 1992/93:58 sidan 17). Av propositionen till den nuvarande lagen framgår inte med klarhet vilken betydelse regeringen ansåg att frågan om en åtgärd normalt tas med eller inte vid en flytt borde tillmätas. Regeringen pekade dock på tillämpningssvårigheterna, efter att dessförinnan ha nämnt vägledningen i propositionen till 1992 års lag, samt att lagen borde förtydligas och att bidrag skulle kunna lämnas för att komplettera de fasta funktionerna även om kompletteringen inte är fastmonterad i byggnaden (proposition 2017/18:80 sidan 27).

Domstolarna har i stor utsträckning fortsatt hänvisa till den vägledning som gavs i propositionen till 1992 års lag och fäster vikt vid vad som normalt tas med eller inte vid en flytt.

6.4.1.1 Dom om flyttbart rullstolsgarage

I uppdraget till Boverket har regeringen särskilt pekat på en dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) där domstolen har funnit att ett lätt flyttbart rullstolsgarage inte var en komplettering av en fast funktion enligt 5 § lagen om bostadsanpassningsbidrag. Rullstolsgaraget ansågs därmed inte vara bidragsberättigande (HFD 2020 referat 70).

Enligt HFD visade exemplen i propositionen till lagen om bostadsanpassningsbidrag och skrivningarna där om krav på tydlig koppling till den fasta funktionen att lagstiftarens avsikt har varit att tillämpningsområdet ska vara begränsat. De exempel som anges i proposition 2017/18:80 sidan 27 och 69 (stödhandtag, tröskelkilar och handsändare till dörrautomatik) är, framförde domstolen, kompletteringar som är rent fysiskt anslutna till den fasta funktionen eller finns i dess omedelbara närhet och som inte är funktionella i sig utan endast tillsammans med den fasta funktion som de kompletterar. Enligt HFD var rullstolsgaraget både fristående och funktionellt i sig. Det kunde därför inte anses ha en sådan tydlig fysisk och funktionell koppling till källarförrådet som krävdes för att utgöra ett komplement till det och därmed till en fast funktion i anslutning till bostaden.

HFD begärde att Boverket skulle yttra sig i målet. Boverket ansåg att det lätt flyttbara garaget var ett sådant löst inventarium som bostadsanpassningsbidrag inte kunde lämnas för.

Efter HFD:s avgörande har en majoritet av kommunerna slutat att bevilja bidrag till lätt flyttbara rullstolsgarage. Av enkäten från Boverket år 2022 till handläggare av bostadsanpassningsbidrag framgår att 68 procent av kommunerna inte beviljar bostadsanpassningsbidrag till sådana och att de inte heller finns att tillgå som hjälpmedel. Bara 11 procent, 25 kommuner, beviljar bostadsanpassningsbidrag till flyttbara garage. 5 procent, 12

kommuner, anger att de finns att tillgå som hjälpmedel. 16 procent av kommunerna uppger att de beviljar bostadsanpassningsbidrag till platsbyggda garage.

När arbetsterapeuter svarar på frågan vilken som är den vanligaste anpassningen som avslås uppger 37 procent att det är förvaring (möjligheter att förvara skrymmande hjälpmedel i eller i direkt anslutning till bostaden). 90 procent anger att elrullstolar inte lämnas ut som hjälpmedel förrän mottagaren visat att det finns en förvaring som uppfyller hjälpmedelscentralens krav. 53 procent anger att hjälpmedel tas tillbaka om inte godtagbar förvaring finns.

6.4.1.2 Synpunkter från kommunala handläggare

Från kommunala handläggare har framförts att många fastighetsägare är emot lätt flyttbara rullstolsgarage och därmed inte ger medgivande till att sätta upp sådana. Anledningen är att de tar plats och att elektriciteten till dem kostar, samt att de blir kvar när behovet upphört och används för annan typ av förvaring.

Kommunala bidragshandläggare har också framfört att de lätt flyttbara rullstolsgaragen är dyra, kräver markarbete och extern framdragning av el, samt att det krävs lastbil med kran för att placera ut och ta bort dem.

Handläggarna har också anfört att lätt flyttbara rullstolsgarage borde betraktas som hjälpmedel för att enklare kunna återanvändas. Boverket vill här inflika att lagen om bostadsanpassningsbidrag innehåller bestämmelser om möjligheten att återanvända.

Kommunala bidragshandläggare har också framfört att det flyttbara garaget är betydligt dyrare än hjälpmedlet. Hjälpmedlet lämnas tillbaka när det inte längre behövs, medan garaget kan säljas av bidragsmottagaren. De flyttbara garagen borde i stället ses som ett komplement till exempelvis en elrullstol. Det har ifrågasatts om det är ekonomiskt försvarbart, samt framförts att det ur samhällsekonomisk synvinkel vore bättre om de flyttbara garagen fanns som hjälpmedel, för att då kunna återanvändas. Elinstallation till garagen kan beviljas som bostadsanpassningsbidrag. Det har också förts fram synpunkter på att kommunen inte har utrymme att förvara garagen, i de fall bidragsmottagare vill återlämna dem.

6.4.2 Överväganden

6.4.2.1 Rättighetslagstiftning

Skyldigheten för regioner och kommuner att erbjuda hjälpmedel regleras i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Denna lag ger inte enskilda någon rätt till hjälpmedel och anger inte heller vilka hjälpmedel som ska finnas att tillgå hos sjukvårdshuvudmannen. Det kan därför variera över landet vilka hjälpmedel som erbjuds. Avgifterna för hjälpmedel kan också variera mellan regionerna. Lagen om bostadsanpassningsbidrag är å andra

sidan en rättighetslag, vilket innebär att enskilda, så länge som de uppfyller villkoren, ska kunna få sina behov tillgodosedda och få en möjlighet till överprövning i domstol vid ett avslagsbeslut. Om även hjälpmedlen hade reglerats i en rättighetslagstiftning hade det, enligt Boverkets mening, varit lämpligt att låta de flyttbara garagen ingå i en sådan hjälpmedelsreglering av skäl som framförts av handläggare av bostadsanpassningsbidrag, det vill säga för att lättare kunna återanvända dem. Eftersom skillnaderna vad gäller tillgång och formerna för tillhandahållandet varierar kraftigt är det dock ingen lämplig lösning.

6.4.2.2 Byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad

För att uppfylla ändamålet med lagen om bostadsanpassningsbidrag, att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att bo i egen bostad, anser Boverket att en ändring av 5 § lagen om bostadsanpassningsbidrag behövs. Boverkets enkät visar att merparten av kommunerna har slutat att ge bostadsanpassningsbidrag till lätt flyttbara rullstolsgarage efter HFD:s dom. Som anförts ovan anser Boverket inte att det är lämpligt att lätt flyttbara rullstolsgarage tillhandahålls som hjälpmedel. 5 § lagen om bostadsanpassningsbidrag bör därför ändras för att möjliggöra att bostadsanpassningsbidrag beviljas för lätt flyttbara rullstolsgarage om övriga villkor är uppfyllda.

Boverket föreslår att 5 § första stycket skrivs om så att det framgår att bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad. Skrivningen syftar till att belysa att anpassning kan ske på många sätt. Nuvarande lag och tidigare lagstiftning har tillämpats på så sätt att bidrag kunnat lämnas inte bara för att anpassa eller tillgängliggöra en befintlig funktion på en och samma plats i eller i anslutning till bostaden. Bidrag har också lämnats för att byta funktion och för att åstadkomma en viss funktion på en annan plats i eller i anslutning till bostaden.

I enlighet med uttalandena i propositionen till den nuvarande lagen ska bidrag kunna lämnas för åtgärder som inte är fastmonterade i byggnaden. Det måste dock finnas en tydlig fysisk och funktionell koppling till den fasta funktionen. (Proposition 2017/18:80 sidan 27.) Boverket anser att kopplingen inte behöver finnas i förhållande till just den del i bostaden eller i anslutning till denna där den fasta funktion som behöver anpassas finns. Det ska därför, enligt Boverkets mening, bli möjligt att bevilja bostadsanpassningsbidrag till lätt flyttbara rullstolsgarage. För detta talar även kostnadseffektivitet. Är behovet av förvaring styrkt och saknas alternativa lösningar kan kommunen annars behöva bevilja bidrag för en platsbyggd lösning (tillbyggnad eller nybyggnad) vilket kan bli dyrare.

I propositionen till 1992 års lag uttalades om gränsdragningen mellan fasta och lösa inventarier att man som allmän vägledning kunde utgå från

att fasta inventarier är sådana som normalt inte tas med vid flytt (proposition 1992/93:58 sidan 17). Detta har till exempel medfört att, vid tillämningen av 1992 års lag, så har hyresgäster och bostadsrättshavare, som inte kunnat ta sig till den gemensamma tvättstugan, inte ansetts kunna få bostadsanpassningsbidrag för själva tvättmaskinen, utan endast för el- och vattendragningar i lägenheten. De har inte heller beviljats bostadsanpassningsbidrag för diskmaskin. Bidrag har heller inte lämnats i nämnda situationer vid tillämpningen av 2018 års lag, såvitt Boverket känner till[28].

Som framgår ovan ansåg Boverket i samband med översynen av 1992 års lag om bostadsanpassningsbidrag att mindre vikt borde fästas vid hur en åtgärd som det söks bidrag för monteras eller om den är av sådant slag att den normalt tas med när man flyttar. Vad man tar med sig när man flyttar varierar mellan olika boendeformer.

Boverket anser att såväl tvättmaskiner som diskmaskiner bör anses ha en sådan fysisk och funktionell koppling som avses i propositionen till den nuvarande lagen och därmed redan idag kunna stödjas med bostadsanpassningsbidrag, förutsatt att övriga villkor är uppfyllda. En hyresgäst bör till exempel kunna beviljas bidrag om han eller hon inte kan nå den gemensamma tvättstugan i källaren, och alternativa lösningar inte fungerar. Det får ses som en anpassning genom att den befintliga funktionen flyttas för sökanden.

I propositionen till den nuvarande lagen uttalades även att lösa inventarier som möbler och normal belysning inte kan finansieras med bostadsanpassningsbidrag. Detsamma gäller vissa hjälpmedel (och produkter som typiskt sett tillhandahålls som hjälpmedel) som inte har någon direkt koppling till bostaden, till exempel elrullstolar och så kallade trappklättrare. (Proposition 2017/18:80 sidan 69.) Boverket anser att så bör vara fallet även fortsättningsvis och föreslår ingen utvidgning av lagen i detta hänseende.

6.4.2.3 Ändamålsenlig bostad

Det finns exempel från tiden före domen från Högsta förvaltningsdomstolen som visar att det har varit svårt för sökande att styrka att åtgärder för att kunna förvara sin elrullstol har varit en nödvändig åtgärd för att bostaden ska vara ändamålsenlig. Till exempel har en person som bodde med sitt barn i en lägenhet på 47 kvadratmeter och som ville ha möjlighet att förvara sin elrullstol inomhus, men inte i själva bostaden, ansetts kunna förvara den i lägenheten. (Kammarrätten i Göteborg den 26 april 2022, målnummer 375-22.) I andra fall har sökanden ansetts kunna förvara den

[28] Förvaltningsrätten i Malmö den 7 oktober 2021 (målnummer 11377-20) om diskmaskin och tvättmaskin. Domen överklagades men Kammarrätten i Göteborg meddelade inte prövningstillstånd (målnummer 6350-21).

utomhus trots hjälpmedelscentralens krav på förvaring i isolerat utrymme.

Boverket föreslår att det i 5 § andra stycket införs en skrivning så att det tydliggörs, att vid prövning av om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning, så ska även behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas. Vid en sådan bedömning anser Boverket att man bör väga in faktorer som möjlighet att anordna laddning för till exempel eldrivna rullstolar och skotrar, och att en förvaring i bostaden inte inskränker på andra viktiga funktioner.

I tillämpliga fall bör även frågan om ändamålsenlig ventilation och risk för brand vid laddning aktualiseras och om detta medför att förvaring i särskilt utrymme eventuellt måste möjliggöras utanför bostaden. Varken Boverket eller någon annan myndighet reglerar lös inredning och laddning av den frånsett utrymningsvägar, till exempel trapphus, där laddning inte får ske. Det är dock risker förenat med laddning i bostäder.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har till exempel i ”Brandskydd i flerbostadshus”, MSB1694 från 2021, anfört att laddning av elrullstolar och liknande utrustning utgör en brandrisk och därmed inte får utföras i utrymningsvägar. Myndigheten menar därför att i de fall utrustningen inte behöver vara tillgänglig för personen inuti lägenheten kan det vara lämpligt att överväga annat förvaringsställe där laddning kan ske, exempelvis i ett cykelrum, under förutsättning att det är brandtekniskt avskilt från trapphuset.

6.5 Ändringar i 6 § som undantar vissa boendeformer från bostadsanpassningsbidrag, bland annat familjehem enligt LSS

Boverkets förslag: Personer som bor i familjehem enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska åter kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag. Bestämmelsen skrivs dessutom om så att det tydligare framgår att en medboende till en person som beviljats ett biståndsbedömt boende kan få bostadsanpassningsbidrag.

6.5.1 Bakgrund

En nyhet i den nuvarande lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag var bestämmelsen i 6 §. Den innebär att bostadsanpassningsbidrag inte lämnas för anpassningar i

- särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd (5 kapitlet 5 § andra stycket socialtjänstlagen [2001:453])
- bostäder med särskild service för människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring och

därför behöver ett sådant boende (5 kapitlet 7 § tredje stycket socialtjänstlagen)

- familjehem för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet (9 § 8 LSS)
- bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet (9 § 8 LSS)
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 9 LSS).

Av 11 § lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår att inte heller reparationsbidrag beviljas för anordning och inredning i ovannämnda boendeformer.

Det är enbart familjehem enligt LSS som undantas från bostadsanpassningsbidrag. Personer i familjehem enligt socialtjänstlagen kan alltså beviljas bidraget. Sådana placeringar sker antingen frivilligt eller med tvång enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).[29]

Gemensamt för de boendeformer som räknas upp i 6 § lagen om bostadsanpassningsbidrag är att de beviljas efter en särskild biståndsprövning enligt socialtjänstlagen eller LSS på grund av en eller flera funktionsnedsättningar. Syftet med undantaget är att underlätta för den som beviljas ett sådant boende. Han eller hon ska inte behöva ansöka om bostadsanpassningsbidrag för att få en ändamålsenlig bostad utan kunna utgå från att vårdgivaren ser till att bostaden blir ändamålsenlig (proposition 2017/18:80 sidan 33).

Lagen gör ingen skillnad mellan anpassningsbehov som fanns redan vid inflyttningen och behov som uppkommit därefter. I propositionen uttalas att om nya behov uppkommer får övervägas om bostaden ska anpassas genom vårdgivarens försorg, genom bistånd enligt socialtjänstlagen eller om personen bör flytta till ett annat särskilt boende som kan tillgodose de nya behoven (proposition 2017/18:80 sidan 71).

Under denna utredning har framförts att familjehemmen enligt LSS inte borde undantas utan att de som bor där bör kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag. Det har också påtalats att barn i familjehem enligt socialtjänstlagen har fått avslag på sina ansökningar för att de inte ansetts bo permanent i familjehemmet. Det har även lyfts problem med att undanta de andra boendena – frånsett äldreboendena – som räknas upp i 6 § lagen

[29] Det finns familjehem som används både för frivilliga placeringar och placeringar enligt LVU.

om bostadsanpassningsbidrag. Nedan behandlas dessa frågor liksom om medboende bör kunna beviljas bidrag.

6.5.2 Överväganden

6.5.2.1 Familjehem enligt LSS

I oktober 2021 var det 44 barn och ungdomar placerade i familjehem för barn eller ungdomar enligt LSS.[30] Det finns ingen exakt övre åldersgräns angiven, så det förekommer att personer som fyllt 18 år bor i den här typen av familjehem.[31]

Som familjehem räknas ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.[32] Familjehemmet ska alltså inte bedrivas i förvärvssyfte.[33] Den här typen av familjehem kan vara en permanent eller i vart fall långvarig lösning. Korttidsvistelse utanför hemmet är en annan insats – enligt 9 § 6 LSS. Den kan ges bland annat genom boende hos en stödfamilj. I propositionen till LSS framfördes att det inte i alla situationer går att dra en skarp gräns mellan vad som är korttidsvård i form av boende i en stödfamilj och vad som är boende i familjehem. Övergången mellan de bägge stödformerna bör vara mjuk. Korttidsvård som anordnas i en stödfamilj bör till exempel successivt kunna övergå till ett stadigvarande boende i familjen. Genom korttidsvistelse ska anhöriga kunna ges avlösning och utrymme för avkoppling. (Proposition 1992/93:159 sidan 80.) En placering för korttidsvistelse brukar övergå i familjehemsplacering enligt 9 § 8 om det visar sig att barnet bor hos stödfamiljen drygt två veckor i månaden.[34]

Under utredningen har funktionshindersförbundet FUB (För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning) framfört att barnperspektivet har saknats vid utformningen av de nuvarande reglerna. Förbundet har lyft problem med att barn i familjehem inte får nödvändiga anpassningar och att risk finns att barn måste lämna sina familjehem och flytta till institution om nya behov uppstår. Från såväl FUB som Socialstyrelsen har påtalats att det är svårt att hitta familjehem.

Socialstyrelsen har vidare framfört att det är mycket viktigt att familjehemmen får allt stöd de behöver och efterfrågar för att underlätta deras tillvaro och säkra hållbarheten i stödet för barnets skull. Familjehemmet är barnets bostad och enligt Socialstyrelsen borde det därför vara

[30] Statistik från Socialstyrelsen. Statistik avseende oktober 2022 publiceras den 5 april 2023.
[31] År 2021 var 20 år högsta åldern, år 2020 21 år.
[32] 2 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade med hänvisning till 3 kapitlet 2 § socialtjänstförordningen (2001:937).
[33] Proposition 1996/97:124, sidan 146.
[34] Enligt jurist på Socialstyrelsen.

självklart att reglerna om bostadsanpassning ändras så att familjehemmet kan ansöka om bidrag. Bristande förutsättningar att anpassa bostaden efter barnets funktionsnedsättningar gör att det blir svårare att hitta och behålla bra familjehem för målgruppen. Val av familjehem behöver utgå från vilka som kan bli bra familjehemsföräldrar, inte vilka som redan har ett anpassat hem – då blir urvalet litet. Socialstyrelsen hänvisar även till artikel 23.2 i barnkonventionen som handlar särskilt om barn med funktionsnedsättning.

Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har under utredningen framfört att lagen bör ändras så att familjehemmen enligt LSS omfattas av bidraget. SKR framför att eftersom familjehemmen utgörs av privatbostäder – alltså inte institutioner eller kommunalt upphandlade tjänster – så kan kommunerna inte påverka utformningen. Bostadsanpassningsbidraget är den enda möjligheten att finansiera anpassningar i familjehemmen, enligt SKR.

Mot bakgrund av vad som framkommit under utredningen, om att alternativa sätt för att finansiera anpassningar i familjehem enligt LSS bedöms saknas, föreslår nu Boverket att lagen om bostadsanpassningsbidrag ändras så att den inte längre undantar anpassningar i sådana familjehem. Därmed kommer alla familjehemmen att likställas och omfattas av lagen.

6.5.2.2 Familjehem och kravet på permanent boende

Boende i familjehem enligt socialtjänstlagen, eventuellt i kombination med LVU, omfattas redan i dag av lagen om bostadsanpassningsbidrag. FUB har under utredningen framfört att barn i familjehem enligt socialtjänstlagen har fått avslag på sina ansökningar med motiveringen att de inte har ansetts bo permanent där.[35]

Boverket har ingen statistik över antalet avslag med hänvisning till att familjehemmet inte bedömts vara personens permanenta bostad. Boverket vet inte heller vilka omständigheter som legat till grund för en sådan bedömning. Bidrag lämnas för anpassningar i vad som kan anses vara sökandens permanentbostad (3 § första stycket) eller i en annan bostad där sökanden bor periodiskt (3 § andra stycket). Enligt nuvarande lydelse är det alltid personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bidraget. Som framgår av avsnitt 6.2 föreslår Boverket två undantag. Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person under 18 år ska sökas av och lämnas till person eller personer som har uppdraget som familjehem. Och bidrag vid så kallat periodiskt boende ska sökas av den som gör

[35] Det finns ingen åldersgräns för boende i frivilliga placeringar i familjehem enligt socialtjänstlagen. För placeringar enligt LVU gäller normalt att personen inte ska ha fyllt 18 år eller, i vissa fall, inte fyllt 20 år (1 § andra och tredje stycket LVU).

åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.

Vad som är personens med funktionsnedsättning permanentbostad ska bedömas i varje enskilt fall. Att till exempel socialnämnden gör regelbundna omprövningar av placeringen[36] bör inte medföra att boendet inte kan anses vara permanent i den mening som avses i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

I den mån ett barn återkommande vistas utanför det egna hemmet ett antal dagar i månaden eller i veckan, kan bidrag beviljas för anpassning med stöd av bestämmelsen om periodiskt boende i 3 § andra stycket. Den anger att om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden. Av propositionen till lagen framgår att bestämmelsen om periodiskt boende bland annat avser situationen där barn med funktionsnedsättning bor växelvis hos sina föräldrar eller där vuxna med funktionsnedsättning vistas i sina föräldrars eller barns hem utan att bo där stadigvarande. Men det finns inte något krav på släktskap mellan sökanden och den person vars bostad ska anpassas. (Proposition 2017/18:80 sidan 68.) Boverket menar att möjligheten att beviljas bidrag vid periodiskt boende bör kunna träda in i flera situationer där kravet på permanentboende inte är uppfyllt och anser inte att det behövs någon lagändring i denna del. Det är dock viktigt med informationsinsatser från Boverkets sida. Dessa bör riktas mot såväl dem inom kommunen som hanterar bostadsanpassningsbidraget som socialnämnder och socialtjänst. Det kommer dock krävas att regeringen ger särskilda medel till Boverket för detta ändamål.

6.5.2.3 Andra boendeformer än familjehem

Förslaget i avsnitt 6.5.2.1 tar sikte på familjehemsplaceringar enligt LSS, och att dessa inte längre ska undantas från bostadsanpassningsbidrag. Detta avsnitt handlar om boende i någon av de andra boendeformer som räknas upp i 6 §.

Det vill säga

- äldreboenden och bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning som kommunerna har en skyldighet att inrätta enligt socialtjänstlagen (5 kapitlet 5 § andra stycket respektive 7 § tredje stycket socialtjänstlagen)
- bostäder med särskild service för barn eller ungdomar och bostäder med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 8 respektive 9 LSS).

[36] 6 kapitlet 8 § socialtjänstlagen.

Under remitteringen av förslaget till den nuvarande lagen om bostadsanpassningsbidrag framfördes från flera funktionshindersorganisationer invändningar mot att undanta de särskilda boendena från bostadsanpassningsbidraget. De menade att det fanns en risk för att möjligheten till individanpassningar av boendet skulle minska och att rättigheterna för dem som bor i särskilda boendeformer därmed skulle försämras. Det framfördes också farhågor med hänsyn till att bestämmelsen inte gör någon skillnad mellan anpassningsbehov som fanns redan vid inflyttningen och behov som uppkommit därefter.

Anpassningar i särskilda boendeformer brukade motsvara en väldigt liten andel av kommunernas totala kostnad för bidraget.[37] Boverket har inte gjort någon uppföljning av undantaget i 6 § för att se hur det har gått för dem som bor i sådana bostäder och behövt anpassning.

Under denna utredning har framkommit följande synpunkter i enkätsvaren från kommunernas handläggare av bostadsanpassningsbidrag:

- Det bollas runt vem som ska ta beslut och vem som ska betala för anpassningar i LSS-boenden.
- De som bor i boende enligt socialtjänstlagen och LSS riskerar nog att inte få de anpassningar de behöver när verksamheten själva ska stå för det.
- Bra att särskilda boenden inte längre omfattas, men vissa svårigheter när det gäller satellitlägenheter[38] beviljade enligt LSS där oklarheter råder om vem som i stället är ansvarig för kostnaden.

Även i enkätsvaren från arbetsterapeuterna lyfts problem och då särskilt kopplat till boendena enligt LSS. Det påpekas att behoven för personer inom LSS-kretsen ser så olika ut och att det är omöjligt att bygga rätt för alla. Någon för fram att kommunen ofta anser att det inte finns budget för det som den tidigare beviljat som bostadsanpassningsbidrag, till exempel spol- och torkfunktion. Sådan funktion uppges vara nästan helt omöjlig att få nu.

Syftet med lagändringen var att underlätta för dem som bor i aktuella boenden genom att de skulle slippa att ansöka om bostadsanpassningsbidrag för att få till stånd en ändamålsenlig bostad. Utredningen visar i stället att det på vissa håll förekommer att de boende bollas mellan olika enheter inom kommunen eller mellan privat vårdgivare och kommunen och dess

[37] Den sammanlagda kostnaden för anpassningar i särskilda boendeformer uppgick under 2015 till 1 procent av den totala kostnaden för bostadsanpassningsbidraget. Boverkets rapport 2016:17, Bostadsanpassningsbidragen 2015, sidan 14. I den tidigare lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag ingick även kostnader för bidragsberättigande reparation, besiktning och underhåll i begreppet bostadsanpassningsbidrag.

[38] Det kallas satellitlägenhet när den beviljade bostaden ligger i ett vanligt bostadsområde.

olika enheter. Det tycks alltså i en del kommuner råda oklarhet kring vem som har ansvaret för att se till att en anpassning genomförs och vem som ska ta kostnaden.

Boverket föreslår trots dessa problem ingen ändring för andra boendeformer än familjehem enligt LSS. De övriga undantagen bygger på att kommunen har ett ansvar för att bostaden som personen med funktionsnedsättning ska flytta in i ska vara anpassad för honom eller henne. Bostaden och tjänsten som kommunen tillhandahåller eller handlar upp ska genom kommunen vara anpassad för de personer som ska bo där.

Boverket har särskilt övervägt om undantaget skulle tas bort för i vart fall de situationer där det uppstår nya anpassningsbehov, det vill säga behov som inte fanns när personen flyttade till boendet. En fördel med att undanta även anpassningar på grund av nya behov är dock att man därigenom undviker vad som annars kan utgöra svåra bedömningar av när ett behov egentligen förelåg. När det gäller de problem som lyfts fram om personer som kommit i kläm så är frågan beträffande de kommunala boendena, enligt Boverkets bedömning, organisatorisk och budgetteknisk och borde kunna lösas genom informationsinsatser. När det gäller privata vårdgivare kan kommunerna redan i samband med upphandlingen av driften av verksamheten ha frågan om ansvaret för anpassningar med. Har det inte skett för befintliga privata verksamheter kan kommunen lyfta frågan med vårdgivaren och försöka reglera den i avtal.

Utgångspunkten ska vara att den enskilde inte ska behöva byta bostad på grund av nya anpassningsbehov. Socialstyrelsen har under utredningen framfört att det kan ifrågasättas om en flytt av en enskild individ från ett boende till ett annat enbart på grund av bristande bostadsanpassning i det befintliga boendet är förenligt med bestämmelserna i socialtjänstlagen och LSS. Myndigheten lyfter särskilt att insatser enligt LSS ska vara varaktiga och hela tiden anpassas till den enskildes behov, vilket framgår av 7 § LSS. Den mest rimliga lösningen enligt Socialstyrelsen är att bostaden där den enskilde bor anpassas av den som bedriver verksamheten. Skrivningarna i propositionen till den nuvarande lagen, där det som ett alternativ förs fram att personen flyttar om det uppstår nya anpassningsbehov (se avsnitt 6.5.1) bör med hänsyn till Socialstyrelsens ståndpunkt tolkas som att en flytt som regel bara kan bli aktuell om personen själv vill det.

Sammanfattningsvis föreslår inte Boverket någon lagändring i denna del. Det som framkommit under utredningen visar dock att det behövs stora informationsinsatser gentemot socialnämnder och socialtjänst för att förklara innebörden av bestämmelsen och de skäl som ligger bakom den. Det kommer dock krävas att regeringen lämnar särskilda medel till Boverket för detta ändamål.

6.5.2.4 Medboende

Hösten 2012 infördes i socialtjänstlagen en särskild bestämmelse om så kallat medboende i äldreboende (4 kapitlet 1 c §). Att kunna sammanbo med make eller sambo ska ingå i en skälig levnadsnivå för den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av äldreboende.

Av propositionen inför lagändringen i socialtjänstlagen framgår att det förekom att kommuner redan tidigare medgav en rätt till medboende i äldreboenden utifrån socialtjänstlagens 4 kapitel 1 § (rätt till bistånd för att uppnå skälig levnadsnivå) eller 2 § (kommunernas möjlighet att ge bistånd utöver skälig levnadsnivå). Och det uteslöts inte att så skulle ske även fortsättningsvis om förutsättningarna enligt den nya, då föreslagna, bestämmelsen inte uppfylldes. (Proposition 2011/12:147 sidan 33.) Det finns ingen nationell statistik över antalet medboende.

Strikt enligt ordalydelsen i 6 § lagen om bostadsanpassningsbidrag kan medboende inte beviljas bostadsanpassningsbidrag. Men syftet med bestämmelsen är att den som beviljats ett boende efter en särskild biståndsprövning inte ska behöva ansöka om bidrag för att få ett fungerande boende. Med hänsyn till detta syfte bör en medboende kunna beviljas bidrag, så länge personen inte själv omfattas av ett formellt beslut om placering i boendet. Boverket föreslår att bestämmelsen i 6 § ändras så att det tydligare framgår att det bara är personen med biståndsbedömt boende som undantas från bidraget. Alla medboende bör omfattas av bidraget oavsett vilken reglering som beslutet att bevilja medboende grundar sig på. Boverket föreslår därför inte någon hänvisning till den särskilda bestämmelsen om medboende i 4 kapitlet 1 § c socialtjänstlagen i den föreslagna lydelsen av 6 §.

Medboende bör även kunna beviljas reparationsbidrag, se avsnitt 6.8.

6.6 Bestämmelserna i 8 § om avslag på grund av vissa brister i bostaden förtydligas

Boverkets förslag: Bestämmelserna om när en ansökan kan avslås på grund av brister i bostadens skick kompletteras. Genom ett nytt stycke förtydligas att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för. Dessutom föreslås en språklig ändring i första stycket.

6.6.1 Bakgrund

I 8 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag finns bestämmelser som innebär att en sökande kan få avslag på sin ansökan med hänvisning till vissa brister i bostaden. Även om sökanden visar att en åtgärd är nödvändig med hänsyn till funktionsnedsättningen kan bidrag alltså nekas av skäl som är kopplade till själva bostaden. Bidrag lämnas inte om de sökta

åtgärderna behöver utföras av någon eller några av de orsaker som räknas upp i bestämmelsen. Dessa är

- byggnadstekniska brister,
- eftersatt underhåll,
- avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner samt
- avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Den sista orsaken som pekas ut i lagtexten – avvikelser från bygglagstiftningens tillgänglighetskrav – gäller bara om det är sökanden själv som avvikit från kraven. Är det till exempel en hyresvärd som avvikit ska en hyresgäst ändå kunna beviljas bidrag. Detta var en nyhet i den nuvarande lagen, efter förslag från Boverket, och motiverades med att det vid andra brister i en lägenhet, till exempel eftersatt underhåll, finns mer verksamma sanktionsmöjligheter för hyresgäster genom bestämmelserna i hyreslagstiftningen[39].

Att ansökningar avslås med hänvisning till 8 § är den fjärde vanligaste avslagsgrunden.

6.6.2 Överväganden

Under remisshanteringen av det som blev den nuvarande lagen framfördes synpunkten att regleringen kring byggnadstekniska brister borde lösas på samma sätt som avvikelser från tillgänglighetskraven, det vill säga att sökanden bara borde kunna nekas bidrag med hänvisning till sådana byggnadstekniska brister som sökanden själv var ansvarig för.[40] Boverket har förståelse för denna synpunkt. Konsekvenserna av den nuvarande regleringen blir särskilt påtagliga för hyresgäster som inte råder över sin bostad och dess skick på samma sätt som villaägare och – i fråga om åtgärder inne i bostaden – bostadsrättshavare. En hyresgäst kan visserligen begära hos hyresnämnden att den ska ålägga hyresvärden att åtgärda brister (12 kapitlet 16 § jordabalken). Villkoren för bostadsanpassningsbidrag och förutsättningarna för så kallat åtgärdsföreläggande är dock fristående från varandra. Att en kommun eller en domstol i ett ärende om bostadsanpassningsbidrag bedömt att det föreligger exempelvis byggnadsteknisk brist eller eftersatt underhåll är ingen garanti för att hyresnämnden kommer anse att det finns förutsättningar för att besluta om ett åtgärdsföreläggande. Boverket har övervägt om lagen borde ändras så att bidragsvillkoren för hyresgäster anpassas utifrån den brist på rådighet som de har, men

[39] Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m., Boverkets rapport 2014:38, sidan 79.
[40] Autism och Aspergerförbundet, se proposition 2017/18:80 sidan 34.

lämnar inga förslag med sådant innehåll. Det är enligt Boverkets mening inte lämpligt att bostadsanpassningsbidraget används för att täcka upp för de situationer där hyreslagstiftningen inte räcker till.

När det gäller tillämpningen av bestämmelserna i 8 § om byggnadsteknisk brist, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner förekommer att kommuner avslår ansökningar enbart med hänvisning till inredningens ålder. Det finns domar där förvaltningsrätter i sådana fall delat kommunens bedömning[41] och domar där förvaltningsrätter ansett att enbart ålder inte är skäl för avslag[42]. Boverket känner inte till något avgörande där kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen prövat om enbart ålder kan utgöra en avslagsgrund.[43] Enligt uttalanden i propositionen ska en ansökan inte avslås enbart för att en funktion är omodern och/eller mycket gammal, så länge den fungerar och är hel (proposition 2017/18:80 sidorna 35 och 72–73).

Det förekommer vidare att kommuner avslår ansökningar efter en bedömning av om skicket på den befintliga inredningen fungerar för den förändrade användning som ansökan avser. Till exempel har ansökningar om bidrag för att byta ut badkar mot dusch avslagits för att väggar och golv inte har tillräckligt fuktskydd om dusch installeras.[44] Den rimliga tolkningen av bestämmelsen är dock, enligt Boverkets mening, att skicket ska sättas i relation till förhållandena före anpassningen och inte bedömas med hänsyn till de åtgärder som bidrag söks för. Om en ansökan till exempel gäller att byta ut ett badkar mot en dusch ska avslag inte göras för att fuktskyddet inte skulle vara tillräckligt efter bytet.

Boverket saknar statistik över hur vanligt det är att avslag görs med hänvisning till inredningens ålder eller till att skicket på den befintliga inredningen är bristfälligt för den användning som skulle bli fallet om sökt anpassning utfördes. Boverket föreslår dock att bestämmelsen ändras så att avsedd tillämpning framgår tydligare. Som en jämförelse kan nämnas att underhållskravet enligt 8 kapitlet 14 § plan- och bygglagen inte innebär något retroaktivt krav utan bara att byggnaden ska underhållas så att den fortsätter att uppfylla de krav som gällde när den uppfördes eller ändrades. Underhållskravet i plan- och bygglagstiftningen innebär alltså inte någon skyldighet att utföra åtgärder som tillför byggnaden nya egenskaper och funktioner eller innebär att standarden höjs.

---

[41] Se till exempel Förvaltningsrätten i Uppsala den 8 november 2019 (målnummer 3396-19 E).
[42] Till exempel Förvaltningsrätten i Malmö den 21 november 2019 (målnummer 11002-18).
[43] I till exempel en dom från Kammarrätten i Jönköping den 14 oktober 2021 (målnummer 678-21) utgjorde både skicket och åldern grund för domstolens bedömning att bidrag inte borde beviljas.
[44] Förvaltningsrätten i Göteborg delade en kommuns bedömning av det slaget i en dom den 23 januari 2023, målnummer 7125-22. Överklagandefristen går ut den 2 mars 2023.

6.7 Ändringar i 9 § som innehåller särskilda villkor för bidrag vid byte av bostad

Boverkets förslag: Begreppet ”planlösning” tas bort i 9 § i bytesbestämmelsen. Begreppet ersätts med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Dessutom tydliggörs att de särskilda villkoren för byte inte gäller när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet.

6.7.1 Bakgrund

I 9 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag finns bestämmelser om vilka särskilda villkor (utöver lagens övriga) som gäller när en person flyttar och ansöker om bidrag för att anpassa den nya bostaden. Villkoren ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga vid tiden för bytet av bostaden. I det följande bortses från villkoren i paragrafens andra stycke som gäller när sökanden flyttar till ett en- eller tvåbostadshus som sökanden själv låtit uppföra. Villkoren för den situationen är i princip oförändrade jämfört med den praxis som fanns tidigare kopplad till 1992 års lag om bostadsanpassningsbidrag.

Av 9 § första stycket framgår att vid byte av bostad så lämnas inte bidrag för åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåskillnader i eller i anslutning till bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. Villkoren avviker väsentligt från tidigare. Enligt 1992 års lag krävdes särskilda skäl för valet av bostad för att bidrag skulle beviljas vid kostnadskrävande åtgärder. För att kravet inte skulle kunna undvikas genom etappvisa ansökningar skulle det göras en helhetsbedömning av bostaden. Kommunerna skulle pröva om bostaden egentligen, objektivt sett, behövde anpassas i andra delar än vad ansökan gällde. Om det då konstaterades att det sammantaget egentligen behövde utföras kostnadskrävande åtgärder måste sökanden visa att han eller hon haft särskilda skäl för att välja den nya bostaden. Med nuvarande bestämmelse ska det inte längre göras någon helhetsbedömning av bostadens lämplighet. Prövningen ska begränsas till de anpassningsåtgärder som ansökan omfattar. I propositionen ges exemplet en person som har flyttat till en lägenhet på fjärde våningen i ett flerbostadshus. Om personen ansöker om bidrag för en hiss till fjärde våningsplanet och en höj- och sänkbar köksinredning, kan bidrag beviljas för köksinredningen men inte för hissen. (Proposition 2017/18:80 sidan 74.)

I kommunenkäten svarar flera handläggare att möjligheterna att få bidrag har ökat i och med att någon helhetsbedömning inte längre ska göras. När det gäller hur de förändrade villkoren för bidrag vid byte av bostad totalt sett har påverkat sökandes möjligheter att beviljas bidrag svarar 32 procent att de ökat, 18 procent att de minskat, 22 procent att det inte är

någon skillnad medan övriga inte vet. Hänvisning till villkoren i 9 § första stycket är den femte vanligaste avslagsgrunden.

Några handläggare framför i kommunenkäten att det behövs förtydliganden i fråga om var gränsen går mellan nivåskillnader som gör och inte gör bostaden uppenbart olämplig. Propositionens exempel anses inte tillräckligt klargörande. Vad avses till exempel med en ”mindre” hiss som bidrag sägs kunna beviljas för efter ett bostadsbyte i flerbostadshus?

6.7.2 Överväganden

6.7.2.1 Nivåskillnader

9 § innebär att nivåskillnader i den nya bostaden kan medföra att bidrag inte lämnas, om dessa bedöms göra bostaden uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. Boverket har förståelse för att ett förtydligande önskas i fråga om var gränsen går mellan nivåskillnader som gör och inte gör bostaden uppenbart olämplig. Propositionens exempel täcker inte in alla situationer som kan uppstå, och de flesta kammarrättsavgörandena hittills gäller framför allt ramper[45]. Om lagtexten gjordes mer detaljerad, till exempel genom att den angav en högsta nivåskillnad i höjd eller ett maximalt antal trappsteg där bidrag skulle kunna beviljas för en hiss, skulle sannolikt förutsebarheten öka och det skulle också kunna medföra en mer likartad tillämpning mellan kommunerna. Det behöver dock finnas ett visst utrymme för en bedömning i det enskilda fallet av bristen och om denna gör bostaden uppenbart olämplig eller inte. Boverket föreslår därför ingen ändring i denna del.

6.7.2.2 Planlösning

9 § innebär också att bidrag inte ska lämnas för åtgärder som behövs för att den nya bostadens planlösning är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

Varken lagen om bostadsanpassningsbidrag eller propositionen till lagen innehåller någon definition av begreppet planlösning. I propositionen anges att bidrag kan lämnas för en mindre omdisponering, till exempel att ta bort, flytta eller sätta upp en enstaka vägg, som exempel på när bidrag kan beviljas trots anpassningsbehov kopplade till planlösning (proposition 2017/18:80 sidan 74).

Inte heller plan- och bygglagstiftningen innehåller någon definition av begreppet. Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien definierar planlösning som det sätt på vilket de olika utrymmena i en byggnad eller del av en byggnad är fördelade och belägna.

---

[45] Se exempel i Boverkets webbaserade handbok, Bostadsanpassningsbidraget – en handbok, De särskilda villkoren vid vanligt bostadsbyte - Bostadsanpassningsbidraget - Boverket.

Vid utformningen av en bostad brukar arkitekten göra en planlösning där bland annat rumsstorlek och rumssamband framgår och där det görs plats för inredning, till exempel köksinredning, kapphylla eller badkar. Själva inredningen ses då inte som en del av planlösningen. I en kammarrättsdom om bostadsanpassningsbidrag har dock ett inmurat badkar bedömts vara en del av bostadens planlösning.[46]

För att öka förutsägbarheten har Boverket övervägt att föreslå en definition av planlösning i lagen. En sådan definition i författning kan dock ge avtryck också inom andra områden och där medföra en icke önskvärd låsning. Begreppet planlösning används i många olika sammanhang och kan tolkas olika snävt beroende på kontext. Ibland likställs det närmast med planritning och ibland används det mer schematiskt som ett diagram. Det finns många tolkningar och en bred användning av begreppet. Med hänsyn till detta föreslår Boverket ingen definition. Boverket föreslår i stället att begreppet planlösning tas bort från bytesbestämmelsen och ersätts med en skrivning som motsvarar hur begreppet ofta tolkas, nämligen hur de olika utrymmena är fördelade och belägna.

6.7.2.3 Bytesbestämmelsen ska inte tillämpas vid alla flyttsituationer

Syftet med att ha speciella villkor för bidrag vid byte av bostad är att den nya bostaden ska väljas med omsorg. I propositionen till den nuvarande lagen om bostadsanpassningsbidrag framförde regeringen att det av samhällsekonomiska skäl inte är rimligt att kommunerna åläggs att betala ut större belopp i bidrag flera gånger för samma persons behov och att ansvaret för att välja en lämplig bostad ligger hos personen som ämnar bo där (proposition 2017/18:80 sidan 38).

Det finns situationer där personen som flyttar till en ny bostad och behöver anpassning inte själv har något inflytande över valet av bostad, i vart fall inte i sådan omfattning att det kan hävdas att bostadens lämplighet varit personens ansvar. Ett exempel på detta är personer som beviljats boende i ett familjehem (även om personen i och för sig kan ha haft möjlighet att avböja en sådan placering).

Ett annat exempel är personer som fått uppehållstillstånd och de får sin bostad anvisad av myndighet.[47] (Av 6 § lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår att personer med sådant biståndsbedömt boende som räknas

[46] Kammarrätten i Göteborg den 22 januari 2021, målnummer 1499-20.

[47] När till exempel en kvotflykting har fått tillstånd att komma till Sverige anvisar Migrationsverket en kommun som ska ta emot kvotflyktingen (vidarebosättning). Kvotflyktingar reser direkt till kommunen som ingått avtal med Migrationsverket om mottagande. Inresan är beroende av att boende och mottagande är ordnat. Även andra som fått uppehållstillstånd än kvotflyktingar kan vara i situationen att boendet anvisats av myndighet. Från Migrationsverkets webbplats Så här går vidarebosättning till - Migrationsverket och Bosättning i en kommun - Migrationsverket.

upp där inte kan beviljas bidrag. Detta avsnitt berör alltså inte dem som beviljas sådant boende.)

Boverket har ingen statistik på hur vanligt det är att personer i situationer som dessa har fått avslag på sina ansökningar med hänvisning till 9 §. När det gäller personer med uppehållstillstånd har kommunen och Migrationsverket ett samarbete för att hitta en så lämplig bostad som möjligt, vilket borde minska anpassningsbehovet. Med hänsyn till bestämmelsens syfte kan det inte heller uteslutas att det redan i dag finns kommuner som avstår från att tillämpa 9 § i dessa situationer och alltså inte strikt följer lagtextens ordalydelse. Boverket föreslår dock en komplettering av bestämmelsen så att det tydliggörs att de särskilda villkoren för bidrag vid byte av bostad inte gäller när ansökan avser anpassning för en person som flyttat till en bostad som beviljats eller anvisats av en myndighet.

Valmöjligheten kan vara beskuren eller obefintlig också vid andra situationer än när en myndighet beviljar eller anvisar en bostad. Till exempel på grund av personens ekonomiska förhållanden och situationen på bostadsmarknaden. Om tillämpligheten av 9 § begränsades också med hänsyn till sådana faktorer vore det ett närmande till vad som gällde enligt 1992 års lag, då bristande tillgång till lämpligare bostäder kunde vara ett särskilt skäl för valet av bostad. Dessa ärenden blev ofta omständliga för kommunerna att handlägga och det var svårt för enskilda att förutse hur det skulle gå i ärendet. Det skulle därför behövas en större omarbetning av bestämmelsen, om hänsyn åter skulle tas till enskildas förhållanden och hur dessa påverkat möjligheten att hitta en lämplig bostad, för att undvika de nackdelar som följde med 1992 års lag. Boverket föreslår inte någon sådan större ändring. Detta eftersom lagen är relativt ny och den, enligt vad kommunernas enkätsvar visar, inte generellt sett minskat enskildas möjligheter att beviljas bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad utan snarare ökat.

6.8 Reparationsbidrag till fler åtgärder och medboende till personer med biståndsbedömt boende ska kunna få detta bidrag

Boverkets förslag: Reparationsbidrag ska lämnas också för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag. Medboende till en person med biståndsbedömt boende ska kunna beviljas reparationsbidrag. Samma sökandekrets ska gälla för reparationsbidraget som för bostadsanpassningsbidraget.

6.8.1 Bakgrund

I 11 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag regleras möjligheten att beviljas reparationsbidrag för att reparera sådan anordning eller

inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. För bidrag krävs att anordningen eller inredningen är av tekniskt slag eller att den har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

För anordningar och inredningar av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation. (Boverket kallar även detta för reparationsbidrag i rapporten.) Denna utvidgade möjlighet till bidrag är i första hand avsedd för sådana anordningar och inredningar av tekniskt slag som kräver fortlöpande tillsyn och underhåll för att funktion och säkerhet ska tillgodoses (proposition 2017/18:80 sidan 77).

Om det inte är möjligt eller kostnadseffektivt att reparera anordningen eller inredningen ska – enligt propositionsuttalanden – bidrag kunna lämnas för att byta ut den mot en ny. Kommunen bör då fatta ett nytt beslut efter en prövning av om förutsättningarna för bidrag enligt 5 § är uppfyllda. (Proposition 2017/18:80 sidan 77.)

Som exempel på vad som ingår i kretsen anordning och inredning av tekniskt slag nämns i propositionen hissar, dörrautomatik, spisvakter, anordning för att göra inredning höj- och sänkbar, toalettstolar med spol- och torkfunktion eller anordning som kompletterar befintliga toalettstolar med dessa funktioner (proposition 2017/18:80 sidorna 76–77).

Möjligheten att få bidrag för att reparera utrustning som installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag infördes 1979 genom en ändring i kungörelse (1973:327) om bostadsanpassningsbidrag.[48] Enligt kungörelsen lämnades bidrag för reparationer om åtgärden inte var att hänföra till normalt bostadsunderhåll. (Här bortses från att det under flera år fanns en nedre beloppsgräns för bidrag för reparationer.) I propositionen inför ändringen, då bostadsanpassningsbidraget fortfarande var statligt, användes begreppet normala driftskostnader för att beskriva kostnader för åtgärder som inte skulle stödjas med bidrag. Dit hänfördes kostnader i fråga om utformning och inredning som normalt förekommer i moderna bostäder. Sådana kostnader borde finansieras på samma sätt som övrigt underhåll och reparationer i bostäder. Vissa utrustningsdetaljer ansågs dock så speciella och i vissa fall också så tekniskt komplicerade att underhåll och reparationer av dem måste skötas i särskild ordning. Som exempel gavs olika former av lyftanordningar, automatiska dörröppnare och toalettstol med inbyggd spol- och torkfunktion.[49]

Senare författningar om bostadsanpassningsbidrag, till och med 1992 års lag, har använt samma konstruktion som ovannämnda kungörelse och angett att bidrag lämnas för reparation som inte utgör normalt bostadsunderhåll. Genom rättspraxis blev det möjligt att få bidrag om

[48] SFS 1979:255.
[49] Proposition 1978/79:100, bilaga 16, sidan 51.

reparationsbehovet uppstått till följd av onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen, oavsett typ av anordning eller inredning. Den nuvarande bestämmelsen om reparationsbidrag nämner inte normalt bostadsunderhåll. Den pekar i stället ut vilka åtgärder bidrag kan lämnas för. Bestämmelsen är ett lagfästande av rättspraxis och kan sägas uttrycka vad som inte ska ses som normalt bostadsunderhåll i detta sammanhang och därför omfattas av reparationsbidraget.

6.8.2 Överväganden

De exempel på anordningar och inredning av tekniskt slag som pekas ut i såväl äldre som senare förarbeten har, förutom det tekniska inslaget, det gemensamt att de i första hand är – eller ursprungligen var[50] – avsedda att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning. Boverket anser att också det är en lämplig avgränsning gentemot normalt bostadsunderhåll och att till exempel ramper, stödhandtag och specialanpassade tvättfat (anordning för att göra inredning höj- och sänkbar räknas som tekniskt slag, se ovan) bör omfattas av reparationsbidraget. Boverket föreslår därför att lagens bestämmelse om reparationsbidrag utökas med en ny punkt där det framgår att bidrag även lämnas för att reparera anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning.

Dessutom kompletteras bestämmelsen så att det framgår vem som ska ansöka om reparationsbidraget. Samma sökandekrets som för bostadsanpassningsbidrag ska gälla, liksom bestämmelse om ställföreträdarskap för barn under 18 när föräldrarna inte bor tillsammans (avsnitt 6.2).

Boverket föreslår vidare att det ska bli möjligt för dem som äger flerbostadshus att beviljas reparationsbidrag efter ett övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag för åtgärder i anslutning till en lägenhet (avsnitt 6.3).

Som framgår av avsnitt 6.5 föreslår Boverket att 6 §, som undantar vissa boendeformer från bostadsanpassningsbidraget, skrivs om. Som en följd av den föreslagna lydelsen kommer en medboende till en person som fått ett biståndsbedömt boende att omfattas av bostadsanpassningsbidrag. En medboende bör enligt Boverkets mening även kunna beviljas reparationsbidrag. Boverket föreslår därför att hänvisningen till 6 § i bestämmelsen om reparationsbidrag justeras.

6.9 Minskade krav för att få återställningsbidrag

Boverkets förslag: Bestämmelserna om den så kallade anvisningsrätten i 14 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag bör upphävas och återställningsbidrag ska kunna beviljas för åtgärder i anslutning till

[50] Dörrautomatik förekommer inte sällan vid garageportar och flerbostadshus.

bostadsrättslägenheter även om lägenheten inte finns i ett flerbostadshus (12 §).

6.9.1 Bakgrund

Bestämmelserna om återställningsbidraget finns i 12 – 14 §§ lag om bostadsanpassningsbidrag. Möjlighet till återställningsbidrag har funnits sedan en lång tid tillbaka. Bidraget infördes redan på 1980-talet som ett incitament för att få ägare till flerbostadshus att gå med på att sökta anpassningsåtgärder får vidtas, och för att avstå från att kräva bidragstagaren på ersättning vid flytt eller i annat fall.

Av statistik framgår att bidraget under lång tid har varit relativt litet sett till antal ansökningar och kostnader. Under åren 2020 och 2021 betalades till exempel totalt 14,4 miljoner kronor ut i återställningsbidrag. Antalet ansökningar om återställningsbidrag uppgick under samma period till 1 650 vilket motsvarar strax under 1,5 procent av ansökningarna enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Kopplingen mellan återställningsbidraget och fastighetsägarens medgivande till att åtgärder får vidtas och utfästelse att inte kräva återställning är som ovan nämnts stark. Av resultat från kommunenkäten framgår att totalt 495 ärenden om bostadsanpassningsbidrag avslogs år 2021 med hänvisning till att medgivande från fastighetsägaren saknades. På fråga om de vanligaste avslagsgrunderna hamnar avsaknad av medgivande på sjätte plats. Avsaknad av medgivande innebär i olika situationer ett hinder för personer med funktionsnedsättning att få tillgång till bostadsanpassning. Ett ställningstagande från en fastighetsägare att inte lämna ett medgivande och utfästelse är inte överklagbart för den enskilde, och denne är därmed i stort sett utlämnad till ägarens beslut att lämna ett sådant medgivande eller inte. Under ett tidigare remissförfarande av Boverkets föreskrifter framförde Diskrimineringsombudsmannen, DO, att diskrimineringslagens (2008:567) bestämmelser kan vara tillämpliga om en fastighetsägare vägrar att lämna sitt medgivande på annat än sakliga grunder. Enligt vad Boverket erfar har något sådant ärende ännu inte avgjorts av DO.

Från fastighetsägarhåll har framförts att detta att medgivande inte lämnas kan bero på osäkerhet om återställningsbidrag kan komma att beviljas, liksom att ett medgivande lämnas tidigt i handläggningsprocessen och att man önskar veta vilken entreprenör som kommer att utföra anpassningen på den egna fastigheten. Likaså har från fastighetsägarhåll framförts att det numera förekommer stora skillnader i hur kommunerna är behjälpliga vid genomförandet av anpassningsåtgärder. Tidigare hjälpte de flesta kommunerna till via fullmakt för att genomföra en anpassning, vilket upplevdes som en fördel och troligtvis inverkade positivt på fastighetsägares vilja att lämna ett medgivande respektive en utfästelse.

Reglerna om återställningsbidraget ändrades senast genom nuvarande lag om bostadsanpassningsbidrag, varvid bestämmelsen om att bidrag endast betalas ut om kostnaderna överstiger 5 000 kronor togs bort. Bestämmelserna om återställningsbidrag innebär i övrigt idag att ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder som har utförts i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut, i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett flerbostadshus eller i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

Återställningsbidrag kan lämnas om återställningen avser en åtgärd som har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt den nya lagen eller motsvarande äldre bestämmelser, och anpassningsåtgärden på grund av ändrade förhållanden inte längre utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende. Återställningsbidrag kan inte lämnas om anpassningsåtgärden har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till. Återställningsbidrag kan endast lämnas till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning. Hur dessa senare moment rent praktiskt ska gå till finns inga direkta anvisningar om.

6.9.2 Överväganden

Nuvarande regler innehåller ett antal villkor som begränsar en fastighetsägares möjligheter att få återställningsbidrag. Eftersom bidraget tillkom som ett incitament för att få fler fastighetsägare att lämna medgivande finns det enligt Boverkets uppfattning anledning att lätta på en del av de villkor som är förenade med bidraget. Ett mer lätthanterligt och förutsebart regelverk för återställningsbidrag skulle kunna leda till att fler fastighetsägare lämnar ett medgivande, i vetskap om att kostnaderna för återställning efter en anpassning kan komma att ersättas.

Enligt Boverkets uppfattning är det framför allt bestämmelserna om anvisningsrätt i 14 § som bör ändras. Utöver detta föreslår Boverket även en ändring i lydelsen i 12 § första stycket 2 om att återställningsbidrag endast kan lämnas för åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett flerbostadshus. Boverket har också övervägt om regler om förhandsbesked för återställningsbidrag bör införas.

6.9.2.1 Anvisningsrätt 14 §

Boverket föreslog redan i samband med rapporten 2014:38 – En översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag – att bestämmelserna om anvisningsrätten skulle upphävas. Det blev dock ingen ändring genom 2018-års lag då regeringen inte ansåg att det då fanns skäl för att ta bort dessa regler. Boverket anser dock att det finns skäl att ånyo föreslå att

anvisningsrätten tas bort då det är angeläget att bestämmelserna om återställningsbidrag är så enkla och relevanta som möjligt.

Det är osäkert i vilken utsträckning anvisningsrätten används. Någon dokumenterad statistik finns inte tillgänglig men som exempel kan nämnas att Boverket deltog vid en konferens med Föreningen Kommunal bostadsanpassning, FKBo, som samlar stora delar av landets handläggare, i november 2022. Av deltagarna angav 86 procent att deras kommuner inte använder sig av anvisningsrätten. De handläggare som svarade att rätten används uppgav samtidigt att den används i mycket ringa omfattning och att det ofta uppstår problem när de försöker använda den. Problem som togs upp var bland annat matchning av lägenhet och behov, bostadsköernas regler, fastighetsägarnas vilja att ta emot hyresgäster med förtur, opraktisk lagstiftning, ansvarsfrågor och rätten att välja lägenhet. Ett problem som också påtalades var att fastighetsägare kan neka medgivande till en anpassning på grund av att de känner till att återställningsbidrag kan bli kopplat till en anvisningsrätt. Samtidigt angav handläggarna att om rätten tas bort kan det komma att medföra högre kostnader i form av fler återställanden och fler bostadsanpassningar. Vidare också att om rätten tas bort som krav kan man på frivillig väg använda sig av anvisning i vissa fall, om man så önskar, till exempel avseende lägenheter som anpassats i stor omfattning.

Boverket anser att motiven till att ta bort anvisningsrätten i stort sett är samma som vid tidigare förslag nämligen att såsom bostadsmarknaden ser ut idag där de traditionella bostadsförmedlingarna inte längre finns kvar i många kommuner, finns det inte längre skäl att behålla anvisningsrätten som ett villkor för att få återställningsbidrag. Det finns dessutom inget enhetligt system för att söka bostad i Sverige. Antalet kommunala bostadsförmedlingar har varit ungefär detsamma under de senaste åren. Det finns för närvarande sju bostadsförmedlingar där de tre storstäderna är representerade. För det fall en enskild kommun skulle önska fortsätta med någon form av förmedling med anpassade lägenheter bör det enligt Boverkets uppfattning lösas genom frivilliga överenskommelser mellan kommunen och fastighetsägarna.

Likaså kan informationen om bidraget variera mellan kommunerna. Olika kommuner har olika handläggningsrutiner, vilket i och för sig också framförts som en möjlighet i proposition 2017/18:80, där regeringen konstaterar att det bör vara upp till varje kommun hur de till exempel utformar sina system med bostadsanvisning. Baksidan av detta förhållande kan naturligtvis vara att det är svårt att skaffa sig en bild av hur bidraget hanteras och under vilka förutsättningar bidrag kan ges. Som ovan beskrivits är det också oklart i vilken utsträckning anvisningsrätten faktiskt används. Sammantaget menar Boverket att det finns skäl att ånyo föreslå att bestämmelserna om anvisningsrätt i 14 § tas bort.

6.9.2.2 Förhandsbesked

Under Boverkets utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag har från fastighetsägarhåll framförts önskemål om förhandsbesked om återställningsbidrag i samband med medgivandet till anpassningsåtgärden. Sådana synpunkter framfördes också till Boverket redan vid den tidigare översynen av lagen. Boverket har förståelse för att man från fastighetsägarehåll har ett intresse av att kunna få ett besked om och hur kommunen kan vara villig att bevilja bidrag för återställande efter en anpassning.

Under Boverkets tidigare översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag, Rapport 2014:38, uppmärksammades att Danmark har ett system som innebär att för den som bor i en hyresrätt kan hyresvärden inte invända mot den bostadsanpassning som beviljats, om kommunen intygar att den kommer att återställa lägenheten till sitt ursprungliga skick. Det är därmed viktigt för hyresgästen att denne får en skriftlig utfästelse från kommunen om återställning innan bostadsanpassning genomförs. Att genomföra ett liknande system i Sverige och ge ett slags garanti för att få genomföra en anpassning om kommunen lämnar en utfästelse om återställning skulle innebära att ändringar skulle behöva föreslås i hyreslagstiftningen. Något sådant förslag lämnar dock inte Boverket.

Ett stort antal frågor uppstår vid ett eventuellt införande av förhandsbesked. Detta gäller allt från vad ett sådant besked kan innebära till hur och vem som ska kunna ansöka samt när en sådan ansökan lämpligen kan göras. Likaså under hur lång tid ett besked skulle vara giltigt. Det är lätt att tänka sig fall där anpassningar finns kvar i bostäder under tiotals år framöver. Ett system med förhandsbesked och ett ansökningsförfarande för detta skulle också innebära ytterligare administrativ börda för både sökande och kommunerna.

Vid förra översynen framförde Boverket att det inte var möjligt att tillgodose önskemålen om förhandsbesked då en prövning ska göras om åtgärden inte längre används för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende, och att en sådan prövning inte låter sig göras vid tidpunkten för ett förhandsbesked. Enligt Boverkets uppfattning är denna ståndpunkt fortfarande relevant och Boverket anser sammantaget inte att det för närvarande finns tillräckliga skäl för att föreslå ett införande av förhandsbesked om återställningsbidrag.

6.9.2.3 Frivilliga avtal om övertagande av begagnad anordning 15 §

I anslutning till frågan om förhandsbesked för återställningsbidrag kan nämnas möjligheten till övertagande av begagnad anordning enligt 15 § i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Genom denna bestämmelse är det upp till respektive kommun att bestämma vilka anordningar som kan bli aktuella för återanvändning, så länge dessa tidigare har finansierats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Kommunen kan sluta avtal med ägaren av utrustningen för att överta äganderätten och har genom

bestämmelsen också en möjlighet att täcka kostnader som kan uppstå i samband med övertagandet, till exempel för demontering, transporter och återställning. Ett avtal om överlämnande är en civilrättslig handling och inte ett förvaltningsbeslut. I de flesta fall bör ett avtal om övertagande slutas och fullbordas i samband med att behovet av en anpassning upphör. Inget hindrar dock att ett sådant avtal sluts tidigare. Denna möjlighet till ett avtal skulle alltså kunna användas mellan de fastighetsägare och kommuner som är intresserade av ett mer formellt besked om borttagandet av en anpassningsåtgärd. Detta naturligtvis under förutsättning att båda parter är intresserade av ett övertagande.

6.9.2.4 Återställningsbidrag för åtgärder i anslutning till bostadsrättslägenheter

Av 12 § första stycket 2 lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår att ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett flerbostadshus. Boverket anser att återställningsbidrag inte bara ska kunna beviljas för åtgärder i anslutning till sådana lägenheter som finns i ett flerbostadshus utan även för åtgärder som har utförts i anslutning till sådana lägenheter som finns i småhus. Frågan är aktuell eftersom bostadsrätter uppförs även i form av andra hustyper än flerbostadshus och anpassningsåtgärder utförs även i anslutning till dessa bostäder. Boverket föreslår därför att paragrafen ändras på så sätt att orden ”i ett flerbostadshus” stryks i 12 § första stycket 2.

6.9.2.5 Återställning av bostadsanpassningar kontra byggregler

En särskild fråga i anslutning återställningsbidraget är huruvida en fastighetsägare äger rätt att ta bort en tidigare utförd anpassning med hänsyn till byggreglerna. Denna fråga synes framför allt vara relevant i förhållande till anpassningar i allmänna utrymmen, där olika tillgänglighetsskapande åtgärder kan ha tillkommit genom bostadsanpassning. Om exempelvis en dörröppnare till en tung dörr sätts in i en byggnad som en bostadsanpassningsåtgärd innebär detta enligt byggreglerna de facto en ändring av en byggnad. Att därefter ta bort en sådan dörröppnare kan vara en otillåten ändring, eftersom en sådan ska finnas enligt gällande krav för uppförande av nya byggnader i byggreglerna, och det troligtvis inte finns några skäl till att göra anpassningar och avsteg enligt reglerna om ändring i 8 kapitlet 7 § i plan- och bygglagen, PBL (2010:900).

Frågan om hur byggreglerna påverkar återställningsbidraget har enligt vad Boverket erfar inte prövats i domstol. Situationen skulle också kunna vara annorlunda än vad som nyss beskrivits om till exempel en dörröppnare har monterats med enbart koppling till en enskild handsändare. Detta då en sådan anpassningsåtgärd kan avse en anordning eller funktion som det inte ställs krav på i bygglagstiftningen eftersom dörröppnaren då endast kan eller får användas av bidragstagaren. I en sådan situation utlöses ingen skyldighet för byggnadens ägare att upprätthålla funktionen.

Vid handläggning av ett ärende om återställningsbidrag har en kommun att pröva förutsättningarna för bidrag enligt bestämmelserna om återställningsbidrag i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Dessa bestämmelser har ingen avslagsgrund kopplad till det faktum att en viss åtgärd kan eller skulle kunna vara en otillåten ändringsåtgärd enligt byggreglerna. Boverket har ingen statistik på hur vanligt förekommande det är att en fastighetsägare önskar återställningsbidrag för den typ av åtgärder som eventuellt kan utlösa en fråga om en otillåten ändringsåtgärd. Utifrån ett samhällspolitiskt perspektiv kan en sådan fråga dock vara högst relevant och den kommun som handlägger en ansökan om återställningsbidrag, där byggreglerna reglerar ett borttagande av en åtgärd som en otillåten ändring, bör ju snarast informera den sökande om detta förhållande. Den fastighetsägare som blir medveten om att en återställning kan innebära en otillåten ändring bör ju rimligen inte vara intresserad av att fullfölja en sådan ansökan.

6.9.2.6 Kommunernas information

Som redogjorts för ovan är återställningsbidraget litet sett till kostnader och antal ansökningar och har varit så under den tid som Boverket har kunnat följa bidraget. Många kommuner har till exempel endast ett fåtal sådana ärenden att handlägga under ett år och det framstår därför inte som konstigt att handläggningsrutinerna för detta bidrag inte har utvecklats över tid. Likaså kan informationen om bidraget variera mellan kommunerna.

Olika kommuner har olika handläggningsrutiner, vilket i och för sig också framförts som en möjlighet i proposition 2017/18:80, där regeringen konstaterar att det bör vara upp till varje kommun att organisera hur de till exempel utformar sina system med bostadsanvisning. Baksidan av detta förhållande kan naturligtvis vara att det är svårt att skaffa sig en bild av hur bidraget hanteras och under vilka förutsättningar bidrag kan beviljas. Enligt Boverkets uppfattning bör, tillsammans med de regelförändringar som Boverket föreslår, fördelar kunna vinnas genom mer utvecklade informationsinsatser och klara rutiner vid handläggningen av återställningsbidraget. Att lämna relevant information om bidraget och under vilka förutsättningar ett sådant kan lämnas torde minska behovet av ett formellt förhandsbesked. Från fastighetsägarhåll har även framförts synpunkter på handläggningen av bostadsanpassningsbidraget vilket skulle kunna påverka en fastighetsägares vilja att lämna medgivande till åtgärderna. Detta handlar bland annat om möjligheten till insyn i vilken entreprenör som kommer att genomföra åtgärder i den egna fastigheten liksom vilka åtgärder som faktiskt kommer att genomföras. Dessa synpunkter är relevanta och möjligheten till insyn kan fullt förståeligt ha en stor betydelse för frågan om medgivande och utfästelse. Även beträffande dessa frågor anser Boverket att en god information tillsammans med utvecklade handläggningsrutiner och kommunicering med fastighetsägaren

i tid skulle kunna leda långt. Rent praktiskt kan det handla om vid vilken tidpunkt som kommunen begär in skriftliga medgivanden enligt 10 §. Det kan också handla om vilken entreprenör som har lämnat anbud i anpassningsärendet och vilka åtgärder som planeras.

6.10 Övergångsbestämmelser

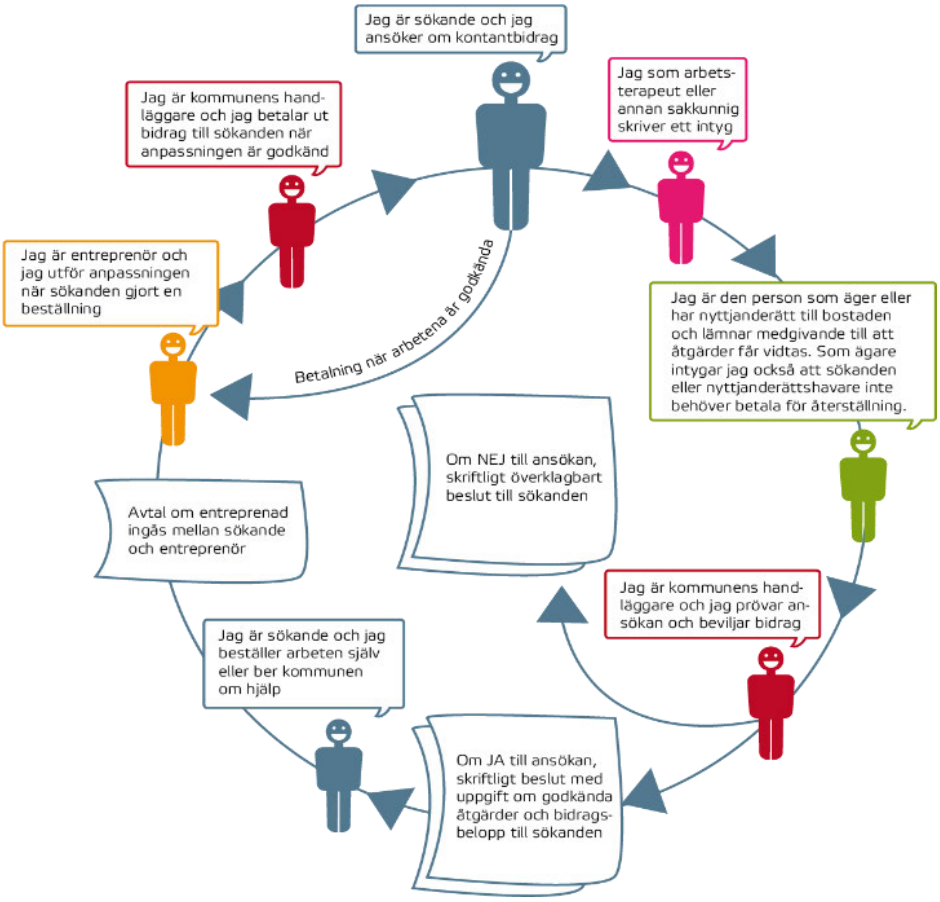
Om ändringar i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag beslutas bör äldre föreskrifter gälla för ansökningar som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet. Skulle de nya bestämmelserna kunna leda till en mer gynnsam utgång i ärendet finns möjlighet att återkalla ansökan. När lagändringarna trätt i kraft kan en ny ansökan göras. Eftersom Boverket föreslår ändringar i sökandekretsen (avsnitt 6.2) blir det då eventuellt en annan person som ska ansöka.

7 Övriga överväganden

7.1 Svårigheter att söka och genomföra bostadsanpassningar samt kommunernas serviceskyldighet och utredningsansvar

7.1.1 Rollfördelningen

Vid kontantbidrag är det kommunens uppgift att bedöma om sökanden har rätt att få bostadsanpassningsbidrag, och att därefter till sökanden lämna ett bidrag som motsvarar en skälig kostnad för de åtgärder som beviljats. Sökanden ansöker om bidrag hos kommunen och väljer efter ett positivt beslut en entreprenör och sluter avtal med denne om åtgärdernas utförande. Bidraget betalas ut till sökanden efter att åtgärderna utförts och kostnaderna redovisats, och sökanden betalar därefter leverantören eller entreprenören. Detta åskådliggörs i figuren nedan. Illustrationen är hämtad från Boverkets webbhandbok om bostadsanpassningsbidraget (Bostadsanpassningsbidraget - en handbok - Bostadsanpassningsbidraget - Boverket) och visar rollfördelningen i ett ärende som inleds med en ansökan och slutar med utbetalning av bidraget.

Detta innebär att sökanden är tänkt att ha en mycket aktiv roll i handläggningsprocessen med att styrka sina anspråk, ta in offerter och planera

utförandet av åtgärderna. Kommunerna har samtidigt en serviceskyldighet och ett utredningsansvar enligt bestämmelserna i förvaltningslagen (2017:900), och det är därför inte ovanligt att kommunen bistår sökanden i olika avseenden för att åtgärden ska komma till stånd. Till exempel bistår kommunen sökanden genom vägledning i ansökningsförfarandet för att stödja sökanden att uppnå det som han eller hon eftersträvar (proposition 2017/18:80, sidan 50).

I tidigare rapporter från Boverket, bland annat rapport 2016:2, Uppföljande undersökning av kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidraget, har myndigheten redogjort för svårigheterna att följa den tänkta rollfördelningen. Historiskt sett har det stora hjälpbehovet medfört att sökande av bidraget i samband med ansökan lämnat en fullmakt till kommunen att sköta hela ärendet. I tidigare enkätstudier framkom att det fanns kommuner där mer än 90 procent av sökandena kryssade i en ruta där man uppdrog åt kommunen att sköta hela ärendet. Vidare har i tidigare undersökningar påtalats att många sökande hade svårigheter att lämna in en komplett ansökan vilket bland annat ledde till långa handläggningstider samt att majoriteten av de sökande inte hade någon praktisk möjlighet att hantera projektering, begära in offerter och sluta avtal med entreprenörer (proposition 2017/18:80, sidan 51).

7.1.2 Kommunalt åtagande

Bland annat för att säkerställa en tydligare rollfördelning infördes genom nuvarande lag en ny bidragsform som ger en möjlighet till ett kommunalt åtagande i de fall kommunen och sökanden är överens om detta. Denna bidragsform, som är ett alternativ till ett kontantbidrag, innebär en särskild service och gör att kommunen tar på sig ansvaret för att genomföra åtgärden på ett tillfredsställande sätt för sökanden. Sökanden slipper således att sluta avtal med entreprenörer och får endast en motpart, det vill säga kommunen.

Resultat från nuvarande kommunundersökning visar att 80 procent av kommunerna informerar den sökande om att bostadsanpassning kan genomföras genom ett kommunalt åtagande. Samtidigt framgår det att under år 2021 tillgodosågs den sökande med bidrag genom kommunalt åtagande bara i 2 542 ärenden[51]. Detta trots att 37 procent av kommunerna tror att kostnaden minskat för kommunen när man använt sig av kommunalt åtagande och bara några få procent tror att de har ökat. Flera kommuner nämner att det mestadels är i enkla ärenden som de erbjuder

[51] Resultaten i tidigare undersökningar om kommunalt åtagande har varit svårtolkade. Av underhandsinformation till Boverket framgår att vissa kommuner tidigare tolkat frågan om kommunalt åtagande som att det avser fall där kommunen vid ett kontantbidragsärende har hjälpt sökanden via fullmakt. Vilket alltså inte handlar om den särskilda bidragsformen åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna enligt 16 § andra stycket lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det kan därför inte uteslutas att resultaten även i denna undersökning kan vara missvisande.

kommunalt åtagande – ofta där man har bra kontroll över kostnaderna, exempelvis vid installation av spisvakt eller borttagande av trösklar. I 13 kommuner har det under 2021 förekommit att kommunen efter fråga från sökande nekat bidragsformen kommunalt åtagande. Av kommentarerna i kommunenkäten framgår vidare att bilden av kommunernas inställning till kommunalt åtagande är splittrad. Vissa kommuner är negativt inställda och uppger att det bland annat har att göra med att kommunen får en annan roll när bidrag lämnas som ett kommunalt åtagande. Vid ett kommunalt åtagande kan frågor om offentlig upphandling uppkomma, vilket av vissa kommuner upplevs som negativt på grund av att rutiner saknas för sådan hantering. Likaså nämns att kommunens roll vid åtagande innebär att konsumenttjänstlagen (1985:716) inte blir tillämplig. Andra kommuner tycker i stället att det är ett enkelt och bra sätt att hjälpa till vid mindre åtgärder samt att det fungerar smidigt vid reparationsbidragsåtgärder och besiktning samt underhåll av hissar. Av kommentarerna i enkäten framkommer vidare att många kommuner ännu inte har satt sig in i regelverket om bidragsformen.

7.1.3 Resultat från enkäter

Av olika enkätundersökningar som genomförts under utvärderingen framkommer att det finns olikheter i hur kommunerna arbetar med hanteringen av bidraget i fråga om service- och utredningsansvar. Detta gäller bland annat användningen av fullmakter för att hjälpa sökande att genomföra sin anpassning, liksom vilken information som lämnas om bidraget samt vilket underlag kommunen kräver i samband med en ansökan. Det senare gäller till exempel hur många offerter som en enskild sökande måste lämna in till sin ansökan. Boverket har noterat att det förekommer att vissa kommuner begär att sökanden ska lämna in tre olika offerter i sitt ärende för att ansökan ska anses vara komplett och detta uppenbarligen oavsett kommunens egen möjlighet att utreda och själv komma fram till ett skäligt bidragsbelopp[52].

Av enkätsvaren framkommer att vissa kommuner beslutat att helt upphöra med att använda sig av fullmakter och att vissa kommuner uppger att fullmakter aldrig eller sällan förekommer. Dessa förhållanden är också kända för Boverket sedan tidigare. Noteras bör dock att det fortfarande är en övervägande del av kommunerna som uppger att de erbjuder sökande hjälp via fullmakt. Nära två tredjedelar av kommunerna uppger att

[52] Av Boverkets föreskrifter (2018:12) om bostadsanpassningsbidrag följer bland annat att kommunen får begära att sökanden kompletterar sin ansökan med kopia av anbud/offert eller kostnadsberäkning, om kommunen bedömer att det behövs för att fastställa skälig kostnad i ärendet. Boverket har reagerat på det förfaringssätt som förekommer i vissa kommuner som innebär att ett flertal offerter krävs i samband med ansökan och anger i sin handbok för bostadsanpassningsbidraget att utgångspunkten bör vara att det normalt ska räcka med att sökanden inkommer med ett anbud eller en offert eller kostnadsberäkning. Och vidare att om kommunen anser att den kan fastställa en skälig kostnad utan den här typen av underlag finns det ingen anledning att begära att sökanden kompletterar sin ansökan med det.

fullmakt för att avtala med entreprenör om att genomföra anpassningen förekom ofta eller i princip alla ärenden under år 2021. 38 procent uppger att kommunen erbjuder alla som vill ha möjligheten att genomföra anpassningen via en fullmakt. Andra kommuner erbjuder bara fullmakt när den sökande själv inte har den förmågan och när det inte heller finns någon annan i sökandes närhet som kan vara behjälplig, till exempel anhörig, god man, förvaltare, fastighetsägare eller annan person.

Några kommuner uppger att de förändrat sina rutiner om fullmaktshantering efter lagändringen 2018. Tio kommuner anger att det beror på att de uppfattat Boverkets information som att fullmakt ska undvikas. Sju kommuner har uppfattat Boverkets föreskrifter som att hjälp inte får ges i samma utsträckning som enligt 1992 års lag och Boverkets förskrifter till 1992 års lag, och ytterligare fem kommuner har uppfattat 2018 års lag om bostadsanpassningsbidrag som att hjälp inte får ges i samma omfattning som med 1992 års lag. 14 kommuner anger att de har mindre resurser och förändrad organisation varför fullmakt inte ges i samma omfattning. De allra flesta kommunerna anger dock att de antingen inte har förändrat sina rutiner alls eller så beror förändringen varken på lagstiftningen eller på resursbrist. I enkätsvaren framförs att handläggningen gjorts mer rättssäker över tid. Tidigare har problem med rollfördelningen och jäv uppmärksammats. Nu har, allt enligt lagens intentioner, den sökande en mer central roll och möjlighet att vara mer delaktig i anpassning av hemmet. Exempel på enskilda kommentarer i enkäten är: ”Kvalitetsförbättring, mer tid läggs på att försöka vara tydliga och förklara rollfördelning samt, för att det ska vara mer rättssäkert för den sökande, vad som gäller till exempel för konsumenttjänstlagen. I övrigt försöker vi jobba efter BAB-handboken och inte jobba slentrianmässigt med fullmakter utan de som kan och vill sköta till exempel beställning ska ha möjlighet till det”. Ett annat exempel på kommentarer från enkäten är ”Vi hamnar på ’dubbla stolar’ då vi dels agerar ombud för sökande, dels är den som senare ger beslutet. Vi har inget emot ett fullmaktsförfarande men det kanske inte ska ligga på den som är beslutsfattare utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv.”

Ett fåtal kommuner, 2,4 procent, anger att det aldrig förekommer att personer inte driver igenom en anpassning på grund av att de anser att de inte får den hjälp de behöver av kommunen. Samtidigt anser de flesta av kommunerna att den sökande måste göra mer själv avseende såväl ansökan som genomförande jämfört med tidigare.

Av kommunundersökningen framgår också att vissa kommuner uppger att det förekommer att personer inte driver igenom en anpassning på grund av att de anser att de inte får den hjälp av kommunen som de behöver. Både på grund av vad som krävs av sökanden under själva ansökningsförfarandet liksom de olika moment som krävs efter ett positivt beslut för att genomföra en anpassning, till exempel hitta entreprenör, sluta

avtal med denne samt betala för anpassningen. Olikheterna i kommunerna är enligt Boverkets uppfattning uppenbara och spänner från de kommuner som erbjuder en mer eller mindre heltäckande service och hjälp med olika moment genom handläggningen, till de kommuner som uppger att de helt ställt om sin process och succesivt övergått till att sökanden helt är ansvarig för sin ansökan och genomförande av anpassningen. Samtidigt finns kommentarer från en sådan senare kommun att mycket tid har lagts ned för att hjälpa till genom att ”ledsaga” sökanden genom de moment som behövs för att kunna få en anpassning till stånd.

Av en enkät till intygsskrivande arbetsterapeuter framgår vidare att cirka 30 procent anser att sökande inte får den hjälp de behöver för att ansöka om bostadsanpassningsbidrag och cirka 17 procent upplever att sökandena inte får hjälp att få anpassningen utförd vid behov.

Endast en tredjedel av intygen initieras av den sökande själv enligt arbetsterapeuterna. Lika stor andel initieras av en anhörig, medan en femtedel initieras av omsorgspersonal såsom hemtjänst eller personlig assistent. 42 procent anger att det är handläggarna av bostadsanpassningsbidragen som oftast hjälper den sökande att få åtgärden utförd. 29 procent anger att det är en anhörig som oftast hjälper till, 11 procent anger sig själva som är den som hjälper till och 12 procent en god man eller förvaltare. 5 procent anger någon annan (som till exempel kan vara en fastighetsägare).

8 procent uppger dessutom att det ofta händer att sökanden inte får tillgång till den bostadsanpassning som de behöver. 36 procent av dessa anger att det beror på att kommunen avslår ansökan, 29 procent att personen med funktionsnedsättning inte förmår ansöka om bidraget och har ingen som kan hjälpa till, 25 procent att sökande inte själv kan beställa anpassningen eller hitta hantverkare efter ett bifallsbeslut och har ingen person som kan hjälpa till och 10 procent anger andra skäl.

Även en enkät som gjorts mot brukare, via funktionshindersorganisationer, visar på att sökande upplever brister i kommunernas information om bostadsanpassningsbidraget och ansökningsförfarandet för att få bostadsanpassningsbidrag liksom möjligheterna att genomföra anpassningen efter ett beslut.

Av de resultat från olika enkäter som genomförts under utvärderingen, men även genom tidigare erfarenheter i Boverkets tillsynsverksamhet, kan slutsatser dras om att de olikheter och eventuella brister i vissa kommuners hantering av bidraget såvitt avser service- och utredningsansvar kan utgöra ett hinder för personer med funktionsnedsättningar att få tillgång till nödvändiga anpassningar i sina bostäder.

7.1.4 Utredning av serviceskyldighet och utredningsansvar

Boverket har låtit en konsultfirma med specialistkompetens inom socialrätt utföra två utredningar med frågeställningar dels om serviceskyldighet och utredningsansvar vid handläggning av ärenden om bostadsanpassningsbidrag, dels om vilka förutsättningar som det finns för att en sökande av bostadsanpassningsbidrag ska kunna få stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen (2001:453) med en ansökan. Av intresse har då också varit att få kunskap om att de sökande som befinner sig i en utsatt situation och själva saknar förmåga att hantera en ansökningsprocess och genomföra en anpassning inte riskerar att stå utan möjlighet till hjälp och stöd.

Slutsatsen i utredningen om eventuellt stöd enligt socialtjänstlagen kan sammanfattas som att socialtjänstlagen kan vara tillämplig för att erbjuda en sökande av bostadsanpassningsbidrag stöd och hjälp, men att det är under förutsättning att den enskilde kan visa att ett behov finns, att behovet inte redan är tillgodosett samt att behovet inte ska tillgodoses genom annan insats. Boverket drar därav den slutsatsen att det inte är helt uteslutet att en sökande som eventuellt inte får tillräcklig stöd och hjälp via kommunens enhet för bostadsanpassning kan få hjälp via insatser med stöd av bestämmelser i socialtjänstlagen. Praktiskt sätt torde denna möjlighet dock troligen vara begränsad och att till exempel ge stöd genom en fullmakt eller stöd med samordning av möten och kontakter samt att komplettera ansökan gränsar till det stöd en enskild kan få genom personligt ombud eller ställföreträdare. Vidare har den myndighet som handlägger bostadsanpassningsbidrag ett utrednings- och serviceansvar att se till att den enskilde kan ta tillvara sin rätt. Ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen kan därmed avslås med motivering att behovet kan tillgodoses på annat sätt. Ett behov av stöd med specifika hjälpbehov så som ledsagning, kommunikation, handräckning av post med mera kan beviljas enligt socialtjänstlagen men om behovet inte endast är tillfälligt talar mycket för att det redan är tillgodosett genom andra insatser. Ett mer tillfälligt behov kan tillgodoses genom socialtjänstlagen om det inte ska tillgodoses genom annat samhällsstöd. Av utredningen framgår vidare att till exempel hemtjänst och vårdpersonal har en skyldighet att rapportera missförhållanden, vårdskador, risk för tillbud med mera. Vidare finns det en skyldighet att informera den enskilde eller enskildes närstående om den enskildes rättigheter, bland annat avseende tillgängliga hjälpmedel och möjlighet att få kommunens stöd. Det är dock alltid den enskilde som formellt ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag. Om den enskilde inte kan ansöka på egen hand eller med hjälp av närstående har kommunen en skyldighet att anmäla eventuellt behov av god man eller förvaltare till överförmyndaren.

Mot bakgrund av bland annat denna utredning lät Boverket samma konsult belysa frågeställningen om en eventuell reglering av service- och utredningsskyldighet i lagen om bostadsanpassningsbidrag. I den

utredningen framförs bland annat att det är möjligt att i en specialförfattning införa bestämmelser som avviker från bestämmelserna i förvaltningslagen. Exempel på detta finns bland annat gällande utredningsansvar genom regleringar i socialtjänstlagen. Av 11 kap 1§ i denna lag, som handlar om socialnämndens handläggning av ärenden, framgår att nämnden utan dröjsmål ska inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Bestämmelsen innebär ett utökat utredningsansvar för nämnden gällande tidsaspekten för när en utredning ska inledas. Det finns alltså inga juridiska hinder, enligt konsultutredningen, mot att införa en särreglering i lagen om bostadsanpassningsbidrag som skulle utöka serviceskyldigheten och/eller utredningsansvaret i förvaltningslagen.

Konsultutredningen redovisar vidare att förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet och utredningsansvar dock innebär relativt långtgående skyldigheter för en myndighet och det kan därför ifrågasättas om det behövs en lagändring för att sökande av bostadsanpassningsbidrag ska få den hjälp de behöver. Nuvarande bestämmelser och praxis innebär att myndigheten ska anpassa serviceskyldigheten efter förutsättningarna i det enskilda fallet, vilket innebär att en sökande som har särskilda svårigheter ska få mer stöd och hjälp än en sökande utan särskilda svårigheter. Genom en korrekt tillämpning av förvaltningslagens bestämmelser har därför en myndighet relativt långtgående skyldigheter att hjälpa en enskild med en ansökan, särskilt om den enskilde har svårigheter att ansöka själv.

Boverket delar konsultutredningens bedömningar och drar slutsatsen att det är rimligt att anta att en korrekt tillämpning av nuvarande bestämmelser i förvaltningslagen kan vara tillräckligt för att säkerställa att en sökande av bidrag får den hjälp han eller hon behöver.

7.1.5 Slutsats

Boverket anser att det inte finns tillräckliga skäl för närvarande att tillföra särskilda bestämmelser om service- och utredningsskyldighet till lagen om bostadsanpassningsbidrag. Detta bland annat mot bakgrund av vad som ovan nämnts om möjligheterna att få stöd och hjälp genom förvaltningslagens bestämmelser samt i särskilda fall genom andra insatser från samhället. Det kan också tänkas att särskilda regler, beroende på utformningen, i lagen om bostadsanpassningsbidrag skulle kunna leda till att hanteringen av bidraget fördröjs i stället för att tillföra något positivt. Att notera i sammanhanget är också att förvaltningslagens bestämmelser om service- och utredningsansvar anger miniminivåer, och det finns inget som hindrar en kommun att välja att ge service utöver denna nivå.

Boverkets anser dock att åtgärder behöver vidtas för att öka förutsättningarna för att kommunerna totalt sett lever upp till sitt service- och utredningsansvar, liksom en rättssäker handläggning och hantering av

bidraget. Boverket ser möjligheter i ett fortsatt arbete med tillsyn, vägledning och föreskrifter för att uppnå förbättringar. Ett sådant arbete förutsätter självklart att myndigheten framöver har möjlighet att avsätta resurser för att uppnå en tillräcklig nivå på informations- och tillsynsarbete. Inte minst för att förklara och förtydliga det ansvar om service och utredning som kommunerna har i hanteringen av bostadsanpassningsbidraget. I ett sådant arbete ligger naturligtvis också att uppmärksamma kommunerna på det egenansvar som gäller för alla myndigheter att tillse att personal har relevanta kunskaper om bestämmelserna i förvaltningslagen och de regelverk som i övrigt gäller vid myndighetsutövning. Boverket anser därför att särskilda informations- och utbildningsinsatser behöver genomföras och vill i detta sammanhang påtala för regeringen att om sådana ska kunna komma till stånd behöver särskilda medel tillskjutas myndigheten.

7.2 Tillämpning av kraven i 8 § andra stycket respektive 9 § andra stycket då någon annan än sökanden avvikit från tillgänglighetskraven eller låtit bygga ny bostad

Genom nuvarande lag om bostadsanpassningsbidrag ändrades bidragstagarkretsen så att bidrag alltid lämnas till en person med funktionsnedsättning för anpassning av dennes permanentbostad. Enligt 1992 års lag var det den som ägde en bostad för permanent bruk eller som innehade en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt som ansökte om bidraget för egen eller hushållsmedlems räkning.

I Boverkets översynsrapport från 2014 framförde Boverket att 1992 års bestämmelse om bidragstagarkretsen inte borde ändras och framförde som argument för detta bland annat att vissa krav som ställdes enligt lagen var naturliga att ställa på den som har rådigheten över bostaden. Under beredningen av lagstiftningsärendet påtalade Boverket till Socialdepartementet att förslaget till en ny bidragstagarkrets skulle få konsekvenser för innebörden av frågor såsom villkoret att bidrag inte lämnas om sökta åtgärder behöver utföras på grund av avvikelser från bygglagstiftningens tillgänglighetskrav och de särskilda villkoren för bidrag i samband med byte av bostad till ett en- eller tvåbostadshus som sökanden själv låtit uppföra.

Av 8 § första stycket 4 i nuvarande lag följer att bostadsanpassningsbidrag inte lämnas om de sökta åtgärderna behöver utföras på grund av avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i de fall ansökan gäller ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av, eller i en lägenhet som innehas med bostadsrätt och som sökanden har låtit utföra ändringar i, eller en ägarlägenhetsfastighet som sökanden låtit utföra ändringar i.

Av 9 § andra stycket följer vidare att vid byte av bostad till ett en- eller tvåbostadshus som sökanden själv låtit uppföra lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Boverket saknar statistik över hur dessa bestämmelser tillämpas i kommunerna såvitt avser konsekvenser för sökande som inte själva har avvikit från tillgänglighetskraven eller uppfört ett en- eller tvåbostadshus utan det är någon annan i hushållet som gjort det. Boverket har dock noterat vissa domstolsavgöranden där barn har fått avslag på sina ansökningar, till exempel Förvaltningsrätten i Stockholm, den 12 december 2019 (målnummer 1943-19), där en minderårig sökande fick avslag på sin ansökan med motiveringen att åtgärderna behövde utföras på grund av avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet (8 §). Av domskälen framgår att det var sökandens pappa, tillika vårdnadshavare, som var byggherre när bostaden uppfördes. Någon motivering i övrigt varför sökanden skulle drabbas av pappans avvikelser framgår inte av domen. I ett annat fall, Förvaltningsrätten i Falun, den 12 mars 2021 (målnummer 3608-20), där sökandens föräldrar planerade uppföra ett nytt bostadshus, framgår att den minderåriga sökanden fått avslag på sin ansökan bland annat mot bakgrund av bestämmelsen i 9 § andra stycket.

7.2.1 Slutsats

Om ordalydelsen i 8 § ska följas innebär det att de sökande som själva inte låtit uppföra eller låtit utföra ändringar i ett en- eller tvåbostadshus, eller låtit utföra ändringar i en lägenhet som innehas med bostadsrätt, eller låtit utföra ändringar i en ägarlägenhetsfastighet inte ska omfattas av inskränkningar i rätten till bidrag. Likaså innebär ordalydelsen i 9 § andra stycket att de sökande som vid byte av bostad inte själva har låtit uppföra ett en- eller tvåbostadshus inte ska drabbas av inskränkningar i rätten till bidrag. Boverket noterar att utöver ovan nämnda fall där barn förekommer som sökande kan också andra fall bli relevanta, till exempel vid ansökningar i samboförhållanden där sökanden av bidraget inte har eller haft rådigheten över de val som gjorts av ägaren av bostaden. Enligt vad Boverket erfar saknas något överrättsavgörande som klarlägger tolkningen av dessa frågor. Likaså saknas kommentarer i propositionen för vägledning. Det finns därför en oklarhet vid tillämpningen av bestämmelserna. Boverket anser dock i nuläget att det inte finns tillräckliga skäl för att i denna rapport lägga fram ett förslag till ändring i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det finns dock anledning att framöver följa hur frågan utvecklas i praxis och bevaka eventuella överrättsavgöranden.

8 Konsekvensbeskrivning

8.1 Bakgrund

Boverkets uppdrag består i att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den påverkat bostadsanpassningsbidraget. Om Boverket finner hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar ska myndigheten lämna förslag på åtgärder. Förslagen kan vara förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Boverket har valt att föreslå förändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag för att åtgärda vissa hinder.

Syftet med förslagen är således att försöka ta bort hinder för att få bostadsanpassningsbidrag. Detta medför givetvis att de flesta förslagen i någon utsträckning kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna och på samma gång medföra ökade möjligheter för personer med funktionsnedsättning att få bostadsanpassningsbidrag. Regeringen har i uppdraget pekat på det faktum att såväl kommunernas kostnader för bostadsanpassningsbidragen som antalet beviljade ansökningar minskat sedan början på 2010-talet.

8.2 Berörda aktörer

De aktörer som skulle komma att beröras av de föreslagna förändringarna är bland andra kommunerna. I synnerhet de kommunala handläggare som arbetar med ärenden om bostadsanpassningsbidrag men även de kommunala beslutsfattarna, i de fall det inte är handläggarna som fattar beslut. När begreppet kommunerna används i denna konsekvensbeskrivning avses båda dessa aktörer, om inget annat särskilt anges.

Den andra stora gruppen som berörs av lagförslaget är personer med funktionsnedsättning och deras närstående. Som tidigare i rapporten beskrivits har antalet ansökningar om bostadsanpassningsbidrag sjunkit sedan början av 2010-talet men antalet inkomna ansökningar ligger trots allt på drygt 60 000 årligen och det är således en stor grupp människor som potentiellt kan beröras av förslag rörande denna lagstiftning.

Fastighetsägare som upplåter bostäder i form av hyresrätt eller bostadsrätt, normalt i flerbostadshus, berörs också av lagen. Deras roll och möjligheter har lyfts fram och förtydligats i lagförslaget.

Även företag som tillverkar hjälpmedelsprodukter kan komma att beröras.

Slutligen ska även nämnas domstolarna som i överklagade ärenden kommer att behöva tolka och tillämpa lagen. Deras intresse sammanfaller delvis med de kommunala beslutsfattarnas.

8.3 Boverkets förslag till förändringar i lag om bostadsanpassningsbidrag

Boverket lämnar ett antal förslag till förändringar i lagen. Många av dessa förändringar bedöms dock inte få några större konsekvenser. Nedan gås förslagen kortfattat igenom paragraf för paragraf samt de konsekvenser de bedöms medföra. Avslutningsvis bedöms effekterna samlat för de olika grupper som förslagen påverkar.

8.3.1 Sökande och barn

Boverket föreslår att det införs en särskild bestämmelse som avviker från föräldrabalken i fråga om vårdnadshavares ställföreträdarskap. Om sökanden är under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet enbart av den förälder som bor tillsammans med barnet i bostaden som ska anpassas. Det gäller även om den föräldern inte är vårdnadshavare för barnet. Det görs två undantag från att det är personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bostadsanpassningsbidraget. Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person under 18 år ska sökas av och lämnas till person eller personer som har uppdraget som familjehem. Ansökan vid så kallat periodiskt boende ska göras av den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.

Enligt Föreningen Kommunal Bostadsanpassning (FKBo) förekommer det att handläggningen fördröjs på grund av svårigheter att nå en vårdnadshavare eller för att det råder meningsskiljaktigheter mellan vårdnadshavarna och den ene därför förhalar ansökan. Även i kommunenkäten nämns detta som ett problem och att det till och med medfört att bidrag inte kunnat beviljas.

Boverket bedömer dock att konsekvenserna av detta förslag blir små. Det kan konstateras att under 2021 gick 2,7 procent av antalet beviljade bostadsanpassningsbidrag till personer under 18 år. Kostnaden för anpassningar till barn och unga är dock betydligt högre än för vuxna och stod för drygt 8 procent av den totala bidragssumman under 2021. Boverket har ingen statistik över hur vanligt det är att anpassningar för barn inte kommer till stånd överhuvudtaget eller försenas på grund av att en vårdnadshavare inte kan eller vill medverka med en ansökan avseende den andre förälderns bostad. Boverket bedömer dock att det bör vara få varför detta förslag får små ekonomiska konsekvenser.

Om bidrag inte lämnas eller försenas på grund av att en vårdnadshavare inte kan eller vill medverka med en ansökan avseende den andre förälderns bostad kan detta inte anses vara önskvärt även om kommunernas kostnader skulle minska på grund av detta. I sammanhanget kan det dock också påpekas att Sverige genom barnkonventionen har förbundit sig att i allt se till barnets bästa och att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen, till exempel

de särskilda rättigheterna för barn med funktionsnedsättning och barns rätt till skälig levnadsstandard.

8.3.2 Övertagande av bostadsanpassningsbidrag samt möjligheter till reparationsbidrag

Möjligheten till övertagande av bostadsanpassningsbidrag tillkom genom 2018 års lag om bostadsanpassningsbidrag. Det motiverades bland annat genom att ett övertagande förenklar processen för anpassningsärenden i allmänna utrymmen och innebär en möjlighet att undanröja oklarheter om äganderätten med mera för de åtgärder som tillkommit i sådana utrymmen genom bostadsanpassningsbidrag. Av statistiken framgår dock att övertagande har utnyttjats i en liten omfattning. Boverket erfar dessutom att det råder skillnader mellan kommunerna om hur möjligheten till övertagande hanteras. En del kommuner arbetar mer aktivt för övertaganden medan andra kommuner inte uppmärksammar denna möjlighet i samma omfattning.

Boverket föreslår därför att i de fall en ansökan om bostadsanpassningsbidrag avser åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt i ett flerbostadshus måste sökanden, innan kommunen kan bevilja bidrag, erbjuda ägaren av bostadshuset att överta rätten till bostadsanpassningsbidraget. Dessutom föreslås en regel om att det blir möjligt att få reparationsbidrag efter ett övertagande.

Syftet med förslaget är att fler fastighetsägare ska överta rätten till bostadsanpassningsbidraget och därmed bli ägare av anpassningsåtgärderna. Under 2020 och 2021 förekom endast knappt 450 fall av övertagande av anpassningsåtgärder i flerbostadshus. Boverkets förhoppning är att detta i och med förslaget ska öka. För kommunernas del har förslaget inga direkta ekonomiska konsekvenser. Det bidrag som tidigare gått till privatpersoner kommer i stället att gå till fastighetsägaren. För fastighetsägaren kan förslaget innebära en möjlighet att, med utgångspunkt i en enskild boendes behov, använda bidraget som en delfinansiering av en mer generell tillgänglighetsskapande åtgärd. Eftersom övertagandet av bostadsanpassningsbidraget är en frivillig möjlighet för fastighetsägaren, får denne själv avgöra om eventuella tilläggsarbeten är en kostnad denne kan tänka sig att ta. Ett övertagande innebär således ingen påtvingad kostnadsökning för fastighetsägaren.

Ett av skälen till att så få övertaganden skett bedöms vara att fastighetsägare inte är intresserade av att ta kostnader för reparationer och underhåll och Boverket föreslår nu att reparationsbidrag beviljas också efter övertagande. Inte heller detta bör få några märkbara ekonomiska konsekvenser. De bidrag för reparationer som tidigare gått till enskilda får nu förutsättas i större utsträckning gå till fastighetsägaren.

8.3.3 Lätt flyttbara rullstolsgarage

Boverket föreslår att 5 § första stycket skrivs om så att det framgår att bostadsanpassningsbidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad. Detta syftar till att belysa att anpassning kan ske på många sätt. Enligt nuvarande lag och tidigare lagstiftning har bidrag kunnat lämnas inte bara för att anpassa eller tillgängliggöra en befintlig funktion på en och samma plats i eller i anslutning till bostaden. Bidrag har också lämnats för att byta och också för att åstadkomma en viss funktion på en annan plats i eller i anslutning till bostaden. I enlighet med uttalandena i propositionen till den nuvarande lagen ska bidrag kunna lämnas för åtgärder som inte är fastmonterade i byggnaden. Det ska dock finnas en tydlig fysisk och funktionell koppling till den fasta funktionen. (Proposition 2017/18:80 sidan 27.) Boverket anser att kopplingen inte behöver finnas i förhållande till just den del i bostaden eller i anslutning till denna där den fasta funktion som behöver anpassas finns. Vidare föreslår Boverket att det förtydligas att vid prövning ska sökandens behov av förvaring av hjälpmedel beaktas.

Detta är det enskilda förslag som kan komma att få störst konsekvenser. Det gäller då framför allt lätt flyttbara rullstolsgarage. Det kan konstateras att antalet sålda rullstolsgarage fallit under den senaste 6–7 årsperioden. Antalet sålda specialtillverkade rullstolsgarage har, enligt statistik från de största tillverkarna, sjunkit från 500–600 stycken under åren 2015–2017 till i genomsnitt runt hundratalet de två till tre senaste åren.

En återgång till siffrorna som förelåg före den tidigare nämnda domen i Högsta förvaltningsdomstolen[53] skulle innebära en betydande ökning av kommunsektorns kostnader för bostadsanpassningsbidraget. Enligt kommuner och de största tillverkarna kostar ett rullstolsgarage i storleksordningen 75 000–80 000 kronor, till detta kommer sedan eventuellt markarbete, dragning av el etcetera. Med en ökning av antalet beviljade ärenden till 2015–2017 års nivåer skulle kommunernas kostnader kunna komma att öka med i storleksordningen 40–50 miljoner kronor årligen.

Det kan tyckas vara ganska stora summor men det ska i sammanhanget konstateras att de totala utbetalningarna för bostadsanpassningsbidraget år 2021 var drygt 800 miljoner kronor. Detta var en nedgång från att under första halvan av 2010-talet legat på drygt 1 miljard kronor årligen.

Det bör i sammanhanget dock återigen nämnas att i förarbetena till lagen om bostadsanpassningsbidrag anges att avsikten var att bidrag i vissa fall ska kunna lämnas för enklare förråd för rullstol och andra viktiga hjälpmedel (proposition 2017/18:80, sidan 74).

[53] HFD 2020 referat 70.

Det ska också konstateras att kommunerna idag agerar på olika sätt i frågan om rullstolsgarage. Av en enkät från Boverket år 2022 till handläggare av bostadsanpassningsbidrag framgår att 68 procent av kommunerna inte beviljar bostadsanpassningsbidrag till rullstolsgarage och de finns inte heller som hjälpmedel. 11 procent beviljar bostadsanpassningsbidrag till flyttbara garage. 5 procent anger att de finns att tillgå som hjälpmedel. 16 procent av kommunerna uppger att de beviljar bostadsanpassningsbidrag till platsbyggda garage.

För den enskilda skulle denna förändring medföra att fler får möjlighet till att införskaffa mobila rullstolsgarage, något som kan vara väsentligt för en ändamålsenlig bostad. Det finns exempel som visar att det varit svårt för sökande att visa att åtgärder för att kunna förvara sin elrullstol har varit en nödvändig åtgärd för att bostaden ska vara ändamålsenlig. I andra fall har sökanden ansetts kunna förvara den utomhus trots hjälpmedelscentralens krav på förvaring i isolerat utrymme. I tillämpliga fall bör även frågan om ändamålsenlig ventilation och risk för brand vid laddning aktualiseras och om detta medför att förvaring eventuellt måste möjliggöras utanför bostaden. Varken Boverket eller någon annan myndighet reglerar lös inredning och laddning av den frånsett utrymningsvägar, till exempel trapphus, där laddning inte får ske. Det finns dock risker förenat med laddning inne i bostad.

Boverket uttalar vidare att såväl diskmaskiner som tvättmaskiner borde kunna stödjas av bostadsanpassningsbidrag i och med att de kan anses ha en sådan fysisk och funktionell koppling som avses i propositionen till nuvarande lag om bostadsanpassningsbidrag. Detta är dock inte en konsekvens av Boverkets aktuella förslag till ändringar av lagen.

8.3.4 Familjehem enligt LSS

Boverket föreslår att de som bor i familjehem för barn eller ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, åter ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag. Det föreslås även tydliggöras att medboende till person som efter biståndsprövning beviljats boende av det slag som räknas upp i 6 § lagen om bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas bidrag.

Boverkets förslag berör endast ett fåtal varför detta kommer få mycket små konsekvenser. I oktober 2021 var det 44 barn och ungdomar placerade i familjehem för barn eller ungdomar enligt LSS.[54] Det finns ingen exakt övre åldersgräns angiven, och det förekommer att personer som fyllt 18 år bor i den här typen av familjehem.[55]

[54] Statistik från Socialstyrelsen. Statistik avseende oktober 2022 publiceras den 5 april 2023.
[55] År 2021 var 20 år högsta åldern, år 2020 21 år.

Boverket bedömer att förslaget om medboende inte kommer öka kommunernas kostnader. Dels kan det redan i dag förekomma att bidrag beviljas för medboende utifrån syftet med undantaget, att detta tar sikte på just den som beviljas ett boende efter biståndsprövning. Dels är det sannolikt att kostnaderna, om dessa påverkas, minskar. Detta eftersom behovet av anpassning som regel borde vara lägre jämfört med om den medboende bott kvar i den tidigare gemensamma bostaden.

8.3.5 Bostadens skick

Boverket föreslår att bestämmelsen om när en ansökan kan avslås på grund av brister i bostadens skick kompletteras. Det förtydligas att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.

Avseende tillämpningen av bestämmelserna i 8 § om byggnadsteknisk brist, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner förekommer att kommuner avslår ansökningar enbart med hänvisning till inredningens ålder. Det finns domar där förvaltningsrätter i sådana fall delat kommunens bedömning[56] och domar där förvaltningsrätter ansett att enbart ålder inte är skäl för avslag[57]. Boverket känner inte till något avgörande där kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen prövat om enbart ålder kan utgöra avslagsgrund.[58] Enligt uttalanden i propositionen ska en ansökan inte avslås enbart för att en funktion är omodern och/eller mycket gammal, så länge den fungerar och är hel (proposition 2017/18:80 sidorna 35 och 72–73). Det förekommer vidare att ansökningar avslås efter en bedömning av om skicket på den befintliga inredningen fungerar för den förändrade användning som ansökan avser. Till exempel har ansökningar om bidrag för att byta ut badkar mot dusch avslagits för att väggar och golv inte har tillräckligt fuktskydd om dusch installeras.

Boverket har ingen statistik över hur vanligt detta synsätt är eller hur många avslag som görs enbart med hänvisning till inredningens ålder. Eftersom statistik saknas kan Boverket inte bedöma i vilken utsträckning ansökningar har avslagits på grund av att en funktion är omodern trots att den i övrigt fungerar. Då förslaget medför att färre avslag kan komma att ske kan detta förslag potentiellt komma att påverka kommunernas

[56] Se till exempel Förvaltningsrätten i Uppsala den 8 november 2019 (målnummer 3396-19 E).
[57] Till exempel Förvaltningsrätten i Malmö den 21 november 2019 (målnummer 11002-18).
[58] I till exempel en dom från Kammarrätten i Jönköping den 14 oktober 2021 (målnummer 678-21) utgjorde både skicket och åldern grund för domstolens bedömning att bidrag inte borde beviljas.

kostnader, detta om avslag skett med denna motivering i betydande utsträckning. Det ska dock noteras att Boverkets förslag endast är ett förtydligande för att lagstiftarens ursprungliga intentioner ska framgå tydligare.

8.3.6 Ändringar i bestämmelsen med särskilda villkor för bidrag vid byte av bostad

Boverket föreslår att begreppet ”planlösning” tas bort i bestämmelsen som innehåller särskilda villkor för bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad (9 §). Begreppet ersätts med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Det föreslås också att det tydliggörs att de särskilda villkoren för byte inte gäller när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet.

Boverket vill ersätta ”planlösning” med en skrivning som motsvarar hur begreppet ofta tolkas, nämligen hur de olika utrymmen är fördelade och belägna. Boverket ser detta som ett förtydligande. Boverket kan inte med säkerhet veta exakt hur ”planlösning” tolkats i olika kommuner, varför det är omöjligt att ange några siffror. Det torde dock inte få några påtagliga konsekvenser för vare sig antalet ansökningar eller kommunernas beslut.

Förslaget att bestämmelsen inte ska tillämpas när bostaden beviljats eller anvisats av en myndighet är ett förtydligande för att tillämpningsområdet av bestämmelsen ska begränsas till vad som ursprungligen varit syftet, det vill säga att bostaden ska väljas med omsorg. Det handlar till exempel om personer som får en plats i ett familjehem eller kvotflyktingar. När det gäller personer med uppehållstillstånd har kommunen och Migrationsverket ett samarbete och strävar efter att hitta en så lämplig bostad som möjligt. Det borde medföra att det mer sällan aktualiseras behov av mer omfattande anpassningar i dessa fall. Med hänsyn till bestämmelsens syfte kan det inte heller uteslutas att det redan i dag finns kommuner som avstår från att tillämpa 9 § i dessa situationer och alltså inte strikt följer lagtextens ordalydelse. Boverket har dock ingen statistik eller något annat underlag som indikerar hur kommunerna ser på denna fråga. Det är därför inte heller i denna del möjligt att ange några siffror. Boverket tror dock att konsekvenserna är små både i fråga om antalet ansökningar och kommunernas beslut.

8.3.7 Reparationsbidrag till fler åtgärder

Boverket föreslår att reparationsbidrag ska lämnas också för anordning eller inredning som främst är avsedd för att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag.

Reparationsbidrag ska kunna beviljas för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning. Det innebär att till exempel ramper, stödhandtag och

specialanpassade tvättfat (även sådana som inte är höj- och sänkbara) kommer omfattas. Det handlar om anordningar och inredningar som tagits fram för att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om sådana produkter samtidigt kan vara till nytta för och användas av andra.

Vad som kan stödjas med bidrag kan förändras med hänsyn till utvecklingen av produkter och också utifrån vad som anses berättiga till bostadsanpassningsbidrag – att bostadsanpassningsbidrag beviljats för anordning eller inredning som behöver repareras är en första förutsättning för reparationsbidrag. Även till exempel sensorstyrda kranar bör enligt Boverkets mening ses som anordning av tekniskt slag och därför kunna stödjas med reparationsbidrag.

Förslaget att reparationsbidrag ska kunna lämnas även om anordningen eller inredningen inte är av tekniskt slag kan komma att öka kostnaderna för kommunerna. Boverket kan dock inte med säkerhet bedöma hur stora kostnadsökningar det kan komma att bli för kommunerna. Det bör dock noteras att exempelvis ramper kan ha lång livslängd.

8.3.8 Upphävd anvisningsrätt

Boverket föreslår att den så kallade anvisningsrätten i 14 § lagen om bostadsanpassningsbidrag upphävs samt att återställningsbidrag ska kunna beviljas för åtgärder i anslutning till bostadsrättslägenheter även om lägenheten inte finns i ett flerbostadshus.

Boverket föreslog redan i samband med rapporten 2014:38 – En översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag – att bestämmelserna om anvisningsrätten skulle upphävas. Boverket anser att det finns skäl att ånyo föreslå att anvisningsrätten tas bort.

Anvisningsrätten används i mycket liten utsträckning. Någon dokumenterad statistik finns inte tillgänglig men det kan nämnas att Boverket deltog vid en konferens med Föreningen Kommunal bostadsanpassning, FKBo, som samlar stora delar av landets handläggare, i november 2022. Av deltagarna angav 86 procent att deras kommuner inte använder sig av anvisningsrätten. De handläggare som svarade att rätten används uppgav samtidigt att den används i mycket ringa omfattning.

Motiven till att ta bort anvisningsrätten är i stort sett desamma som vid tidigare förslag nämligen att som bostadsmarknaden ser ut idag, där de traditionella bostadsförmedlingarna inte längre finns kvar i många kommuner, finns det inte längre skäl att behålla anvisningsrätten som ett villkor för att få återställningsbidrag. Det finns dessutom inget enhetligt system för att söka bostad i Sverige. Antalet kommunala bostadsförmedlingar har varit ungefär detsamma under de senaste åren. För det fall en enskild kommun skulle önska fortsätta med någon form av förmedling med anpassade lägenheter bör det enligt Boverkets uppfattning lösas

genom frivilliga överenskommelser mellan kommunen och fastighetsägarna. Boverket bedömer således att förslaget får mycket små effekter.

När det gäller förslaget att återställningsbidrag ska kunna beviljas för åtgärder i anslutning till bostadsrättslägenheter även om lägenheten inte finns i ett flerbostadshus bedömer Boverket att detta kommer att få små effekter. Under år 2020 och 2021 betalades i genomsnitt cirka 7,2 miljoner kronor ut i återställningsbidrag. Under förutsättning att det kommer att beviljas lika hög andel återställningsbidrag till bostadsrätter i småhus som i övriga bostadsbeståndet kommer kostnaden för detta förslag, för hela kommunsektorn, uppgå till i storleksordningen 150 000 kronor årligen.

8.4 En samlad bedömning

8.4.1 Kommunerna

De flesta av Boverkets förslag bedöms, som tidigare nämnts, inte att få några större konsekvenser för kommunerna, vara sig vad gäller storleken på utbetalade bostadsanpassningsbidrag eller på antalet ansökningar. Undantaget är förslaget gällande 5 §. Boverket bedömer att detta kan leda till kostnadsökningar för kommunsektorn som helhet på i storleksordningen 40–50 miljoner kronor årligen. Det kan givetvis inte göra någon bedömning av vilka kommuner som kan komma att drabbas av detta. Det bör i sammanhanget återigen nämnas att vissa kommuner redan idag ger bidrag till mobila rullstolsgarage.

En del av Boverkets förslag är förtydliganden av nuvarande lagstiftning. Dessa förslag bör kunna underlätta och effektivisera för kommunernas handläggare. Att försöka sätta siffror på detta, det vill säga i vilken mån detta kan ge besparingar i form av minskad tidsanvändning ser Boverket dock inte som möjligt.

8.4.2 Personer med funktionsnedsättning

Förslaget till lagändringar innebär att förutsättningarna för att beviljas bostadsanpassningsbidrag delvis förändras och att vissa bestämmelser görs tydligare. En större förutsebarhet skapas. De flesta av de föreslagna förändringarna bör i det enskilda fallet innebära en större möjlighet att få bostadsanpassningsbidrag jämfört med nu gällande bestämmelser eller rådande praxis.

8.4.3 Fastighetsägare

För fastighetsägare till flerbostadshus innebär lagförslaget att de ges större möjligheter till att överta rätten till bidrag. Ett övertagande kan ge fastighetsägaren möjlighet till delfinansiering av generella tillgänglighetsåtgärder och de problem som enskilt ägda installationer i allmänna utrymmen för med sig kan undvikas.

8.4.4 Företagen

Då förslagen genomgående ökar, eller åtminstone inte minskar, möjligheten för att få bostadsanpassningsbidrag bör detta vara positivt för företag som tillverkar dessa produkter. De flesta av förslagen kommer dock inte innebära någon betydande efterfrågeökning på några särskilda produkter. Undantaget är troligtvis mobila rullstolsgarage som med Boverkets förslag torde kunna komma att efterfrågas i högre utsträckning än de senaste åren. Boverket bedömer att förslagen inte har någon påverkan på små företags förutsättningar eller konkurrensförmåga i förhållande till större företag.

8.4.5 Domstolarna

Vissa av Boverkets förslag kan möjligen medföra att fler ärenden kommer att överklagas. Ett exempel på detta är troligen förslaget som rör flyttbara rullstolsgarage. I vilken utsträckning detta kan komma att ske är dock inte möjligt att bedöma. Å andra sidan bör ett tydligare regelverk underlätta eventuella överprövningar av de kommunala besluten i förvaltningsdomstolarna.

8.4.6 Boverket

Boverket kommer inte direkt att påverkas av de förslag som presenteras. Däremot kommer en del indirekta konsekvenser påverka myndigheten. Förändringar i lagen medför merarbete i form av att skriva om föreskrifter och uppdatera handboken om bostadsanpassningsbidrag. Dessutom föreslås ett antal utbildningsinsatser på områden där inga förslag på lagändringar läggs. Dessa utbildningsinsatser kommer kräva resurser.

8.5 Statsstödsregler

Bidrag med offentliga medel till företag betraktas generellt som statligt stöd. Detta gäller även när kommuner stöttar en ekonomisk verksamhet med offentliga medel och reparationsbidraget är ett kommunalt bidrag. Det är därför nödvändigt att också beakta EU:s statsstödsregler vid utformningen av villkoren för ett eventuellt reparationsbidrag till flerbostadshusägare. Den grundläggande statsstödsregeln finns i artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enligt den är statsstöd som utgångspunkt förbjudet. Även om huvudregeln är att statligt stöd är förbjudet, finns vissa möjligheter för EU-kommissionen att godkänna stödet, om det uppfyller vissa angivna krav. Av artikel 108.3 i fördraget följer att ett stöd måste anmälas och godkännas av EU-kommissionen innan det får genomföras. Det finns några undantag från kravet på ett förhandsgodkännande från kommissionen. Genom den allmänna förordningen om stöd av mindre betydelse[59] kan offentligt stöd ges till ett och samma

[59] KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

företag som sammanlagt uppgår till ett belopp motsvarande 200 000 euro under tre beskattningsår.

År 2021 beviljades drygt 9 500 ansökningar till en kostnad om knappt 50 miljoner kronor och det genomsnittliga bidragsbeloppet uppgick till 5 250 kronor. Enligt Boverkets uppfattning talar detta för att ett kommande reparationsbidrag för ägare av flerbostadshus vid övertagande skulle ligga under de beloppsgränser som framgår av förordningen om stöd av mindre betydelse och därmed undgå ett krav på förhandsgodkännande från kommissionen.

8.6 Övriga konsekvenser

Boverket bedömer inte att förslagen får några andra betydande konsekvenser. Detta gäller exempelvis konsekvenser för jämställdhet, konsekvenser för barn (förutom vad som framgår av 8.3.1) eller konsekvenser för miljön. Några av Boverkets förslag innebär ökade incitament för att reparera produkter i stället för att ersätta dessa med nya vilket torde vara mer miljövänligt. Det är dock inte möjligt att bedöma i vilken utsträckning detta skulle få märkbar miljöpåverkan. Inte heller bostadsmarknaden bedöms påverkas i någon märkbar utsträckning även om vissa av förslagen kan bidra till ett ökat kvarboende i hemmen.

9 Författningskommentar

3 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. *Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person med funktionsnedsättning under 18 år söks dock av och lämnas till den som har uppdraget som familjehem*. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden. *Bidraget söks av och lämnas till den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.*

Om sökanden är under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet.

Innan bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för åtgärder i anslutning till en lägenhet i ett flerbostadshus som innehas med hyres- eller bostadsrätt måste sökanden ha erbjudit ägaren av huset att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §.

Den andra meningen i paragrafens första stycke är ny. Den handlar om när en person med funktionsnedsättning har eller ska ha sitt permanenta boende i ett familjehem och är under 18 år. Det är då inte personen med funktionsnedsättning utan den eller de personer som har uppdraget att vara familjehem som ska ansöka om och – om förutsättningarna är uppfyllda – beviljas bidraget. Ålder när ansökan inkommer till kommunen avgör vem som ska vara part i ärendet.

Den andra meningen i paragrafens andra stycke är också ny. Även den innebär en inskränkning i huvudregeln att det är personen med funktionsnedsättning som ska vara den som ansöker om och beviljas bostadsanpassningsbidraget. Vid periodiskt boende söks bidraget av den som gör åtagandet att svara för omvårdnaden, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet. Även här ska ålder när ansökan inkommer till kommunen avgöra vem som ska vara part i ärendet.

Det tredje stycket är nytt. Bestämmelsen har tillkommit för att underlätta anpassningar när sökanden är under 18 år och barnets föräldrar inte bor tillsammans. Det är den förälder vars bostad ska anpassas som ska ansöka för barnets räkning, det vill säga vara ställföreträdare för barnet. Detta ska gälla oavsett om den föräldern är vårdnadshavare eller inte. Det är en avvikelse från föräldrabalkens reglering. En vårdnadshavare har alltså inte någon rättighet att företräda barnet vid anpassning av den andra

förälderns bostad. Om dock den förälder som inte bor i bostaden som ska anpassas är ägare till eller har nyttjanderätt till bostaden krävs ett medgivande enligt lagens 10 §.

Bestämmelsen i fjärde stycket är ny och innebär att en sökande av bostadsanpassningsbidrag, i de fall ansökan avser åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt i ett flerbostadshus, måste erbjuda ägaren av huset att överta rätten till bidrag. Ett sådant erbjudande kan lämpligen framställas till ägaren av bostadshuset i samband med diskussioner om medgivande och utfästelse enligt 10 §. Kommunen kan då ta hänsyn till denna information i sin fortsatta handläggning, och av kommande beslut om bidrag ska framgå om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §.

Ett övertagande enligt 4 § förutsätter att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser. I kommande föreskrifter till bestämmelsen kan Boverket, liksom idag sker, reglera den närmare praktiska hanteringen av överlåtelse av bidraget.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.2 och 6.3.

4 § Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra de åtgärder som bidraget avser.

Paragrafen ändras på så sätt att det inte längre är ett krav att sökanden av bostadsanpassningsbidrag måste vilja överlåta sin rätt till bidrag för att ett övertagande ska kunna komma tillstånd. I de fall ägaren av bostadshuset förklarar sig villig att överta rätten till bidrag efter förfrågan enligt 3 § får sökandens intresse av ett ägande stå tillbaka. På så sätt kan anpassningar i anslutning till lägenheter, såsom entréer och andra allmänna utrymmen, komma i samma hand som ägaren av bostadshuset om ägaren är villig att överta bidraget.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.3.

5 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att *byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna* i och i anslutning till en bostad.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för *personen med funktionsnedsättning. Vid denna prövning ska behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas.* Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av regionen eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Lag (2019:983).

I paragrafens första stycke preciseras att bostadsanpassningsbidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad. Bidrag ska till exempel kunna beviljas för lätt flyttbara rullstolsgarage.

I paragrafens andra stycke första mening ersätts ”sökanden” med ”personen med funktionsnedsättning”. Det är en följd av ändringarna i 3 § som innebär att det inte alltid är personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag (avsnitt 6.2).

I paragrafens andra stycke införs en ny mening om att behovet av förvaring av hjälpmedel ska beaktas vid prövning av ändamålsenligheten.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.4.

6 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte *till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad* som avses i 5 kap. 5 § andra stycket *eller* 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) *eller* i 9 § 8 *i fråga om bostad med särskild service för barn eller ungdomar eller* 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Den föreslagna lydelsen av bestämmelsen anger inte längre familjehem enligt 9 § 8 LSS. Det innebär att anpassningar i familjehem enligt LSS kommer omfattas av bostadsanpassningsbidraget i likhet med vad som gäller för anpassningar i familjehem enligt socialtjänstlagen, eventuellt i förening med lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Bestämmelsen har dessutom skrivits om så att det tydligare framgår att det bara är personen med ett biståndsbedömt boende som undantas från bidraget. En följd av det blir att en medboende kan beviljas bostadsanpassningsbidrag så länge personen inte själv beviljas en plats i boendet efter en biståndsbedömning. Alla medboende ska kunna komma i fråga för bidraget oavsett vilken prövning som beslutet att bevilja medboende grundar sig på.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.5.

7 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av

1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för *personen med funktionsnedsättning*, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och
2. åtgärder som gör det möjligt för *personen med funktionsnedsättning* att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

Det görs språkliga ändringar i paragrafen. I punkt 1 och 2 ersätts ”sökanden” med ”personen med funktionsnedsättning”. Det är en följd av ändringarna i 3 § som innebär att det inte alltid är personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.2.

8 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta *åtgärderna skulle innebära ett avhjälpande av*:

1. byggnadstekniska brister,
2. eftersatt underhåll,
3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller
4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Bedömningen av om det finns byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.

Första stycket 4 tillämpas endast när ansökan gäller

1. ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av,
2. en lägenhet som innehas med bostadsrätt och som sökanden har låtit utföra ändringar i, eller
3. en ägarlägenhetsfastighet som sökanden har låtit utföra ändringar i.

Första stycket innehåller en språklig ändring för att det tydligare ska framgå att brister i bostaden kan medföra att bidrag inte lämnas, även om åtgärden är nödvändig på grund av funktionsnedsättningen.

Andra stycket är nytt. Det handlar om hur bedömningen av om det finns byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll och/eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska göras. Bedömningen ska utgå från skicket före anpassningen, till exempel på anordning, inredning och material. Åldern i sig är inte avgörande. Lagtexten uttrycker avsedd tillämpning av bestämmelsen i enlighet med propositionen till nuvarande lag (proposition 2017/18:80 sidorna 35 och 72–73). En ansökan ska alltså inte avslås enbart för att en funktion är omodern och/eller mycket gammal, så länge den fungerar och är hel. Skicket avser bland annat

funktionalitet. Skicket kan också avse – vid bedömningen av om det föreligger byggnadsteknisk brist eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner – om eventuella krav på till exempel fuktsäkerhet respektive bostadsutformning har följts när byggnaden uppfördes eller ändrades. Skicket ska sättas i relation till förhållandena före anpassningen och inte bedömas med hänsyn till de åtgärder som bidrag söks för. Om en ansökan till exempel gäller att byta ut ett badkar mot en dusch ska avslag inte göras för att fuktskyddet inte skulle vara tillräckligt efter bytet.

Avsaknad av grundläggande bostadsfunktioner och avvikelser från tillgänglighetskraven nämns inte i paragrafens andra stycke, eftersom det är en annan typ av bedömning som ska göras i dessa fall.

Gränsen mellan de olika bristerna är något flytande. Det kan till exempel uppkomma fall där en och samma brist kan definieras både som eftersatt underhåll och som en avsevärd brist i grundläggande bostadsfunktioner. Om kommunen anser att en ansökan helt eller till viss del ska avslås på grund av 8 § ska den ange vilken eller vilka punkter i bestämmelsen som tillämpas och de omständigheter som lett fram till bedömningen att 8 § är tillämplig.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.6.

9 § Vid byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, *hur utrymmena är fördelade och belägna*, antal våningsplan eller andra nivåskillnader i eller i anslutning till bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. *Bestämmelsen tillämpas inte om den nya bostaden är beviljad eller anvisad av en myndighet.*

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Bestämmelserna i första *stycket, första meningen*, och andra *stycket* ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga vid tiden för bytet av bostaden.

I första stycket första meningen ersätts begreppet planlösning med ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Om den åtgärd som bidrag söks för var nödvändig vid bostadsbytet och beror på hur utrymmena i eller i anslutning till bostaden är fördelade och belägna ska bidrag inte lämnas om bristen gör bostaden uppenbart olämplig. I bedömningen av detta ingår storlek och mått på enskilda rum och ytor. Hur inredningen är utformad och placerad i utrymmena, till exempel i kök och hygienrum, är inte en omständighet som gäller utrymmenas fördelning eller belägenhet. Ett badkar till exempel, oavsett om det är inmurat eller inte, är alltså ingen omständighet som ska beaktas vid tillämpningen av första stycket.

Andra meningen i första stycket är ny. Där framgår att första meningen inte ska tillämpas om den nya bostaden är beviljad eller anvisad av en myndighet. De särskilda villkoren för byte gäller alltså inte när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet.

Kompletteringen görs för att tillämpningsområdet ska begränsas i enlighet med bestämmelsens syfte, det vill säga att den nya bostaden ska väljas med omsorg. När det inte är personen själv utan en myndighet som ytterst har valt bostaden ska de särskilda villkoren för bidrag inte tillämpas. Det kan till exempel handla om en person som ska bo i ett familjehem eller personer som anvisats en bostad efter att ha fått uppehållstillstånd.

I tredje stycket görs en språklig ändring som en följd av den nya meningen i första stycket.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.7.

10 § Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och
2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna.

Medgivande och utfästelse enligt första stycket behöver inte inhämtas av upplåtare av tomträtt.

Om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bidrag enligt 4 § behöver medgivande och utfästelse enligt första stycket inte inhämtas.

Bestämmelsen i tredje stycket är ny och innebär att om ett övertagande av rätten till bidrag enligt 4 § kommer till stånd behöver medgivande och utfästelse enligt första stycket inte inhämtas. Detta eftersom det är ägaren av flerbostadshuset som kommer att genomföra anpassningsåtgärderna och medgivande och utfästelse då blir överflödiga.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.3.

§ 11 Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om

1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag,
2. *anordningen eller inredningen främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning,* eller
3. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation.

Ansökan görs av den som enligt 3 § ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag eller av den som äger ett flerbostadshus och har övertagit en rätt till bostadsanpassningsbidrag för anordningen eller inredningen enligt 4 §.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för *en person med funktionsnedsättning*. Bidrag lämnas inte *till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor* i sådan bostad som avses i 6 §.

Punkt 2 i paragrafens första stycke är ny. Reparationsbidrag ska kunna beviljas för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning. Det innebär att till exempel ramper, stödhandtag och specialanpassade tvättfat (även sådana som inte är höj- och sänkbara) omfattas. Det handlar om anordningar och inredningar som ursprungligen tagits fram för att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om sådana produkter samtidigt kan vara till nytta för och användas av andra.

Innehållet i den nya punkten 3 motsvarar det hittillsvarande innehållet i punkt 2. Bidrag kan fortfarande lämnas om anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

Vissa anordningar och inredningar kan falla in under såväl punkten 1 som punkten 2. Punkten 3 aktualiseras oavsett vad det är för typ av anordning eller inredning som utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

Anordningar och inredningar som bedöms vara av tekniskt slag kan även komma i fråga för bidrag för besiktning och annat underhåll än reparation. Detta i enlighet med vad som redan gäller enligt paragrafens andra stycke.

Som exempel på vad som ingår i kretsen anordning och inredning av tekniskt slag nämns i propositionen hissar, dörrautomatik, spisvakter, anordning för att göra inredning höj- och sänkbar, toalettstolar med spol- och torkfunktion eller anordning som kompletterar befintliga toalettstolar

med dessa funktioner (proposition 2017/18:80 sidorna 76–77). Propositionens exempel är inte uttömmande. Vad som kan stödjas med reparationsbidrag förändras med hänsyn till utvecklingen av produkter. Det påverkas också av vad som anses berättiga till bostadsanpassningsbidrag, eftersom en första förutsättning för reparationsbidrag är att anordningen eller inredningen installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Även till exempel sensorstyrda kranar bör enligt Boverkets mening ses som anordning av tekniskt slag och därför kunna stödjas med reparationsbidrag.

Innehållet i tredje stycket är nytt.

I första ledet framgår att samma sökandekrets gäller som för bostadsanpassningsbidraget (se avsnitt 6.2). Den föreslagna bestämmelsen i 3 § tredje stycket, om ställföreträdarskap för barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans, ska också tillämpas vid ärenden om reparationsbidrag. I hittillsvarande utformning av paragrafen framgår inte vem som ska ansöka.

Av andra ledet framgår att även den som äger ett flerbostadshus och har övertagit en rätt till bostadsanpassningsbidrag för anordningen eller inredningen enligt 4 § kan ansöka om reparationsbidrag. Bestämmelsen utesluter inte att även en person med en funktionsnedsättning som bor i flerbostadshuset (eller i förekommande fall den som har uppdraget som familjehem eller gjort ett åtagande för periodiskt boende, se avsnitt 6.2) kan söka och beviljas reparationsbidrag i de fall ett övertagande av bostadsanpassningsbidrag enligt 4 § har skett. Enligt Boverkets mening bör därvid möjligheten att söka reparationsbidrag inte bara vara förbehållet den person som först har erhållit bidraget och överlåtit det på ägaren av flerbostadshuset enligt 4 §. Även andra personer i ett flerbostadshus ska kunna söka reparationsbidrag. Denna möjlighet för andra att söka reparationsbidrag bör gälla för att kunna få till stånd reparationer i de fall som en ägare av bostadshuset av olika anledningar inte inleder ett reparationsbidragsärende. Det förutsätter att fastighetsägaren tillåter detta. Reparationsbidrag efter ett övertagande utgör inget undantag från prövningen av övriga villkor enligt 11 §. Till exempel beviljas bidrag endast om åtgärden är nödvändig för att bostaden ska vara ändamålsenlig för en person med funktionsnedsättning. Rent praktiskt torde i de fall bostadsägaren ansöker om reparationsbidrag denne få be personen med funktionsnedsättning att lämna in sakkunnigintyg till kommunen vid eventuell begäran.

Fjärde stycket motsvaras delvis av det tredje stycke som gällt tills nu. I första meningen görs en språklig ändring. ”Sökanden” ersätts med ”en person med funktionsnedsättning”. Det är en följd av ändringarna i 3 § som innebär att det inte alltid är personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bostadsanpassningsbidrag.

I fjärde stycket andra meningen anges att bidrag inte lämnas till den som efter en särskild biståndsprövning beviljats och bor i sådan bostad som avses i 6 §. Med denna skrivning framgår indirekt att en medboende till en person som har ett biståndsbedömt boende kan beviljas reparationsbidrag.

För alla slag som omfattas av reparationsbidraget bör liksom i dag gälla att om det inte lönar sig eller är omöjligt att reparera anordningen eller inredningen bör bidrag kunna beviljas på nytt. Detta efter en prövning enligt 5 § av behovet och av om detta kan tillgodoses med en annan typ av anpassningsåtgärd eller med ett hjälpmedel. Ett sådant förfarande är i enlighet med tidigare propositionsuttalanden (proposition 2017/18:80 sidorna 43 och 77).

På samma sätt som gäller för bostadsanpassningsbidrag kan reparationsbidrag sökas i efterhand, det vill säga efter det att åtgärden har utförts. Det kan underlätta då reparationsåtgärder inte sällan är av mer eller mindre akut karaktär.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.2, 6.3 och 6.8.

§ 12 Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts

1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut,
2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt, eller
3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

Ändringen avser en justering av andra punkten i paragrafen på så sätt att skrivningen ”i ett flerbostadshus” tas bort. Detta möjliggör att återställningsbidrag kan beviljas för åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt oavsett i vilken hustyp denna är belägen.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.9.

§ 14 Bestämmelserna i paragrafen upphävs.

Bestämmelsen om anvisningsrätt utgår. En kommun behöver därmed vid bidragsgivningen inte ta hänsyn till om lägenheten kan anvisas till någon annan person med funktionsnedsättning.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.9.

§ 18 I ett beslut om bidrag ska det anges*:*

1. *de åtgärder som bidraget avser,*
2. *det högsta belopp som kan utbetalas om bidrag lämnas i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket,*
3. *om en ägare av ett flerbostadshus övertar rätten till bostadsanpassningsbidrag enligt 4 §,*
4. *om bidrag lämnas som ett kommunalt åtagande enligt 16 § andra stycket, och*
5. *om bidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas enligt 16 § tredje stycket.*

Bestämmelsen om beslut om bidrag formuleras om i en punktlista för att öka tydligheten i paragrafen. Bestämmelsen i tredje punkten är ny och behandlar de fall där ett övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag kommer till stånd. I dessa fall ska det anges i beslutet om ett övertagande enligt 4 § kommer till stånd. I övrigt sker bara redaktionella ändringar.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.3.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den xx xx 20xx.
2. Äldre förskrifter gäller fortfarande för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet.

Boverket har inte föreslagit något ikraftträdandedatum. Enligt punkt 2 ska äldre föreskrifter gälla för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före detta datum. Om de nya bestämmelserna skulle kunna leda till en mer generös utgång i ärendet är det möjligt att återkalla ansökan. Därefter kan en ny ansökan göras efter att lagändringarna har trätt i kraft, eventuellt av en annan person eftersom sökandekretsen ändras i vissa fall enligt Boverkets föreslag i 6.2.

Boverkets överväganden finns i avsnitt 6.10.

10 Bilagor

Bilaga 1 Uppdrag om bostadsanpassningsbidrag

Bilaga 2 Kvantitativ analys – Utveckling av bostadsanpassningsbidraget

Bilaga 3 Enkät kommuner

Bilaga 4 Enkät arbetsterapeuter

Bilaga 5 Enkät brukare

Fastställd: dnr 4658/2022

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2024/220

Handläggare
Lena Tegenfeldt
Lena.tegenfeldt@vanersborg.se
0521-72 23 80

Mottagare
Kommunstyrelsen

Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2024 avseende lovaktiviteter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beviljar 365 000 till kultur och fritidsnämnden avseende projekt lovaktiviteter 2024. Medlen finansieras från anslaget för socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser, vilket per 2024-03-20 är 2 200 000 kr. En uppföljning av projektet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 13 september 2024.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden ansöker om medel för ett utökat sommarlovsprogram 2024 för barn- och unga på Torpaområdet. Projektet ska bidra till att stärka befintliga mötesplatser och att öka tryggheten i området.

Kultur- och fritidsförvaltningen har under våren skapat en bred arbetsgrupp med representanter som har i uppgift att verka på Torpaområdet. Arbetet har tagit utgångspunkt i resultatet av genomförd invånardialog med unga och förvaltningens tidigare erfarenheter i området. Sökta medel ska användas till bl a ungdomsledare, aktiviteter med föreningar och till inköp av professionella kultur- och fritidsaktörer. Arbetet planeras med lokala aktörer från såväl föreningsliv, bostadsbolag, Sirius öppna förskolan samt Barnens kastanj.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att kultur- och fritidsnämndens ansökan ligger väl i linje med kommunens antagna Medborgarlöfte. Medborgarlöftet, som är en överenskommelse mellan polismyndigheten och kommunen, har ett fokus på att just öka tryggheten i Torpaområdet. Prioriterade målgrupper/ansatser är bland annat barn och unga, föräldrarollen och den fysiska miljön.

Beredning

Det lokala brottsförebyggande rådet, BRÅ, har ställt sig bakom projektet 2024-03-19.

Bilagor

Protokollsutdrag Kultur- och fritidsnämnden 2024-03-19, § 39

Ansökan om medel för sommaraktiviteter på Torpaområdet 2024, daterad 2024-03-18.

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Sändlista

Kultur- och fritidsnämnden
Ekonomikontoret

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KUFRN 2024/44

Handläggare
Amanda Christiansdotter
amanda.christiansdotter@vanersborg.se
0521-72 24 36

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2024 avseende lovaktiviteter

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden ansöker om 365 000 kronor från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2024 avseende sommarlovsaktiviteter.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsförvaltningen har under våren skapat en arbetsgrupp med representanter från olika enheter som har i uppgift att verka på Torpaområdet och skapa attraktiva, kostnadsfria aktiviteter i området. Aktiviteterna ska också bidra till att stärka befintliga mötesplatser och känslan av trygghet i området. Arbetet tar sin utgångspunkt i resultatet av förvaltningens invånardialog med unga och förvaltningens tidigare erfarenheter i området. Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag för att ytterligare kunna bidra med aktiviteter och meningsfull fritid med fokus på barn och unga under sommarlovet 2024. Förslag på aktiviteter och budget finns beskrivna i underlaget.

Beredning

Ansökan presenterades och diskuterades på styrgruppsmötet för BRÅ 2024-03-19. Vid mötet förordades att kultur- och fritidsnämnden ansöker om medel för dessa aktiviteter från kommunstyrelsens förfogandeanslag.

Underlag

Ansökan om medel för sommaraktiviteter på Torpaområdet 2024, daterad 2024-03-18.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen

2024-03-18

Kultur- och fritidsförvaltningen ansöker om BRÅ- medel för sommaraktiviteter på Torpaområdet 2024

Kultur och fritidsförvaltningen ansöker om 365.000 kr för att bidra till en meningsfull fritid på Torpaområdet med fokus på barn och unga under sommarlovet 2024.

Förvaltningen har under våren skapat en arbetsgrupp med representanter från olika enheter som har i uppgift att verka på området och skapa attraktiva, kostnadsfria aktiviteter i Torpaområdet. Aktiviteterna ska också bidra till att stärka befintliga mötesplatser och känslan av trygghet i området.

Arbetet tar sin utgångspunkt i resultatet av förvaltningens invånardialog med unga och våra tidigare erfarenheter i området.

- **Förvaltningens verksamhet med befintliga resurser**
  Kultur- och fritidsnämndens olika enheter kommer med befintliga resurser att genomföra
  - Fritidsturné till alla kommunens fritidshem med dans och bild
  - Dans- och bildläger på Torpagården och Dalaborgsparken
  - Sommarscen där vissa arrangemang är riktade till barn/familj.
  - Sommarsalong i Vänersborgs konsthall
  - Sommarferiepraktikanterna (orkester, dans, konst) turnerar på olika platser i kommunen
  - Timjan arrangerar skapar-aktiviteter; var med och utforma Timjans nya vardagsrum
  - Fritidsgårdarna har öppet under hela sommaren och växeldrar på Torpa och Lyckans fritidsgård.
  - Fjällresa med ungdomar
  - Fiskeskola under 4 veckor (med sommarpraktikanter)
  - Basketturneringar
  - Bad och lek vid stranden, grill och frisbee-tävling
  - Biblioteken har sommaröppet
  - Fritidsbanken har öppet under sommaren med både stationär och mobil verksamhet för att tillgängliggöra utrustning

- **Målgrupper**
  Genom att skapa ett aktivt fritidsliv för målgruppen barn och unga i Torpaområdet vill vi verka för inkludering, med särskild tyngdpunkt på flickor som i större utsträckning, enligt invånardialogen, inte har ett aktivt fritidsliv.

- **Möjliga platser**
  Barnens kastanj, Sportcentrum, Torpa fritidsgård och utomhusmiljöer som Kastanjeparken och Sirius eller andra grönområden i området.

- **Informationskanaler**
  För att nå ut med information om sommarens aktiviteter samverkar vi med

föreningslivet, Sirius öppna förskola, Kastanjecaféet på Barnens kastanj, förskola, skola, fritidshem, grannsamverkansgrupper och Vänersborgsbostäder. Information via UngiVbg och andra digitala kanaler samt ett sammanhållet lovprogram för kommunen.

- **Möjliga samarbetsparter i området**
  Samverkansparter i Torpaområdet är Sirius öppna förskola, socialtjänsten, Kastanjecaféet på Barnens kastanj och Vänersborgsbostäder.

- **Delaktighet målgrupper för val av program och aktiviteter**
  Kultur och fritidsförvaltningen arbetar aktivt med deltagarinflytande och barns och ungas möjlighet till delaktighet. Arbetsgruppen arbetar under våren för att hitta dialog och kontaktytor med barn och unga som är boende i området och tillsammans forma tänkbara aktiviteter som efterfrågas av och lockar målgruppen.

Vad de extra medlen ska gå till
Extra medel möjliggör för Kultur- och fritidsförvaltningen att ha ett utökat sommarlovsprogram med särskilt fokus på Torpaområdet. I flera år har kommunen fått statliga medel särskilt riktade för lovaktiviteter. Förvaltningen har också tagit del av medel ur förfogandeanslaget vilket har möjliggjort ett brett sommarlovsutbud. I år saknas dessa bidrag.

Vi söker medel för extra bemanning i form av värdskap vid aktiviteterna och genomförandet. Vår invånardialog visar att representation är viktigt. Det vill säga att kunna spegla sig i personal eller utförare är en viktig aspekt för att fler eller underrepresenterade grupper ska komma till deltagande. Vi vill därför arbeta med unga vuxna som förebilder och lotsar. Vi ser gärna att dessa 2–3 unga ledare har kännedom om området och fler språkkunskaper än vår ordinarie personal för att möjliggöra för fler att delta.

Vi söker medel för att kunna köpa in professionella kultur- och fritidsaktörer som kan bistå med konserter, föreställningar och genomförande andra typer av arrangemang. Medel för inköpta aktiviteter kan innebära inköp av tjänster som exempelvis cirkusartist och dansare. Andra möjliga förslag på aktiviteter som vi har haft bra respons på tidigare eller som har efterfrågats: utomhusbio, återbrukspyssel, fiskeskola, scenkonst, spontanidrott med Fritidsbankens material, lekar, bokutlån, musik, dans, teater, cirkus – föreställningar/prova på.

Vi söker extra medel för kommunikation och marknadsföring för att nå ut till målgruppen och deras vuxna. Det kan innefatta grafiskt material, annonsering, tryckeri, dokumentation, tolk.

Vi söker medel för utrustning, transport och logistik och ser att vi skulle behöva musikanläggning, teknik, bilhyra, polistillstånd som kan behövas för att genomföra aktiviteter på olika platser utomhus. Vi söker också för inköp av utrustning som används under sommaren och som också genom Fritidsbanken kan komma fler personer till del under året.

Föreningslivets bidrag
Idrottsföreningar ges möjlighet genom ekonomiskt stöd att arrangera aktiviteter på

Sportcentrum. Kommunen står för anläggning och föreningarna kan i lokalerna och på ytorna genomföra till exempel sportkollo, idrottsläger eller prova på-aktiviteter av olika slag.

Budget meningsfull fritid på Torpa		
	Kostnad	***Kommentar***
Enheten för idrottsanläggningar	50.000	*Aktiviteter genom föreningar*
Extra personal/ bemanning	80.000	*Ungdomsledare*
Utrustning, transport och logistik	20.000	*Inköp/hyra för tält, bord, stolar mm*
Inköpta aktiviteter	150.000	*Professionella aktörer, ink resor och logi*
Utökad fiskeskola	15.000	*Omkostnader*
Kommunikation/marknadsföring	50.000	*Annonsering, tryckeri, dokumentation, tolk*
Totalt	**365.000**	

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2024-03-21 **Utskriven av:** Johanna Gustafsson

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2024-03-27
Sekretess:	Visas ej

Id	**Beskrivning**	**Paragraf**
Datum	**Avsändare/Mottagare**	**Beslutsfattare**
Ärendenummer	**Ärendemening**	**Kategori**
		Ansvarig
2024.782	Omreglering av tjänst med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
2024-02-29	Enligt sändlista	Anna Johannesson
KS 2024/168	Omreglering av sysselsättningsgrad med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
		Anna Johannesson
2024.790	Remiss av motion om byggande av en Gradäng vid Huvudnässkolans Aula	2.10
2024-03-01	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2024/64	Motion om byggande av en Gradäng vid Huvudnässkolans Aula	2.10
		Cornelia Sörman
2024.791	Remiss av motion om digital anslagstavla i Brålanda, Vargön och Vänersborg	2.10
2024-03-01	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2024/93	Motion om digital anslagstavla i Brålanda, Vargön och Vänersborg	2.10
		Johan Högmark
2024.803	Samråd kring riktlinje för jordbruksmark	2.10
2024-03-04	Kommunstyrelsen	Benny Augustsson
KS 2021/238	Riktlinjer och upphandling för hållbar hushållning med jordbruksmark	2.10
		Pål Castell
2024.807	Internremiss - Riktlinje för översvämning	2.10
2024-03-04	Kommunstyrelsen	Benny Augustsson
KS 2020/135	Revidering av översvämningsprogram för Vänersborgs kommun	2.10
		Pål Castell
2024.943	Nominering till Vänerstipendiet 2024	2.7
2024-03-13	Kommunstyrelsen	Benny Augustsson
KS 2024/92	Nominering till Vänerstipendiet för 2024	2.7
		Per-Ola Rasmussen

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2024.979	Omreglering av tjänst med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
2024-03-15	Enligt sändlista	Anna Johannesson
KS 2024/194	Ansökan om omreglering av sysselsättningsgrad med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
		Anna Johannesson
2024.1017	Yttrande över ansökan om antagning i hemvärnet	2.13
2024-03-18	Enligt sändlista	Pernilla Bertilsson
KS 2024/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut inom kommunstyrelsen	2.13
		Eva Johansson
2024.1119	Beslut om medverkan i fortsättningsprojekt av Lake Vänern Grand Tour - VIVA - Visitor Infrastructure for lake Vänern’s Attractiveness	10.1
2024-03-21	Kommunstyrelsen	Benny Augustsson
KS 2022/530	Lake Vänern Grand Tour - fortsättningsprojekt	10.1
		Per-Ola Rasmussen

Dokument

Utskriftsdatum: 2024-03-21 **Utskriven av:** Johanna Gustafsson

Diarieenhet: Kommunstyrelsen **Sekretess:** Visas ej

Beskrivning av sökning:

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2024.783	I	Verksamhetsberättelse Ungdomsmottagningar Östra Fyrbodal 2023	Anne Ekstedt
2024-02-29		Västra Götalandsregionen, Regionhäslan	Avdelningen för hållbar utveckling
			RAPPORT
2024.789	I	Svar till Vänersborgs kommun angående omlokalisering av ambulans	Lena Tegenfeldt
2024-03-01		NU-sjukvårdens ledning	Kommunkontoret
KS 2023/1041		Omlokalisering av ambulans i Vänersborgs kommun	SKRIVELSE
2024.801	I	Rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kvartal 4 2023	Eva Johansson
2024-03-04		Socialnämnden	Beredningssekretariatet
			BESLUT
2024.869	I	Information om samverkan samhällsorientering för nyanlända	Eva Johansson
2024-03-05		Kansliet Fyrbodals Kommunalförbund	Beredningssekretariatet
			INFORMATION
2024.888	I	Budget 2024 inkl verksamhetsmål för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - NÄRF	Eva Johansson
2024-03-08		Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - NÄRF	Beredningssekretariatet
KS 2024/67		Budget 2024 för Norra Älvsborgs Räddningtjänstförbund NÄRF	RAPPORT
2024.889	I	Protokollsutdrag från direktionens sammanträde 2024-02-22 gällande överföring av investeringar	Eva Johansson
2024-03-08		Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - NÄRF	Beredningssekretariatet
KS 2024/67		Budget 2024 för Norra Älvsborgs Räddningtjänstförbund NÄRF	BESLUT
2024.890	I	Mejl avseende Budget 2024 m bilagor för kännedom	Eva Johansson
2024-03-08		Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - NÄRF	Beredningssekretariatet
KS 2024/67		Budget 2024 för Norra Älvsborgs Räddningtjänstförbund NÄRF	INFORMATION
2024.891	I	Beslut om överflyttning av investeringsbudget år 2023 till 2024 för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - NÄRF	Eva Johansson
2024-03-08		Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - NÄRF	Beredningssekretariatet
KS 2024/67		Budget 2024 för Norra Älvsborgs Räddningtjänstförbund NÄRF	BESLUT

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2024.908	I	Miljö- och hälsoskyddsnämndens Internkontroll 2024	Thomas Sannemalm
2024-03-11		Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2024/13		Samlingsnummer - Nämndernas ekonomiska internkontroller 2024	BESLUT
2024.912	I	Återkoppling från delregional nämnd norras kommundialoger under hösten och vintern 2023	Eva Johansson
2024-03-11		Västra Götalandsregionens Delregional nämnd norra	Beredningssekretariatet
			INFORMATION
2024.913	I	Byggnadsnämndens internkontroll 2024	Thomas Sannemalm
2024-03-12		Byggnadsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2024/13		Samlingsnummer - Nämndernas ekonomiska internkontroller 2024	BESLUT
2024.921	I	Uppföljning och redovisning av avfallsplan 2022	Eva Johansson
2024-03-12		Samhällsbyggnadsnämnden	Beredningssekretariatet
			BESLUT
2024.926	I	Förslag till rivning av byggnad Skerrud 140	Eva Johansson
2024-03-12		Samhällsbyggnadsnämnden	Beredningssekretariatet
			BESLUT
2024.945	I	Protokoll från styrelsemöte den 6 mars 2024 Samordningsförbundet Södra Vänern	Eva Johansson
2024-03-13		Samordningsförbundet södra Vänern	Beredningssekretariatet
			PROTOKOLL
2024.1041	I	Sammanträdesplan för Sveriges Kommuner och Regioner 2025	Eva Johansson
2024-03-19		SKR - Sveriges kommuner och regioner	Beredningssekretariatet
			MEDDELANDE
2024.1124	I	Protokoll från styrelsemöte 2024-01-30_för Vattenpalatset Vänerparken AB	Eva Johansson
2024-03-21		Vattenpalatset Vänerparken AB	Beredningssekretariatet
			PROTOKOLL
2024.1127	I	Barn- och utbildningsnämndens internkontroll med risk- och väsentlighetsanalys 2024	Eva Johansson
2024-03-21		Barn- och utbildningsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2024/13		Samlingsnummer - Nämndernas ekonomiska internkontroller 2024	BESLUT